COLUMNA

CEZAR PETRESCU

ADĂPOSTUL SOBOLIA

CEZAR PETRESCU

ADĂPOSTUL SOBOLIA

COLUMNA

Coperta seriei: FL. CREANGĂ

ISBN 973-32-0078-6

CEZAR PETRESCU

ADĂPOSTUL SOBOLIA

– roman –

Ediţie îngrijită şi prefaţă de MIHAI DASCAL

Cu o postfaţă de PERPESSICIUS

EDITURA MILITARA, BUCUREŞTI, 1989

PREFAŢĂ

„Adăpostul SOBOLIA", un roman cu şi despre mirii anului I

La sfîrşitul celui de-al doilea război mondial, cînd îşi elabora romanul Adăpostul SOBOLIA***, Cezar Pe- trescu se afla într-un anume zenit al popularităţii, avea o operă cvasifinalizată, deşi se arăta încă fecund, se exersase în registrul mai tuturor speciilor literare şi devenise pentru unele dintre ele chiar reprezentativ. Era, de pildă, autorul unei abundente producţii de schiţe, nuvele şi povestiri, în cuprinsul acesteia distingîndu-se şi cîteva mici capodopere (***Omul din vis, Somnul, Adevărata moarte a lui Guynemer, Aranca, ştima lacurilor ***etc.), pătrunse prin traducere în circuitul literaturii europene, al romanului*** Întunecare***, carte cu un ecou prelungit, cla- sicizată prin numeroasele reeditări, al unei impresionante sume de alte romane, într-unul sau mai multe volume*** (Simfonia fantastică. Calea Victoriei, La „Paradis gene-

ral”, Baletul mecanic, Comoara regelui Dromichet, Greta Garbo, Plecat fără adresă, 1900, Aurul negru, Oraş patriarhal, Nepoata hatmanului Toma, Floarea de agave, Dumineca orbului, Apostol, Cheia visurilor, Kremlin, Romanul lui Eminescu, 1907, Ochii strigoiului, Carlton)***, toate ilustrînd, fructificînd sau impunînd prin ele însele opţiuni tematice şi stilistice fundamentale în gramatica prozei interbelice, al naraţiunii-parabolă*** Fram, ursul po-lar***, care-l internaţionalizase galopant, poate mai mult decît oricare dintre cărţile sale, al unei extinse opere publicistice, răspîndită în cele mai importante gazete romă-neşti, pe al căror frontispiciu figurase uneori ca fonda- tor, redactor sau tranzitoriu director*** **(**Hiena, Bucovina, Gîndirea, Cuvîntul, Curentul, România literară ***etc.). Acest impunător edificiu epic, ridicat în aproximativ două decenii şi concurent prin monumentalitate doar celui sadovenian sau rebrenian, îi individualizase percutant în climat şi îi crease o autoritate reală, necontroversată, de scriitor profesionist. Fusese, de altfel, încununat cu premiile cele mai însemnate ale momentului, deţinuse funcţii de mare răspundere culturală, ajunsese disputat de edi-tori, adulat de public, citit, tradus.***

Reflectînd la exponenţialitatea scriitorului în raport cu epoca sa, romancierul François Mauriac observa cu multă subtilitate: „Cea dintîi şi adevărată problemă pe care criticul trebuie să o aibă în atenţie nu este aceea de a stabili dacă un anume autor se dovedeşte de valoarea şi importanţa lui Balzac sau Tolstoi, ci dacă acest autor există ca planetă autarhică, dacă se arată capabil să fiinţeze ca univers suficient sieşi...”. Este Cezar Petrescu — privind din această perspectivă — prin dominantele sale de

sensibilitate, viziune, problematică epică şi stil o „planetă" autonomă, competitivă ca individualitate cu altele predecesoare sau contemporane, autohtone sau universale? Dacă nu-i cerem maniheic echivalenţa, cum bine remarca Mauriac, cu scriitorii notorii ai lumii şi-i preţuim doar diferenţa specifică în relaţie cu ei, răspunsul e categoric afirmativ. Rămîne însă de stabilit aici cum şi cît contribuie Adăpostul SOBOLIA ***la configurarea acestei diferenţe specifice.***

*

Apărut în primele zile ale anului 1945 şi raportîndu-se la evenimente petrecute cu numai cîteva luni în urmă (tragicele bombardamente la care e supus Bucureştiul — la început aliate, apoi germane — din aprilie pînă în august 1944), romanul se dovedeşte un pandant literar la realitatea imediată, vie, neclasificată istoric. Editura care-l tipărea miza vizibil pe incandescenţa problematicii şi încerca să o pună în relief, anexîndu-i pe una din coperţi această prezentare publicitară; „Cronica eveni-

montelor zguduitoare din acest an, în care autorul roma-nelor Întunecare ***şi*** Calea Victoriei ***ne înfăţişează epilogul unui regim şi sfîrşitul unei lumi. / Drame intime, idile, contraste, laşităţi, eroisme, un cortej de personaje cu toată diversitatea lor de caractere şi de reacţiuni, un mic univers defilînd într-un adăpost din capitală în timpul bombardamentelor aeriene, iată ce va afla lectorul în acest roman unic prin subiectul său şi printr-o tehnică inedită în literatura românească. / Niciodată Cezar Pe- trescu n-a fost mai prezent în actualitate. Şi niciodată n-a descifrat mai lucid tainele sufletului omenesc cople- şit de fatalitate. /*** Adăpostul SOBOLIA ***e cartea acestor timpuri, care desparte într- adevăr, cu o piatră de hotar, două lumi." Din acest unghi şi oarecum invariabil îl va recepta, de altfel, şi critica. Şerban Cioculescu, spre exemplu, deşi în genere reţinut, califică romanul o „cronică a celei mai recente actualităţi", iar Perpessicius se arată sedus de chipul în care el reuşeşte să convertească, hi epic pulsul brut şi „senzaţional" al existenţei în desfă- şurare.***

E drept, Cezar Petrescu s-a dorit întotdeauna şi cu precădere (conformîndu-se unui model european consacrat) un romancier al actualităţii manifeste, fierbinţi. A avut de aceea, încă de pe vremea elaborării romanului Întunecare ***(care-i solicitase o anume acuitate în pătrunderea dialecticii existenţiale a momentului), tendinţa de a se ipostazia ca raisonneur social al contemporaneităţii.*** Adăpostul SOBOLIA ***este însă mai mult decît un roman evenimenţial, documentar al unor existenţe ultragiate şi ulcerate de cursul***

imprevizibil al războiului. Este, de fapt, aceeaşi şi mereu reiterată incizie în conştiinţa şi mentalitatea „generaţiei de sacrificiu”, cea a primului război şi a Marii Uniri. Acestei generaţii îi aparţin tipologic, în proporţie covîrşitoare, eroii mai tuturor romanelor sale. De astă dată însă (precedentul creîndu-l întru- cîtva romanul Ochii strigoiului***), ea se află la alt nivel al spiralei ontologice, la altă vîrstă a experienţei sociale şi morale. Ca şi eroii tabletelor de tinereţe din*** Hiena ***cu radicalismul lor pacifist sau ai naraţiunilor dintr-o epocă apropiată*** (Prietenul meu Jan, Fugarul, Întoarcerea eroului, Inelul cu piatra de rubin)***, ca şi Radu Comşa sau***

compania sa episodică din Întunecare ***(Dan Scheianu, Stelian Minea, Onisifor Sachelarie, Vasile Mogrea, Virgil şi Maria Probotă), dar mai ales ca şi Bogdan Cernegură, nu atît cel din*** Întunecare***, cît acela din*** Ochii strigoiului***, toţi înfrînţi în încercarea de a redimensiona procustian realitatea cu măsurile elanurilor generos-umanitariste din tranşee, protagonistul romanului*** Adăpostul SOBOLIA ***este un eşuat social, în căutarea propriei identităţi. Voluntar entuziast pe frontul războiului de întregire, de unde se întoarce mînat de gînduri reformatoare, el su-portă greu alinierea la logica mercantilă şi lipsa de idealism a „anilor nebuni" postbelici, păstrînd cu lumea exterioară un statu quo fragil. Traumele sale sufleteşti vor fi însă treptat anesteziate printr-o căsătorie mon- denă, prin accesul la o importantă funcţie universitară şi printr-o comodă atonie spirituală, practicată de toţi colegii săi de generaţie care depăşiseră obsesia lui Radu Comşa, a autoneantizării. Două şocuri îl scot însă brutal din acest confortabil făgaş existenţial: eşecul matrimonial (soţia îi preferă, umilindu-l, un „paj Cătălin", un om ostentativ inferior) şi noul război, căruia, fiindcă fusese împins dincolo de hotarele istorice ale ţării, nu-i mai găseşte nici o justificare şi-i rămîne total inaderent. Primul şoc îi compromite pactul frugal cu conştiinţa; al doilea îi rupe punţile cu exteriorul, cu lumea. Însingurat şi ratat domestic, rănit grav şi reformat, ratat deci ca soldat, eroul se simte un zomb (zombi fiind numiţi clienţii vraci-lor antilezi, care, îngropaţi de vii, îşi pierdeau prin asfi- xie memoria şi alte funcţii vitale ale creierului, reacţio- nînd***

doar la comenzi învăţate ulterior, ca animalele de povară), un ins pentru care trecutul nu mai există, prezentul nu mai are nici o semnificaţie, iar viitorul nu mai interesează. Situaţie însă neobişnuită în galeria tipologică a inadaptaţilor cezarpetrescieni, pentru care alunecarea din vîrful piramidei sociale reprezintă ineluctabilul, scriitorul va încerca în Adăpostul SOBOLIA ***să-şi salveze eroul printr-un tulburător „the last romance”. Îi va intersecta de aceea traseul în naraţiune cu cel al unei făpturi la fel de vulnerabile, care cristalizează încet, dar sigur, într-un memorabil flux şi reflux caracterologic. Ei i se atribuie,ca şi protagonistului, o criză de individualitate, cauza***

fiind de astă dată o incongruentă alcătuire temperamentală, care o face să oscileze politic între lumea marii burghezii cosmopolite a mamei şi cea de „underground" kro- potkian a tatălui.

Romanul pivotează pe o suită de întîlniri ale celor doi protagonişti în adăpostul bucureştean antiaerian numit SOBOLIA (cu verzale, precum IDEB sau FIFA, pentru că literele care-i compun denumirea reprezintă iniţialele a tot atîtea cuvinte menite a denomina o societate de oleaginoase), sub agresiunea din ce în ce mai violentă a bombărdamentelor, şi creşte, am zice, din revelaţia pe care o aduce fiecare întîlnire în direcţia cunoaşterii şi apro- pierii celuilalt. La început, ei sînt nişte necunoscuţi retractili, marcaţi de izolare, solitudine şi lipsa comunicării cu semenii, suspectîndu-şi elanurile afective de inauten- ticitate mai ales în confruntare cu purgatoriul cotidian prin care trec. Treptat însă, întîlnirile devin cordiale şi, dorite la un moment dat cu fervoare de amîndoi, îi pre- dispun la mărturisiri şi veritabile examene autoscopice. Rostite sau solilocviale, aceste depoziţii au totdeauna un iz sincer şi autoflagelator, care le conferă celor două per- sonaje, prin redundanţă, individualitate tipologică în cadrul naraţiunii şi o autentică viaţă epică. Sub ochii cititorului, ele parcurg sisific drumul de la mizantropie şi solipsism la speranţă şi umanitarism. Potenţiala împlinire erotică le dă cutezanţa interioară să privească peste contingent, către un orizont care se înfiripă doar în ilumi- nările lor, pe care-l simt posibil şi iminent. Ei se cred pionierii acestui ev al promisiunilor, miri ai anului

I, dar sînt încă prizonierii unui timp concret, a cărui fata- litate imprevizibilă planează asupra lor ca o sabie a lui Damocles. Fiecare mai are ceva de spus celuilalt, călcînd pe cioburile şi ruinele unui prezent deloc revolut, un se-cret pudic sau strategic, dar îl păstrează pentru clipa cînd vor accede într-o „lume care începe cu dînşii" ca pe-o ofrandă de puritate adusă acesteia. Instalarea în utopie, într-un fel de „joc de-a vacanţa" continuu, îi face însă mai puţin atenţi, mai indiferenţi la umbra tentaculară a războiului. O bombă îi va spulbera de aceea, împreună cu visul lor vaticinar, lăsînd scena romanului goală, ca într-o tragedie antică. Precum în genere întreaga carte,

cu structură pronunţat secvenţială, finalul ei are ceva cinematografic: „Afară nu se mai zărea, nu se mai auzea nimic. Doar stelele pe bolta nopţii şi răzleţe fuioare de flăcări, departe, tot spre Gara de Nord şi cartierul Gri- viţa.

— Eşti de părere să mergem?

— Da... a încuviinţat ea.

Au trecut pe-o stradă şi pe alta. Se apropiau de locul despărţirilor de datină, cînd iarăşi s-a năpustit un avion, cu huruiala de ciclon, în beznă. Vuietul spinteca strada, noaptea, cerul.

— Îmi dai voie să te ridic în braţe şi să fug cu tine îndărăt, Lavinia?

— În noaptea aceasta nu mă mai tem de nimic. Mergi la mine acasă. Şi vei cunoaşte tot; am să-ţi spun tot.

Dar nici întrebarea, nici răspunsul n-au fost să-l mai afle amîndoi pe aceasta lume. O clipă se strînsese lîngă el. În cealaltă clipă, o flacără imensă şi-o detunare de schijă, un suflu de crater spulberau la nord şi la sud locul unde-au stat." Literatura şi cinematograful (neorealist italian, polonez, cehoslovac, sovietic etc.) de imediat după război vor exploata cu aviditate acest subiect al cuplului trăind cu toate antenele în viitor, dar sfărîmat de un fatum *orb al prezentului, fruct legitim al războiu- lui, al oricărui război. Cum Cezar Petrescu îşi finaliza ro- manul chiar înaintea încheierii conflagraţiei, prioritatea sa în această direcţie ni se pare apodictică.*

Prioritar se dovedeşte scriitorul şi prin orientarea ro-nianului autohton în traseele unei problematici şi retorici existenţialiste. În Adăpostul SOBOLIA*, de pildă, se re- simt vizibil ecourile (la mare preţ în contingent) ale poeticii narative*

sartriene. Faptul nu e surprinzător la Cezar Petrescu, care se arată în genere foarte sensibil şi receptiv la seismele heterodoxe ale climatului euro- pean. Începutul în această direcţie îl face, de altfel, şi poate la dimensiuni mai pregnante, tot romanul Carlton***. Eroii acestuia trăiesc percutant, înaintea celor din*** Adă- postul SOBOLIA***, angoasa incomunicării şi a gratuităţii oricărei comunicări. „Nimeni nu cunoaşte pe nimeni şi tot atît de puţin pe sine…”, cogitează romancierul în-***

tr-unul din motourile cărţii, avertizînd asupra însingu- rării („infernul tragic al singurătăţii la care e condamnat individul în marile aglomerări urbane, ca, de altfel, aiu-rea, oriunde”) şi a izolării inevitabile a insului în spaţiul celulei sociale: „Se văd, îşi fac loc civilizat să treacă pe culoare, îşi zîmbesc de circumstanţă, trăiesc în acelaşi columbarium cu alveole umane, despărţiţi numai de-un subţire perete, un subţire planşeu, alt număr de apartament etichetat pe uşă, dar ignorîndu-se reciproc, ca şi cum ar fi mai depărtaţi unul de altul decît de mumia unui rege egipţian... Lipsa aceasta de antene, incapaci-tatea aceasta de comunicare între unii şi alţii nu-i leagă oare într-o identică soartă, osîndiţi la eterna singurătate în viaţă şi-n moarte? Poate în aceeaşi clipă fac aceleaşi gesturi; cu prea puţin însemnate variante, se zbat în cuşca lor la fel, fără putinţă de evadare; pronunţă ace-leaşi cuvinte ca să-şi geamă aceleaşi dureri, pasiuni, uri, deznădejdi, aceeaşi lehamite de viaţă şi poate, în altă clipă, aceeaşi irealizabilă nădejde într-un mîine reparator.” Asemeni acestora, protagoniştii romanului Adăpos-tul SOBOLIA ***se închipuie „aruncaţi” aleatoriu în uni-vers, cunosc drama disoluţiei individualităţii în luptă cu labirintul absurd al existenţei şi sfîrşesc tragic, exemplifi- cînd parcă aserţiunile existenţialiste după care viaţa ar fi o „gratuitate perfectă” şi o tranzitorie experimentalizare a neantului (J. P. Sartre: Contingenţa nu este o apa- renţă, o părere pe care o putem ignora; ea este absolutul şi, ca urmare, gratuitatea perfectă” — La Nausée, 1938; „Omul este***

existenţa prin care neantul îşi face loc în lume" — L'Être et le Neant, 1943).

Există însă în roman şi unele tendinţe de contracarare sau de atenuare a perspectivei epice fataliste asupra insului şi a istoriei. Ele au mai mult o nuanţă umanitarist- pacifistă şi vor căpăta expresie explicită ceva mai tîrziu, începînd îndeosebi cu Războiul lui Ion Săracu***, publicat în acelaşi an. „S-a încheiat un război, va reflecta scrii-torul în postfaţa acestui roman. De astă dată poate ulti-mul. Nu s-a parafat încă o pace. Căci ea presupune adinci primeniri într-o lume care începuse a putrezi înainte de a muri. Soarta omului, condiţia umană, va urma soarta acestor primeniri. Poate că romanul la care lucrez cu***

migală, drept cuvenita continuare a cronicei intitulată Întunecare *acum două decenii, poate că va avea în sfîr- şit cuvînt să se numească Înseninare. Altfel ne-ar dez- nădăjdui destinul omului şi destinul umanităţii." „În- seninarea" viziunii prozatorului are însă semne timide de emergenţă încă din* Adăpostul SOBOLIA *şi se vădeşte pe cîteva itinerarii epice, adiacente firului central al afa- bulaţiei. Am enumera între altele: opţiunea protagonistei pentru acţiuni conspirative, explicată prin ascendentul pe care-l are în conştientizarea sa formaţia socialistă a tatălui; radicalizarea politică a romancierului Ion Lenş (în care critica — de la Perpessicius la Ion Bălu — a văzut un „erou autobiograf", un porte- parole al scriitorului); prezenţa în roman a unui personaj cu atitudine şi manifestare socialistă ca Mihai Cristoveanu (care rămîne însă, pînă la urmă, destul de inconsistent şi sche- matic); unghiul constant persiflator şi caustic asupra ex- ponenţilor (reali şi presupuşi) ai clasei aristocrate sau ai oficialităţilor politice; impregnarea romanului cu o abundentă figuraţie de oameni simpli şi pauperi, în care se fac simţiţi şi cîţiva gavroşi bucureşteni, creionaţi cu deosebit har plastic. Apelul la aceste componente de retorică narativă îi pune în lumină scriitorului o surprinză- toare premoniţie politică. Opţiunea poate fi explicată însă, într-o anume măsură, şi prin biografia sa. Se ştie că Cezar Petrescu fusese înlăturat din viaţa publică la începutul deceniului cinci de către cei numiţi în roman „milenari" (adică aceia care, implicînd România Mare într-un război dincolo de hotarele ei, credeau că*

restructurează ordinea lumii pentru o mie de ani) şi scăpase ca prin minune de echipele legionare ale morţii, pe a căror listă figurase. S-a considerat de aceea în tot acest timp într-o netă şi îndrituită opoziţie, simţindu-se obligat în- tr-un fel, pe motive de partizanat, să facă loc în romanele acestui interval (mai ales într-o epocă de presimţită „înseninare" a orizontidui politic) stîngii democrate, căreia i se închipuia apartenent.

*

Investigînd fenomenalitatea largă a romanului mo- dern, istoricul literar francez R. M. Albérès depista în romancierul interbelic „o nevoie brutală şi ireductibilă de a zugrăvi nu viaţa, ci ardoarea omului în faţa vieţii şi unei condiţii umane care nu ajung să-l satisfacă". O astfel de „ardoare", cu obîrşie în traumele şi neliniştile timpului său, o manifestă şi Cezar Petrescu, animat încă de la început de dorinţa, devenită scop şi program ar- tistic, de a individualiza pe fundalul peren al condiţiei umane identitatea şi destinul propriei generaţii. Roma- nele sale, mai ales spre maturitate, vor avea de aceea în centru eroi problematici, devoraţi de angoasele omului modern, clamîndu-şi foamea de răspunsuri capitale la sinuozităţile existenţei şi egali prin exemplaritatea acestor tensiuni eroilor lui Malraux, Saint-Exupéry, Sartre, Camus etc. Deşi ele aveau în intenţie, deliberat, să radiografieze mediul social (al unor „tîrguri unde se moare" sau al „capitalei care ucide"), preocuparea pur monografică („pe orizontală") trece cu

timpul în sub-sidiar la Cezar Petrescu, cîştigînd prim-planul investiga- ţia imanenţei sufleteşti (cea „pe verticală”). Pe acest traseu al evoluţiei se înscrie, cu rol bine determinat, romanul Adăpostul SOBOLIA***. Fără a fi (venind din urmă şi găsind edificiul operei constituit în linii fundamentale) un ferment de restructurare a opticii narative sau de re-orientare stilistică, el reprezintă în cadrul ideaţiei epice cezarpetresciene o etapă funcţională, o verigă, dînd tenuitate unor propensiuni tematice şi asigurînd interde-pendenţa unor convenţii stilistice esenţiale fuzionării in- tim-structurale a întregului. Practic, prin*** Adăpostul SO-BOLIA***, tipologia „învinşilor” — constantă individualizatoare a prozei lui Cezar Petrescu, pornită de la tipare sămănătoriste, înnobilată cu tuşe caracteristice venind dinspre Barrés şi Bourget, trecută prin liberalismul re-toric al psihanalizei şi contaminată de „catastrofismul” lui Berdiaev — evoluează modern, pe trasee şi către so-luţii existenţialiste. Tot prin*** Adăpostul SOBOLIA***, fatalismul romancierului — teoretizat neverosimil în pre- faţa la*** Plecat fără adresă. 1900 ***— îşi găseşte parcă, din perspectiva cogitaţiei sartriene sau marceliene, justificări mai credibile şi creditabile.***

Critica a acuzat în genere pletorismul lexical care se face simţit în roman (prezent însă şi în cărţile unor con-

generi europeni destul de marcanţi) şi graba cu care ni- velează psihologiile personajelor episodice. Defectele sînt reale, dar minore, credem, şi surmontabile în raport cu simetria compoziţională supravegheată a cărţii, cu vigoarea psihologică a personajelor implicate esenţial în ac- ţiune şi tectonica lor dezinvolt-cinematografică. Nu tre- bute să uităm, de asemenea, că Adăpostul SOBOLIA ***este, înainte de toate, un roman al condiţiei umane (contemporan majorităţii cărţilor europene care exploatează un filon tematic existenţialist), interesînd şi seducînd mai ales prin curajul cu care particularizează epic o proble- matică atît de generală şi etern umană. Prin această temeritate, de fapt, se dovedeşte şi actual, citindu-se (o spune şi Ion Baiu, autorul ultimei monografii asupra scriitorului publicată în 1972) „cu plăcere”***

MIHAI DASCAL

ARGUMENT LA EDIŢIE

Asemenea lui Balzac sau Zola, Galsworthy sau Duiliu Zamfirescu, asemenea contemporanilor săi Paul Morand, Georges Duhamel, Constantin Stere, Jules Romains, Roger Martin du Gard, Sigrid Undset, Heinrich şi Thomas Mann sau Wiliam Faulkner, Cezar Petrescu şi-a canalizat abundenta creativitate epică, printr-o disciplină artistică fermă, într-un făgaş tematic, stilistic, tipologic şi chiar „topografic" coerent. A rezultat ceea ce s-a numit în genere, mai ales începînd cu anul 1942, „Cronica românească a veacului XX", amplă şi ambiţioasă „fiziologie" socială a contemporaneităţii, înglobînd un număr de 55 de titluri (45 de romane şi 10 culegeri de schiţe, povestiri şi nuvele), 13 rămînînd însă în stare de proiect, iar 2 fiind începute, şi părăsite în anumite stadii. În ea circulă, „trăind" şi reliefîndu-se redundant, dînd sentimentul mişcării, al ciclicităţii implacabile a vieţii, o umanitate metamorfotică, febrilă, avînd stereo- scopia cu care puţini congeneri ai scriitorului ne-au obişnuit în epocă.

Romanul ***Adăpostul SOBOLIA*** este o „rotiţă" a acestui impozant angrenaj epic, particularizîndu-se în cadrul lui prin

coordonatele sale de problematică şi expresie, dar participînd deopotrivă prin ele la configurarea şi coeziunea infrastructurală a ansamblului.

Scris în toamna anului 1944 şi tipărit pînă la sfîr- şitul acestuia, el intră în librării la începutul anului 1945.

Îl reeditǎm astăzi pentru prima dată în cei 45 de ani de la momentul elaborării, alegînd ca ***bază*** singura lui ediţie antumă, apărută la editura bucureşteană „Naţio-nala" Mecu, S. A. Îi anexăm însă cu această ocazie, ca „postfaţă", şi un text semnat de Perpessicius (cel mai fidel şi mai avizat interpret al operei cezarpetresciene), publicat la scurt timp după apariţia cărţii în ***Universul literar***, an. LIV, nr. 4, 11 februarie 1945, p. 10, 11, rubrica „Menţiuni critice", sub titlul: ***Cezar Petrescu, „Adăpostul SOBOLIA", roman*** („Naţionala" Mecu, 1945).

Textul prezentei ediţii a fost confruntat atent cu manuscrisul (păstrat sub cota 4501—4503 la Biblioteca Academiei R.S.R.), fiind expurgat de numeroasele greşeli şi lecţiuni eronate ale tipografilor, explicabile pentru bulversatul context istoric în care îl tipăresc. Transcrierea lui s-a făcut în conformitate cu normele ortografice în vigoare, dar în respect constant pentru particularităţile de limbă ale scriitorului şi momentului.

Au fost operate următoarele modificări faţă de textul de bază:

— ***e*** la început de silabă a fost redat prin diftongul ***ie***, potrivit pronunţiei lui reale în această poziţie: ***aleei bordee, chee, cutreer, eftin, femee, fer, fluer, găetan, încheerea, încheeturile, încuetorii, îndoelnic, întemeez, neşovăelnic, perdut,***

răfueli, rîndee, rotofee, scînteei, supravieţueşte, tîrîe, troene, vaet, văetă, văpae, vicleim etc. **>** ***aleiei, bordeie, cheie, cutreier, ieftin, femeie, fier, fluier, găietan, încheierea, încheieturile, încuietorii, îndoielnic, întemeiez, neşovăielnic, pierdut, răfuieli, rîndeie, rotofeie, scînteiei, supravieţuieşte, tîrîie, troiene, vaiet, văietă, văpaie, vicleiem*** etc.;

— ***i*** precedind vocala ***e*** în hiaturi ca ***e-a*** sau ***u-e*** a fost suprimat: (a) ***creia, creiat*** etc. **>** (a) ***crea, creat*** etc.; ***continuie*** etc. **>** ***continue*** etc.;

— ***i*** din hiatul ***e-a*** în forme precum: ***aceia, aceiaşi, ceia ce, creiază, ideia*** etc. a fost redat prin ***e: aceea, aceeaşi, ceea ce, creează, ideea*** etc.;

— ***o*** din hiatul ***u-a*** a fost suprimat: ***mortuoar, tro- tuoar*** etc. **>** ***mortuar, trotuar*** etc.;

— ***u*** final, neavînd valoare fonetică, a fost înlăturat: ***biciu, căpătîiu, cărţoiu, ceoiu,*** **(**de**)** ***obiceiu, genunchiu, gîrliciu, graiu, greoiu, lădoiu, linguroiu, ochiu, paiu, pisoiu, pospaiu, puiu, războiu, soiu, straiu, tălmaciu, temeiu, ţiţeiu, unghiu, văduvoiu, vechiu, vraciu*** etc. **>** ***bici, căpătîi, cărţoi, ceai,*** **(**de**)** ***obicei, genunchi, gîrlici, grai, greoi, lădoi, linguroi, ochi, pai, pisoi, pospai, pui, război, soi, strai, tălmaci, temei, ţiţei, unghi, văduvoi, vechi, vraci*** etc.;

— diftongul ***ia*** precedat de grupurile consonantice ***ch***, ***gh*** a fost transcris ***ea***; ***autoveghiau, chiagul, chiamă, desperechiate, ghiara, ghiaţa, întortochiat, ochiade, supraveghia, veghiat*** etc. **>** ***autovegheau, cheagul, cheamă, desperecheate, gheara, gheaţa,***

întortocheat, ocheade, supraveghea, vegheat etc.;

— ***s*** intervocalic sau precedînd consoanele ***b, d, g, l, m, n, v,*** şi sonorizat de vecinătatea lor a devenit ***z: apostasie, crisanteme, desagreabil, dezamăgire, desa- probare, desarmat, desinfectant, desinteresante, desin- toxicare, desonorante, exposiţia, explosive, fantasie, filo- sofie, frasei, hasardul, ocasie, paralisante, poesie, retesată, reservate*** etc. ***> apostazie, crizanteme, dezagreabil, dezamăgire, dezaprobare, dezarmat, dezinfectant, dezintere- sante, dezintoxicare, dezonorante, expoziţia, explozive, fantazie, filozofie, frazei, hazardul, ocazie, paralizante, poezie, retezată, rezervate*** etc.; ***desbătut, desbrăcat, isbi, isbîndă, isbutit, presbit, răsbesc, răsbit, răsboi, răsbunare, sbate, sbenguit, sbicindu-se, sbierînd, sbîrciuri, sbîrnîit, sbor, sbucium, sbucnire, sbucni, sbughit-o, sburat, zburătoare, sburda, sburliri*** etc. ***> dezbătut, dezbrăcat, izbi, izbîndă, izbutit, prezbit, răzbesc, răzbit, război, răz- bunare, zbate, zbenguit, zbicindu-şi, zbierînd, zbîrciuri, zbîrnîit, zbor$_t$ zbucium, zbucnire, zbucni, zbughit-o, zburat, zburătoare, zburda, zburliri*** etc.; ***năsdrăvane, sdravăn, sdrelită, sdreliturile, sdrenţe, sdrenţoşi, sdrobite, sdruncina*** etc. ***> năzdrăvane, zdravăn, zdrelită, zdrelitu- rile, zdrenţe, zdrenţoşi, zdrobite, zdruncina*** etc.; ***des- gheţa, desghioca, desgroape, desgustat, desgustătoare, isgonind, mîsga, sgaibele, sgarda, sgîieşti, sgîlţinaţi, sgîr- cenie, sgîria, sgîrieturi, sglobiu, sgomotul, sgribulit, sgu- duie, sguduitoare, sgură*** etc. ***> dezgheţa,***

dezghioca, dezgroape, dezgustat, dezgustătoare, izgonind, mîzga, zgaibele, zgarda, zgîieşti, zgîltinaţi, zgîrcenie, zgîria, zgîrieturi, zglobiu, zgomotul, zgribulit, zguduie, zguduitoare, zgură etc.; ***deslegare, răsleţelor*** etc. ***> dezlegare, răzleţelor*** etc.; ***cismar, cisme, desmănuşată, desmeticeau, desmeticit, smeurie, desmierdat, desmorţit, desmorţire*** etc. ***> cizmar, cizme, dezmănusată, dezmeticeau, dezmeticit, zmeurie, dezmierdat, dezmorţit, dezmorţire*** etc.; ***besna, busna, desnădejde, deznădăjduită, desnoda, glesnele, isnoave*** etc. ***> bezna, buzna, deznădejde, deznădăjduită, deznoda, gleznele, iznoave*** etc.; ***asvîrle, desvăluind, desvelită, isvorul, svelt, svîc, svîcnite, svîrcolesc, svîrli*** etc. ***> azvîrle, dezvăluind dezvelită, izvorul, zvelt, zvîc, zvîcnite, zvîrcolesc, zvîrli*** etc.;

— ***ş*** final în cuvinte ca: ***acelaş, iarăş*** etc. a fost re- dat prin ***şi: acelaşi, iarăşi*** etc.;

— ***z*** în poziţie intervocalică în cuvinte precum: ***azis- tentă, premize*** etc. a fost transcris ***s: asistenţă, premise*** etc.;

— ***z*** precedînd consoanele ***m, n*** (rezultat din sonorizarea lui ***s*** conform grafiei vechi) în forme precum: ***catapiteazmă, năpraznă, năpraznic, plezni, trăznet, trozni*** etc. a fost redat prin ***s: catapiteasmă, năprasnă, năprasnic, plesni, trăsnet, trosni*** etc.;

— ***z*** precedat de consoana ***n*** în forme precum: ***con- senz, conzistente, senz, ustenzile*** etc. a fost transcris ***s: consens, consistente, sens, ustensile*** etc.;

— ***noui***, forma nearticulată de nominativ a adjecti- vului ***nou***, la plural, a fost redată prin ***noi;***

— dublarea consoanelor ***n*** sau ***s*** **(*înnaltă, înnăbuşeam înnecă, înnecăcioase*** etc.; ***cassă, esseu, masse, mussiu*** etc.**)** a fost soluţionată în favoarea normei gramaticale ***(înaltă, înăbuşeam, înecă, înecăcioase*** etc.; ***casă, eseu, mase, musiu*** etc.**)**, fiind restabilită, conform aceleiaşi norme, în cazurile în care se vădea absolut necesară ***(înădite, înodate*** etc. **>** ***înnădite, înnodate*** etc.);

— în transcrierea lunilor anului s-a renunţat la majusculă, urmărindu-se în genere, în toate cazurile, o ma- jusculare oportună;

— numele proprii, de persoane sau geografice, au fost transcrise conform ortografiei actuale (cu excepţia acelora al căror uz deviat vădeşte o intenţionalitate stilistică): ***Cesar > Cezar, Ieroşca > Ieroşka, Lucaşca > Lukaşka, Marianca > Marianka*** etc.; ***Caucas > Caucaz, Crimeia > Crimeea, Cuban > Kuban, Glascow > Glas-gow, Harcov > Harkov, Nicolaiev > Nikolaiev, Odesa > Odessa, Ploeşti > Ploieşti, Sebastopol > Sevastopol, Tockio > Tokio*** etc.

Se menţin ca individualizatoare la nivel fonetic şi morfo-sintactic pentru lexicul autorului, precum şi pentru stadiul de evoluţie a limbii:

— ***a*** protonic (contaminare regionalistă): ***cracanat, harmalaia, vorbareţ*** etc;

— ***ă*** protonic: ***provocător, zădarnicei*** etc.;

— ***ă*** final în alternanţă cu ***e*** final: ***imagină/imagine, origină/origine*** etc.;

— ***e*** final în alternanţă cu ***ă*** final: ***păpuşe/păpuşă, ţigare/ţigară*** etc.;

— ***î*** la început de cuvînt în locul lui ***i***; ***împlora, încredulă, încriminat, întitulat*** etc.;

— ***z*** în locul lui ***j: grunzos, rotunzime*** etc.;

— ***ce, ci*** în locul lui ***ş***: ***obicinuit, obicinuinţe*** etc.;

— ***atec***, sufixul unor adjective masculine, în locul lui ***atic*** sau în alternanţă cu el: ***îndemînatec/îndemînatic, sălbatec/sălbatic*** etc.;

— genitiv-dativul feminin singular articulat în ***ei***, cînd norma gramaticală este în ***ii*** (şi uneori în alternanţă cu ea); sau în ***ii***, cînd norma gramaticală este în ***ei*** (şi uneori în alternanţă cu ea): ***femeiei, frescei, fugei, joacei, lumei, luminei, maculaturei, mîinei, seînteiei, statuiei*** etc.; dar şi ***umilinţii*** etc.;

— pluralul feminin în ***e***, cînd norma gramaticală este în ***i***, uneori în alternanţă cu aceasta (***mîinele, priveliştelor*** etc.), şi invers, în ***i***, cînd norma gramaticală este în ***e***, uneori în alternanţă cu ea (***ultimile*** etc.);

— forme lexicale caracteristice, uneori în alternanţă cu actuala normă gramaticală (multe dintre ele fiind la rîndul lor norme în îndreptarele ortografice ale epocii interbelice): ***a acăţa, a adăoga, adineori, a ceti*** (cu diverse forme paradigmatice), ***dumineca, echinopţiu, femenin, geamandan, genetiv, hirurg, hirurgical, ieften, în- dărădnică, întunerec, marmoră, mesuţa, musteaţă, mustre*** **(**pentru mostre**)**, ***năbuşit, nicăiri, prepusul*** **(**pentru ***presupusul)***, ***a prezinta, a reprezinta*** **(**cu diverse forme paradigmatice**)**, ***simţimînt, sofragerie, strein, subsuoară/sub-***

ară, sunt (împreună cu formele pentru persoanele I şi II plural în paradigma de prezent a verbului ***a fi; suntem, sunteţi), trăsuri*** (pentru ***trăsături***), ***a turbura*** (cu diverse forme paradigmatice), ***turbure, vultoarea*** etc;

— variante dialectale, uneori în alternanţă cu cele literare, ale unor verbe de conjugarea a patra care au la prezentul indicativului forme pentru persoana întîi terminate în ***n: reviu (/revin), viu (/vin)*** etc.

Neologismele (fixate în limba autorului în diferitele lor stadii de adaptare şi cu pronunţii tranzitorii, legate de etimonul lor sau de filiera prin care sînt asimilate) au fost conservate sau transcrise de la caz la caz. S-au reţinut următoarele forme, ortografiate constant astfel: ***antisudor*** (pentru ***antisudorific***), ***avantgărzile, biurocra- tică, chiuloţi, a complecta, a divorsa, a exploada*** (cu diverse forme paradigmatice), ***metempsicoză, pedigreu, priveligiat, a salfgarda*** (cu diverse forme paradigmatice) etc.; ***higiena*** etc.; ***masagiu, miragiu, pasagiu, peisagiu, personagiu, uvragiu*** etc.; ***lengerie/lingerie, oglingioară*** etc. Cînd formele sînt preluate invariabil cu ortografia corectă a limbii de sorginte, sînt păstrate ca atare şi individualizate în text prin cursive: ***cocktail, fakir, foyer, gris, jazz, interview, menu, ski, stock*** etc. (Pentru forma ***rendez-vous***, acceptată de normativele noastre ortografice, nu s-au mai folosit cursivele.) Am preferat totuşi să transcriem în spiritul uzanţelor limbii literare forme ortografiate hibrid (şi în alternanţă inconstantă cu norma gramaticală) precum: ***coafeur/coafor, coafeuză*** (fr. ***coiffeur, coiffeuse), feutru***

(fr. ***feutre), şofeur/şofer*** **(**fr. ***chauffeur), stopeur*** **(**fr. ***stoppeur)*** etc.; ***hockey/hokey*** **(**fr. ***hockey), smocking*** **(**fr. ***smoking), tanck/tanc*** **(**fr. ***tank)*** etc.; ***inhumană*** **(**fr. ***inhumaine)*** etc.; ***pekinez (fr. pekinois;*** fără a interveni însă în apelativul canin Mum-Pe-Ki, derivat parţial din această formă) etc.; ***culuoar*** **(**fr. ***couloir*****)** etc.; ***vermuth*** **(**fr. ***vermouth*****)** etc.: ***brandeburg*** **(**fr. ***brande- bourg*****)** etc.

Problemele ridicate uneori de acordul gramatical au fost soluţionate tacit.

M. D.

„Căci dacă după treizeci de ani de hălăduire în Bucureşti uneori mi se în-tîmplă încă să mă rătăcesc prin uliţi sau chiar prin mahalale întregi necunoscute, sunt şi altele unde ştiu şi pietrele calda-rîmului, şi crăcile copacilor, şi scîndurile ulucilor, unde cunosc casă cu casă, le ştiu toată cronica acelor ce i-au sălăşluit timp de o jumătate de veac. Le-am văzut luminate de sărbătoare, precum am văzut fîlfîindu-le la porţi steaguri

albe sau negre: copii crescuţi sub ochii mei şi pieriţi înainte de vreme, bătrîni uitaţi de vreme sub ochii cărora m-am înălţat eu, — betealã, flori, zîmbete, lacrimi —, un vălmăşag nebun de iubiri, de uri, de uitări, de înşelăciuni, de amăgiri, una peste alta întotdeauna mai multă jale decît bucurie, şi peste tot atîta minciună zadarnică şi deşartă ticăloşie omenească, că uneori, cîte un nimic aducîndu-mi aminte de unele, scap din vedere că ale lumii sunt toate, îmi uit de ale mele şi cad pe gînduri, şi-mi vine să zic eu cînte- cul: «Arză-l focul Bucureşti!»...”

MATEIU I. CARAGIALE

(Pagini de jurnal,* februarie 1935*)

Prima carte

MAI ÎNTÎI, NUMAI 8 ORE DINTR-O SINGURĂ ZI...

În acea albastră şi străvezie, atît de dulce dimi-neaţă de april, leat 1944 de la Mîntuire, comunicatul unui ziar vestea încă o repetiţie generală de apărare pasivă.

Mai nimic peste rînduiala de toată ziua. Programul obicinuit, cu oarecare variante. Acordarea urlătoarelor sirene pe diverse game. Prealarmă, alarmă şi încetarea alarmei.

Ca ieri, ca alaltăieri, fără îndoială ca mîine.

Căci dacă numărătoarea bătrînă, din veac, purcedea de la cel ce s-a lăsat pironit pe cruce pentru dreptatea, blîn- deţea şi pacea lumii, zodia din nou încruntată ă vărsării de sînge preluase altă cronologie a sa, amintind oamenilor, cu rînjet macabru de craniu, că dreptatea, blîndeţea şi pacea lumii au rămas himerice închipuiri, înmormîntate acolo departe, în veac.

Leatul cel adevărat era altul.

Anume, patru pe-al cincilea an de la a doua gigantică încăierare a ginţilor, încă mai vrăjmaş ca oricînd hăituin- du-se să se

extermine, pe uscat, pe ape şi sub apă, în văzduhuri.

Iar în cugetul lectorilor de comunicate din capitala României care a fost mare şi nu mai era, după aceşti patru ani jumătate de crîncene urgii pecetluite cu slove de clocotită smoală în ***Apocalipsa*** lui Ioan, nimic nu se mai cutremura la suplimentul unei alarme aeriene.

Se împliniseră toate, drept este, precum le-a fost ursit fulminantul prooroc. Şi precum le cobea călugărul cel nebun şi tuturor cunoscut Filaret, care străbătea tîrgul din zori pînă-n noapte cu o desagă de cărţi sfinte, gesticu- lînd, afurisind zidurile Babilonului şi rugîndu-se apoi, pînă la lacrimi mîhnit, pentru izbăvirea orbilor care nu văd şi surzilor care n-aud îngerii trîmbiţînd judecata de-apoi. Se împliniseră toate, dar toate mereu prin aiurea locuri.

Duhul pustiirilor secerase cu adevărat pacea de pe pămînt. Seminţiile lui Sem, Ham şi Iafet, şi altele încă despre care nici n-avusese ştiinţă cartea Genezei se jun- ghiau de zor una pe alta, de la tropice la cercul polar. Se năruiau umile sălaşuri cu miile de mii, mîndre cetăţi, palate, catedrale, muzee, străvechi şi străluce aşezăminte, zdrobite de-a valma sub grindina nemilostivă a schijelor. Piereau zvîrcolindu-se-n pulbere mame cu pruncii la sîn, unchiaşi proptiţi în cîrje, flăcăi cu atletic grumaz şi diafane fecioare cu ochi speriaţi de antilopă, cărturari cu fruntea împovărată de gînduri şi fragedele vlăstare în care abia se desfoiau mugurii viitorului, bunici, nepoţi, copii, genii şi nevolnici glăsuitori de rînd, trecuţi îndeavalma cu toţii prin sabie. Pîrîiau trosnind catapitesmele cerului şi împărăţiilor pămînteşti. Iasmele morţii, cu despletitele lor coame în vifor,

cutreierau fără istov uscatul, mările şi oceanele pînă la antipozi, naltul stelelor, nechezînd sirepe şi tîrînd după ele volburi de vîlvătăi, nouri de fum şi pucioasă, vîrtejuri de scrum, care pluteau apoi îndelung peste cîmpii devastate ca negrele funingini de corbi. Scă- părînd din copite, sfărîmaseră-n ţăndări şi cremenea stîl- pilor de la hotarele ţării; hotare însă la zeci şi sute de leghe, de unde vaierele nu se aud.

Cea de-a doua cataclismică încleştare a noroadelor în lupta-le aprigă pe viaţă şi moarte se dovedise astfel nemăsurat mai înfricoşată decît în obscurele profeţii din ***Apocalipsa*** lui Ioan şi-n afuriseniile ucenicului său rătăcitor Filaret, fiindcă de astă dată s-au năpustit din hru- bele instinctului de nimicire şi rapt cu toate născocirile diavoleşti ale veacului: maşini precise de ucis, fulgerătoare, teribile, tancuri şi-aruncătoare de flăcări, mine, cetăţi zburătoare, „Stukas”, torpile, pe care nu le-ar fi putut bănui cu două milenii în urmă un ignar slovenitor de-apocalipse şi nu le pricepea nici acuma un biet călugăr nebun.

Dar nici o năprasnă nu se abătuse pînă aici.

Printr-un misterios pact cu puterile cerului, poate cu cele din adîncuri, ale Satanei, ce importă, numai ostrovul accsta cu lilieci înfloriţi în mijlocul talazurilor de pară conjurase mînia apocalipticelor stihii. Pe cine să-l mai înfioare, aşadar, primejdia păsărilor cu plisc de fier, care dădeau tîrcoale tot în depărtate stoluri, lepădîndu-şi tot asupra altor cetăţi ajunse de blestem ouăle lor de schijă şi foc, fără a se-ncumeta să se-apropie vreodată şi de feritul tîrg al ciobanului Bucur?

Comunicatul invita, de altfel, publicul capitalei nici să nu se-alarmeze cumva de asemenea alarme, ce nu-s chiar alarme.

Dimpotrivă.

Toţi să-şi vadă de treburi cu abnegaţie, energie şi patriotism, întru a binemerita glorioasa „citare pe naţiune”, cum instaurase o nouă datină stilul cel nou al vremii, pătruns de-o dinamică şi lapidară superbie.

Lalu Măldărescu a împăturit gazeta şi a căscat.

El nu era nici dinamic, nici lapidar, nici pătruns de superbie.

Ca unul care n-avea vreo treabă deosebită nici în asemenea dimineaţă, exasperant de aidoma cu atîtea altele de cînd, rănit în stepa kalmucilor şi trimis la vatră, se pomenise iarăşi fără nici un rost pe uliţele Bucureştilor, a împăturit lînced gazeta, a pus-o sub cot pe marmora mesei şi a privit în neştire, afară, prin geamul cofetăriei „Capşa”, la forfota glotimei de pe Calea Victoriei.

A împins în lături, cu silă, ceaşca de cafea.

Cafea de război: coclită mixtură de mazăre prăjită, orz, năut şi fasole soia.

A strivit pe buza scrumierii ţigara fumată numai pe jumătate şi a aprins maşinal alta.

Ţigară de război: cu tutunul grunzos, nefermentat, cătrănit ca faimoşii ciuciuleţi de pănuşi din care pufăiau indigenii nudişti măiestru tatuaţi ai insulei Guanahani, spre stupoarea lui Columb şi a matrozilor de pe caravelele Isa-belei de Castilia, cînd au ancorat întîia oară în Indiile Occidentale.

De război comunicatele, de război alarmele, cafeaua, tutunul, celofibra stofelor, săpunul mirosind a ţiţei, cîrna- ţii populari, puzderia de timbre pestriţe aplicate pe nota

de plată. Numai lumina de-afară, irizînd transparent în acuarela sinilie a cerului, şi numai sonora clamoare a mul-ţimii, revărsată dincolo de trotuare, păreau că se-nverşunează a n-aminti cu nimic prezenţa războiului acestuia al altora. Încă nu.

Încă nu, deşi de la sfîrşitul iernii, frontul se apropiase cu salturi zvîcnite de panteră; deşi vîrful Moldovei fusese decapitat de-o nouă „desprindere elastică", ultima for- mulă adoptată de celălalt stil, mai puţin dinamic acum, al strategilor care se căzneau să răstălmăcească drept strălucite succese operative retragerile dînd de-un an tot din cot în cot, cotul Volgei, cotul Donului, al Doneţului, al Niprului, al Nistrului.

Poate printre trecători se aflau şi pribegii ţinuturilor ocupate, în gîfîită căutare de-un acoperiş, rude rătăcite, un prieten ospitalier. Poate în trilul voioaselor chicotiri se strecurau şi oftările năbuşite ale celor care-au pierdut totul. Poate o femeie în hobot cernit, prelingîndu-se ca o vinovată pe lîngă ziduri, îşi ştergea pe ascuns o lacrimă.

Acestea însă nu se întrezăreau, nu se întreauzeau. Suspinele expirau volatil în irizările soarelui radios: chipurile sumbre se mistuiau hăpăite de tumultul vehement al străzii.

Nu era loc, nu existau antene pentru ele. Fiecare, ghemuit în sacru-i egoism, le respingea ca pe tot atîtea nepoftite spectre, ca tot atîtea discordante accente, ca mugetul inutil sinistru al sirenelor de alarmă, care nu mai alarmau pe nimeni, ofensînd doar timpanul; pe toate le alunga fiecare de la sine, pentru a se bucura cu avid ne- saţiu de încă o primăvară încîntătoare, de torentul melo-dic al austrului, de primele albastre

flori, de spectacolul capitalei felice de totdeauna.

Femeile inaugurau cel dintîi taior al sezonului, cu blănile de vulpe argintie zvîrlite într-o studiată indolenţă pe umeri. Aruncau galeşe ocheade vitrinelor cu articole de lux prohibite în severele ordonanţe, dar agresiv expuse în văzul tuturor; filtrau nostime priviri printre palpitări de gene ofiţerilor cu întraripate insigne de aviatori.

Nostimi erau şi aceşti pantofi ortopedici, cu talpa de plută şi călcîiul decoltat!

Cine-ar fi crezut că ochiul avea să se deprindă atît de grabnic?

Nostimă şi moda aceasta fără pălărie, cu părul fluturat de adieri, ca în promenadele parcurilor balneo-climatice!...

Cine-ar crede că toate şi toţi aleargă spre o ţintă precisă? Că-i mînă şi-i aşteaptă vreo grijă apăsătoare? Că au fraţi, soţi, iubiţi, părinţi, feciori care se tîrîie acum pe brînci, sub clănţănitul mitralierelor şi icnirea mortal stropşită de branduri, în hleiul frontului de răsărit? Era curaj, bravadă ori numai incurabilă opacitate la semnele spăimoase ale împlinitului Apocalips? Ar fi îndrituit recompensa unei napoleone citări pe ordin de zi ori şuierătorul sfîrc al harapnicelor de foc?

Lalu Măldărescu nu afla răspuns la asemenea întrebări fără dezlegare. Nici nu-şi punea, de altminteri, asemenea întrebări fără dezlegare. De mult murise ceva în el. De mult ceva îi împîclise ochii. Şi de mult îi storsese sîngele din inima seacă, de iască.

Ocolea cu ochii o anume masă. Numai această grijă îl stăpînea despotic.

Să nu privească într-acolo.

Masa din colţul ferestrei, la stînga, unde acum trei ofiţeri de panţerdivision şi o

femeie bălană, stacojie la obraz, rotofeie la trupul vîrtos cetluit în uniformă, îngurgitau metodic, în cucernică reculegere, enorme căpiţi de frişcă şi o întreagă stivă de prăjituri.

Acolo fusese ungherul lor de predilecţie. Al Antoane- tei şi al său, vreme de aproape cinci ani, înainte de a se despărţi. Acolo îşi hotărau întîlnirea şi popasul la aperi-tiv, aşteptîndu-se unul pe altul, cînd viaţa, îndeletnici- rile, capriciile îi risipeau de-acasă în vultoarea capitalei pînă la ora prînzului. La aceeaşi masă au stat şi în ultima lor dimineaţă împreună: el fără nici o presimţire, uitîn- du-se tot aşa pe geam, prin fumul destrămat al ţigării, doar cu alţi ochi şi doar prin fumul într-altfel aromat al altei ţigări; ea răsfoind cu degetele înmănuşate magazi-

nele franceze şi englezeşti, pe care automat, la sosire, le prezinta nelipsitul Costea, vînzătorul ambulant de publicaţii streine cu zona de operaţii monopolizată exclusiv pe sectorul dintre „Capşa”, „Dragomir”, „Continental”, „Cina” şi „Athénée-Palace”.

A închis revistele şi s-a ridicat calmă de la masă, cer- cetînd ceasul brăţării de aur:

— Are răbdare încă trei sferturi de oră Lalul meu, cel ca totdeauna gentil şi indulgent?

— Are, n-are, aştept!... a înţeles el, surîzînd cu ino-cenţa soţilor gentili şi indulgenţi. Pot să fac altceva?

— Poţi!... Poţi să nu-ţi faci figura aceasta dezolată... de martir...

— Uite, o desfac... s-a grăbit, lăsînd să-i cadă într-adevăr ca o mască orice urmă de contrarietate, conţi- nuind a surîde mai deplin şi dezmierdînd-o cu privirea, fiindcă după cinci ani se pomenea adorîndu-i ca în primele zile elastica siluetă în mantoul subţire, ***gris***, din acea dimineaţă vîntoasă şi burzuluită de mai; mantoul cel nou, cu gulerul vaporos şi blana fumurie.

A continuat a surîde, senin, adăogind o întrebare de încercat expert în nacafalele femeieşti:

— Iar rendez-vous la coafor? Pariez...

— Iar... confirmase într-un suspin Antoaneta, de astă dată ea cu resignare de martiră. Calvarul nostru...

— Sărăcuţa de dînsa!

— Lasă genul ironic, că nu te prinde! Fii tu, cum eşti tu.

El a fost el, cum era el, implorînd:

— Dar nu vii mai tîrziu de unu? Te rog.

— Nu. Fii sigur. N-am să viu mai tîrziu de unu... Pa!

S-a ridicat. S-a dus. Şi nu s-a mai întors niciodată.

N-a mai revăzut-o niciodată.

Ce imbecile şi copilăroase temeri l-au cuprins, tor-turîndu-l, cînd minutarul a arătat treptat unu jumătate; două, două şi-un sfert! Nelinişti, priviri anxioase pe geam şi spre uşă, închipuiri dramatice: un accident, balta de sînge sub roţile de automobil, aglomeraţia de gură- cască, inevitabilul martor cu iniţiativă dînd publicul la o parte şi strigînd aferat: „Un medic, chemaţi un medic”.

Sau o criză subită şi atroce, paralizantă, de cine ştie ce boală fatală, pe care i-o ascundea ca să-l cruţe. Poate o sincopă de cord. Îşi amintise că mama ei a murit de inimă... Orice îşi imaginase, de orice se temuse, în afară de hîdul adevăr.

La două şi-un sfert, a început a circula cu neastîmpăr între masă şi cabina telefonică. Telefoane la coafor (An- toaneta nici n-ajunsese pînă acolo), la Salvare, la Pre-fectura de Poliţie, la prietene, acasă. Acasă, unde, bizar, nu răspundea nimeni, nici servitoarea. Ce imbecilă naivitate! Cît de puţin o cunoscuse după atîta viaţă împreună, zi de zi şi noapte de noapte!

Spre seară, cînd a păşit în sfîrşit pragul casei îndărăt, istovit, palid, cu buzele spuzite şi cu mîinele scuturate de fleşcăiala nervilor, încît nu nimerea cheia de alamă în încuietoarea Yale, şifonierele erau golite. Bagajele ei, transportate. Hîrtii rupte, mototolite, facturi de la croito- rese şi modiste, o mănuşă desperecheată cu care se juca pisicul lor de Angora. Şi pe birou, în evidenţă, un plic. Iar înlăuntru, cel mai laconic răvaş de despărţire:

„Iartă-mă şi uită-mă!
Antoinette”

De-atunci, un resort lăuntric s-a deteriorat. O ceaţă i-a înnegurat pentru totdeauna ochii; un crîşnet cinic i-a devastat viaţa. „Iartă-mă!...” Se poate ierta premedita- rea gheţoasă şi feroce, inumană, cu care regizase această plecare, plantîndu-l caraghios la o masă, concediind slugile, expediindu-şi lucrurile clandestin, în rate, ca o vulgară eroină a părăsirilor de domiciliu

conjugal din cronica judiciară? „Uită-mă!” Ce simplu! Se poate uita? O poate uita?

Se poate ierta şi uita înşelăciunea aceasta laşă, degradantă, pe tipicul repertoriului de teatru ieftin; fuga aceasta cu un vag amic, care ca substanţă umană nu preţuia nici cît cămăşile şi cravatele spilcuite-i făpturi? O larvă, un parazit, tipul clasic de ***pique-assiette***, nulitatea perfect rotunjită ca o sferă.

Nici astăzi nu-şi explică prin ce stranie aberaţie a fost capabilă să aleagă între dînsul şi astfel de neverte-bratăcreatură. Cînd i l-a prezentat Antoanetei într-un ***foyer*** de teatru, după ce-i ascultase palavrele cu o vizi- bilă agasare, măsurîndu-l distant, peste umăr, nu ea îl întrebase oare scandalizată: „Cum poţi să-mi impui o asemenea companie? Şi cum poţi tolera un asemenea specimen de amic?” El a strîns din umeri: „Amic! Cam exagerat spus. O cunoştinţă de vagon-restaurant, de sta- ţie balneară, de «Capşa».., Ca să fiu sincer, nici nu-mi amintesc unde şi cum l-am cunoscut. România Mare, ca şi grădina lui Dumnezeu, e plină de toate lighioanele...” Ea a pufnit în rîs alintat, prinzîndu-i braţul în gestul de intimă tandreţe care-i izola de tot universul cînd îşi cău-tau în ochi : „Lighioane pomădate şi nepomădate... Zi!... Ai observat cum mirosea a chiclazuri ca o curtizană?” Iar acum, pe acesta îl alesese! Înadins parcă, pentru a spurca o durere adîncă, bărbătească, gravă, alterînd-o cu veninul infam al umilinţii. Căci mai tare decît durerea chiar a fost umilinţa. S-ar fi resemnat poate; după ce s-ar fi istovit uluirea deznădăjduită din el, ar fi iertat, ar fi uitat, ar fi uitat-o. Dar să-l schimbe cu un Bim- birică?

Aşa îi spuneau toţi, şi ea o ştia.

Bimbirică! Diminutiv pospăit şi minor, care definea un pospai de om, situa o distanţă: „Fii amabil ca totdeauna, Bimbirică, şi învîrte-te să-mi procuri un bilet la concert!...” „Bimbirică, reţine o boxă la ***«Mon-Jar- din»!***...” „Bimbirică, primeşte colea cîteva mii şi fă pentru mine o comandă de ţigări speciale la C.A.M....” Bimbirică, afabil şi zîmbitor, dichisit, pomădat, monoclat, trepăda după comisioane; se descurca după împrejurări, cînd cu persuasiune, cînd cu tupeu; uita de regulă să dea îndărăt resturile; dispărea o lună în aventuri mai mult suspecte decît galante şi, după toate aparenţele, rentabile; se oferea să plimbe căţeii şi să conducă automobilele la garaj; făcea interminabile stagii în antica-mera miniştrilor şi a doua zi istorisea toată pătărania într-o versiune proprie şi cu adaos de fanteziste brode- rii, lăsînd a se înţelege că e în graţia Excelenţelor, care nu-i refuză nimic. Îl amînau trei ore, tocmai ca să-i acorde audienţa din urmă, familiară, după ce pleca ple-bea, ca să poată tăifăsui în tihnă la o ceaşcă de cafea... Uneori, plictisită de băsmuirile debitate cu atît de imperturbabilă sfruntare, concluzia o pronunţa chiar An-toaneta: „Mai bine l-ai trimite pe Bimbirică să ne re- zerve camere la Sinaia, la «Palace»! Măcar la giranţii hotelurilor are trecere sigura... Fiindcă la miniştrii cu care se laudă el, el s-o creadă!” Ca pe urmă, cu Bimbi- rică să-l abandoneze, pentru un Bimbirică să calce în picioare tot ce-i lega pe o veşnicie. Aceasta fusese, asemenea femeie a iubit, i-a fost tovarăşa de cinci ani, con-fidenta, steaua cea bună. O credea steaua cea bună! Cum să nu simtă încă gustul fad

de cenuşă în gură şi cum să nu ocolească privirea de la masa care a fost a lor?

Atunci, după primele formalităţi ale despărţeniei, după ce a luat asupră-şi cu dezgustată mărinimie toate culpele legiuite de rigoare, cînd viaţa s-a arătat înainte deşartă şi fără nici un liman, ca naufragiaţii în deznă-dejde, s-a acăţat de un fragil fir de pal.

Tot de la masa de-acolo, a lor, s-a tras hotărîrea-i bruscă. Atît de adevărat este că la originea celor mai grave decizii zac cele mai rizibile incidente ale cotidianului, măruntele fapte diverse încărcate de-o ocultă semnificaţie.

Se instalase în colţul lor, numai ca să-şi dovedească tăria de fire. Că nu-l doare nimic. Că nu se lasă pradă dezolărilor sentimentale, ca liceenii după întîia decepţie de amor sau după catastrofa primei blenoragii. S-a instalat, a aprins ţigara şi a rotit ochii provocător.

Nimeni nu-i purta însă de grijă. Cîţiva cunoscuţi. Schimb de saluturi banale. Micul conclav de totdeauna, prezent la „Capşa” cu o punctualitate biurocratică, for- fecînd politica României Mari, a Europei, a celor cinci continente, colportînd ultimile mahinaţiuni ale diploma-ţiei din sursa cea mai secretă şi mai autorizată, cu pasiunea quasi-orientală de totdeauna. Cîteva femei ciugulind prăjiturile, ciripind cancanurile prietenelor celor mai scumpe, renovîndu-şi fardul buzelor şi pometţilor în oglin-gioara poşetei, pipăind nervos, posesiv, pachetele achiziţiilor matinale după ce au cutreierat prăvăliile. De ce-şi închipuia oare că drama lui poate pasiona pe cineva? În mijlocul mulţimilor, mai fără nădejde ca

supravieţuitorii în agonie ai caravanelor din Sahara, fiecare e osîndit unei teribile şi iremediabile singurătăţi. Nimeni n-apare nici să picure stropul răcoritor de apă pe buzele mistuite de arşiţă ca să-ţi redea miraculos viaţa, nici să-ţi lipească ţeava de carabină la tîmplă, să apese trăgaciul şi să pună capăt zadarnicei chinuiri. N-ai drept măcar la vicleana mîngîiere a miragiilor care urzesc o părelnică oază cu umbră şi şipote reci, alinînd clipa din urmă a muribunzilor din adevăratul deşert.

Privea, surîzînd crispat acestor reflecţii amare şi risipind fumul ţigării cu mîna de pe care lipsea verigheta (încă mai rămăsese o dungă îngustă, albă, golaşă, pe inelar). Cu o voluptate rea, meschină, vindicativă, înglobînd toţi semenii din juru-i care-şi vedeau de-ale lor fără bănat, se întreba oare de la ce coafor imaginar vin femeile cu gesturi mici, alintate şi perfide, de pisică? Pe cine-or fi înşelînd oare şi de cînd? Care dintre dînsele oare e gata să-şi lase soţul plantat pentru totdeauna pe scaun în stupida beatitudine a soţilor? Ce ştiu oare unii despre alţii? Ce cred în naivitatea lor a cunoaşte unul despre celălalt?... Cufundat în astfel de crud lucide interogaţii, n-a observat cînd s-a ivit chelnerul, cu zîmbă- reaţa şi protectoarea solicitudine cuvenită unui client fidel, reapărut după o absenţă nemotivată de trei luni.

— Aţi fost la băi, coane Lalule?

— Nu.

— La moşie?

— Nu!

(Moşia cu pricina, la care plecau dînşii cîteodată, era a Antoanetei, dotală.)

— Credeam...

— Să nu crezi nimic!

Surprins de acest ton tăios, pe care nu i-l cunoscuse, chelnerul, mai puţin zîmbilog, a prins a servi două farfurii, două tacîmuri, două pahare.

— Rezervăm pateuri calde pentru coniţa Antoaneta?

— Nu! s-a răstit el.

— Atunci, saleuri, coane Lalule nu se lăsă dezar- mat chelnerul. Avem proaspete, cum ştim că-i plac dumisale.

— Nu! Ridică serviciul acesta de-aci!

Strigase poate mai tare decît ar fi vrut. Şi a fost numai o părere, dar ar fi jurat atunci că vecinii au înăl- ţat ochii miraţi, cu reprobare, în singurul local din Bucureşti unde se păstra tradiţia conversaţiilor în surdină, chiar cînd vorbitorul sosea cu ploconul celui mai senzaţional scandal politic sau de alcov.

Chelnerul, profund ulcerat, se execută; ridicînd serviciul şi cerîndu-şi scuze pentru o vină pe care n-o înţelegea.

Abia se depărtase cu tava, iar după el a apărut Cos-tea, omniprezentul Costea, cu umărul deformat, hîit de sarcina formidabilei arhive de sub braţ. S a apropiat în legănarea de palmiped, pinguin ori raţă leşească, aşa cum calcă opărit întreaga breaslă a muritorilor ce-şi cîş- tigă pîinea parcurgînd kilometri şi kilometri tot pe loc: vînzători ambulanţi, chelneri, gardieni de muzee. Înainta extenuat, gîfîind, asudat dar cu joviala satisfacţie că vede întors la matcă fiul rătăcit al parabolei.

— Bine-aţi venit, coane Lalule!...

El a mogorogit ceva ininteligibil, întorcînd capul spre fereastră. Fără să mai întrebe, cu autoritatea unui con- sens mutual de aproape cinci ani, Costea a scos din vraf şi a depus

pe masă teancul „lor” de reviste şi ziare, specificînd:

— Astea pentru coniţa... cînd o sosi!...

— Nu! s-a răstit el iarăşi.

— Sunt ultimile! pledă, Costea, ştergîndu-şi nădu-şala. Azi-dimineaţă le primirăm... De cînd cu războiul ăsta, vin cu întîrziere, tot la două zile.

— Ţi-am spus: nu! Înţelegi româneşte? Nu! Nu! Ia-le de aci... Dispari!

Întinsese latul palmei, cu dunga albă de pe inelarul vădan gata să le mături de pe masă într-un val-vîrtej de hîrtii împroşcate printre picioarele meselor şi celor- lalţi paşnici clienţi.

Abia s-a abţinut la timp continuînd mişcarea în aer, nehotărîtă şi ridicolă, ca atunci cînd se întîmpla să schiţeze un început de salut din confuzie sau răspunsul mirat la bună ziua unui necunoscut.

Sărmanul Costea l-a privit demoralizat, în ochii lăcră-moşi cu o mustrare de cîine tiohăit pe nedrept.

A vrut să spună ceva. Şi-a luat seama. A ticluit magazinele ilustrate în mapa doldora şi s-a retras de-a în- dăratelea, legănîndu-se greoi pe tălpile de palmiped, ca pinguinul cel mai nefericit de pe lume.

2

Lalu Măldărescu a tresărit somnambulic din aceste amintiri, vechi acum şi totuşi atît de hain vii. Răni pe vecie necicatrizate.

Răsucind ochii de la geamul cu spectaculoasa defilare a străzii şi minunîndu-se de potriveala care la un tainic apel înnoda firul rupt cu patru ani jumătate în urmă, întrebă moale:

— A!... Tot tu erai, Costea?

— Tot eu, coane Lalule. Prezent la datorie... Vă dăm trufandalele?

— Fie...

— Că nici nu prea are el ce să fie, coane! Vedeţi şi dumneavoastră... Ăstea sunt acum trufandalele mele: pirpirii şi răsuflate... Marfă de război...

Colportorul copioaselor periodice pariziene şi londoneze de odinioară, pe hîrtie cretată, cu multicolore ilustraţii şi suplimente cromo, sosite calde-călduţe cu avionul, scurmă acum din mapa anemică doar cîteva ziare şi reviste din Şviţera

neutrală, răcite de-o săptă- mînă măcar: un exemplar din ***Le mois suisse***, un ***Pariser Zeitung*** în ediţie franceză.

E scîrbit şi el de asemenea marfă.

Împăturind gazetele elveţiene pe fieştece pagină, tărcate de catranul cenzurii, a clătinat din cap a cum- plită înduioşare de sine.

— Pot spune c-ajunsei şi negustor de păcură, coane Lalule... Numai uitaţi-vă, colea!... Cenzurat, cenzurat, cenzurat... De bine ce le merge nemţilor! Acilea e comunicatul meu, nu ăl de la Cartierul Firelului...

— Führer, Costea.

— Furăr, Fuerer, firea-ar la el să fie! Ne trage el moşi pe groşi de la Marele lui Cartier, dară comunicatul meu tot ăsta rămîne. Păcură, păcură, păcură!... Destul să-mi petrec ochii pe deasupra dimineaţa, cînd le iau în primire, ca să pricep cum stă chestia. Pe ziua de azi, doliu mare...

Costea bate cu dosul mîinei pogoanele negre: corespondenţele, reportagiile, comentariile şi articolele singurelor gazete neutrale care mai răzbesc pînă aci, toate astupate de catranul compact al vigilenţei oficiale. Invoacă mărturia lor, în felul său. Căci, chiar de n-ar fi cenzurate, n-ar înţelege textual ce scrie în ele. În afară de titluri şi poze, n-a prea cunoscut niciodată altceva din cuprinsul luxoaselor tipărituri occidentale, pe care de douăzeci de ani le distribuie cu atîta devoţi- une din tăgîrţa de sub şold în sectorul cosmopolit dintre „Capşa” şi „Athénée-Palace”. Ştiutor aproximativ de carte chiar în limba maternă, ar fi considerat ultimul hal de degradare negoţul de foi indigene. În schimb, printr-un lăudabil efort de autodidact, a izbutit să-şi însuşească din auzite şi cîteva indispensabile

noţiuni poliglote în materie de cifre, ca să poată enunţa preţul mărfii în graiul lui Voltaire ori al lui Tennyson muşteri-ilor streini: francezi, belgieni, englezi, americani... Clientela aceasta a dispărut. Au rămas pe teren, ocupînd spaţiul vital, numai italienii şi nemţii, pentru care păstrează o stimă foarte relativă.

El e cu aliaţii. Marfa lor avea căutare, aspect şi preţ. Alături de dînşii a luptat el în celălalt război, sub comanda unui ofiţer din misiunea franceză. Acela a fost războiul cel adevărat şi aceia aliaţii noştri fireşti, nu Axa, care s-a rupt în drum.

Opinie politică şi profesională afişată cu panaşă cînd, făcîndu-l cu isteţime pe prostul, amestecă dinadins lim-bile ca în turnul lui Babel, întru anume tîlc cu riscul să facă şi o vilegiatură în lagăr.

Astfel, ofiţerilor italieni, cu măreţele lor chipie gran-dios dospite pe creştet cît cozonacii moldoveneşti şi cu vastele hlamide de operă comică, le calculează totalul în dialect parizian:

— ***Quat'vingt quat' et cent cinquante six, ça fait deux cent quarante balles... Merci, mon beau cap'- taine!***

Iar nemţilor le răspundea confidenţial, la ureche, ca unor emisari ai lui Churchill, travestiţi de Inteligence Service în pseudocomandanţi ai batalioanelor de asalt S.S.:

— ***Only two hundred twenty five, please...***

Pentru compatrioţi, se pronunţă tot într-un argou de foburg Montmartre, regretînd doar că nu există o răs-picată diferenţiere între aritmetica mareşalului Pétain şi a generalului de Gaulle. Ar fi optat îndată pentru cea gaulistă, ca să se ştie cu cine-i

palpită inima şi că simte el încotro bate vîntul.

Deocamdată, socotind costul răsuflatelor trufandale, se mai socoate dator să plaseze şi o informaţie în nota zilei:

— ***Trois cent septente huit... Pour vous, ceux de la vielle garde,*** numai ***trois cent septente,*** coane Lalule!... Zice că l-au băgat în lagăr şi pe domnu' Bîrlădeanu, Tică, nepotu' lui conu' Dinu... Aţi auzit?

Lalu Măldărescu a răsfrînt buza de jos în accent circumflex, semn de absolută indiferenţă la avatariile altora. Păţit, Costea pricepu că e momentul să bată în retragere. A numărat restul, dar înainte de a se depărta, după o căznită luptă cu sine însuşi şi conştiinţa profesională, a ţinut să-i arate că nu-l tratează ca pe-un cumpărător oarecare de maculatură fără haz, deşi nu mai seamănă cu domnu' Lalu Măldărescu de acum cinci ani, cînd venea cu frumoasa-i coniţă şi nu se exprima nu- mai în morocănoase monosilabe, cum nu poate fi asemuire între un ***Illustration-Noël*** de-atunci, cu splendide reproduceri după tablourile lui Murillo, Rafael, Veronese, şi un ticălos ***Signal*** nemţesc, numai şi numai cu poze de tancuri, mine, tunuri, torpile.

Smulgînd din taşca de carton ca o sîngerîndă făşie din inimă, îi întinde ofrandă centenara ***Revue des Deux- Mondes:***

— Era rezervată pentru domnu' Ion Lenş. V-o ofer dumneavoastră...

— Păstreaz-o pentru Lenşul tău! Nu te pune rău cu el, că o să te bage ca mîine într-un roman! îl povăţui sarcastic Lalu Măldărescu.

Prin excepţie, de hatîrul lui Costea, depăşise dialogul monosilabic. Dar refuza fascicula cu scoarţele portocalii, subţire ca o

cărţulie de „cheia visurilor”. Nu-l ispitea nici revista redusă la ultima expresie, care apărea cu chiu cu vai, emigrată într-un tîrguleţ din departamentul Puy de Dôme, complectîndu-şi circumspect sumarul cu studii inofensive asupra întîmplărilor şi oamenilor de acum două-trei secole. Nu voia nici să frustreze de un drept al său pe-un scrib ca acel Ion Lenş, care-şi culegea personagiile ca mucurile, de pe stradă, din birturi, din cafenele.

Cum nu-l preţuia şi-i era mai mult antipatic, avu sentimentul ciudat că aşa ar contracta o obligaţie plină de riscuri faţă de-un asemenea inepuizabil narator de peripeţii apocrife. Poate atît i-ar ajunge pentru a se crede autorizat să-l introducă şi pe el într-un proxim roman!

Respinse deci broşura pe masă cu vîrful unghiei, ferindu-se ca de-o atingere reptiliană:

— Fugi cu stafia asta de-aci!

Costea transformă însă spontanu-i sacrificiu într-o chestie de onoare.

— Mă jigniţi, coane Lalule!... Ce adică, nu ştiu eu ce fac? Cu domnu’ Lenş mă-nţeleg pînă la sfîrşit, n-aveţi grijă! Chiar dac-o fi să mă pună într-un roman... Aud că l-a pus şi pe Stoica de la „Continental”. Şi pe conu’ Păstorel... Ba încă şi pe pricăjitul de Filaret, călugărul cel nebun, de umblă pe străzi cu traista de hîrţoage bisericeşti, parcă lumii i-ar arde acuma de ***Sfintele scripturi***... S-a dus vremea lor!

A făcut o pauză, aşteptînd să se potolească mugetele sirenelor de alarmă care-i acopereau glasul. Apoi urmă:

— Asta fu încetarea... Poate s-or linişti, că de azi-dimineaţă ne-au năucit de cap!... Vă rog, luaţi revista, coane Lalule! N-o mai

găsiţi în tot Bucureştiul... Se caută ca iarba de leac, nu ca o stafie cum păcătuiţi, spunînd... ***Deux cent quat-vingt seize...*** Pentru dumneavoastră, ***deux cents quat'vingts,*** sumă rotundă. Rabat, la desfacerea generală...

— Hai! Păstrează-ţi restul şi...

Lalu Măldărescu înlocui sfîrşitul frazei cu un lehe-metit gest de concediere. Ţinea să rămînă singur în mijlocul acestei lumi străine de el, ca să-şi pitrocească pînă la fund drojdia înveninată a suvenirurilor, o dată ce-a pornit pe calea asta. Va fi ca o operaţie hirurgicală: rana curăţată pînă la sînge, la ultimile ţesuturi purulente şi putrede. Costea s-a cărăbănit. Tot aşa se retrăsese sărmanul de-a-ndăratele şi atunci, tîrşindu-şi greoi tălpă- goaiele de palmiped, ca pinguinul cel mai neferice de pe lume. Dar atunci a lăsat să-i germineze în cuget grăuntele unei hotărîri cu totul neprevăzute. Ca firul de nisip din sideful scoicii, în jurul căruia, printr-un subtil capriciu al naturii şi printr-o vulgară secreţie, iau fiinţă şi cresc rotunjindu-se incomparabilele perle. Războiul! „De cînd cu ***războiul*** ăsta!" se căinase el atunci. Şi a fost destul atît.

Atît a fost destul ca să-l întoarcă atunci pe pămînt din mocnita-i afundare.

Evenimentele de la sfîrşitul verii şi începutul acelei toamne, cataracta declaraţiilor de război, prima săptă- mînă a campaniei fulgurante din Polonia, cu monstruoasa puhoire a teascurilor de tancuri şi cu pîrjolul încă inimaginabil al bombardamentelor aeriene, toate trecuseră pe lîngă dînsul fără să-i clintească o fibră. Ca fiarele rănite, era încovrigat numai în suferinţa sa, absent şi indiferent la spasmul unei mult mai fioroase catastrofe exterioare.

Piere o civilizaţie? Piară! O lume? Piară! O merită. Cu atît mai bine! Nici nu desfăcea ziarele. Nici nu răsucea butonul aparatului de radio cu primele comunicate şi încă timidele dueluri ale propagandei din ambele tabere, încrucişîndu-şi lamele floretelor încă fără agerimea şi patosul de mai tîrziu. Iar deodată, se acă-

ţase de cuvîntul aruncat într-o doară de vînzătorul revistelor ilustrate.

Pe cuvîntul acela au cristalizat toate atunci, într-o iluminare. Războiul!... Frontul... Camarazii... Viaţa unică pe care-o trăise în celălalt război, voluntarul bacalaureat Măldărescu N. Lalu, înrolat la optsprezece ani în regimentul de vînători, de unde l-a eliberat numai înche- ierea păcii, ca să-l restituie studiilor universitare cu gradul de locotenent în rezervă, rănit şi decorat pe front. Atunci şi acolo, numai atunci şi numai acolo, sub gheara permanent suspendată a morţii, simţise cu deplinătate viaţa.

Ce clar reconstituie procesul lăuntric din acea dimineaţă! Acestea să le analizeze cu toată devinaţia un pretins psiholog ca Ion Lenş, dacă n-ar fi un simplu copist de romane.

Se aşează la masă într-un colţ de „Capşa" oarecare un om cu viaţa surpată de-o dramă intimă, fără alinarea nici unei amăgiri, fără geana nici unei speranţe la orizont. Tenebros îşi răscoleşte cu unghiile în el. Vine alt om din toată lumea, un umil vînzător de tipărituri cu poze. Zvîrle un cuvint. Unul singur. Şi, c-un declic, suceşte pe pivotul zodiacului toate stelele cardinale ale unui destin.

În asemenea mărunte şi mizerabile episoade să dormiteze oare taina marilor noastre decizii, pe care le dăm mai apoi pe seama unor îndelungi premeditări şi severe examene de cuget?

Oricum, atunci, faptele nu s-au petrecut altfel cu el. Costea n-ajunsese încă la uşă, iar seminţa zvîrlită germinase, încolţise, rodise.

Miracol de ***fakir***, despre care palmipedul vînzător de ziare n-avea habar.

Într-o singură clipă, cei douăzeci de ani dintre cele două războaie s-au desfăcut ca negurile pe-un lac, s-au diluat, s-au dus, nu mai păstrară nimic din conturele realităţii consistente. Anii de universitate, tămbălăuri studenţeşti, întruniri, discursuri, moţiuni, toată febra tinerei Românii Mari, partidele cu durata de-un ano- timp, o lună, o săptămînă, licenţa, doctoratul, preocupă-rile mediocre de carieră ale junelui cu ceva stare părin-tească, cele cîteva studii de sociologie tipărite în colecţii ermetice, catedra de conferenţiar obţinută cu indispensabilele dibăcii şi manevre, Antoaneta, iluzia căsniciei lor, abjectul sfîrşit care-i secase sîngele din inimă, toate aparţinură deodată unei existenţe absurde, plăsmuite, min-cinoase. Poate că nici n-au avut fiinţă îndeaievea? S-a deşteptat dintr-un somn lung şi greu, cu sufocante convulsii prin vis. Viaţa cea vie şi aspră, autentică, tonică, îl aştepta din nou, acolo unde s-a simţit el întreg, ne- întortocheat, loial, printre camarazi, în cort, în primi-tivele bordeie de bîrne şi pămînt, în tranşee, în dimi- neţile cînd gerul punea o promoroacă de argint-viu pe vrejii de sîrmă ghimpată şi cînd canonada începea să detune în văgăunele munţilor. „Camarade!” Ce fră- ţească şi bărbătească, şi reconfortantă chemare în acele dimineţi de-atunci!

A privit cu incredulă uimire la lumea din jur. La puţintelul şi torpidul univers al acestui „Capşa”, unde ani de-a-rîndul fusese şi el un figurant nelipsit. Toate i s-au părut atît de mici, desuete şi ridicole; toţi, atît de fantomali, răsuflînd ca păpuşile de ceară sub geamul de panoptic, ca ***zombii*** vrăjilor din Antile, pe care magia

neagră îi scoate din morminte ca să simuleze gesturile vieţii, deşi sunt morţi de mult!

Căpătase parcă subit o facultate supranaturală. Citea pe chipuri, în cugete, în soarta oamenilor. Cu o extraordinară luciditate, întîia dată îşi dădea seamă că lumea aceasta e sfîrşită, moartă, intrată în putrefacţie. A simţit parcă şi efluviile de cadavru. Ce caută aci? Ce mai putea aştepta de la viaţa lor moartă?

Îi cerceta pe rînd. Le recapitula existenţa de zece, cincisprezece, douăzeci de ani, de cînd, student cu intermitenţă, fitangiu la prea somniferele cursuri, păşise pragul pentru prima dată cu sfiala vîrstei. Cel puţin atunci cafeneaua era separată de cofetărie, în sala de dincolo, de-alături, cu mesele alipite, şi cu asistenţa strict imatriculată, ca un soi de ezoterică academie lite- raro-artistico-ziaristico-politicastră. Dar dincolo sau strămutaţi aci, ce-au făcut toţi în aceşti zece, cincisprezece, douăzeci de ani? Ce făceau?... Cînd a zărit el vreodată pe chipurile inexpresive o pasiune mare, o revoltă mare, o răscolitoare durere? Multiplicau aceeaşi parodie de viaţă în doze avare, de spiţerie, salvîndu-şi trîntora zădărnicie, arareori cu un nimerit cuvînt de duh, pe care-l repetau pe urmă luni şi luni disputîndu-şi paternitatea, pînă ce rămînea din el o morfolită zicală capşistă, la desfacerea în sold, cu de-a mărunţişul, în cafenelele urbilor de la periferia ţării. Făcuse şi el altceva?

Într-acele întrebări a întîlnit asupră-i privirea lui Ion Lenş.

Rezemat într-un cot, cu ţigara lenevos atîrnînd în colţul gurii, îl examina de la masa din celălalt capăt prin painjenişul de fum, cu

un zîmbet interogativ, prezumţios, enigmatic.

Poate din ceasul acela a început să-i fie atît de antipatic. Îşi imagina adică manufacturantul de romane că, iscodindu-i ochii, descoperea ce se petrece în el? E un dar acesta hărăzit oricui? Un Ion Lenş aparţinea şi el lumii moarte de unde-şi recruta eroii cu dramele lor apocrife, după chipul şi asemănarea unei astfel de lumi apocrife. Rămînă la dînsa!

El avea altceva de făcut.

Hotărîrea de-atunci a fost simplă şi promptă. Singura logică. Singura mîntuitoare. Să se întoarcă unde-a fost viu cu adevărat. Să mai audă glasul bărbătesc al fraţilor de arme în dimineţile cu promoroacă: „Bine-ai venit, camarade!”...

Ordine de mobilizare trimiteau în acea lună de septembrie 1939 contingentele mai tinere, la fruntarii, pe zonă. Nu se prenumăra printre cei cu fişele roşii, galbene, albe, adnotate cu diverse cifre şi serii. Avea să se înfăţişeze ca în războiul celălalt, dintîi, din buna lui voie, cu douăzeci şi ceva de ani mai bătrîn şi cu o atît de deşartă, amară experienţă a păcii! Fără îndoială că nu va fi singurul.

În acea lună de septembrie, de la un capăt al ţării la celălalt, de la un capăt al Europei la celălalt, mulţi vor fi descoperit ca şi dînsul că au trăit o făţarnică măsluire a tot ce-au crezut că răscumpără şi pecetluiesc pe vecie într-un război care se vestise ultimul şi n-a fost. Pătimirile individuale, înşelările, eşecurile, toate bîjbîielile, căderile, tîrîşurile nu însemnau decît infime particule moleculare dintr-o mare amăgire generală. Toţi crezuseră într-o lume nouă a păcii, mai bună, mai dreaptă, purificată, înnobilată. S-a

prefăcut într-o mare înşelătorie. E o lume mai crudă, mai injustă, mai subminată de patimi, aviditate, josnicii, trădări, mai asuprită de despotisme. Altfel, cel de-al doilea război, cum ar fi avut fiinţă şi sens? Toate se limpezeau pentru el. Întîia oară după trei luni a surîs atunci fără să-şi chinuie buzele în silă.

Se asezase cu un ceas înainte la masa de-acolo, fostă a lui şi a Antoanetei, ca să învingă şi să înfrunte cu o privire de provocare întrebările ironice din ochii celor-lalţi, prepusele lor şoapte, stupidele comentarii rezervate eternului soţ imbecil, pe care l-a părăsit nevasta pentru un Bimbirică, etern şi acela. Asemenea nimicnicie îl muncea, fiindcă făcea şi el parte din lumea lor, incapabil să simtă altfel, să presimtă altceva. Fusese şi el o moleculă inertă, pasivă, dintr-un cadavru care se descompunea.

Cînd hotărîrea a fost luată, i-a privit întru totul altfel, plin de nemărginită milă.

S-a înălţat de pe scaun cu senzaţia uriaşului Guliver în ţara piticilor, trezit din somn şi rupînd derizoriile laţuri de aţă cu care-şi închipuiau că-l pot ţine captiv. Iar cum Ion Lenş schiţase un semn de drum-bun, — de unde ştia că pleacă? —, s-a prefăcut că nu-l vede şi nu i-a răspuns.

Ce s-ar fi învrednicit să priceapă din lăuntrica lui răscolire un plăsmuitor de pretinse romane? Iritat, a simţit ochii urmărindu-l ca pe-un curios fenomen, ca pe-un Lazăr ridicat din mormînt; era furios că-n asemenea moment decisiv îl însoţea pînă la uşă surîsul acela insuportabil şi enigmatic, de sceptic atoateştiutor. Cu mai multă plăcere a ţinut să-l întîlnească pe Costea înaintea plecării definitive şi să-l

blagoslovească din senin cu o hîrtie de-o mie de lei.

— Doriţi s-o schimb, coane Lalule?

— Să ţi-o opreşti întreagă.

— Pentru...?

— Pentru nimic. Dispari, ***fakir***-ule!

Filotimie pe care vînzătorul ambulant de reviste occidentale cu poze, devenit ***fakir*** fără s-o ştie, a renunţat să şi-o explice vreodată.

Hotărîrea de-atunci a fost simplă şi promptă, sin- gura logică. Dar şi mîntuitoare?

În lunile dintîi a mai crescut, deşi îşi măcinau vlaga aşteptînd în satele mărginaşe de la graniţa apuseană.

3

Doi ofiţeri de arme deosebite şi încă de mai vădit deosebite generaţii jinduiau din uşă, din picioare, un loc liber la această oră de îmbulzeală, a aperitivelor şi a întîlnirilor dinaintea prînzului.

Îndată ce masa de lîngă Lalu Măldărescu a fost evacuată de-un inamic în retragere, ocupară poziţia cu o rapidă mişcare de învăluire. Şi îndată au continuat controversa începută în stradă:

— Dragă Babacule, ceea ce nu vă intră vouă în cap e că războiul acesta n-are nimic a face cu celălalt, vechi, al vostru.

— Al nostru?

— Dar al cui? Al vostru, al veteranilor. Al supravieţuitorilor din epoca lui Adam-Babadam! zîmbi superior ofiţerul cel tînăr, scund, vînjos şi bondoc, în uniformă de campanie, mutînd tocul revolverului din curea să nu-l incomodeze.

Zîmbea radios, fiindcă era proaspăt bărbierit, tuns, fricţionat şi fiindcă urmărea cu intenţii cuceritoare mer-sul balansat al unei femeiuşti în jachetă bleumarin şi guler

de astrahan brumăriu, care-şi deschidea cale şer- puită printre scaune.

Celălalt ofiţer, cărunt, de pe vremea lui Adam-Babadam, replică ironic:

— Eşti prea crud cu noi, fosilele, care de bine, de rău, în războiul acela, al nostru, v-am făcut România Mare! Acum, cînd cu războiul cestălalt, al vostru... [...]

— Stai, că încă nu s-a terminat!

— E ca şi terminat. Te-asigur! [...]. Suntem supravieţuitorii unei epoci stînjenitoare. Uite ce-aş propune! Pentru simplificarea problemei... Urcaţi-ne în pom şi scuturaţi-ne zdravăn. Cine cade, la morgă cu el!... E un procedeu aplicat demult şi cu succes de canibalii insulelor polineziene, cînd voiau să se descotorosească de moşnegării. Iar cum n-aveau morgă şi mai erau şi antropofagi, îi puneau la frigare. Îi mîncau fripţi, la propriu şi la figurat... Pe cînd primul ospăţ?

— N-o lua chiar aşa!

— Atunci, cum?...

— Să revenim la subiect! propuse ofiţerul cel tînăr; constatînd cu decepţie că femeiuşca nu i-a băgat în sea-mă şi s-a aşezat cu spatele la dînşii. Ca să vezi diferenţa, dă-mi voie să te clarific metodic. Prin eliminare. În primul rînd, armamentul! Cîte arme foloseşte astăzi o unitate de infanterie complect utilată?

— Ştiu eu?... Nu uita că sunt artilerist. Artilerist şi, ca să zic aşa, diletant, amator, rezervist în fine.

— Să ţi-o spun eu în acest caz$_v$ ca infanterist...

— ...şi activ!

— Tocmai! Şi activ!... Activ pe toate fronturile! a subliniat energic bondocul, mai trăgînd cu ochii spre frontul inexpugnabil al

jachetei bleumarin şi gulerului de astrahan brumăriu.

Artileristul din cealaltă generaţie îl povăţui blajin, cu scepticismul bătrînei sale experienţe:

— Renunţă, mînzocul lui nen’tu... După cum s-arată, nu-i perspectiva să consolidezi aci nici un cap de pod. Revină mai bine la subiect. Acum te-aduc eu la subiect! Vorbeai, mi se pare, despre armele infanteriei voastre de astăzi?...

— Da. Exact... Ştii cîte sunt la număr? Şaptesprezece arme! Nici mai mult, nici mai puţin. Ce zici la asta?

— Nimic. Ce să mai zic? Capitulez... Sunt silit în acest caz să recunosc că într-adevăr războiul vostru nu seamănă nici pe departe cu al nostru, al preistoricilor din epoca de cremene. Hm! Şaptesprezece, ai spus? Parcă tot nu-mi vine să cred...

— Să le numărăm.

Ofiţerul cel tînăr şi scund, musculos, pîrlit de arşiţe şi vînturi, cu pieptul tapisat de decoraţiile războiului său, a prins să numere volubil, pe degete, toate armele unei unităţi de infanterie, complect şi ideal utilate.

Artileristul cu tîmplele sure şi decoraţiile celuilalt război se declară însă convins după primul capitol al enumeraţiei!

— Ajunge, ***mon cher ami!*** Opreşte! Spune mai bine ce luăm?

— Orice! După regimul de post negru de unde mă-n-torc eu, toate erzaţurile mi se par delicii din raiul lui Mahomet

— Bere, atunci?

— Bere

— De München, evident?

— De München...

După ce-au sorbit paharele, tamponîndu-şi cu batista spuma de pe mustăţile sure, artileristul de pe vremea lui Adam-Babadam se declară satisfăcut şi nu prea:

— Apă de ploaie. Şi asta o numesc dînşii bere de München! Faimoasa lor bere de München...

— Pentru mine e ambrozia zeilor, babacule! Nu-ţi imaginezi ce înseamnă un an jumătate de retragere neîntreruptă prin stepele Rusiei. Mă uit la lumea din ju- rul nostru şi nu-mi vine să cred... Simt ăştia, simte ţara că suntem în război?

— Mai întîi, ăştia nu sunt ţara. Şi, mai apoi, pui întrebarea greşit. Despre ce război e vorba?

— Războiul. E unul singur. Războiul de unde vin şi unde mă întorc.

— Specifică! Războiul pe care-l numiţi voi al vostru.

— E al ţării.

— A! ţării? A întrebat cineva ţara? E războiul altora, al celor care-şi puseseră în minte să domine lumea o mie de ani! O mie de ani; cifra nu defineşte megalomania? Ţicneala? Delirul grandorii? O mie! .. Toţi sunt mile-nari! Operează cu cifrele astronomice... Ba, milenarul nostru, ca să-i taie pe ceilalţi, croieşte drumuri pe milioane de ani. Nu-i ajung bietele mii! Pentru acest război

al lor, unde-am fost anexaţi să furnizăm carne de tun, ţara nu poate să simtă nimic. Cel mult îl suportă, şi atît! Doreşte să sfîrşească, şi atît!

— Să sfîrşească oricum? Cu orice preţ?

— Oricum! Cu orice preţ! E un război pierdut. Condamnat!

— Mai încet, babacule! îi atrase atenţia ofiţerul cel tînăr, arătînd din sprîncenile îmbinate spre inscripţia de pe placarda atîrnată în perete: „Orice discuţie cu subiect politic şi militar e interzisă sub severa sancţiune a ordonanţelor în vigoare”.

Celălalt ofiţer, smead şi cărunt, a strîns din umeri.

— Ei, şi! Un petec de carton n-ajunge ca să se transforme într-un căluş pentru o ţară întreagă, cît a mai rămas de întreagă... Nu mă poate opri să afirm sus şi tare că e un război pierdut. Condamnat, fiindcă într-adevăr n-are nimic a face cu celălalt, pe care-l numiţi al nostru. Acela ştiam pentru ce-a început şi unde avea să sfîrşească. Unde a şi sfîrşit!... Participa toată suflarea la el... Acesta? Unde-aţi ajuns cu toate cele şaptesprezece arme ale unei unităţi complecte de infanterie? Şi cu toate armele perfecţionate ale celorlalte unităţi de artilerie motorizată, tancuri, tunuri anticar, aviaţie de bombardament, de vînătoare, de distrugere, de transport?... Ai mărturisit singur: de-un an jumătate retragere.

— Dar ca să ne retragem, ca s-avem de unde ne retrage mai întîi, am înaintat. Uiţi prima parte a campaniei?

— N-o uit... Odessa, Crimeea, Sevastopol...

— Sevastopol, Don, Krasnodar, Kuban, Caucaz, Stalingrad. Victoriile. Înaintările în cadenţă fantastică. Aşa cum n-a cunoscut

istoria nici în campaniile lui Alexandru cel Mare, Cezar, Napoleon... Acestea nu înseamnă nimic?

— Mai puţin decît nimic. Înaintare în cadenţă fantastică, pentru ce?... Pentru a pregăti la spate spaţiul unor retrageri în cadenţă tot atît de fantastică. De la Stalingrad la Podul-Iloaiei şi Tîrgul Frumos?... Absurd rezultat!... Absurd, dar inevitabil.

— Fără iarna fatală...

— Nu există nici o iarnă fatală! întrerupse artileris- tul. Şi Napoleon a căutat explicaţia catastrofei sale din Rusia într-o iarnă fatală. Fatalitatea era alta. Îl aştepta, îl pîndea implacabilă... Lua o formă ori alta, dar de cru-ţat, tot n-ar fi putut să-l cruţe. Eşti în admiraţia armelor automate, nu e aşa?

— Evident. Nu se compara cu puşcoacele lui Napo-leon

— Cu toate astea, rezultatul a fost acelaşi! Fiindcă armele automate nu sunt totul. Mai este nevoie de alt- ceva. Ceva care a lipsit de la început. Acel resort inte- rior care mişcă şi oamenii, nu numai maşinile... Simplu ca o regulă de trei simplă!

Ofiţerul cel tînăr se îngîndurase, cu toata satisfacţia copilăroasă de permisionar stinsă de pe chipul ars de soarele şi vîntul stepelor. Întrebă, muncit de-o sinceră deprimare:

— Şi atunci toate bravurile? Invalizii?... Ciungii?... Şchiopii?... Orbii?... Morţii?... Am semănat toate cîmpi- ile Ucrainei cu morminte de soldaţi români. Nu-ţi închipui ce infern e o bătălie de astăzi!... Iar flăcăii noştri s-au luptat ca leii.

— Nu mă îndoiesc. Îi cunosc din celălalt război, cînd nu eram o rablă bună numai de serviciile sedentare. Nu mă îndoiesc că s-au

luptat şi luptă, nefericite victime, şi acum, ca leii, ca să piardă bătălia din urmă!

— Eu tot mai sper...

— După un an jumătate de retrageri?

— Trebuie să sper!... Mai am trei zile şi mă întorc pe front. Cu ce suflet mă întorc?

— Cu sufletul pe care ţi-l plîng, băieţaşule! Cu su-fletul războiului acestuia, al vostru, cum îl numeai. Aşa e că-mi dai acum niţică dreptate?... Haide, părăseşte mutra aceasta funebră!... Mai comandăm o sticlă de bere müncheneză?

— Îmi stă în gît.

— Nu ţie: altora ar trebui multe să le stea în gît!... Cum sper că, la sfîrşit, tot o să le stea... Tu n-o meriţi!

— N-o merit, dar o trag.

— Ca toată ţara, dragul meu. Ca toţi voi, cei de pe front. Şi ca toţi, noi, cei de-acasă. Aceasta e ecuaţia, diagnosticul războiului vostru...

— Dă-l naibii de-al ***nostru***... Nostru, vostru, ce haz au distincţiile acestea?

— În sfîrşit!... Aci voiam să te-aduc. E al lor. Răz-boiul lor! Nici al meu. Nici al tău. Al altora...

Lalu Măldărescu întîrziase multă vreme ochii la gru-pul instalat lîngă el. Figurile, discuţia cele doua glasuri îi erau de mult cunoscute fără să le cunoască. Nu întîia oară se întîmpla martor la asemenea dispută între oamenii celor două războaie.

În această dimineaţă, a alarmelor care nu erau chiar alarme adevărate, toate se succedau în serie. Înadins parcă, pentru a se înveriga răzleţitelor ceasuri trăite de dînsul. Pentru a contopi prezentul cu trecutul, arcuind într-o singură clipită instantanee punţi peste timp Adi- neori a fost Costea. Acum, necunoscuţii cu a lor contro- versă. Ca

să-l transporte îndărăt cu gîndul, peste ani, la naufragiul mîntuitoarelor experienţe. Acelaşi glas l-a întîmpinat şi atunci, începînd din septembrie ’39, cînd s-a înfăţişat la unitate, pe zonă, în satele de la graniţa apuseană a ţării

Camarazii erau alţii. Nici unul din cei de odinioară. Altele armele, instrucţia, ordinea de bătaie, nopţile şi dimineţile de bivuac.

Clefăiau în tăceri; abia descleştîndu-şi tălpile cizme-lor din noroiul vîscos. rătăceau fără rost de colo-colo, pe lîngă garduri, urmăriţi de privirea placidă a vitelor fumurii, care rumegau în ploaie, mugind melancolic. Ca să-şi omoare timpul, ofiţerii se înfundau în chichineţe pline de funinginea opaiţelor, la nesfîrşite partide de cărţi. Numai soldatul smuls de la necazurile lui plugă- reşti, rămăsese acelaşi

— Ne-om răfui iar cu ungurul, domn’ locotenent, dacă trebuie şi a doua oară!... Se vede că nu-i ajunse gula- şu’ardeiat pe care-l mîncă de la noi în celălalt război?

— Se vede...

Omul se dădea mai aproape, pornit destăinuirilor.

— Taica muri în războiul d-atunci, pă la Breţcu. Nici nu-i mai găsirăm mormîntu’. Cu mine poate s-o milostivi Domnul de Sus, că am trei copilaşi... Toţi d-o şchioapă... Dă doi, trei şi patru ani...

— Să-ţi trăiască şi să-i găseşti sănătoşi, Nagîţule.

— Aia nădejde o trag şi eu, domn’ locotenent. Taica m-avu numai pe mine şi mă lăsă mai măruţ, de mă descurcai singur. Dar cu dînşii, nevoie mare de-o fi să-mi putrezească oasele pe-aci... Dumneavoastră ce credeţi? Cînd sună atacul lor, să le dăm

păpara şi să isprăvim, ca să ne-ntoarcem la casele noastre?

— Cine s-o ştie!...

— Cu alte cuvinte, aşteptăm, domn' locotenent?

— Aşteptăm...

Au tot aşteptat. O lună, două, mai multe.

Pe urmă, tîrziu, după ***diktat***-e şi retrageri fără luptă, după răsturnări de regimuri şi înscăunări de salvatori milenari, procesiuni, alianţe, ucideri de venerabili cărturari care-au scris cronica glorioasă a vremilor bătrîne, după uluitoare deşănţări în lumea dindărăt, din spate, a civililor, după ce, trupa a fost strămutată la graniţa de răsărit, cînd a sunat în sfîrşit sorocul bătăliilor, ce asemuire a mai aflat el între războiul acesta şi celălalt?... Războiul adolescenţii sale... Pe unde rămăsese pierdut, cutreierind sub meterezele Carpaţilor, dincolo, în munţii Bihariei, pe unde rămăsese pierdut şi răcit, sufletul voluntarului de-atunci?... Au înaintat, da, acum dînşii miş- cîndu-se ca zombii vracilor din Antile, au înaintat mînaţi de războiul cel nou al maşinilor, peste fluvii uriaşe şi ostile, prin stepe, peste ruini calcinate de oraşe, pînă sub brîul Caucazului.

Noaptea, la feştila de ceară, într-o izbă de bîrne, mă-surînd pe hartă distanţele dintre Carpaţi şi munţii legendari ai lui Prometeu care despărţeau Europa de Asia Mică, în darn cerca să-şi explice prin ce taină vor cu- ceri îndărăt Ardealul, din nou răşluit, de pe piscurile lor. Aceasta numai proclamaţiile viforoşilor strategi rămaşi acasă, la adăpost, ca să întemeieze ordinea cea nouă a lumii pe o mie de ani, cutezau s-o afirme şi poate, în delirul lor, s-o creadă.

— Cică, dacă ajungem în vîrf, dincolo-i Clujul, domn'locotenent! se făcea a rîde căprarul Nagîţ, nebărbierit, cu ochii sticloşi de nesomn, minunat şi dînsul de-asemenea strîmbătate din judecata mai marilor. Poate li s-o fi răsturnat harta lumii în cap?...

— Poate, Nagîţule! Harta şi altele...

— Bă, că chiar... Vorba e c-ajunserăm acilea, pă unde şi-a înţărcat dracul copiii, în loc să ne vedem dă războ- iul nostru. Nici nu mai primii de trei luni scrisoare dă la nevastă, să ştiu ce-mi fac copilaşii mei, nu ăi pe care- i înţarcă dracul p-aci... Domn' locotenent?

— Ei!...

— Pă dumneavoastră nu v-apucă aşa, ca o ameţeală?

— Ce ameţeală?...

— Uite, să vă spui eu ce ameţeală... Cum mă prinde pă mine cînd mă gîndesc... Dă unde plecarăm şi unde-am ajuns. Ce lăsarăm noi acasă, ca să împrăştiem aşezările altora. Ce-avem noi cu ele? Îmi joacă atuncilea toate prin cap şi-mi vine să lepăd puşca asta automată într-un şanţ, s-o iau la picior peste rătăcănii şi să mă tot duuuc... Pîn-acasă, la noi, domn'locotenent.

N-avea tăria să-l mustre şi să-i ferece gura, nici caporalului Nagîţ Gheorghe, nici celorlalţi. Pentru care slăbiciune, unii camarazi gradaţi au început să-l privească bănuitor. Alţii l-au înţeles. Cei mai vîrstnici îndeosebi. Se întrebau, zîmbind şi dînşii cu tristeţe: „Se vede că ne-a lăsat vremea în urmă, pe noi, veteranii celuilalt război?... Cel al nostru, pe care-l simţeam! Pe ăsta nu-l pricep şi nu-l simt în ruptul capului. Ce căutăm aci, Măl- dărăscule? Ai putea să-mi spui?"

— Ardealul! Cum mă lămurea mai alaltăieri capora-lul Nagîţ Gheorghe. Ajungem sus, în vîrf, pe Kasbek; dincolo e Clujul! Şi gata!

— Lasă gluma, că nu-i genul tău, Lalu Pesimistrule!

— Nu glumesc deloc. Oricît de ciudat şi absurd s-ar părea, Ardealul îl căutăm noi peaci. N-ai citit proclamaţia de ieri? Cîrmuirea este exact de avizul căpraru- lui Nagîţ Gheorghe. Numai că Nagîţ o spune în derîdere, cu obidă, pe cînd milenarii noştri o trîmbiţează falnic, cu tot dinadinsul.

Camarazii aceştia mai vechi, de pe vremea lui Adam-Babadam, vărsaţi de la alte unităţi, dar cu suveniruri comune din celălalt război, al lor, cercetau cu ochi prepuiel- nici de jur-împrejurul dărăpănatei încăperi, să vadă dacă nu cumva vreun perete n-a făcut urechi. Avea dreptate locotenentul Măldărescu N. Lalu, mai numit de cei ti- neri d. locotenent Pesimescu N. Lalu şi Lalu Pesimistru. Nu erau însă adevăruri de rostit cu glas tare. Lipsea ne- ştînjenita frăţie din celălalt război, cînd gîndeau într-un singur cuget şi le bătea sîngele ca într-o singură inimă, mare, a întregei oştiri. Iar o poliţie nouă, pe atunci necunoscută a milenarilor, însemna la răbojul fiecăruia spusele îndoielnice şi lipsa de entuziasm în stilul cel dina-mic al vremii, lapidar şi pătruns de superbie. Precaut, se strecurau afară, la cartierele lor.

El, ca un singuratic Lalu Pesimistru, rămînea să con-temple pe fereastra deschisă, în noapte, crenelurile proiectate pe mătasa înstelată a cerului.

Răsfoia cărţi, cuprins de nostalgia lecturilor din juneţe. Căuta în ele urmele lui Peciorin şi ale principesei Maria, Bela, Maxim Maximici, din romanul lui Lermontov: ***Un erou al timpului nostru.*** Urmele eroilor din ***Cazacii*** lui Tolstoi, într-o veche şi decolorată ediţie franceză, culeasă de caporalul Nagîţ dintr-o bibliotecă a unui tîrg trecut prin foc şi pară de avantgărzile

nemţeşti... Olenin, Lukaşka, Ieroşka, Marianka, bătrîna Ulita, Ghi- rai-han, oamenii acelor locuri. Ce căutau dînşii aci, în patria lor, pe care a învăţat s-o cunoască şi s-o simtă din cărţile fermecătoare ale adolescenţii? Tot aşa cum se întrebase pe scaunul de la ,,Capşa" ce căuta el acolo, se întreba acum ce căuta el aci?... Nu era locul său nici într-o parte. Poate că nu era locul său, cu osebire, în timp... Cînd îl prindeau zorile şi cînd amfiteatrul creste-lor înzăpezite sclipea trandafiriu în văpaia aureolei, ve-dea peisagiul cu ochii lui Olenin. Aşa cum îl înmărmurise pe Olenin priveliştea lanţului fantastic de înălţimi, Kas- bek, Elburuz, Zmienoi, în dimineaţa cînd se apropiase cu troica de poştă de pe drumul Moscovei şi al deşertăciuni- lor lăsate în urmă, pentru a-şi îmbăia sufletul pretimpu- riu ros de un vierme byronian, ca şi celălalt erou, al lui Lermontov.

Veneau amîndoi spre-o baie de viaţă proaspătă, dură, amenin ţată de primejdii violente şi bărbăteşti, lupte, atacuri, glonţul unui cecen sau arbek la pîndă după ţan- cul stîncilor, după scorburile unei sălcii pletoase pe ţărmul rîului Terek. Şi Olenin, şi Peciorin aveau ce căuta şi nădăjdui în terapeutica acelor locuri pentru boala de suflet a celuilalt veac, chiar dacă nu le-a izbutit expe- rienţa pe deplin. Erau la dînşii acasă, în ţara lor. Dar el, cu boala de suflet a cestuilalt veac şi a sa, ce căuta el aci?

S-a desprins deci fără nici un regret de Caucazul lui Peciorin şi Olenin, la ordinul care-l împingea iscoadă, mai departe, spre marginea stepei kalmucilor. Şi a sim- ţit o uşurare, cînd un glonţ bine ochit şi mai bine venit, din dîmburile de nisip şi tufele de pipirig, l-a culcat la pămînt. În celălalt

război, un glonţ în plămînul stîng. În acesta, alt glonţ, în plămînul drept. Două războaie. Două răni... Cea dintîi s-a tămăduit repede. Trei săptă- mîni şi a fost din nou printre fraţii de arme, izbind de perete uşa bordeiului cînd nu s-aşteptau: „Bine v-am găsit, camarazi!” Ceastălaltă vindecare a durat mai mult şi mai chinuit. Cu lunile... Poate fiindcă nu mai erau tinere ţesuturile prin care a străpuns glonţul. Poate şi fiindcă nu exista în el nici o nerăbdare, nici o dorinţă de vindecare, de viaţă. N-avea unde şi pentru ce să se întoarcă; pentru cine... Trei luni de spital. Trei de sana-toriu. Pe urmă, hîrtia care l-a trimis definitiv la vatră. Adică aci, de unde pornise, cu inima seacă, de iască; în- tors cu aceeaşi inimă seacă, de iască.

Acesta fusese războiul său, de-al doilea, mîntuitor.

Lalu Măldărescu şi-a strămutat cotul amorţit pe marmora mesei, plimbînd împîclita-i privire la lumea din jur.

Micul univers de unde lipsise şi unde-a fost redat de-un an să-şi reia locul de figurant, pe măsura sa, nu a închipuitului uriaş Guliver în ţara piticilor, cum s-a văzut rupînd cu gigantic gest mrejele lor fragile, de aţă. Au fost ele mai tari. L-au tras, nevăzute, îndărăt. L-au prins iarăşi captiv. Îl ţin

Toate sunt tot atît de mici, desuete şi înduioşător ridicole. Toţi, tot atît de fantomali, respirînd agonic ca păpuşile de ceară sub vitrinele dc panoptic. Erau morţi şi parcă au mai murit încă.

În orice caz, s-au mai împuţinat la număr.

I-au expropriat unele elemente nouă de figuraţie. Ca ofiţerii români de la masa de-

alături, care vorbesc mai tare şi aduc cu dînşii ceva din suflul grav şi torturat al frontului, de-acum ori de-altădată, chiar cînd vreunul, în nerăbdarea de permisionar postit, aruncă ochi atît de voraci femeilor în toaletele încîntătoare de primăvară. Ca ofiţerii de panţerdivizion şi femeia strîns închingată în harnaşament de la masa unde nu vrea el să se uite, care comandă ceşti de cafea cu lapte duble şi triple, quadruple tainuri de fnşcă, duzini de prăjituri, pentru a le savura în solemnă tăcere şi într-o lentă, meticuloasă interminabilă masticaţiune. Ofiţerii italieni cu meridionale vociferări, chipie cît cozonacii şi pelerini de conspiratori au cam rărit-o de cînd s-a rupt Axa în drum. Se stre- coară mai discret, în haine civile, într-o zi c-o insignă la butonieră, a doua zi fără. La ora ceaiului, decorul şi per- sonagiile se schimbă. Draperiile de catifea dintre cele două săli, sunt trase teatral la o parte: domină sexul slab, de altfel, cu apucături acum destul de virile. Ar spune: de popotă. Fumînd; circulînd de la masă la masă, interpelîndu-se cu glas tare peste capete. Paradoxal, abia atunci, datorită invaziei femenine de prea recentă provenienţă, letargicul „Capşa", cu datina conversaţiilor în surdină şi atmosferei de film mut, se cîrciumăreşte. Nu-i mai lipseşte decît taraful de ţambalagii sau un ***jazz!*** Dar ora aceasta de eclipsă crepusculară pe Lalu Măldărescu nu-l interesează. El nu e omul de la ora 5. E fidel programului de dimineaţă.

S-a uitat la ceas

Încă un pătrar din turul minutarului pe, cadran, şi a plecat.

Rămîne înfipt pe scaun, fiindcă nu-l cheamă, nimic, nicăiri. Nici catedra şi cursurile la care a renunţat de mult. I-au luat

alţii înainte, mai harnici şi oportunist căpătuiţi de graţia atotputernicilor milenari. Nu-l chea- mă nici casa încărcată de intolerabile amintiri, fiindcă oricît a primenit mobilierul şi destinaţia încăperilor, pre-tutindeni mai dăinuie amintirea Antoanetei. Dunga albă de pe inelarul vădan s-a bronzat, s-a netezit, s-a unifi- cat; nimeni n-ar crede că a purtat vreodată pe deget verigheta unui legămînt pe viaţă. Dar înlăuntru, în el, nimic încă nu-i alinat şi stins. „Nu! Fii sigur. N-am să viu mai tîrziu de unu Pa!...” „Trimite-l pe Bimbirică să ne rezerve cameră la Sinaia, la «Palace»...” „Iartă-mă şi uită-mă!...” Hîrtiile mototolite de-atunci. Şifonierele cu uşile căscate, Pisicul lor zglobiu de Angora jucîndu-se c-o mănuşe de-a ei, desperecheată. Acum e un pisoi somnoros şi călugărit, bătrîn... Nu mai zburdă... Abia întredeschide a lene pleoapele cînd îl turbură din fotoliul unde tronează. „Iartă-mă şi uită-mă!” Cum s-o uite cînd e încă pretutindeni prezentă? Dacă această casă n-ar fi moştenire părintească, s-ar fi mutat, ca să uite, într-adevăr să uite. După război o vinde şi caută un apartament mai restrîns, nou, net, care n-a fost niciodată locuit, unde pereţii proaspăt spoiţi nu sunt impregnaţi de suflarea altora, de viaţa nimănui, de nici o amintire. Va căuta un apartament de om pentru totdoauna singur.

De-acolo, nimic n-are să-l mai alunge, ca să-şi tîrîie paşii fără rost în cavoul acesta al îmbălsămatelor mumii, clipind hipnotic din lumea lor moartă.

Cel puţin aci, săptămîni întregi nu se iveşte nimic ca să-i scormonească în amintire cu gheare fără de milă. Cade în letargicul automatism al celor care repetă de ani şi ani aceleaşi gesturi, cuvinte, anecdote de pe

vremea lui P. P. Carp şi Adam-Babadam. Citeşte minuţios gazetele elveţiene depuse de-un Costea mut şi păţit pe marginea mesei, încercînd să ghicească titlurile ştirilor şi comentariilor astupate de petele de catran ale cenzurii, din ce în ce mai late, pe măsură ce desprinderile elastice au luat proporţii. Soarbe cafeaua coclită, care treptat a pierdut orice gust de cafea autentică. Aprinde şi striveşte pe porţelanul scrumierii ţigările fumate numai pe jumătate, care treptat au pierdut orice savoare a ţigărilor autentice de altădată.

Parcă a murit de mult, ca morţii din jurul său.

Pînă cînd, într-o dimineaţă ca aceasta a alarmelor care nu-s chiar alarme adevărate, printr-o perversă conspiraţie, toate sensiuie şi se leagă ca să-i întoarcă gîndul cu o tresărire brutală la masa de-acolo, a ***lor.***

De astă dată n-a izbutit să se mai biruie. A întors ochii. Îşi jurase că nu va face-o: dar a întors şi ochii.

Rămăseseră numai doi din cei trei ofiţeri de panţer- divizion şi femeia stacojie, bălană, încătărămată în uniformă.

Toţi tăceau. Neclintiţi şi ţapeni pe scaun, gravi, co-recţi, în faţa farfuriilor golite pînă la ultima fărimitură şi spumă de frişcă, îşi autovegheau cu pioasă atenţie digestia de boa-constrictori. Unul dintre dînşii, foarte tînăr, aproape băieţandru, cu fruntea înaltă şi părul blond, purta la gît crucea supremei distincţii militare. Poate va fi săvîrşit cine ştie ce bravură inutilă şi teribilă în răz-boiul acesta, al lor. Poate, în altă orînduială a lumii lor, altceva ar fi fost să aspire cu arzătoarea sete de absolut a adolescenţii în locul trufaşei cruci a bravurilor de pe cîmpurile de bătălie, care s-au strîmtat în doi ani de la

tropice şi cercul polar spre inima ţării sale, pe-o hartă ce-şi ghemuieşte zi cu zi spaţiul vital. Spre inima ţării care se îndestula altădată, mîndrindu-se, cu geniul lui Goethe, Schiller, Beethoven, Wagner, Kant, supraoamenii, dinaintea armelor automate, batalioanelor de asalt S. S. şi puhoirilor de panţerdivizioane. Poate, după fruntea înaltă şi ochii clari, destinul cel adevărat i-ar fi fost să preia şi el torţa lui Goethe, Schiller, Beethoven, Wagner, Kant... Atunci n-ar fi stat aşa, ţapăn şi fără glas, în mijlocul unor silnici aliaţi, care-l priveau duşmănos, cu o cruce a bravurilor inutile şi a morţii atîrnînd funerar la gît.

Dar Lalu Măldărescu nu la asemenea suceli ale vre-milor şi destinelor gîndi. El nici n-a văzut la masă doi ofiţeri nemţi şi o femeie cu părul cînepiu şi obraz de stacoj, închingată în curele. Pe dată, grupului neclintit de-acolo, de la masa Antoanetei şi a lui, printr-un stra- niu joc de planuri, ca în ameţelile caporalului Nagîţ, s-a substituit altă realitate atroce, mai vie decît priveliştea de-aievea.

Masa ***lor.*** Ei, cei de-atunci, la masa ***lor:*** el, fumîn- du-şi ţigara cu inocenţa eternului soţ imbecil; ea, în rochia ***bleu-lavande*** de culoarea ochilor de-un inocent albastru, cu mica farfurioară a pălăriilor de pai din acel an înclinată cochet pe-o sprinceană, şi celălalt... Da. Şi celălalt!... Bimbirică, pregătindu-se de plecare, făcînd semne impaciente chelnerului cu mîna, să se prezinte mai grabnic, ca să-i, predea pachetul de ţigări. De cîte ori s-au aflat dînşii astfel, tustrei, la masa de-acolo?... Nici de trei ori. Chiar Antoaneta îl rugase s-o dispenseze de-o com-panie care nu părea c-o flatează. „Fă-l să-nţeleagă, te rog!...” N-a fost

nevoie să-l facă a înţelege, Bimbirică, discret şi cu tact, îi evita îndeobşte în public. Se rezerva să-şi caute prilejuri de drum acasă, oferindu-şi serviciile de curier şi comisionar de lux. Nici de trei ori nu s-au aflat aşa, împreună. Dimineaţa de-atunci a fost o excepţie. N-a stat decît cinci minute, cît a trimis chelnerul să-i cumpere ţigări. Şi i-a rămas totuşi scena în amintire mai vie decît cea într-adevăr vie şi prezentă a grupului de stane de piatră de-acum!... Cu o limpezime precisă pînă la cel mai infim amănunt, o vede, o retrăieşte. Bimbirică făcea semne cu mîna în sus, plesnind nerăbdător din degete, spre chelnerul care sfîrşea plata în altă parte. Era grăbit, pretextase că-l aşteaptă un ambasador la de- jun; iar la auzul acestei gogonate invenţii, Antoaneta îl atinsese pe sub masă cu vîrful pantofului, nestăpînindu-şi un surîs complice. Cunoşteau dejunurile lui Bimbirică numai cu personagii ilustre!... Cum agita mîna înalt, din manşeta cămăşii de mătase japoneză apărea o porţiune a antebraţului invadată de păr. O porţiune excesiv de păroasă. Cu fire negre, lungi, lucioase, s-ar fi zis grijuliu periate şi năclăiate în briantină. A observat atunci aceasta? N-ar şti s-o spună... Nici nu şi-a închipuit vreodată că Bimbirică, pospaiul de om cu diminutivul minor, e o dihanie cu atît de exuberant sistem pilos! Întîia oară îşi dă seamă acum, după atîţia ani... Desigur că ochii au înregistrat atunci imaginea şi au transmis-o nu conştiinţei active, ci mai străfund, în zonele aţipitului subconştient. Au depus-o la păstraie, ca să se animeze acum, dintr-o firidă vicleană a memoriei unde-a dormitat. Iar imaginea, amintirea, nu se mărgineşte acum la banderola manşetei, de mătase crem cu butonul de platină. Înain-

teazã... Îl despoaie de costumul sclivisit, ca să dezbrace în întregime un corp de gorilă monstruos blănit, cu smocuri pe piept, pe picioare, pe braţe. Braţele acelea, membrele acelea păroase, le vede încolăcind hîd trupul alb şi elastic pe care-l cunoaşte în toate tainele, trupul cu pieliţa catifelată care se strîngea, scîncind, atît de fierbinte şi alintat lîngă el... Şi acum se strînge alintat şi fierbinte, scîncind, la pieptul cu blana de gorilă, înfăşu-

rată de braţele cu smocuri dezgustătoare de păr... Se poate uita aceasta? Se poate ierta?

Şi-a smuls privirea de la masa planturoasei nemţoaice în uniformă şi a celor doi ofiţeri de panţerdivizion, atinşi de surdo-muţenie şi de catalepsia laborioasei digestii.

Ochii s-au mai împîclit încă. Toate au fost încă mai fără nădejde. Mai respingătoare. Viaţa s-a întins înainte-i pentru ani şi ani, ca dezolantele smîrcuri din preajma Mării de Azov, unde s-au tîrît dînşii printre păpurişuri mucede şi gurguie purulente, cu picioarele încleindu-se în gloduri verzui, oribile, chirfoase, trăgîndu-i afund, în colcîiala de larve moi, lipitori şi moluşte: dospitele smîrcuri imobile la suprafaţă în zăpuşala fără suflare de vînt, de unde nu credeau c-au să mai iasă vreodată şi pe care localnicii le ocoleau cu spaimă, numindu-le în graiul lor Marea Putredă.

— Iar alarmă! exclamă scandalizat ofiţerul cel vînjos şi bondoc, în uniformă de campanie. Cum văd, aci, în lipsă de altă ispravă războinică, vă jucaţi de-a alarmele?

„Măcar de-ar fi, în sfîrşit, una adevărată!” a gîndit fără speranţă Lalu Măldărescu, plătind şi ridicîndu-se de la masă.

4

Afară, de la primii paşi, ca întotdeauna, l-a cuprins văluita şuvoire a mulţimii, cercînd să-l soarbă, să şi-l încorporeze, să-l tîrîie cu ea.

Şi tot ca întotdeauna n-a izbutit.

Lalu Măldărescu s-a ferit într-un vechi reflex de apărare, rezistînd puhoiului compact, dens, zăgăzuit de ordonanţele

poliţieneşti pe vadul trotuarului, încolonat în matcă spre o singură direcţie: Palatul Regal, Ateneu, Piaţa Victoriei. El se abătu, răzleţindu-se cu afluenţii in- disciplinaţi, dincolo de bordura de granit, către mijlocul străzii, călcînd agale, rămînînd în urmă, ca un trecător fără grabă şi ţintă ce era.

Unii citeau din mers, peste drum, afişele spectacolelor de la Teatrul Naţional.

— ***Hernani Romeo şi Julieta. Strigoii... Din jale s-a născut Electra!*** Cînd punem şi noi mîna pe un bilet la ***Electra,*** monşericule?

— N-auzişi că e coadă ca la pîine? Şi pe urmă, cinci ore! Cine ţine la probă cinci ore de spectacol?

— Ai dreptate. Să transpiri cinci ore închis într-o sală cu o mie de alţi năduşiţi pe o vreme divină ca aceasta? Atîţia draci!...

Ridicau ochii la cer. Nu plutea nici un fulg de nor pe bolta de-o claritate cristalică. Îşi făceau planuri pentru după-amiază, cu neastîmpărul primăverii în artere. Numai cîţiva înteţeau pasul, întrebînd agenţii de circulaţie:

— N-o fi fost chiar alarmă serioasă, şefule?

Gardistul de pe soclul spoit alb făcea semn de totală nedumerire cu lopăţica în aer.

— Domnul să-i mai ştie!!... Văd că tramvaiele circulă pe Bulevard... Circulaţi, vă rog!

În ciuda miasmelor de benzină şi ulei ars, vîntul unduia prin defileurile surelor construcţii fragede adieri de pajişti şi lunci înverzite. Undeva, vor fi sosit acum stolurile de păsări călătoare, cocori şi berze, rîndunele, dacă mai există cumva păsări atît de temerare să se aventureze peste mări, arhipelaguri şi străvechile delte ale

migraţiilor în văzduhuri brăzdate de escadrilele avioanelor cu zece mitraliere la bord.

— După prînz mergem la Şosea. Sau mai bine în parc, la lacuri... Au înflorit liliecii şi merişorii japonezi. De ce părere eşti, Săndel? intonă un glas de femeie, melodic şi răsfăţîndu-se rugător.

— Ţi-am spus că mă duc la curse. Nu vreau să pierd pariul austriac!

— Dar nu simţi ce primăvară nebună e? Anul trecut, tu erai cel care...

— Anul trecut, anul trecut! A se slăbi cu anul trecut. Fost-ai, leleo! Nu înţelegi odată că nu renunţ la pariul austriac? Vrei să mi-l sufle Birlic? S-au făcut aproape opt sute de mii.

— Şi dacă se-ntîmplă să cîştigi?...

— Cumpăr maşina lui Todescu. E curăţat...

— Parcă era vorba de-o oaredare blană pentru Mimi-şorul tău?

— Încetează cu blana. E vremea de blană? Nu vezi ce primăvară cu zăpuşeli africane se anunţă?

— Bine, să nu mai cumpărăm atunci blana pariului austriac de la curse! se resemnă femeia, păstrîndu-şi alintarea din glas. Să ne oprim o clipă la ceva mai accesibil, Săndel!... Văd c-au schimbat vitrina...

— Uff!... A devenit un supliciu să ies pe stradă cu tine... De vitrină-ţi arde?

— Numai două minute...

— Nici două secunde! Pierd prima cursă, şi toate combinaţiile s-au dus pe copcă. Înfulecăm ceva în fugă şi ***avanti!*** Cracănă pasul, madam!

— Cum te-ai schimbat, Săndel! Şi cum vorbeşti tu acum...

— Nu-i fi poftind să vorbesc ca Romeo la Naţional! Şi nici tu nu-i fi avînd anii Julietei. Eşti cioarsă trecută prin ciur şi prin veşcă...

Perechea, care a mers un timp paralel, l-a lăsat în urmă.

Femeia, în mantou subţirel, cafeniu, păşea mlădios, în buiestru, pe tălpile suple de plută, drăgăstos agăţată de braţul soţului, deşi îi despărţea o atît de profundă ne-potrivire de gusturi, păreri şi vocabular.

Lalu Măldărescu reconstituise din tonul numitu- lui Săndel iremediabilul, eternul conflict. N-ar fi putut spune însă că-l impresiona neplăcut. Aşa şi nu altfel se cuvine tratată o femeie! Astăzi se cramponează ca vrejul vîscului să-l ţină pe loc în faţa vitrinelor cu mofturi frivole. Mîine e gata să-l planteze la o masă, ca s-o aştepte pînă la vremea de-apoi. Cunoaşte prea bine povestea şi cîntecul.

Urcă pe trotuar, împins de aripa unei maşini, care-a frînat cu scrîşnet şi-a pornit iarăşi, după ce şoferul l-a măsurat cu ochi de asasin, zbierînd:

— Unde te gîndeşti, musiu? ^ .:

— La Săndel. Bravo lui Săndel! a răspuns răzbunat Lalu Măldărescu.

Automobilele goneau acum mai vertiginos, cu o precipitare anormală. Dincolo de aeroporturi, încă foarte de-parte, răpăi surd o salvă de baterii antiaeriene. Se vede că intrau şi acestea în programul exerciţiilor.

Pe lîngă dînsul trecu repede ofiţerul de artilerie, babacul de-adineaori, de la „Capşa". Purta atîrnat pe deget un respectabil pachet de prăjituri. Desigur, zoreşte spre casă, unde-l aşteaptă copii, poate o droaie de nepoţi, ca pe-un veteran al celuilalt război, al lor, din epoca de piatră. Simpatic, babacul! Peste cîţiva ani va fi şi el

un babac cărunt şi adus de umerii ososi; numai că mai posac şi fără nici o suflare omenească, aşteptîndu-l acasă să deschidă uşa cu surpriza unui carton de cofeturi pe deget.

Adierile vîntului jilav miresmat dinspre pajiştele şi luncile primăverii i-au părut mai cătrănite decît fumul ţigărilor grunzoase de război. Lumina albastră, mai scrumită...

La Palatul Regal, soldaţii de gardă îşi continuau defilarea de manechine automate, de la gherete şi îndărăt. Cu mănuşile lor albe de bumbac, căştile lucii şi uniformele proaspăt despăturite din raftul magaziei de mare ţinută, cu mişcările sacadate la ordinul unui comandant invizibil, stîrneau fără greş admiraţia cam hăulită de rîs şi comentarii a unor spectatori de-o anume şi întotdeauna aceeaşi tagmă plebee: arşicari de mahala cu picioarele desculţe şi cozondrocii suflecaţi, rîndaşi, fete în casă, ţărani rătăciţi prin mijlocul capitalei din cătunele barba-relor văgăuni. De data aceasta nu se oprise nimeni să-i contemple cum ridică la armă braţul rigid articulat din cot şi cum se răsucesc brusc pe călcîie, făcînd stînga- mprejur cu o gravitate de lugubri maniaci, concentraţi în executarea unui rit bizar, absenţi de la rumoarea străzii şi comentariile poznaşe ale galeriei. Iar în ochi, aveau de data aceasta o privire neliniştită, umană, aşteptînd de undeva o dezlegare.

Lalu Măidărescu observă abia acum că e singurul trecător care nu se grăbeşte. Ba, după ce-a traversat în diagonală piaţa imensă cît deşertul Gobi, felieitîndu-se că nu sufere de agorafobie, a mai descoperit încă unul. Călugărul cel nebun şi tuturor cunoscut, Filaret.

Îşi descărcase din cîrcă desaga de cărţi sfinte şi, fîl-fîind patetic mînecele anteriului de păr roşcat, făcea

semne de anatemă spre zidurile hotelului „Athénée Pa-lace”, dondănindu-şi profeţiile sale de datină.

— Şi fără zăbavă pogorî-va fiara din ceriuri asupra ţării lui Gog şi Magog! Şi cădea-vor fără zăbavă zidurile cetăţii celei mari, care în înţeles duhovnicesc se cheamă Sodoma şi Babilon! Şi îngerul...

— Circulă, călugăre! Lasă îngerii! îl reteză sergentul de stradă. N-auzi că fuse alarmă de-adevăratele? Intră în adăpost!

— Şi trupurile lor moarte zace-vor fără zăbavă, stîr-vuri în piaţa cetăţii celei blestemate, care în înţeles duhovnicesc se cheamă Gomora...

— Ascultă, cît ţi-o spun cu binişorul. Ia-ţi desaga şi umblă!

Sergentul a zvîrlit o privire şi spre Lalu Măldărescu, dînd din cap a dojenitor înţeles. Nu cuteza să-l interpeleze direct, fiindcă era un domn bine îmbrăcat şi s-ar putea întîmpla să fie rudă ori prieten cu atotputernicii silei, cei dinamici, lapidari şi plini de superbie. Dar de ce se punea în rînd cu-n călugăr smintit cînd lumea în toată firea alerga acum spre adăpost?

De la coaforul ilustru al protipendadei, de sub ilustrul „Palace”, s-au ivit în uşă şi la vitrine cîteva capete de cuconiţe cu enormele turbane metalice de sîrme şi cîr-lige, privind agitate spre cer. Manichiuristele şi coafezele, fardate ca balerinele din Trupa Alhambra pentru un tablou final, au tropăit dezbrăcîndu-şi din marş halatele albe şi, turuind, au luat în primire monahul rătăcitor al afuriseniilor.

— Să ştiţi că se-ntîmplă una lată, fetelor, dacă a ajuns nebunul de Filaret aci!... Ăsta e piaza-rea a Bucureştiului!

— Taică Filaret, cînd vii să-ţi facem o permanentă?

— Lăsaţi Sfîntul meu în pace! interveni o ţigăncuşă ochioasă şi măruntă, cu o claie de păr sîrmos, trecîndu-i degetele prin barba care n-avea nevoie de indefrizabilă.

Apoi îl povăţui cu o prefăcută îngrijorare, în chicotul celorlalte:

— Cărel-cărel, părinte Filaret! Că de te-o prinde patronul aci că-i meneşti a pagubă în faţa prăvăliei, te

rade pe gratis cu perdaf. Apari mîine pe Calea Victoriei mai gigea ca Vraca în ***Electra!***

Proorocul bărbos se oţări scuturîndu-se de spurcata atingere şi, aburcîndu-şi în spinare desaga cu ***Sfinte scripturi,*** grăi invocînd cetaniile ***Apocalipsei:***

— Iară unul din cei şapte îngeri care ţineau cele şapte potire mi-au zis mie atunci: „Vino să-ţi arăt mărturia curvei celei mari, care şade pe apele mari”...

— Să am pardon, părinte Filaret! protestă ofensată ţigăncuşa, strîmbîndu-şi mutrişoara la dînsul şi scoţîndu-i limba săgetată printre buzele de-un roşu de garoafă. Astea să le-o spui ălora dinlăuntru! Nu nouă, care suntem fete necăjite şi ne cîştigăm pîinea oxigenîndu-le zulufii şi înghiţîndu-le nazurile... Alea şed pe apele mari, cu peştii lor, la restaurant şi la bar...

N-a apucat a isprăvi şi a zbughit-o spre adăpost. Detunăturile bateriilor antiaeriene se apropiau. Se apro-pia şi un vuiet necunoscut de prăbuşiri uriaşe. Văzduhul vibra ciudat de huruitul înalt, crescînd al motoarelor.

Acum, Lalu Măldărescu nu mai păstra nici o îndoială. Recunoştea trepidaţia aceasta a aerului, măcar că avioanele bombardamentelor de pe frontul de răsărit fuseseră de alt tip, cu alt sunet.

Domol, o apucă la dreapta, pe-o stradă laterală, spre Piaţa Amzei. Nu-l zorea nimic. A aprins tacticos ţigara şi a înaintat cu un surîs de oarecare satisfacţie.

În sfîrşit, se întîmpla ceva, altceva.

Trotuarele se goliseră. Un căţel alb, cu coada bîr-ligată, de neam corcit şi proletar, a vrut să traverseze, s-a întors fără pricină

de la jumătatea drumului, s-a strecurat pe sub uluce într-o curte. Din case, unii închideau geamurile, alţii le deschideau, zăpăciţi de atîtea ordonanţe contradictorii şi atîtea repetiţii de alarme. A fugit o femeie cu un copil în braţe. Neaşteptat, dar tot departe, spre Gara de Nord, a răbufnit un lanţ lung şi repetat de explozii. Pe urmă, o nefirească pauză. Numai duruitul înalt de motoare, cutremurînd spaţiile, înaintînd.

Fumul ţigării începu să-i pară mai puţin infect. Îl trăgea pînă în adîncul plămînilor, cu o sete proaspătă, ca adolescentul din celălalt război înainte de primul atac.

Fiindcă unii trecători, adăpostiţi în ganguri şi sub balcoane, răsuceau gîtul să iscodească spre cer, a înălţat şi el ochii întîia oară în acea zi.

Şi întîia oară a cunoscut cît de albastră şi străvezie, cît de dulce fusese acea dimineaţă de april.

Oblic, cu sclipiri albe, metalice şi sidefii în soare, trecea prima formaţie de bombardiere. Îşi îndepliniseră sinistra lor misiune, dar Lalu Măldărescu nu reuşi să-şi înfrîngă obiectiva admiraţie pentru ordinea impecabilă, gruparea geometrică, înaintarea calmă, de paradă, dintr-o parte a zării spre cealaltă parte. Alt val se apropia chiar deasupra. S-a oprit rezemat de-un grilaj, lîngă o intrare de gang. Cu privirea în sus, aprinse altă ţigară, de la cea isprăvită, şi aşteptă.

Văzduhul clocotea de uraganicele vibraţii. A simţit cum tremură ca într-o încordare de strune şi barele grilajului de fier. „Unde s-au ascuns oare păsările?" se întrebă. Iar înainte de a descoperi răspunsul, a văzut cu zvîc de emoţie în inimă bombele lunguieţe desprin- zîndu-se de la mii de metri înălţime, descriind un vîrf de traiectorie şi căzînd apoi vertical, vîjîit, şuierînd, zbîrnîind, exploadînd cu vuiet de gigantice prăbuşiri şi împroşcînd snopi de moloz, de cărămizi, de flăcări, de fum, din craterele clădirilor strivite c-un spasm de făp-turi vii, care se zvîrcolesc, mai încearcă să se ridice şi pier ciunge, cu măruntaiele hăcuite, trăsnite în creştet, răpuse. Geamurile au zăngănit plesnind în ţăndări de-a lungul trotuarului.

Dincolo, peste acoperişurile scunde, în cealaltă stradă, un perete întreg, înalt, cu orbitele ferestrelor căscate, s-a clătinat cumpănindu-se, s-a desprins şi s-a prăvălit ca

o felie de decor, lăsînd văzului interiorul încăperilor de la trei etaje, cu pereţi zugrăviţi în diverse culori, sobe, tablouri în rame, mobile rostogolindu-se, dispărînd. Se auzeau strigăte. Glasuri de femei, de copii, ascuţite şi străpunse de spaimă.

Zvîrli ţigara şi se întoarse să alerge într-acolo, unde putea să fie de-un ajutor.

5

Atunci s-a izbit el piept în piept cu necunos- cuta. Ieşea dintr-o boltă, cu pulbere de var şi nisip pe umerii jachetei negre, pe discul pălăriei negre, pe vîrful pantofilor zgîriaţi de surpături.

Toate le-a înregistrat, dintr-o singură cuprindere de ochi, cînd a susţinut-o şi s-a tras un pas îndărăt la violenţa ciocnirii, cerîndu-şi el iertare.

Ea îl privea şi părea că nu-l vede.

Ce gene lungi şi dese, umbroase, adincînd catifelarea umedă a ochilor! Dar ce privire goală, în nimic? Mai văzuse aşa ochi frumoşi şi tragici ai cailor în agonie, departe, în stepele Rusiei.

Îşi ceruse iertare, s-a dat în lături şi a vrut să treacă înainte, încotro pornise. O voinţă străină de el l-a oprit.

S-a adresat cu blîndeţe, ca unei bolnave:

— Doriţi ceva, doamnă?... Domnişoară?

Ea a purtat dosul mînei înguste, înmănuşate, la frunte, la gene, la ochi, parcă pentru a desprinde o perdea care-i despărţea.

De răspuns însă tot n-a răspuns.

Lalu Măldărescu a repetat întrebarea, sprijinind-o uşor cu palma sub cotul stîng, ocrotitor, gata s-o susţină mai energic la nevoie, fiindcă a avut impresia că se împleticeşte

— Pot să vă fiii de-un folos cu ceva, doamnă?

Necunoscuta a coborît mîna încet de la frunte; în col-ţul buzelor i-a mijit o umbră de surîs vag, îndepărtat, rătăcit. Continua să-l privească, iar surîsul acela se destindea treptat se preciza, întors dintr-o altă lume.

Lalu Măldărescu îşi spuse că asistă la un fenomen identic deşteptărilor din somnurile hipnotice. Urmărea cum ochii încep progresiv să-l distingă, cum percep cu uimire realitatea din jur, cum surîsul capătă o expresie.

Necunoscuta şi-a apăsat zvîcnirile inimei prin haina neagră cu aceeaşi palmă îngustă, înmănuşată scuturîn- du-şi fruntea şi exclamînd:

— Vai, domnule!... Te rog să mă ierţi.

— Nu este nimic de iertat, doamnă... domnişoară...

Lalu Măldărescu aştepta o rectificare de stare civilă. Necunoscuta a tăcut însă, cu auzul atent la duruitul înalt, neîntrerupt, tot mai vertical al motoarelor. Cînd a detu-nat în hăuri altă explozie apropiată, zguduind pereţii şi caldarîmul de sub picioare, trosnind cu suflul formidabil alt rînd de geamuri, fără să-şi dea seamă, i-a încleştat degetele în braţ şi îndată a repetat:

— Te rog să mă ierţi! E nervos. Numai ceva nervos!...

— Înţeleg, doamnă... Nu este nevoie de altă explicaţie... Praful de dărîmături de pe umeri, de pe pălărie explică totul.

— Am praf pe umeri? Pe pălărie? se miră ea, biciuită de instinctul cochetăriei, scoţîndu-şi discul negru de fetru cu un gest băieţesc şi împrăştiind pulberea de nisip şi de var cu sfîrle de deget.

El se trezise executînd cam aceeaşi operaţie, ceva mai delicat. Cu batista din buzunarul de la piept îi risipea uşurel nisipul de pe umeri.

Necunoscuta şi-a înfipt pălăria la loc, pe buclele castanii, inelate, stăruind în preocuparea sa de a salfgarda amorul-propriu:

— Mulţumesc!... Da, praf de dărîmături... Adevărat... Eram la douăzeci de paşi. Dar te rog să nu crezi că e aceasta!... Douăzeci de paşi!... Ce-s douăzeci de paşi?... De felul meu nu sunt o fricoasă, să mă pierd cu firea numai pentru atît...

Lalu Măldărescu zîmbi cu răceală, reintegrîndu-şi batista în domiciliul de la piept, într-un gest scurt, smucit, contrariat, ca şi cum acea mică parcelă de linou de olandă ar fi purtat vreo vină pentru exagerările sale de curtenie, cu adresa greşită

— O! Nu mă îndoiesc, doamnă... Nici n-aveţi aerul cuiva care şi-a pierdut firea!...

Privirea halucinantă de mai înainte, crispaţia necontrolată a degetelor pe braţul său cînd a hăuit ultima explozie, încordarea auzului la zbîrnetul motoarelor de pe cer îl lămuriseră destul. Păcat de ovalul fin şi stilizat al figurii; de ochii atît de umed catifelaţi şi de genele atît de prelungi arcuite! Învelişul exterior ar promite un exemplar femenin mai puţin banal decît celelalte, sofisticate şi standardizate. Ce-o preocupă însă şi ce-o trădează? Vanitatea să pară mai bravă decît poate fi şi decît i-ar pretinde oricine. Căci oricine, bărbat ori femeie, firesc este să păstreze o urmă de fior în sărmana carne omenească după ce-a scăpat din vulcanica deflagraţie a unei explozii... Şi el, pe front!... Şi toţi, pe front!... Nu sim-ţeau nevoia nici să se mintă, nici să mintă pe alţii. O mărturiseau cu sinceritatea vîrtoasă a caporalului Nagîţ: „M-au trecut răcelile morţii, camaradei! Credeam că dracul ne-a luat!...” Puiul acesta de femeie, fiindcă pui e, fie ea doamnă, ori fie domnişoară, se vrea mai teribilă decît căprarul Nagîţ, care-a străbătut trei mii de

kilo-metri cu fronturile de la Prut la Caucaz şi îndărăt.

„Orice femeie aspiră să pară altceva decît este! filo-zofă în sine Lalu Măldărescu. Altceva şi altcum. Aceasta e mizeria lor! Şi în corolar a noastră, căci suntem gata să le credem cum vor şi cum izbutesc adesea să pară a fi, nu cum sunt în realitate, nu ceea ce sunt.”

Zîmbetul, la început numai rece, se crestă adîncit într-o dublă cută sardonică.

Necunoscuta, care-şi căpătase vederea acum, şi încă destul de pătrunzătoare, poate cam prea apropiată şi atentă ca privirea ochilor atinşi de-o uşoară miopie, îi ghici reflecţiile şi întrebă cu reproş:

— Te fac să rîzi pretenţiile mele comice de bravură?

— O, nu, doamnă!

— Atunci mă compătimeşti, fiindcă-ţi par laşă?

— Nici una, nici alta, domnişoară. Cum mi-aş per-mite?

Ea bătu agasată cu vîrful mic al pantofului în asfalt.

— Te rog să ştii că sunt foarte departe de categoria domnişoarelor miorlăite.

„Aşadar, tot domnişoară e...”, luă act cu o inexplica-bilă şi nejustificată uşurare Lalu Măldărescu.

— Sunt chiar foarte curajoasă! repetă dîrz necunoscuta.

Iar în aceeaşi clipă ciuli cu panică urechiuşele la bîzîi-tul abia lămurit încă al celui de-al treilea val de bombardiere. Schimbînd penibil de glas, întrebă şovăielnic:

— Nu e aşa?... Mai vin altele...

— Probabil! a confirmat el cu nepăsare.

— Cunosc eu mai bine... Ce probabil? Sigur!... Al treilea val... Pe urmă, al patrulea...

— Tot ce se poate... Al treilea... Al patrulea... Al cincilea... Pînă la de şapte ori şapte. Vă cred pe cuvînt! Eu sunt mai puţin iniţiat în materie şi mai puţin curajos ca să cutez a vă contrazice.

Spunînd, Lalu Măldărescu se uită cu o glacială dezinteresare în altă parte, ignorindu-i existenţa. Se uită peste acoperişurile joase, spre clădirea despoiată de peretele exterior şi dezvăluind mîhnita ruină a încăperilor nimicite într-o clipită. Se mai dezlipeau şi cădeau porţiuni de zid, un tablou lunecînd din piroane, un scaun care se păstrase în echilibru pe-o muche de duşumea secţionată şi făcea un salt brusc, înghiţit ca de-o trapă. „Erau să- lăşluiri pregătite pentru o întreagă viaţă de om!” gîndi Lalu Măldărescu, într-o strîngere de inimă neaşteptat umanizată. Ziduri, mobile vechi, portrete de familie, cărţile de şcoală ale progeniturilor, scoarţele de zestre, dulapul cu serviciul de masă pentru duminecă, ustensilele casnice, toate nimicurile mizerabile, dar nepretuite ale existenţei de toată ziua, impregnate de amintiri, de obicinuinţe, de automatismul existenţelor de toată ziua. Din acestea e alcătuită viaţa. Chiar şi viaţa lui, cu odioasele amintiri care se desprind şi radiază un efluviu funest din pereţii casei unde cinci ani tovarăşa de zi şi de noapte i-a fost femeia ce l-a minţit şi l-a părăsit.

— Se apropie...

Glasul necunoscutei tremura. Îşi pierduse virulenţa protestărilor cu lovituri agasate din vîrful pantofului pe trotuar. Din nou, ochii căutau la el într-o rătăcire, fără să-l vadă.

— Dumneata auzi cum s-apropie?

— Se apropie, într-adevăr! încuviinţă cu indiferenţă Lalu Măldărescu. Se apropie, ca să spulbere — ***hélas!*** — nu casele care-ar trebui suprimate de pe pămînt.

— Şi dumneata ce faci?

— Stau.

— Aci, în mijlocul străzii?

— Aci, oriunde... Egal... Stau şi prjvesc. Aştept...

Degetele înmănuşate i-au cuprins convulsiv braţul sub impulsia teroarei bolnave, ce dezminţea atît de jalnic imaginea fetei nemiorlăite şi curajoase, chiar foarte curajoase, la care părea că ţine atît de mult:

— Domnule, te rog...

— La dispoziţie, domnişoară.

— Înţelege că nu frica...

— Înţeleg perfect. E ceva nervos!

— Ah! N-ai spune-o aceasta astfel, ironic, dacă ai şti!... Dar nu dumitale am să-ţi dau explicaţii...

— Nici nu merge indiscreţia mea pînă acolo.

— Încetează, rogu-te, încetează cu maliţiile! Ce fel de om eşti dumneata?

— Un om ca oricare altul... Mai puţin încă... În fine: omul de pe stradă.

— Domnule om de pe stradă, nu se află pe-aci, pe-aproape, un adăpost?...

— Un adăpost? repetă Lalu Măldărescu, întrebîndu-se la rîndul său: „Un adăpost?”...

A rotit privirea fără convingere. Cunoştea puţin strada lăturalnică, rămasă în afara arterelor principale, deşi nu se afla departe de casa-i din părinţi; de casa celor cinci ani de minciună şi înşelăciune, pe care nu pe aceasta veneau s-o extermine de pe faţa pămîntului cetăţile zburătoare şi liberatoare de la celălalt capăt al planetei

Itinerarul de preferinţă i-a fost întotdeauna pe Bulevard; iar indexul adăposturilor din Bucureşti nu l-a interesat niciodată. Un adăpost? Nu... N-ar şti să existe pe-aproape

La stînga, mult mai presus de celelalte clădiri, zări ridicîndu-şi semeţ frontispiciul un edificiu enorm, alb, pătrat. Palatul uneia din multele societăţi anonime pe acţiuni răsărită din mana fertilei României Mari, cînd era încă mare. În ciclul celor şapte vaci grase şi lăptoase din visul Faraonului. O adevărată construcţie faraonică. De-a lungul frontispiciului, dominînd trufaş celelalte profiluri de case mai umile, lucea în soare inscripţia cu litere metalice cît statul de om: SOBOLIA. Palatul SOBOLIA. Societatea oleaginoaselor şi cam aşa ceva mai departe, după moda intitulărilor criptografice ale epocii: IRDP, SOLAGRA, CAM, AGIR şi tot cam aşa ceva mai departe... Auzise, acum îşi amintea, auzise vag şi despre adăpostul acestei societăţi, construit după cele mai moderne cerinţi ale tehnicei, adaptat la semnele vremii care, după ce-a înălţat oamenii să zboare în cer, îi băga acum sub pămînt, în cavernele primordiale.

— Am găsit! a spus triumfal, cu o bucurie de care s-ar fi mirat singur dacă ar mai fi avut răgazul autoanalizelor şi mirărilor. Adăpostul SOBOLIA, domnişoară.

— În ce parte, dacă eşti bun?

— Lasă-mi braţul, te rog... În ce parte te conduc eu.

— Mă conduc singură, domnule om de pe stradă.

— Te conduci singură, de acord!... Dar mergem amîn- doi. Ştii să fugi?

După zece paşi, nu braţul i la prins. I-a prins dege- tele şi au alergat peste ţăndările

scrîşcate de sticlă, ţinîn- du-se de mînă, ca într-o juvenilă cursă de antrenament.

Deasupra lor, huruitul imens şi continuu, crescînd, înaintînd, sosind, dezghioca în ronţăit de helice cristalina catapiteasmă a cerului.

6

Pe măsură ce-au descins treptele în adîncurî, monstruoasa vînzolire a cerului se alină.

Pe urmă se stinse.

Jos, sub pămînt, nu mai pătrundea nici ecoul. Nu mai vibrau nici pereţii profundei temelii.

Un calm ireal, edenic.

— Sărmanul Dante, dacă s-ar întoarce printre hiper-civilizaţii veacului XX, s-ar vedea silit să-şi revizuiască fundamental topografia ***Divinei Comedii.***

— Adică? întrebă distrat necunoscuta, cu atenţia îndreptata în altă parte.

— Adică ar trebui să strămute infernul sus, unde l-am lăsat noi. Iar paradisul să-l coboare aci, în zonele subterestre, la adăpostul SOBOLIEI şi sobolilor, unde pe vremea sa erau situate secţiile de suplicii ale iadului. Ori în ce caz, dezorientat de pidosnicia secolului nostru de progres şi civilizaţie, ar apuca un burete să şteargă de la intrarea hrubelor subterane fatidicul avertisment, care l-a cutremurat pe el pînă în măduva oaselor: ***„Lasciate ogni speranza, voi, ch'entrate"***... Ar schimba firma „La ***Speranţa sobolilor***"... Sau: „La ***Paradisul sobolilor***"...

— E într-adevăr un adăpost ideal! a decretat grav recunoscuta, plimbîndu-şi privirea atentă, competentă şi puţin mioapă de jur-împrejur, cu o autoritate de expertă. Cel puţin pentru Bucureşti... Nu-mi imaginam!...

Lalu Mălădărescu a tăcut, readus la severa realitate din ciudata-i pornire pe giumbuşlucuri cu mai mult sau mai puţin haz, întru totul împotriva firii sale şi a clientului singuratec, morăcănos, de la „Capşa”. Privi şi el împrejur.

Cu alţi ochi.

Nu intrase niciodată într-un adăpost. Nu şi-l ima-ginase nici într-un fel. N-ar fi putut afirma, în consecinţă, dacă era ideal ori nu.

Deocamdată constată că încăperile subterane cu ziduri de ciment şi iz răcoros de pivniţă se aflau prea puţin populate. După atîtea exerciţii de alarme care nu erau chiar alarme, prea puţini o luaseră în serios pe cea adevărată. I-a surprins năprasna exploziilor fără apărare în case, pe stradă, sub balcoane, în ganguri, prin tramvaie.

Cîteva mame îşi ţineau pruncii pe genunchi, ca în sălile de aşteptare ale gărilor. Alţi copii, mai săltaţi în vîrstă, îşi găsiseră de joacă printre băncile în majoritate goale. Spaţiul îngăduise o pronunţată separaţie pe criterii de clase. Lumea necăjită, cu straie ponosite, se trăsese instinctiv spre unghere, glăsuind în şoaptă. Cealaltă, simandicoasă, ocupase poziţii mai comode şi importante, pe scaune de stalul întîi.

Toţi însă, fără osebire, la apariţia întîrziaţilor intruşi, au ridicat capetele cu o egală şi îngrijorată curiozitate.

O doamnă foarte umflată în rochia de mătase lilà şi foarte muruită cu dresuri

violente, de multişor trecută peste hotarul pe care Dante îl numea cu melancolie ***„nel mezzo del cammin di nostra vita”***, îi examină prin lentilele unui arogant ***face-à-main*** cu mînerul de aur prins în lănţug, voind să afle numaidecît:

— Veniţi de-afară?... Ce se întîmplă?

— Bombardament! Altceva nimic... a răspuns fără simpatie Lalu Măldărescu.

— În ce direcţie?

— Gara de Nord... Cotroceni...

— Atunci e bine! se linişti doamna umflată ţîfă, aşezîndu-se mai solid pe postamentul rotunzimilor care ameninţau mai-mai să-i plesnească rochia de mătase lilà. Vă spuneam eu că n-au nimic cu centrul!...

El simţi nevoia sadică să adaoge, ipocrit:

— Au mai dat cîte niţel şi prin centru...

— Cum şi prin centru? se frămîntă scandalizată sexagenara cu spoiul violent şi părul henat, fulgerîndu-l prin lentilele prinse-n lănţug. Ce fel de vorbă e asta? Ce obiective militare există în centru?

— Despre aceasta n-am nici o idee, stimată doamnă.

— Văd că dumneata le găsişi...

— Eu?

— De vreme ce pretinzi că au bombardat şi în centru!

— Afirm, nu pretind, stimată doamnă.

— Şi dacă e aşa cum afirmi, poţi să-mi spui anume în ce loc, prin centru?

— Chiar la vreo sută cincizeci de metri de aci. Domnişoara a scăpat numai prin miracol intactă din apropierea unui asemenea obiectiv bombardat! ţinu el să-şi epuizeze sadica satisfacţie, arătînd spre pantofii cu scrijilituri de pietriş şi exagerînd miracolul prin care a scăpat necu- noscuta-i tovarăşă.

— La o sută cincizeci de metri d-aci?

— Exact, stimată doamnă.

— Dar la o sută cincizeci de metri d-aci e şi apartamentul meu! O splendoare de apartament... Montat nou-nouţ cu mobile de la C.N.R. O splendoare de mobile!...

— Regretabil că splendoarea dumneavoastră de apartament, cu splendoarea de mobile, e situat într-o zonă de obiective pentru bombardamente.

— Şi tocmai azi, pe deasupra, mai lăsai acasă şi pe Mum-Pe-Ki. căţeluşul meu, un pechinez de-o splendoare!

— Mai regretabil încă, stimată doamnă.

— Dacă mă potrivesc unei toante ca Mariţa!

— Cum vedeţi, n-am nici o răspundere. Nu pot să vă fac nimic, stimată doamnă.

— Nici nu-ţi cer dumitale să-mi faci ceva!... Ce stradă, domnişoară? schimbă direcţia lentilelor şi a interogatorului spre tovarăşa lui Lalu Măldărescu.

Aceasta răspunse ca şi cum i-ar fi suflat el, în continuare:

— Nu ştiu cum se numeşte strada, stimată doamnă.

— Spre nord? Spre sud?

— Nici asupra punctelor cardinale nu eram orientată, stimată doamnă.

— Poftim! gesticula stimata doamnă, manevrînd vehement rama lentilelor cu lănţug în cîrnăciorii degetelor încărcate de sclipitoare pietre scumpe şi adresîndu-se vecinelor din fotoliul de orchestră. Trece pe-o stradă şi nu ştie cum se cheamă!... O întrebi de punctele cardinale, şi n-are idee...

— Dacă n-aveam busola cu mine, stimată doamnă!

— Ceea ce vă spuneam eu adineori, dragele mele! urmă doamna umflată, ignorîndu-i existenţa şi plasîn- du-şi restul

tiradei dragelor sale, care formau un auditor mai respectuos şi select. Generaţie de azi! Umblă cu capu-n cer...

— Sunteţi în gravă eroare, stimată doamnă.

— Ce vrei să zici cu aceasta?

— Astăzi, în special, imposibil de mers cu capu-n cer. Lipsă de spaţiu vital. Cerul, ocupat de bombardiere, stimată doamnă. Îl caută de zor pe Mum-Pe-Ki...

Stimata doamnă înălţă imprudent ambele şunci ale braţelor către cerul de dincolo de planşeuri, gata să facă explozie ca o bombă de cinci tone la auzul unei asemenea nemaipomenite impertinenţe. Imprudent, căci i-au exploa- dat deocamdată cusăturile de subţiori, dezvelind două semiluni de sudoare.

— Auziţi, fîşneaţa! Mie să-mi spuie aceasta? Ştii cine sunt eu? Ştii cine e ginerele meu?...

— Nu vă agitaţi, stimată doamnă, fiindcă v-a plesnit paraşuta! remarcă suav şi generos fîşneaţa exponentă a generaţiei cu capu-n nori. Şi întrebuinţaţi antisudorul „Arden", e excelent!

Apoi l-a prins pe Lalu Măldărescu de braţ, şoptindu-i:

— Să trecem în altă secţie... Aci am nimerit-o prost, la cabinetul de instrucţie, cu interogatoriile... Bine i-ai răspuns! Îmi venea să-ţi dau ghionturi: „N-o ierta! Nu te lăsa! Mai zi-i!" Ai auzit? ***Meu, meu!*** Apartamentul ***meu,*** căţelul ***meu,*** ginerele ***meu,*** mobilele ***mele,*** splendorile ***mele***... Ştie ea cine sunt ***eu?*** După duşurile fierbinţi pe care i le-ai administrat, se-ntoarce stimata doamnă acasă cu trei kilograme lipsă la cîntar.

— Parcă dumneata te-ai lăsat mai prejos?

— A! Nu mă cunoşti cîţi draci am în mine cînd m-apucă, domnule om de pe stradă!

Dar s-a oprit cu toată răbdarea, intr-o neaşteptată şi îmblînzită metamorfoză, cînd o femeie spălăcită la chip, purtînd broboadă pe ochi şi doi băieţaşi de mînă, se ridică dintr-un colţ, de după uşă, să-i taie calea şi să întrebe obidit:

— Spunea domnişorul dumneavoastră (Lalu Măldărescu se simţi în al nouălea cer, dincolo de bombardiere, şi-i venea să pupe femeia cu broboadă pe obrazul spă-lăcit pentru această seducătoare prezumţie)... Spunea că au dat bombe spre Gara de Nord... Atunci au dat şi spre Triaj?

— Nu! Spre Triaj, nu cred! Sigur n-au dat spre Triaj! minţi necunoscuta din compasiune, cu toate că bombardamentele dintr-acolo au început şi îndeosebi acolo păreau a se fi înverşunat pe obiective precise.

— Nu vă supăraţi de întrebare... Gîndeam că poate de-afară se poate şti ceva!... Acilea ne perpelim închi- puindu-ne fel şi chip

Unul din copii, tuns chilug şi cu ochii mărunţi ca două mărgele verzi, se simţi autorizat să explice el de unde vine îngrijorarea maică-sei:

— Vezi că pe lîngă Triaj stăm noi cu chirie. Şi-acolo lucrează tătuţa cu ziua!... Aia e.

Tovarăşa lui Lalu Măldărescu îi netezi creştetul tuns cu podul palmei înmănuşate.

— N-avea nici o teamă, Nică...

— De unde ştii că mă cheamă Nică? se minună băiatul. Că drept Nică mă cheamă... Nică V. Simion.

— Se poate să nu ştiu? Mi-a spus mie degetul mic... Uite-l, acesta? mişcă necunoscuta degetul în articulaţiile

înmănuşate. Şi tot degetul acesta mi-a mai spus mie că nu i s-a întîmplat nimic lui V. Simion care lucrează cu ziua la Triaj. V. Simion îl cheamă, nu e aşa? Vaaa...

A suspendat a doua silabă, ca să nu greşească, aştep-tînd:

— Vanghele! complectă, naiv şi prompt, băieţaşul. Vanghele Simion.

— Tocmai Vanghele Simion!... Vezi că ştiam?... Acum, stai cuminte cu maica şi aşteaptă să sune înceta-rea alarmei, după care ai să te duci acasă şi ai să-l găseşti pe tătuţa Vanghele Simion sănătos tun... Dar nu voios!

— Cum, nu voios?

— Pînă ce veţi ajunge acasă, să vă vadă teferi cu ochii lui, poate el să fie voios? E îngrijorat grozav de soarta lui Nică

— Păi aia o cred: La mine ţine el mai mult decît la Mitiţă!... Pentru că ***individul*** de Mitiţă, cum îi zice tătuţa, se scapă-n pat cu udul.

Individul de Mitiţă se ascunsese ruşinat în poalele maică-sei, de unde a iţit numai jumătate de obraz şi un singur ochi, pentru a opune cu jumătate de gură oare- care rectificări şi circumstanţe atenuante:

— Nu mă scap întotdeauna! Numai cînd mă joc cu focul...

7

Păşind în cealaltă încăpere a adăpostului, laterală, tovarăşa lui Lalu Mălădărescu mărturisi, uşurîn- du-şi sufletul:

— Era cît pe ce s-o scrînţesc în rolul meu de Pythie. Numai o clipă a lipsit!... Dacă spuneam Vaasile, cum eram gata s-o fac

indusă în eroare de calculul probabilităţilor, îmi pierdeam tot creditul la Nică, pe care-l cîş- tigasem o dată, cu trup şi suflet, într-o mai fericită nimereală... Şi nu-ţi imaginezi cîtă mîngîiere poţi sădi în unele inimi, din cele bîntuite ale lumii, numai cu cîteva vorbe omenoase... Cu o comedie, nu divină; caritabilă, umană...

A rîs, arătînd un şirag de dinţişori albi şi mărunţi:

— Ca dumneata, domnule om caritabil de pe stradă, cu mine, în stradă!... În primele momente, vreau să spun; cînd m-ai susţinut şi mă întrebai cu atîta delicateţe dacă vreau ceva, dacă poţi să faci pentru mine ceva... Fiindcă pe urmă, cînd ai început să devii ironic, răutăcios, sarcastic...

Nu şi-a isprăvit gîndul, inventariind cuprinsul sălii cu privirea concentrată, de mioapă.

— Aştept, domnişoară! insistă Lalu Măldărescu, el privind numai la dînsa, cu o nerăbdare pasionată, de care nu s-ar mai fi socotit pe veci capabil acum trei ore, cînd strivea cu scîrbire de univers ţigările fumate numai pe jumătate, la masa solitarelor şi falimentarelor bilanţuri de la „Capşa". Aştept...

— Ce-aştepţi? Nu mai este nimic, domnule om de pe stradă.

El nu cedă:

— Aştept să urmezi... Ce s-a întîmplat cînd am început să deviu ironic, sarcastic...? Să-ţi mai ofer eu la dispoziţie o provizie de sinonime franco-române, ca, după lichidarea lor, să poţi continua: zeflemist, maliţios, ***moqueur, persifleur,*** muşcător, sardonic...

— Ai uitat caustic! îi aminti necunoscuta, deşi părea că s-a consacrat exclusiv altei probleme, cercetînd impresionantele scule şi accesorii de adăpost rînduite într-un fel de macabră panoplie, ca după vînătoarea cea nouă a vremilor: targă, tîrnăcoape, topoare, săpi, pompe de incendiu, aparate de stins, bidoane, un dulăpior cu medicamente de urgenţă, bandagii şi vată. Şi caustic!... Ai uitat caustic...

— Să-l înmatriculăm. Şi caustic!... Ce s-a întîmplat pe urmă, după ce-am devenit, ca un mizerabil, toate acestea?

— Nu s-a întîmplat nimic, domnule om de pe stradă!... Vrei să renunţăm la continuarea discuţiei?... Prefer să mă familiarizez cu acest adăpost. Să învăţ a-l cunoaşte bine...

— S-ar spune că ai frecventat numai adăposturi?

— Poate că da, domnule om de pe stradă. Nu ***numai,*** dar destule.

— Şi totuşi nu l-ai cunoscut pe acesta.

— Fiindcă nu cunosc încă nici un adăpost din Bucureşti.

— Celelalte erau unde?

— La Londra... La Berlin... La Odessa...

— Numai atît? reveni el la întrebările cu intenţii iarăşi caustice. Credeam că şi la Shanghai, la Singapore, la Moscova, la Roma.

— N-ar fi fost exclus. Nici n-a lipsit mult! De alt- fel, mai cunosc şi adăposturile de la Paris şi Milano... Pe acelea din treacăt...

— Hm!

— Nu crezi? Nici nu te obligă nimeni să crezi. Mă mir de ce le spun toate acestea?

— Şi eu...

— Să stăm atunci amîndoi pe banca de aci şi să ne mirăm în duet.

Ea s-a aşezat pe bancă, picior peste picior, cu poşeta pe genunchi. Lalu Măldărescu, alături, la o distanţă convenabilă. Ca să nu mai privească la dînsa şi să nu-şi trădeze amestecul de curiozitate, uimire, dezaprobare şi sarcasm pe care i l-ar fi citit necunoscuta în ochi, încercă şi el să inspecteze cu aer de cunoscător încăperea şi cele cîteva persoane pierdute pînă aci. Căci păreau într-ade-văr pierdute. Şase de toate. Un grup de trei, o familie, pe-o bancă; tatăl, mama şi o fetiţă la mijloc, în rochiţă de culoarea cerului de-afară, cu păpuşa în braţe. O tînără pereche cu spatele întors la dînşii, cu tîmplele apropiate, ţinîndu-şi mîinile în mîini. Şi un domn bătrîn, chel, cu ochelari, citind o carte foarte voluminoasă, pe care o păstra sub becul electric cu mîna întinsă orizontal, sprijinită pe suportul

bastonului, la o distanţă de extremă prezbiţie.

Îşi depusese alături, pe bancă, pardesiul grijuliu păturit, pălăria tare şi tocul negru al ochelarilor, ca un pensionar sezonist de staţiune balneară pe-o zi de ploaie, în pavilionul de cură. Nici n-a ridicat o singură data ochii să-i măsoare pe deasupra ochelarilor. Cu totul ab-

sorbit în lectură, trăgea dintr-o ţigaretă medicinală, de bună seamă cu mentol sau vreun preparat contra ast- mului.

Lalu Măldărescu simţi o nevoie imperioasă să aprindă şi el o ţigară. Una adevărată. Numai cîteva fumuri să soarbă. S-ar fi mulţumit cu trei fumuri cătrănite, din cel mai cătrănit tutun de război.

Dar placardele din perete interziceau cu stricteţe asemenea culpabile voluptăţi. Se resemnă să scoată ţigara şi s-o mozolească neaprinsă între buze, purtînd-o de la un colţ al gurii la celălalt. Era gata să-şi pună portţigaretul de piele în buzunar cînd a luat aminte că iniţialele sale de aur sunt aidoma cu iniţialele galbene, poate tot de aur, de pe poşeta cam uzată a necunoscutei:

L M

L M

Aceleaşi iniţiale, cu acelaşi desen al literelor de metal. Coincidenţa îi păru imediat de o decisivă şi mistică semnificaţie. Ca o predestinare.

Jucă portţigaretul în palmă şi îl apropie cu iniţialele de iniţialele poşetei, aşteptînd.

— Da! Curios, domnule om de pe stradă! mărturisi ea. Circulăm prin lume cu acelaşi cifru şi nu ne bănuiam existenţa pînă acum un ceas. Se întîmplă.

El socoti că a sosit prilejul să se prezinte.

— Permite-i omului de pe stradă să iasă din ano-nimat, domnişoară L M... Mă numesc Lalu Măldărescu.

— Şi eu Lavinia Madu! a enunţat ea cu simplitate.

Apoi, alăturîndu-şi dinţişorii albi şi mărunţi într-o unduire de rîs, îşi jupoi mănuşa de pe dreapta şi-i întinse mîna subţire, îngustă, cu degete fine, întrebînd:

— Cred că nu mai este nevoie de ceremonialul curent: „Îmi pare bine de cunoştinţă; foarte încîntată...” şi alte banalităţi de acelaşi calibru. Mie mi-a părut bine şi aşa, înainte de a ne cunoaşte pe nume şi prenume.

Lalu Măldărescu a ţinut însă să respecte ceremonia-lul curent, cu unele personale derogări de la ritual.

Nu s-a ridicat în picioare să se frîngă de mijloc. Însă a dus mînuşiţa la buze şi a păstrat-o mai îndelung decît era nevoie între degetele sale. Îi plăcea şi i se urca

delicios la creier parfumul acesta subtil, aproape imperceptibil, necunoscut.

Lavinia Madu şi-a sustras mîna prelins dintre dege-tele fostului domn om de pe stradă, analizînd cu apli- caţia-i de mioapă iniţialele portţigaretului lăsat spre con-fruntare pe poşetă, alături de cifrul ei.

— Curios! rosti concluzia. Exact acelaşi desen, în mai mic. De la Londra?

— Nu. Bucureşti. „Beckman".

— Ale mele sunt de la Londra.

— Tot ce se poate!... a admis el neîncrezător, din nou cu surîsul caustic, sardonic, ironic, muşcător.

„Păcat! gîndi, lepădîndu-se de tîlcul mistic şi decisiv al coincidenţelor, de seducătoarea prezumţie a nevestei din popor cu broboadă pe ochi. De trei ori păcat! E un caz tipic de mitomanie. Îşi creează o viaţă alături de cea reală, în care sfîrşeşte poate prin a crede. Dublă personalitate. Nu dublă!... Triplă! Proteică!... Succesiv şi cu toată naturaleţea intră în cele mai contradictorii roluri... Astfel, cum s-ar explica insolenţa amuzantă cu care s-a comportat faţă de doamna umflată ţîfă? Şi cum, maniera cu totul omenoasă, gingaşă, răbdurie, cu care a ţinut să cloroformizeze îngrijorările mamei lui Nică şi ale lui Nică de adineori, fiul lui Vanghele Simion, lucrător cu ziua, la Triaj?... Mimetism curat... Aşa s-ar explica poate şi privirea rătăcită de-acum un ceas... Se dezmeticea dintr-o criză... Dintr-o stare quasi-hipnotică. Păcat!... Întîia oară după atîţia ani întîlnesc o femeie care-mi face impresie că nu e ca altele. Că e altceva. Că mi-ar fi altceva... Şi am norocul să cad peste un caz patologic. Femeia la pătrat. Bovarismul în formă acută. Celelalte mint şi plăsmuiesc cronic. Cu oarecare inter-vale de

repaos. Aceasta e permanent în acţiune, într-o exaltare a fantasmagoricelor mistificări. Se vindecă asemenea cazuri?... S-o tratăm în orice caz ca pe-o bolnavă!...”

Lavinia Madu îl ţintuia printre pleoapele îngustate, înclinîndu-şi capul pe-un umăr, ca şi cum ar pătrunde ceva din îndoielile şi concluziile, şi regretele sale. Ca

s-o liniştească în această privinţă, repetă ferm, fără nici un fel de surîs, admiţînd în chipul cel mai firesc:

— Da, domnişoară!... Tot ce se poate.

— Cum: „Tot ce se poate?" Tot ce este.

— Mă surprinde numai că a fost nevoie să faci un drum pînă la Londra pentru două iniţiale pe care le putea procura foarte uşor „Beckman", aci.

— Dar cînd am spus eu că am făcut un drum la Londra pentru o poşetă, şi două mizerii de iniţiale? Cum poţi să-mi atribui asemenea insanităţi?... Mă aflam acolo. N-aveam să mă întorc doar la Bucureşti ca să-mi procur două iniţiale de la „Beckman", o dată ce le găseam foarte uşor acolo. Ceva mai uşor. Ţin minte perfect dimineaţa cînd am cumpărat poşeta aceasta şi am ales iniţialele dintr-un asortiment de vreo duzină altele. Servea un domn în vîrstă, foarte politicos; un bătrîn de genul domnului care citeşte. N-avea defel aspectul unui om destinat să vîndă poşete. Un adevărat gentleman. M-a condus pînă la uşă şi m-a asigurat amabil că după dejun se risipeşte ceaţa. Era o dimineaţă de april, cum a fost aceasta, dar ca dimineţele de acolo... Ceaţă, fum, bură măruntă... April, 1941. Sunt trei ani. Exact trei ani...

— Te aflai la Londra în april 1941, în toiul răz-boiului?

— Al războiului şi al bombardamentelor teribile din acel an. Atunci mi-am inaugurat trista carieră de fan-tomă a adăposturilor. Atunci, cînd...

Cu o încruntare între sprînceniuşele arcuite, s-a oprit pecetluind în sine cele ce-ar fi fost încă de spus. În ochii adumbriţi trecură viziuni pe care omul de-alături, domnul om de pe stradă, nu le-ar putea

închipui şi simţi, înţelege, niciodată. Nici n-are să le ştie vreodată.

A deschis poşeta să scoată batista. Într-o salutară inspiraţie descoperi cu acest prilej şi mărturia fără dubiu, care punea capăt absurdei discuţii. În loc de alte explicaţii, i-a pus sub nas marca magazinului din Old Bond Street, London, imprimată în interior, cu o mică stemă aurie.

Lalu Măldărescu s-a căit ruşinat de infamele sale îndoieli. Dar în aceeaşi clipă îşi mai spuse că poşetele, cu sau fără iniţiale, fac îndeobşte parte din lotul cadourilor de călătorie pe care priveligiaţii pasageri ai orient- expresurilor şi pacheboturilor de lux, ai avioanelor şi raidurilor autoturistice le oferă la întoarcere spre consolare prietenelor şi rudelor rămase cenuşărese acasă; da:ă nu cumva chiar „Beckman" n-o fi vînzînd aseme-nea marfă pe loc, la Bucureşti, cu eticheta de origine a magazinului din Old Bond Street, London.

Nimic mai simplu.

8

— Ne înţelegeam mult mai bine cînd erai numai domnul de pe stradă!... constată cu un zîmbet melancolic Lavinia Madu, închizînd poşeta cu un clănţănit sec în butonul metalic. Ieşirea din anonimat nu pare că ne-a reuşit prea strălucit. O începusem într-un fel şi şfîrşim într-altfel...

— Sfîrşim? întrebă Lalu Măldărescu, surprins de accentul dureros din propriul său glas.. De ce să sfîrşim?...

— Sfîrşeşte mai întîi alarma. Nu mai putea dura mult.

— Ce-avem noi cu alarma?

— Ea ne-a adus aci; ea ne va duce de-aci... Mai întîi, aşadar, sfîrşeşte alarma. Pe urmă sfîrşeşte şi cunoştinţa noastră. Unul o ia la sud, altul la nord, ca să mă orientez după punctele cardinale pentru care mi-a pus notă rea la geografie stimata doamnă, cea ţîfă şi ţîfnoasă... Sunt toate şansele să nu ne mai întîlnim niciodată.

— Aceasta numeşti şansă?

— Poate că da!... Poftim portţigaretul, domnule ***L. M.***, ca să nu-l uiţi cumva aci.

El a încercat să-i cuprindă şi degetele o dată cu portţigaretul de marochin verde. Ea şi-a retras ciudos mîna şi a întors capul.

„Ce profil de camee! gîndi disperat Lalu Mălădărescu. Nu poate să fie adevărat! Nici că n-o să ne mai întîl- nim niciodată. Nici că e o mitomană, o bolnavă, un caz patologic... Sunt cel din urmă dintre idioţii idioţilor cu închipuirile mele! Ale mele sunt închipuiri de bolnav! De misogin. De eşuat al vieţii. Aşa cum naufragiasem la masa de la «Capşa», cum tresăream somnambulic — eu somnambulic! — din cufundarea în mizeriile mele, cum mă resemnam să respir şi eu ca o păpuşă de ceară automată sub vitrinele de panoptic...”

— Domnişoară Madu... imploră el.

— Mă cheamă Lavinia! îi aminti ea, tot fără să întoarcă profilul, tamburinînd cu degetele dezmănuşate acum pe poşeta cu iniţialele ***L. M.***

— Domnişoara Lavinia?...

— Da...

— Nu se poate să nu ne mai întîlnim niciodată!

— Eram să dau greş adineauri cu calculul probabilităţilor. Dar, în genere, calculul probabilităţilor nu minte. Cum nu ne-am întîlnit pînă acum, în vasta lume, sunt tot atîtea probabilităţi să nu ne mai întîlnim nici de-acum înainte. Nu?

— Cine-a mai inventat şi calculul acesta al probabilităţilor? se supără Lalu Mălădărescu pe autorul unor asemenea perverse născociri.

— N-aş putea să spun! zîmbi ea din profil. Sunt amatematică. Aci, da, ar putea să-mi pună notă rea stimata doamnă cea ţîfnoasă, nu la geografie, unde sunt imbatabilă după o carieră atît de nomadă... Dar se poate afla uşor cine a inventat calculul probabilităţilor. Destul să deschid ***Marea enciclopedie franceză,*** cînd ajung acasă.

Lalu Măldărescu se tîngui, agăţîndu-se de o speranţă:

— Eu n-am acasă ***Marea enciclopedie franceză!*** Aşa că la mata îmi rămîne toată nădejdea, domnişoară Lavinia. Simt, presimt, sunt sigur că nici n-am să-mi găsesc sornn pînă ce nu voi afla cine-a inventat calculul probabilităţilor. E pentru mine o chestie de viaţă şi de moarte... Domnişoară Lavinia?

— Da...

— Cu un simplu telefon salvezi o viaţă de om! declară solemn Lalu Măldărescu, întrebîndu-se în acelaşi timp

ce l-a apucat de vorbeşte cum n-a vorbit el niciodată.

— Aşa eşti dumneata întotdeauna, domnule om de pe stradă? păru a intui domnişoara Lavinia mirările din el, cu o pătrundere extraordinară, măcar că tot nu-şi întoarse profilul să-l privească în ochi.

— Nu! mărturisi el hotărît. Domnul om de pe stradă pe care l-ai întîlnit mata nu era şi n-a fost niciodată aşa. Ţi-am spus, mi se pare... Era mai puţin decît un om oarecare... Un om isprăvit... Un spectator al vieţii. Un zombi.

— Zombi? Ce e aia zombi?

— Am să-ţi spun cînd ai să-mi spui şi mata cine a inventat calculul probabilităţilor. Ca să nu rămînem cu nimic datori unul altuia... Chestia cu zombii e foarte interesantă. Aş spune pasionantă... Am s-o explic eu cu de-amănuntul la prima ocazie... Un zombi eram şi eu, omul de pe stradă. Acela a rămas acolo, în stradă. Mi-e milă de el... Era aşa de singur şi de posac, şi de fără nici un scop în viaţă, că bombardamentul abia i s-a părut un spectacol de natura să mişte ceva în el. În cadavrul fostului om!

Domnişoara Lavinia, întorcînd de astă dată capul şi privindu-l în ochi, cu ochii ei catifelaţi şi umbroşi, puţin miopi, plini de indignare, îl mustră:

— Pentru dumneata, bombardamentul însemna un spectacol?

— Nu pentru mine! se apără el. Pentru zombul de pe stradă, pentru fostul om de pe stradă. Cel care a rămas acolo...

— Şi acum, vrei să spui că simţi altfel? Că-ţi dai seamă ce iad am lăsat noi afară?

— Am văzut casele năruindu-se ca jucăriile de carton... Bombele căzînd... explodînd...

— Tot ca spectator. Nu ştii, dumneata nu poţi să ştii ce înseamnă adevărata oroare a cadavrelor, a trupurilor zdrobite, a capetelor fără trup şi a trupurilor fără cap pe care calci... Sîngele amestecat cu ţărînă... Membrele amestecate cu sîrme şi sfărîmături de triviale ustensile domestice. Nu poţi să ştii! N-ai de unde... Cînd vei ieşi afară, dacă ai curajul să te duci şi să vezi, ai să înţelegi de ce alergam eu cu ochii pierduţi, cum ne-am lovit; piept în piept...

— Le-ai trăit mata toate acestea, domnişoară Lavinia?

— Şi cum încă, şi cum? Peste cincizeci şi opt de bombardamente omologate.

— Nu!...

— Cincizeci şi opt şi cu acesta cincizeci şi nouă!... Optsprezece la Londra; douăzeci şi şapte la Berlin; cinci la Milano, într-o singură săptămînă; trei la Paris; cinci la Odessa...

,,Iar începe! se văietă cu deznădejde Lalu Măldă-rescu. Nu are nici un sorţ de tămăduire, fiindcă le crede cu dinadinsul cînd le spune; fiindcă şi pe figură i se înscrie o spaimă nu crispată, exterioară, ci profundă, în interior, numai cînd le enumeră, imaginîndu-le. Păcat!... Toate începeau să fie atît de altfel!... Are dreptate. Poate că e mai bine, cînd va suna încetarea alarmei, să pornim pentru totdeauna în drumul nostru, unul la nord şi altul la sud, ca să nu ne mai întîlnim niciodată."

— Şi de-ar fi numai atît! exclamă ea lăuntric, în-fiorată încă de cele hotărîte să le păstreze numai pentru dînsa. De-ar fi numai atît...

— Mai sunt şi altele?

Ea îl fixă printre genele lungi, căutindu-i surîsul, caustic, sarcastic, ironic, sardonic,

pe buze. Descoperi numai un surîs mîhnit, de compătimire şi dezolare. Nu-i plăcu nici acesta, căci l-a înţeles.

Vorbi cu rigiditate în glas:

— Nu poţi să le simţi acestea decît dacă le-ai trăit. Regretabil că nu-ţi provoacă altceva în afară de acest surîs superior, tot surîsul omului pe care crezi că l-ai lăsat în stradă. Se ţine însă după dumneata. N-ai să scapi de el.

— Îl suprim, domnişoară Lavinia. L-am suprimat! proclamă el cu toată energia şi sinceritatea, sugrumînd cu degete criminale de strangulator gîtul nevăzut al victimei, omul, zombul de pe stradă.

— Mă îndoiesc... Nimeni nu poate evada din el însuşi. Încercăm, dar nu izbutim...

„Aşadar, luptă cu ea însăşi! se bucură Lalu Măldărescu. E un punct cîştigat. Un pas spre vindecare... Cine ştie la ce tratament de adevărată dezintoxicare face aluzie? Căci şi pasiunea de a crea lumi imaginare, juxtapuse celei reale, va fi fiind înrudită de-aproape cu pasiunea drogurilor, a morfinomanilor, a opiomanilor. Paradisuri artificiale, care se transformă în infernuri artificiale... Chiar astăzi am să-mi procur nişte cărţi despre aceste paradisuri artificiale. Baudelaire, Thomas de Quincey, Farrere, Cocteau... Poate şi vreun op medical, mai savant, despre nevroze, psihoze, dedublări de personalitate, cazuri de mitomanie...”

— Încetarea! zbucniră mai multe glasuri voioase de copii, din uşă, ca la clopoţelul recreaţiilor şcolare. Sună încetarea!...

Iar toţi, în afară de domnul bătrîn care citea, s-au îmbulzit spre celelalte despărţiri exterioare şi spre ieşire. Domnul cu ochelari a întors cîteva foi, să vadă dacă mai are mult pînă la finele capitolului, s-a uitat

tabietos la ceas şi a continuat. Găsise că n-are pentru ce se întrerupe dintr-o lectură pentru el mai captivantă poate decît toate catastrofele prezentului, şi poate că nici nu-l aştepta nimic, nicăieri. Atît numai: a aprins o ţigară de tutun adevărat în locul ţigaretei medicinale, acum, cînd fumul nu mai incomoda pe nimeni.

Cei doi ***L. M.*** rămăseseră şi dînşii în urmă.

Lavinia Madu descoperi după cîţiva paşi că aligneşte. O supăra ceva în interiorul pantofului.

— Eşti bun să mă aştepţi puţin?

S-a aşezat din nou pe-o bancă, a scos pantoful cu vîrful scrijilat de pietriş şi l-a scuturat de mărginea scîndurii.

— Uite ce splendori colecţionasem! Păcat că a plecat stimata doamnă cu splendorile, încît nu i le pot oferi ca s-o împăcăm! exclamă ea, mirîndu-se de măruntele cioburi de sticlă care-au căzut ploaie sclipitoare pe ciment. Noroc că se cuibăriseră sub talonetă! Altfel, trebuia să cer bastonul domnului de dincolo şi s-o iau spre casă, şotîng-şotîng, în cîrjă... Acum putem merge.

El altceva a observat; nu splendida colecţie de sticle sclipitoare. Şi de altceva s-a mirat. De inscripţia dinlă- untrul pantofului „Perugia". Celebrul furnizor parizian al tuturor celebrităţilor feminine din lume. Curios... Din ce în ce mai bizar!... Poate că tot e ceva adevărat din toate spusele în care el nu credea. Poate că ea numai le exagerează. Brodează pe-o urzeală de adevăr, ca orice femeie. Acum s-ar fi mulţumit să descopere că e numai o femeie ca orice femeie!

A vrut sa aprindă o ţigară. Lavinia Madu l-a oprit.

— Nu, te rog!... Permite-mi să-ţi ofer eu altceva, extra. Meriţi o mică recompensă după stagiul de-aci, cu o fiinţă atît de nesuferită ca mine.

Şi a scos un pachet de ţigarete americane, „Camel", intact, desfăcîndu-i cu dexteritate învelitorile triple: de hîrtie groasă, de foiţă cerată şi de staniu.

— Ani o provizie destul de serioasă! a anunţat. Mai complectă decît a sinonimelor dumitale...

El n-a avut curajul să întrebe de unde, de teama răspunsului: „De la New York sau Londra!"

Cum se codea, acaparatoarea stocurilor de ţigarete americane îl îndemnă autoritar:

— Ia, ia, te rog! Şi nu numai una!... Pune şi cîteva de rezervă, în portţigaret.

— Ca să te devalizez complect?

— O! Nici nu poate fi vorba de aşa ceva, Eu fumez o ţigară la două-trei zile... Mai mult de moft. Din spirit de imitaţie. Poate şi ca să nu mă singularizez în lumea mea... În lumea care a fost a mea... Ştii!... O fată care nu fumează astăzi e îndărăt cu vremea... Încît depozitul îmi ajunge pe-un an. Acum însă am să-mi acord una. Excelent calmant pentru nervi...! Şi am nevoie, nu-ţi imaginezi cîtă nevoie! Toată flecăreala a fost ca să-mi înşel nervii... Să mă mint...

„Aşadar, flecăreală era! luă notă Lalu Măldărescu. Recunoaşte că se minţea minţind. Tot e conştientă. Tot este o speranţă de vindecare."

— Rămînem mai încet? propuse Lavinia Madu. Ultimii clienţi după „Ora închiderii, vă rog!", fiindcă nu vreau să scandalizez trecătorii circulînd cu ţigara în gură pe stradă, ca olandezele. Acelea fumează şi ţigări de foi pe stradă, la rînd cu bărbaţii,

cum m-au indignat şi pe mine cînd le-am văzut întîia oară la Haga şi la Amsterdam... Eu mai respect unele tradiţii şi prejude- căţi. Păstrez calea de mijloc. Eşti grăbit?

— Defel. Absolut deloc! mărturisi precipitat Lalu Măldărescu, gîndindu-se cu năduf la casa unde trebuia să se întoarcă, plină de odioasele amintiri. Sunt gata să stau pînă diseară; pînă ce-o termina domnul cel bătrîn de citit cartea cea de opt sute de pagini...

— Să nu exagerăm. Cinci minute ajung.

Lalu Măldărescu îi oferi galant flacăra brichetei. La-vinia Madu aprinse, ceru voie să ia bricheta în mînă, scoase din poşetă alta identică, dar de aur, comparîn- du-le:

— Ne potrivim şi aci în gusturi... „Dunhill”! Acelaşi model, aceeaşi serie...

El iarăşi nu găsi curajul să-ntrebe de unde? Ca să nu-i răspundă cumva că a cumpărat-o tot de la Londra ori de la Geneva.

Pe a sa, de argint, scria „Made în Switzerland”, şi i-o adusese contra cost prin fraudă vamală, un cunoscut, cu ocazia unui voiaj la Berna.

Dar fumul ţigării prea delicios era, după cătrănitele lui ţigări de război, ca să mai reflecteze cu o vinovată ingratitudine la toate contradicţiile din afirmările extra- vagante, purtarea şi instabila fire a tovarăşei sale de adăpost. Într-o absorbire mută şi egoist comprimată în sine, se adînci în voluptatea de care fusese înţărcat fără nici un prealabil tratament de dezintoxicare. Lavinia Madu fuma uşurel, fără pasiuni, ca o diletantă, cu intermitenţe, împrăştiind într-o scandaloasă detaşare scrumul pe ciment, în dreapta şi-n stînga. Privea miop la sălile vaste şi golite, la încăperile laterale, la

planşeele plafonului, la scări şi pilonii masivii ca să-şi fixeze o impresie generală şi recapitulativă.

— Rămîn la avizul meu. E un adăpost ideal... Adică relativ ideal... Nu se compară cu adăposturile de la Londra sau Berlin. Pentru geniul nostru de improvizaţie şi provizorat e însă mai mult decît m-aş fi aşteptat...

— La altă alarmă, aşadar, rezervăm două fotolii de orchestră?... întrebă el cu intenţii destul de clare, renun- ţînd la iritanta enigmă a adăposturilor de la Berlin—Milano —Paris—Londra şi la dezolantele concluzii.

— La altă alarmă, scumpe domnule Lalu Măldărescu, n-ai să mai recunoşti acest adăpost. Ţi-o garantez. N-o să fie loc unde să mai încapă un ac... Bucureştenii dumitale...

— Nu sunt ai mei...

— Ai dumitale, ai mei, ai mei adică mai puţin, în orice caz, ai noştri, în fine, bucureştenii Bucureştilor, n-au ştiut încă pînă acum ce înseamnă oroarea şi rava-giile unui bombardament... Acum au învăţat, bieţii de dînşii! Tîrzie învăţătură! Tragică premieră de tragedie, după atîtea repetiţii generale!

— Poate că ravagiile n-au fost chiar de proporţiile pe care le imaginezi exagerînd, domnişoară Lavinia.

— Le imaginez exagerînd? Le cunosc!... Ai să te convingi cînd vom urca la suprafaţă... La ieşire, nu la intrare, s-ar cuveni caligrafiat citatul din ***Infernul*** lui Dante, pe care-l aminteai cînd am coborît. Cu o rectificare, într-adevăr: ***Lasciate ogni speranza, voi, che uscite...”*** Mergem?

— Mergem.

9

Priveliştea, s-a năpustii tîlhar asupra lor, iz-bindu-le văzul buimac, tăindu-le suflarea, ca un tălhăresc atac care-i pîndeşte la colţ de zid.

Sau cutremurat, măcar că o aşteptau, o ştiau. Pe urmă, fiorul surprins dintîi s-a prefăcut în jale, ascu- ţit străpunsă în inimă, dureros răsucită cu încovoiate tăiuşuri de junghier, după cum întorceau ochii dintr-o parte a orizontului spre alta.

Ea s-a strîns mică lîngă el, încleştată de braţ. Nu şi-au spus nici un cuvînt. Vorbele nici nu puteau spune.

Nimic nu mai dăinuia din lumina albastră şi străve-zie, atît de dulce, a cerului de april. Hulpav o dumica- se[ră] vîrtoasele perdele de scrum. Din tuspatru zările zvîcneau coloane de funingine, clătinate de vînt, măturate, lăţite deasupra acoperişurilor, astupînd soarele, care se întrezărea numai în răstimpuri, ca un disc gălbiu şi

sinistru mîncat de vîrcolacii eclipselor. Pluteau legănîn- du-se negre foi de hîrtie arsă ori erau stoluri de corbi?

După încremenirea pe loc, au pornit tot fără să-şi spună nimic. Vorbele tot prea searbăde ar fi fost încă.

Au mers înainte tăcînd.

El îi simţea tremurul degetelor înfipte în braţ, şovăi-rea răpusă a trupului în haina neagră, paşii împleti- cindu-se. Şi privirea i-o urmărea peste umăr, căutînd din nou într-o rătăceală, cu spaima mută şi tragică din ochii cailor în agonie.

Furnica o mulţime năuc slobozită din cotloanele unde s-a adăpostit precar, lovindu-i, tîrîndu-i, repezindu-i din marginea caldarîmului în ziduri, alergînd orb spre lă- caşurile cine ştie de unde, despre a căror soartă nimeni n-avea cunoştinţă încă. Goneau cu lugubre dangăte de clopot cisternele pompierilor cu scări şi tulumbe, ambulanţele Salvării cu roşia cruce pe steagul alb fluturat, automobile sanitare, camioane cu tărgi şi răniţi. Unii, culcaţi pe platformele goale, arătau numai tălpile, poate începuseră să devină cadavre. Poate erau. Alţii, în genunchi şi în picioare, zgîlţinaţi la viragii şi gropi, pansaţi la frunte, la braţe, peste corpul dezbrăcat de haină şi pîrlit de văpăi, înfăşuraţi în bandaje albe prin care a străbătut sîngele roşu, priveau şi dînşii, tot aşa, fără să vadă, în gol, cu ochii măriţi, din care nu li s-a înecat încă spaima. Mai erau şi copii; erau şi femei. Într-o mută stupoare, nedezmeticită, se clătinau ca neînsufle- ţite momîi de cîrpe, hurducate la hopuri. Momîi de cîrpă stropite cu sînge. Roţile de gumă scrîşneau pe cioburi. Scrîşneau şi tălpile trecătorilor pe aşchii de geam.

Toate drumurile, spre oriunde, erau acum pentru toţi împunse cu spini.

Ţăndările bolţii de cristal, dezghiocată de ronţăitul helicelor, zăceau la pămînt, aşternute pentru a sîngera paşii oamenilor din fericea cetate a ciobanului Bucur, cruţată pînă în acea zi de stihiile văzduhului.

Undeva, mai detunau arar bombe cu explozie întîr-ziată. Şi atunci, toţi înălţau capetele spre cerul cutre- ierat de funingini, cu o tresărire de panică. N-apare oare alt val?

Lalu Măldărescu nu şi-a închipuit niciodată că faţa mulţimii se poate schimba atît de desăvîrşit în mai puţin de trei ceasuri. Erau oare aceiaşi oameni care se bucurau cu nesaţiu de încă o primăvară încîntătoare? Care aspi-rau în senina lipsă de presimţire adierile fragedelor pajişti aduse de austrul melodic de-a lungul bulevarde-lor? Aceiaşi oameni care-şi durau plănuiri pentru o după-amiază fără de grijă, cu plimbări la lacuri şi pariuri la curse? Aceiaşi care înăbuşeau cu voioasa lor clamoare şi cu trilul argintiilor chicotiri oftările celor ce-au pierdut totul la fruntaria pierdută şi nu-şi aflau un sălaş de pribegi?

Acum, toţi se făcuseră o apă şi-un pămînt.

Purtau pe chipuri aceeaşi brazdă adîncă, împietrită, a groazei, a halucinantelor năruiri, a morţii prin care au trecut. Iar cei ce-au fost apăraţi, pitiţi în adăposturile calme, scutiţi de vama năprasnei în cartierele nevătă-mate, zoreau şi dînşii spasmodic spre-o casă, o rudă, tovarăşi, prieteni, iubită, peste care va fi trecut mai fără de milă nimicirea acestui dintîi nemilostiv tribut. Întrebau de la un necunoscut la altul:

— Dumneata nu ştii? Au dat oare şi spre Florească?... Au dat şi spre Obor?...

— Pe Batişte, nimic, de-acolo vin.

— Zice că la gară a fost prăpăd... Acolo, unde arde, încotro să fie, domnule?

Lalu Măldărescu încercă să identifice şi el vetrele coloanelor de flăcări şi fum. Una, foarte apropiată, spre Piaţa Palatului. Altele, spre Cotroceni. Şi încă mai multe, spre Gara de Nord şi Triaj, spre Griviţa, astupate de bariera clădirilor care-i împiedecau vederea. Treceau alte camioane cu răniţi, alte ambulanţe săgetînd fără să ţină seamă de stopuri; automobile cu carapacea metalică a caroseriei lovită de bulgări, sfredelită de schije; trăsuri în care se înălţaseră oamenii în picioare, cu palma rezemată pe spatele birjarului, privind, întrebînd, zorind vizitiul să dea bici cailor. Tramvaiele goale se înţepeniseră pe linii. Erau şi echipe de soldaţi, pionieri cu tîrnăcoape şi lopeţi, grupe spintecînd mişunirea uliţelor în marş forţat, cadenţat.

Ea tăcea, mică şi zgribulită la braţul lui; dar Lalu Măldărescu a luat aminte că dînsa îl conducea. Cu încleştarea degetelor în braţ, nu-i îngăduia să apuce pe- aproape de nici o clădire în ruină, îl întorcea din drum, îl abătea pe altă stradă, traversa o piaţetă. A înţeles că are oroarea priveliştelor de nimicire şi s-a lăsat dus cu înduioşată supunere, la gîndul întîlnirii lor de mai înainte, cînd l-a ciocnit în piept necunoscuta care alerga cu pulberea de var şi ciment pe umeri, cu ochii căutînd la el fără să-l vadă şi cu implorarea sfîrşită din glas: „Te rog să mă ierţi... E nervos. Numai ceva nervos!” Acum o înţelegea. N-o mai cîntărea cu surîsul rece, ironic, sarcastic, sardonic, caustic.

— În fine!... a respirat ea uşor. Mi-a trecut... Am înviat.

Lalu Măldărescu avu cuvînt să regrete că i-a trecut şi că a înviat, căci încleştarea înfiptă în braţul său a slăbit, pe urmă s-a desprins.

Nu mai avea nevoie de el.

Şi îl privea din nou cu ochi care văd, puţin cam miopi, examinîndu-l într-un început de trist surîs.

— Aşa e că am avut dreptate?... Că acum îmi dai dreptate?

— Recunosc...

— Şi aşa e că imaginaţia mea n-a exagerat? Căci nu era imaginaţie...

— Recunosc... mărturisi Lalu Măldărescu, a doua oară. Bucureştenii mei, ai noştri, trec printr-o cruntă învăţătură, o tragică premieră, după atîtea repetiţii generale! N-aş crede că sunt aceiaşi oameni de astăzi-dimineaţă...

Ea s-a oprit, cu vîrful pantofului ridicat pe treapta unei vitrine de mică prăvălioară, încheindu-şi butonul mănuşei după ce-a tras-o pe degete.

— Aci fac o rezervă. Nu sunt aceiaşi oameni, pentru moment... Numai pentru moment!... Au să devină însă aceiaşi, mai repede decît îţi imaginezi... Pe măsură ce se limpezeşte cerul... Priveşte în sus... A şi început!

Ostroave albastre se iveau lărgindu-se printre volburile de funingine.

— Aceasta n-o cred! se împotrivi el. Nu-i cu putinţă.

— Eu o ştiu... Omul are o teribilă capacitate de a uita.

Lalu Măldărescu a refuzat mai energic să admită, cu înveninata experienţă a incapacităţii sale de a uita şi ierta.

— Nu este adevărat, domnişoară Lavinia! Omul e un animal nefericit, cu o nefericită memorie... Nu ştie să uite şi nu poate să uite...

— Uneori şi unii... Ceilalţi?

— Nici ceilalţi! Mulţimea aceasta care aleargă cu sufletul la gură, cum are să uite oare infernul, Purga-toriul prin care a trecut, prin care trece încă?

— Te referi mereu la reminiscenţele livreşti. Te obsedează atît de mult Dante, cu ***Divina*** lui ***comedie?***

— Nu. Ca să fiu sincer, din şcoală, nici n-am mai deschis ***Divina comedie*** a lui Dante.

— Cu atît mai cuminte. Comedia ceastălaltă, terestră, umană, a noastră, ne-ajunge.

El a surîs, învăluind-o în privirea plină de-o afectuoasă căldură, în care se strecura şi ceva, ceva, din ironica-i neîncredere ce n-a rămas îngropată se vede cu totul în adăpostul SOBOLIA.

— S-ar zice că te-apasă pe umeri toată experienţa lumii, domnişoară Lavinia?

— A mea îmi ajunge...

— Atunci să rectific... S-ar zice că te-apasă pe umeri o experienţă personală de ani şi de ani! Ce experienţă poate să aibă o domnişorică...

— Spune încaltea o fîşneaţă, ca să fii în nota stimatei doamne cu splendorile de apartamente, de mobile, inele, căţei, gineri, spoieli eţetera.

El n-a ţinut seamă de întrerupere.

— Ce experienţă poate să aibă o domnişoară de nouăsprezece, douăzeci de ani?

— La atît mă evaluezi? Foarte drăguţ din partea dumitale, domnule om de pe stradă. Prea galant.

— Să spunem douăzeci şi unu de ani...

— Spune: douăzeci şi cinci, şi şase, şi şapte... De ce eşti atît de avar?

— Pretinzi adică, domnişoară Lavinia, că ai un sfert de secol?

— Poate că da... Poate chiar cu unu, doi, trei ani mai mult. Este neapărat nevoie să-ţi arăt certificatul de naştere, ca marca magazinului din Londra pe poşetă?

— Ferească Dumnezeu!... Dar n-aş fi crezut şi tot nu-mi vine să cred pentru nimic în lume... Arăţi ca o...

— Fîşneaţă! Hai, îndrăzneşte!...

— ...ca o domnişoară în jurul vîrstei de douăzeci de ani...

— Pentru o femeie de douăzeci de ani, nu e nici o mare ispravă să arate ca una de douăzeci de ani. Cînd se apropie de treizeci şi nu-i arată, atunci începe is-prava... Meritul, dacă este vreun merit şi se poate numi astfel... Nu mă feliciţi, domnule om neîncrezător de pe stradă?

— Nu te felicit, domnişoară Lavinia, fiindcă tot nu m-ai convins.

Lavinia Madu a deschis poşeta, a scos dintr-un plic diverse documente de legitimaţie şi i-a zbîrnîit pe dinaintea ochilor un paşaport, fără să-l desfacă, rîzînd ea ironic, sarcastic, caustic:

— Dovada, fiindcă dumneata eşti omul de pe stradă al dovezilor concrete, scrise negru pe alb, e aci, scumpe domnule Lalu Mălărescu! Dar nu ţi-o prezint decît cînd

îmi vei prezinta şi dumneata dovada că faci parte din brigada de control a legitimaţiilor mai mult sau mai puţin neplastografiate, cu care circulă trecătorii în Bucureşti... E cazul?

— Nu! oftă el. N-am nici măcar această profesie certă.

— De altfel, ar fi prima dată — fenomen unic pe lume! — cînd o femeie ar trebui să facă proba că e mai bătrîioară decît o consideră domnii oameni de pe stradă. De obicei, actele le mai ticluim noi aşa, cît se poate, ca să ne mai întinerească... După treizeci de ani, ca mîine, mă tem că are să mă preocupe şi pe mine problema. Acesta însă nu e plăsmuit deocamdată!... Paşaport în cea mai perfectă regulă, cu toate datele, vizele şi parafele de rigoare, toate de cea mai perfectă

autenticitate... Te ispiteşte straşnic, precum pare, domnule om curios şi neîncrezător de pe stradă?

— Nnnnu...

A negat, deşi grozav ar fi dorit să frunzărească acel paşaport, nu pentru a verifica vîrsta domnişoarei Lavinia Madu, care arăta mai tînără decît este, ci pentru a se convinge, după vize şi ştampilele frontierelor, că se aflase într-adevăr la Londra în anul 1941, în toiul războiului, şi mai apoi, la Berlin, la Paris, la Milano, pretutindeni unde-au urmărit-o cele cincizeci şi opt de bombardamente omologate. O singură aruncătură de ochi i-ar fi luat o piatră de pe inimă, s-o azvîrle şi să se piardă printre bolovanii împrăştiaţi de atîtea explozii. Ce însemna una mai mult?

Ea a continuat a rîde, dezvelind în lumina care se limpezea dinţişorii albi şi mărunţi, cu o înveselire drăcoasă, parcă n-ar fi fost una şi aceeaşi făptură cu necunoscuta ce s-a lovit piept în piept cînd a zbucnit dintr-o boltă, cu privirea goală şi rătăcită. A introdus paşaportul îndărăt în poşeta cu iniţialele ***L.M.,*** de la magazinul din Old Bond Street, London. Şi a revenit la firul discuţiei, ceea ce pînă la dovada categorică de stare civilă escamotată ca o pedeapsă a insultătoarelor indiscreţii şi neîncrederi dovedea în orice caz o foarte normală, foarte perseverentă legătură în idei.

— Crezi că mulţimea aceasta care aleargă, care fur-nică în jurul nostru, şi-a schimbat firea pentru că a trecut prin Purgatoriul unui bombardament, cum îi spui dumneata?

— Dar priveşte la figurile lor!

— Nu este nevoie... Priveşte dumneata la figura mea.

— E delicioasă! Din profil, o camee. Din faţă, o camelie.

— Acum eşti chiar domnul om scîrbos de pe stradă! se îmbufnă ea, fireşte tot delicios. Ca să-mi debitezi asemenea insipide mofturi de om de pe stradă vorbim?

— Iartă-mă...

— N-am ce ierta. Eşti cum eşti.

— Domnişoară Lavinia, ţi-o jur că nu sunt. aşa!... Nu ştiu ce am. Nu mă recunosc. Din fire sunt individul cel mai posac şi mai infect de pe lume. Cel puţin de vreo patru, aproape cinci ani încoace. Camarazii de pe front îmi spuneau Lalu Pesimescu şi Lalu Pesimistru. Camarazii din ăstălalt război, de-acum!... Căci în celălalt eram cu adevărat altul, altfel...

— Vrei să spui că ai făcut şi celălalt război?

— Da, cel de pe vremea lui Adam-Babadam.

— Ce e aia Adam-Babadam?

— Un contemporan de-al tinereţii mele. Al războ-iului meu, cel adevărat, al nostru, din 1916—1918...

— O mie nouă sute şaisprezece, optsprezece Nu s-ar crede! N-aveam decît doi-trei ani atunci... Nu... Mai puţin... În 1917, două-trei luni.

— Cum văd, acum ar fi rîndul meu să prezint documente?

— Nu este nevoie. Eu te cred pe cuvînt... Deşi, insist, nu s-ar părea...

— Voluntar, domnişoară Lavinia. Am fost voluntar, june entuziast: ***Vrem Ardealul, Pe-al nostru steag e scris unire...*** şi celelalte. Cele de atunci. Contingent, e adevărat, mai în faşă decît contingentele legiuit che- mate sub arme. Babacii de-atunci ne spuneau: mînjii!

— Mînz pari şi-acum... după cum îţi vine a zburda...

— Suntem chit, domnişoară Lavinia! declară bucuros Lalu Măldărescu, fără să explice anume ce înţelegea el prin acest chit.

Era fericit, exulta, zburda, fiindcă şi dînsa îl socotise mai tînăr decît arătau documentele din buzunarul de la piept. Iar mai tînăr decît va fi arătînd la chip se simţea. Era Peneş Curcanul. Avea şi pene la picior. Gata să zboare la asalt.

— Nu ştiu ce mi se întîmplă astăzi! repetă. Este ceva extraordinar! Nu mă recunosc.

Lavinia Madu îl dumiri, cu autoritatea experienţelor sale:

— Nervos! E numai ceva nervos... O relaxare a nervilor, după o crispaţie a nervilor... Tocmai ce începusem să-ţi spun cînd m-ai întrerupt cu stupidele dumitale camee şi camelii...

— Stupide? Îmi pare rău, domnişoară Lavinia.

— Mie şi mai rău. Da! Stupide... Complimente culese de pe stradă, ca domnul om de pe stradă să le ofere fîşneţelor de pe stradă. Na! Ţi-am servit-o şi eu, s-o ştii! Cu mine te rog să vorbeşti altfel, fiindcă tot mai păstrez iluzia că am putea vorbi altceva...

El înclină fruntea adînc pocăit, făgăduind:

— Am să vorbesc altfel, domnişoară Lavinia...

— Şi nu mă mai întrerupe mereu, ca să abatem mereu discuţia la nimicuri!

— Nu mai întrerup, domnişoară Lavinia...

Lalu Măldărescu luase atitudinea şcolarilor sever admonestaţi, cu mîinile bleg spînzurate de-a lungul trupului, uitîndu-se pieziş, numai pe sub gene, la picioarele

trecătorilor acum răriţi şi mai puţin grăbiţi, pe această stradă tihnită, ferită de urgii.

— Nici aşa! a spus ea. Uite cum ţi s-a strîmbat nodul cravatei!... Dă-mi voie să-ţi restaurez ţinuta corectă a domnului om de pe stradă, cum te-am văzut eu întîi... cînd am început să te văd...

— Acela era un zombi! se lepădă Lalu Măldărescu de dînsul.

— Zombi-nezombi, avea o cravată acătării! Nu te feri, că nu mănînc zombi, ce-or mai fi şi zombii ăia!

El nici gînd n-avea să se ferească. În culmea beati-tudinei se lăsă smucit de cravată, gîdilat sub guler, re-adus la înfăţişarea domnului om prezentabil de pe stradă, cu toate că în realitate acela fusese numai un zombi, un mort scos din mormînt şi parodiind automat gesturile vieţii.

Lavinia Madu încercase mai întîi să execute opera- ţia păstrînd poşeta strînsă sub cot. O incomoda. I-a predat-o lui. Acum, slujindu-se de amîndouă mîinile, cu degetele agile, desfăcea şi refăcea nodul cravatei, în concentrarea apropiată şi atentă a ochilor de mioapă. „De unde ştie să facă un nod de cravată? se întreba Lalu Măldărescu. Pare foarte expertă. Poate are un frate mai mic... Poate ea îi rectifică nodul cravatei, acasă, unui unchi cam distrat şi absent de la cele ale lumii, ca domnul bătrîn din adăpost. Poate un logodnic... Poate un iubit... Un amant...” Alungă repede şi oţărît gîndul hidos. E cel mai mare măgar. Nu un zombi; un măgar! Alungă gîndul, cum alunga şi ispita vicleană să deschidă încetişor poşeta şi să-şi treacă ochii, peste umărul ei, la paşaportul cu vize şi ştampile de fron-tiere. O clipă. Numai una. Dezgustat de

asemenea abjecte îndemnuri care zăceau în el fără să le bănuiască, îşi stăpînea respiraţia, să nu-i sufle în obraz toată cătrăneala din plămîni a ţigărilor de război. N-o văzuse încă de-atît de aproape, aşa cum ridicase obrazul şi ochii la un lat de palmă de obrazul şi ochii lui. Ce lungi, genele! Şi ce răsucite! Şi ce firişoare aurii, luminoase, în irisul de-un castaniu închis, umed, aproape negru! Iar artera albastră de la tîmpla stîngă, care pulsa abia vizibil sub pieliţa de culoarea ivoriului, ce la locul ei e plasată, ca un discret blazon al unei patriciene stirpe!... Dar hăinuţa neagră, ce obosită e, cam prea uzată, deşi de-o aleasă tăietură şi de-o stofă de calitatea altor timpuri, nu a celofibrelor de război! Ca şi poşeta, fie ea chiar de la Londra, Old Bond Street, dar nu prea nouă. Ca şi pantofii de la magazinul de mare lux „Perugia", celebru la Paris şi pe tot globul; pantofi de incompa-rabilă fineţe, dar cu stigmate de ofilire ceva mai vechi decît recentele scrijilituri de pietriş. Ca şi mănuşile, cu vîrful degetelor subţiate, decolorate de repeţite spălaturi.

— Aşa, da! a rostit Lavinia Madu, satisfăcută deplin de rezultatul operaţiei, tipărindu-i cu amîndouă palmele mici reverul hainei şi depărtîndu-se. Acum putem continua! Mă agasa. Îţi spun drept că mă agasa cînd dădeam cu ochii de cravata sucită sub guler, mai ales că tot din vina mea va fi luat la început direcţia sud-est, ca să progreseze în două ore, de cînd te-am lovit la ieşirea din boltă şi m-ai primit în braţe.

Lalu Măldărescu fu cuprins de dorinţa să se mai afle el numaidecit la ieşirea acelei bolte şi s-o mai prindă o dată în braţe. Acum ar fi ştiut cum.

Se resemna să-i prindă numai degetele înmănuşate, restituindu-i poşeta, cu intenţia cavalerească să sărute graţios mîna care l-a făcut din nou un domn prezentabil de pe stradă, un zombi corect.

Ea nu i-a permis. Şi-a retras mîna dintre degetele lui, înhăţîndu-şi poşeta, cu o clipire impacientă din genele lungi şi răsucite, care n-aveau nevoie de rimel, ca genele stimatei doamne cu splendoarea de spoiuri din adăpostul SOBOLIA.

10

— Observi ce facem noi, aci întrebă Lavi- nia Madu, rezemîndu-se cu spatele în bara de alamă a vitrinei, trecîndu-şi coatele pe dedesubt, ca o trapezistă, şi jucînd răsucit tocul pantofului pe treapta de piatră, ca un copil fără astîmpăr şi fără milă de agoniseala părinţilor care-l îmbracă. Observi ce facem?...

— Facem foarte bine ce facem! garantă cu toată convingerea şi cu un aer de inveterat cuceritor Lalu Măldărescu.

— Aşa îţi pare?

— Dar facem ceva rău? Domnişoara ***L. M.*** îmi face mie cravata. Eu fac zîmbre la domnişoara ***L. M.*** Adică te contemplu şi păstrez pentru mine comparaţiile domnului scîrbos de pe stradă, pe care mi le interzici.

— Iar începi?

— Că nici nu isprăvisem!

— Isprăveşte, atunci! bătu ea din nou mînioasă în trotuar cu vîrful pantofului de la „Perugia”. Eşti un om imposibil.

— Îmi voi da toate silinţele să devin posibil! se legă uşuratec Lalu Măldărescu, devorînd-o din ochi şi obser- vînd cum, din pricina bustului convex încordat pe bara de alamă, sînii mici împung ca două corniţe de ied piepţii ja- cheţelei negre, de stofă fină, dar cam uzată. Ascult! Tac şi ascult.

— Pînă acum nici n-ai tăcut, nici n-ai ascultat. Lasă-mă să termin!... Observi ce facem noi, aci? mă întrebam. Căci pe mine mă întrebam mai mult decît pe dumneata, cunoscînd acum mostrele de răspunsuri ale domnului ***L. M.*** de pe stradă. Ne sustragem de la oroarea realităţii din jurul nostru!

El a încuviinţat dînd muţeşte din cap, deşi nu era de aceeaşi părere, fiindcă realitatea din faţa lui numai oroare nu se putea numi.

— Nu vrem să ne gîndim la cele ce se petrec dincolo de această stradă şi de aceste ziduri... urmă ea foarte sentenţios.

Iar Lalu Măldărescu a fost încă o dată de acord, apro-bînd tot numai din cap, fără glas. Acum, aprobarea era însă sinceră şi totală. Puţin îi păsa de tot universul situat dincolo de aceste ziduri şi de această stradă.

— Ne acăţăm de orice pretext! Încercăm şi izbutim să uităm. Aceasta fac toţi, te asigur!... Unii au şi început. Ceilalţi vor începe mîine... Purgatoriu, l-ai numit dumneata? Dar prin acest Purgatoriu trec numai cei lo-viţi direct. Cei care au scăpat prin minune numai cu spaima din movilele de ruini; cei cărora le-a murit cineva strivit sub zduri; cei răniţi şi schilodiţi de schije; cei acum întinşi pe masa de operaţie, pe brancarde ori pe patul spitalelor; cei rămaşi fără nici un acoperiş... Aceştia sufăr, gem, plîng, se zvîrcolesc de durere sau de disperare... Sunt cîteva sute. Poate cîţeva mii... Aşa e că nu-ţi mai vine a surîde ironic, sardonic, caustic?...

El n-a mai surîs nici într-un fel. Nici n-a mai privit cu o culpabilă aţîţare la corniţele sînilor de sub stofa neagra.

O clipă numai, s-a întrebat ce i se întîmplase oare ca să dea impresie acestui pui de femeie că ar fi ironic, sardonic,

caustic? El, despre care Antoaneta spunea că nu-l prinde genul ironic, cînd îi cerea să fie el cum e el, adică un soţ foarte serios, corect şi docil la capriciile soaţei, în epoca dinainte de a se preface în individul posac de la „Capşa” şi în zombul de pe stradă. Şi tot în străfulgerarea întrebărilor de-o clipită, se mai minună cum de-ajunsese oare să privească aşa la un corp de femeie, cu o surescitare şi o adoraţie de mult extirpate din firea sa; el, pentru care nici o femeie nu mai exista de aproape cinci ani.

Pe urmă, sub ochii profunzi, umezi şi migdalaţi ai Laviniei Madu, examinîndu-l pe rînd, în parcele divizate, cu atenţia ei de mioapă, l-a pătruns posomorîta realitate de dincolo de această stradă. Realitatea sa interioară de totdeauna şi realitatea exterioară a sutelor, poate miilor de victime, zvîrcolindu-se încă în gheara durerilor şi a deznădejdilor.

Lavinia Madu nu-şi mai juca nici ea tocul pantofului pe pragul de piatră, în neastîmpărul de copil stricător. Îşi desprinsese coatele de sub bara de alamă, din poziţia de trapezistă, cu bustul, fără s-o ştie, agresiv arcuit...

Vorbi, cu glasul surd, într-o destăinuire rostită mai mult pentru dînsa:

— ...Apoi, morţii vor fi încredinţaţi pămîntului, în mormintele lor, de unde n-are să-i mai îngrozească a doua oară nici un bombardament, chiar dacă vreo altă explozie îi va urmări să le arunce a doua oară în aer cadavrele abia răcite... Pentru asemenea supliciu sunt definitiv anesteziaţi. Au scăpat!... Le este indiferent ce se va mai întîmpla în urma lor şi cu dînşii chiar... Rămîn pe teren cei vii. Rănile lor au să se vindece... Cîţiva infirmi. Oamenii se

resemnează, extraordinar cum se resemnează a continua să trăiască şi tîrîndu-se în cîrji, şi ciungi, şi şchiopi, şi orbi... Şi în cîrji sufleteşti, pentru că mulţi ne tîrîm în cîrji sufleteşti, care nu se văd... Nu este aşa? Mai rămîn casele prăbuşite; acestea se refac adeseori ceva mai greu decît îşi refac unii viaţa... Exagerez? E imaginaţie exagerată?

— Nu, domnişoară Lavinia. Dar de ce să vorbim despre acestea?

— Fiindcă aceasta e realitatea de la care fugim cu laşitate şi egoism. Măcar să avem conştiinţa acestei laşităţi, acestui egoism...

— Ne foloseşte s-o ştim, domnişoară Lavinia? Schimbă ceva din noi?

— Poate că da!... Ai răbdare. Ai promis că, taci şi că asculţi... Toate cele înşirate de mine; morţi, răniţi, infirmi, case prăbuşite, suferinţe, plîns, vaiet, toate acestea se izolează, cum medicii izolează cazurile de boli epidemice. Ating cîteva grupuri. Suferinţe şi drame indi- viduale; oricîte victime vom afla mîine că a stabilit pe categorii statistica oficială... Ceilalţi! Mulţimea care alerga adineaori şi mai aleargă încă sincer cutremurată de sentimentul unei catastrofe abătută pe-un număr de victime fără alegere şi fără vină; tot aşa de sincer, păs-trează recunoştinţă Proniei cereşti că năpasta a fost pentru alţii. Că a căzut pe vecin; nu asupra lui. Pe strada de-alături; nu pe aceasta. Şi speranţa că n-are să-i ajungă nici mîine... Egoismul e în natura noastră. Baza, cheia instinctului de conservare... Cei cu năpasta Purgatoriului dumitale, căci pentru cei mai mulţi năpastă nemeritată este, sunt astfel condamnaţi la o înfricoşătoare singurătate în deznădejdea şi suferinţa lor; o singurătate pe care dumneata nici nu poţi să ţi-o închipui.

— Ba mi-o închipui. O ştiu! îşi îngădui să întrerupă Lalu Măldărescu, gîndind la singurătatea mocnirilor sale, în mijlocul mulţimii fără nici o antenă la ele.

— O ştii!... Acestea se pot şti dacă nu le-ai trăit?

Lavinia Madu îl măsurase printre genele îngustate, din tălpi pînă-n creştet, ca pe-un domn de pe stradă gata să-şi debiteze cupletul său cu stupidele camee şi camelii.

El întrebă însă cu mîhnire:

— Este nevoie să exhibez documente, domnişoară Lavinia? Pentru aşa ceva nu există documente scrise negru pe alb... Stau scrise undeva, de unde nici timpul, nici voinţa ta nu le pot şterge. Acolo unde nu este uitare, nici iertare...

Surprinsă de accentul domnului om de pe stradă, Lavinia Madu i-a pus încetişor mîna pe braţ, rostind cu învăluirea lui de glas, blîndă şi delicată, ocrotitoare, cînd huruiau motoarele lugubre pe cer şi cînd o întrebase dacă vrea ceva, dacă poate să-i fie de folos cu ceva:

— Te-am supărat?

— Nu, domnişoara Lavinia.

— Fără să vreau, îmi dau seamă că am spus ceea ce nu trebuia spus. Aşa nimereşti uneori cu degetul pe-o rană, care nu se cuvine atinsă... Tocmai eu am făcut-o, deşi ştiu — vai! — ce înseamnă... Te rog să mă ierţi...

— Nu este nimic, domnişoară Lavinia. Trece... A trecut... Urmează, te rog... Ascult...

— Singurătatea aceasta în toate suferinţele noastre omeneşti, pe care şi dumneata o recunoşti înfricoşătoare — continuă Lavinia Madu ca într-o nevoie de istovit o obsesie secretă — nu frapează în

împrejurări normale. O accepţi. Face parte din însăşi natura suferinţelor şi

mizeriilor omeneşti. Îşi duce fiecare soarta sa prin lume, ignorat de cel din dreapta, de cel din stînga. Chiar de cei mai aproape. Mamă, soră, frate, soţ, iubit... Dar încă de cei care alcătuiesc o mulţime? Atomii unei mulţimi?... Eu nu ştiu nimic despre dumneata. Dumneata nu ştii şi n-ai să ştii nimic, niciodată, despre mine...

Lalu Măldărescu a vrut să-i ceară a nu angaja imprudent viitorul în asemenea ipoteci, pe care el nu le-ar semna în ruptul capului. Ea a lovit iarăşi cu pantoful în trotuar, uitînd blîndeţea plină de gingăşie de adineori:

— Lasă, te rog!... Eu şi dumneata ne confundăm, aşadar, în marele anonimat, cu mizeriile noastre se- crete, anonime. Trecem unul pe lîngă altul, fără o permeabilitate; fără o posibilitate de comunicare. Alcătuim lumea cea dintotdeauna de pe stradă. Ne-am obicinuit cu izolarea. Sau ne-am resemnat. E normalul existenţelor umane... Cînd însă mizeriile şi suferinţele acestea cad în doză masivă asupra mulţimii, cînd iau o formă şi proporţii violente, cînd exploadează, ca să fiu în notă, atunci singurătatea şi egoismul fiecăruia se manifestă mai concret. Direct... Atroce... Hidos... Ai să vezi... În cîteva zile, numai... Pe doamna cea cu mobilele şi căţelul de-o splendoare, ai s-o vezi — eu o şi văd! — cărîndu-le cu automobilul ginerelui în văgăunile munţilor. Ai să vezi şi strîngerea plictisită din umeri a proprietarului de apar- tament cu opt, zece, o duzină de camere cînd un sinistrat, rudă mai sărăcuţă, prieten ori subaltern, se încăpăţînează să capete o cămăruie dosnică, lîngă servitori, pentru familia cu o puzderie de copii... „Sinistraţi! A ajuns o pacoste cu sinistraţii aceştia!” Ai să le auzi... Eu le cunosc!... Iar după un răgaz

de-o săptămînă-două, cînd ne vor păsui bombardamentele, ai să vezi viaţa încercînd să intre cu tot dinadinsul în normal, printre ruini, morţi, spitale pline de victime... Normal? Adică nimeni nevrînd să ştie nimic despre nimeni... Eu le-am văzut, le cunosc, din cele la care am asistat aiurea. Şi le-am trăit aiurea... Ai să le vezi şi dumneata. E numai un început...

— Poate un început fără continuare.

— E un început cu mai multe continuări, te asigur. Cunosc mecanismul, cînd a venit rîndul unui oraş... De ce ne-ar cruţa! Avem iarba fiarelor?

— Unii au crezut.

— Acum n-au s-o mai creadă... După atîtea repe- tiţii generale, intrăm în seria adevăratei drame, tragedii, spune-i cum vrei. Serie lungă... Şi totuşi?... Totuşi, eu care-ţi vorbesc... Adineori, ţi-am spus să te uiţi la figura mea.

— Mă uit, domnişoară Lavinia! o înfăşură el cu privirea. Mă uit mereu; nici nu fac altceva.

— Nu aşa, ca un domn de pe stradă.

— Nici nu mă uit aşa! contestă pe drept Lalu Măldărescu, fiindcă tot ce ascultase a vibrat o coardă mai tăinuită şi mai gravă, mai sensibilă, într-un alt individ, nu în omul, în zombul de pe stradă.

— Şi ce vezi?

Aci, Lalu Măldărescu n-a ştiut ce să mai răspundă. Nu ştia nici el lămurit ce vede, din atîtea imagini suprapuse şi contradictorii.

— Să-ţi spun eu ce vezi! O fîşneaţă care îndrugă verzi şi uscate... Nu mă întrerupe! tropăi din picior. Nu poţi vedea altceva fiindcă mă văd eu îndestul de clar şi mă cunosc îndestul de bine. În afară de calificarea fîşneaţă, pe care-o resping ca să

te satisfac pe dumneata şi să mă satisfac şi pe mine, căci mai am oarecare iluzii despre persoana mea, nici nu poţi să vezi altceva. Nu mă întrerupe!... Vrei să spui că mai seamăn cu vietatea care alerga rătăcită, împleticindu-se, ca un animal în panică, atunci cînd bombardierele erau colo, sus, şi cînd cerul vuia de trepidarea motoarelor?... Pe aceea am lăsat-o la ieşirea din boltă, în stradă, cum îţi place dumitale să spui că ai lăsat un alt dumneata pe aceeaşi stradă... Dar mîine ai să-l regăseşti... Ce mîine? Acuşi...

— Nu mai vreau!... zbucni copilăreşte Lalu Măldărescu. N-am nimic cu el. Îl reneg.

— Are el ceva cu dumneata. Ai să-l regăseşti. Te aşteaptă.

— Poate să tot aştepte sănătos! Îşi pierde vremea...

— N-o pierde, scumpe domnule om de pe stradă!... E sigur că ai să-i revii, după cum şi eu, la altă alarmă reală, nu cele ale repetiţiilor generale, o regăsesc,

vrînd, nevrînd, pe cea orbită şi animalizată de spaimă... Ca pe urmă să redeviu aceasta de acum... Una luînd mereu locul celeilalte... Ceea ce era de demonstrat!... Capacitatea noastră de a uita şi de a ***ne uita*** pe noi înşine, pe cei care succesiv luăm loc unul altuia în aceeaşi făptură, după împrejurări, capacitatea aceasta nu este teribilă? Şi nu e crudă, uluitoare, detestabilă?... În viaţa normală trece neobservată. Acum ai s-o observi în forma cea mai respingătoare. E ceea ce facem aci de-o jumătate de oră.

— Dar nu facem nici o crimă, domnişoară Lavinia! protestă iarăşi Lalu Măldărescu.

— Gîndeşte mai bine, caută în dumneata şi ai să descoperi că, într-un fel, tot crimă s-ar numi. Ne-a cuprins jalea, cînd am ieşit din adăpost, la spectacolul ravagiilor pe care le ştim că nu mai sunt imaginaţii exagerate: sunt carne zdrobită, sînge, ruini, dincolo, peste ziduri, la a treia stradă... Dar cerul s-a limpezit aproape cu totul. N-au fost decît prea puţine bombe incendiare. Pe strada aceasta s-a potolit agitarea lumii speriate şi torturate de grija celor ai lor... Jalea a devenit pentru noi astfel platonică... Egoist, refuzăm s-o confruntăm cu realitatea, acolo, la faţa locului. Eu, pentru motivele mele; dumneata vei fi avînd motivele dumitale...

— Un singur motiv am, domnişoară Lavinia.

— Nu poate să mă intereseze...

— Dimpotrivă... Aş dori să te intereseze grozav! Fug de confruntarea cu realitatea de-acolo, fiindcă mă reţine aceasta de aci. Nu mă pot despărţi de ochii domnişoarei ***L. M.***

Lavinia Madu a strîns din umerii mici, în hăinuţa neagră.

— Ce vorbesc eu! Şi ce-mi replici dumneata? Parcă suntem din două planete deosebite!... Nu!... Să fiu sinceră de tot, de tot... Ai puţină dreptate!... Nu în zadar circulăm prin lume sub acelaşi cifru... Nici eu nu sunt departe de dumneata... Vrei să mai ştii ceva?

— Vreau, domnişoară Lavinia! rosti el cu speranţă.

— Ştii de ce stau eu întoarsă cu spatele la vitrina acestei prăvălioare?

Lalu Măldărescu a ridicat mîna cu patos, gata să spună, să strige în cele patru vînturi: „Ca să ne privim în ochi, domnişoară Lavinia!" Fiindcă însă asemenea sincerităţi nu se pot pretinde şi unei femei fără a jigni adînc amorul-propriu al sexului slab şi sensibil ca mimoza, a găsit un răspuns cam îndoielnic, la întîmplare:

— Bara aceasta de alamă pare o foarte comodă reze-mătoare.

Ea a pufnit cu dispreţ, rostind în derîdere exact ceea ce ar fi sperat el că avea să-i mărturisească în toată sinceritatea.

— De ce nu mi-ai spus încaltea că stau cu faţa la dumneata ca să-ţi admir fruntea genială, cravata, da! Ca să-mi admir opera? După răspunsul atît de isteţ, nu m-ar fi surprins o variantă de aceeaşi calitate.

— Domnişoară Lavinia! se căină Lalu Măldărescu, ducînd palma la fruntea genială, pe urmă coborînd-o la cravată, ca să se convingă prin simţul tactil de exis- tenţa lor materială. Domnişoară Lavinia, trebuie să re-cunoşti că mata eşti imposibilă. Nu eu!

— Chiar şi sunt! Chiar o şi recunosc! se îmblînzi Lavinia Madu, încuviinţînd cu

francheţă şi punîndu-i din nou mînuşiţa uşoară pe braţ. Sunt imposibilă, însă nu ai a mă mai suporta mult.

— Oricît! Pînă la alarma viitoare... Pînă la pacea generală!

Ea l-a adus la realitate, cu încruntarea sprînceniuşelor arcuite.

— Abandonează o dată pentru totdeauna bagatelu- rile acestea domnului om de pe stradă!... Urmăreşte ce-ţi spun eu. E mai instructiv... Ca să te convingi cît de imposibilă sunt, să-ţi mărturisesc şi de ce stau cu spatele la o ticăloşie de vitrină a unei ticăloşii de prăvălioare. Am întors spatele, ca să rezist... Mă atrăgea, mă obseda, un nimic de trei parale. Poate că nu ştii cît de puţin rezistă o femeie la tentaţia unei vitrine?

— Eu să nu ştiu? Vorba numitului Săndel de astăzi-dirnineaţă! Nu există mai mare supliciu decît să ieşi cu o femeie pe stradă, din pricina vitrinelor.

— Cine e acest Săndel?

— Un oarecare Săndel... Un numit Săndel, disperat de nevastă, fiindcă pătimeşte de boala vitrinelor! Un fel de amic... minţi el, fără nici un motiv.

Iar tot o dată cu o cutremurare pînă-n cîlcîie, parc-ar fi înghiţit un linguroi cu untură de riţin, Lalu Măldă- rescu îşi aminti de cîte zeci şi sute de ori l-a tîrît pe el Antoaneta de braţ în faţa vitrinelor; de cîte ori l-a ţin- tuit pe loc, vreme de cinci ani, ca să inventarieze vitrinele de pe Lipscani, Calea Victoriei, bulevarde, ca pe orice etern soţ docil şi imbecil. Imparţial însă, se cădea a recunoaşte că niciodată, Antoaneta, niciodată n-a mers cu boala vitrinelor pînă la astfel de maghernițe.

— Avea poate dreptate Săndelul dumitale, a spus Lavinia Madu, dar fiindcă nu e aci să

mă vadă şi fiindcă sper că n-ai să mă pîrăşti, permite-mi să privesc în sfîr- şit... Cine ştie ce complex de vitrină creează o refulare, după teoriile doctorului Freud, cu toate că, de cîţiva ani... s-au cam demodat exagerările sale!

Spunînd, s-a învîrtit pe tocurile pantofilor de la „Perugia" şi s-a aplecat peste bara de alamă, să cerceteze avid, prin geamul prăfuit şi zoios, ticăloasele mărunţişuri din ticăloşia de vitrină a ticăloşiei de prăvălioare.

Lalu Măldărescu şi-ar fi frînt mîinile înălţate spre cer, ca o statuie a disperării cu geniala frunte brăzdată de-o dureroasă cută şi cu impecabila cravată din nou hîită sub guler. Iată cine era, iată ce era şi această enigmatică Lavinie Madu! Cu toate poşetele şi iniţialele ei de la magazinul din Old Bond Street, London şi cu toate încălţările de la celebrul între celebrii pantofari ai Parisului, îşi strivea profilul de camee în geamul infect al unei dughene cu marfă de trei parale! Ba încă, mai e şi conştientă de această aberaţie! Ce poate găsi s-o pasioneze într-atît printre colbăitele mosoare cu aţă de război, jurubiţele de mătase artificială, cîrpele imprimate cu desene barbare, ciorapi cîlţoşi pentru moaşe? Avea dreptate necunoscutul de pe stradă să trateze femeia, orice femeie, cu dispreţul său stropşit, care i-a mîngîiat acum patru ore auzul ca o răzbunare a eternului soţ docil şi imbecil!

Cu pumnii strînşi în fundul buzunărilor de la haină, fiindcă nu-i putea frînge spre cer, Lalu Măldărescu o aşteptă să termine, zîmbind ironic, sardonic, caustic, con-vins şi el acum că nu au pentru ce să se mai întîlnească vreodată. Îşi aminti că nici n-a prînzit. Îl prinsese alarma şi bombardamentul în drum spre restaurant. Ar

fi momentul să-şi continue fiecare calea, încotro le era mai dinainte scrisă.

— Aţi descoperit ceva poşete cu marca din Old Bond Street, London, domnişoară ***L. M.?*** întrebă el ironic, sarcastic, caustic, cînd Lavinia Madu şi-a desprins pieptul de pe bara de alamă.

Ea l-a cîntărit de jos în sus, oblic, cu clipiri mărunte de mioapă. A răspuns, simplu:

— Ceva mai banal, domnule ***L. M.*** O pînzătură cu desen foarte amuzant, pentru o rochiţă de primăvară... O rochiţă la care mă gîndesc pentru fetiţa jupînesei mele de acasă. O fetiţă convalescentă, pe care am îngrijit-o şi pot spune că am salvat-o eu de la moarte...

Lalu Măldărescu ar fi cuprins-o în braţe, peste umeri, s-o privească în ochi de-aproape de tot, de tot, ca un mai mare miop decît ea, ca un adevărat orb, cum se dovedise, cerîndu-şi căit iertare. Şi fiindcă nu-i era permis (cel puţin deocamdată), se răcori aruncînd toată vina şi expierile pe numitul Săndel:

— Aha! Bine i s-a mai întîmplat şi banditului acestuia de Săndel!... Pentru ziua de azi, cu bombardamen- tul, i s-au dus cursele şi pariul austriac pe copcă. Imbecilul, o merita!

— Ce vrei să spui cu acestea? Vorbeşti în şarade, domnule ***L. M.!*** se miră Lavinia Madu, cu o nevinovăţie în care străbătea poate un început de bănuială.

— Vorbesc eu foarte explicit, nu în şarade, domni-şoară Lavinia. Numai că nu pot explica... E o răfuială care. rămîne între mine şi numitul Săndel! Şnapanul de Săndel! ameninţă Lalu Măldărescu în nevăzut pe autorul moral al erorilor sale de apreciere şi

tact. Nu intri în magazin să cumperi pînza cu desenul foarte amuzant, domnişoară Lavinia?

— Nu! Am s-o fac mîine... Acum nici n-am bani la mine...

— Domnişoară Lavinia, la dispoziţie! se oferi el galant, ducînd mîna la portbiletul din buzunarul interior

al hainei. Cumpărăm pînza cu desenul amuzant. Cumpărăm toată vitrina. Toată prăvălia... Pariez că nici n-ai stat la masă?

— Nu, domnule. ***L. M.***

— Aferim!... Mergem pe urmă la masă...

Ea l-a cîntărit din nou, oblic, printre genele îngustate, cu sîngele fugit din obrazul mat:

— Aşadar, tot o fîşneaţă de pe stradă m-ai socotit tot timpul, domnule om de pe stradă?

— Domnişoară Lavinia, ce vorbe sunt acestea? Să mă explic...

— Mulţumesc, domnule ***L. M.*** de pe stradă, pentru explicaţiile dumitale, desigur, foarte explicite, care nu pot explica totuşi decît un singur lucru!... Am înţeles. Mi-ar fi plăcut să ne despărţim altfel.

— Nici nu ne despărţim, domnişoara Lavinia! De ce să ne despărţim?

El o implora, cu palmele deschise în aer, căutînd s-o cuprindă simbolic şi s-o reţină locului, dar neîndrăznind s-o atingă. Ea zîmbi cu sîngele din nou întors în obraz. Îşi pregătea răzbunările sale, cu unghii feline.

— „De ce să ne despărţim?" îi repetă întrebarea lui, cu o afectată răceală. Oare nu e timpul? Dumneata n-ai casă?

— Am... Însă nu m-aşteaptă nimic acolo.

— Aceasta am dedus-o şi fără explicaţiile dumitale, de vreme ce n-ai fost curios să treci şi să vezi ce s-a întîmplat, chiar după un bombardament ca acel de acum doua ore, care n-a fost o imaginaţie exagerată.

— Tocmai!... Ca şi dumneata.

— Ca şi mine?

— Nici dumneata n-ai fost curioasă să treci şi să vezi. După acelaşi sistem de deducţii e dovada cea mai certă că tot atît de

puţin te aşteaptă ceva acasă, ca şi pe mine. Adică nimic. Neantul.

Acum, Lavinia Madu a surîs ea ironic, sardonic, caustic, ridicînd sprînceniuşele a cumplită mirare pentru o atît de genială perspicacitate:

— Eşti sigur pe certitudinile dumitale?

— Tot ce poate fi mai sigur. N-am mers oare mereu împreună de cînd am ieşit din adăpost?...

Ea îi puse mîna pe braţ, cu un gest de compătimire:

— Ce naiv eşti! Prea naiv pentru un domn compli-mentos de pe stradă... Şi dacă am mers împreună, nu te-ai întrebat de ce-am preferat oare să trec pe-o stradă şi nu pe alta?

— Nu îndrăznesc să pricep...

— A venit rîndul meu să-ţi servesc explicaţii explicite... Poate că te-am condus în aşa fel, domnule ***L. M.*** de pe stradă, încît să trec fără să bănuieşti prin faţa casei unde stau, ca să mă conving, cu egoismul despre care-ţi vorbeam, că năpasta a căzut pe casa vecinului, nu a mea; pe strada de-alături, nu a noastră...

— Ah! exlamă Lalu Măldărescu, zdrobit la descoperirea că puiul acesta de femeie e un demon al disimulării, care întrece tot ce-şi imagina el despre viclenia tuturor Evelor de pe pămînt. Ah! Nu te-aş fi crezut capabilă de aşa ceva, domnişoară ***L.M.!***...

— E un reproş?

— O constatare.

— Nu-ţi spuneam că nu ne cunoaştem şi că n-ai să cunoşti niciodată nimic despre mine?

— Dar nu în acest sens, domnişoară ***L. M.!***

— În viaţă nu există sens unic, ca pe strada aceasta. Ca să-ţi complectezi constatările şi în sensul celălalt, mai pune-ţi şi altă întrebare. Poate că şi explicaţia de adineori, cu pînzătura pentru rochiţa unei fetiţe care a fost bolnavă şi pe care aş fi îngrijit-o eu, poate că şi aceasta e numai o pură invenţiune, ca să-ţi menajez ultimile iluzii despre mine. De ce nu?... Judecă... În realitate, poate că mă atrăgea vitrina din simpla boală a vitrinelor, de care spui că sufere şi soţia numitului dumitale Săndel. Ca nouăzeci şi nouă la sută din soţii... Te-ar mira?

— Mai puţin!.. Nu mă mai miră deloc! clătină el din cap, amărît, ca un armator care priveşte de pe mal cum i se îneacă toate corăbiile cu iluzii.

Ea a rîs acum cu o străpungere nervoasă în strunele vocale, de tristeţe, nu de ironie, nu de sarcasm.

— Aşa e că era mai bine dacă ne despărţeam mai devreme?... Noroc că, după calculul probabilităţilor, ne despărţim pentru totdeauna, încît nu mai are nici o im-portanţă ce vom gîndi unul despre altul, dacă vom mai gîndi vreodată, dacă ne vom mai aminti vreodată...

A făcut o pauză, poate aşteptînd o împotrivire din partea domnului om de pe stradă, cu figura din nou posacă şi ochii din nou mocniţi.

Lalu Măldărescu însă a tăcut, deschizînd mîinile în lături a dezarmată resemnare. Pentru el, totul era pier- dut. Astfel, se văzu silită să urmeze tot ea:

— Ce tîrziu e!... Pierd ora la coafor, dacă mai există cumva coaforul meu şi dacă mai respectă vreo oră...

„Mai are şi coafor! Mai are şi oră la coafor; cine ştie ce fel de oră şi la cine ştie ce fel de coafor! Aceasta o consumă pe ea că a pierdut. Ora de la coafor! În vreme ce cu ipocrizie îmi făcea ***ea*** teoria egoismului; mă învăţa ***ea*** ce înseamnă ravagiile unui bombardament; mă mustra ***ea*** că nu particip la drama celor de dincolo de această stradă! gîndi şi se afundă văzînd cu ochii în vechea-i mocneală omul de pe scaunul de la „Capşa”, zombul de pe stradă. Ce-aş fi putut aştepta de la o asemenea femeie?...”

Lavinia Madu părea acum foarte departe de reflec-ţiile deprimate ale zombului de pe stradă. Şi nu arăta deprimată deloc după scurta crispare care o galvanizase. Se mişca fără nici o stînjenire, cu o zbîrnîită nervozitate şi ironie, deschizînd poşeta, scotocind diverse nimicuri, examinîndu-se fugar în oglindă, negăsind că este nevoie să apeleze la puful de pudră şi la roşul de buze. Îşi potrivi doar mai pe-un ochi pălăria neagră de amazoană, cu boruri drepte şi tari, circulare, netezin- du-şi inelele negre ale părului, să-şi dezvelească tîmpla cu vinişoara albastră, ca un discret, dar mincinos blazon de-o patriciană stirpă.

Închise clănţănit poşeta din Old Bond Street, London.

Legănîndu-se pe tocuri ca o autentică fîşneaţă şi privindu-l pe sub gene cu un zîmbet amuzat, declară:

— Încît, scumpe domnule ***L. M.*** de pe stradă, căile noastre se despart pe stradă. Unul la sud, altul la nord, precum am fost spus şi te asiguram... Iartă-mă că nu-mi mai scot cealaltă mănuşă, iartă-mă că-ţi dau mîna inimei, mulţumindu-ţi pentru caritabila companie. Căci

la început caritabilă a fost... Cîte începuturi oare îşi ţin însă promisiunea?

I-a întins mîna stîngă, dezmănuşată.

Iar sărutîndu-i vîrful degetelor, solemn şi funebru, Lalu Măldărescu observă pe inelar o dungă albă, recentă, văduvă de verighetă, cum purtase el însuşi un aseme- nea stigmat al despărţirilor pe degetul său. Aşadar, şi cu aceasta îl minţise!... Văduvă?... Divorţată?... Logodnică părăsită ori fidanţată care şi-a părăsit logodnicul?... Ce însemnătate mai are acum? Şi ce însemnătate ar fi avut oricum?

— Adio, domnule Măldărescu.

— Adio, domnişoară Madu.

Ea a apucat la sud. El la nord.

Nici unul n-a întors capul, să privească în urmă.

11

Dincolo de colţul străzii, Lalu Măldărescu simţi că-l îneacă un nod oprit în gîtlej. Un nod uscat, ca inima lui seacă, de iască. Încercă să-l înghită. Nu mergea. Încercă să-l expulzeze. Nu se dădea dus.

Îşi aminti că n-a mai fumat de-o oră. Pînă într-atît îl prinsese în mreaja absurdelor divagaţii dialogul cu puiul acela de femeiuşcă, în care departe de a descifra o enigmă, cum i se năzărise la o anume clipă, descope-rise numai un odios cumul de contradicţii, mofturi şi disimulări, de sfruntate cinisme, cîte n-ar fi înmănun-cheat nici zece din cele mai îndrăcite fiice ale Evei laolaltă!... Acum putea fuma; putea răsufla. Cu această intenţie a deschis portţigaretul său cu iniţialele sale, ***L. M.***

Degetele au nimerit mai întîi o ţigară americană, „Camel”, din cele pe care i le-a intrus cu sila domnişoara ***L. M.*** Pretinsa domnişoară ***L. M.!*** A smuls-o şi a arun-cat-o jos. Le-a plivit şi pe celelalte din şiragul frumos aliniat ca gloanţele într-o cartuşieră de circasian, lepă- dîndu-le pe trotuar, să ţină companie celei dintîi. I s-a părut că nu e destul.

S-a întors din cale să le strivească sub talpă, îndesat şi răsucit, pînă ce s-au prefăcut într-un fel de rumegă- tură vîscoasă, puţin agreabilă la aspect, ca miezul smochinelor putrede.

Pe urmă a găsit că şi iniţialele ***L. M.***, de la „Beck-man”, îl supără foarte pe capacul portţigaretului. Nu-i era îndemînă să se ştie circulînd pe lume sub acelaşi cifru cu făptura echivocă şi iritantă care pretindea că a bătut drumul pînă la Londra în toiul războiului şi bombardamentelor ca să-şi procure iniţiale identice pe-o scară mărită, într-un magazin din Old Bond Street. A smuls deci şi iniţialele, zdrelindu-şi degetele, zdrelind mai vîrtos în acelaşi timp şi prea frumosul capac de marochin verde, fin, elastic, dulce la pipăit.

A semănat literele de aur peste un grilaj cu lilieci înfloriţi. „Mai sunt lilieci înfloriţi! se miră scandalizat. Pentru cine dracul mai înfloresc. A scuipat cu scîrbire asupra lor nodul uscat din gîtlej.

După care inteligente şi mult bizare operaţii, execu-tate cu gravitatea vracilor din Antile în ritualurile lor de magie neagră, s-a socotit purificat de scoriile prea proaspetelor amintiri ce ameninţau să-l invadeze.

Intrat cu totul în vechiu-i strai al omului posac de la „Capşa” şi al zombului de pe

stradă, a aprins cu împăcare de cuget o ţigară din cele vechi ale sale, cătrănite, de război, cu tutunul nefermentat şi grunzos, ca faimoşii ciuciuleţi de pănuşi din care pufăiau indigenii insulei Guanahani cînd a debarcat întîia oară Columb în continentul atît de nou şi necunoscut, încît nici n-avea încă un nume.

Toate intrau astfel în ordine. Erau cum au fost.

Paşii l-au dus, după această veche ordine, iarăşi fără nici o ţintă şi nici o grabă, de pe-o stradelă tihnită pe-o stradă mai puţin apărată de Pronia bombardamentelor. O stradă unde păşea pe spini de cristal.

De-acolo s-a îndreptat spre Piaţa Palatului şi Ateneului, barată de santinele, învîlvorată de flăcări şi fum.

Santinelele, cu arma la umăr, siderate de privirea-i absentă de zombi, s-au dat în lături, lăsîndu-l să treacă, deşi ţineau sever la distanţă o glotime îmbulzindu-se mult mai energic, vociferînd, protestînd, rugîndu-se, in-vocînd argumentele specific bucureştene, născocite ad- hoc cînd e vorba de un spectacol senzaţional al străzii şi proclamate cu vehemenţa specific bucureşteană. El a trecut. Poate că văzîndu-l călcînd atît de în nori, îl vor fi confundat cu vreun simandicos personagiu al stilului milenar, plin de superbie şi deţinînd secretul lapidarelor „citări pe naţiune”.

Altcum, nu s-ar fi explicat de ce un jandarm i-a prezintat chiar onorurile, smuncind arma zvîcnit în curea şi ţăcănind sonor din călcîie. El a trecut distrat şi a răspuns salutului cu un singur deget dus la borul pălăriei.

Priveliştea pentru care atîţia dădeau ghes şi zor dintru-nceput nu l-a mişcat, din pricini

cu totul perso-nale. Mai întîi l-a cuprins o vinovată şi perversă satisfacţie

O dată cu măreţul hotel „Athénée-Palace", ardea şi uzina de indefrizabile a ilustrului coafor de la parter. Coaforul Antoanetei; poate şi al pretinsei domnişoare ***L. M.*** Că i se stirpea seminţa, găsea foarte just. Un tainic verdict al justiţiei imanente. Mulţi din eternii soţi imbecili şi docili, din cei care au aşteptat plantaţi pe scaun pînă la vremea de-apoi ca să li se întoarcă nevestele de la o permanentă imaginară, mulţi aveau cuvînt să aducă har de recunoştinţă acestui prim şi răzbunător bombardament. N-au nimerit un obiectiv în sensul strict militar; au distrus însă unul într-altfel strategic. De-o capitală importanţă în strategia adulterelor şi mistificărilor conjugale. Iar abia după această depravată încîn- tare a pătruns în el realitatea sinistrei privelişti, ca o torpilă cu explozie întîrziată.

Piaţa imensă cît deşertul Gobi pe care o traversase acum patru ore, tîrîndu-şi paşii fără grabă şi ţintă, schimbase cu desăvîrşire de faţă. Forfotea de pompieri, de soldaţi, de sinistraţi, de ambulanţele Salvării, de camioane care începeau să care obiecte scăpate din flăcări, clădite claie peste grămadă, purtînd rotocoale de arsuri. Faţada hotelului ,,Athénée-Palace" era ştirbită de-un colţ, unde-au căzut loviturile în plin şi unde plan- şeele dezghiocate, pereţii trosniţi, vitrinele dislocate arătau armăturile de fier, sîrmele şi ţevile răsucite, ca măruntaiele metalice ale clădirii sfîrticate de-o rană mortală. Prin geamurile plesnite zbucneau nori împletiţi de fum, zvîcniri năpustite de scîntei, văpăi deşirate şi subţiri, lingînd zidurile. În latura de peste Calea Vic-toriei, celălalt hotel, „Splendid", ardea cu duduitul

unei enorme locomotive sub presiune. Pompierii şi echipe de-ajutor aruncau dinlăuntru pe trotuar valize şi mal- dăre de haine, genţi din care zburau foile, pantofi fe- meieşti şi toalete de seară plutind legănat ca paraşutele, toată garderoba pasagerilor cosmopoliţi din cele două hoteluri, printre care mai încăpuseră şi unii evacuaţi din Moldova de Sus, cu atît cît salvaseră mai preţios în fuga de acum cîteva săptămîni. Peste aceste vrafuri amestecate cu cioburi de sticlă şi cercevele sfîrlogite de ferestre, călcate în picioare, strivite de roţi, hurtumul pompierilor împroşca jerbe dense de apă. Se mistuiau şi cîteva automobile din cele surprinse în staţia din faţa Ateneului, cu smalţul caroseriilor topit de jar, cu fume- gări înecăcioase de cauciuc ars. Treceau răniţi pe tărgi, purtaţi pe braţe, sprijiniţi de subsuori, şchiopătînd, ui- tîndu-se împrejur cu stupoare.

În dreptul Palatului Regal, cu geamurile acum spulberate în ţăndări, soldaţii de gardă îşi continuau par-cursul de automate între gheretele strîmbe pe căpriori, cu mănuşile lor albe de bumbac, căştile lucii, uniformele de mare ţinută, ridicînd rigid mîna la armă din cot şi făcînd brusc stînga-mprejur cu aceeaşi mută ceremonioasă şi tragicomică demnitate de astăzi-dimineaţă. E tot ce supravieţuia aci din aspectul calm al pieţii de totdeauna, cu toate ale sale orînduite pe veşnicie. Şi aceasta dădea un accent încă mai sinistru priveliştei atît de desăvîrşit transformate în cîteva ceasuri.

Cu incomparabila iscusinţă a bucureştenilor ahtiaţi de tot ce e zarvă, manifestaţii, incendii şi catastrofe, cei fără vreo altă treabă aiurea izbutiseră să răzbească prin triplul zăgaz de baionete, s-au

prelins prin curţi şi prin ganguri; erau la post.

Astfel, mulţimea se împărţise în două.

De o parte, cei care roiau să-şi pună la adăpost rămăşiţele din avut, să-şi ducă răniţii, să dea mînă de ajutor de-a valma cu pompierii şi echipele de salvare. De alta,

spectatorii, cocoţaţi pe treptele Ateneului, în balcoane, pe postamentul grilajurilor, comentînd, compătimind victimile de la distanţă, făcînd haz de episoadele comice care nu lipseau. Lalu Măldărescu îşi aminti cu agasare spusele pretinsei domnişoare ***L. M.*** cînd afirma că, în deznădejdea şi suferinţa lor din asemenea împrejurări, oamenii rămîn într-o înfricoşătoare singurătate, mai repede şi total decît voia el s-o creadă. Îngrijorarea de pe cele mai multe chipuri se ştersese. De pe acum, nu mai erau aceiaşi care alergau, îl izbeau, căutau cu nelinişte spre cer, cînd a ieşit din adăpost. Se asiguraseră, întrucît îi privea. Asistau curioşi la peripeţiile altora, la un spectacol unic, încă fără precedent, ca să aibă ce povesti diseară acasă. „Ca şi mine! recunoscu obiectiv Lalu Măldărescu. Numai că eu n-am cui povesti nimic diseară acasă. Şi numai că, pentru mine, nimic din toate acestea nu e nou, fără precedent...” [...] Explicaţia nu-l satisfăcea deplin. Nu era destul de explicită, cum l-ar fi tachinat pretinsa domnişoară ***L. M.*** Însă înainte de a prinde să cerceteze mai adînc în el, un pat de armă l-a împins brutal la o parte.

— Loc! Faceţi loc? sunau ordine răstite şi scurte. Loc, domnilor!

Un pluton s-a răsfirat deschizînd alee largă, îmbrîn-cind răniţi cu legături albe şi pătate de sînge la cap, domni care tîrau gîfîit geamandane cu etichetele hotelurilor faimoase din toate capitalele Europei, doamne care-şi culegeau rochiile leoarcă din movilele de cioburi.

— Loc!... Nimeni nu mai mişcă!...

Prin mijlocul aleiei de baionete au înaintat rapid, teatral, ca o paradă, două automobile gigante, negre, lustruite oglindă, cu

fanioanele supremilor conducători. Au înaintat cu viteză de bolizi şi au frînat cu precizie vrednică de admiraţia şi exclamaţia mulţimii de gură- cască.

Din primul a descins un om slăbănog şi decolorat, cu uniformă, cizme şi cravaşă de călăreţ. Din al doilea, un fel de domnişor mărunţel la stat, sclivisit, negricios, sprîncenos şi proaspăt bărbierit, pipăindu-şi cravata cu degetele înmănuşate într-un tic de dandy de prea recentă carieră, căutînd cu atenţie unde calcă, să nu-şi profa- neze pielea fină a încălţărilor. În primul loc, pe dată, s-au alăturat escortă alte personagii civile şi în uniformă, care de care mai arătoase, mai gulerate, mai pline de găietane, lampazuri, brandenburguri, insigne de decoraţii, cu gîturile întinse, privind cu încordare la Alfa şi Omega stăpînirii, nu la clădirile în flăcări.

— Straşnice automobile, mă puiule! se minună un glas de bariton la urechea lui Lalu Măldărescu.

— Te cred şi eu! [...] Ce, voiai să umble cu o driglă ca a ta, pe care ţi-o mai rechiziţionară pentru Patrie?... riposta alt glas, mai subţirel şi mai acru.

Lalu Măldărescu n-a întors ochii să vadă cine vor-bise. Îl interesau din cale afară cei doi autori ai proclamaţiilor pline de-o dinamică şi lapidară superbie, pe care le primeau dînşii la Krasnodar, pe Don, la poalele Caucazului, în stepa kalmucilor. Acum îi zărea întîia oară. Şi-i părea de-un comic extraordinar că asemenea omuleţi le dădeau lor şi sărmanului caporal Nagîţ Gheorghe, putrezit pe acolo, porunci să moară, învăţîndu-i cum să moară şi pentru ce să moară.

Cel în uniformă reteză aerul cu cravaşa.

Celălalt făcea semne misterioase spre un grup de operatori cinematografici ieşiţi din asfalt; iar cînd rîşniţa aparatului a început a se învîrti, îşi luă deodată o înfăţişare inconsolabilă de prohod, potrivindu-se cînd din profil, cînd din faţă, cînd din trei sferturi pentru ca în filmul documentar al evenimentelor să apară aşa cum îşi închipuia el că şi-l închipuie ţara.

Toată solemnitatea momentului a fost inoportun turburată de călugărul cel nebun şi tuturor cunoscut, Filaret.

Ieşise şi dînsul de undeva, din asfalt, cu desaga de ***Sfinte scripturi,*** cu poalele anteriului roşcat fîlfîind şi cu barba încîlcită. După vechiu-i năravi, gesticula spre zidurile surpate şi linse de flăcări, tălmăcind împlinirile ***Apocalipsului.***

— A căzut, căzut-a BabiIonul, cetatea cea mare, care au adăpat toate neamurile cu vinul şi curvia ei!... Venit-a păsările cu plisc de fier să împlinească Judeţul Mielului. Şi iată, am văzut o mare de sticlă amestecată cu foc...

Omul cel slăbănog în uniformă, cu botfori şi cravaşă de călăreţ, i-a făcut semn să se apropie, după toate aparenţele cu intenţiile cele mai binevoitoare. Poate că nu-i displăcea cum vorbeşte: regăsea un ecou al stilului lapidar din proclamaţiile sale. Poate că voia să-l „citeze pe naţiune”, chiar acolo, pe loc.

Dar călugărul cel nebun şi tuturor cunoscut, Filaret, s-a tras îndărăt într-o încrîncenare de spaimă, arătind cu degetul spre stema de la gîtul omului cu cravaşă:

— Uitaţi-vă pe cine-a pus Satana să vă fie Alfa şi Omega, luînd numele Domnului în deşert! Au nu vezi că porţi semnul fiarei?

Cine duce pe alţii în robie va merge şi el în robie. Au acestea n-o ştii? Cine ucide cu sabia de sabie va pieri şi el...

Omul în uniformă a rostogolit ochii sticloşi, bătînd mînios din cravaşă în botfori şi schimbînd subit de mări- nimoasele-i intenţii.

— Ce este cu acest nebun?

— Eu, robul cucernic al lui Dumnezeu, îţi par ţie nebun?... Vai, ţie, Doamne, cine vorbeşte de nebunia lumii prin gura lui păcătoasă!

— Cine este acest paranoic, vă-ntreb? repetă încă mai furios omul cu ochii sticloşi şi cizme de călăreţ, vîjîind cravaşa în văzduh şi săltîndu-se pe călcîie.

Celălalt, sclivisit şi cu straiele din cutie, a răspuns zîmbind, bine informat şi conciliant, pipăindu-şi cravata:

— Nu merită nici-o atenţie. Excelenţă! Un maniac... Un fel de piază-rea a regimului... Tot el umbla prin oraş şi în ajunul cutremurului din 1940... A fost văzut şi la blocul „Carlton", făcînd semne, chiar în noaptea cînd s-a prăbuşit. Ni s-a raportat la timp de către serviciul nostru secret. Altfel, e inofensiv...

— Tot el? răcni omul slăbănog, cu botfori şi cravaşă de călăreţ. Aşadar, tot mizerabilul acesta a provocat şi cutremurul? Aceasta numiţi inofensiv? Cum îl lăsaţi liber? Nu vedeţi ce dezastre unelteşte? Pe urmă, mie îmi rămîne răspunderea! Să fie băgat în lagăr! Imediat... În lagăr pe-o mie, pe-un milion de ani!... [...]

Doi soldaţi s-au repezit să înşface călugărul cel nebun şi să-l tîrîie departe de supărarea mărimilor. Dar rătăcitorul monah Filaret era vînjos şi, zvîrcolindu-se, tot mai dădea glas, încheind socotelile ***Apocalipsei***

şi cu domnişorul cel dichisit, negricios şi sprîncenos:

— Iată limbricul pămîntului, care se vede el leo-pard!... Vai ţie, că nu-i departe vremea cînd întors vei fi unde-i locul limbricilor, adică în maţ!... Şi atunci, fiara pe care-o slujeşti are să te lepede din maţ... Şi...

Ultimele cuvinte au murit, astupate de palma unui soldat pusă capac la gura nebunului cu asemenea nesăbuite rostiri.

Cei doi însă, deodată întunecaţi la chip, n-au dus mai departe inspecţia pentru care veniseră. S-au urcat în automobilele mari şi negre, ca negrele dricuri de clasa întîi, şi cu toată suita după dînşii, aparate de cinematografiat, fotografi şi reporteri, au plecat foarte grăbiţi, aiurea.

12

— Mergem şi noi aiurea... a rostit cu moliciune Ion Lenş, prinzîndu-i braţul. Aci nu e nimic, nici de văzut, nici de făcut...

Lalu Măldărescu nu ştia ce să creadă. Cu atît mai puţin ce să spună.

Legăturile sale cu acest narator de peripeţii apocrife erau foarte vagi şi nicidecum prietenoase. Din ziua cînd s-a decis să plece pe front în cel de-al doilea război, pe care-l crezuse pentru el mîntuitor şi n-a fost, a început să-i fie de-a dreptul nesuferit. Nu uita surîsul prezum-ţios, atoateştiutor şi enigmatic cu care l-a urmărit pînă la uşa cofetăriei „Capşa”.

Tot astfel îl privea şi acum, cu ţigara în colţul gurii, cu pleoapele pe jumătate întredeschise, într-o lenevoasă coagulare a gesturilor, a trăsurilor şi a ochilor.

„Ce naiba mai vrea şi ăsta de la mine? se întrebă Lalu Măldărescu, încleştîndu-şi buzele, ca să nu-i scape mirarea formulată cu glas tare. Se vede că astăzi e ceea ce romanii numeau o zi nefastă! Toate mi se întîmplă potrivnic. N-am drept nici măcar să fiu eu cum sunt

eu. Mă ancorează de braţ din senin orice individă, orice individ, şi se cred în drept să dispună de voinţa mea. Mă socotesc într-adevăr un zombi ...”

Pe urmă, animozitatea se îndîrji mai conturat, pe o mai limpede pricină. Acum îşi amintea de unde-l persecută mereu asemuirea cu zombii vracilor din Antile. Origina zăcea într-o carte a acestui copist de existenţe apocrife. De altfel, singurul roman al lui Ion Lenş pe care l-a citit el vreodată. Acolo se pomenea despre stafiile magiei negre din Haiti, cu trimiteri în textul unui scriitor american, W. B. Seabrook. A cumpărat şi acel volum, ***The Magic Island,*** care-a făcut vîlvă acum vreo cincisprezece ani. E în rafturile bibliotecii de-acasă. Îl vede. Raftul al treilea, a treia carte din stînga. Că o asemuire şi o judecată asupra sa, asupra lumii din jurul său, o datora unui ins ca acest Ion Lenş, nu i-o putea ierta. Aceasta nu se iartă, ca orice datorie pe care n-o poţi plăti. Începi să urăşti creditorul.

— Ai isprăvit? întrebă Ion Lenş, risipind scrumul ţigării şi uitîndu-se nu la el, ci la funiile despletite de fum care se ridicau pe ferestrele hotelului „Athénée- Palace”.

— Ce să isprăvesc?

— Cele ce gîndeşti fără simpatie despre individul caritabil care vrea să te urnească de-aci...

— Caritabil? Iar caritabil!

— Ai mai întîlnit cumva astăzi încă un suflet cari-tabil? S-ar spune că ţi s-a acrit.

Lalu Măldărescu a scuturat din cap, ca apărîndu-se de-o viespe.

— N-am mai întîlnit altul. Eu am fost acel altul... Nu pot afirma că mi-a reuşit...

— Sper că eu am să fiu ceva mai norocos. Că am să izbutesc! zîmbi Ion Lenş, cu ochii somnolenţi la priveliştea din faţă. Mergem?

— Unde să mergem?... N-am-de mers nieairi...

— Aceasta se vedea de-o poştă. Nu era nevoie de cine ştie ce subtilitate psihologică. Tocmai fiindcă nu ai de mers nicăiri, îţi propun să mă însoţeşti. Există în acest moment îndestule locuri unde avem ceva mai bun şi mai omenos de făcut decît aci... Gîndeşte puţin...

— N-am nimic de gîndit! susţinu cu tărie Lalu Măldărescu, încercînd să-şi desprindă braţul şi privind mai atent la Ion Lenş, din profil, ca să înţeleagă ce voia de la dînsul.

Plăsmuitorul de existenţe apocrife, masiv în haina bleumarin, fără pălărie, cu fruntea bombată şi părul cărunt, cu ochii adînc cercănaţi şi cu bărbia puternică, romană, părea prea afectat îngrijit la îmbrăcăminte pentru afectata trîndăvie în mişcări, în vorbă şi-n pri- vire. Nu, nu era un om de care să se-apropie! Ce mai însemna şi acest zîmbet lînced şi atoateştiutor? Ce mai însemna şi indiferenţa cu care se uita la clădirile în flă-cări, la agitarea oamenilor, evitînd să privească la dînsul cînd îi vorbea? Aşa îşi procura el documentele ome- neşti? Stearpă literatură!

Ion Lenş a zvîrlit ţigara şi, slobozindu-i braţul, s-a întors spre Lalu Măldărescu, privindu-l în ochi cînd nu se aştepta şi cu o vivacitate tot atît de neaşteptată.

— Gravă eroare psihologică! a mărturisit. O retrac-tez. Dar nu mi-o iert... Ca şi acum patru ani, cînd ai plecat pe zonă, pe urmă pe front... Ştiam că nu este, că nu mai poate fi războiul nostru...

— Al nostru? Ha-ha!... Al meu şi al dumitale?

— Cred că nu deţii exclusivitatea!... Al nostru... Celălalt!... Acela a fost şi al meu; nu numai al dumi- tale. Al unei întregi generaţii. Ştiam că nu mai este, că nu mai poate fi acelaşi. Dar îmi spuneam ca terapeutica are totuşi sorţi să reuşească... „Bine v-am găsit, camarazi!...” Hai? I-ai mai găsit? Te-ai mai găsit?... Nu! Terapeutica a dat greş, nu e aşa?... Prima eroare. A mea. Nu a dumitale... Fiindcă şi eu am crezut, cu oarecare îndoieli, dar am crezut; pentru dumneata cel de la masa de-acolo, de-atunci, la ,,Capşa”, lîngă fereastră, pentru acela am crezut. Şi eu n-aveam drept să mă înşel... Atunci prima eroare. Acum a doua!... Nu-mi închipuiam că ai prins rădăcini în asfaltul de-aci, cu lumea aceasta de-aci, care ştii că nu înseamnă nimic. Chiar cînd muşcă din ea un avertisment biblic ca acel de azi... Totuşi, ai prins rădăcină... Ce poate să fructi- fice un pom cu rădăcina-n asfalt? Fructe pipernicite şi uscate, de iască, cum sunt unele inimi de iască...

— În definitiv, ce vrei dumneata? întrebă uscat, de iască, Lalu Măldărescu, profund contrariat că acest romancier atît de jos situat în preţuirea sa cunoştea despre dînsul adevăruri pe care nu le-a spovedit nimănui.

— Nimic alt decît să mergi cu mine şi să-mi dai o mînă de ajutor...

— Spune aşa! Era mult mai simplu... Într-o zi ca aceasta, astfel de invitaţii nu se refuză...

— Să admitem. Aşadar, mergi?

— Mergem.

— Maşina este aci... La ciţiva paşi, lîngă „Cina”. Te previn că nu te duc la ceva amuzant. Dar am motive să cred că nici

dumneata nu-i fi avînd nevoie de ceva amuzant... Nici în celelalte zile... Nici mai ales într-o zi ca aceasta, cum pare că ai marcat-o cu o piatră albă? Sau cu una neagră?... Rămîne a se vedea.

Străbătînd cot la cot vălurimea mulţimii şi călcînd pe spinii de sticlă, Lalu Mălădărescu se întreba oare pentru ce fel de ajutor îl va fi găsit indispensabil un om ca Ion Lenş? Cum de-a ajuns el să aibă nevoie de vreun ajutor şi mai ales cum de s-a gîndit să se adreseze tocmai lui, cu care nu schimbă nici-o sută de cuvinte într-un an? Pe chipul flegmatic, cu trăsurile relaxate, nu se citea nimic. Un soi de torpoare, ca a felinelor după digestie, o lenevoasă nepăsare mai vădită decît a sa chiar. Cînd o fi avînd timp să scrie atîtea şi atîtea tomuri? Şi cu ce spasmuri de energie? Îşi imagină stiloul romancierului moale, elastic, ca o macaroană fiartă, sucindu-se între degete fără consistenţă, după chipul şi asemănarea făpturei sale fără tresăr. Se spune că-l devoră pasiuni. Că din ele îşi soarbe seva cărţilor. Ce basme! Un copist de existenţe apocrife, trăind el însuşi o viaţă aprocrifă. Un zombi. Acesta e adevăratul, tipicul, categoricul zombi!

— Ciudat! spuse Ion Lenş, deschizînd cu cheiţa portiera automobilului de culoarea sîngelui închegat şi introducîndu-se la volan. Ia loc, alături!... îl invită, după ce-a deschis şi cealaltă portieră.

— Ce e ciudat? voi să afle Lalu Mălădărescu.

— Un moment... îţi spun imediat...

Ion Lenş a dat drumul motorului, a împins maşina îndărăt, să scape din teascul altor două automobile garate fără stăpîn, apoi, cînd a virat în stradă, se explică:

— Ciudat este că numai cinci minute înainte de a te întîlni în piaţă, privind în nimic, fiindcă mai mult în nimic priveai, la dumneata m-am gîndit. Pentru ceea ce-mi trecuse mie prin minte, de unul ca dumneata aveam nevoie. Nu de unul ca dumneata... De dumneata anume...

— Să mă consider flatat? îşi descoperi Lalu Măldărescu tonul ironic, sarcastic, din acea zi, pe care a crezut că-l pierduse pentru totdeauna, acolo, lîngă ticăloşia de vitrină, a ticăloşiei de prăvălioare.

— Să-ţi propun altă soluţie. Să ne considerăm amîn-doi instrumentele unei voinţi, unor decizii, unor coincidenţe, mai presus de noi...

— Olala!

— Nu-ţi place „mai presus”? E prea mistico-emfatic, ***à la*** Filaret şi concurentul său cu proclamaţiile? Să spunem atunci: în afară de noi!... Te satisface?

— Totuna e... Cu alte cuvinte, suntem amindoi o pereche de zombi! surîse mai departe Lalu Măldărescu, ironic, sarcastic, caustic.

Ion Lenş a frînat, să facă loc unui camion încărcat cu mobile şi inventării domestice, proaspăt scăpate de sub cine ştie ce dărîmături. Apoi a întrebat:

— Zombi? Ce e aia zombi?

— Cum? Dumneata întrebi? se răsuci pe jumătate Lalu Măldărescu, să-i vadă mai bine chipul.

Chipul era neclintit. Fără nici-o expresie. Atent doar la circulaţia străzii şi la semnalizările stopului.

— De ce să nu întreb? se miră sincer Ion Lenş. Zombi!... Parcă-mi spune ceva şi parcă nu.

— Dar dumneata eşti ca aceşti zombi! Într-o carte a dumitale am văzut întîia oară pomenire despre dînşii...

Mirarea lui Ion Lenş se prefăcu în resemnată acceptare:

— Tot ce se poate... Dacă-ţi imaginezi că mai ţii minte ce-ai scris într-o carte, cînd le-a ajuns altele zece, douăsprezece din urmă, te înşeli grozav! O carte scrisă e o eliberare. Ai scăpat de ea... Eşti plin de cea pe care o scrii ori ai s-o scrii... Celelalte s-au eliminat de la sine. Fără glumă! Ce e la urma urmei cu aceşti zombi?

Lalu Măldărescu a istorisit el ce e cu aceşti zombi, amintind şi cartea americanului W. B. Seabrook, cu toate că se îndoia de ignoranţa poate numai perfect simulată a romancierului.

— De la dumneata am aflat şi despre existenţa zom-bilor şi despre existenţa anchetatorului american... E cel puţin paradoxal să-ţi restitui eu acest capital... mai mult sau mai puţin literar... mai mult sau mai puţin, psihologic...

— Acum pare că-mi amintesc... În ce roman spui?

Lalu Măldărescu a citat şi titlul singurului roman de Ion Lenş pe care-l frunzărise vreodată.

— Posibil... Da! recunoscu autorul încriminat. Îmi amintesc mai precis. Poate că aveam niţică dreptate... Ne mişcăm şi noi în viaţă ca zombii vracilor din Antile... Eu.. dumneata... Trei sferturi din lumea pe care o cunoaştem...

Ion Lenş a încetinit, pentru a ocoli o movilă de sur-păturі prăbuşite în mijlocul străzii. A coborît geamul portierei, să privească îndărăt. Lalu Măldărescu îi pîndea pe obraz un semn de uimire, de emoţie, de

milă, de participare măcar cu imaginaţia la urgia căzută pe capul celor care astăzi-dimineaţă se deşteptaseră în casa lor şi acum nu mai aveau un coperiş, dacă se mai aflau cumva în viaţă. Nimic. Nici un tresăr. Ochiul înregistra amănunte cu răceala unei lentile de aparat fotografic. „E mai mort decît mine!" gîndi Lalu Măldărescu şi rosti în concluzie:

— Ciudat fel de a scrie romane! Ca să-mi pară şi mie ceva ciudat...

— De unde ştii dumneata cum le scriu?

— După cum te uiţi la oameni, la lucruri, la tot ce ne înconjoară...

— Şi cum să uit? zîmbi apatic Ion Lenş.

— Ca un zombi. Ca un zombi de-al dumitale şi de-ai lui Seabrook!

— Posibil... Este nevoie să te uiţi cu lupa sau cu luneta ca să vezi dincolo de oameni şi de lucruri?

— Dincolo!... accentuă Lalu Măldărescu, repetîndu-i pretenţiosul cuvînt. Cine poate vedea dincolo? Ştie cineva ce e dincolo de o aparenţă?

Ion Lenş aşteptă la un stop şi aprinse o ţigară cu bricheta electrică a maşinei, înşurubînd-o la loc metodic. Apăsă pe accelerator cînd s-a schimbat lumina şi a răspuns cu întîrziere, cu întreruperi, ferindu-se din calea alaiurilor cu jalnice boccele de sinistraţi.

— Nu vorbesc metafizic. Vorbesc ca scriitor, ca romancier... E greu să vezi al doilea şi al treilea plan dintr-o aparenţă, dintr-o existenţă?... Măcar al doilea şi al treilea, căci planurile se multiplică la infinit ca în jocurile de oglinzi paralele... Să luăm cazul cel mai banal. Dualitatea cea mai frecventă din oameni; cele două aparenţe, cele două planuri... Cîţi oameni care, pentru

toată lumea, în raporturile lor cu noi, ni se par exemplare-model, ca în cartea de citire: oneşti, demni, afabili, inteligenţi, întreprinzători, generoşi, cîţi, în viaţa lor cealaltă, intimă, de-acasă cu soţia, iubita, cu părinţii, copiii, fraţii, cîţi nu sunt adevăraţi monştri de egoism, de tiranie, de calcul, de perfidie, de ingratitu- dine?... Şi cîţi criminali, excroci, rataţi, scursori ale societăţii, cîţi, pentru aceeaşi mînă de intimi ai lor, mamă, soţie, iubită, copii, nu se ridică la o adevărată sfinţenie?... Citeşti viaţa oamenilor mari în halat şi în papuci, ca să te dezguşti pentru totdeauna de oameni mari!... Şi citeşti la rubrica judiciară mărturiile mame- lor, iubitelor, soţiilor, copiilor de excroci, de criminali, de rataţi, ca să vezi cît de adoraţi sunt aceşti monştri pe care societatea îi pune la stîlp... Adoraţi, iubiţi, pentru ce?... Pentru ceea ce dau... Pentru viaţa lor secretă, de pe celălalt plan, al doilea, pe care noi o ignorăm... Dacă poţi să le intuieşti acestea, să le vezi, să le întrevezi măcar, romanul e scris... Se scrie singur... Şi am pomenit cazul cel mai banal, mai uzat, epuizat de literatură... Mai sunt altele, îndestule, ceva mai gingaşe... Planurile interioare, din noi, pe care noi înşine le ignorăm... Nu-ţi pare?

— Mulţumesc pentru reţetă! a răspuns fără nici o convingere Lalu Măldărescu, surîzînd ironic, sarcastic, caustic, la gîndul că astăzi toţi îi ţineau cîte-o predică, îi dădeau cîte-o lecţie, pe care nu le-o ceruse. Mulţu-mesc! Dar n-am intenţie s-o aplic... Nu rîvnesc să scriu romane.

— Le trăieşti.

— Roman se numeşte? Cea mai banală existenţă.

— Cea mai banală existenţă întrece cu mult imagi-naţia unui romancier. Cea mai banală existenţă, a ori- cărui om, îndeosebi dintre aceste două războaie. Nu?

— Fie! a consimţit cu indiferenţă Lalu Măldărescu. Acum poţi să-mi spui şi unde mergem?

— Am ajuns... Priveşte... Ceea ce vezi răspunde în locul meu.

Pe-o cale ocolită şi lungă, ajunseseră în cartierele din preajma Gării de Nord. Iar priveliştea ruinilor şi pustiirii răspundea într-adevăr mai înfiorat decît ar fi izbutit descripţia unui zugrav de arătări, peripeţii şi existenţe apocrife ca Ion Lenş.

Aci, năprasna căzută din cer n-avea ceva spectacular, parcă factice, parcă meşteşugit regizată, ca în piaţa cu enorme edificii care ardeau în vîltori simetrice pentru un impresionant film documentar. Nu pluteau rochii de seară zvîrlite de la ferestrele etajului cinci să aterizeze legănate de vînt ca multicolore şi decorative paraşute. Nu băteau cadenţat talpa plutoane cu arma la umăr, păstrînd ordine, în vreme ce pompierii pe scări de acrobaţi îşi treceau din mînă în mînă valizele luxoase de piele cu etichetele hotelurilor din toate capitalele Europei şi staţiunilor balneare din munţii sporturilor de iarnă. Nu existau nici spectatori cu mîinile în buzunări, co- mentînd şi făcînd haz de episoadele comice. Nici mărimile sosite cu automobile cît tancurile, cu fotografii, aparatele de filmat şi reporterii în suită. Aci, schijele pisaseră în sărăcie, terciuind la pămînt vizuinile sărăciei, s-o scoată la iveală, în hîda şi tragica ei goliciune. Se vedeau tramvaie cu remorcele încălecate, zvîrlite de pe linii, stropite de sînge. Sîrmele electrice înnodate ca sforile. De pe-o baracă de

covrigărie spînzura cadavrul unui cal de cotiugă, spintecat, cu maţele afară. Cîini jigăriţi şi hulpavi trăgeau cu dinţii, mîrîindu-se. Boceau copile desculţe, cu odrasle încă mai mici în braţe, aşe-

zate pe marginea caldarîmului. Femei despoiate, asudate, cu smocuri de păr spînzurînd din broboade, făpturi fără vîrstă şi sex, tăbîrceau legături urîte, bălţate, de ţoale şi aşternuturi, de hîrburi, lămpi ruginite, oale de noapte şi maşini de cusut. Toate prin nouri de fum, de tăciune, de nisip, de zgură, de cărămidă roşie. Bărbaţi cu buzele strînse, ştergîndu-şi năduşala cu mîneca, duceau cadavre spre camioanele cu platformă şi căruţele cu cai, care au purtat sifoane. Cadavre. Şi în coşuri, bucăţi de cadavre.

Ion Lenş a oprit automobilul lîngă un sergent de stradă. A coborît, a schimbat cîteva vorbe, a arătat o hîrtie parafată, i-a făcut semn lui Lalu Măldărescu să-l urmeze, închizind portierele cu cheiţa.

— Aduni documente umane? a întrebat Lalu Măldărescu. Urîtă profesie! Pentru aceasta nu pricep însă de ce aveai nevoie de ajutorul meu.

Celălalt a tăcut. Nu părea să fi luat aminte la intenţia de dispreţ şi batjocoră a întrebării. I-a prins braţul. „Ce-a ajuns braţul meu pe ziua de astăzi? mocni în el Lalu Măldărescu. Sunt un fel de cîrpă, cînd pentru una, cînd pentru unul! Nimeni nu se întreabă dacă n-aş avea şi eu nevoie să mă sprijin de-un braţ... De-o cîrjă sufletească...” Cîrja sufletească a respins-o. Era o noţiune pe care ar fi vrut s-o restituie numaidecît pretinsei domnişoare ***L. M.***, cum a restituit romancierului istoria cu zom- bii din Antile.

Călcau iarăşi pe spini de sticlă. Şi pe sfărmături de ziduri, de uşi, de firme, de obloane, de schije, de tinichele, împroşcate pînă în mijlocul uliţei.

— Nu adun nici un fel de document omenesc... vorbi într-un tîrziu Ion Lenş. N-

am adunat niciodată astfel de documente. Pe acestea nu le cauţi. Vin ele la tine... Te caută ele. Numai atunci sunt de vreun preţ... Caut altceva. În necunoscut! Un ac în movilele acestea de ruini. Cam bizar?

Lalu Măldărescu a dat din umeri:

— Pentru ziua de astăzi, nimic nu-mi mai pare bizar.

— Să-ţi lămuresc totuşi! stărui Ion Lenş. Caut un vechi şi uitat maestru al meu; dacă se poate spune un fel de părinte sufletesc... De acum peste treizeci şi cinci de ani... De cînd, licean, am îndrăznit să-i trimit cele dintîi gîngăveli literare... Le-a primit, le-a citit, mi-a răspuns m-a îndrumat... Pe urmă, drumurile, noastre au fost altele... Se numeşte Mihai Cristoveanu.

— Mai trăieşte Mihai Cristoveanu! întrebă surprins Lalu Măldărescu.

— Mai trăieşte... Cum vezi, uitat de toţi... Mort pentru toţi... Cei de-acolo, de unde venim... Cred că numără între şaptezeci şi cinci şi optzeci de ani. N-a fost un scriitor din cei mari şi strălucitori. Mă îndoiesc că figurează în multe antologii. A fost însă un om... Şi a rămas un om... Ceea ce nu ni se întîmplă tuturor... Ne-am văzut din ce în ce mai rar. Venea el la mine din cînd în cînd, să-şi procure cărţi, să stăruie pentru vreun necăjit din acest cartier, unde locuieşte de trei decenii. Pe aproape de gară. L-au atras gările, plecările, uzinele, atelierele, un anume aspect al începutului de veac de prin 1900, pentru care epocă a fost un fel de precursor... L-a atras şi o anume faţă proletară a începutului său de veac. Era un modest zugrav al acestei lumi de-aci... Bizareria acum începe... De îndată ce-am ştiut că în aceste cartiere s-au înverşunat bombardierele, cum era şi de aşteptat, —

gară, Triaj, Atelierele „Griviţa”! —, mă rodea nevoia să-l caut, să-i fiu de-un ajutor. Dar cum să-i dau de urmă?... O singură dată i-am călcat în casă. Nu ştiu cum se cheamă strada. Mi-a rămas în minte numai numărul casei; mie, care nu ţin minte nici numărul telefonului meu, nici numărul maşinei pe care-am lăsat-o în drum... Numărul 27... Mergem să căutăm pe patru-cinci străzi paralele, numărul 27...

— Şi eu ce rost am?

— N-aş şti. Nu mă întreba. M-am gîndit la dum- neata fără o pricină definită. Poate fiindcă ne ase- mănăm.

— Mă aseamăn eu cu dumneata? Ce fantazie de romancier! exclamă Lalu Mălădărescu, privind spre capătul uliţei, unde au ajuns şi unde nu se cunoşteau urmele bombardamentului.

Era o stradă deocamdată cruţată. Cu urîte şi scunde case-vagon, galbene, dreptunghiulare, înşirate una după alta, perpendiculare pe trotuar, cu un singur geam la stradă, cu faţada în curţi sărăcăcioase, înguste, înviorate ici-colo de-o firavă vegetaţie; un liliac, un măr, un gu- tui cu frunzele prăfuite, mai departe un oţetar... Dar ferestrele scăpaseră intacte Coţcodăceau găini lîngă ruginite pompe de apă, cloşte cu pui, lătra un cîine priponit în lanţul cu veriga pe sîrmă. Ion Lenş nu se uita la toate acestea. Părea că nu le vede şi că nici nu-l pot interesa.

— Ne asemănăm într-un fel! răspunse, cînd Lalu Mălădărescu renunţase să mai afle răspunsul. Pe amîn- doi ne desparte de viaţă o membrană... Ca mănuşile de cauciuc ale chirurgilor cînd intră în sala de operaţie. Numai că membrana care mă desparte pe mine de viaţă e voluntară, premeditată,

adoptată de mine ca să mă apere de tot ce mă atrage prin toţi porii spre viaţă. Spre toate nebuniile vieţii... Altfel, cînd şi cum mi-aş scrie cărţile, dacă m-aş da vieţii?... A dumitale e o membrană în care te-a încapsulat ea, viaţa, ca să te izoleze ea... Să nu-ţi permită ea s-o trăieşti deplin, cum este, cum poate merită. Cauze diferite, efectul acelaşi! Cînd m-am hotă- rit, să viu aci şi să-mi caut vechiul meu părinte literar, pe care poate l-am trădat, ca să-i fiu de-un ajutor, ca să-mi plătesc măcar în asemenea împrejurări o datorie uitată, gîndul cel dintîi mi-a fost la dumneata. Suceli ale subconştientului!... Afinităţi elective!... Ca şi mine, erai disponibil. Nu te ţinea nimic. N-ai de alergat pentru nimeni, de ajutat pe nimeni. Am căzut şi în a treia eroare psihologică?

— Nu. De data aceasta nu!

— Cu atît mai bine. Să trecem la altă stradă. Pe aceasta, casa de la numărul 27 nu-mi aminteşte nimic. Nu e ce căutăm.

13

Fetiţa care împingea căruciorul cu boarfe s-a oprit să răsufle şi să se uite la străini.

Purta o îmbrăcăminte de flanelă cafenie, spălăcită, cu mîneci înnădite de-o culoare tărcată, cu nasturi lipsă la număr; o îmbrăcăminte care nu s-ar fi putut numi o rochiţă. În picioarele fără ciorapi clempăneau încălţări

prea largi, bărbăteşti, probabil de la vreun frate mai mare. Părul bălan şi poate frumos, adunat într-o codiţă de şoarec. Obrazul, mînjit de funingine. Dar ochii, de-un albastru mediteranean, luminau toată această mizerie vestimentară ca două focare, atrăgînd privirea numai asupra lor.

— Greu, fetiţo! a spus Ion Lenş.

— Greu, domnule. Dar pentru alţii şi mai greu. Noi scăpărăm teferi... Lu' tata Victoriţei d-alături de noi i-au retezat amîndouă picioarele la Triaj. Iar casa?... Casa, zob!

— Şi zestrea unde-o duci?

— Pe strada Petrăchescu II, acolo avem noi pă mama-mare. Că ne zbură şi nouă acoperişul ca o pălărie... Cînd am ieşit din pivniţă, după încetare, ia pălăria casei de unde nu-i!...

— Văd că nu te-a îngrozit prea tare.

— Aia s-o crezi dumneata!... Făceam la cruci şi mătănii şi ţipam, şi plîngeam, şi iar făceam cruci, cîte n-ai făcut dumneata toată viaţa. Numai te uită ce e împrejur, ca să vezi ce fuse p-acilea.

Fetiţa cu ochi luminoşi şi haina ponosită de cenuşăreasă a rotit privirea de albastrul mărilor meridionale. Au rotit-o şi dînşii. La fiecare trei case, una ştearsă din temelie, a doua cu pereţii spintecaţi, a treia ceva mai nevătămată dar cu uşile şi ferestrele smulse, cu pălăria streşinilor zburată. Prin curţi mişunau gospodinele şi bărbaţii, adunînd ciobăie, clădindu-le sub pereţii întregi, pe tărgi de purtat cu m]na, cei mai norocoşi în căruţe. Trecuse ceasul tînguirilor, şi-i zorea noaptea. Cîte o ambulanţă îşi sălta roţile prin gropi şi brazde de moloz.

Toate încercările lor să dea de urma pe care o căutau au fost pînă aci fără izbîndă.

Oamenii răspundeau cu obidă, adînciţi în amarul lor. Femeile îi măsurau cu vrăjmăşie. După chip şi port, veneau din locuri care au fost mai ocrotite, din centru, din lumea procopsiţilor şi a mădămurilor care-şi vîntură sulimanurile şi blănurile în automobile, fără nici o grijă din cele sortite de viaţa cîinoasă numai pentru dînsele. Era ultima stradă, înainte de a renunţa pe ziua de azi.

— Fetiţo! mai nădăjdui Ion Lenş. Eşti de pe strada asta?

— Dar dupe care? Uite, din ălălalt capăt. Unde răspunde în Griviţa.

— Nu cunoşti? N-ai auzit cumva despre un domn Mihai Cristoveanu, care locuia pe-aci?

Copila n-avu a se gîndi mult. Ochii i s-au mai lumi-nat încă.

— Un domn bătrîn? Unchiul Mihai!... Cum să nu-l cunosc?...

Ion Lenş a săvîrşit atunci ceva cu totul neaşteptat pentru tovarăşul său, omul morăcănos de la „Capşa", celălalt zombi. S-a repezit la fetiţă, a ridicat-o în braţe şi a sărutat-o pe fruntea plină de funingine. A depus-o jos, alături, ţinîndu-i bărbia între degete şi cerîndu-i cu nerăbdare celelalte lămuriri:

— Îl cunoşti cu adevărat?

— Dacă suntem vecini.

— N-a păţit nimic?

— Dînsul nu... Dar casa păţi destule!... I-a luat suflul şi ochelarii, nu numai pălăria. Adică, uşile şi ferestrele... Au zburat la noi în curte, pe privată...

— Mergi să ne conduci pîn' acolo?

— Prea multe vrei dumneata!... Ai picioare, ai ochi... Cu ajutorul lor ajungi... E la capătul străzii, nu la capătul lumii...

— O vezi? întrebă Ion Lenş cu uimire, fără să-i slăbească bărbia dintre degete, dar

adresîndu-se lui Lalu Măldărescu. După înfăţişare, ar fi crezut cineva ce răspunsuri ascuţite poate să-ţi toarne? Are şi humor. Are humor, şi n-are...

Aci s-a oprit, ca să n-o ofenseze, uitîndu-se la încălţările băieţeşti, prea largi şi scroambe, trase pe picioarele goale.

— Va avea!... a complectat.

— Ce să am? ţinu să afle fetiţa, privindu-l în sus, cu ochii de fantasticul albastru mediteranean.

— Mai multă milă de noi să ai!... Ne laşi singuri aci, să ne rătăcim?

— Nu vă rătăciţi, că sunteţi destui dă mari... Cum să mă duc? Ce fac cu zestrea d-aci? Cum i-ai zis zestre în de-a rîsul, că te-am înţeles!... Ce fac cu mama cînd m-o lua la zor?... Mai am două drumuri de făcut. Aşa e că nu poţi răspunde!... Uite! Ca să vezi că am milă, ţi-arăt eu cum s-ajungi la unchiul Mihai. (Vorba vine că-i unchi. Aşa-mi zise el să-i zic!) Mergi pînă aproape de capăt. A treia casă pe stînga.

— Ştiu... Numărul 27...

— Iacă, nu ştii!... Numărul 7... Din 27 se mută acum doi ani, că-l scoase propitarul, să facă bloculeţ. Un zarzavagiu îmbogăţit de război... Se umflase în bloculeţ cu trei etaje. Acum i-au sărit etajele ca foile de varză.

Fetiţa s-a oprit să rîdă cu oarecare satisfacţie de această reabilitare a principiului de justiţie divină, pe care satisfacţie Lalu Măldărescu o înţelegea prea bine, deşi o rezervase în cugetul său numai pentru breasla coaforilor.

— Şi să mai ştii una! urmă. Unchiul Mihai poate să nu fie acasă. Întreabă în vecini. Întreabă la noi, numărul 5, la mama. Dar nu-i spui că am stat de poveşti în drum, fiindcă nu dumneata o să-mparţi cu mine păruiala

care m-aşteaptă. Auzi? îl cauţi pîn' vecini, că o fi sărit să dea ajutoare altora mai loviţi. Aia e a lui! Dă cămaşa dupe el. Acum, că le ştii şi le pricepuşi toate, ***auf viderzen!***

— Te-ai dat cu nemţii?

— Atîţia cîrnaţi să mănînce dînşii, cîţi or căpăta de la mine. ***Arivoar!***

După această precizare a sentimentelor sale faţă de taberele beligerante, s-a pregătit să plece, împingînd la căruciorul cu zestrea calică. Ion Lenş a mînat-o însă domol, cu palma pe umăr mai la o parte, să-i sufle ceva plecat la ureche. Un mare secret. Se căută în buzunar, scoase mai multe hirtii. Fetiţa nu voia să creadă în secrete. Şi nu voia să primească hîrtiile.

— Dacă-ţi spun că e de la Patronaj! Ordin de la Patronaj! stăruia Ion Lenş.

— Adică sunteţi de la Patronaj? Ăia spune mama că umblă cu luatul, nu cu datul.

— Noi suntem din cei cu datul. Ordin! N-ai încotro. Din fiecare stradă să alegem cîte-o fetiţă. În trei zile să fie îmbrăcată cu pantofi şi rochiţă nouă. Cînd vom trece la inspecţie, aşa să te găsim, fiindcă altfel e vai şi-amar de noi! Şi de tine!

— Atunci să vă dau chitanţă.

— Nu-i nevoie. Cînd trecem peste trei zile, ne dai şi chitanţă.

— Întrebaţi nu acilea, că d-acilea ne-au spart bom-bele cotineaţa... La mama mare mă căutaţi, pă Petră- chescu II, numărul 15, întrebaţi de Rodica Ică. Aşa mă cheamă. N-ai ce să-mi faci! Dar nu-s neam cu Ică, ălălalt, marele şi frumosul. El e brunet. Eu sunt mai urîţică şi sunt blondină.

— Asta se vede. N-aduci de fel cu Ică cel Mare.

— Acum chiar că o luai din loc! Mulţumiri lu' domnu' Patronaj... Bună seara...

Rodica Ică o luă din loc, opintind la căruciorul cu zestre, scule şi destrămate ţoale. Neavînd buzunar, nici ciorapi şi încă mai puţin poşetă păstră hîrtiile în podul palmei, mai uitîndu-se din cînd în cînd la ele cu neîncredere. Ion Lenş, emisarul improvizat al domnului Patronaj, călca mult măi viu decît îi era în năravi, fără să ia seama la grunzurii de tencuială şi tinichelele de acoperiş care se răsuceau sub talpă, muşcîndu-l de fluierul picioarelor. Alături de dînsul, dezmorţit din mocneală, păşea cu grabă înviorată şi Lalu Măldărescu, nedumerit de schimbarea din celălalt şi din el. Îl încerca şi un fel de pizmă josnică, de care se simţea umilit. De ce nu i trecuse lui prin minte să facă aceasta? Poate fiindcă Ion Lenş numai se silea să fie un zombi, pe cînd el era cu adevărat, fără speranţă, fără leac.

Mihai Cristoveanu se afla dezbrăcat în vestă, cu pantalonii suflecaţi şi cu o pereche de bocanci soldăţeşti în picioare. Nu arăta a optzeci, nici a şaptezeci şi cinci, nici a şaptezeci de ani. Un moşneag vîrtos, cu părul alb, dar des perie, cu ochii pătrunzători, poate cam prea apro- piaţi de rădăcina nasului, încît privirea avea ceva bă- nuitor, străin de dreapta-i fire. Fiindcă firea şi-a arătat-o îndată. Şi alta era.

Cînd au intrat în curte, s-a uitat ponciş. Pe urmă s-a dumirit, a ridicat braţele suflecate şi vînoase în aer, a

strîns în braţe şi a sărutat pe obraji ucenicul căzut în apostazie, mărturisind:

— Aş putea să-ţi spun că nu m-aşteptam. Ade- vărul e însă că tot te-aşteptam!... Zic, trebuie să vadă el ce s-a întîmplat cu moşnegăria de mine. Tot a mai rămas ceva de om în el! Ce faci, bre? La tine, nimic?... Bun, teafăr, tot?

— Bun, teafăr, tot!

Întorcîndu-se spre Lalu Măldărescu, întrebă:

— Scrie şi dumnealui?

— Nu.

— Bine faci! Să-ţi pierzi viaţa ca animalul ăsta?...

Îşi scutură varul şi praful de pe pantalonii sumeşi; varul şi praful din păr. Îi mai cercetă puţin cu ochii sfredelitori.

— Aveţi vreme?

— Avem...

— Se nimereşte taman bine. Fiindcă n-aţi venit în vizită de etichetă, nu vă ofer dulceaţă şi cafea. De altfel, nici n-am. Am renunţat la tabieturile boiereşti cam de multişor.

Frecîndu-şi bărbia de pergament cu palma aspră, noduroasă, le-a preţăluit îmbrăcămintea din cap pînă-n picioare, cu o anticipată milă:

— Păcat de hăinuţe!... Nu le văd bine. Am să vă pun la treabă!... Pe urmă vom vorbi, dacă vom mai avea cînd...

Şi i-a pus cu adevărat la treabă.

Pălăria şi ochelarii casei zburaseră. Dar pereţii erau întregi, iar puţinul său avut scăpase mai-mai nevătămat: cărţi, cîteva scoarţe străvechi, mobile tari şi colţuroase. Ieşise cu bine din cumpănă. Se socotea chiar un priveli- giat pe nedrept. Avea însă a adăposti pe alţii mai bîntuiţi de soartă. O

vecină cu bărbatul la oaste şi cu prunc de trei luni la sîn. O bătrînă paralizată de la casa de peste drum, dezgropată din surpături. Trei copilaşi cu părinţii mai crunt zdrobiţi: mama la morgă, tatăl la spital. Pe toţi îi culesese în încăperile strîmte, fără coperiş, fără ferestre şi uşi, însă cu pereţii tot mai păstrînd oarecum iluzia unei case omeneşti. Treaba era să înjghebe grabnic un acoperiş din bucăţile celui vechi, din scînduri, tăblii şi poclade. Un acoperiş mai mult de cort, ca să nu doarmă ospitalizaţii sub cerul gol. Şi mai grea treabă să care aci, la adăpost, sub ochii stăpînilor, sărăciile de aşternuturi, dulapuri, sipete, scaune, blide, scurmate din sălaşurile lor năruite.

Astfel, Ion Lenş şi Lalu Măldărescu, zombii de pe scaunele de la „Capşa”, s-au dezbrăcat şi dînşii de haină, au suflecat mînecile şi s-au înhămat la ispravă de sala-hori. Gîfîiau, opinteau, săltau pe umeri lădoaie, treceau strada dintr-o parte în alta, peste hîrburi de străchini, cu sobiţe de fier în braţe, cu pături şi plapome hrentuite, zoriţi de unchiasul care nu-i slăbea şi se uita mereu la cer.

— Numai de n-ar da o ploaie la noapte, bre, oameni buni! Stai! Stai să te-nvăţ eu de unde s-apuci. Bre, ce oameni! Scriu romane despre torţile cerului şi nu ştiu să ridice un cufăr de toartă!...

Cei trei copii, două fetiţe şi un băieţaş, se ghemuiseră muţi într-un ungher, lîngă biblioteca lui Mihai Cristoveanu, cu cărţi de mult pierite din amintirea contemporanilor. Se strînseseră unul în altul, rodeau din cîrmojuri hleioase de pîine, cutezau să se ridice şi să se repeadă vajnic în uşă numai cînd recunoşteau un lucru din ruinele casei lor:

— Asta e al nostru, nu-l amestecaţi... E strugul şi tesla tatei!... Vai de mine şi de mine, ce-o să spună mama cînd o vedea că s-a spart globul de la lambă?

Mama era la morgă. Dar ei încă n-o ştiau, n-o înţelegeau, nu puteau s-o admită.

— Mai este o femeie rănită, la 23, rănită grav!... îi purtă grija Mihai Cristoveanu. Nu ştiu ce fac domnii de la Salvare?

Ion Lenş, cu un vraf de farfurii în braţe, rosti:

— Aş putea s-o duc eu cu automobilul.

— Cum, bre? Ai automobilul aci şi taci? Ce fel de om eşti? Lasă farfuriile jos şi prezintă-te cu maşina la scară... Uite la el! Are automobil şi cară farfurii. Te-ai tocmit chelner? Ştii tu cîţi nenorociţi de schilozi ai de transportat numai de pe strada asta şi de pe cea de- alături? Nu te mai codi. Trap!...

Ion Lenş nu s-a mai codit. Nici nu făcea impresia unui om care să se codească. Intrase în el, înviase în el, alt om. Toată lingoarea din mişcări, de pe chip, din ochi căzuse ca o zgură. Se mişca repede, zdravăn, argă- ţeşte; părea fericit că i s-a acăţat pantalonul de stofă englezească şi că i-a plesnit în spate cămaşa de mătase, că mîinile purtau acum zgîrieturi de cioburi şi de cuie ruginite, cum purta şi în obraz o crestătură însîngerată, peste care Mihai Cristoveanu, în loc de orice alt dezinfectant, a presărat cenuşă „pe garanţia sa”. Lalu Măl- dărescu nu se lăsase mai prejos. Era şi el cu pantalonul hrentuit, cu cămaşa lipită în spate de năduşală şi cu palmele julite, beşicate, urzicate de usturime. Deocamdată, cu o îndemînare de infirmier, ajuta la strămutarea bătrînei paralitice de pe mindirul de-afară în patul lui Mihai Cristoveanu. Bătrîna îl privea de jos în sus, cu ochii-stinşi, cu un surîs

uscat pe buzele uscate, molfăind cuvinte abia inteligibile:

— Să trăieşti, maică. Să-ţi dea Dumnezeu noroc, băiatul maichii. Şi să ai parte de-o nevastă cum meriţi, că inel de cununie văd că nu porţi.

— Bine! Bine, coană Sofio! Să lăsăm astea pe mai tîrziu. Pe la noapte! a spus Mihai Cristoveanu... Acum ai să rămîi singură. Ţi-aş spune să priveşti în tavan, însă tavan nu prea este. A fost, dar s-a isprăvit. Cînd or ieşi stelele, le-i număra, că numaidecît vreau să ştiu cîte-s deasupra bordeiului meu.

O înveli pînă la bărbie. Trecu la alte îndatorinţe, împărţind cuvinte şi iznoave de îmbărbătare, aburcînd şi clădind bagajele fiecărora pe despărţăminte. În cea-laltă cameră, fostă sufragerie, unde nevasta de mobilizat îşi alăpta pruncul, chincită pe-o lădiţă verde cu cercuri de fier, Mihai Cristoveanu s-a aşezat şi el o clipă, să-şi tragă suflarea şi să-şi aprindă pipa.

Suflînd în chibrit, a spus:

— Asta îmi aduce mie aminte o întîmplare din 1907, cu Madu...

Lalu Măldărescu a scăpat din mînă o cutie cu scule de dulgher, care s-a deschis şi a răspîndit toate dălţile, şurubelniţele şi rîndeiele pe jos. Nu s-a plecat să le culeagă. A întrebat altcineva, zombul din el, cu glasul lui:

— Aţi cunoscut vreun Madu? O familie Madu?

— Depinde care... Erau doi fraţi. Constantin Madu şi Wladimir Madu. Despre care vorbeşti?

— Ştiu eu?... Constantin? Wladimir... Amîndoi.

— Pe Constantin nici nu l-am cunoscut, ceea ce se numeşte a cunoaşte un om...

„Bună ziua! Şi să ne ve- dem cu bine!” De altfel, a şi murit relativ tînăr. Acum vreo treizeci şi doi, treizeci şi cinci de ani. Cu Wladimir se schimbă lucrurile. Aş putea spune că am fost prieteni, cît putea el să fie prieten cu cineva, pînă ce intra la harţă pentru chichiţe de doctrină. Tovarăş de luptă, acum vreo patruzeci şi cinci de ani. Socialism, Internaţională, congrese, greve, broşuri clandestine, Dobrogeanu-Gherea, Ieronim Pacu, eu... Timpuri!... El era ceva mai june şi mai fanatic... Fanatismul neofiţilor. I-am pierdut urma de mult... Din vremea celuilalt război. Cred că e şi el de mult oale şi ulcele. M-aşteaptă undeva, într-o lume mai bună, să încheiem alt război, al nostru, pe chestie de tactica proletariatului. Acolo o să ne înţelegem mai uşor... Cu el a fost întîmplarea despre care mi-am amintit. S-o lăsăm pe altă dată... Ne apucă noaptea şi camuflajul...

Lalu Măldărescu s-a sprijinit în genunchi, pe po-deaua, cu măciniş de ziduri şi tencuială, pentru a culege sculele de dulgher, orînduindu-le şi meremetisindu-le în cutia de lemn, ca o foarte conştiincioasă calfă.

Cartea a doua

...APOI, O ZI ÎNTREAGĂ...

1

A doua zi, Lalu Măldărescu s-a deşteptat tîrziu, cu oasele dureroase, cu muşchii, vlăguiţi, cu încheieturile blindate de vînătăi; dar încă din somn, într-o învăluire de nemărginită şi necunoscută, extatică fericire.

S-a şi temut, să deschidă prea repede, imprudent, ochii.

Sub scoica translucidă a pleoapelor, a aşteptat mai întîi să se istovească lăuntric perindarea ciudatului haos de peripeţii îndeaievea, în ciudatul lor amestec cu altele plăsmuite prin somn, urzite de vis. Nu erau unele cu mult mai absurde decît celelalte. Străine îndeopotrivă de tot ce-a trăit şi i se întîmpla lui de douăzeci de ani, îndeosebi în ultimii cinci, fie în viaţa cea adevărată, fie în nălucirile visului. Străine, absurde şi totuşi încîntă- toare.

Nici una nu se-mpotmolea într-un naufragiu. Toate isprăveau cu o ferice dezlegară pentru toţi. Mai ferice încă pentru

dînsul, fiindcă el era acum Alfa şi Omega, precum venise prin somn să-i destăinuie la ureche călugărul cel nebun şi tuturor cunoscut Filaret, vestindu-i că aşa a decis peste noapte Împărăţia Mielului. I-a mai şoptit, s-o ştie, că numai se preface el a fi călugăr ne- bun, travestit aşa de Intelligence Service.

Pe urmă n-a mai auzit ce spune, din pricina unei crescînde şi grandioase simfonii. Se apropiau pe cer valuri de bombardiere, sclipindu-şi elitrele metalice în soare; dar cine născocise că huruitul lor e lugubru? Într-o imensă orchestră dirijată de Enescu, din avionul amiral, executau ***Eroica*** lui Beethoven. (Beethoven optase pentru cetăţenia americană.) Iar mulţimea de pe stradă aplauda în delir, cu ochii în sus, călcînd pe-un covor de diamante, peruzele, safire. El, cu Lavinia, care nu mai era pretinsa domnişoară ***L. M.*** ci numai Lavinia, Lavinia sa, aşteptau rezemaţi de vitrina magazinului din Old Bond Street, London. Cînd bombardierele deşertau obuzele, amîndoi le prindeau graţios din aer ca nişte inofensive balonaşe de gumă, din cele care făceau odinioară desfătarea copiilor la Moşi, şi cu o singură răsu- citură le deşurubau focoasele. Iar dinlăuntru zburau atunci, risipindu-se sub arcade de curcubeu, nu de flă- cări şi fum, stoluri de porumbei albi; porumbeii păcii, cu ramura de finic în pliscul de mărgean. Copsele obu-zelor cu surpriză purtau iniţialele lor: ***L. M.*** „Aceasta ai s-o încopciezi numaidecît la loc, pe portţigaretul tău! spunea imperios Lavinia. Nu-mi place să-l văd aşa, fără verighetă. Ce, a divorsat? Eu îl ştiu cununat pe vecie cu poşeta mea şi nu admit jocul stupid de-a divorsul... Uite! ea nu şi-a scos

verigheta de pe deget. E mai ascultătoare...” Că portţigaretul său şi poşeta Laviniei aveau degete, nu-i mira prea mult. Găsea foarte firesc. Cum foarte firesc îi părea că poartă inele de cununie, care în acelaşi timp erau şi iniţialele lor, cifrul comun sub care sunt predestinaţi să circule prin lume: ***L. M.*** „Şi cu cestelalte iniţiale ce faci? întreba el, numai pe jumătate ironic, cu o tachinare drăgăstoasă. S-au adunat o duzină de duzini. Le pui în vitrină ca să ai ce admira şi să-l scandalizezi pe numitul imbecil Săndel? Bagă de seamă să nu te surprindă cînd s-o întoarce de la curse, unde i-a suflat pariul austriac lui Birlic.” Ea se sălta pe vîrful pantofilor de la „Perugia”, ca să-i caute de-aproape în ochi, ţinîndu-l de reverurile hainei şi pătrunzîndu-l cu privirea sa cam mioapă, mai dulce decît toate privirile femeilor de pe lume.

Îl scutura de reverurile hainei, bătînd delicios înciu-dată din vîrful pantofului în trotuar şi mustrîndu-l cu o severitate care numai pe dînsa o prindea: „Ba te pof-tesc! Iar eşti imposibil? Aceste o duzină de duzini de iniţiale omologate le păstrez ca să-mi complectez colec-ţia din adăposturile de la Londra, Berlin, Paris, Milano, Odessa şi adăpostul SOBOLIA din Bucureşti, domnule urîcios de pe stradă!... A doua oară dacă îl mai faci pe causticul cu mine, îţi iau cravata de la gît şi i-o dau lui Ică. El o ţine mai bine, fiindcă tot timpul o pipăie şi o...!” Îi spunea „urîcios”, dar cu vîrful mănuşilor scoase de pe degete îl atingea dezmierdat, fluturat, ninerit pe obraz.

Bombele, foarte bucuroase că şi-au isprăvit datoria, se înălţau îndărăt la cer, într-o apoteoză de curcubeu, printre paraşutele multicolore din rochii de seară şi

fîl- fîitoarele cocarde de porumbei, anunţînd că sunt foarte grăbite să ducă un mesagiu lui Churchill. Un mesagiu din partea călugărului Filaret, care a fost expediat în lagăr de Antihrist pe-un milion şi o mie de ani, plus trei luni, sub pretext că i-a stricat un film documentar tocmai cînd lua un hap vermifug, ca să nască un limbric „citat pe naţiune.” „Bine! încuviinţa el. Alfa şi Omega, făcîndu-le semn că pot pleca. Grăbiţi-vă, căci nici noi n-avem timp de pierdut la spectaculare părăzi şi apoteoze. Nu suntem lapidari şi dinamici; iar superbia am lăsat-o în Kuban. Avem alte treburi mai serioase!”

Într-adevăr, cu Mihai Cristoveanu şi Ion Lenş au apucat de torti hotelul „Athénée-Palace”, reparat şi renovat în două ore şi zece minute, viteză record, ca să-l mute în cartierul de lîngă Gara de Nord şi să adăpostească obijduiţii soartei de-acolo. „Bre, oameni buni! se minuna unchiaşul Mihai Cristoveanu. Nu vă văd vred-nici nici s-apucaţi ca lumea de toartă un «Palace», şi vă mai credeţi în stare să scrieţi romane? Uite, bagă mîna aci, în vitrina coaforului, şi ridică zdravăn! Aşa e că merge?... Asta îmi aminteşte mie o întîmplare cu Madu...” Cînd cubul hotelului „Athénée-Palace” a fost strămutat pe strada Petrăchescu II, au lăsat încartiruirea pe socoteala bătrînei paralizate, care se îndreptase şi se ridicase din patul lui Mihai Cristoveanu îndată ce el, Lalu Măldărescu, Alfa şi Omega, i-a făcut semn să-şi ia patul şi să umble. Se dovedea acum o bătrînică foarte energică şi cu iniţiativă, tropăind de colo-colo, ca să-şi scoată din pagubă cît a zăcut nemişcată.

„Haide, plecaţi! i-a împins voioasă de spate. Nu-i treaba voastră aci! Duceţi-vă şi faceţi repede un copil, fiindcă ţara are nevoie

pentru Ardeal. Ce ţi-am spus eu? A dat norocul peste tine, băiatul maichii, că altfel ră- mîneai mofluz şi burlac tomnatec. Ia-o pe Lavinia şi cumpăraţi o rochiţă pentru Rodica Ică. O rochiţă cu imprimate amuzante." Lavinia a început să rîdă, ară- tîndu-şi dinţişorii albi şi mărunţi: „Aceasta nu trebuie să mă-nveţi pe mine, coană Sofio! Mă pricep eu mai bine ca dumneata în materie de imprimate amuzante. Am brevet. Îl iau pe Lalu şi trecem în revistă toate vitrinele de la Paris. O luăm şi pe Rodica Ică, să-şi aleagă ea şi s-o învăţ ce-nseamnă cultul vitrinelor. Mergi, domnule Lalule de pe stradă?" El a plecat triumfal, la braţ cu Lavinia şi cu Rodica Ică alături, pe ***Avenue de l'Opera*** şi ***Rue de la Paix,*** ca să inspecteze toate vitrinele de la Paris, descoperind cu uimire că nu există o îndeletnicire mai fermecătoare pentru un bărbat decît să se stîrcească în faţa lor cu o tovarăşă ca Lavinia. „Ce-ar fi s-o ducem pe Rodica şi la coafor? propuse el. Am impresia că, din codiţa aceasta de şoarec, o mînă pricepută ar scoate o splendoare de păr ondulalt şi auriu..." Au intrat la coaforul de la Paris, lîngă hotel „Scribe", unde la casă se afla stimata doamnă din adăpostul SOBOLIA, cu splendorile de inele, căţel, ginere şi rochie acum verde, cu semiluni de aur. Doamna s-a ridicat în picioare foarte servil şi mieros, ieşind din cuşca de sticlă şi certndu-şi iertare că a confundat-o pe Lavinia cu o fîşneaţă de pe stradă, neavînd de unde să ştie că e doamna Alfa şi Omega.

Dar gesticulînd imprudent, i-au plesnit subsuori mî-necele bluzei din drapelul profetului, care au lăsat să se vadă prin două semiluni că întrebuinţează acum anti- sudor „Arden" şi că şi-a ras părul roşcat. „Radem

barba, părinte?" întrebă la urechea lui un glas foarte cunoscut... S-a întors... Era Antoaneta în halat alb, cu briciul într-o mînă şi pămătuful de săpunit în cealaltă, pregătindu-se să-i radă barba călugărului Filaret. Monahul cel rătăcitor şi tuturor cunoscut a răspuns din scaunul nichelat cu scripete, răsfoind repede ***Apocalipsa,*** ca să nu confunde textele: „Iar atunci mi-au spus mie îngerul: «Ia cosorul şi taie, că strugurii sunt copţi!... » Aşa că rade, Antoa- neto, tu care-ai fost femeia mişălnicei împreunări pe apele mari! Taie, rade, fă-mi şi masajul feţei, dă şi puţin ***cold-cream*** «Pond's». Într-un milion şi o mie de ani, plus trei luni, este vreme destulă să-mi crească altă barbă!" Lui i-a fost milă de halul în care a ajuns An- toaneta, calfă la bărbier, mai ales că purta pantofi foarte urîţi în picioare, largi şi scrombiţi, bărbăteşti, împrumutaţi de la Costea cel cu revistele ilustrate, cu mers opărit de pinguin şi întotdeauna asudat după milioanele de kilometri pe care le străbate tot pe loc. Atunci i-a strecurat discret cincizeci şi cinci de hîrtii împăturite, să-şi cumpere alţi pantofi mai prezentabili de la „Perugia" şi o pereche de ciorapi de mătase naturală, nu călţunii de moaşă (cu defect) pe care şi-i procurase pe preţ redus de la o ticăloşie de prăvălioară, cu o ticăloşie de vitrină... Ea se codea... Se temea că a devenit ironic, sardonic, caustic; că nu mai e el cum a fost el. „Spune-i că sunt de la domnul Patronaj, aconto, ca să-i radă şi lui barba! i- a şoptit caritabil Lavinia. N-o ofensa, sărmana, căci o fi avînd şi ea amor- propriu de trei parale, măcar pentru Bimbirică. Şi dă-i ideea să-l radă şi pe el pe labe, că prea e cimpazeu. Plătesc eu! N-am dreptate, domnule Lenş?..." Ion Lenş a

răspuns însă că n-are timp pentru asemenea subtilităţi psihologice.

El avea de cărat nişte lădoaie cu zombi, două sicrie pe care trebuia să le predea în portul Glasgow, ca să fie expediate de urgenţă în Antile. „Acesta e zombul meu şi cestălalt e al lui Lalu!... Am scăpat de dînşii! Să şi-i ia vracii cu magia lor neagră îndărăt, fiindcă nu-i mai recunoaştem, îi repudiem!”

Lavinia a bătut din palme. Aceasta voia şi ea să le-o spună. Fiindcă Lalu scăpase în sfîrşit de zombul său, l-a prins de braţ, să meargă împreună la lacuri, unde au înflorit liliecii. Se aflau şi lilieci albi, virginali, ca jerbele de nuntă... „Observi că florile lor poartă acum iniţialele noastre? se miră cu adorabilă şiretenie de fe-meiuşcă Lavinia, ca şi cum n-ar fi ştiut-o. Priveşte şi tu! ***L. M., L. M., L. M.*** încrucişate, bătute, nu bagi seama la prima vedere. Dar cînd te uiţi mai bine, numai din ***L. M., L. M., L. M.,*** din sute şi mii de ***L. M.,*** s-au în- voltat toate florile... Ce tip disimulat eşti! Te prefaci a nu pricepe? A nu vedea? Mi se pare însă că dumnea- tale ai semănat ieri, domnule ***L. M.*** de pe stradă!... Ştii, după ce ne-am despărţit. Ai avut o inspiraţie fericită!... Revoluţionezi horticultura şi ai să iei premiul cel mare, pariul austriac, de sub nasul lui Birlic. Aşa ajunge omul celebru, Lalule drag!... Gîndeşte-te ce va fi la încheie- rea păcii, cînd toate vitrinele vor fi pavoazate cu flori albe care au crescut sub bombardamente, pe ele cu inscripţia: PACE, PACE, PACE! Parcă te văd «citat pe planetă», fiindcă inaugurezi o eră nouă a omenirii cu noul cuvînt de ordine al lumii imprimat pe flori, nu scris cu vîrfuri de baionete muiate în sînge!... Iartă-mă că m-am molipsit şi eu de stilul

lapidar şi dinamic, plin de superbie! Altă dată nu mai fac decît dacă mă joc cu focul, ca Mitiţă, fratele lui Nică V. Simion... Te compromit?...” El a strîns din umeri, zîmbind cu duioasă compasiune de atîta naivitate, nu ironic, sardonic caustic. Ce nevoie mai avea dînsul de premii, celebritate, pariul austriac, „citare pe planetă” şi cine putea să-l compromită, cînd el era Alfa şi Omega? Toate se întîmplau acum, se legau şi dezlegau în viaţa lui şi a tuturor cum voia el. Alfa şi Omega lumii...

Lalu Măldărescu s-a îndurat în sfîrşit să deschidă ochii la realitatea cealaltă, care-l aştepta.

Şi-a destins oasele dureroase, muşchii storcoşiţi. A dus mîna la mesuţa de noapte, pipăind ceasornicul şi apăsînd butonul lămpii electrice. Bun! Mai tîrziu decît şi-ar fi închipuit. A mai scăpat de cîteva ceasuri dintr-o zi.

Afară se auzeau roţi duruind greu, neîntrerupt, monoton, pe caldarîm. Departe, o detunare afundă de explozie.

Realitatea cealaltă, care-l aştepta, pătrunse astfel pe încetul în el. Exploziile; desigur, bombe întîrziate, poate vagoane cu muniţii, cisterne, depozite. Au mai răzbit pînă la dînsul ecourile şi prin somn, întretăindu-i văl-măşeala peripeţiilor fantaste din vis. Dar duruitul acesta necurmat de roţi?

A sărit din pat, să ridice voleul şi să deschidă geamul.

Lumina a inundat albastră, cu tot soarele dimineţii de april.

Ca ieri-dimineaţă, deşi ieri ochii mocniţi n-au luat seama cît de albastră şi străvezie, cît de dulce fusese palpitarea aeriană, festivă, a

acelui început de zi şi de primăvară. Acum o vedea, o simţea, o preţuia.

Mai zări altceva, jos, în stradă. Convoaiele de căruţi, de camioane, de automobile. Roţile lor duruiau necurmat.

Erau convoaie de bejenie.

Cu vehicule mai moderne, fireşte, motorizate, dar tot după vechea datină a cetăţii lui Bucur, cînd protipendada şi zărăfimea înstărită, calemgii şi căftăniţii stăpînirii, luau de sîrg calea Braşovului şi Sibiului, peste munţi, în căleşti şi chervane, berline şi poştalioane cu patru cai înaintaşi, alaiuri de călăreţi, slugi, cafegii, ciubuce şi narghilele, ţiitoare şi nestematele lor, de îndată ce se arăta primejdie de pîrjol asupra tîrgului, lăsînd prosti- mea şi calicimea să pătimească pe loc şi să se mîntuie cum i-o fi norocul.

Se strecurau, cu adevărat, şi unele teleguţe cu tarha-tul victimelor din ajun, migrînd numai dintr-un capăt al capitalei la celălalt, de la o cocioabă care a fost desfun- dată ieri la alta care va fi spulberată mîine. Acestea erau uşor de identificat după încărcătura în pripă, după molozul, zgura, urmele de foc de pe ţoale şi după stîlceala sipetelor dislocate din bălămăli; după chipurile negu-roase ale celor care le însoţeau pe jos, sprijinind cu o mînă o sobă şchioapă de fier, ţinînd în cealaltă o ma- şină roşie de tocat carne, un săculeţ cu scule, un copil în faşe. Mai multe la număr erau însă şi mai impetuos înaintau camioanele, automobile cu altă aşezare, ticluită chibzuit şi pe îndelete pentru drum lung: suluri de covoare şi baloturi de plapome cu faţă de mătase, somiere, divanuri, fotolii îmbrăcate în catifele, scrinuri de palisandru şi toalete de trandafir, cadre aurite, oglinzi, ceramică

fină, mese de bridge şi drăguţele dulapuri-bar pentru flacoanele băuturilor care nu pot lipsi din alhimia celui mai modest ***cocktail,*** valize lăcuite, cutii de pălării, ursul enorm de pîslă şi triciclul odraslelor. Nu lipseau nici ghivecele cu flori, scoase de pe terasă cu răsadurile în ele. Nici căţeii, pisicile, cuştile cu galbeni canari, păzite cu sfinţenie în braţe de slujnicile ce-au izbutit să se cocoaţe în vîrful piramidelor construite cu un meşteşug pe care l-ar fi invidiat arhitecţii lui Keops.

Aşadar, avusese dreptate Lavinia! (După intimitatea pe care visul şi somnul o legase între dînşii, îi spunea acum pe nume: Lavinia.) Avusese dreptate cu vîrf şi îndesat, mai cu vîrf şi îndesat decît piramida aceasta splendidă, de splendide mobile, care trece acum într-un camion militar şi ar putea să jure că e primul transport al stimatei doamne cu ginere milenar şi splendoare de pechinez. Dau bir cu fugiţii. Se risipesc în cele patru puncte cardinale. După dînşii vină potopul de schije şi foc!

Lalu Măldărescu a ridicat şi celelalte obloane, din celelalte încăperi. Îl aştepta cafeaua răcită, adusă de slujnică în vîrful picioarelor pe cînd dormea, fiindcă urmînd ale sale stricte prescripţii, Leontina se păstra invizibilă, îndeplinindu-le toate la oră precisă şi ferindu-se să-i stea în cale pînă ce pleca să-şi ia locul la masa lui de la „Capşa”, locul său fidel de zombi. „Bine că s-a isprăvit şi cu aceşti zombi! se bucură el, dînd de duşcă in- fecta cafea de război, coclită şi metalică. Ducă-se cu sicriile lor, la vracii lor din Antile, cu magia lor neagră, cum i-a expediat Ion Lenş. Scăpărăm amîndoi de dînşii!... Pe urmă, bucuria i-a fost mai puţin întreagă, amintindu-şi că acest capitol

aparţine plăsmuirilor urzite de vis, prin somn, nu minunilor din viaţa de-aievea.

Dar minunea se împlinise şi de ceastălaltă parte, dincoace de peretele opac, sumbru, inexpugnabil, care desparte realitatea posacă de fantasmagoriile visurilor, unde toate sunt cu putinţă.

Posac nu se simţea nicidecum.

Mai dura însufleţirea de aseară, cînd a făcut ispravă de salahor, de infirmier şi chiar de dădacă la cei trei orfelini, sub comanda lui Mihai Cristoveanu, moşneagul vînjos, inimos şi cu iznoave hître pe buze, ca să-şi ascundă pudic struna gingaşă a omeniei din el. Mai dura însufleţirea şi mai dăinuia încă durerea din spinare, unde l-a izbit, lunecînd, un lădoi cu zestrea coanei Sofia, bă- trina paralizată, care nu se va mai ridica la semnul nici unui Alfa şi Omega al lumii, să umble cu patul său, ci a rămas acolo, întinsă orizontal, pe mindirul lui Mihai Cristoveanu, să privească într-un tavan care a fost şi s-a isprăvit. Şi-a cercetat vînătaia în oglindă, sucindu-şi gîtul peste umăr. Straşnică vînătaie! Superbă. Nu şi-ar fi închipuit niciodată cîtă plăcere poate să-i producă omului o vînătaie. Şi usturimile scrijiliturilor, beşicilor, juliturilor din palmă, de pe mîini, de pe picioare, n-ar fi bănuit cît pot să-l încinte, pe măsură ce descoperea alta nouă.

Pisoiul fumuriu de Angora, bătrîn acum şi căzut în trîndăvie impasibilă de eunuc, morăcănos după chipul şi asemănarea îndeobşte a stăpînului, îl privea cu dezaprobare prin dunga îngustă a pleoapelor, din fotoliul unde trona. Nu înţelegea de ce se agită. Şi de ce, ieşindu-şi din fire, turbură un program stabilit pe-o mie, pe-un milion de ani.

— Domnule Telemac, l-a admonestat cu o iresponsabilă bună dispoziţie Lalu Măldărescu, te somez să-ţi schimbi privirea aceasta de zombi! Sameni cu Ion Lenş, cînd drămăluieşte universul şi eroii apocrifi ai apocri-felor sale bazniri. Află că şi el şi-a schimbat-o!... Nu era cea adevărată, a sa. I-a plesnit aseară cămaşa în spate şi i-a plesnit şi membrana cu care pretindea el că se apără de viaţă!... Viaţa e altceva, stimabile Telemac!... Aceasta nu poate s-o înţeleagă un cadavru ca tine, care a rămas în această casă singurul şi incurabilul zombi. Priceput-ai?... Mareşa-Lalul ţi-o spune!...

Motanul Telemac n-a tresărit la auzul acestui calambur, care, în fond, îl dezgusta. A mai întredeschis doar pupilele cu o fracţiune de sutime de milimetru, ca în măsurătorile aparatelor de fină precizie din laboratoriile de analiză fizico-chimice.

Nu-şi văzuse niciodată stăpînul venind beat acasă şi monologînd. Erau amîndoi o pereche de indivizi perfect asortaţi, sobri, gravi şi morocănoşi, muţi, surdo-muţi. Dar în bucătărie şi în camera slujnicei mai asistase el la asemenea spectacole de degradare a demnităţii umane, cînd sosea turlac de cap un anume personagiu, ignorat de Lalu Măldărescu. Ibovnicul suspomenitei slujnice, un beţivan notoriu în tot cartierul, de profesie electrician cu intermitenţă. Acela vorbea singur şi cînta de unul singur, şi nu o data i-a ţinut tot astfel de scîrbavnice logosuri, apucîndu-l chiar cu o barbară brutalitate de ceafă, ca să-l ridice la nivelul gurii, să-l pupe în bot şi să-i răsufle în nări o oribilă răbufneală de vin dospit, ţuică şi drojdie. Poate că o singură dată în viaţă era permis şi unui om respectabil, demn, serios, ca Lalu Măldărescu, să-i calce pe

urme, mai ales după zarva de ieri, cu fulgere şi trăsnete din senin; după zarva de azi din bucătărie şi din camera slujnicei, unde-au in- vadat o seamă de necunocuţi foarte zdrenţoşi la port şi la vorbă. Ceva anormal se petrece de ieri. Purtarea bi-zară a stăpînului său face parte fără îndoială din acest ciclu al evenimentelor anormale.

Privindu-l cu asemenea filozofică indulgenţă prin dunga pupilelor, motanul Telemac a mai luat notă de alte regretabile pidosnicii.

Mai întîi, Lalu Măldărescu a ridicat costumul de haine zvîrlit fără nici o ordine pe-un scaun şi pe jos; fapt cu totul împotriva tabieturilor sale meticuloase. A cules hainele din răvăşeala în care le lepădase astă-noapte, tîrziu, după ce-a sunat ceasul douăsprezece. Le-a privit la lumină. Şi în loc a se arăta ruşinat şi consternat de halul lor, de acăţările cuielor în unghi drept şi de pe-tele unsorilor, varului şi cărămizilor, a fluierat, a admirativă satisfacţie. Le-a semănat îndărăt pe covor şi le-a împins radios cu piciorul. Pe urmă s-a dus să se examineze în oglindă. De aproape şi de departe. Părea că-l preocupă îndeosebi fruntea, dorind să afle numaidecît dacă e genială sau nu.

Era o frunte ca toate frunţile oamenilor de pe stradă, nici prea înaltă, nici prea scundă, nici prea boltită, nici prea lată; o frunte din cele prefigurate în semnalmen- tele paşapoartelor cu menţiunea potrivită. Ca şi nasul, bărbia, ochii castanii, gura, potrivite toate. Împreună, izbuteau totuşi să dea domnului om de pe stradă, în pijama vărgată cu albastru acum, o înfăţişare foarte onorabilă, cam uscăţivă poate, poate cam prea pală, lim-

fatică, dar mult îndestul de tînara şl chiar distinsă. Oare neantul unei existenţe nu pune adesea pe figuri, din eroare, o pecete de mister? Examenul i-a părut satisfăcător şi lui Lalu Măldărescu, după cum a început să fluiere din nou, de astă dată un tril foarte zglobiu, din- tr-o operetă la modă pe cînd era el licean.

„Chestia e gravă! a constatat motanul Telemac cu un început de alarmare, mai deschizînd pupilele cu o fracţiune de sutime de milimetru. Cînd l-am mai auzit eu fluierînd? Şi cînd s-a mai privit el în oglindă, în afară de sfertul de oră cînd se bărbiereşte şi cele cinci minute cît îşi înnoadă cravata? Mă tem să nu fie vreo sfrijitură de mîţă la mijloc, pentru care — nenorocitul! — ca mîine-noapte am să mă pomenesc că e gata să se zgrepţene pe acoperiş şi să miorlăie la lună, cocîrjat şi cu coada bîrzoi pe hogege, uitînd că a trecut săptămîna brînzei şi că i-a trecut şi lui vremea. Păcat de dînsul! Îl credeam tămăduit... Oamenii sunt nişte dihănii foarte ciudate, care nu învaţă nimic de la noi, făpturile cu pa- tru picioare, şi au sminteala a susţine că înţelepciunea vieţii se învaţă din cărţi, scrise tot de dînşii, de oameni... Mă tem că s-a isprăvit astfel şi cu liniştea mea!... Să aşteptăm. Şi să ne prefacem a nu băga de seamă la asemenea deşănţate simptome, de care mîine, dacă nu peste un ceas, se va simţi stînjenit foarte. Eu tot mai sper. Nu poate să-l ţină prea mult. Degeaba pretinde el că nu e un zombi! Îl cunosc eu mai bine decît se cunoaşte...”

— Domnule Telemacule! a proferat glorios Lalu Măldărescu, dezvelindu-şi cu degetele răşchirate şuviţele de păr de pe fruntea care nu era genială, dar nu era nici ca a

imbecilului de Săndel. Află că ne-am conservat surprinzător prin uscare!... Ultimul procedeu de război adoptat de manutanţele ambelor grupuri beligerante. Nu suntem şi nu arătăm a fi chiar de pe vremea lui Adam- Babadam!... Dumneata de ce aviz eşti?...

Telemac a închis ochii cu scîrbire. Şi a meditat că după asemenea manifestaţii, cu totul nedemne de vîrsta şi ţinuta unei persoane ca stăpînul său, n-ar strica aplicarea reţetei cu efecte sigure la care recurge Leontina, slujnica, în cazurile extreme, cînd omul ei şi-a pierdut

cu totul busola. O cana cu zeamă de varză sau un borş extra-acru de potroace, un somn cu sforăială de douăsprezece ore, şi toate intră în normal. A doua zi, omul Leontinei se trezeşte pocăit şi mahmur, ruşinat de cele ce-a spus şi-a făcut bătînd lăturile, demnificat pe-o săp- tămînă. Dacă n-ar fi zarva şi necunoscuţii gălăgioşi din bucătărie, din curte, din subsol, s-ar mişca să-i dea ideea.

Motanul s-a încolăcit cu nasul sub coadă, cam dezgustat el şi de sine, pentru această condamnabilă laşitate. Trăda solidaritatea zombilor. Dar cine oare i-ar putea cere abnegaţia să înfrunte hoardele care au ocupat zo- nele inferioare ale casei? Ca şi stăpînu-său de totdeauna, — nu cel cu subitele şi deplorabilele accese de azi! —, el nu e nici dinamic, nici lapidar, nici plin de superbie. N-are decît să se descurce singur, dacă pe ziua de azi îşi reneagă cu atîta uşurătate un trecut vrednic de alt sfîrşit.

2

Lalu Măldărescu încerca să se descurce singur, fluierînd mereu acelaşi început săltăreţ de arie din opereta la modă pe cînd era el licean.

A intrat la baie şi a răsucit robinetele. Fluieratul a schimbat de diapazon.

Apoi s-a poticnit.

Din ţeavă se prelingea o şuviţă mîloasă de apă, pe urmă numai cîteva picături, pe urmă nu s-a mai prelins nimio. O borboroseală foarte puţin muzicală în aparatul digestiv al construcţiei indica fără putinţă de îndoială un caz grav de înnodare de intestine. Borboroseala s-a încheiat cu un sughiţ brusc;

un fel de grobiană rîgîială. După care a urmat un ţiuit profund, cavernos, venit tocmai din temeliile zidurilor şi instalaţiilor de canalizare.

Acum fluiera ţeava.

Însă nu un tril săltăreţ de operetă vieneză. Un fluie- rat prelung şi descrescendo, a pagubă, cum fluieră cărăuşii cînd li s-a rupt crucea căruţii în drum, împingîn- du-şi cuşma pe ceafă şi consolîndu-se cu scîrnave pome-

niri tocmai despre cruci, odăjdii, candele şi sfeşnice, şi alte sacre odoare ale ritualului creştin. Lalu Măldărescu vă- zîndu-se dispensat de asemenea reacţii, de vreme ce robinetele luaseră sarcina asupra lor, a apăsat energic butonul electric şi a aşteptat.

Fără efect.

După cinci minute, iar a mai apăsat. Încă mai ener-gic. Şi iar a aşteptat.

Tot fără efect.

Atunci a răsucit şi butonul luminii.

Becul a rămas orb; precum soneria rămăsese mută.

Adineaori, cînd a privit la ceas, curentul mergea. Acum s-a întrerupt. Aşadar, apă nu, lumină nu! Urmă- rile bombardamentului de ieri îl ajungeau şi pînă aci, măcar că întreg cartierul, strada, casa au scăpat fără vătămare aparentă. Extazul nemărginitei şi încă necu- noscutei fericiri cu care s-a deşteptat din somn s-a cam împestriţat. Rezistase primului contact cu realitatea. Mai greu să reziste tabieturilor de confort, zădărnicite, aşa, fără nici un haz! A trecut în birou să se convingă dacă nu cumva telefonul n-a imitat şi el exemplul condamnabil al apei şi curentului electric. Nu că ar fi avut intenţia să întrebe la uzinele respective ce înseamnă acest scandal şi să ordone imediat repunerea lor în funcţiune, fiindcă în viaţa cea de aievea ştia el prea bine că nu mai este Alfa şi Omega din vis. Simplă curiozitate.

Aparatul telefonic a dat tonul. Era mai de ispravă.

Dar cu receptorul negru în mînă n-a descoperit cui ar putea să telefoneze şi ce. N-avea pe nimeni, nicăiri. Nici să se intereseze de soarta lor; nici să împărtăşească altora soarta sa. Îl păstrase

din timpul Antoanetei, cînd se dovedea într- altfel indispensabil, pentru fără de sfîr- şitele convorbiri cu prietenele, fixarea şi anularea orelor la coafor, la croitorese, la modiste, la pantofari, la dentişti. Schimbase doar numărul, ca s-o rupă şi cu trecu- tul telefonului, nu numai cu al său, conjugal. Acum îl folosea în lipsă-i mai des slujnica, Leontina, pentru a se menţine în curent, într- o lăudabilă solicitudine, cu sănătatea şi stadiul vicisitudinilor sentimentale ale altor slujnice, bucătărese, jupînese, madame la copii, feciori în casă şi şoferi, fiind o natură foarte sociabilă, pasionată scor-monitoare a aproapelui, spre deosebire de mocnitu-i stă- pîn şi mocnitul său motan, Telemac.

Lalu Măldărescu a depus melancolic pîlnia telefonu-lui pe suport. În silă, s-a hotărît să inaugureze o peni- bilă eră de adaptare la noile condiţii de existenţă, cunos- cînd din şcoală, de la lecţiile de ştiinţe naturale, că adaptarea la mediu este o esenţială lege biologică, fatală, pe care dacă ai călcat-o, te- ai sinucis cu specie cu tot.

Întru aceasta a înaintat pe-un culoar dosnic, de serviciu, cu gîndul să suplinească soneria pusă în grevă prin mijloace mai rudimentare, de pe vremea lui Adam-Ba- badam. Bătînd din palme şi slobozind glas.

Glasuri a auzit el, însă altele, străine şi numeroase, afară. S-a plecat să privească intrigat pe geam, în curte. Şi nu mică i-a fost mirarea de cele ce-i vedeau lui ochii. Printre boccele, oale, tingiri, ceaune, roţi de căruţă demontate, căldări şi o impresionantă colecţie de cercuri ruginite de buţi, se hîrjoneau mai mulţi copii străini, cu un dulău străin, foarte hirsut la aspect, dar foarte ju- căuş la fire... Trei copii la număr. Trei de sexul mascu-lin. Al patrulea, o copilă cu fustă

puchiţată şi cămeşuică de cit roşu fără mîneci, stătea mai la o parte în soare, pe-o maşină de cusut, cu picioarele spînzurate, puricînd o mîţă bălţată, la care Telemac nu s-ar fi uitat pentru nimic în lume, nici în epocile lui de frenetice perdiţii, dinainte de a cădea în filozofica şi blazata-i indiferenţă de eunuc.

Joaca băieţilor părea condusă de cîine. Iar dulăul arăta o deosebită predilecţie pentru bordura de gazon şi lalele de lîngă grilaj şi zidul despărţitor spre curtea vecină. Rezultatul stătea înscris cu proaspete urme de tălpi şi călcîie pe gazonul fraged, printre lalelele cu lujerul frînt, cu subţirelele cupe roşii atîrnînd jalnic, strivite, terciu- ite, ofilite. Se mai afla înscris — acesta pe peretele împrejmuirii, spoit de curînd — şi omagiul unui incontestabil geniu pictoricese în germene. Anume, un desen în cărbune, deocamdată numai sumar schiţat, o eboşă, re- prezentînd un domn cu ţilindru, cu bustul dintr-un dovleac, picioarele din două beţe, degete de paing, baston şi o marţială havană în dinţi. Dinţii, în special, erau foarte reuşiţi. Rînjeau spre geamul de unde privea Lalu, ca o dantură de craniu; ca dantura altui adevărat zombi, scos din cosciug după o descărnare deplină. Dedesubt, pentru a evita orice eventuală confuzie, artistul îşi precizase intenţia, menţionînd textual ce şi pe cine va să reprezinte tabloul: domnu’ Lalu la plimbare!

Departe de a se simţi măgulit de acest delicat omagiu şi de respectuosul „domnu” (căci artistul ar fi putut să-l trateze ca pe-un muritor de rînd, cu mai puţină condes- cendenţă), cînd domnului Lalu i-a venit la loc glasul tăiat pe buze o dată cu răsuflarea, îi dădu drumul cu o vădită ieşire din ţîţîni:

— Leontinaaa!...

Îndată, cei trei băieţi, inclusiv fetiţa cu pisica în poale, s-au întrerupt arşi din ocupaţiile lor şi au reluat pe compt propriu chemarea sa de solist, amplificînd-o într-un cor pe patru voci:

— Ţaţă Leontino? Te strigă domnu'! S-a trezit dom-nu' ţaţă Leontinăăăi!

Unul din băieţi, mai intrepid, s-a repezit în subsolul bucătăriei, urmat de zăvod, să transmită personal apelul.

Altul, mai politicos, mezinul, s-a apropiat sub fereastră, ridicînd sfîrcul nasului în sus, pentru a ura amfitrionului un foarte voios şi peltic:

— Bu'a dimiaşa, do'nu' Lalu!... V-a plăcus cum v-a făcut Zică?

Gică, al treilea dintre băieţi, mijlociul ca vîrstă şi statură, dar primul între terţi ca depozitar al scînteiei încă mijinde de geniu, se alăturase frescei murale şi aştepta cu prefăcută modestie verdictul criticei. Nu se uita nici la operă, nici la original, plecase fruntea bombată şi îşi ţinea cu mîna dreaptă, creatoare, pantalonii prinşi numai într-un nasture. Se uita în jos, la vîrful degetului mare de la piciorul stîng, care ieşise din sandala hrentuită şi, prin mişcările convulsive trăda un temperament emotiv.

Lalu Mălădărescu n-a răspuns nici la „bu'a dimiaşa", nici la aşteptările anxioase ale nefericitului artist. A trîntit geamul şi a intrat în apartament, izbind succesiv toate uşile după el, plimbîndu-se ca un leu-paraleu din- tr-un capăt în altul al camerelor în pijama vărgată, nu în costumul de ceremonie al domnului Lalu la plimbare, din frescă. Nu pricepea ce rost are asemenea invazie şi cu a cui învoire vin ploduri din toată lumea, gălăgioşi, hăimănoşi şi rufoşi,

să-i ocupe curtea, să-i strivească lalelele şi gazonul, să-i orneze pereţii cu grafite.

Leontina s-a înfăţişat cu nasul prelung şi vineţiu de totdeauna, cu boneta prinsă hacana peste părul sleios, îmbumbindu-şi nasturii şorţului negru,

— Săru' mîna, domnu' Lalu... M-aţi chemat?

Pentru altceva o chemase. Pentru apă. Acum avea însă de dezbătut mai urgente şi stringente probleme.

— Te-am chemat să-mi explici în primul rînd de cînd a devenit curtea mea un maidan?... Ce e bîlciul acesta?...

Ţinînd în pămînt ochii de culoarea leuşteanului, ca şi artistul în germene de adineori lîngă opera neapre- ţuită de-un sărman filistin fără competinţă, slujnica a lăsat la o parte explicaţia, pentru a înlătura în prealabil o eronată impresie a stăpînului:

— Cine spiine despre curtea noastră că e un bîlci şi că e un maidan?... Curtea noastră a fost totdeauna cea mai bine ***întrenuţită*** din toată strada!... Aşa că nimeni n-are a vorbi despre curtea noastră că-i aşa şi pe dincolo...

— A ***mea,*** nu a noastră! Curtea mea... Ai acte de proprietate indiviză cu mine?

Leontina a tăcut, lovită în fruntea teaşă de aceşti termeni obscuri.

Îl slujea de patru ani. Aproape trei ani, casa, şi toată gospodăria, rămăsese pe seama sa, cît stăpînul la care abia se tocmise, după ce s-a despărţit de nevastă, o luase razna în lume, pe zonă, pe front, în Caucaz, în stepa kalmucilor, în spitale şi sanatorii. Se deprinsese să spună: „casa noastră, curtea noastră, noi", fără nici o pretenţie de părtaşă efectivă la vreo

proprietate indiviză. Niciodată, Lalu Măldărescu nu ridicase vreo obiecţie împotriva acestei devălmăşii exclusiv verbale. Ba chiar şi-o însuşise, exprimîndu-se aidoma: „Vezi să nură- mînem fără lemne!... A venit grădinarul să ne sădească lalelele?” Dacă o împungea vreodată, aşa zgîrcit la vorbă cum l-a ursit Domnul, se întîmpla numai cînd înce- pea s-o scrîntească după o veche patimă cu termenii

tehnici şi neologismele, care exercitau asupra ei o fatală fascinaţie şi pe care le împământenea cu hître aproxi-maţii. Cu această patimă, Leontina devenise un fel de celebritate printre celelalte bucătărese, jupînese, fete în casă, madame la copii, care-i plăteau cu o meschină ingratitudine altruismul investigaţiilor sale telefonice asupra tu- tuturor dramelor sentimentale din subsoluri şi mansarde, ce n-o lăsau de gheaţă. Rîdeau şi o luau în periplizon. Stăpînul era mai cruţător, o ***amenaja.*** Iar cînd îi venea a zîmbi, o făcea doar cu o strujeală a buzelor, numai într-un colţ de gură, dezvelindu-i numai un dinte, fiindcă rîzînd pe de-a întregul, cu toată gura şi hohote, ca omul ei, Romică, nu l-a pomenit niciodată. Ea nu-l ştiuse ironic, sardonic, caustic! Acum, ce viespe îl înţepase s-o ia la zor cu indivizii? Alt individ decît Romică nu i-a intrat ei în aşternut. Nu-i dintre acelea.

— Nu mi-ai răspuns! vorbi cu asprime Lalu Măldărescu. Ce-i cu haimanalele de-afară?...

— Nepoţii mei... Copiii soră-mea, Nataliţa.

— Ei, şi?

— ***Sinisistraţi,*** domnu' Lalu... Le-au făcut ieri ***bombalderele*** casa praf şi-au venitără la noi... Unde să se ducă, vai de viaţa lor? Zic, n-are cu ce să ne supere. Două-trei zile ne-or sta pe cap, pînă ce-şi găsesc aciuire aiurea... Că dacă-s ***sinisistraţi,*** ce le putem face? Să se ducă la ***Pratonaj?*** Slabă nădejde, ca broasca de păr, de la ***Pratonaj!***...

— Sinistraţi, sinistraţi! Ce tot îi dai cu ***sinisistraţii?*** Mi se pare că mai întîi aveam şi eu cuvînt aci, în casa mea, în curtea mea?

Abia a rostit cuvintele, şi Lalu Mălădărescu ar fi vrut să le înghită îndărăt. I s-a părut că le aude şi unchiaşul cel nevoiaş, inimos şi săritor la pătimirile altora, Mihai Cristoveanu, care adunase în sălaşul său calic, cu pălă- ria zburată, trei echipe de asemenea prade fără vină ale hazardului; i s-a părut că au trecut cuvintele peste ziduri şi case, în necunoscut, şi pînă la auzul Laviniei. Pînă la domnişoara ***L. M.,*** cea care atît de urzicat executase în adăpostul SOBOLIA pe stimata doamnă, cu splendorile ei de mobile, splendoarea ei de apartament,

splendoarea ***ei*** de căţel: „Ai auzit? ***Meu! Meu! Meu!***” Iar mai tîrziu, în faţa ticăloşiei de vitrină, a ticăloşiei de prăvălie: „Ai să mai vezi, ai să mai auzi. Eu le cu-nosc! Ai să-l auzi pe cel cu opt, zece, douăsprezece camere, plictisit de milogeala victimelor care cer umil un cotlon, într-o cămăruie dosnică, pentru familia nă- păstuită cu o droaie de copii... Ai să-i auzi plîngîndu-se: «A ajuns o pacoste cu sinistraţii ăştia!...» Eu i-am auzit. Îi cunosc.”

Cam aşa ceva i-a prezis, dacă nu chiar exact cu aceleaşi vorbe. Şi prima reacţie a domnului om de pe stradă a fost precum a ştiut-o necunoscuta din stradă şi din adăpostul SOBOLIA, căci la urmă, pentru el, tot necunoscută rămîne şi va rămîne de-a pururi. O necunoscută, care totuşi atît de bine îl cunoscuse!

Lalu Măldărescu s-a uitat încruntat la slujnica lălîie, cu ochi de culoarea leuşteanului.

Cu toate că ieri, spre seară, pînă noaptea tîrziu, ală-turi de Mihai Cristoveanu şi de Ion Lenş, alta i-a fost purtarea, cu alt suflet, împrumutat de la unchiaşul cel care mai avea de dat; zbucnirea spontană de acum, din adîncurile sale de zombi, cu inima seacă, de iască, nu şi-o putea ierta. Îl demasca faţă de el însuşi. Cum, printr-o strîmbătate a cugetului, îi găsea o neiertată vină şi acestei slujnice, fiindcă s-a nimerit să aibă o soră cu patru copii zvîrliţi din vizuinea lor, ca să-i pună la încercare atît de repede şi fără greş o nimicnicie din el. Şi cum, prin aceeaşi strîmbătate de cuget, tot o neiertată vină îi descoperea şi acestei Lavinia, domnişoara Madu, pretinsa domnişoară ***L. M.,*** pentru că atît de just preştiuse ce va face şi ce va spune oricine din Bucureştii cu

un milion de suflete, chiar el, de îndată ce jalea platonică, rezervată unei mizerii anonime, în abstract, ameninţă direct egoismul şi confortul fiecă- ruia. Lumea nu-i semănată cu unchiaşi pe măsura lui Mihai Cristoveanu.

Leontina a ridicat ochii cocliţi din pământ, pregă-tindu-se pentru o lungă pledoarie:

— Să vedeţi, domnu' Lalu, de ce nu vă întrebai!... Aseară aţi venit după miezul nopţii. Nici nu v-am auzit

cînd intrarăţi. Azi-dimineaţă dormeaţi, aşa că n-am îndrăznit să vă ***drenajez...***

— Ajunge; am înţeles! a întrerupt-o stăpînul, su- părat pe el şi pe univers. Spune aşa! O dată ce-s sinis-traţi, nu mai încape vorbă. Au unde sta? Le-ai găsit loc ca lumea?...

— Au, domnu' Lalu. N-aveţi grije de asta!... prinse curaj Leontina. Avem şi-un rănit. Cumnatu-meu, Alecu... Rănit uşor. Mai mult cu ***acontoziuni*** şi pîrlit de foc. Îl culcai la mine în odaie. În două zile e pe picioare. Atît, că rămase fără zdrenţe pe el. Le arse focul, cît se căzni să scoată ce boala de boarfe a mai putut scăpa din surpături şi tăciuni.

Lalu Măldărescu a împins cu piciorul costumul său de jos, ieşit din circulaţie.

— A rămas fără haine? Ţine atunci. Dă-i-le pe a-cestea...

— Hainele noastre? nu vru să creadă slujnica. Apoi nu-i el de haine boiereşti, domnu' Lalu! Căruţaş de meserie... Ce să facă el în ***costim*** de stofă ***iglizească?***

— Fără comentarii. Hai! Aşa am spus, aşa rămîne... Scoate ce e în buzunări şi execută ce hotărăsc eu... Le dai mai întîi la stoper.

Slujnica a început să deşarte buzunările, executînd ordinul stăpînului cu o rezervă mentală. Chibzuise pe dată alt plan. Îi dă cumnatului Alecu hainele lui Ro- mică, omul său; iar pe Romică îl boiereşte cu ***costim*** de stofă ***iglizească.*** Aşa că toată lumea are să fie mulţumită, fiindcă oricît de chefliu, de rău şi de muie-ratic e Romică, tot mai potrivit e el pentru straie de lux. Nu e un pîrlit de căruţaş. ***Ele[nec]trinician!***... Şi nu-l cheamă Alecu. Romică! Romulus. Ca pe unul din pruncii de viţă înaltă, care sugeau la

lupoaica statuiei din piaţa Sfîntu Gheorghe... Altă marfă.

Lalu Măldărescu tot nu se socoti deplin împăcat cu cugetul său. Mai înmînă slujnicei şi două hîrtii de cîte-o mie de lei.

— Le dai astea din partea mea. Pentru trebuinţele urgente... Rănitul, acel Alecu, n-are nevoie de doctor, de medicamente?

— Mulţumesc pentru dînşii, domnu' Lalu! Dară nu trebuie să le purtăm atîta grijă, că şi-o poartă singuri... N-au ei ***frazon*** de doctori şi de doctorii... Pe Alecu îl oblojeşte soră-mea cu său şi cu ***vasilică buricată...***

— Se poate să arăţi atîta nepăsare pentru nişte sinistraţi, Leontino? o dojeni indignat stăpînul. Nu uita că-s sinistraţi! Trebuie să purtăm grijă de dînşii... E o datorie omenească...

— Le-o purtăm, domnu' Lalu!... îl asigură Leontina, băgînd banii în buzunarul şorţului şi, ca prima purtare de grijă, hotărînd să împartă miile pe din două: una lui Romică, una lor...

Avea îndestule pricini să păstreze o rezervă pe care n-o mărturisea. Toate rubedeniile sinistrate au picat plocon fără să le fi chemat ea. Cu soră-sa n-a dus nici-odată casă bună. Prea se ţinea cu nasul pe sus, că are bărbat cu cununie, proprietar pe-aproape de bariera Griviţei, cu doi cai, căruţă şi grădină de cinci sute de metri. Un crăcănat şi-un fudul, pe lîngă că-i chelbos. Nici pe departe n-aduce cu Romică. Alţă stofă, ***igli- zească!*** Şi fiindcă nu se au bine unul cu altul, Romică i-a şi spus aseară că nu mai calcă pe la dînsa cît or sta nepricopsiţii ăştia aci! Le-a vestit că ea, nefiind ***Pratonaj,*** ci slugă la casa altuia, nu poate să-i găz-duiască mai mult de două-trei zile. Destul că are de dat socoteală

stăpînului, pentru că le-a deschis poarta, să intre în toate ciobăile lor, fără să-l întrebe... De înfăţişarea cu stăpînul se temuse ea şi nu prea. Ştia că are să-l aducă în aşa fel cu vorba, să închidă ochii şi să-i rabde. Nu-şi închipuia însă că pe domnu' Lalu poate să-l apuce asemenea milă de ***sinisistraţi,*** ca să le caute în coarne şi să-i înnădească la pomeni. Dacă o ţine aşa înainte două zile, crăcănatul de Alecu şi fudula de Na- ţaliţa sunt în stare să se oploşească aci, la casa lor, cu toate plodurile fără ***leducaţie,*** nişte golăneţi de mahala! Se cuvin deci urgente măsuri de apărare pasivă.

— Acum ce ne facem cu apa? întrebă domnu' Lalu, încheind pentru moment capitolul dezagreabil al sinistraţilor.

— Ce ne facem cu apa? Aia e mai prost! N-avem pic...

— Parcă ne lăudam cu rezervă primenită în fiecare zi? Ce fel de vorbă, n-avem pic!

— Ne lăudam, dar să vedeţi. Umblară dracii de-a- fară la ***lizervă,*** butoiul ăl mare de ***ţinc,*** de-avem mai mult decît scrie la ***restrucţiile de apăraie pasivă,*** cum mi-aţi cetit dumneavoastră. Două sute de litri... Umbla- ră dracii la ***rombinet,*** şi haram s-alese de apa noastră! Ăştia sunt ***sinisistraţii,*** dacă vreţi să-i ştiţi!... Îţi faci pomană cu dînşii şi pe urmă te speli cu sifon!

Lalu Măldărescu nu observă schimbarea de front a slujnicei, fiindcă şi el se simţi încă mai puţin predispus la generozitate pentru victimele bombardamentului din ajun, care, după ce-i calcă lalelele în picioare şi-i zugrăvesc grotesc mutra în frescă murală, îl mai condam- nă şi să se radă pe uscat.

Dar şi fără aceasta, tot nu-l mulţumea cele ce făcuse şi spusese. Nu porniseră din inimă. Nici nu se aplecase să ridice de jos hainele pe care le dăruia, nu din mărinimie, ci pentru că erau inutilizabile. Le-a împins cu piciorul. Întrebase ce e cu „acel Alecu”; nu simţise nevoia să coboare şi să vadă cu ochii săi dacă are ori nu nevoie de-un doctor, de medicamente... Se achitase cu două mii de lei... Le îndeplinise toate, numai fiindcă i se părea că de undeva le vede şi le aude unchiaşul cel inimos de aseară: „Ia puneţi umărul aci, bre, oameni buni!”; le-aude şi le vede din nevăzut Lavinia Madu, domnişoara Lavinia... Mai bine că nu-l văd şi că nu-l aud. N-ar avea de ce să-i strîngă mîna, felicitîndu-l, pentru asemenea fapte şi vorbe, la care nu participa. Le executa şi în asemenea împrejurări ca un zombi, într-un simu-lacru de trăire, de sentiment, de gesticulaţie

exterioară... Sinistraţi! ***Sinisistraţii*** Leontinei!...

Puteau s-o nimerească aiurea cu descălecătoarea, nu să-i scormonească tocmai lui şi tocmai în asemenea dimineaţă, cînd toate se anunţau altfel, atît de întorto-cheate probleme de conştiinţă!... Deocamdată, din pri-cina lor, n-avea să plece în oraş nespălat şi cu o barbă ca a călugărului Filaret.

— Zisei de sifon!... se dădu cu gîndul Leontina. Nu sunteti de ***arviz*** să încercăm cu apă minerală, domnu' Lalu?

— Nu-i proasta idee.. Încearcă!... Pleacă. Aleargă. Zboară! Ia de la prăvălie tot ce găseşti 10, 20, 30, 50 de sticle...

— Numai că o să cam aşteptaţi. E coadă. Mai avură şi alţii ***ideia,*** domnu' Lalu. Nevoia învaţă pe om. O să ne mai înveţe şi altele, pe cît pare.

După acest aforism încărcat de bătrîna înţelepciune a ginţilor, Leontina a plecat, a alergat, a zburat, luînd cu dînsa şi echipa plozilor ***sinisistraţi*** de-afară, să în-ceapă a face coadă pentru apă, din prăvălie în prăvălie.

3

Din adîncul fotoliului cărămiziu, unde trona în adormirea-i de eunuc pacificat, Telemac a dat pru-dente semne de dezmorţire. De curiozitate chiar. Atît cît mai era el capabil de vreo curiozitate! A clintit capul, numai cu o unghie de deget mai sus, şi a dilatat dunga subţire a pupilelor numai cu fracţiunea unei sutimi de milimetru.

Pe sub musteaţă ar fi zîmbit ironic, sardonic, caus- tic, dacă ziditorul lumii şi tuturor dobitoacelor n-ar fi rezervat rîsul exclusiv pentru oameni. Dinadins poate, ca numai dîrişii să aibă cum îşi rîde unul de altul.

Telemac s-a resemnat deci să zîmbească ermetic, în sine.

Ştiuse el ce ştiuse.

Stăpînu-i începea iarăşi să samene cu Lalu Măldă-rescu cel de-a pururi. Încă nu leit. Dar nici mult nu-i lipsea.

Cum fazele acestei metempsicoze nu-l prea pasionau, odată asigurat de reîncarnarea finală şi definitivă, motanul a închis cortina pleoapelor, băgîndu-şi din nou nasul sub coadă. Ar fi vrut poate să toarcă de satisfacţia că toate intrau în ordinea veche şi cuminte. Nu mai ştia

însă. A uitat. Şi nici n-ar fi fost de demnitatea sa asemenea manifestări de juvenile expansiuni, de care să se ruşineze apoi, ca Lalu Măldărescu de trilurile operetei vieneze, de monologurile şăgalnice în faţa oglinzii, de diatribele zvîrlite în botul unui biet animal mai filo- zof decît oamenii, dar lipsit de harul vorbirii şi astfel dezarmat în replică, de celelalte penibile extravaganţe de acum un ceas. S-au potolit toate. S-au dus. Linişte deplină în întreg spaţiul aerian.

Un singur spasm l-a mai încercat, înainte de a cădea în mocneala cea de toate zilele.

Cînd a pus mîna a doua oară pe telefon. Se te- muse că s-au întrerupt şi legăturile telefonice cît au durat înfăţişările cu Leontina şi ***sinisistraţii*** săi. (Cu aceştia, înfăţişări de la distanţă.) Aparatul însă era mai statornic. Dădea tonul conştiincios.

Atunci, fără nici o ezitare, Lalu Măldărescu a des- chis cartea abonaţilor şi a răsfoit cu febrilitate la litera M... Mabu, Maca, Macca, Mace, Macu, Mados, Mado, Madosia, Madrid, M.A.D.R.U., Mady... Nici un ***Madu!*** nici o ***Madu Lavinia!...*** Figura pînă şi el: ***Măldărescu N. Lalu,*** conf. universitar, deşi cariera sa se încheiase; renunţase şi la conf. şi la Universitate, iar de telefon nu uza decît prin procuristă, Leontina cu ochii de leuş- tean. El figura; dar nici un Madu, nici o Madu Lavinia.

A lăsat cartea galbenă să-i lunece de pe genunchi, jos, pe covor, la picioare. Scufundat în al doilea fotoliu, faţă în faţă cu jîlţul unde trona motanul pacificat, a aprins o ţigară cătrănită de tutun de război şi, după acest ultim zvîc care-l epuizase, n-a mai opus nici o împotrivire procesului de

descompunere, redevenind pe de-a întregul el cel care era el.

Nu ştia exact ce-ar fi avut de spus domnişoarei ***L. M.*** de pe stradă, cînd descoperise în sfîrşit că tot ar exista cineva pe lume să-i asculte glasul la capătul firului. Poate numai atît: „Ai avut dreptate, crudă dreptate, domnişoară Lavinia!!!”. Şi ar fi închis. Iar poate după cinci minute, l-ar fi chemat ea pe Măldărescu N. Lalu, conf. universitar, să întrebe ce fel de dreptate a avut şi să se îndoiască de propria-i clarviziune. Nici un Madu însă; nici o Madu Lavinia... De altfel, de unde era siguranţa că aşa o cheamă într-adevăr? I-a aruncat un nume oarecare, ajustat la iniţialele de pe poşeta pe care pretinde că ar fi cumpărat-o de la magazinul din Old Bond Street, London. Un nume născocit, ca atîtea alte născociri cîte i-a îndrugat ieri, în trei ore. Şi ce stupizenie, să se acaţe de-o coincidenţă, o identitate de iniţiale! „Predestinaţi să circulăm în lume sub acelaşi cifru!” Nici liceanul de pe vremea operetei vieneze cu aria săltăreaţă n-ar fi împins naivitatea pînă la a desco-peri în această banală potriveală, un sens mistic, ocult. Pe slujnică a cheamă Leontina Moglan. Acum îşi dă seama. Aceleaşi iniţiale: ***L. M.*** înseamnă că sunt predestinaţi să circule în lume sub acelaşi cifru? Cu toate că ea ar fi mai îndreptăţită s-o spună, cum o şi spune: „casa noastră, curtea noastră, cartela noastră”... Şi visul acela cu desăvîrşire idiot! Lavinia în sus. Lavinia în jos... Trambalîndu-se cu dînsa la braţ pe bulevardele Parisului, zgîindu-se la vitrine, sprijinindu-se amîndoi de bara magazinului din Old Bond Street, London.

El, care n-a fost niciodată la Paris, la Londra, la Berlin, la Milano; nicăiri peste

graniţă, decît în răz- boiul trecut, cu divizia la Budapesta, şi în războiul acesta, la Odessa, Harkov, Nikolaiev, Yalta, Krasnodar, la poalele Caucazului şi în stepa kalmucilor... „Observi că şi florile acestea albe de liliac poartă iniţialele noastre? ***L. M., L. M., L. M., L. M...*** Priveşte şi tu! Mi se pare că dumneata le-ai semănat ieri, domnule ***L. M.*** de pe stradă. Ştii, după ce ne-am despărţit! Ai avut o inspiraţie fe- ricită!..." Fericită?... A avut o inspiraţie idioată! Şi-a jupuit o splendoare de portţigaret, ca să smulgă două iniţiale de aur şi să le arunce peste un grilaj, în tufe de lilieci, cu o înciudare prostească de copil năzuros... Poate că dacă ar intra în curte, le-ar găsi... Îşi aminteşte locul. Ar cere învoire de la stăpînul casei, inventînd orice explicaţie i-ar trece prin cap. La „Beckman" nu crede să se mai afle pe vremurile acestea două iniţiale identice de aur marcat... Poate că nici la magazinul din Old Bond Street, London. Şi băbătia, paralizată, agitîn- du-se să-şi scoată din pagubă cît a zăcut în pat, împin- gîndu-i de spate!... „Haide, plecaţi! A dat norocul peste tine, băiatul maichii, că altfel rămîneai mofluz şi vădu- voi tomnatec!..." Parcă burlac a spus, nu văduvoi? Flă- cău tomnatec... Burlac, văduvoi, totuna! Ce-o intere-seazâ pe dînsa starea lui civilă, prezentă şi viitoare? Codoşea bătrînă! Din pricina lădoiului ei cu ţoale şi hîr- buri poartă acum în spinare o vînătaie cît portţigaretul văduv de iniţiale şi îl dor muşchii cînd mişcă braţul... Ca pe urmă, drept recunoştinţă, cu insinuările şi perseverenţa peţitoarelor de mahala, să încerce a-i băga în suflet o aventurieră, o mitomană, un caz patologic, o fîşneaţă de pe stradă, o pretinsă domnişoară ***L. M.!***

Astfel, Lalu Măldărescu amesteca fantasmagoriile visului cu avatariile existenţei sale de aievea. Iar pen- tru nălucirile-i din somn trăgea la răspundere alţi vinovaţi. Vinovate. Necunoscuta de pe stradă şi sărmana paralizată din patul unchiaşului ospitalier şi săritor la obida altora. Toate, în înverşunarea să stîrpească din el tresăririle unai altfel de vieţi, vii, care de douăzeci şi patru de ore încoace l-au tresăltat din mocnire Le ex- tirpa acum. ca să poată intra deplin în vechiu-i stîrv de zombi.

Din arătările absurdului vis, se alegea de la sine, să stăruie, numai una.

Antoaneta în halatul alb, cu briciul într-o mînă şi pămătuful clăbucit în cealaltă...

N-avea nevoie s-o caute prin somn, într-o grotească plăsmuire a subconştientului, pe străzile unui oraş în care n-a călcat niciodată, într-un salon de coafor, unde altfel s-ar fi aflat la locul ei, ca o meritată pedeapsă. N-avea nevoie s-o caute. Îl căuta ea. Era aci. Pretu- tindeni. Oriunde, în fieştece încăpere.

Lalu Măldărescu a purtat ochii posaci la pereţii biroului, la mobilele din jur, la biblioteca de stejar afumat cu volumele legate în aceeaşi culoare cărămizie, frumos orînduite după specialităţi şi autori. Încăperea aceasta a fost dormitorul lor. A transformat-o în birou, din pri- mele luni cînd a rămas singur şi cînd a crezut că-i izgoneşte amintirea schimbînd destinaţia camerelor, mobilierul, zugrăveala, tot ce-ar fi putut să evoce decorul unei vieţi comune de aproape cinci ani. O viaţă de minciună şi înşelăciuni. Becisnic rezultat! Şi ridicol. Dintr-o casă cu împărţeli chibzuite, a făcut o haotică locuinţă, de care s-ar simţi caraghios sub ochii nedume-riţi ai unui străin, dacă i-ar mai

călca lui cineva pragul. Baia răspunde în birou. Leontina serveşte masa în sofra- gerie, trecînd cu tăvile prin dormitor. Holul e un fel de bazar nedefinit, cu o nedefinită folosinţă. În zadar priveşte acum, cu ochii de acum, la zugrăveala cără-mizie a pereţilor şi la mobilele îmbrăcate dinadins cu pluş cărămiziu, fiindcă Antoaneta nu putea suferi această culoare. Sub tot ce vede, apare tot ce-a fost. Apare tape-tul albastru-pal al dormitorului, patul dublu de paltin creţ, masa scundă de toaletă şi, în faţa oglinzii, Antoaneta, procedînd la ultimile retuşări dinainte de a pleca în oraş. Sub pretext că are oră înscrisă la coafor. Poate mai adevărat, fiindcă şi-a dat întîlnire cu Bimbirică, omul dichisit al diminutivului de nimic, cu braţele păroase de cimpanzeu. E grăbită să se urce în taxiul de la staţia din colţ, să alerge în cine ştie ce garsonieră cu patul răvă- şit la miez de zi, unde se lasă cuprinsă, înfăşurată, împletită de membrele păroase; scînceşte de voluptate cu obrazul lipit de pieptul hidos blănit, în vreme ce eternul soţ imbecil şi docil aşteaptă plantat la masa de la „Capşa”. Această imagine n-o poate alunga. E prezentă. Oricît a primenit pereţii pînă la tencuială şi oricît a strămutat aşezarea camerelor, se desface din ziduri şi trece prin uşi, trece prin ziduri dintr-o încăpere în alta, aşa cum au fost, nu aşa cum sunt. Îi aude pasul, foş- netul rochiei, îi simte adierea de parfum, o vede cum se instalează picior peste picior în jilţul unde moţăia pisoiul blazat şi filozof de-acum, pisoiul zbenguit de-atunci; îi sună în urechi glasul: „Ce-ar fi dacă i-ai telefona lui Bimbirică să ne reţină două fotolii la Naţional? Lasă zîmbetul acesta ironic, care nu te prinde!... Fii tu, cum eşti tu!...” Fii tu,

cum eşti tu, eternul soţ imbecil şi docil, pe care, după cinci ani de trai împreună, de prefăcute confidenţe, intimităţi, proiecte comune, bucurii, plăceri, îngrijorări, după cinci ani de minciună şi înşelăciuni, tovarăşa pe eternitate îl plantează la o masă de la „Capşa”, ca s-o aştepte pînă la vremea deapoi. Se pot ierta acestea? Acestea se pot uita?

Lalu Măldărescu a măsurat din nou viaţa lăţindu-se înainte cu smîrcurile verzui, spongioase, neclintite la suprafaţă în zăpuşala umedă, fără suflare de vînt, cu respingătoarea colcăială de larve, lipitori şi moluşte moi dedesupt; smîrcurile din latura Mării de Azov, unde paşii se afundă, iar nămolul te suge în adînc cu ventuze de caracatiţă. Mlaştinile stătute, viclene, ucigaşe, pe care localnicii le ocolesc cu spaimă, numindu-le în graiul lor: Marea Putredă. În această apă putredă se scufunda pînă la genunchi, la brîu, la piept la gură, cînd s-a ivit Leontina, să-l scoată la suprafaţă de două fire de păr, deschizînd uşa şi anunţînd victorios:

— Am sosit cu ***lizerva,*** domnu’ Lalu!... Tot soiul de ape ***merinale,*** Buziaş, Bucegi, Slănic, Călimăneşti. Am căpătat de la farmacie şi două sticle de ***Scarlisbad.*** Avem într-ales!...

A avut într-ales şi a consumat jumătate din ***lizervă,*** după colbul şi sudoarea, funinginea de-aseară, cît a săvîrşit el ispravă de salahor, în cartierul Griviţa, pe aproape de strada Petrăchescu II. S-a spălat pe cap cu apă de Slănic, izvorul numărul 3; s-a clătit cu apă de Karlsbad, izvorul numărul 1. Cu buretele muiat în apă de Călimăneşti a suplinit duşul. Apa de Buziaş s-a dovedit excelentă pentru bărbierit

Înnodîndu-şi cravata în faţa oglinzii, a observat că e tot cea de ieri, pe care i-o restaurase domnişoara ***L. M.*** de pe stradă, ca să dea un aspect mai convenabil domnului om de pe stradă. A smuls-o din guler şi a azvîr- lit-o jos, cu intenţia s-o dăruiască „acelui Alecu”, prin mijlocirea Leontinei. Apoi, în costum cărămiziu, pieptănat şi bărbierit, a purces să-şi ia locul la masa de la „Capşa”. Era în întîrziere. Gravă abatere din program.

4

În capul scărilor, Lalu Măldărescu n-a mai înălţat ochii la cerul seninei amiezi de april, de-o atît de albastră şi străvezie, încă mai dulce lumină ca ieri.

Iar nu-l mai interesa. Toate erau iarăşi pentru el fumurii, zădarnice, mucede, moarte. Toate le întrezărea ca priveliştile înecate în funingine din crepusculul livid

al eclipselor, sinistru în miez de zi, cînd vîrcolacii au isprăvit de dumicat discul solar.

Jos, în latura treptelor, îl aştepta o fată.

Copila de-adineori, din curte, de pe maşina de cu- sut, cu fustiţa puchiţată şi pisica urîtă în poale. Lepă- dase pisica, peste cămăşuica de cit roşu îmbrăcase o bluză tot pestriţă, cu nasturi de sidef, pe care-i ciugulea pe rînd cu vîrful degetelor de sus în jos şi, cînd ispră- vea, de jos în sus. Avea ceva de spus. Şi părea să fie şi dînsa tot un temperament emotiv, ca fratele artist în germene, autorul frescei murale.

— Bună ziua, domnu' Lalu.,. a îndrăznit să sufle, aproape smulgîndu-şi din aţă un bumb. Mă cheamă Corcoduşa...

— Şi ce-i cu asta?

— M-am gîndit că v-o fi supărat poza făcută de frate-meu, Gică... Uitaţi-vă? Am şters-o şi am vrut să vă spun...

Lalu Măldărescu n-a privit nici la fetiţa cu ochii verzi şi obrajii îmbujoraţi de emoţie, ca să afle cu o plăcută uimire cum aceeaşi culoare a leuşteanului veşted din ochii cocliţi ai Leontinei pot lumina într-altfel un cap de copilă ca în fermecătoarele tablouri ale lui Tonitza. N-a privit nici la fresca de pe peretele despărţitor, care a urmat soarta ***Cinei de taină*** a lui Lionardo da Vinci, acum răzăluită în parte, distrusă, pierdută pentru generaţiile ce vin, cu toate că dantura rînjită de zombi şi măreaţa havană scăpaseră intacte din dezastru.

A spus, morocănos:

— Bine... Nu face nimic.

— Şi florile, domnu' Lalu... Uitaţi-vă şi la flori! Le-am pansat...

Într-adevăr, urmînd exemplul maică-sei, care-l oblo-jea cu cataplasme de său şi ***vasilică buricată*** pe „acel Alecu" din zonele

inferioare ale subsolului, Corcoduşa a bandajat şi ea lalelele strivite cu fire de lînă roşie şi faşe de cîrpe, le-a înălţat pe picioare; săvîrşise o milostivă operă de infirmieră. Pe Lalu Măidărescu nu l-a înduioşat această naivă şi gingaşă devotare a copilei. N-a zîmbit cu ochii umezi. Nu i-a netezit creştetul cu părul despărţit în două de-o cărare (drept este cam îm- pleticită), descoperind cuvîntul omenos şi balsamic pe care Corcoduşa poate îl aştepta.

A repetat numai, cu glas uscat, ca inima lui seacă, de iască:

— Bine... Nu face nimic...

Îşi ciugulea şi el, iritat, pieliţa unei beşici din palmă. Aceasta îl preocupa mai mult decît chipul şi privirea, şi tot ce se petrecea în inima mică, dar palpitînd ca o păsăruică vie şi caldă în pieptul copilei cu glas tremurat.

— Vedeţi, domnu' Lalu... urmă glasul tremurat. Am priceput eu că fraţii mei s-au întrecut cu gluma. Sunt nişte bezmetici! Ce să le faci? Aşa-s băieţii... Vă rog să-i iertaţi... Au uitat că-s la casă străină. Şi eu, ca fată gospodină (să ştiţi că sunt tare gospodină!), am crezut că-i de datorie să-ndrept ce-au stricat dînşii, ca să nu vă supăraţi... A spus ţaţa Leontina că v-aţi mîniat foarte tare... Dunăre! Aşa că, pentru dînşii, vă rog să ne iertaţi...

— Bine. N-am ce ierta. Nu-s supărat.

A trecut înainte. Corcoduşa a rămas pe loc, răsucin-du-şi mai vajnic nasturii mărunţi de sidef, pînă ce-a iz- butit în fine să smulgă unul din aţă. Nu-i supărat? Asta o spune el, aşa, din filotimie pentru nişte sinistraţi ca dînşii, rămaşi fără casă, pe drumuri. Dar supărarea se vede cît de colo! Poate că n-a bandajat destul de bine florile?... S-o ia

mai amănunţit, de la capăt, pen- tru ca atunci cînd s-o întoarce, să le găsească pe toate vindecate şi drepte, aliniate, fără proptele. Ce-ar fi să încerce şi puţin său, niţică vasilină boricată?

Corcoduşa, care nu stîlcea termenii tehnici şi neologismele ca ţaţa Leontina, dar nu era decît o copilă de şase ani cu mintea copiilor, a dat fuga în subsol, să şterpelească o raţie de doftoricale pentru flori şi să ducă vestea că domnu' Lalu a plecat la plimbare negru de supărare. Negru, vînăt, fierbînd de mînie în el, nu marţial cum şi-l închipuise şi l-a zugrăvit Gică. Adevăr pe care îl confirmă pe dată şi Leontina, adăogind cu de la sine autoritate că ar mai fi primit şi porunca să ***evlacueze*** curtea în 24 ore de nişte ***sinisistraţi*** fără ***leducaţie.***

— Dar unde să ne ducem, femeia lui Dumnezeu? se văietă Alecu, perpelindu-se pe-o coastă, în toate oblo-jelele de său şi vasilină boricată. Să ne mai rabde două- trei zile, pînă mă pot mişca... Pe urmă găsesc eu... Am să-i vorbesc personal şi are să mă-nţeleagă. Om e şi el!...

Leontina s-a uitat la crăcănatul şi chelbosul de cum-natu-său, împungîndu-l cu ochii de leuştean pe sub boneta pusă hacana.

— Vrei să-i vorbeşti ***presonal?*** încearcă, după cele ce-au făcut din curtea noastră odoarele dumitale şi ale Nataliţei... Acilea nu-i maidan de la bariera Griviţei! Curte boierească, de ***caltir*** central.

— Am să-i otînjesc! gemu Alecu. Cum mă ridic pe picioare, îi cotonogesc eu pe dînşii.

Nataliţa, care semăna cu Leontina la făptură, într-o construcţie de linii mai reduse şi mai rotunde, îl linişti, aplicîndu-i pe coaste altă cîrpă unsă cu său fierbinte:

— Lasă, că de scărmănat, i-am scărmănat eu! Îndată ce isprăvesc cu dumneata, o pornesc singură, tot la noi, pe bariera Griviţei, să ne găsim tot p-acolo o cocioabă. N-om mai supăra boierii de la ***caltirul*** central cu plo- durile noastre fără ***leducaţie!***... Rămînă la ***elenectrinicia- nul*** lor!

Ca şi Corcoduşa, ea n-o scrîntea din fire cu neologismele şi termenii tehnici. O făcea acum dinadins, ca să-i plătească surorii oţărîte cu moneda pe care o merită.

Leontina, insensibilă la asemenea aluzii, s-a bucurat numai de cuminţea hotărîre, ce curăţa mai grabnic te-renul lui Romică, înainte de [a] apuca să afle ospitali- tate la cine ştie ce tîrîtură.

— Foarte cuminte! Cum spunea şi domnu' Lalu. ***Sinisistraţi, sinisistraţi!*** Da' fiecare ***sinisistrat*** cu tagma lui, în lumea lui!

Afară, ***sinisistraţii*** cei mărunţi, aduşi la sumbra realitate de scărmăneala maternă, se retrăseseră într-un ungher al curţii, căzuţi în spăşită muţenie. Se astîmpărase şi zăvodul, după ce stropise la şir, parcimonios, cîteva lalele, în iluzia că a contribuit aşa la opera reparatorie a Corcoduşei. Acum se culcase la picioarele celor trei Doamne şi toţi trei păruiţi, pe pietriş, în mijlocul cercurilor ruginite de buţi, de unde, ca dintr-un cerc magic, nu mai avea voie să se mişte, clempănind arar cîte o muscă din zbor..

Numai Gică, geniul pictoricesc în germene adînc rănit de incomprehensiunea contemporanilor, a unei familii prozaice şi a unui amfitrion hapsîn, îşi pregătea o crudă revanşă înainte de întoarcerea la matcă, spre bariera şi maidanurile natale.

Avea să-l zugrăvească el acum pe domnu' Lalu, cum l-a văzut, nu cum şi-l închipuise în

omagialul portret, la plimbare, cu baston şi cu ţigară de foi în dinţi. Domnu' Lalu în pijama albastră, vărgată, strigînd behăit din fereastra coridorului: „Leontinaaă!" Are să-i facă şi literele ieşind una cîte una din gură, ca dinţii, ca seminţele de floarea-soarelui. Şi nu în cărbune, material efemer, care se poate şterge de intemperii şi mîna iconoclastă a profanelor. Cu văpseaua descoperită de dînsul într-un bidon din subsol. Tocmai văpsea albastră cu ulei. Exact ce-i trebuia. Doar o pensulă să mai dibuiască, tot pe undeva, în subsol.

Domnu' Lalu, la plimbare în vremea aceasta, stră-bătea fără grabă şi ţintă străzile presărate cu prundiş de sticlă, care huiau de zarva camioanelor încărcate cu bejănii şi de duruiala altor camioane care tot mai transportau răniţi. Numai tramvaiele încremeniseră pe linii. Încolo, viaţa continua. Nu se opreşte pentru atît. Oltenii îşi strigau marfa. Prăvăliile făceau dever mare, fiindcă mulţi se treziseră abia acum să-şi pună în rezervă provizii. Forfoteau slujnice şi argaţi cu doniţe, căni, căldări, ulcioare şi damigene, spre cişmelile Bucureştilor din vremea gravurilor lui Ruffet şi Preziosi, de mult abandonate şi uitate.

Coadă la brutării. Coadă la depozitele de ape mine-rale. Coadă la farmacii.

Taxiurile şi limuzinele particulare goneau spre ba-riere, cu maldăre de saltele şi geamantane clădite deasupra caroseriei, cu panere ferecate pe aripi, cu pasageri ticsiţi cîte cinci-şase înlăuntru. Continua şi exodul.

În dreptul Teatrului Naţional, l-a zărit pe Ion Lenş.

Lalu Măldărescu s-a repezit spre dînsul într-un alt zvîc de însufleţire, dintr-o ultimă

şi neprevăzută drojdie de elan, grăbit să-i strîngă frăţeşte mîna zgîriată şi zdrelită, cu palma lui beşicată. Mărturiile glorioase ale isprăvilor de ieri, pînă noaptea tîrziu, în bezna camuflajului, cînd Ion Lenş îl adusese acasă cu automobilul care-a transportat răniţi şi chiar un muribund ce-şi dă-duse suflarea din urmă, acolo, pe perne, în drum. Ace-stea îi legau pentru totdeauna. Nu se pot uita. Nu se uită.

Dar copistul de peripeţii apocrife i-a întins o mînă flască şi inertă, privindu-l cu ochii coagulaţi ca pe cel mai străin dintre străinii străzii. Era cu capul gol, cu cealaltă mînă zdrelită în buzunar, într-un impecabil cos-tum cenuşiu, de culoarea părului cărunt la tîmple, miro- sind a lavandă şi a tutun englezesc. Ion Lenş cel nesu-ferit şi distant, de-o afectată corectitudine în straiele turnate pe trupul masiv de-o afectată lenevie în mişcă- rile lîncede, în zîmbetul rece, prezumţios, atoateştiutor, cu nelipsita ţigară în colţul gurii. Dacă n-ar fi semnul brăzdat în obraz, cu dunga însîngerată peste care ieri Mihai Cristoveanu a presărat „pe garanţia sa" cenuşă în locul oricărui alt dezinfectant, ar crede că tot ce au trăit şase-şapte, aproape opt ceasuri împreună, tot ce-au săvîrşit umăr la umăr în cartierul din preajma străzii Petrechescu II aparţin tot visului fantasmagoric, cu absurde peripeţii, dinainte de a se deştepta.

Lalu Măidărescu n-a ştiut ce să spună.

Ion Lenş probabil n-avea nimic de spus.

Stăteau amîndoi alături, despărţiţi de membrana lor; unul privind într-o parte, celălalt în alta.

S-ar fi zis că le era ruşine de cele ce-au făcut. Că erau doi complici stingheriţi de-o ticăloasă faptă, la care s-au îndemnat,

ferindu-se a pomeni despre dînsa, supraveghindu-se numai reciproc, să nu se denunţe cumva.

Providenţial, a apărut să rupă tăcerea un cunoscut comun şi vorbăreţ. Un fel de confrate al lui Ion Lenş, vag fost scriitor şi fost ziarist, Alexandru Vrînceanu-Sfinx, cu debuturi pline de străluce promisiuni acum vreo treizeci de ani. În acele timpuri tipărise o subţirică plachetă de versuri, o subţirea adunare de schiţe, un subţiraş volum de eseuri. Toate puţintele la numărul foilor, căci de pe atunci n-avea astîmpăr să stea neclintit pe-un scaun la o masă, sub lampă, după miez de noapte, în singurătatea şi tăcerea beznelor halucinante, cînd toţi dorm, pentru a migăli la o frază îndărădnică. Volumaşe cu totul însă dincolo de media călduţă a debuturilor, cum a remarcat elogios critica şi au proclamat-o pontifii, copleşindu-l cu ditirambele şi aşteptînd opera coaptă a maturităţii.

Operă a maturităţii n-a mai legat cheagul creator al lui Al. Vrînceanu-Sfinx, nici coaptă, nici crudă, nici pe jumătate în pîrgă. N-avea cînd... După gloriosul debut, triplul autor cu triple perspective să revoluţioneze din- tr-o dată trei genuri literare, poezie, proză, eseu, deve-nise numai un prodigios „scriitor gurist”, cum îl bote-zase Ion Lenş cu zîmbetu-i apatic, fiindcă se mărginea să istorisească în dreapta şi-n stînga, la cafenea, pe stradă, la bodegă, în tramvai, pe peronul gărilor între două trenuri şi în anticamera Excelenţelor între două uşi, ce carte epocală şi ce studiu epocal e pe cale s-aştearnă el ca mîine, carte şi studii pe care n-avea cînd să le mai scrie, de vreme ce le colporta verbal conţinutul, din om în om.

Promisiunile debutului şi reputaţia de băiat cu viitor n-au rămas însă pierdute. Treizeci de ani s-au dovedit fructuoase. Într-altfel, e drept, de cum le-au prezis critica şi candoarea pontifilor. Din băiat cu viitor, se transformase în băiat ban. Adică în hahaleră simpa-tică, giumbuşlucar, arbitru conciliant în conflictele confraţilor, gentil informator al personagiilor politice care ţineau să-şi dea un lustru de intelectualitate şi cochetau cu breasla scribilor; organizator de banchete, aniversări şi comemorări; delegat pe lîngă misiunile străine; înlăcrimat rostitor de cuvîntări funebre şi entuziast închi-nător de toasturi la mesele festive. Adoptase el acum al patrulea gen, ditirambic.

Alexandru Vrînceanu-Sfinx se vîntura astfel prin redacţii, prin cabinetele miniştrilor, pe la ceaiurile bancherilor şi magnaţilor industriali, purtînd anecdotele, zvonurile şi cancanurile de colo-colo, mai inventînd de la el, întotdeauna pe buze cu o lozincă nouă şi epocală, cu un proiect ingenios de culturalizare a maselor, furni-zînd programe celor în deficit de idei, obţinînd posturi de consilier artistic şi inspector teatral, discrete şi remuneratorii strapotine de membru în diferite consilii de administraţie cu jetoane, adoptînd şi adulînd atotputernicii de azi, renegîndu-i pe cei de ieri, cu o mobilitate care nu era defel păguboasă. Mărunţel la statură, se silea să pară înalt, căptuşindu-şi tocurile cu cinci foi suplimentare. Flecar şi instabil, îşi anexase la nume apendicele codal Sfinx, simbol al enigmei, imobilităţii, tăcerii. Era cei mai umblăreţ şi mai guraliv Sfinx care s-a pomenit vreodată! Ex-scriitor, arbora insignele corporative ale breslei din tinereţea sa, ieşite de mult din uz: lavalieră

neagră, pălărie cu boruri late, chică retezată ciobăneşte la ceafă.

Nu mai scria, dar el singur între toţi condeierii răspundea la imagina tradiţională şi romantică a scriitoru-lui. Pentru care lucra, rîvnea, nu fără sorţi de izbîndă, şi la un meritat fotoliu în conclavul Academiei Române.

Adresîndu-se lui Lalu Măldărescu, i-a grăit afabil:

— Bine te găsii, dragă Măldăreanule! Arăţi bine, nu fie de deochi! Bate în lemn. Ce mai hala-bala pe la Universitate?

Lalu Măldărescu s-a retras mai adînc în crusta sa de zombi. Da două ori mortificat. O dată, fiindcă gno-mul cu pălărie de brigand calabrez i-a stîlcit numele. A doua oară, fiindcă ignora că a rupt punţile cu Universitatea, A răspuns:

— Mai nimic! şi s-a retras în găoacea unei ostenta-tive tăceri, de impenetrabil Sfinx al tuturor zombilor din cele cinci continente.

— Erai ieri aci, dragă Lenş?... se întoarse Alexandru Vrînceanu-Sfinx către celălalt zombi, cu agitarea care dădea întotdeauna iluzia că e foarte ocupat şi foarte grăbit, gata de plecare, deşi nu pleca. A fost ceva teribil! Dezastru epocal! Unde te aflai?

— Dormeam...

Sfinx se scandalizã gesticulînd, căci nu degeaba era simbolul hieraticilor muţenii şi neclintiri.

— Poftim! Dormea! Ţara piere, şi Ion Lenş se piaptănă. Acesta eşti! Epocal! Nimic nu te mişcă din ale tale.

— Scandalos.. recunoscu amorf Ion Lenş, fără să scoată ţigara din colţul buzelor. Sunt scandalos...

— Şi nu te-ai dus să vezi? Să auzi? Să aduni ma-terial? Am adunat, mă scribăreţule,

mă, un material nu pentru o carte!... Pentru două, cinci, zece! Tot eu am să vă scriu romanul acestei epoci, ca să vezi şi tu ce e aia un roman!

— Aştept... Nici nu mă urnesc de aci pînă ce n-apare în vitrină.

Lui Alex. Vrînceanu-Sfinx nu i-a fost milă de Ion Lenş, care risca astfel să rămînă înşurubată stană de piatră în faţa Teatrului Naţional pînă ce se va răci soarele cu toţi sateliţii şi subsateliţii săi. În realitate, poate cre-dea şi el cu toată convingerea că are să scrie romanul epocal, cum de treizeci de ani pregătea unul, mereu remaniat ca stil, subiect şi dedicaţie, după nestatornicia epocilor. Întreabă, dîndu-şi roata pălăriei pe ceafă:

— Ştii ce-a fost la Gara de Nord?

— Habar n-am...

— Trenuri cu evacuaţi din Moldova, peroane, trenuri cu muniţii, toate aruncate în aer! Iar cartierul Griviţa, un adevărat Pompei, cînd cu erupţia Vezuviului. Cadavre, mutilaţi, ruini, iale!

— Posibil...

— Nu te mişcă?

— Ce am eu cu dînşii? Locuiesc de cealaltă parte a oraşului. Ţi-am spus că dormeam...

— Se vede că-ţi scrii romanele dormind, sărmane de tine Lenş!

— Nu este exclus...

— Iar brazdele acestea din obraz ce mai înseamnă? îl iscodi Sfinx, balansîndu-se în tocurile înalte şi exa- minîndu-le cu interes. Ţi-au spart geamurile pe cînd dormeai?

— Nici nu m-am deşteptat din somn.

— Atunci? Asta e rană proaspătă, de bombardament. Nu-mi spune mie! Cunosc...

— Mai banal. Un accident tîmpit de automobil.

— A dat vreo năucă de la Salvare peste tine?

— Şi mai banal! După ce m-am trezit şi am văzut harmalaia aceasta din oraş, care mai continuă şi astăzi, m-am dus să mă plimb cu maşina la Şosea. Mai departe. Otopeni. Snagov. Să respir. Pesemne că mai moţăiam încă... M-am pomenit dînd eu peste un camion nemţesc şi mi-am spart parbrizul. Acestea sunt geamurile incasa- bile de război!... Ca să vezi!...

— Eşti monstruos, amice Lenş! Dă-mi voie să ţi-o spun franş! Epocal! Arde Bucureştiul, şi el se plimbă la Şosea, la Otopeni, să respire. Dacă s-a mai pomenit!

— Acesta sunt. Ce pot să-mi fac?

— Te-aş trimite în lagăr. Ai merita!

— N-ar fi rău. Aş dormi 24 ore pe zi. Trei luni de zile a cîte 24 ore, calculează... Poate că aş scrie de două ori pe atîtea romane, evident, prin somn.

— Parcă pe celelalte le scrii la trezie? Cunoaştem! Ai merita să fii trimis în lagăr şi supus la un regim strict, draconic, inchizitorial! În orice caz, o meriţi mai mult decît nenorocitul de călugăr, care umbla cu o trai- stă de evanghelii cît romanele tale prin oraş, Filaret! Ai auzit că a fost expediat burduf la lagăr?

— E o chestie care-l priveşte personal...

— Ce insensibilitate, domnule! Îl priveşte personal! Dar e o eroare de tact, amice!... Compromite noţiunea de lagăr. Am să i-o spun şi lui Ică. Lagărul, domnul meu, se cuvine rezervat celor care nu se încadrează în spiritul dinamic şi de sacrificiu, în noul stil al epocii! ***A propos!*** Ai mai auzit că mîine apare un manifest al ăluia mare? Un

manifest adresat populaţiei din capitală, în care îşi cere el iertare pentru victimile de ieri. Un manifest admirabil, superb, lapidar, plin de dinamism! L-am citit la Preşidenţie... O pagină vibrantă, epocală, cum n-ai să scrii tu niciodată, amice, cu impasibilitatea aceasta la tot ce se petrece în jurul tău... Tu, care dormi şi te baladezi la Snagov... De ce zîmbeşti? Ce găseşti de zîmbit?

— Mă mir că n-ai priceput şi fără să ţi-o mai spună cineva! Crezi serios că Filaret, călugărul cu ***Apocalipsa*** lui, a fost trimis în lagăr?

— Ţi-o spun pertinamente! Din sursele cele mai sigure...

— Şi mîine zici că apare un manifest admirabil, superb, lapidar, epocal, al ăluia mare?...

— Ce-are de-a face una cu alta?

— Are!... Dacă ai şti să faci puţină legătură între cauze şi efecte, ai fi înţeles că Filaret nu-i nici într-un lagăr. A fost rechiziţionat şi dus la Preşidenţie să colaboreze la manifest cu stilul său lapidar, grandios şi apocaliptic. Epocal. El dictează, iar ăla marele scrie şi semnează.

— Asta e bună! Epocală! Mă duc să le-o vînd băie-ţilor cum am cumpărat-o! schimbă îndată Sfinx de en- tuziasme şi opinii, ca şi Leontina, slujnica lui Lalu, de atitudine faţă de ***sinisistraţii*** săi. La revedere, scumpe Măldăreanu! La revedere, Lenş.

Sfinx, confratele gurist şi epocal ai lui Ion Lenş, a plecat repede la cafenea să vîndă hazul zilei cum l-a cumpărat, trecîndu-l bineînţeles pe compt propriu. Şi totodată să mai istorisească pe deasupra şi ce individ odios e Ion Lenş. L-a văzut el ieri, cu ochii săi, ştergînd-o la plimbare cu automobilul spre Şosea, Otopeni, Snagov, îndată după

bombardament. Luase şi o damă cu el, luase şi provizii de vin, şampanie şi icre negre, pentru un chef la toartă, în timp ce Bucureştii ardeau şi sute de oameni se zvîrcoleau în ghearele morţii. N-ar spune-o, dacă nu l-ar scîrbi că asemenea tipi au ajuns să scrie romanele unei epoci dinamice şi cu adevărat epocale, cum n-a mai existat de la Tiberiu încoace în istoria Europei.

Ceilalţi doi au rămas iarăşi în stradă, despărţiţi de membrana lor, uitîndu-se unul într-o parte, altul în alta, la alaiul bejaniilor care continua, continua, continua... Că Ion Lenş îşi tăinuise faptele de ieri şi de-aseară, preferind să păstreze pentru flecarul epocal de adineaori masca sa antipatică de om lenevos şi membrana de nesimţire la toate pătimirile celor din jurul său, o înţele- gea acum Lalu Măldărescu prea bine. Dar şi faţă de dînsul? De ce şi faţă de dînsul. Ar fi vrut să-l întrebe dacă s-a mai întors astăzi-dimineaţă, dacă nu se mai întoarce cumva la unchiaşul cel inimos şi săritor, lîngă care amîndoi s-au simţit altfel şi au fost alţii. Placiditatea coagulată a lui Ion Lenş nu-i permitea, aşa cum privea el letargic, ca motanul Telemac, cu capul înclinat, numai printr-o trîndavă întredeschidere a pleoapelor spre palatul vertical şi alb al telefoanelor, obiectiv precis, indubitabil, fatal, al viitoarelor bombardamente. Ar fi în stare să-i afirme, cu aceeaşi epocală neturburare, că ieri a dormit şi s-a plimbat cu automobilul, nu că au fost împreună, unde au fost.

— Am plecat şi eu... se decise, după o pauză lungă, pe care n-o mai putea umplea nimic. La revedere...

— La revedere, domnule Măldărescu!...

Domnule? Bine că nu i-a spus încaltea Măldăreanu!...

Deprimat cu desăvîrşire, Lalu Măldărescu şi-a tărăgănat paşii spre „Capşa”. Se pregătea să-şi ia locul la masa sa de zombi şi să comande cafeaua coclită de război, să aprindă ţigara de tutun cătrănit, să aştepte prelingerea mîlie a zilei, în mocneala cea de vecii vecilor, cînd din nou, la aceeaşi oră de ieri, au început să mugească lugubrele sirene de alarmă.

Încă nu sfîrşiseră, iar el era îndărăt în stradă. Nu s-a mai dat alături de torentul compact al mulţimii de pe trotuar, ca să rămînă în urmă şi să calce agale, fără destinaţie, cum se pomenise în ajun, singurul pieton hoinărind hai-hui prin Piaţa Palatului, vastă cît deşertul Gobi.

Acum a ghiontit şi a îmbrîncit trecătorii, spintecîn- du-şi cale cu o feroce dezlănţuire, de care nimeni nu l-ar fi bănuit capabil. Nici el. Nu-şi cerea politicos iertare; nici măcar nu se mai uita peste umăr la victimele sche- lălăind cu bătăturile strivite. Parcurgea străzile şi pieţile în linie dreaptă (drumul cel mai scurt după definiţia geometrică), cu viteza celui mai antrenat pursînge al curse- lor de ogari, pentru a ajunge înaintea altora, înaintea tuturor, la potou, la adăpostul SOBOLIA.

5

Încă o dată se dovedi ce pretimpurie experienţă a vieţii, a oamenilor, a bombardamentelor şi adăposturi- lor, cîtă dreptate a avut Lavinia Madu, domnişoara ***L. M.*** de pe stradă.

Adăpostul SOBOLIA nu mai aducea întru nimic cu sălile spaţioase, răcoroase şi mai mult goale din ajun,

unde ecoul paşilor singuratici pe ciment se transmitea sonor din încăpere în încăpere. Se strîmtaseră parcă pereţii, coborîse parcă planşeul de beton, o pompă aspirantă sorbise parcă aerul cu efluvii jilave, dar ieri atît de agreabile, de tunel ventilat, răbufnind în locu-i o zăpuşală imbîcsită, lipicioasă, toxică, de asfixie.

Lalu Măldărescu s-ar fi întors să urce scările îndă- răt, să iasă şi să privească mai atent, din stradă, la inscripţia de pe frontispiciul monumentalei clădiri, pentru a se încredinţa dacă n-a greşit cumva adresa.

Dar din spate îl împingeau alţi soboli, îmbulzindu-se să pătrundă mai grabnic şi mai adînc la siguranţă, în hrubele subpămîntene. Erau acum cîrduri strînse, solidare, organizate, nu ştafete răzleţe, de probă şi de explorare, rătăcind izolate dintr-o încăpere în alta. Gru- puri de familie, cu mame, bunici stafidite încleştînd o geantă scorojită la pieptul uscat, bunici, străbunici sprijiniţi în bastoane, copii tîrîţi de mînă, prunci de faşă purtaţi în braţe, cu geamantanele documentelor şi preţioaselor odoare tăbîrcite printre picioarele altor soboli care protestau şi vociferau, cu şeful de trib luptînd dîrz din coate să cucerească şi pentru ai săi o porţiune de spaţiu vital, uzurpînd ceva din dreptul prea lacom al primilor ocupanţi. Toţi învăţaseră acum ce înseamnă o adevărată alarmă după joaca de-a repetiţiile generale şi cunoşteau acum prăpădul crîncen al unui bombardament.

Se vedeau pe alocuri, peste capete, şi unii răniţi de ieri, cu turbanele albelor pansamente. Aceştia se bucurau de-un prestigiu oarecum eroic şi de solicitudinea publicului, care se strîmtora să le deschidă cu veneraţie loc de onoare. În schimb,

dispăruse răspicata separaţie pe categorii sociale, nivelată de la sine într-o egalitară devălmăşie.

Lalu Măldărescu se înverşună să străbată din sala a doua în a treia, acolo unde au stat ieri. Căci nu era ne-voie să sondeze prea adînc în el. Nu pentru a-şi pune la adăpost viaţa lui moartă a alergat pînă aci cu veloci- tatea unui pursînge al curselor de ogari. Şi-a dat seama cînd din parcursul vertiginos tot se abătuse de la linia dreaptă — drumul cel mai scurt după definiţia geometrică

— pentru a se opri o clipă, numai una, la o anume ieşire, de anume boltă. Atît i-ar fi ajuns să se lămurească, dacă vreo lămurire mai trebuia.

S-a înverşunat, sucindu-se, subţiindu-se, cerîndu-şi scuze, cîştigînd teren pas cu pas, sub ochi care-l cîntă- reau peste umeri cu ostilă încruntare.

Iar în inima seacă, de iască, a simţit deodată o irup- ţie ameţitoare de sînge fierbinte şi viu, o dumnezeiască înviere din morţi, cînd în sala a treia unde-au stat, a zărit-o tot acolo, pe banca lor, la un capăt, privind din profil, îngîndurată, în gol.

A zărit-o şi n-ar fi recunoscut-o, măcar că dînsa era. Altfel o purtase în el de ieri pînă azi, în imagini mereu suprapuse şi contradictorii, amestecate cu nălucile absurde din vis; odată într-o dogorită învăluire de chemare spre ea, în clipa cealaltă respingînd-o cu un prompt reflex al instinctului zombie de conservare, ca pe-o primejdie care-i ameninţa pacea lui mocnită, putredă, moartă.

Altfel o purtase în el şi altfel chiar arăta acum La-vinia Madu.

În locul jachetuţei negre şi cam uzate, un mantou primăvăratec de stofă ***gris,*** de-un argintiu foarte deschis şi dulce, aproape alb. Fruntea goală, părul gol, cu ondulaţii recente, dar răsfirate, aerisite, nu dichisite în cîr- lige simetrice, ca părul Antoanetei cînd se întorcea de la coafor. Că s-a ţinut de cuvînt şi că s-a dus şi ea la o uzină de indefrizabile, precum spusese ieri, înainte de a se despărţi, nu-l mai indigna defel. Găsea că a făcut ceea ce nu se poate mai nimerit.

Fără pălăria de amazoană, cu discul negru şi drept, rigid; acum, tîmplele dezvelite şi înalte, inelele părului risipite spre ceafa

cilindrică permiteau profilului de camee să se proiecteze încă mai pur.

În ochii mocniţi ai lui Lalu Măldărescu a undit un tremur de lacrimi, atît de fericit era că o regăseşte.

Lavinia Madu şi-a întors lent profilul de camee. L-a văzut. I-a surîs. Şi cu simplitate, răspunzînd la salut, i-a făcut semn din clipirea măruntă a genelor că poate cuteza să se apropie, că îl aştepta, că ea n-a crezut în

despărţirea lor pentru totdeauna, de ieri. Ca mărturie, îi păstrase pe colţul de bancă un loc, un sfert de loc.

Sărutîndu-i degetele mănuşilor cenuşii, de culoarea mantoului, a îngăimat făţarnic, ca şi cum nu pentru dînsa concurase la cursa de ogari:

— Ce surpriză, domnişoară Madu!...

— Mă cheamă Lavinia! Ai uitat de ieri?... zîmbi ea feeric, scoţîndu-şi mănuşa, să-i întindă a doua oară degetele libere.

— Domnişoară Lavinia... a rectificat el, amintindu-şi cu alte zvîcniri de sînge viu şi fierbinte în inima seacă, de iască, în ce chip firesc astă-noapte prin vis şi astăzi de dimineaţă în gînd îi spunea numai Lavinia, Lavi- nia sa.

E cu putinţă? Ar fi cu putinţă minunea?

Lavinia Madu s-a strîns, să-i lărgească sfertul ca-pătului de bancă. A ridicat poşeta şi a pus-o pe ge-nunchi. Altă poşetă. Mai nouă, încă mai vastă, după cerinţele modei, de culoarea nisipului auriu de pe plaje şi cu alte iniţiale. O monogramă enormă, un ***L*** şi ***M*** de argint, poate de platină, cu literele împletite după un desen pe care nu-l mai putea procura nici „Beckman", nici magazinul din Old Bond Street, London, oricît ar scotoci în rezervele lor asortate. Astfel de monograme nu se execută decît la comandă şi numai de către bijutierii de înaltă clasă. Că aceasta o observa că la aceasta se gîndea Lalu Măldărescu, îl dezgustă peste măsură de sine.

Dezgustul nu-l împiedeca însă a mai lua aminte că în locul pantofilor negri de lezard, de la celebrul „Perugia", dar cam osteniţi, acum, domnişoara Lavinia Madu încălţase pantofi ortopedici, cu talpă înaltă de plută, de-un model cum n-a văzut încă în

Bucureşti. Şi la stofa fină, moale, catifelată a mantoului argintiu mai luă aminte; şi la calitatea incomparabilă a ciorapilor (cinci ani de căsnicie îl iniţiaseră în specialitate, cu o competinţă pasivă de soţ); şi la mănuşile care nu mai aveau vîrful degetelor subţiat şi decolorat a luat încă aminte. Toate descoperirile îşi aveau poate un rost nu chiar atît de meschin şi deşert, cum îl dezgustase pe Lalu Măldărescu într-o amară silă de sine. Din nenumăratele imagini suprapuse şi contradictorii de ieri pînă azi alungau măcar una, de care se temuse mai mult şi de care totuşi se acăţa mai tenace zombul din el, de cîte ori părea că-i ameninţă pacificarea posacă. O domnişoară ***L. M.,*** de pe stradă, o pretinsă domnişoară Lavinia Madu, declasată din cine ştie ce turburi pricini, repudiată poate de familie pentru cine ştie ce aventuri dezonorante, silită să-şi uzeze toaletele, pantofii, poşetele dinainte de catastrofa penibilă care a exclus-o din lumea sa, din „lumea care a fost a sa”, cum singură a lăsat a se înţelege ieri, cu o intonare melancolică, i s-a părut nostalgică, în glas. Din cele o duzină de alte prepuielnice răstălmăciri ale portului şi purtării acestei enigmatice domnişoare Lavi-nia Madu, care de care mai alarmante şi mai bizare, mai violent vexîndu-i judecăţile sale burgheze de mărunt şi comod rentier cu existenţa seismic zdruncinată de o singură dramă, conjugală şi aceea, banală, cotidiană, insignifiantă ca el; din toate, se elimină irevocabil una măcar. Cea mai intolerabilă... Nu era o declasată! Orice ar fi acceptat, va accepta orice, în afară de aceasta. Atît de prestigioasă tiranie exercită asupra lumii sale indiciile fastu-rilor vestimentare; chiar şi asupra unui fost etern soţ do-cil şi imbecil, care a făcut cinci

ani de stagiu în faţa vitrinelor alături de o tovarăşă fără altă grijă decît schim- barea modelor de la sezon la sezon şi în a cărui casă telefonul zbîrnîia din ceas în ceas pentru necontenita fixare ori contramandare a unei probe la croitoreasă, la modistă, la blănar, la pantofar, la linjieră, la expoziţia ultimilor modele aduse cu avionul de la Paris, cînd Parisul nu era numai o capitală din cele multe ale Europei ocupate de batalioanele S. S. şi cînd avioanele nu străbăteau cerul numai pentru a deşerta încărcăturile de ecrasită şi fosgen!

A vrut să spună ceva. Ea l-a apăsat cu mîna pe braţ şi a ridicat degetul la buze, cerîndu-i cu o şăgalnică amuzare să tacă şi să asculte. Să se instruiască.

În picioare, perora stimata doamnă de ieri, fluturîn-du-şi vînt cu batista brodată, pentru a zbici pîraiele de năduşală care se rostogoleau pe obraz, tîrînd ca torentele munţilor după ruperile de nori groase aluviuni de suli-manuri, toată tencuiala faţadei. Se destăinuia prietenei rezemată de perete, ceva mai puţin planturoasă şi mai puţin asudată.

— ...încît abia am putut expedia primul transport! Al doilea a rămas în curte, din cauza idioţilor de soldaţi... Nişte mocoşiţi de la ţară, care abia se mişcă... Iar cînd pun laba pe-un vas, îl strîng pînă plesneşte, ca p-un ceaun de mămăligă, d-al lor!... Aşa mi-au dat gata o splendoare de Galleu, o piesă de colecţie.

— Tî-ţi! se miră zdrobită de compătimire prietena, scoţînd şi ea o batistă din poşetă şi punînd-o în ritmică funcţiune.

— I-am şi telefonat lui Raul, gineri-meu, să-mi tri-mită altă echipă mai dezgheţată.

Dacă astăzi scăpăm cu ajutorul lui Dumnezeu, pînă în seară am terminat. Mîine-dimineaţă plec cu maşina lui Raul la Sinaia şi nu mă mai vede Bucureştiul pînă la pace. Numai de nu mi-ar zgîria tăntălîii mobila pe drum. O splendoare de mobilă! Tot ce mi-a putut alege Raul mai şic de la C.N.R. Am şi cîteva piese de muzeu; ocazii de la ăi pe care i-a strîns Raul de beregată!... Nişte splendori!... Tu ce făcuşi cu ale tale?

— La fel... Jumătate pe drum. Jumătate în camion, cum le-a prins alarma. Mîine le-ajung din urmă. Prevăd că viaţa are să devină insuportabilă în Bucureşti vara aceasta, dacă s-au pus cu serviciul pe noi.

— S-au pus, dragă. Şi dau şi-n centru, în casele noastre! Ce au dînşii cu centrul?... La periferie înţeleg... Fabrici, uzini, gări, depozite... Chiar dacă mai zvîrl în aer o chichineaţă, ce mare pagubă? Chichineţele se refac din cîrpeli, cum au fost făcute...

— Aceasta-i spuneam şi lui Gogu al meu.

— Iar cu servitoarele ce-ai decis? Eu pe dobitoaca de Mariţa o lăs aci, să-mi păzească apartamentul.

— La fel şi eu. Una iau, una las.

— Cam fac nazuri toantele! Că să meargă amîn- două, că a intrat frica în ele, şi alte mofturi... Ba ştii ce-mi mai spuse idioata, chiar acum, cînd plecam la sunarea alarmei? Nici mai mult, nici mai puţin, să se ţină de coada mea în adăpost, că şi ea e om şi că are copil!... Dar leafă ştiu să cearã... I-am arătat eu om!

Amîndouă au clătinat din cap şi au suspinat de martirajul pe care-l îndură de la tirania slugilor de azi. Pe urmă, cea mai puţin planturoasă a întrebat cu subită în-grijorare:

— Da cu pechinezul tău ce se întîmplă, de nu-l văd cu tine?

— În voiaj la Sinaia, dragă. În vilegiatură... L-am expediat cu primul transport, pe domnul Mum-Pe-Ki! Mi-e grijă numai de netoţii de soldaţi să nu-l scape din paneraşul lui, cît e de nervos... Ştii cum scîncea cu lacrimi în ochi micuţul de dînsul, cînd a văzut că el pleacă şi că mumica lui rămîne? Ca un om, dragă, ca un om!... Mai impresionant decît un om, ce-ţi spun eu? Te-ai uitat doar la bleaga de Mariţa şi te-ai uitat la el, puiul mumicăi! Se compară?...

Stimata doamnă cu splendorile de mobile, inele, apartament, căţel şi ginere a renunţat să-şi destăinuie mai departe păsurile. Pornise ventilatorul electric şi vuia ca huruitul lugubru al motoarelor de la bombardierele din ajun. Răcoare nu prea se simţea. Zgomotul acoperea însă glasurile. Stimata doamnă a privit la fîşneaţa de ieri, cu o brazdă adînc şănţuită între sprîncenele rase şi încon- deiete pe-alături, după caricatura vedetelor de film. A scos şi instrumentul optic cu lentile şi lănţug de aur, ca s-o examineze mai în detaliu. O recunoştea poate, poate nu. În orice caz, după îmbrăcămintea de azi, nu şi-ar mai fi permis s-o trateze de la altitudinea de-acum 24 ore. Apoi s-a uitat atît de stăruitor la locul ocupat de Lalu Măldărescu, atît de autoritar şi demonstrativ, încît el a dat semne să se ridice şi să i-l cedeze, cu toate că n-o vedea încăpînd cu voluminoasele-i fundaţiuni pe sfertul său de spaţiu. Lavinia Madu l-a oprit să se mişte, cu degetele încleştate în braţ. Ce-l apucase? Ea nu ştia că, prin visul lui Lalu Măldărescu, stimata doamnă îşi ceruse scuze pentru inadvertenţele de ieri, ieşind servil din cuşca de sticlă a coaforului de la

Paris, ***Rue*** Scribe, lîngă ***hôtel*** „Scribe”, şi nu ştia că Lalu, generos, o iertase, mai ales fiindcă recunoscuse în Lavinia pe doamna Alfa şi Omega, anticipînd viitorul. Ignorîndule acestea, Lavinia Madu îi şopti în ureche:

— Tocmai unei matracuce ca dînsa vrei să-i cedezi locul? Ai auzit?... Ce-ţi spuneam!...

Lalu Măldărescu i-a răspuns, apropiindu-şi şi dînsul buzele de scoica urechii, mai-mai să-i atingă lobul roz, acolo unde se desluşea un imperceptibil punct al găurii de cercel, fără cercel.

— Ai avut dreptate, domnişoară Lavinia! Crudă dreptate... Şi nu numai cu ea... Şi cu alţii, cu altele... În mai multe decît ţi-ar veni să crezi...

Un fir din buclele părului îi gîdiia buzele. Şi un fior îl străbătu pînă în adîncul fiinţei... Cum s-o fi numind oare parfumul acesta necunoscut, atît de subtil? Nu semăna nici pe departe cu parfumul capitos, prea insistent, lasciv, pe care-l întrebuinţa Antoaneta şi mai durează parcă în casa lui oricît a primenit pereţii pînă la tencu-ială. Cîte n-ar fi avut el să-i spună pe nerăsuflate din tot ce s-a petrecut în domnul om de pe stradă de ieri pînă azi? Acestea se pot însă mărturisi? Nici în el nu sunt clare. Şi huruiala aceasta orbilă a ventilatorului!... A tă-iat chiar glasul strident al stimatei doamne. S-a resemnat deci să tacă un timp, îndestulat că o simte alături pe domnişoara Lavinia Madu, pe Lavinia, Lavinia sa, lăsînd să-l pătrundă prin haine căldura trupului lipit, privind la amestecata lume din această a treia şi ultima secţie a adăpostului SOBOLIA.

Prinsese să-i răzbească osteneala în ciolane pe cei osîn- diţi să stea în picioare.

Se sprijineau unul în altul, schimbau de poziţie, oftau, încercau să se proptească în perete cu palma, se uitau cu duşmănoasă invidie la priveligiaţii de pe băncile de scîndură albă. Lalu Măldărescu a recunoscut şi domnul bătrîn, prezbit, de ieri. Venise cu cartea voluminoasă, legată în piele, poate alt tom, al IV-lea, ori al V-lea, însă nu mai avea parte şă-şi continue lectura, cu braţul întins şi rezemat în baston, sub becul electric.

O păstra la subsuoară şi se cunoştea ca-i atîrnă umărul ca o grea şi dureroasă povară.

S-ar fi ridicat să-i ofere locul său, cu altă pornire, din inimă, nu din intimidare şi laşitate, ca stimatei doam-

ne de mai adineori, care-l fixase sever, cu o răcnitoare reprobare în ochii bulbucaţi de mumică a pechinezului Mum-Pe-Ki, fiindcă e atît de necavaler cu sexul slab. Dar nu se îndura să se desprindă de căldura aromită a trupului lipit alături. Tot cu o laşitate, altfel de laşitate, îi evită culpabil privirea, cînd domnul bătrîn şi firav se uită la el pe sub ochelari, de altminteri, fără nici o intenţie, numai fiindcă undeva trebuia să se uite.

Pe chipurile băgate unul în altul, răsuflîndu-şi în faţă, căutîndu-şi fără voie în ochi mai aproape decît se priveau acasă frate cu frate şi soţ cu soţie, progresa animala istovire, stoarsă de expresie, din mulţimea sălilor de aşteptare, în gările de răscruce, după miezul nopţii, cînd trenurile au întîrziat cu ceasurile. Trăsurile se muiau. Colţurile buzelor spînzurau fleşcăite. Zbîrciuri de bătrîneţe subită se adînceau în jurul nărilor, pungi vinete dospeau sub pleoape. Prin obrăzarul fiecărui ins, purtînd îndeobşte, afară, în stradă, acasă, o pecete de viaţă şi de voinţă individuală, un caracter, o expresie unică, exclusivă, a sa, aci, în hrubele SOBOLIEI, ieşea la iveală acum parcă un stigmat comun, mai vechi şi mai trist, uniform, al speciei, toată sfîrşeala miilor şi miilor de predecesori care s-au succedat în înşiruirea generaţiilor, s-au tîrît, au trudit, au suferit, au răbdat, au luptat, s-au sugrumat, s-au amăgit cu speranţa născocirilor ce-aveau să-i libereze de poverile mîhnite ale existenţei, s-au înşelat reciproc, s-au iubit, s-au pizmuit, au căzut răpuşi, s-au robit şi s-au exploatat unii pe alţii, au săvîrşit miracole sublime şi au repetat de o mie de mii de ori păcatul frat[r]icidului Cain, de cînd cel dintîi pitecantrop s-a ridicat în două labe din cavernele primordiale să iasă la lumină şi să

înfrunte razele soarelui pînă la aceşti ultimi urmaşi, care s-au întors iarăşi de unde au plecat, tot în caverne.

6

Cineva aduse de-afară ştirea că bateriile de artilerie antiaeriană tot nu se aud. Bombardierele luaseră deci altă direcţie. Primejdia trecuse pentru ziua de azi.

Iar toţi cei care s-au îmbulzit strivindu-se la intrarea adăpostului, ca să încapă cît mai adînc, ar fi vrut acum să evadeze mai grabnic din peştera aceasta sufocantă, să scape la aer, să-şi isprăvească pregătirile de plecare ori pregătirile de rămas, să afle ce s-a întîmplat, ce se întîmplă.

Numai copiii încă nu dădeau semne că s-au plictisit. Cei mai mulţi păşiseră întîia oară într-un adăpost. Vedeau şi învăţau ceva nou. Unii chinciţi pe valize de piele, alţii pe mai calice lădiţe de lemn iscodeau cu ochi curioşi sala, pereţii, targa sprijinită de zid, dulăpiorul cu medicamente de urgenţă, mulţimea înghesuită, un univers văzut mai mult de la genunchi în jos, tot soiul de încălţări, de ciorapi, porţiuni de pantaloni şi poale de fuste, picioare de bănci şi de scaune, inventariindu-le toate cu încordarea circumspectă a mîţelor cînd pătrund într-o încăpere străină şi iau ungherele la rînd. Apoi se zgîiau unii la alţii, măsurîndu-se, gata să se miroase înainte de a lega cunoştinţă.

Se aflau şi desculţii străzilor; se aflau şi vlăstarele mai gătite şi pieptănate, de lume subţire. Abia rezistau atracţiei să intre în vorbă şi să rupă distanţele care-i despărţeau. Deocamdată îşi făceau semne complice, de cordială invitaţie, cînd părinţii şi guvernantele întorceau capetele aiurea. Cei desculţi jinduiau la pantofii cu nasturi şi cătărămi ai încălţaţilor; ceilalţi, la noroiul

picioarelor goale şi la bernevicii hrentuiţi, rupţi în genunchi, găuriţi în fund, embleme ale libertăţii totale, fără guvernante, stricte catehisme de bună creştere şi mai stricte prescripţii de higienă. Tari şi mari se simţeau desculţii.

Un răstimp, ventilatorul a intrat în sincopă. Au în-ceput toţi atunci să glăsuiască, năuciţi de huruiala care mai continua şă le vibreze în timpane.

Lalu Măldărescu îşi ciugulea pieliţa beşicilor din palmă, fără să-şi dea seamă, ca fetiţa lăsată lîngă treptele

casei, Corcoduşa, cum răsucea ea nasturii de sidef în aţă, gata să-i smulgă, pledînd pentru a obţine iertarea fraţilor besmetici şi arătînd cît de grijuliu a pansat lalelele. Lavinia observă scrijiliturile, rănile, pielea jupoiată. I-a prins repede mîna între degetele prelungi, apropiind-o de privirea sa de mioapă s-o cerceteze cu o îngrijorată nelinişte, ridicînd apoi ochii genaţi la el:

— Dar atunci s-a întîmplat ieri ceva şi acasă la dumneata?... Iar eu, în timpul acesta, te ţineam de vorba cu ineptele mele suplimente la instrucţiile de apărare pasivă!

— Nimic, domnişoară Lavinia. Casa am găsit-o neatinsă ca oul. Ca şi casa matale...

— Ca la mine? Dar la mine, toate geamurile le-am găsit ţăndări. Nu ou neatins... Jumări!

— Cum e cu putinţă? se minuna Lalu Măldărescu. Parcă ieri spuneai că ai trecut cînd am ieşit de aci, că am trecut împreună, fără ca eu să bănuiesc?... Şi că toate erau în cea mai perfectă stare...

— N-ai înţeles că ţi-o spusesem numai ca să te necăjesc? Din răzbunare femeiască... Domnişoara, ***L. M.*** de pe stradă trebuia să-i plătească anumite poliţe domnului nesuferit de pe stradă. În realitate, nici gînd n-am avut să trec prin dreptul casei unde stau, cum nici n-am trecut... Nu mă ahtiază chiar în gradul acesta bunurile terestre!...

— Extraordinar! exclamă Lalu, scandalizat pe de o, parte, fiindcă Lavinia îl mistificase atît de uşor; bucuros pe de alta, fiindcă nu era fiinţa de o egoistă şi suspectă duplicitate, cum se zugrăvise singură ca atare. Extraordinar, domnişoară Lavinia! Se poate să-mi faci una ca asta?

— Cu mine multe sunt extraordinare!... Şi ai să vezi că la multe te mai poţi aştepta încă! îl asigură Lavinia Madu. Să lăsăm însă acestea!... Spune-mi mai întîi ce înseamnă cestelalte, semnele de-aci? Rănile? Ce-ai păţit? Ce ţi s-a întîmplat?

Îi păstra mîna în palma ei îngustă şi mică. El răspun-se cu emfază teatrală, luîndu-şi isprăvile în derîdere:

— Sunt certificatele unor eroice acte de bravură şi de sacrificiu, domnişoară Lavinia! Aştept numai „citarea pe naţiune”!...

— Vorbeşte-mi serios, te rog...

— Tot ce poate fi mai serios. Ieri, după ce ne-am despărţit, m-am înregimentat voluntar într-o echipă de salvare...

— Nu?!

— Ba foarte da, domnişoară Lavinia! Am transportat răniţi, am scos din ruini epavele sinistraţilor, am cărat lăzi cu mizerabilul avut al unor necăjiţi care n-aveau pe nimeni să le sară în ajutor... O bătrînă paralizată. Nişte copii de dulgher, cu mama la morgă şi tatăl la spital...

— Dar e ceva admirabil! exclamă Lavinia, scoţîndu-şi şi cealaltă mănuşă, să-i aline zgîrieturile mînei invalide în pansamentul cald şi velurat al amîndoror palmelor sale mici, cum Corcoduşa aşternuse balsam pe fracturile lalelelor. La orice m-aş fi aşteptat, în afară de aceasta!...

— Nici eu, domnişoară Lavinia.

— Cum a fost?... Spune, te rog, odată! Nu începe să fii iarăşi nesuferit! bătu ea cu talpa mată de plută în cimentul pardoselei.

— A fost foarte simplu. În chipul cel mai natural, domnişoară Lavinia! Cu doi prieteni, Ion Lenş şi Mihai Cristoveanu...

— Mihai Cristoveanu, care a scris ceva pe vremuri, cînd eu nici nu eram născută?

— El în persoană! Cu Mihai Cristoveanu, care a scris ceva pe vremuri, mai multe nuvele şi povestiri cu subiect proletar, cînd domnişoara Lavinia Madu nici nu se născuse...

— Mai trăieşte, aşadar?...

— Mai trăieşte şi trebuie să mărturisesc că e mai viu decît mine, zombul de pe stradă. Şi decît Ion Lenş, alt zombi... Ne-a dovedit-o ieri cu prisosinţă...

Lavinia Madu a privit într-un nevăzut, cu clipirile sale mărunte de mioapă. A clătinat

tîmpla înaltă şi ivo- rină, cu vinişoara subţire şi albastră, ca discretul blazon al unei patriciene stirpe. Gîndul care i-a adumbrit ochii l-a păstrat însă numai pentru ea. După o pauză întrebă, revenind cu nerăbdare la actele de bravură ale voluntarului în echipa de salvare.

— Şi?... Mai departe?... Explică-mi, te rog, ca oa-menii nu cu explicaţiile dumitale inexplicite!...

— Şi mai departe, totul s-a petrecut cum nici nu putea să se întîmple altfel, domnişoară Lavinia. Cu dînşii, cu Mihai Cristoveanu şi Ion Lenş, am făcut pe brancardierii, pe sanitarii şi pe salahorii, în cartierul Griviţa, pe undeva, pe-aproape de-o oarecare stradă Petrăchescu II. Pînă la unu noaptea. Cum nu aveam mănuşi şi cum aceste operaţii nu se execută cu mănuşi, m-am ales cu trofeele care se văd... Constat o beşică de dimensiunile unui balon captiv din barajele apărării antiaeriene de la Ploieşti...

Mai constata altceva. Că toate zgîrieturile de cuie ruginite şi juliturile de aşchii arătau o tendinţa de cicatrizare surprinzător de rapidă, în afară de zdrelirile subţiri, mult mai neînsemnate, anterioare, cu care şi-a hîrş-cîit pieliţa degetelor cînd a smucit iniţialele ***L. M.*** de aur marcat de pe capacul portţigaretului, ca să le arunce din stradă peste un grilaj cu lilieci înfloriţi. Acestea su-purau. Aveau, se vede, şi rănile o morală a lor. Aşa ceva a constatat cu uimire. Dar n-a mai descoperit cu aceeaşi uimire cum s-ar fi cuvenit că, istorisind întîmplările de aseară şi de astă-noapte pe-un ton de ironică emfază, înlăturase rolul mult mai hotărîtor al lui Ion Lenş şi al unchiaşului cu hître şi inimoase îndemnuri.

Pomenise numele lor. Îi recunoscuse părtaşi. Nu simţise însă nevoia să spună că Ion Lenş, el, a fost acela care l-a smuls de pe trotuarul din faţa hotelului „Athénée-Palace”, unde ameninţa să prindă rădăcini în asfalt, con- templînd spectacolul cu mîinile în buzunări ca alţi cîteva sute de privitori pasivi. Nici nu mărturisise că o dată ce-au ajuns printre năruirile şi plîngerea din cartierul Griviţa, la treabă de nădejde, vîrtoasă şi omenoasă, de folos, pe amîndoi i-a pus numai unchiaşul cu mînecele sumese: „Mi-e milă de hăinuţele voastre. Nu le văd bine!... Hai să ne-aşternem pe lucru pînă ce nu ne- apucă noaptea!”

Acestea le tăcea. N-avusese tăria să le tacă deplin, ca Ion Lenş, care nu mai pomenise nimic despre tot ce-au săvîrşit ieri, născocind o altă versiune, frivolă, a rănii din obraz, poate dintr-o indiferenţă de opiniile semeni- lor împinsă pînă la dispreţ, poate din orgoliu. El îşi povestise isprăvile, mai în glumă, mai în serios, omiţînd numai anume amănunte. Cele la care n-avea nici el curaj să gîndească, descifrîndu-le tîlcul. Şi lăsa versiunea s-o perfecteze Lavinia Madu, cu retuşările imaginaţiei sale mărinimoase, după cum îşi lăsa mîna cu zgîrieturi şi răni alinată de balsamicul pansament al palmelor înguste, catifelate şi moi.

— Neapărat, trebuie să trecem pe la o farmacie, cînd va suna încetarea alarmei!... a hotărît Lavinia. Văd aci rişte zdrelituri mai mici, dar foarte urîte. Nu-mi plac...

Lalu Măldărescu mărturisi umil, cu jumătate de glas:

— Cu acestea e altă poveste.

— Se pare că, de ieri pînă azi, multe poveşti ţi s-au mai întîmplat dumitale,

domnule de pe stradă? Dacă poveşti le numeşti...

— Multe, domnişoară Lavinia. Mai multe decît în cinci ani... Şi chiar sunt de domeniul basmelor... De necrezut...

Ea a tăcut, dezmierdîndu-i uşurel mîna, sprijinită pe genunchiul său. Poate că i se întîmplaseră şi ei multe. Le zăvora însă sub zîmbetul îndepărtat, îngîndurat, flu- turînd numai în cuibul buzelor de camee.

— Am găzduit la mine şi nişte sinistraţi... Nişte ***sinisistraţi,*** cum le spune Leontina, slujnica mea!... mai crezu nepărat de cuviinţă să anunţe Lalu Măldărescu.

— Adevărat?

— Da, domnişoară Lavinia.

— Dar îmi apari din ce în ce mai altfel de cum voiai să mi te prezinţi, calomniindu- te, domnule zombi de pe stradă!... Pariez că i-ai adus cu dumneata de-acolo, din cartierul Griviţa!

— Din cartierul Griviţa sunt... recunoscu îndoielnic el, fără să mărturisească adevărul deplin, cum au venit din a lor iniţiativă şi cum astăzi-dimineaţă prezenţa lor îl scosese din fire. O familie întreagă, din cartierul Griviţa... Patru copii; capul familiei, un oarecare Alecu, de profesie căruţaş, rănit, ars pe corp. Fără gravitate însă. Este şi o fetiţă, pe care o cheamă Corcoduşa...

— Ce nostim nume! Pitoresc... Cum arată la chip şi la apucături? Răspunde la promisiunea numelui?.. Eu o şi văd.

El n-a ştiut să spună cum arată la chip Corcoduşa, fiindcă nici n-o privise în ochi cînd îşi ciugulea nasturii de sidef, cu glas tremurat de emoţie, acolo, lîngă trep- tele scărilor. Şi-a amintit însă:

— A avut astăzi-dimineaţă o idee chiar nostimă, de Corcoduşă! A pansat lalelele pe

care le striviseră fraţii săi şi un cîine, în joaca lor zvăpăiată... turbulentă... hazlie, da! hazlie... cum li se sade la vîrsta lor...

— A pansat lalelele? se miră cu încîntare de asemenea faptă Lavinia Madu. Dar e ceva delicios!... Numai prin mintea unui copil pe care nu l-a trivializat încă triviala realitate pot trece astfel de inspiraţii. Să pansezi florile! Ce autentică şi suavă poezie a vîrstei numai într-un singur gest!... Spune-mi şi mie, sunt curioasă... Cum le-a pansat? Ce i-ai zis?

Lalu Măldărescu iarăşi nu putea spune cum a pansat Corcoduşa lalelele şi nici cum arătau după terminarea operaţiei, căci nu-şi aruncase ochii la ele. Nu erau de mărturisit nici răspunsurile sale, posace. Ce i-a zis? „Bine! N-am ce ierta. Nu-s supărat...” rostise el cu glasul uscat, ca inima lui seacă, de iască, de astăzi-dimi- neaţă. Aceasta i-a zis şi-a trecut mai departe.

Acum se hotăra să repare totul, de îndată ce va ajunge acasă. Are s-o cheme pe Corcoduşa sus la dînsul şi are să-i alinte obrazul, să-i facă un dar, două, nenumărate, să-i dovedească plin de blîndeţe şi de voioşie cît l-a încîntat ideea aceasta poetică a ei: să panseze florile!... Va chema şi pe cei trei fraţi, inclusiv autorul frescei murale, geniul pictoricesc în germene, ca să-i vadă mai de aproape la faţă şi să le vorbească prietenos, sfătos, hazos, pentru a le arăta că nu-i un domn posac şi contrariat în tabieturile sale de invazia unor sinistraţi cam gălăgioşi, ci e un om ca şi dînşii, mişcat de urgisitul lor destin. Are să le spună că liberi sunt să zburde prin curte cu dulăul flocos şi plebeu, să calce gazonul, să decapiteze lalelele, să mîzgîlească pereţii. Va cobori şi în subsol, la acel Alecu, să-l ia în grija sa

altfel, nu procopsindu-l de la distanţă cu un costum care lui nu-i mai trebuia şi dăruindu-i două mii de lei, pe nevăzute, ca domnul Patronaj cînd se achită cu atît, în abstract, păstrînd pentru comitetele şi comiţiile sale smîntîna colectelor filantropice. Are să-l încredinţeze că pot rămîne la casa lui pînă ce se vor îmblînzi vremurile. Ca să înţeleagă, să simtă, să se bucure şi aceşti năpăstuiţi ai soar- tei, aflînd că lumea nu e plină numai de oameni robiţi de egoism şi de mizerabilul instinct de proprietate: ***meu, meu, meu,*** casa ***mea,*** curtea ***mea,*** lalelele ***mele!***... Acestea sunt rezervate pentru repugnatele specimene ca stimata doamnă cu splendorile sale. El e altceva. Va fi altceva... A şi început să fie altceva... Şi se simţea atît de ferice de această înviere din morţi, cu mîna cuprinsă în pansamentul palmelor delicate şi moi, încît i-ar fi venit fără nici o ruşine să se răsucească de pe capătul băncii, să lunece lîngă Lavinia, la picioarele ei, şi cu fruntea pe genunchii domnişoarei ***L. M.*** de pe stradă, să plîngă de mila zombului care a fost, de recunoştinţa omului, altul, care s-a întors la viaţă, prin ea s-a întors la viaţă.

— Încetarea! Sună încetarea alarmei! trecu murmurul uşurător din om în om.

Lavinia Madu i-a eliberat mîna. Şi mîna a început de îndată să-i fie mai rece; mai rece şi pornirea spre extravagante efuziuni tolstoiene din el. Nici dînsul nu era prinţul Dimitrie Ivanovici Nehliudov din ***Învierea*** lui Tolstoi; nici ea nu era Maslova.

Erau numai doi soboli din adăpostul SOBOLIA.

7

— Mai întîi trecem pe la o farmacie!... îl avertiză la ieşirea din adăpost Lavinia Madu, perseverentă în deciziile sale.

— Nu merită pentru atît, domnişoară Lavinia. Nu merit nici eu.

— Te poftesc! Lasă-mă să te doctoricesc personal, domnule Lalule, ca simpatica dumitale de Corcoduşă, lalelele! Cunosc un preparat excelent... Dar nu prea cunosc farmaciile din Bucureşti...

Lalu ştia el una pe-aproape, în coltul bulevardului.

Au intrat. Lavinia a luat asupră-şi toate iniţiativele, discutînd cu farmacista, operînd cu vată, alcool, eter, pensulînd medicamentul miraculos peste zgaibele urîte. Lalu s-a lăsat doftoricit ceva cu mai mult succes decît lalelele Corcoduşei.

Pe urmă, în stradă, a scos portţigaretul de marochin verde, să aprindă o ţigară din cele cu tutunul grunzos şi nefermentat, cătrănit, de război.

— Ai isprăvit rezervele de „Camel" pe care ţi le-am furnizat eu? întrebă Lavinia, cu nevinovăţie.

El mărturisi, ocolindu-i privirea:

— Da... S-au dus...

— Eşti un risipitor! îl dojeni ea, glumind. Să le împrospătăm.

— Nu merit, domnişoară Lavinia. Sunt ceva mai rău şi mai infect decît un risipitor...

— Foarte urît dacă eşti ceva mai rău şi mai infect!... Deocamdată aprinde una tot de la mine! îl îndemnă Lavinia Madu, deschizînd poşeta şi întinzîndu-i pachetul cu soldurile proviziei sale de ieri. Apoi ai să-mi explici mai explicit de cum pare că ţi-e obiceiul de ce anume nu o meriţi?...

Lalu Măldărescu n-a rezistat. A aprins ţigara aro- mată şi nestemată pe care n-o merita, a tras primele fumuri cu o păgînă sete, pînă în străfundul plămînilor. După care şi-a fluturat zdreliturile cele supurate din vîrful degetelor, dezinfectate şi acoperite acum de pieliţa subţire, transparentă, izolatoare, a preparatului excelent.

— Spuneam, domnişoară Lavinia, că zgîrieturile acestea rebele au altă poveste.

Nu pot s-o ascund... Mai priveşte şi la portţigaretul meu...

L-a prezintat, cu capacul de unde lipseau iniţialele ***L. M.***

Domnişoara Lavinia Madu îl examină, apropiindu-l de ochii săi cu uşoara şi încîntătoarea-i miopie. A înăl- ţat sprînceniuşele nedumerită şi, restituindu-l, l-a admonestat cu asprime:

— Aceasta numeşti dumneata o explicaţie explicită, domnule Lalu Măldărescu? începi să fii exact cel care

ai fost ieri... Aştept povestea aci, în stradă, înainte de a ne despărţi...

— Ne despărţim? Iar ne despărţim?

— Am şi eu casă... Un fel de casă! Pe lîngă toate, de ieri mai e şi cu geamurile jumări.

— Te conduc eu pînă acasă, domnişoară Lavinia.

— A, nu!

— Caut eu un geamgiu...

— Merci! Sunt deprinsă... Adică mă deprind să-mi rezolv singură neplăcerile mici şi mari ale vieţii.

— Parol, domnişoară Lavinia! Te conduc spre casă şi în drum povestesc amănunţit de ce sunt mai rău şi mai infect decît un risipitor.

— Am spus nu! Nu! bătu ea din nou, ca în ajun, cu talpa de plută a pantofului ortopedic în asfalt. De ce nu vrei să rămînem prieteni, respectîndu-mi dorinţele mele, care poate nu sunt numai capricii?

Se rezemase cu spatele în altă bară de vitrină, de asta dată la un magazin de pe bulevardul Take Ioneseu, o vitrină cu maşini şi piese agricole, care n-avea de ce să prezinte vreun interes pentru o domnişoară în atît de urban echipament.

Eroare!

A făcut o piruetă pe tălpile de plută, s-a uitat în-clinată cu pieptul pe bara de alamă, a spus:

— Ce drăguţă maşină de tuns gazonul. Adorabilă! şi, pacificată pe zona refulărilor vitriniene, a revenit la poziţia iniţială, aşteptînd.

Lalu Măldărescu observă că astăzi îi pare mai înaltă decît ieri, în mantoul argintiu, strîns pe talie. De altminteri, şi statura ei era un fel de iluzie optică, aşa cum multe îi rămîneau contradictorii şi enigmatice. Părea

plăpîndă şi vibra de vigoare şi energie nervoasă. Părea micuţă şi-i trecea de umeri. Cu fruntea exact la înălţimea buzelor sale.

— E tîrziu! i-a amintit Lavinia Madu, consultînd ceasul cu brăţară de aur de la încheietura mîinei, ceas şi brăţară care nu existau ieri. Nu o să ne mai eternizăm şi astăzi pe străzi! Începe, te rog, povestea: „A fost odată ca niciodată...”

— Exact, domnişoară Lavinia! Mi-ai înlesnit începutul... se hotărî el, trăgîndu-şi suflarea ca un sinucigaş care se azvîrle de pe pod într-o apă cu sloiuri de gheaţă. A fost odată ca niciodată, un zombi de pe stradă, care crezuse că s-a isprăvit cu el, că a înviat din morţi, că e altul. Şi care, după ce-a rămas ieri iarăşi singur pe stradă, s-a dedat la tot soiul de acte bizare, chiar pentru un zombi... Mai întîi a aruncat jos, pe trotuar, şi a călcat apăsat în picioare ţigările americane, „Camel”, pe care i le oferise atît de filantrop o domnişoară ***L.M.*** de pe stradă şi din adăpostul SOBOLIA. Pe urmă s-a supărat pe iniţiale... Pe cifru... Le-a smuls de pe capacul port- ţigaretului şi le-a aruncat peste un grilaj, într-o curte cu lilieci. După care ispravă vitează s-a simţit mai întîi foarte fericit, fiindcă era din nou zombul de pe stradă, mai apoi foarte nefericit... Ca pedeapsă, iniţialele l-au încolţit de degete şi i-au lăsat rănile care se văd. Sper pentru dînsul că nu erau nişte iniţiale turbate, nici otrăvite cu venin de cobra... Iar o pedeapsă mai generoasă l-a urmărit astă-noapte prin somn, cînd a visat că toţi liliecii unde am semănat eu literele de aur au crescut cu flori bătute numai în iniţialele sale ***L. M.,*** cifrul nostru comun, ***L. M.,*** cu care circulăm prin lume. Aceasta este povestea care i s-a întîmplat odată ca niciodată unui zombi de

pe stradă, domnişoară Lavinia!... Înţelege şi mata, ceva...

Lavinia Madu, sprijinită cu mijlocul taliei în tra- pezul de alamă, îl privise printre gene, fără să zîm- bească, în atenţia sa pătrunzătoare şi încordată, de mioapă.

Cînd a sfîrşit, surîsul surprins i-a luminat obrazul cu o fugitivă văpaie. Întrebă:

Ai făcut dumneata adică toate acestea?

— Nu eu! se-apără Lalu Măldărescu. Zombul de pe stradă, domnul imposibil de ieri.

— Poţi să-i transmiţi acelui domn zombi, de pe stradă că nu se poate aştepta la prea călduroase feli- citări de la domnişoara ***L. M.*** de pe stradă. Îl credeam mai serios!

— E un idiot şi o canaliei O canalie idioată! se lepădă Lalu Măldărescu de el. De altfel, astăzi-dimi-neaţă, într-un acces de remuşcare pentru aceste fapte şi altele mai detestabile încă, a încercat să le comunice la telefon domnişoarei Lavinia Madu, ca să-şi descarce sufletul. Eşec general, pe toată linia! În cartea de tele- fon a găsit o întreagă colecţie de nume bisilabe, cu prima silabă ***Ma***, în afară de Madu... Mabu, Maca, Macu, Mado, Malu... Nici o Madu Lavinia...

— Cu aceasta te-ai ocupat dumneata astăzi-dimi- neaţă?

— Am spus de ieri, domnişoară Lavinia, că n-am nici o ocupaţie. Nici măcar profesia de controlor al actelor de identitate cu care circulă lumea pe stradă. Zombul în cea mai pură şi ideală accepţie a cuvîntului.

— O să clarificăm noi şi chestia cu aceşti zombi, care au prins să mă cam plictisească! făgădui amenin-ţător Lavinia Madu. Pentru moment, poftеşte să mă însoţeşti.

— Acasă? se bucură el, persecutat de speranţa mor- ţişă că astfel va descoperi firul unui început de identi-tate, pe bază de prezumţii, deşi nu avea calitatea de controlor al legitimaţiilor cu care circulă domnişoarele ***L. M.*** de pe stradă. Acasă, domnişoară Lavinia?...

— Ce-ţi pasă!... Mai aprinde, te rog, a doua ţigară. Serveşte-te! Curaj!... Prefer să le fumezi sub ochii mei, în loc să le arunci şi să le calci în picioare îndată ce-am întors spatele.

— Nu mai fac! a făgăduit Lalu Măldărescu, ridi- cînd mîna încriminată şi invalidă spre-o cruce invizi- bilă în spaţiu, gata să jure. Pentru nimic în lume, nu mai fac!...

— Chi lo sa! Il ne faut jurer de rien... Allons!

Au mers din nou alături, Lalu Măldărescu n-avea ochi pentru priveliştea străzii şi a mulţimii uşurată că a scăpat de-un nou bombardament; pentru convoiul bejeniilor care-şi continua cursul întrerupt. I-a trecut pe la urechi, din dialogurile pe apucate, ştirea că formaţiile de avioane au pisat Ploieştii şi Cîmpina, Rafinăriile Brazi, că regiunile dintr-acolo sunt în flăcări. Îl lăsau rece. El era cu ochii numai la profilul de camee, cu toată fiinţa numai la domnişoara Lavinia Madu, care păşea tot atît de aproape ca Lavinia sa de astă-noapte, din vis.

Cînd s-au aflat aproape de prăvălioara cu vitrina ticăloasă de ieri, a crezut că poate domnişoara Lavinia Madu vrea să cumpere cretonul cu desen amuzant pentru fetiţa jupînesei, care a fost bolnavă şi s-a vindecat numai datorită îngrijirilor sale. Nu aceasta era.

— Să procedăm cu oarecare metodă!... a rostit Lavinia. Dumneata ai apucat încoace, direcţia nord. Strada cu pricina e deci pe aproape...

— Care stradă şi care pricină? se miră el.

— Strada grilajului cu lilieci.

— Ce să facem pe strada aceea, unde poate întîia oară am trecut în viaţă?

— Nu-ntreba şi nu ai teamă!... Fugi de locul cri- mei? Fii bun şi ia conducerea! Ca să nu te mai plîngi că te port eu pe la casa unde stau, pentru a verifica dacă nu mi-au distrus-o bombardamentele, şi dumneata s-o crezi, ca un nesuferit!... Crezi ceea ce nu trebuie şi nu crezi ceea ce trebuie.

Lalu Măldărescu s-a supus, luînd conducerea şi re- nunţînd să mai explice inexplicit, după al său năravi, cum a ajuns el să creadă atît de uşor în duplicitatea, egoismul şi alte alarmante păcate ale pretinsei domnişoare Lavinia Madu de ieri.

— Aci este locul crimei!... mărturisi cu glasul stins de remuşcări, oprindu-se.

— Unde se afla domnul zombi cînd l-a apucat perversa pasiune să samene iniţialele în cele patru vinturi?

— Chiar aci, în locul acesta.

Lavinia Madu a măsurat distanţele pentru o fidelă reconstituire după toate regulele artei, a imitat gestul aruncătorului de iniţiale pentru a calcula unde-au putut să ajungă, s-a uitat spre faţada casei, în curte, pe urmă, a hotărît:

— Aşteaptă tot aci, te rog! Fumează-ţi ţigara şi vezi de n-o mai rupe iar la fugă!...

— Dar...

— Nici un dar! Lasă-mă pe mine să fac ce ştiu şi ce vreau eu...

A deschis portiţa de fier cu băgare de seamă, ca să nu scîrţîie, a intrat în curte fără să sune, fără să mai treacă pe la nimeni, stăpîn sau slugi, pentru a cere în-voire. A dispărut cu totul după tufele de lilieci. Lui Lalu Măldărescu i-a venit să tuşească şi s-a temut să tuşească taman ca un complice la un jaf prin efracţie, lăsat să păzească şi să semnalizeze din stradă. După cîteva minute, vocea Laviniei a vestit de dincolo, destul de tare, nu în şoaptă, cum poate s-ar fi aşteptat:

— Una!...

Iar după alte cîteva minute:

— Şi a doua! ***L. M.,*** în ordine alfabetică.

Într-adevăr, după ce-a apărut şi a închis în urmă cu grijă portiţa grilajului de fier, i-a arătat, săltînd ghiduş în palma mănuşei, cele două iniţiale semănate de Lalu în ajun şi care n-apucaseră să germineze.

— Cum vezi, toate pot reintra în ordine, cu puţină bunăvoinţă şi tenacitate, domnule ***L. M.!*** Şi cu indispensabilul tupeu, fireşte!... Pentru o mioapa ca mine, e un record. Nici şapte minute n-a durat... Am cronometrat! Nu te grăbi să-mi mulţumeşti, căci nu ţi le dau. N-am isprăvit...

Lalu Măldărescu nici nu se grăbise să mulţumească. Era încă stupefiat de îndrăzneala şi simplitatea cu care a operat culegătoarea de iniţiale. Pe el l-ar fi împietrit locului teama să nu-l întrebe răstit un argat ce căuta acolo, să nu-l latre împresurîndu-l o droaie de cîini, să nu-l privească bănuitor stăpînul ori stăpîna casei, pe geam, ca pe-un borfaş introdus pe furiş în curte.

Domnişoara Lavinia a procedat mai rapid şi fără complicaţii, natural, ca fetiţele de pe stradă cînd le-a sărit mingea elastică a joacei peste un gard. Pentru o domnişoară în atît de elegant mantou, atît de

ultramoderni pantofi, atît de delicat şi calm profil de ca- mee, îi părea cel puţin ciudat. Ceva împotriva naturii. Împotriva tradiţiilor sale de castă. Simţi din nou o umbră de nelinişte în admiraţia totală şi uluită din primele clipe.

— Acum mergem să isprăvim ceea ce-am început! anunţă Lavinia Madu, scuturîndu-şi tălpile de ţărînă şi degetele mănuşilor de praf. Fixăm iniţialele la locul lor, pînă ce domnul ***L. M.*** va fi cuprins iarăşi de frenezia să samene litere de aur prin curţile oamenilor, în speranţa nu pricep a cărei recolte.

— Să încercăm tot la „Beckman”!... a propus Lalu. El mi le-a fixat întîi; de la el le-am cumpărat o dată cu portţigaretul.

— De data aceasta mă fac eu „Beckman”! Ori n-ai încredere, fiindcă n-am firmă înscrisă şi menţiunea de furnizor al Curţii regale?

— În mata să n-am încredere, domnişoară Lavinia? Mă supun la tot ce decizi. Sclav!

— Nu te angaja imprudent! Mîine te pomeneşti că rămîn eu de strajă în stradă şi te expediez pe dum- neata să intri în curţile oamenilor, în case, la casele de fier... S-au mai văzut de acestea!...

Ea zîmbea; el îngheţase. Puţin, puţin, cu un în- ceput de teroare, recunoştea că într-adevăr s-au mai văzut de acestea. Ce demon se zbate în enigmatica vie-tate de lîngă el cu ochii atît de rîzători şi nevinovaţi? Ce ascunde după clipirile mărunte, de mioapă, ale genelor atît de lungi şi umede, arcuite?

— Atunci să mergem se pregăti Lavinia Madu, după ce-a înfăşurat iniţialele într-o hîrtioară de mătase şi le-a închis în poşeta vastă, cu monograma sa enormă, ***L. M.*** Unde

să mergem?... La „Capşa”, n-ar fi o idee?... De aproape cinci ani n-am mai intrat la „Capşa”. Şi ai să mă crezi dacă am să-ţi spun că nici astăzi n-am de- junat?... Eram invitată undeva la prînz... M-a surprins alarma cînd ieşeam pe uşă... Optez pentru invitaţia domnului de pe stradă, de ieri. Mai e valabilă?

Lalu Măldărescu n-a ştiut ce să spună. Se temea de răspuns, amintindu-şi catastrofala interpretare a invitaţiei din ajun.

— Nu te speria! a rîs Lavinia Madu, cu dinţişorii albi şi mărunţi. N-am să-ţi devor venitul pe-un an... Un ceai cu brioşe, o prăjitură, nimic mai mult... Numai să mă opresc la un telefon public şi să anunţ acolo unde eram invitată că, datorită alarmei, toate se amînă pentru o dată incertă... „Capşa” mai e frecventabil?... Dumneata te abaţi vreodată pe-acolo?

— Destul de des făcu Lalu Măldărescu o schimă şi un gest de oroare, pe care domnişoara Lavinia nu l-a prea priceput, nefiind în măsură a cunoaşte că acolo

îşi avea el cartierul general de zombi, masa cufundă- rilor în mocneaia cea de toate zilele. Bătrînul ţintirim „Capşa” mai e încă destul de acceptabil şi frecventabil!

— Să ne grăbim în acest caz. O luăm pe Calea Victoriei.

— Pe aci nu e mai direct?...

— Poate să tot fie!... Am poftă să-mi arunc ochii din treacăt şi pe la unele vitrine. Ori te temi să nu ne surprindă asupra faptului domnul Săndel al dumitale?

— Nu e al meu! E un oarecare individ de pe stra- dă! se lepădă Lalu şi de dînsul, trimiţîndu-l să se piardă în anonimatul străzii, de unde l-a recrutat.

Ea zîmbea animată, clătinîndu-şi tîmplele înalte, să răzleţească spre ceafă părul liber, suflat de adieri. Părea că uitase cu desăvîrşire cît de indignată s-a simţit ieri, cînd Lalu şi-a permis s-o invite la masă; după cum uitase că mai adineaori se arăta atît de grăbită să ajungă acasă. Acum se invitase singură. Îşi mai acorda şi o tre- cere în revistă a vitrinelor, exact ca în visul lui Lalu Măldărescu, Alfa şi Omega învestit de călugărul Filaret prin somn, cînd amîndoi au plecat să inspecteze vitrinele de la Paris, cu Rodica Ică, fetiţa din preajma străzii Pe- trăchescu II. Dar, ca şi prin vis, Lalu era fericit de toate aceste capricioase fantezii ale domnişoarei Lavinia Madu, încă nu Lavinia sa, încă nu doamna Alfa şi Omega, pe- aproape însă de-a fi... Căci ce rost ar mai avea oare viaţa fără dînsa? Cine-ar mai opri oare vîrcolacii să ronţăie discul soarelui din nou scrumit pe cerul din nou sepulcral al acestei primăveri cu atît de albastră şi stră- vezie, atît de dulce lumină? În afară de mînuşiţa ei caldă, mîntuitoare, ce putere din lume l-ar mai smulge oare să nu se

cufunde iarăşi pînă la brîu, pînă la piept, pînă la frunte în smîrcurile mucede, dospite, foind de colcăiala larvelor hîde, din Marea Putredă, de unde venea?

8

La „Capşa”, domnişoara Lavinia Madu a întrebat din uşă:

— Vrei să alegem o masă liberă, lîngă fereastră?

Întrebase, dar n-a mai aşteptat răspuns. O porni înainte. Alesese singură.

Era masa cea veche, a „lor”. A lor, ceilalţi. A Antoa- netei şi a lui.

Masa unde ieri-dimineaţă se ferea el să privească şi unde, în procesul bombardamentului, cei trei ofiţeri de panţerdivizion şi nemţoaica grăsună, încatărămată în uniformă, au căzut în torpoarea mută şi gravă a digestiei, după ce-au îngurgitat repeţite porţii de cafea cu lapte, triple căpiţi de frişcă, quadruple stive de prăjituri.

În cel mai natural chip, parcă ar fi dublat aidoma un rol, domnişoara Lavinia a luat locul Antoanetei, sco- ţîndu-şi mănuşile, punîndu-le transversal deasupra poşetei, întocmai ca ea.

Lalu Măldărescu îşi luă şi dînsul în primire scaunul vechi, al eternului soţ imbecil şi docil, unde a rămas el plantat într-o nămiază pînă la vremea de-apoi, aşteptlnd să se întoarcă tovarăşa-i de viaţă, plecată la coafor. Şi-a petrecut degetele pe fruntea care nu era genială, ci numai potrivită, de om potrivit, mijlociu, statistic, pentru a se convinge prin simţul tactil dacă e treaz într-adevăr şi dacă nu cumva mai continuă încă fantasmagoriile visului absurd de astă-noapie.

— Ai ceva?... Eşti ostenit?... Migrenă... se îngrijoră Lavinia, privindu-l curios.

— Nimic... îmi aranjam şi eu indefrizabila... a încărcat el a eschiva

răspunsul cel sumbru, cu un lamentabil surîs ironic, sardonic, caustic faţă de sine, pe care n-ar fi dat trei parale nici domnişoara Lavinia dacă l-ar fi văzut expus într-o vitrină cu măşti de carnaval, nu numai Antoaneta de-acum cinci ani.

Ea l-a crezut. Ba încă a mai şi zîmbit, caritabil. Liniştită din partea îngrijorării fără temei, i-a cedat comanda.

— Spune sa ne servească orice. Îmi e cu totul indiferent. Te anunţ numai că mi-e o foame! O foame de fiară a cavernelor, de unde sosim...

— Atunci, n-ar fi o idee să cerem o...?

— Nu-mi pune probleme! l-a întrerupt Lavinia.

— Dacă ştiam, intram la restaurant, dincolo. Ceream o listă, de unde să ai ce alege, cu toate că e atît de tîrziu.

— Schimba ceva? O listă! N-ai mai stat niciodată cu o femeie la masă? Nu cunoşti de cîte ori răsuceşte o listă pe dos şi pe faţă, ca la sfîrşit să descopere că doreşte exact ceea nu figurează pe listă? Şi poate nici nu există pe lume?

Lalu Mălădărescu a oftat din băierile trecutului său conjugal. Ştia el prea bine, vai! că o femeie doreşte exact ceea ce nu figurează pe-o listă de restaurant, cofetărie ori bar; şi exact ceea ce nu, figurează într-un om, cînd omul acela se întîmplă a fi doar un simplu soţ, eternul soţ imbecil şi docil. Numai că Antoaneta n-o recunoştea niciodată. Domnişoara Lavinia o mărturisea cu anticipaţie. Iar după ce-o mărturisise, acum îl cerceta iarăşi, încă mai curios.

— Suspini?

— Am suspinat eu?

— Nu. Eu! S-ar spune că nu mai eşti acelaşi de pe stradă. Şi s-ar spune că acolo

era climatul dumitale în care te simţeai bine, încît regret că l-ai părăsit din pri- cina mea. Nefericite inspiraţii am pe ziua de azi!... Să ne întoarcem în stradă!

— Cum poţi vorbi aşa, domnişoară Lavinia?... Mi-am adus aminte de ceva...

— Ţi-ai a-dus a-min-te de ce-va!... repetă ea, des- părţindu-i răspunsul în apăsate silabe. Hm! Acestea fac parte tot din ***stock***-urile dumitale de explicaţii inexpli- cite? Calcă-le în picioare, descotoroseşte-te de ele, ca de ***stock***-urile mele de ţigări...

— A trecut, domnişoară Lavinia!... o asigură Lalu Măldărescu, scuturîndu-se cu energie. O amintire dezagreabilă, mîhnită, domnişoară Lavinia, cu totul personală... A trecut!...

Lavinia Madu l-a pus palma uşoară pe mîna muti- lată de bravurile sale în echipa de salvare, căutîndu-i în ochi cu o blîndă undire de regret şi schimbînd de glas, ca ieri;

— Din pricina mea?... Dacă eu sunt de vină, pardon! Te-am prevenit că sunt o fiinţă insuportabilă... Fiindcă zici însă că a trecut, şi vreau, trebuie, sunt obligată să cred că a trecut, să ne întoarcem la noi. Repet!... Co- mandă orice se poate găsi la această oră... Evident, nu un ceai cu brioşe, căci mi-au crescut pretenţiile. Nu-mi dădeam seamă cît de fiămîndă sunt!... Iar cinci, zece mi-nute nu te ocupa de mine. Dă-mi portţigaretul, să mă ocup eu de el...

Lalu Măldărescu i-a înmînat docil portţigaretul.

Chelnerul se înfăţişase cu privirea neutră, care nu voia să spună nimic, dar spunea îndestule.

Întîia oară după aproape cinci ani, clientul fidel, zombul solitar de la masa solitară a

cufundărilor în mocniri, venea însoţit de o doamnă. Şi ce doamnă!... Nu semăna cu păpuşica întotdeauna gătită, ondulată, fardată, identică însă cu* alte o sută, o mie de doamne, cu aparenţa lor artificială, sofisticată, prea nouă, scoasă din cutie, cu aceleaşi gene, acelaşi surîs, aceleaşi buze admirabil desenate cu bastonaşul de alifie roşie cu ace-laşi vid din ochii altor o sută, o mie de păpuşele cu muzicuţă în piept. Trei decenii de cînd servea spuma lumei localnice şi cosmopolite perindate pe-aci învăţase să estimeze ce-aduce şi duce fiecare cu el, mai ager decît voia s-o arate privirea profesional neutră, geamănă poate numai cu privirea lui Ion Lenş, cînd sub o apatie somnolentă şi fără tresăr, coagulată, proceda la vivisecţia personagiilor sale culese de pe stradă, din restaurante, din gloata contemporanilor. Chelnerul îşi fixase o părere. Nimic nu i-o mai putea zdruncina.

A ascultat comanda, dar n-a luat notă. După ce Lalu Măldărescu a isprăvit de spus, şi-a îngăduit să încerce a vorbi el:

— Dacă doamna...

— Domnişoara! I-a corectat Lavinia Madu, fără să

* În manuscris şi textul de bază, greşit: „cu o” (n. ed.).

ridice ochii de la ocupaţiile sale, deocamdată în stadiu de preparative.

— Rog pe domnişoara să mă scuze... Dacă domnişoara n-a stat la masă, cum s-a întîmplat multor per- soane de două zile cu bombardamentele acestea, o rog să-mi permită să compun eu un ***menu.*** Uşor şi ales, de la bufetul restaurantului nostru. Pe răspunderea mea, domnu' Lalu! Cred că ştiu ce-ar putea să-i placă domnişoarei...

— Să ştii în primul rînd că mi-e foarte, foarte foa- me! îl ameninţă cu un accent vorace şi teribil domnişoara, tot fără să-şi întrerupă meşteruielele. Ţi-ai luat o răspundere extrem de gravă. Căci mai sunt şi foarte mofturoasă.

Chelnerul a surîs uman, nu profesional. Părea fericit că poate servi o clientă care se lăuda că e atît de mofturoasă şi că are prilej să-şi pună pentru ea răspunderea în joc.

— O să aşteptaţi însă zece minute, domnişoară.

— Admirabil! a încuviinţat domesticită domnişoara. Chiar de zece minute am nevoie pînă termin cu acestea...

După ce chelnerul a plecat la răspunderile sale, Lalu Măldărescu încercă să privească la Lavinia Madu cu alţi ochi, ai unui străin (el nici nu se mai socotea un străin), pentru a pătrunde de unde venea impresia de altceva, altcineva, pe care o inspira domnişoara ***L. M.*** de pe stradă chiar unui veteran serv cu atît de corect smoching, atît de ermetică figură şi atît de hîrşită experienţă a oamenilor.

Cu un forfecuţ argintat, o cimbistră de plivit sprin- cenele şi pila de unghii din trusa poşetei, Lavinia Madu opera foarte concentrată, începciind iniţialele recoltate din grădina cu lilieci la leagănul lor de

origine, pe capacul de marochin verde. Poate pentru prima dată de la anul secular al fundaţiei, o masă de la „Capşa” era transformată în atelier de reparaţiuni. Totuşi, chelnerul, departe de a se simţi jignit de asemenea degradare a localului, se grăbi să prezinte şi contribuţia sa personală. Din drum, s-a abătut să depună pe tăblia de marmoră, fără alte explicaţii şi fără să-i fi cerut cineva, un cleştişor nichelat, adus numai el ştie de unde. „Poate fiindcă e vie! Într-adevăr vie! Plină de contraste, de contradicţii, directă, spontană, dezrobită de toate automatismele noastre, prejudecăţile, laşităţile noastre, ale zombilor!” gîndi cu exaltare Lalu Măldărescu, uitînd că în ajun, că astăzi- dimineaţă, înainte de a pleca de-acasă, tocmai aceste contraste, contradicţii, spontane gesturi şi spuse îl alarmau ca simptomele unor cinice şi intolerabile metehne, că în numele lor o osîndise şi o respingea.

— Nu te mai uita, te rog... îl imploră Lavinia Mă agasează cînd mă simt supravegheată...

Lalu Măldărescu totuşi s-a mai uitat. Cu altă zvîcnire de sînge viu şi fierbinte în inima care nu-i mai era seacă, de iască. S-a uitat la degetul unde a fost dunga goală şi albă, de ieri; de unde i se năzărise că lipseşte de o foarte recentă şi suspectă dată o anume verighetă, cu toată pre- pusa ei poveste. Dunga suspicioasă dispăruse acum sub un inel cu briante şi montură de aur, foarte modernă, lată, masivă. Ce prostii îi mai trecuseră, aşadar, prin cuget, cînd era atît de simplu să-şi imagineze? Un inel, nu o verighetă de alianţă, de logodnă, de căsnicie: un inel care ieri lipsea şi acum şi-a luat locul. Şi cum de n-a observat-o aceasta

mai înainte, în adăpost, cînd ea îi ţinea mîna invalidă în pansamentul dulce al palmelor mici şi moi? În farmacie, cînd îl doftoricea cu gingăşia Corcoduşei care a bandajat lalelele? La ce-i mai folosesc lui ochii, dacă nici atît nu poate să discearnă de la prima aruncătură a privirii?

— Te-am rugat să te uiţi în altă parte! lovi ea mî- nios cu forfecelul argintat în marmora mesei. Vrei să-mi furi neapărat meşteşugul de zlătară?

— Domnişoară Lavinia...

— Las-o pe domnişoara Lavinia în pace dacă vrei să nu se mute la altă masă, cu toate catrafusele ei! Aveam dreptate să-ţi spun că eşti imposibil. Credeam că eu deţin recordul!...

Lalu Măldărescu a privit cu supunere în altă parte, la sala îndestul de goală, în intervalul dintre cele două aglomeraţii: a aperitivului de la amiază şi a ceaiului de la cinci. Cîţiva veşnici şi spectrali clienţi au moţăit din cap saluturi sleite de zombi. Erau întocmai ca el, cel de

alaltăieri, de ieri-dimineaţă, ancoraţi după secretele lor naufragii aci, fără nimic să-i cheme acasă, fără nimeni să-i cheme nicăiri. A întors ochii de la dînşii, recu- noscînd cu oroare în găvanele lor de orbite golul mort din ochii săi de ieri-dimineaţă, de alaltăieri, de cinci ani încoace, poate încă mai de demult. I-a întors spre uşă, unde intra ofiţerul bondoc şi sprîncenos din ajun, tova- răşul babacului de pe vremea lui Adam-Babadam.

Nu era singur. Îşi găsise compania care să-l consoleze de rezistenţa citadelei inexpugnabile cu taior bleumarin şi guler de astrahan brumăriu. Acolo, ieri, nu izbutise să-şi consolideze un cap de pod. Se resemnase astăzi la capitularea unei citadele ceva mai expugnabile. Iar aceasta se prezinta sub aspectul unei prăjini deşălate, în parde- siu verzui, cu o blană năpîrlită şi roşcată la gît, cu părul răscopt de văpselile şi oxigenările în doze cu nemiluita; un păr mort, încadrînd macabru faţa lunguiaţă, scofîlcită, spoită cu o cremă şi o pudră de rozaliul pastelor de dinţi. Se cunoştea că acum intră întîia oară într-un local atît de select. Şi că-şi dă toate silinţele să pară nestingherită, călcînd şleampăt printre mese, strîmbînd a blazare din nasul cartilaginos, scoţînd o ţigară, pe care şi-a înfipt-o cu degajare între buzele roşii-vineţii, ca o rană purceasă spre gangrenă, aprinzînd-o înainte de a se aşeza pe scaun, admirîndu-se în oglindă, tolănindu-se apoi într-un cot, cu drîglele ciolănoase încălecate picior peste picior.

Pe Lalu Măldărescu l-a cuprins o camaraderească înduioşare. Îi era milă de ofiţerul venit de pe front, cu pieptul în van căptuşit de decoraţii şi cu obrazul ars de

crivăţul şi arşiţele stepelor. Cunoştea din celălalt război, al său, şi din acesta, al nostru, ce înseamnă o asemenea permisie de cîteva zile, după un an de lupte, cantonamente în bordeie, masa la popotă, tîrîşul pe brînci în mocirle... Planurile mereu pregătite şi amplificate cu luni înainte. Bancnotele soldei nou-nouţe, împăturite în buzunarul de la piept. Despărţirea gălăgioasă, de camarazii care rămîn, cu glume, urări şi inevitabilele porecle. Nerăbdarea din tren, din gară, din birjă... Pe urmă, golul căscat deodată în jurul tău într-o lume străină, sentimentul de singurătate şi inutilitate, conmeseanul vag de la birt de care te acaţi; epilogul glorioaselor aventuri proiectate în braţele ciolănoase ale unei paparude cu faţa spoită în culoarea pastei de dinţi şi cu părul mort, fără- micios şi uscat, de cadavru.

Bondocul îşi pierduse verva de ieri. Citadela capitulată n-avusese, desigur, ce pierde. Îşi rînjea numai dinţii de cal, lungi, gălbii şi descălţaţi din gingii, într-un fel de rîs imobil, poate în închipuirea sa, magnetic şi fatal surîs de vampă.

Amîndoi priveau la masa lor. Cu o evidentă fascinaţie. Iar Lalu Măldărescu nu izbutea să-şi înfrîngă o josnică deşertăciune. Vanitoasa încîntare că tovarăşa sa altfel arăta la făptură, ca un astru care a siderat doi viermi.

— Poftim, domnule ***L. M.!*** îi oferi Lavinia portţigaretul, după ce i-a lustruit iniţialele cu batista mică, mirosind a parfumul necunoscut. Operaţia a reuşit de mi- nune şi, tot prin minune, pacientul n-a sucombat pe masa de operaţie...

— Cum să-ţi mulţumesc, domnişoară Lavinia?

— Cum? Pe mine mă-ntrebi? Promiţîndu-mi că altă dată n-ai să te mai dedai la asemenea năzdrăvane bra-vuri. Nu crede că m-am angajat pe toată viaţa să intru prin curţile oamenilor ca o găinăreasă pentru a culege din tufe iniţialele dumitale.

— ...noastre, domnişoară Lavinia!... ***L. M.*** Iniţialele noastre. Cifrul comun.

— Ale dumitale! Nu, noastre!... Şi nici nu crede că am de gînd să-l concurez la infinit pe „Beckman", deşi sunt în căutare de-o meserie onorabilă... Am închis atelierul!...

A închis şi poşeta, după ce-a introdus instrumentele improvizate ale provizoriei sale meserii de zlătară. Pri- vindu-l în ochi, a izbucnit în rîs cristalin de comica mutră a lui Lalu Măldărescu, fîstîcit, răsucind portţigaretul restaurat pe-o parte şi pe alta, căznindu-se să-şi exprime gratitudinea, în numele său, al portţigaretului şi iniţialelor, într-o formulă garnisită cu mari jerbe retorice, în stilul sublim al epocii.

— Domnişoară Lavinia, orice-ai spune mata, această ocultă predestinare a iniţialelor...

— ***Halt!*** Gata! ***Finish!*** Stop! Basta! i-a luat cu- vîntul. Chestia iniţialelor, a cifrului comun, eţetera, a rămas să zacă acolo, peste grilaj, în curtea cu lilieci, unde-ai aruncat-o dumneata. Acum să recuperăm for- ţele pierdute!... Ai ştiut vreodată ce înseamnă aceea o fiară hămesită a cavernelor? Dacă nu, am să-ţi arăt imediat!...

Chelnerul se ţinuse de cuvînt. Nu-şi luase răspunderile în deşert. Substanţialul ***menu*** alcătuit de la bu- fetul rece al restaurantului a fost la înălţimea reputatei case fondată pe

vremea lui Adam-Babadam. Vermutul aperitivului la fel. Cupa de vin idem. Numai domnişoara Lavinia se lăudase cu foamea de fiară a cavernelor, cum se lăudase şi cu mofturile-i fără pereche. A dezbrăcat într-adevăr mantoul argintiu şi a rămas în rochia de-un pastelat ***bleu-turquoise,*** tipărindu-şi mînecele, instalîn- du-se mai solid pe scaun, parcă s-ar fi pregătit să devore şi tipsiile de metal. Foamea îi era însă mult mai moderată, şi toate mişcările euritmice i-au fost dictate de-o creştere ceva mai evoluată decît a strămoşilor din preistorica epocă a cavernelor.

Lalu Măldărescu mînca încă şi mai puţin. Se îndestula mîncînd-o din ochi. Simţea privirile dezmorţite de curiozitate ale răzleţelor spectre de la celelalte mese. Nu erau în datina cofetăriei „Capşa" asemenea prînzuiri, aci, la doi paşi de restaurant, nici la astfel de ore. Toate luau proporţiile unei agresive singularizări, condamnabile şi neaşteptate din partea unui zombi atîtde; ponderat şi respectuos cu tradiţiile.

În schimb, concheta şleampată şi ciolănoasă a ofiţerului bondoc a ţinut şi ea numaidecît să fie servită, pe platouri de argint, cu un menu de la bufetul rece, măcar că de la restaurant se întorceau, de la un birt, unde într-altfel înfulicase, să-i ţină pe-o săptămînă. Nu putea însă să renunţe la ceea ce-i părea o supremă distincţie, ca să aibă ce istorisi altor şleampăte apoi un an.

Chelnerul cu privirea neutră a răspuns cu un neutru regret că bufetul rece a fost şi s-a închis. De alt- minteri, regulamentul venerabilei case, fondată în celălalt secol, interzice astfel de anomalii.

— Dar aia de-acolo? arătă prăvălată într-un cot, cu ţigara, spre masa de la fereastră.

— O excepţie, doamnă.

— Şi eu, adică, nu pot fi o excepţie?

— O! da, doamnă! Sunteţi... recunoscu impasibil chelnerul.

— Dă-i dracului, că ăştia-s nişte rîioşi! se supără concheta bondocului, turtind ţigara direct pe marmora mesei şi scoţînd cutioarele cu dresuri să-şi mai aplice pe obraz un strat de pudră rozachie ca pasta de dinţi. Hai, micule, la „Mircea", să-i tragem un vin cu sifon!...

9

Lavinia Madu a încălzit paharul de coniac în cupa palmelor, a sorbit încet cîteva picături, l-a depus jos şi, învîrtind între degete piciorul de cristal, a spus fără să ridice ochii:

— Acum, după ce-am prins forţe proaspete, să-ţi servesc şi eu cîteva explicaţii cam tot aşa de inexplicite ca ale dumitale. Ţi le datoresc...

Inima lui Lalu Măldărescu a început să ticăie cu o sută şaizeci de pulsaţii pe minut.

— Pentru aceasta am ţinut să vin aci... Mai exact: şi pentru aceasta! În primul rînd, voiam să restitui eu, cu mîna mea, iniţialele nefericitului portţigaret, care n-avea nici o vină pentru toanele stăpînului. În al doilea rînd, fiindcă într-adevăr îmi era foame, precum am demonstrat-o. Şi în al treilea, fiindcă vreau să înlătur un echivoc dintre noi...

— Nu există nici un echivoc, domnişoară Lavinia! protestă Lalu Măldărescu, uitînd tot ce-a gîndit, a pre-pus, a dedus în 24 ore.

— Există. Nici nu se putea să nu existe! Am în- cercat să mă văd cu ochii dumitale şi

să mă judec cu mintea dumitale, aşa cum ţi-am apărut de ieri, din bolta de unde alergam, cînd bombardierele erau sus, terorizată de-o spaimă animalică, oarbă...

— Animalică, domnişoară Lavinia?! Mata şi ceva animalic? Cum poţi...

— Iar întrerupi? Lasă-mă să vorbesc eu... Da! Animalică! Alt cuvînt nu există... Am reflectat la toate. Şi am ajuns la concluzia că pînă la un punct aveai dreptate să arunci pe stradă şi să calci în picioare ţigările pe care ţi le-a oferit fîşneaţa de pe stradă, să sameni peste grilajuri iniţialele care din întîmplare coincid, reprezintă cifrul nostru comun, cu care circulăm pe lume unul într-o parte, altul în alta...

— De ce unul într-o parte şi altul în alta, domni- şoară Lavinia? se tîngui Lalu, cu jalnic glas de orfelin.

— Fiindcă aşa este şi aşa va fi!

— Domnişoară Lavinia...

— Aprinde-o ţigară, dă-mi foc şi mie. Şi taci, te rog!... Altfel, m-am ridicat şi am plecat. Lasă-mă să termin ce am de spus şi cît pot să spun...

Lavinia Madu a mototolit pachetul gol de ţigări, a făcut semn chelnerului să-l ia din faţa ei şi să ridice tot, a privit un timp, indecisă, în nimic, cum nu se fixează privirile mioape cînd plutesc asupra universului neconturat de la distanţă, tremurător, fără a treia dimensiune.

— Da! a reluat. Cîte se pot spune şi înţelege!... M-am văzut cu ochii dumitale şi am reflectat la mine cu mintea dumitale, cu datele dumitale. Sunt eu imposibilă! Dar te cred că ţi-am apărut şi mai imposi- bilă chiar decît sunt!... Să lămuresc cîteva... Începînd în ordine cronologică. Panica animalică! Ţi-am spus că sunt foarte curajoasă şi te-asigur să sunt, cu toate că ai zîmbit atunci ironic, sarcastic, caustic...

— Atunci, domnişoară Lavinia! Ieri...

— Ieri, azi, mîine... Ai mai avea drept să surîzi tot aşa de ironic, sarcastic, caustic cît timp nu ştii de unde vine această panică pe care nu mi-o pot domina. Cînd însă se prăbuşeşte o casă peste tine, cînd din dărîmă- turi echipele de salvare te scot neînsufleţit pe braţe şi mai scot un trup zdrobit, un sărman amestec de carne, oase, membre şi ţărînă, bucăţi de zid şi de schije, atunci panica irezistibilă e ceva mai justificată. Oricine pricepe că n-o mai poţi scoate uşor din tine... Aceasta s-a în-tîmplat la Londra, acum trei ani. Iar corpul zdrobit, sărmana mînă de carne şi oase, cu sîngele cald încă, era cadavrul mamei... Mama...

Lalu Măldărescu a şoptit într-o sfîrşită suflare:

— Mă ierţi, domnişoară Lavinia?

— N-am ce ierta. N-ai ştiut-o. Acum o ştii! vorbi Lavinia Madu, privind neguros în timp. Au trecut de atunci trei ani... Viaţa a continuat. Viaţa pe care o duceam... Peste toate se aşterne puţină uitare. Cîte pu- ţină azi, cîte puţină mîine... Pînă ce uitarea suferinţei acesteia, morale, pune stăpînire cu totul pe tine... Cum îţi spuneam ieri, ca o generală observaţie, lîngă prăvălioara sărăcăcioasă.... Rămîne mai vie memoria cealaltă, a animalului. Frica! Panica! Nu este monstruos şi dezo- lant că tocmai aceasta supravieţuieşte celeilalte?... E ceea ce mi se întîmplă mie. N-am motive prea multe să mă stimez. Această parte din mine, da! merită surîsul dumitale ironic, sardonic, caustic...

— Dar nu mai surîd nici într-un fel!... se frămîntă Lalu Măldărescu pe scaun.

— Pentru moment. Viaţa o trăim aşa cum este. Nu noi am făcut-o aşa... Ai să zîmbeşti mîine, acuşi, cum nici eu nu mi-am pierdut surîsul şi rîsul. Morţii au rămas unde sunt,

noi stăm de vorbă aci, după o masă care a fost excelentă... Putem face altceva?

Ea l-a privit mai atent. Poate aştepta un semn pe figura zombului, un cuvînt.

Lalu Măldărescu a tăcut, cu ochii în jos. Scosese stiloul din buzunar şi îl răsucea între degete, ca să-şi găsească de lucru, purtîndu-l închis, încoace şi încolo, pe marmora mesei.

— Eşti de părere, deci, că nu putem face nimic? a tras concluzia Lavinia Madu. Eu mai încerc... Dar nu despre încercările mele e vorba... Animalul acesta cuprins de teroare oarbă cînd bombardierele sunt pe cer a mai fost urmărit şi aiurea. Merita probabil o sancţi- une. O torpilă aeriana a căzut peste adăpostul unde mă aflam, la Berlin. Alte cadavre, ţipete, spaime, prăbuşiri... Iarăşi am fost dusă pe braţe... Altă torpilă explodînd în hotelul, unde locuiam, la Milano... În cele cincizeci şi opt de bombardamente omologate, cincizeci şi nouă cu cel de ieri, mi s-au întîmplat atîtea şi am asistat la atîtea, încît nu e de mirare că alerg orbită, animalizată, cînd aud huruitul motoarelor, sus. Nu m-a căutat şi ieri o explozibilă, aproape de casa pe unde treceam? Sunt, precum constaţi, un obiectiv pe care se aşarnează cu egală tenacitate bombardierele nemţeşti, americane, engleze, italiene, ruseşti... Explicaţia fricei mele, deşi sunt curajoasă în altele, e ori nu e acum destul de explicită?

— Nici nu mai era nevoie de vreo explicaţie, domnişoară Lavinia...

— Totuşi, ai mai surîs ieri, nu o dată, de spusele mele, tot atît de ironic, sardonic, caustic. Păreau încredibile! Şi sunt... Ce căutam la Londra? La Paris? La Berlin? La Milano? La Odessa? La Genova? Acum îmi amintesc că am fost şi la Genova!

Neverosimil, nu este aşa? Umblam pe la Londra ca să-mi cumpăr din Old Bond Street poşete şi iniţiale care se pot procura foarte uşor aci, pe loc, de la „Beckman”!... Mi-ai tre- cut-o pe la nas, ca să-mi deteriorezi profilul, cu surîsul dumitale de ieri...

— De ieri, domnişoară Lavinia! De ieri!... stărui Lalu Măldărescu, răpus de remuşcări. Astăzi le văd cu alţi ochi şi le cuget cu altă minte...

Lavinia Madu a zîmbit ea, melancolic, cu privirea pierdută în spiralele de fum ale ţigării pe sfîrşite,

— Nu-ţi cer să-mi mărturiseşti tot ce-ai crezut cu mintea dumitale de ieri despre domnişoara ***L. M.*** de pe stradă. Îmi imaginez... Aveai drept să crezi orice... Să nu-mi ceri însă nici dumneata să mă confesez. Chiar o domnişorică de pe stradă nu-şi destăinuie viaţa după douăzeci şi patru de ore unui domn om de pe stradă. Admiţi că e natural?

Lalu Măldărescu a scîncit:

— Sunt nevoit să admit... Cu toate că nu mai sun- tem pe stradă...

— Ca şi pe stradă. Şi fiindcă n-am să mă confesez, îţi propun diferite versiuni, care să-ţi satisfacă nesatisfăcuta dumitale curiozitate. Imagineaza-ţi, de exem-plu, cî sunt secretara, dactilografa, unui om de mari întreprinderi dintr-o ţară neutră, a unui conducător de trusturi sau a unui personagiu din înaltul corp diplo-matic. Sau manechinul unei case de modă dintr-o ţară neutră. Sau secretara, funcţionara, unei secţii a Crucei Roşii dintr-o ţară neutră... O românca naturalizată, adoptată de o ţară neutră, care poate circula în libertate prin toată Europa, în statele ambelor tabere beligerante. Sau

poate o spioană. O agentă convinsă a unei secţii revoluţionare, teroriste, ori numai o informatoare stipendiată... O observatoare, cum se spune mai delicat. Aş putea fi şi corespondenta unui ziar dintr-o ţară neutră. Cîte explicaţii destul de explicite n-ai să descoperi, cu puţină imaginaţie, pentru a răspunde ce căutam eu la Londra, la Berlin, la Paris, la Milano, la Genova, la Odessa, ce caut aci, în Bucureşti, unde sunt numai de-o lună şi unde n-am mai fost de mulţi ani? Ai într-ales, apelînd la calculul probabilităţilor, cu care eu am dat bîca ieri, cînd afirmam că există toate şansele să nu ne mai în- tîlnim niciodată...

— Vezi, domnişoară Lavinia! triumfă în sfîrşit Lalu Măldărescu, redresîndu-şi glasul şi totodată trupul pe scaun. Nu ştiu cine a născocit calculul acesta al probabilităţilor, dar n-am nici o încredere în el!

— Eu am încă încredere, chiar dacă m-a înşelat uneori. Cine l-a născocit însă, tot n-am idee... N-am avut cînd consulta ***Marea enciclopedie franceză*** de acasă, cum ai consultat dumneata astăzi-dimineaţă cartea de telefon la toate adresele bisilabe, cu prima silabă ***Ma...*** Maba, Mabu, Maca, Macu, Mado... Ţi-ai pierdut şi-ţi pierzi zădarnic timpul. Nu mai există, după cît ştiu, nici o familie Madu. Iar eu sunt singura şi ultima supravieţuitoare care port acest nume... Şi telefon acasă cunoaşte că n-am şi că n-o să am...

Lalu Măldărescu desena maşinal cu stiloul, pe şerveţelul de hîrtie, litere umbrite, care se legau de la sine. Madu... Madu... Madu...

Ea a mai adăogit, zîmbind şi învîrtind piciorul paharului de coniac pe marmora mesei:

— Rămîne să-ţi pui imaginaţia la contribuţie şi pentru a explica, mai mult ori mai puţin explicit, costumul meu pirpiriu de ieri. Tot aşa ţi se oferă o infinită gamă de ipoteze... Poate veneam de la un birou, de la un ser-viciu... Sau de la un curs de stenodactilografie. Nu! Aceasta nu e verosimilă, căci exclude ipoteza cealaltă, că aş fi secretara unui magnat al finanţelor ori a unui personagiu din corpul diplomatic. O secretară de carieră nu învaţă acum stenodactilografia. E obligată s-o cunoască la perfecţie. Dar de ce nu s-ar putea să predau eu lecţii altora? În fine, lasă imaginaţia să dezlege ea problema. Ieri eram în costum de lucru, sărăcuţ şi uzat, astăzi am pus toaletă de gală, fiindcă eram invitată la un dejun... În lumea de sus, a patronilor mei!... Nu ştiam că dejunul ratat acolo avea să mi-l ofere domnul de pe stradă. Este a doua oară cînd mi se întîmplă în acest an. Prima dată a fost în ianuarie, în Elveţia, la Saint-Moritz, la 3 000 metri altitudine...

Lalu lărgi ochii a nemărginită minunare, ca unul pe care numai războaiele îl mînau să treacă graniţele în uniformă de ostaş; iar atunci, pentru a circula printre ruini şi a dormi în ticăloase cantonamente:

— Erai astă-iarnă la Saint-Moritz, domnişoară Lavinia?

— Eram... Sporturi de iarnă, ***ski,*** hochei pe gheaţă, patinaj, bob. Nu se cunoaşte după culoarea pielei? Încă nu s-au dus urmele soarelui. Bronzarea la reverberaţiile de acolo, din zăpezi.

Ca mărturie, domnişoara Lavinia a mutat o clipă mai sus, pe cealaltă falangă, inelul de pe deget, pentru a arăta prin contrast cît de albă îi era pieliţa înainte de a se bronza la soarele altitudinilor.

— Ianuarie şi februarie... a repetat ea îngîndurată. Două luni... Numai două luni!... Pentru mine decisive... Atunci s-au schimbat multe în mine, cu mine. Dum- neata unde erai în acest timp?

El a fost gata să-i spună: „Uite! La masa de colo, masa zombului!”

S-a mulţumit însă numai să generalizeze:

— În Bucureşti... Aci... Unde puteam fi în altă parte?... N-am norocul să mă adopteze nici o ţară neutrală. Nu-i trebuiesc nimănui! Pînă şi ţara mea m-a trimis la vatră!...

Iar acum nu mai gîndi cu amar că nu-i trebuise nici Antoanetei, care l-a plantat pe scaunul, acesta, la vatra zombiior de la „Capşa”, ca să plece cu un Bimbirică pomădat şi păros. Cu altfel de gelozie, s-a gîndit la cele două luni decisive pentru domnişoara Lavinia, cînd s-au schimbat multe cu ea, în ea. Poate din pricina domnului, a individului care o invitase la dejun, la Saint-Moritz, la 3 000 metri altitudine.

El mocnea aci, se scufunda aci, în smîrcurile Mării Putrede de aci, sub nivelul unde colcăiesc larvele hîde, moluştele, viermii. Celălalt, dincolo, sprinten, zvelt, atletic, cobora şerpuit pantele pe tălpile de ***ski*** în pulberea rece şi albă a zăpezii, cu obrazul bronzat, cu plămînii clătiţi de ozonul piscurilor, cu fruntea goală şi şuviţele de păr suflate de vertiginoasa şuvoire a aerului, cu toată fără de grija unui priveligiat tinerel dintr-o felice ţară neutrală. Desigur, el nu pufăia ţigări din tutun cătrănit şi nefermentat de război. Îl şi vede aprinzînd pipa scurtă cu tutun englezesc, acolo, sub pini, în soarele cu reverberaţii sclipitoare în zăpezi, sprijinit în băţul de trestie ca într-o gravură de publicitate a sporturilor de iarnă.

Nu! Desfăcînd pachetul cu ţigări „Camel”. Nici o îndoială nu mai încape că ţigări „Camel” fuma înfumuratul! Poate avea într-atîtea rezerve, încît să mai furni-zeze şi altora pe un an; domnişoarelor ***L. M.*** invitate la masă. Inegală luptă! Oribil individ!...

Lavinia Madu parcă ar fi ghicit ce gînduri pizmă- reţe şi zuliare clocoteau sub fruntea lui, care nu era genială, dar căpătase subite protuberanţe socratice la presiunea vulcanică a acestor deznădejdi. Căci de îndată s-a grăbit să le potolească şi să le risipească, precizîndu-şi amintirile:

— Atunci, în ianuarie, chiar de la prînzul acela, a început să crească în mine hotărîrea care m-a adus aci... Mă invitase un prieten al mamei, un vechi prieten al mamei, un foarte venerabil şi ceremonios domn de peste şaizeci de ani, mai pe aproape de şaptezeci, fost trimis extraordinar, şef de delegaţie la Societatea Naţiunilor, ambasador, eţetera... Un om din alte timpuri, după imaginea convenţională, scrobită, cam demodată, a diplomaţilor dinainte de celălalt război, dintr-o Europă care a dispărut...

— Eu găsesc că sunt foarte simpatici ambasadorii aceştia dintr-o Europă care a dispărut!... protestă în numele lor Lalu, cuprins de o subită fervoare pentru bă- trînii scrobiţi şi cam demodaţi care au trecut de şaizeci de ani şi n-au decît să tot invite la prînz, fără nici o primejdie, domnişoarele zgăibărate pe crestele Alpilor, la 3 000 metri altitudine, de dragul sporturilor de iarnă, ***ski,*** bob, hochei pe gheaţă.

Lavinia Madu încuviinţă, departe de a bănui de ce l-a apucat pe Lalu Mălădărescu înduioşata evlavie pentru ultimele sentinele ale unei lumi în ruină, care se duce, s-a dus.

— Chiar şi este un bătrîn foarte simpatic! Imagi- nea convenţională, scrobită, e numai exterioară. O condiţie a carierei. O armură... Dedesubt, un om cald, înţelegător, care a ştiut să vadă multe şi a prevăzut multe... Şi în destinul lumilor, şi în destinul inşilor!... Păcat că anii nu-i mai permit să privească acum decît îndărăt, pe cînd viaţa merge înainte... Aceasta i-o spuneam.

Ea s-a refugiat o clipă în amintirile sale. Lalu Măldărescu a rămas la ale lui. Se întreba cînd oare la masa aceasta i-a vorbit Antoaneta despre altceva în afară de ora de la croitoreasă, de la modistă, coafor, blănar; altceva în afară de rochia unei prietene pe care n-o prinde o culoare şi tocmai pe aceea se încăpăţînează; în afară de partidele de bridge, reprezentaţiile de teatru, turneuri, filme, vedete de la Hollywood, bilete de concert, ceaiurile unde era invitată? Şi de cîte ori n-ar fi scos ea pînă acum puful de pudră, beţigaşul de roşu şi oglinda din poşetă pentru a pune ordine în găteala de standardizată păpuşe? Domnişoara Lavinia s-a privit o singură dată, o singură clipă, după ce-a isprăvit dejunul, cînd şi-a înviorat fugitiv roşul buzelor, înviorate şi aşa. Altceva o preocupă. Altceva este. Din altă lume vine şi în alta rămîne. Ce lume însă, cu neputinţă s-o lămu-rească.

Deocamdată l-a flatat salutul omagial, larg, ostenta-tiv al lui Alexandru Vrînceanu-Sfinx. Trecea afară, în stradă, prin dreptul ferestrei, în cursele sale zorite de Sfinx. Zărindu-i la masă, s-a oprit, s-a dat un pas îndărăt şi a descris cu roata pălăriei un salut parabolic, care-a turtit nasul unui cetăţean nevinovat din spate, stră-fulgerat de uimire că-l vede în compania unei femei atît de nelafel cu celelalte. Ca să-i mai confunde el

altă dată numele şi să i-l mai maltrateze! Măldăreanu! Pentru acest Măldăreanu, pe care nu i-l va ierta pînă în mor- mînt, i-a răspuns distrat, plictisit, de mîntuiaiă, ca un superb senior la genuflexiunile celui mai nevolnic dintre vasali.

Alexandru Vrînceanu-Sfinx a purces a trepăda febril mai departe pe picioarele scurte, înnădite cu cinci foi suplimentare la tocuri, pentru a duce între altele ami- cilor vestea stupefiantă că l-a văzut pe Măldăreanu, mucigăitul stîlp al cafenelei „Capşa”, cu o femeie epocală. O femeie care are să-i toace gologănaşii, precum a şi cules informaţii din sursele cele mai sigure.

Lalu Măldărescu a continuat a desena cu peniţa stiloului litere după litere pe şerveţelul de hîrtie, respec- tînd tăcerea îngîndurată a domnişoarei Lavinia Madu.

— Într-adevăr!... a spus ea într-un tîrziu, clăti- nîndu-şi tîmpla înaltă, cu vinişoara albastră, ca un discret blazon de aristocratică stirpă. Sub imaginea exterioară, scrobită şi convenţională, am aflat un om. E atît de rar să întîlneşti un om în care viaţa, cariera, anii, formalismul n-au ucis ce e cu adevărat omenesc în noi!... Lui m-am confesat. O puteam face. Mă ştia de cînd aveam cinci ani. Mă legănase pe genunchi, îmi aducea păpuşi cît mine de înalte, cuburi, bucătărioare şi sofragerii cu serviciile de porţelan cît pastilele de acuarele, cărţi cu ilustraţii, albumele cu vederi care mă familiarizau de pe atunci cu oraşele Europei pe unde aveam să cutreier... Apoi, multă vreme nu mă mai întîlnise... Cariera îl purtase pe undeva prin America de Sud, de Nord, în Indii. M-a descoperit el, pe lista de pasageri a hotelului. M-a căutat, s-a mirat în cîte mă schimbasem şi în cîte rămăsesem

aceeaşi. Şi m-a tratat tot ca pe fetiţa obrăznicuţă care-i deznoda şi-i înnoda cravata, cînd o cocoţa pe genunchi... Puteam deci să mă confesez... M-a ascultat, m-a înţeles, însă nu m-a aprobat. Convins din principiu că asemenea încercări merg la un eşec sigur: viaţa nu le permite. Ca să mai admită şi aceasta, îl împiedicau anii, prejudecăţile lumii în care a trăit, armura carierei, un scepticism foarte anatolefrancist, la modă în tinereţea

sa!... Nu m-a aprobat!... Dar nici nu m-a oprit să încerc ceea ce încerc eu acum...

— Dar ce încerci, domnişoară Lavinia? îndrăzni să întrebe Lalu Măldărescu, ridicînd ochii de pe şerveţelul de hîrtie, unde isprăvise de desenat aceleaşi şi aceleaşi litere, şi altele încă.

Ea n-a răspuns. Parcă nici nu receptase întrebarea. A schimbat îndată subiectul, rugîndu-l:

— Dă-mi voie şi mie să admir exerciţiile dumitale de caligrafie şi desen!...

A prins cu două degete hîrtia de pe masă, înainte de a apuca el s-o acopere cu palma, şi a apropiat-o de ochii miopi. Apoi s-a uitat la autorul exerciţiilor deseno-caligrafice, cu o uşoară încruntare a sprînceniuşelor arcuite. Poate de surpriză. Poate contrariată. Tamburinînd cu unghiile ovale în placa de marmoră, după o ezitare, a recunoscut:

— Da... Wladimir Madu! E numele tatei... Mort, cînd nici nu împlinisem încă doi ani...

N-a întrebat de unde a ştiut-o aceasta domnul de pe stradă. Iar Lalu Măldărescu nici n-ar fi putut răspunde. A scris numele cu automatismul său de zombi. Mîna îi fusese purtată de amintirea cîtorva cuvinte, de amintirea numelui rostit ieri de Mihai Cristoveanu, într-o cămăruie din casa lui cu pălăria zburată, unde găsise totuşi loc să adăpostească trei grupuri de sinistraţi. „Asta-mi aduce mie aminte o întîmplare cu Madu... Wiadimir Madu...”

Domnişoara Lavinia Madu a cercetat ceasul brăţării de aur. A rostit cu un glas lipsit de căldura şi învăluirile de pînă acum, sec şi distant.

— N-am intenţia să mă eternizez aci! Putem pleca, dacă eşti bun...

El a făcut docil semn chelnerului să se prezinte cu nota de plată. Ceva se schimbase brusc în atmosferă. Un suflu rece între dînşii. Nu se simţea vinovat. Dar nici nu se încumeta să-i ceară ori să vină el cu ale sale explicaţii inexplicite.

Aştepta nota, cu ochii la uşa dinspre restaurant, încît n-a băgat de seamă cînd s-a ivit Costea, neobositul colportor de ziare şi reviste occidentale cu poze, înaintînd din cealaltă uşă cu mersul său legănat şi opărit de pin-guin, reluînd de la capăt eternu-i circuit pe loc. Costea a ocolit prudent masa de la distanţă, a studiat îndelung situaţia, scotocind în memorie, cum scurma şi în mapa lui anemică acum; pe urmă, s-a înfăţişat cu puţintelele şi calicoasele fascicole din mapa sa de război. Le-a ticluit alături de poşeta imensă a Laviniei Madu cu enorma-i monogramă, cerîndu-şi iertare că nu se poate lăuda cu altceva.

— Nu mai sunt vremurile cînd vă serveam cu un teanc atîta, cît latul palmei, domnişoară!... ***L'Illustration, The Tatler, Plaisir de France, Vogue, The Sketch,*** pre- zintînd cu acest gest ridicol de ofrandă fascicolele tipări-rite.

— Ajunge! Opreşte!... Cînd mi-ai servit dumneata vreodată tot catalogul acesta de magazine?

— La „Athénée-Palace", domnişoară. În holul şi restaurantul de la „Athénée-Palace"...

— Poate confunzi? Sigur, confunzi!...

— Îmi pare rău. Domnişoară... îşi apără Costea reputaţia unei memorii a clienţilor, fizionomiilor, şi gusturilor fiecăruia, fără de greş pînă în prezent. Se poate să vă confund? Acum cinci ani jumătate, o iarnă în-treagă, cînd eraţi cu mama şi cu tatăl

dumneavoastră, Excelenţa-sa, domnul ministru... Vi le trimiteam şi sus, în apartament, cînd nu coboraţi...

— Mergem odată? a întrebat domnişoara Lavinia Madu, cu buzele strînse, ridicîndu-se în picioare. Fii atît de domn şi ţine-mi mantoul să-l îmbrac, domnule Măl- dărescu!

Lalu Măldărescu îşi uitase cele mai elementare înda- torinţe de domn. A uitat şi restul pe farfuria cu nota de plată.

N-a căpătat glas decît după ce-au trecut pragul, pre- zintînd cu un glas ridicol de ofrandă fascicolele tipăriturilor din marfa de război a lui Costea.

— Ce să fac cu ele a strîns din umerii mantoului argintiu domnişoara Lavinia. Nu mă interesează. Nu mă mai interesează.

I-a întins mîna, fără nici o umbră de zîmbet pe buzele sever profilate, nu de dulce camee, de glacială şi imperioasă, metalică efigie.

— Eu pornesc spre nord!... Dumneata, desigur, spre sud.

— Dar, domnişoară Lavinia?...

— Mă cheamă domnişoara Madu... i-a amintit ea, ajustîndu-şi aparent cutele mănuşilor pe degetele subţiri şi privind cu aplicaţia-i concentrată de mioapă numai la rezultatul acestei extrem de absorbante operaţii.

— Dar, domnişoară Madu?...

— Nu mă ţinea cu mîna întinsă ca o cerşitoare... N-ai a te plînge! Te las cu încă o ipoteză în plus la explicaţiile mele inexplicite. Rezolvă-le pe cît te ajută imaginaţia... Ori consultă un oracol!... La revedere sau nelarevedere, cum va fi voind calculul probabilităţilor, domnule Măldărescu!... Şi mulţumesc pentru excelentul dejun.

După un pas, s-a întors pe jumătate, din profil. Alt profil, zîmbitor, amuzat, şăgalnic.

Lui i-a năvălit tumultuos tot sîngele speranţelor instantaneu resuscitate în inima care se uscase iarăşi, de iască. Domnişoara Madu însă avea numai de adăugat cu un rîs uşurel:

— Adică, te rog, transmite-i îndeosebi chelnerului mulţumirile mele! Al său a fost marele merit... N-aş vrea să-i par o ingrată.

10

Păstrînd în mînă grotescul sul al revistelor ilustrate de modă, Lalu Măldărescu a scrutat orizontul la nord şi la sud, la est şi la vest.

I-ar fi lipsit doar o busolă, o rază a vînturilor şi o hartă a oceanelor desfăşurată la picioare pentru a re- încarna un navigator ilustru, din tablourile celebre, înainte de a se avînta cu flota de caravele în necunoscut, ca să descopere încă necunoscute limanuri.

Cristofor Columb nu va fi privit altfel spre zări, cînd s-a îmbarcat pe nava „Santa-Maria”, pentru ca după fabuloase şi eroice peripeţii să ancoreze în insula Guana- hani, unde l-au întîmpinat indigenii cu pieile roşii şi

goale, pufăind din trabucuri de tutun cătrănit şi nefermentat, ca şi ţigările lui de război, din portţigaretul de marochin verde cu iniţialele ***L. M.,*** restaurate. Şi tot aşa va fi păstrat nemuritorul navigator în mînă sulul pergamentului parafat de Isabela de Castilia, care-l învestea cu titluri şi drepturi de viceregе (de altminteri, făţarnice) asupra tuturor teritoriilor nou explorate din Indiile Occidentale.

Dar el nu era nici ilustru navigator, nici conchistador glorios. Rămăsese consecvent pieton, infanterist şi după ce-a fost trimis de la oaste la vatră. Iar teritoriile aventuroaselor sale expediţii se limitau la un spaţiu restrîns, cam întotdeauna aceiaşi, aproape cît zona de acţiune a lui Costea, colportorul de ziare şi magazine ilustrate, printre care şi inutilele reviste de modă, ce n-o mai interesau pe domnişoara Madu, ca să i le lase lui hîtru plocon.

Ca atare, Lalu Măldărescu a oftat răpus de conşti- inţa nimicniciei de anonim fără nădejde şi s-a lăsat înghiţit de puhoiul mulţimii anonime de pe Calea Victoriei. Încă o dată n-avea ţintă. Paşii însă nu-i mai tîra agale.

Se miră că viaţa urmează normal. În normalul cel nou al capitalei, după bombardamentul de ieri. Conteniseră ambulanţele Salvării, camionetele sanitare, cisternele pompierilor, camioanele cu răniţi şi, poate, sub prelatele de vînătă pînză, cu hăcuite cadavre. Treceau gonind spre bariere numai automobilele exodului, purtînd alte piramide de valize clădite deasupra caroseriilor, alte panere, biciclete, cărucioare de copii, ferecate cu frînghie pe aripi, pe barele din faţă şi din spate. Niciodată n-ar fi crezut că se află în

Bucureşti o atît de prodigioasă colecţie de geamandane, valize, cufere, sacuri de voiaj, hăinare de transatlantic, truse, genţi, coşuri, lăcuite cutii de pălării, cu atît de variate forme, dimensiuni şi culori.

Oraşul se deşerta în ritm încă mai rapid. După acest al doilea avertisment, cei care pot pribegi şi au unde o împungeau de fugă la vile, ferme, conacuri, prieteni, rubedenii uitate din provincie, la staţiunile de vilegiatură de pe Valea Prahovei, deşi nu era sezon nici de vară, nici de ski, mai departe, în mai tăinuite văgăuni ale munţilor. Cei rămaşi nu-şi stăpîneau uşurarea nervoasă- şi expansivă, gălăgioasă, contagioasă, fiindcă escadrilele de bombardiere şi-au îndeplinit misiunea de azi pe-aiu- rea, cruţîndu-i, păsuindu-i încă o zi. Berăriile şi bode- gile gemeau înţesate de lume. Treceau şi multe coroane de flori, cu late panglici şi poleite versete de eterne ne-consolări, transportate pe trepieduri în birji ori duse pe braţe, pentru victimele din ajun. Viaţa şi moartea se amestecau astfel mai strîns cetluite faţă în faţă decît în orînduiala de totdeauna. Începea însă şi aceasta să devină o altfel de orînduială nouă, firească, de toţi acceptată, a zilelor care vin.

Lalu Măldărescu se mira că mulţimea aleargă, vociferează, priveşte la vitrine, intră şi iese din bodegi cu feţele congestionate, se plimbă călcînd pe spinii de sticlă şi ferind nepăsătoare cu mîna din cale comisionarii cu violetele coroane funebre; de toate acestea se mira, nu din pricina unei atît de grabnice supuneri la tirania legi-lor biologice de adaptare, pe care le învăţase încă din şcoală şi la care tot aşa s-a supus singur, fără crîcnire, pînă mai adineaori. Îl minuna indignat că viaţa altora urmează, cînd pentru

el iar s-a oprit. „Eu pornesc spre nord! Dumneata, desigur, spre sud...” A spus şi s-a dus, luîndu-i suflarea vieţii cu dînsa.

„Această femeie are pe dracul în ea!” descoperi pe neaşteptate, într-o fulgurantă revelaţie pe drumul Damascului, privind furios la sulul de reviste cu poze din mînă. Cum nu le putea zvîrli peste un grilaj cu tufe de lilieci, în lipsă de grilajuri şi lilieci înfloriţi pe Calea Victoriei, s-a alăturat de-o vitrină. Le-a sprijinit în echilibru pe bară, prefăcîndu-se că-şi aprinde ţigara, şi a plecat fără ele.

— Domnule! Hei, domnule, aţi uitat ziarele! îi strigă din urmă o fetişcană binevoitoare, vigilentă şi pistruiată, cu un carton de modistă sub braţ.

N-a avut încotro. N-a avut nici inspiraţia să i le ofere, cum n-ar mai afla el o mai potrivită ocazie. S-a întors, le-a ridicat smucit şi le-a împăturit, băgîndu-le mototol în buzunarul hainei cărămizii, care s-a umflat îndată ca o pernicioasă tumoare. „Dumneata porneşti, desigur, spre sud!” Ei bine, nu. Nu!... Mai are şi el o voinţă, o independenţă. Orice-ar crede această domni- şoară Madu, nu mai e zombul de pe stradă, de ieri, de la masa mocnelilor din totdeauna, la „Capşa”, unde execută automat mişcările comandate din nevăzut de-un vraci, cu magia lui neagră, din Antile. Ceva l-a galva- nizat. Mai simte o drojdie, un ecou, din zvîcul lăuntric. A pornit-o deci spre nord, nu spre sud.

Spre Gara de Nord.

Acum se lămurea de ce nu-şi mai tîrăşte paşii agale. Plecase cu o destinaţie, o ţintă. Şi ţinta îl chema într-atît, de zornic, încît cu intenţia să renunţe la exclusivitatea de pieton, a încercat să oprească taxiuri,

automobile de casă, antediluviene birji cu caii scheletici, toate însă încărcate şi insensibile la disperatele sale apeluri. Iar tramvaiele încremenite pe linii, cu vatmanii care căscau de urît, l-au scandalizat, întîia oară de ieri încoace, pentru lipsa de iniţiativă şi de energie a acestui mult difamat S.T.B., unde are şi el cîteva acţiuni (cu pui) moştenite, cu îndestul de apreciabile cupoane. Acum descoperea el, parcă tot într-o revelaţie miraculoasă, că tramvaiele sunt şi un mijloc de transport în comun, nu numai o sursa de sigure dividende pentru mărunţii rentieri, cu agoniseala adunată de părinţi grijulii.

Grăbea pe uliţi întortocheate, necunoscute, pe unde n-a mai trecut niciodată pînă ieri. Şi pe măsură ce pă-trundea mai adînc în cartierul Griviţa, prin preajma străzii Petrăchescu II, pătrundea şi în el, a doua oară, fiorul năruirilor şi prăpădului de-aci. În cartierele din miezul oraşului, oriunde, exploziile au smuls pereţi şi au fărîmat case; alături, alte mai numeroase şi nevătă-mate clădiri, alţi pereţi rămaşi în picioare mascau urgia, o localizau, o reduceau la jalea unei familii, un grup, victimele dintr-un bloc şi dintr-un adăpost precar, răniţii şi morţii dintr-un colţ de stradă. Se pierdeau în larma trecătorilor şi în înfăţişarea de totdeauna a străzii, doar cu spinii de sticlă încă nemăturaţi şi scrîşnind încă sub paşi, sub roţi, sub copitele cailor. Aci, devastarea arăta altă faţă, plină de spaimă, devălmăşită, ciclonică. Ruină lîngă ruină. Una întrecînd-o pe alta. Movilele de cărămidă şi stinghii zăceau aşternute de-a curmezişul drumului. Stîrvuri de cîini, de cai, de pisici. Copii şi femei scormonind în dărîmături fumegînde. Pe toate chipurile, o

aspră împietrire. Toţi aveau de dezlegat sfîşietoarele lor drame, care nu răbdau întîrziere. Unul de-ai lor, la spital; altul de-al altuia, la morgă; hîrburile sărăciei, de strămutat sub alt acoperiş, străin, din sălaşul lor cel vechi, zdrobit.

Lalu Măldărescu s-a simţit omul de-aseară intrînd pe poarta unchiaşului inimos, cu mînecele sumese, Mihai Cristoveanu. Din nou gata să pună umăr la umăr şi să fie de-un ajutor.

Dar unchiaşul lipsea. Lipseau şi orfanii.

În bucătărie, nevasta de mobilizat cu pruncul la sîn supraveghea o fiertură la foc, mînuind un ciunt lingu- roi de lemn. Îl lămuri, culegînd spuma din oală, fără să se întrerupă din îndeletnicirile sale. Mihai Cristo-veanu plecase cu domnul de ieri, cel cu maşina roşie, să ducă mai întîi orfanii la un cunoscut de la Mogoşoaia, în sat, unde are el o fină care să îngrijească de dînşii. Pe urmă, la spital, la dulgherul cu piciorul sfărîmat, de schijă; cică e vorba să i-l reteze doctorul, fiindcă începe a se învenina şi a putrezi rana. Pe urmă mai au a merge şi la morgă, pentru cele de drept, ca să pregătească punerea moartei în pămînt.

— Aşadar, domnul de ieri a mai venit?... întrebă Lalu Măldărescu, mîhnit că Ion Lenş îi tăinuise in-tenţiile.

— Cum să nu vină? A mai venit el şi azi-dimineaţă, cu noaptea-n, cap, de-a mai cărat la spital alţi betegi... Pe Ticuleasa de la 18 şi pe băiatul lui Iftodi de pe strada aialaltă, în colţ cu băcănia...

Acestea îl posomori cu totul. La amiază, cînd s-au în- tîlnit în faţa Teatrului Naţional, de aci se întorsese, aşadar, şi i-a tăcut fapta, nu numai intenţiile, întocmai cum găsise că nu merită să le încredinţeze, unui flecar

agitat ca Alexandru Vrînceanu-Sfinx. L-a privit cu ochii coagulaţi şi cu ţigara atîrnînd leneş în colţul gurii; apoi s-a uitat la obeliscul alb şi vertical al Telefoanelor, în apatica înfăţişare care-o purta prin lume, apărîndu-se de iscodirile ei cu membrana izolatoare şi de-atîtea ori odioasă. După ziua lor de ieri se mai cuvenea oare să-l prenumere şi pe dînsul în liota indiferentă, de care se apăra din repulsie şi orgoliu? Era ca o trădare. O căl- care de legămînt. O lepădare de frate.

— Am să-i aştept!... a spus, încă mai hotărît.

— Bine! Cum voiţi... Aşteptaţi... încuviinţă femeia mobilizatului, continuînd a culege spuma cu linguroiul de lemn şi potrivind dintr-o săltare a celuilalt braţ gura pruncului, să prindă din nou sfîrcul de sîn între gingii... Numai că o să aşteptaţi cam mult!... Treburile la care s-au dus sunt încurcate şi grele...

Lalu Măldărescu s-a surprins stînd cu mîinile spîn- zurate de-a lungul trupului. Întrebă:

— Nu pot să fiu de-un folos, la ceva?

Femeia l-a privit pe sub bariz, cu oarecare nedumerire.

— Apoi nu prea aveţi la ce folos să fiţi acum!... Cele care-au rămas sunt tot treburi femeieşti... Ca fier-tura pe care o pregătesc eu de faţă pentru madama Sofia... Să pună ceva cald în burtă, că aşa oloagă cum e, cu mîn- carea rece de ieri, n-a avut scaun, să iertaţi!... Şi asta e cu mare însemnătate pentru o bătrînă sfîrşită ca dînsa... Azi cam vorbeşte într-aiurea...

— Pot s-o văd

— Nu vă opreşte nimeni... Poftiţi dincolo, unde-o ştiţi, că dumneavoastră aţi pus-o în

pat... De mişcat de-acolo, nu se mai mişcă ea pînă ce nu i-o afla tot conu Mihai o aciuare... Ca el e Patronajul nostru, p-acilea.

Lalu Măldărescu a trecut prin încăperile cu acoperiş improvizat de scînduri şi pînză de cort în odaia unde zăcea bătrîna paralizată. Cum minunea din visul său, cînd era Alfa şi Omega învestit de călugărul Filaret, rămăsese acolo, în vis, n-a găsit o bătrînică plină de ne- astîmpăr să-şi scoată din pagubă după ce şi-a luat patul să umble, împingîndu-l de spate, să plece mai departe cu Lavinia şi să inspecteze vitrinile de la Paris, ca să cumpere o rochiţă de creton cu desen amuzant pentru Rodica Ică. Întinsă în neclintirea-i orizontală, acoperită cu cerga pînă la bărbie, a deschis pleoapele de gutapercă poate fără să-l recunoască. Fiindcă privirea ceţoasă a trecut peste dînsul, şi bătrîna a închis din nou ochii.

— Nu vrei ceva, coană Sofia?... a stăruit el, mi- rîndu-se cu milă cît de scufundat e trupul slăbănog sub pătura sură şi aspră, o deşirare de oase şi piele.

Ea a tăcut. N-a clipit. Poate nici nu-l auzise. Tîrziu numai, a vorbit încleiat, monoton, către sine.

— Icoana trebuie să fie tot acolo unde era ietăcuţul... Şi crucea... Mai este şi fotografia lui Iancu, răposatul... Răposatul s-a dus să cumpere prune, că prunele-i plăceau lui... Am să-l aştept... Numai s-aprind candela la icoană... Mare păcat să se stingă candela la icoană... Semn rău... Unde-am pus eu oare chibriturile?... Una-două, cînd rătăcesc chibriturile, cînd cheile, cînd astea... cum se cheamă?... Astea... Ai dreptate, Iancule!... Nu ştiu unde mi-s minţile... Ai găsit, încaltea, prune brumate, din cele care-ţi plac ţie?...

— Cucoană Sofia... a încercat Lalu Măldărescu s-o aducă pe pământ din delirul ei, punîndu-i palma pe osemintele mîinei.

Ea a deschis ochii sticloşi şi a văzut ceea ce avea de văzut, nu ce-i zăreau ochii:

— Tu eşti, Iancule?... Te-ai întors?... Bine că te-ai întors... De douăzeci de ani te tot aştept. Lasă-mă acum şă dorm; nu ştiu ce am... Sunt aşa de obosită... aşa de obosită... Du-te şi-ţi bea cafeaua în cerdac... Ţi-am pregătit-o acolo... Ai şi chibriturile... Cutia de chibrituri, pe care tot spui tu c-o rătăcesc... E pe tăviţa de alamă... Ştii tu, tăviţa din zestrea mea de la mama...

Lalu Măldărescu neaflîndu-şi întrebuinţare aci, a vrut să fie de folos altora, prin vecini. La mama fetiţei cu ochii de fantasticul albastru mediteranian, Rodica Ică.

Casa era pustie. Fără acoperiş, dar cu uşa lăcătuită. Un cîine alb, tolănit în grunzuri şi colb, lîngă o co- cioabă, a început să-l mîrîie de jos. Vazînd că nu-l intimidează cu atît, s-a ridicat în picioare şi s-a apropiat, lătrînd mai înverşunat şi rînjindu-şi colţii. Lalu Măldăreşcu a bătut în retragere. S-a întors şi a dat tîrcoale bucătăriei unde robotea nevasta mobilizatului. Femeia isprăvise cu fiertura. Culcase pruncul într-un ungher, pe-o pernă roşie, fără faţă. Zolea acum la scutece şi nu părea bucuroasă de prezenţa străinului, care umbla de

colo colo, fără nici-un căpătîi. Ştergîndu-şi broboanele de năduşeală cu braţul gol, întrebă cu destul înţeles:

— Tot mai aşteptaţi?

— Tot...

— V-apucă noaptea pe-aci...

— M-a apucat şi ieri, slavă Domnului.

Nevasta a continuat să zolească scutecele, păstrîn- du-şi judecăţile pentru ea. „Aseară şi astă-noapte altceva a fost. Sub cîrma lui conu Mihai îşi aflau o treabă şi-un rost. Acum de ce-o fi stîrcind cu mîinele bălăbănite?... Se vede că n-are nici-o grijă şi nici-o ispravă de mîntuit pe la casa sa. Şi se vede că nu l-a vătămat nimic, de-şi găseşte vreme de pierdut hotrocolind pe la ruinăturile altora. S-a aşezat pe treapta cerdacului şi stă cu bărbia în pumni, cu coatele pe genunchi. Asta numeşte el că vrea să fie de folos altora? Multe şi sucite mai vezi pe lume cît trăieşti!...”

Nevasta, îndesată şi chiloasă, rumenă la faţă de para focului şi de căldura zolitului, a trecut pe lîngă el, după- ind cu picioarele goale pe pămîntul gol, să întindă scutecele pe-un capăt de sfoară întins între doi stîlpi.

La întoarcere, a întrebat fără vreun gînd în derîdere:

— Poate vreţi cumva să cetiţi v-o carte, ca să vă treacă vremea mai uşor?... Sunt în rafturile lui conu Mihai cîte vreţi şi nu visaţi, că el a adunat toată cărtăria pămîntului acilea...

Lalu Măldărescu s-a ridicat. Se văzuse şi el cu ochii nevestei de mobilizat, cum domnişoara Madu încercase să se vadă cu ochii lui şi să cugete cu mintea lui. Iar rezultatul n-a fost din cele care să-l îmbărbăteze. Venise să fie cuiva de-un folos? Atunci ce-aştepta?... Nu aştepta oare tocmai

oracolul despre care pomenise tot domnişoara Lavinia? Istorisirea întîmplării cu Wladimir Madu, făgăduite aseară de uitatul autor al cărţilor cu subiect proletar şi lăsate pe altă dată, fiindcă n-au mai avut răgaz de poveşti. Aceasta îl adusese aci, îi zorise paşii, îl alungase din urmă, nu dorinţa să se arate cuiva de-un folos. Are dreptate femeia să-l privească aşa cum îl măsoară ponciş pe sub streaşina barizului şi să-i vorbească aşa cum o face, ca unui nepoftit spectator la necazurile altora. A rostit:

— Mă prinde noaptea pe-aici... Am plecat... Cu bine!...

Nevasta mobilizatului nu l-a oprit. L-a petrecut pînă la portiţă, păturindu-şi părul sub broboadă şi zbicin- du-şi de poalele şorţului degetele scurte şi late, cu zbîr- ciuri alburii de leşia şi săpunul zolitului.

— Cu bine, domnule!... Am eu grijă să-i spun lui conu Mihai că aţi fost p-aci şi că l-aţi aşteptat. Are să-i pară tare rău...

Lalu Măldărescu ar fi dorit ca aceasta nici să n-o mai afle unchiaşul cu mînecile sumese pe braţele vî- noase şi harnice, cu atît de slobod îndemn la alinat necazurile altora. Nici Ion Lenş n-ar fi dorit s-o ştie, ca să-i mai crească dispreţuirea pentru încă un zombi, din cei zugrăviţi în romanele de care se leapădă după ce le-a scris.

Avea altceva de făcut, în loc să stîrcească, nepoftit spectator, la faptele altora. Avea şi el acasă sinistraţii săi, ***sinisistraţii*** Leontinei. Cum de i-a uitat, de i-a abandonat, după hotărîrile atît de ferme şi fierbinţi din adăpostul SOBOLIA?

11

Lalu Măldărescu zorea acum îndărăt, spre inima oraşului, călcînd peste grămezi de moloz, în sîrme şi scînduri cu ţinte, în cioburi, olane şi bucăţi de geamuri, pe uliţi necunoscute, printre ruini mai sinistre, în vine- ţeala amurgului.

În movilele de dărîmături, tot mai răscoleau ghebo- şate umbre omeneşti, să-şi culeagă rămăşiţele calicelor odoare care au fost umila fală a unei case: o farfurie din zilele de sărbătoare cu buza plesnită, piciorul unei lămpiţe de bronz, hîrbul unei oglinzi unde se gătea dumineca sora cea mai mare a unei puzderii de alte mai mărunte surori înainte de a pleca la cinematograf cu logod- nicul. Un timp s-a ţinut un cîine şchiop după el, alignînd să se gudure, cerîndu-se adoptat. Poate un cîine flămînd de ieri şi de ieri fără stăpîn; cu mîna care-i dădea de

mîncare predată piesă anatomică la morgă, desciolănată din umăr.

Apoi, cîinele a renunţat şi s-a întins lîngă un gard, să-şi lingă rana cu cheaguri de sînge.

Lalu Măldărescu şi-a spus că are acum unul în curte. Unul sinistrat. Îi ajunge. Cînd a ajuns şi acasă, în întu- nerecul opac al camuflajului, a apăsat mai întîi butonul soneriei, încă de la scară, cu nerăbdare, să-i sosească Leontina înainte cu raportul. Apoi, după ce-a deschis uşa vestibulului şi a intrat, a răsucit butonul luminei. Numai atunci şi-a amintit că lumină nu este, soneria nu funcţionează, apa nu curge.

A orbecăit cu flacăra anemică a brichetei în căutarea unui sfeşnic. Tot era vrednică la ceva Leontina lui, cu ochii de leuştean şi cu patima-i de pomină pentru cuvintele boiereşti scîlciate! Pregătise la îndemînă lumînare, sticla cu apă minerală, aflase şi un gong în muzeul primitivelor accesorii domestice, întrebuinţate de părinţii iui Lalu Măldărescu la sfîrşitul celuilalt veac, pe vremea lui Adam-Babadam.

El n-a întrebuinţat gongul.

A coborît singur în subsol, să-şi vadă cu ochii săi, în aşezările lor, sinistraţii.

Se sprijinea cu latul palmei în perete, pipăia treptele cu talpa, la lumina ofticoasă şi pîlpîită a lumînării. Aşa descindea el în zonele inferioare ale casei. Domeniu acum necunoscut, uitat, unde hălăduise numai în jocurile de copil, cu alţi copii care de mult au chelit şi au dînşii copii.

Tăcerea i s-a părut curioasă. Anormală. Discreţi sinistraţi! Prea i-a îngheţat astăzi-dimineaţă cu privirile lui şi cu răspunsurile lui uscate, ca inima lui seacă, de iască, de-atunci! Pe Corcoduşa o va chema chiar de în-

dată sus, la el, s-o descoasă mai amănunţit şi să descopere prin sertare, prin dulapuri, prin cămări, ceva pentru ea, care să-i bucure somnul, cum adormea el cu jucăria cea nouă alături, pe perna de copil.

Prin culoarele negre şi reci s-a condus după ecoul unui singur glas; un rîs gros, bărbătesc. E semn bun că rîd. Degeaba s-a temut că-i îngheţase astăzi-dimineaţă. Se consolează oamenii şi se simt la largul lor aci! Ca la dînşii acasă, uitînd că nu mai au casă. Chiar acel Alecu, de meserie căruţaş, cu trupul muşcat de arsuri. Al său trebuie să fie glasul şi rîsul. Numai de nu i-ar stînjeni cu prezenţa lui, să se socoată iar vinovaţi, ca biata Corcoduşa după ce-a pansat lalelele!

Pe sub o uşă zări o dungă îngustă de lumină. A bătut, ca să nu intre buzna, nevestit, cu drepturile-i de stăpîn ursuz şi despotic în casa sa. Cei dinlăuntru nu-l auzeau. A mai bătut o dată. Acum a recunoscut şi glasul Leon- tinei.

— Bate cineva, Romică!

Glasul gros, bărbătesc, a intonat răguşit:

— „Cine bate noapteaaa la fereastra meaa?

Eu sunt, dragă Leontină, nu te speriaaa!”

— Bate, omule, îţi spun! O fi gardianul...

Leontina a deschis uşa şi a apărut în plină lumină.

Aşa cum n-o văzuse domnul Lalu niciodată. Cu părul ciufulit în ochi, descheiată la nasturii bluzei, fără fustă, în pantaloni roz. Că Leontina poartă chiuloţi roz sau de orice altă culoare nu-şi imaginase stăpînu-său niciodată.

— Domnul! a strigat ea. Domnu’ Lalu!...

Şi s-a ascuns pudic după un pat de fier, trăgînd cuvertura-paravan.

De la masa de sub fereastră, cu lampă, sticlă de vin şi două pahare, s-a înălţat clătinîndu-se şi proptindu-se cu podul palmei în tăblie un om cu ochii turburi şi părul tot aşa de ciufulit ca al Leontinei, îmbrăcat cu hainele sale de astăzi-dimineaţa, ***costimul*** de stofă ***iglizească.***

— Scuzaţi, domnu'Lalu! a bîlbîit.

Pe urmă s-a clătinat şi a căzut pe scaun cu semne de profundă demoralizare.

— Sunt cam făcut! a mai îngăimat o tentativă de dicţiune ceva mai clară şi a renunţat, într-un sughiţ cu repetiţie…….

De după cortina cuverturii înainta spăşită Leontina, care-şi trăsese fusta şi îşi încheia nasturii.

— Aţi dorit ceva, domnu' Lalu?

Cu lumînarea în mînă, domnu' Lalu îşi domină toată indignarea provocată de acest deşănţat spectacol din subsolul casei sale, rostind cu o teribilă blîndeţe:

— Da, Leontină... Doresc să văd ce e cu sinistraţii noştri.

În cugetul său, omul în ***costimul*** de stofă ***iglizească*** nu putea fi decît „acel Alecu", şi întrucîtva îi acorda circumstanţe atenuante că-şi înecă amarul într-un pahar, după aparenţă, în mai multe pahare de vin, chiar prea multe.

— ***Sinisistraţii*** noştri? a glăsuit radios Leontina. Ne-am derabasat de ***sinisistraţi!***...

— S-au cărat!... întări într-un limbaj mai vulgar, dar mai clar omul de pe scaun, căzînd cu fruntea pe braţ.

Lalu Măldărescu a întins sfeşnicul cu lumînarea Leon- tinei, ca să poată avea gesturile mai libere şi o mai autoritară înfăţişare de stăpîn.

— Cum au plecat?... Ce fel de vorbă e aceasta? întrebă cu asprime.

— Au plecat cum se pleacă, domnu' Lalu... explică Leontina ferind flacăra lumînării din dreptul ochilor. Li s-a părut că nu-i ***covelabin*** domiciliul nostru şi au plecat cu căţel şi purcel în mahalaua lor, la maidanul lor. Aşa a ***descis*** domnu' Alecu, care-i un crăcănat şi-un chelbos...

Nu găsea ea de cuviinţă să istorisească în urma căror epice şi dramatice discuţii ***sinisistraţii*** exasperaţi şi-au căutat un adăpost mai primitor; nici cît de fericit s-a simţit Romică, fiindcă a ***derabasat*** casa de dînşii, încît au sărbătorit în doi această victorie cu o doză exagerată de ţuică, drojdie şi vin.

— Dar e ceva inimaginabil! De ce i-ai lăsat să plece, femeie? N-am şi eu cuvînt în casa mea?... vorbi Lalu Măldărescu, privind cu amestec de dezgust şi de mirare la omul de pe scaun, care începuse să sforăie şi pe care acum îşi amintea că-l mai întîlnise prin curte de cîteva ori, cînd Leontina îl informase că e ***elenectrinicianul*** venit pentru ***leperaţii.*** Inimaginabil, Leontina! Această chestie o s-o clarificăm mîine.

— Nu-i nici un ***inlimagigabil,*** domnu' Lalu!... susţinu Leontina cu tărie şi cu duhneală dospită de vin. N-aveţi ce ***carlifica,*** că-i ***carlificată*** chestia dinainte... Uitaţi-vă ce-au făcut din casa noastră! Tractir! Au întins chef la toartă ca la cîrciumile lor din maidan şi l-au ameţit şi pe Ro... pe elenectrinicianu' nostru... Aceştia sunt ***sinisistraţii,*** dacă vreţi ca să-i ştiţi, cum v-am spus şi astăzi-dimineaţă, că eu îi cunosc!... Să vă conduc sus, domnu' Lalu. Am pregătit pentru dumneavoastră pui rece, ridichi, brînză şi fructe.

Ea a păşit pragul luminînd calea şi făcîndu-i apoi loc să treacă, lipită de perete, pentru a ***levacua*** terenul primejdios de prezenţa stăpînului.

Lalu Măldărescu mormăi răstit:

— N-am nevoie să mă conduci tu. Cunosc drumul în casa mea!... Mîine-dimineaţă, cînd vei fi cu mintea limpede, să pofteşti la înfăţişare. Este ceva suspect în toată chestia aceasta.

— Poftesc, domnu' Lalu! Ca să ***cronvingeţi*** că nu-i nici un ***luspect!...***

Apoi, pe-un ton mai mieros, îl încunoştiinţă:

— Am căpătat şi o ***lizervă*** mai mare de apă. Aşa că mîine-dimineaţă puteţi face baie. Numai ***elenectrinicianul*** nostru a făcut rost, el ştie de unde, că e foarte isteţ şi ***servelabil...*** Zicea că pentru domnu' Lalu face şi moarte de om! Şi să cunoaşteţi că Alecu i-a vîndut ***costimul*** pe care i l-aţi dăruit. I l-a vîndut cu sila. Zice că nu-i trebuie lui marfă ***liglizească,*** fiindcă nu-i capră rîioasă cu coada-n sus cum îs ciocoii, adică dumneavoastră. Ca să vedeţi cu cine ne facem noi pomană!

Lalu Măldărescu i-a smuls sfeşnicul din mînă şi a urcat furibund scările, împiedecîndu-se în trepte, de era să-şi scrîntească piciorul. A trîntit uşile în urmă, una după alta, exact ca astăzi-dimineaţă.

Din fotoliul unde trona, Telemac, deşteptat din somn de aceste zgomote insolite, a deschis pleoapele cu sutimea reglementară de milimetru. Pe urmă le-a căscat cu totul, într-o dezolată surprindere. Iarăşi se schimbase stăpînul! Şi cădea în accese din ce în ce mai degradante.

Lalu Măldărescu s-a întors spre el, după ce-a pus sfeşnicul pe marginea mesei. A

înţeles ceva din privirea plină de compătimire şi de arogant reproş; iar găsind în sfîrşit pe cine să-şi descarce toate mîniile care-l treceau prin duşuri scoţiene de ieri încoace, s-a stropşit la el:

— Şi tu, eunucule! Zombule! Ce te zgîieşti aşa? Mai ai şi tu opinii? Poate eşti gata să-mi dai ori să-mi ceri şi tu explicaţii inexplicite?... Piei din ochii mei!

L-a înşfăcat de ceafă şi l-a repezit ghem în fundul patului. Apoi, extirpînd din buzunar tumoarea revistelor ilustrate de modă, a mai zvîrlit asupra lui şi mototolul de hîrtie ca o formidabilă torpilă, care din fericire n-a făcut explozie, rostogolindu-se inofensivă de-a dura.

Motanul Telemac, jignit mortal de acest ultragiu agravant de agresiuni corporale, s-a prelins sub pat, cu coada între picioare. Căută şi găsi un loc mai propice, unde în tihna şi reculegerea tenebrelor să mediteze la nesăbuita smintire care s-a abătut din senin asupra stăpînului său de ieri încoace, de cînd s-a smintit şi crugul vremii, cu fulgere şi tunete, şi trăznete căzînd tot din senin.

Cartea a treia

...ŞI PE URMĂ, 5 LUNI DIN MAI MULTE VIEŢI...

Ploile echinopţiului s-au întors cu nori vălmăşiţi şi turburi, sure pănure de pîslă, tîrîndu-şi scamele jilave pe-aproape de acoperişuri. Au fost şi ropote repezi, verticale, sonore, cu bulbuci. Şi întîiele fulgere şi tunete din acel an, întîiele trăsnete care nu-şi mai descărcau scăpă- rul zimţat din senin.

Dar mai ales s-a aşternut pe-o ţîrîială măruntă, fără istov, şuruind monoton în burlane, perdeluind definitiv zările, pătrunzînd pînă la os, zgribulind copiii desculţi, desfundînd în hîrcîite piepturi tusetele iernii potolite într-o scurtă amăgeală, îmbibînd ţărîna răzoarelor ca un burete spongios, care şi-a îndestulat nesaţiul şi nu-l mai încape un strop de udeală.

Niciodată n-au privit însă oamenii cu mai multă recunoştinţă la cerul posomorît, muced, tăciuniu. Niciodată n-au cercetat însă barometrul cu mai multă teamă, ca nu cumva să se limpezească iar albastra şi străvezia, atît de dulcea lumină a primăverii, rămasă undeva, dincolo de norii urîţi.

— Cît timp se menţine plafonul jos, ne lasă în pace!... dădeau asigurări cei cu oarecare iniţiere în terminologia avio-meteorologică, făcînd caz cu importanţă de aceste ştiinţe şi îngroşîndu-şi vocea întru amuţirea profanilor. Fără vizibilitate, nu se aventurează pînă aci! Mai sunt şi curenţi anticiclonici... Pentru care motiv putem merge la „Dragomir” fără risc să plecăm cu sandvicii şi ţuica în gît...

Într-adevăr, escadrilele bombardierelor luau altă cale, spre zările unde cerul primăverii rămăsese încă albastru, transparent, de-o diafană lumină. Iar localnicii capitalei au folosit răgazul, fiecare după a lor fire şi a lor tagmă, ale lor păsuri.

Cuconiţele au păturit blănurile de vizon mai pe îndelete la naftalină, în lăzi mai solide, ca să reziste la surghiunul prin barbare rătăcănii, împreună cu toaletele de seară, pantofii de atlas, gingaşele rochiţe de sezon abia scoase de la croitoreasă. Nu-şi mai aveau căutare şi rost. Teatrele închise; cinematografele închise; ceaiurile amînate; partidele de bridge descomplectate; probele la modistă contramandate; flirturile abandonate. Mizerie! Daca acesta e războiul, apoi chiar că nu mai are nici un haz!

Bărbaţii întîrziau la bodegă şi la berării, să afle veşti şi să-şi afle consolarea unor asemenea vremi de nesiguranţă în ultimele rezerve ale buteliilor din recolte faimoase, fie ce-o fi! Viaţa se dovedea că-i una singură şi foarte fragilă, la discreţia unei aşchii de schijă. Şoferii cereau sume astronomice pentru o cursă pînă la Sibiu, Cîmpulung, în cotloanele munţilor. „Încă un rînd! Fie ce-o fi...” Deverul restaurantelor, bodegilor şi cîrciumilor cu grătar şi vin cinstit la pivniţă a întrecut astfel orice precedent, mai avînd în

vedere că şi apa lipsea. „Scandalos! Ce fac domnii de la U. C. B.? De la S. T. B.? De la C. F. R.? De la P. T. T.? Apă, nu! Electrică, nu! Tram- vai, nu! Trenuri, nu! Poştă, nu! Schimbă altă sticlă, băiatule!...”

Noroc că manifestul celui mai mare între mari a pus pe toate rănile oblojeala unor virile îmbărbătări în stilul său lapidar şi patetic, superb, precum o adulmecase din vreme Alexandru Vrînceanu-Sfinx. Proclamaţia lăsase de astă dată în urmă mult mai moderatul patos al călugăru-lui tuturor cunoscut Filaret, purtătorul de cuvînt al ***Apo- calipsei*** pe uliţile Gomorei care-şi începuse ispaşa. Cît se credea el de atoateştiutor Ion Lenş, amar se înşelase. Era un naiv. De colaborarea monahului bărbos şi nomad, cu desaga de ***Sfinte scripturi*** în cîrcă, nici nu putea fi vorba: Prea searbădă contribuţie ar fi însemnat. Filaret, el, avea nevoie să-şi altoiască pe tulpina ***Apocalipsei*** străvechi, scorburoase şi răsuflate, mlădiţele stilului nou şi într-altfel regenerat, dinamic, care plesnea faţa hîrtiei. Poate chiar ceea ce şi făcea acum, în lagărul unde-a fost trimis la pedeapsă, legat fedeleş, fiindcă punea la cale cutremure şi bombardamente.

Reacţiile lectorilor s-au arătat diverse; unele mai înveselind puţin mîhnirea împrejurărilor, altele lipsite de cuviinţă, direct grobiane.

— Ia mai dă proclamaţia la taica, mă Nicule!..

— S-o reciteşti?

— Aş! Am nevoie de ea, fiindcă mă duc unde merge şi milenarul pe jos, fără gardă armată pînă-n dinţi şi automobil cu 12 cilindri.

— Atunci păstrează-mi şi mie jumătate...

Numai în cartierul din preajma străzii Petrăchescu II, ploaia potopea ruinele, turtea movilele de moloz în muşuroaie ude de cîrtiţe, în gîrle de nămol, în mlaştini unde pluteau zdrenţele unei hăinuţe de copil, printre stîrvuri de pisici cu burta umflată în sus şi picioare dezbîrnate de scaune, de dulapuri, de mese, jalnice corăbioare de leagăne în cioburi. Şi numai pomelnicul negru al ziarelor la coloanele de morţi înşira nume de familii întregi, cu mame, bunici şi nepoţi, trecuţi împreună într-o lume unde pacea nu-i vorbă deşartă. Iar mai numeroase erau încă apelurile: „Dispărut...” „Cine cunoaşte?...” „Rog din suflet...” „Copilaş de trei ani cu ochii albaştri şi părul blond, purtînd haine cenuşii...” „Cu lacrimi în ochi...” „Răspunde la numele de Maricica...” „Dispărută...” „Dispărut...” „Dispărută...”

Pe sferturi, jumătăţi şi trei sferturi de pagină, se prelungea lista pribegiilor din ţara de sus a Moldovei, cău- tîndu-şi unul altuia de urmă. Mamele, copiii; fraţii, surorile; soţii, soţiile; toţi întrebau, se rugau, ofereau recompense, în nădejdea că pe cei fără urme îi va fi apărat Pronia să se afle în trenurile cu evacuaţi înţepenite trei zile pe liniile moarte ale Gării de Nord şi la Triaj, dinadins parcă pentru a aştepta bombardierele să pună sfîrşit unor vieţi rătăcitoare şi să simplifice autorităţilor proble-mele complexe de încvartiruiri. „Dispărut!...” „Dispărută...” „Cine cunoaşte?...” „Rog cu lacrimi în ochi...”

Foaia slujea la împachetat în fundul lăzilor blănile preţioase şi duzinele de pantofi. La pacostea de evacuaţi se adăugase pacostea de sinistraţi; acum dispăruţii!... Existenţa se anunţa tot mai intolerabilă. ***„Vivere pericolo-samente!”*** ceruseră ţării să se convertească de-a sila, cu topuzul,

proclamaţiile în stilul lapidar şi dinamic, plin de superbie, al vremii. Iar caligrafii proclamaţiilor o tuliseră în văgăuni, să-şi pună la fereală scumpa lor fiinţă şi scumpele agoniseli la adăpost. Ordine de dispersare! Bombele ouaseră un nou cuvînt, care-a scos pui o nouă generaţie spontană de cetăţeni. Dispersaţii! Se dispersau ministerele, autorităţile, direcţiile, soţiile, odoarele, guvernantele, soacrele, amantele, jupînesele, valeţii, samsarii, comisarii guvernului, casele de fier, căţeii, fişicurile de napoleoni, proviziile de cafea, lingourile de aur, canarii şi sticleţii vajnicilor adepţi ai crezului nou şi eroic: ***„Vivere pericolosamente!”*** Îndeosebi se dispersau cu automobilele şi camioanele oficiale, cu vagoane şi trenuri speciale.

— Tu nu te dispersezi, mă Năiţă?

— Bai!...

— Eşti pentru ***„Vivere pericolosamente”?***

— Lasă-i pă ăia, că ăia sîntără acum cu ***vivere pericolosamente in bortamente.*** Nu mă mişc, fiindcă n-am unde. N-am cu ce... Mi se mai bolnăvi şi fetiţa, de am a scoate bani din pămînt pentru operaţie.

— Încearcă şi tu la Patronaj.

— N-auzişi că Patronajul s-a dispersat? Vagoane speciale pentru Patronaj! Tren special pentru Patronaj! Camioane pentru Patronaj! Toată ziua au zbîrnîit telefoanele la noi, să rechiziţionăm maşinele de pe stradă pentru Patronaj. Că au de cărat mobilele şi garderoba cuconiţelor de la Patronaj.

— Ce să le faci? Femei necăjite, mă Năiţă! A se dispersa, dispersare... Trebuie să iasă şi-un cîntec, cum îl şi-aud: „Frunză verde trei răzoare, pleacă draga-n dispersare!...”

— Ţie-ţi vine să rîzi, iar eu mă simt negru la faţă cînd îmi amintesc ce m-aşteaptă acasă. Fără geamuri... Fără uşi...

— Atunci, la revedere, Năiţă. M-am dispersat la o ţuică.

— Noi nu ne ***drispersăm,*** domnu' Lalu? întrebă Leontina, care-şi anexase cu entuziasm noua vocabulă la lexicul său celebru în tot cartierul.

— Nu.

— Mai bine! se bucură slujnica, fiindcă ***elenectrinicia-nul*** său Romică o avertizase că el nu se lasă ***drispersat*** nici mort. Ce să căutăm noi pe cele meleaguri, cînd avem casa noastră? Ca mîine ne mai dă drumul şi la ***lenectrică!*** Ca poimîine avem şi apă. Nu doriţi nimic altceva?

— Nu.

Leontina s-a strecurat printre uşi în vîrful tîrlicilor, pentru a se face nevăzută în zonele inferioare ale casei. Toanele stăpînului n-au trecut încă nici după o săptămînă. Dar nici ameninţările răfuielii din seara de pomină n-au mai avut urmări a doua zi dimineaţă, după cum o vestise răstit domnu' Lalu.

Pricinile erau multe. Şi de mai multe feluri. Cînd a chemat-o dimineaţa la asprul judeţ, bătînd în gongul copilăriei, sunetul cu vibraţii muzicale i-a deşteptat nostalgic amintiri de mult învăluite în spuza uitărilor, care n-aveau nimic a face cu aprigile răfuieli hotărîte. A privit-o cu gîndul în altă parte. Şi nici n-a văzut-o cum se prezin- tase ea, căită şi demnă, monacală, austera, cu şorţul negru ermetic încheiat şi boneta albă trasă peste smocurile de păr pieptănate cu mai multă îngrijire ca de obicei, dat fiind gravitatea confruntării. El o vedea în chiuloţi roz. De atunci n-o măi vede decît în chiuloţi roz. O perversă facultate optică, pe care o credea

rezervată numai aparatelor de radioscopie, nu-i permite să se oprească la primul strat vestimentar al Leontinei. Trece prin şorţul negru, prin fustă, direct la chiuloţii roz. Explicabil că toată autoritatea severă şi drastică din intenţiile sale s-a dus pe gîrlă. Nu se putea răsti la o impudică slujnica în chiuloţi! A întors capul spre fereastră şi a ascultat pledoaria Leon- tinei, achitînd-o din oficiu. Pe geam, privea la zidul cu

fresca din ajun, răzăluită de Corcoduşa. Rămăseseră numai dinţii rînjiţi, şi havana de proporţiile ciuciuleţilor de pănuşi, din care pufăiau indigenii din insula Guanahani, spre stupoarea lui Cristofor Columb şi a mateloţilor de pe caravelele Isabelei de Castilia, cînd au debarcat ei întîia oară în continentul atît de nou, încît nici n-avea măcar un nume. Dar la fresca distrusă de Corcoduşa se înnădise alta, mult mai temeinic zugrăvită, cu văpsea în ulei. Un domnu' Lalu în pijama albastră, răcnind cu gura căscată: „Leontinaaaaa!"... Zugrăveala era primitivă. În schimb, expresivă foarte. Iar sunetele care ieşeau din gura lui domnu' Lalu furios, transpuse în litere, izbuteau să reprezinte grafic, cu o rară vigoare, violenţa strigătului. Se înşiruiau un batalion de A, în progresie, de toată elocvenţa: AAAAAA! Ultimul A avea proporţiile şi aspectul unei scări duble, mai înalte decît domnu' Lalu. Hotărît, Gicu avea talent! Talent, temperament artistic, imagi- naţie, ingeniozitate, humor. Şi, hotărît, Corcoduşa îşi pusese tot sufletul în misiunea sa de infirmieră, pansînd lalelele şi proptindu-le în cîrji cu o înduioşătoare gingăşie, pe care el în ajun nu ştiuse s-o aprecieze, dar domnişoara Madu o întrezărise şi o presimţise de la distanţă.

— Vă uitaţi la isprăvile ***sinisistraţilor*** pe care aţi vrut să-i luaţi sub aripă? stăruise Leontina.

— Nu!

— Am să şterg tot şi am să fac ordine, ca să nu rămînă curtea noastră de rîsul şi ocara lumii pe urma unor haimanale de maidan, fără ***leducatie.***

— Nu!

— Nu? Adică să lăsăm aşa? Să nu ştergem mîzgîli- turile lor, domnu' Lalu?...

— Nu! Pleacă!

Slujnica plecase să ducă ştire lui Romică, precum că domnu' Lalu nu mai ştie să spună decît nu. S-a prefăcut într-un fel de domnu' Nu!

— Parcă s-a încuiet.

— Lasă-l că are să se descuie el! o liniştise Romică. Destul că le-a primit toate cîte i le-ai arătat tu, aşa cum i le-ai arătat. Fii pe pace! Cunosc eu la oameni. Să-l mai vesteşti şi că ne cununăm, ca să se isprăvească şi chestia asta...

— Adevărat, Romică? se bucurase Leontina în al nouălea cer al bombardierelor, fericită că intră în rîndul femeilor legiuite. Eşti un înger ***drivin,*** Romică! Tu şi numai tu ai să rămîi ***lindolul*** vieţii mele!

Rece la aceste expansiuni nepotrivite cu vîrsta, fizionomia şi ochii de leuştean veşted ai Leontinei, idolul făcuse o rezervă:

— După pace, bineînţeles.

— Fire-ar al dracului de război, că nu se mai isprăveşte odată! Măcar de-am avea un ***larmnistiţiu...***

— Armistiţiu n-ajunge. Am spus: pace!.

2

Lalu Măldărescu, după ce fusese pe frontul de răsărit locotenentul Pesimescu N. Lalu, mai zis şi Lalu Pesimistru, n-avea cunoştinţă că a devenit şi domnul Nu.

Dar de-o săptămînă nu se mai exprima decît în această monosilabă a negaţiunilor. Nu. Nu voia nimic. Nu-l mai îndestula nimic. Nu mai spera nimic.

Privea pe geam cu ochi mocniţi, la ploaia mocnită. Zugrăvelile de pe împrejmuirea de zid şi lalelele ofilite în cîrjele şi pansamentele lor îl munceau cu amare mustrări.

Nu ştiuse să-şi apropie de suflet sinistraţii Leontinei. I-a pierdut. Avea simţimîntul că i-a alungat, oricît de măsluite explicaţii născocise slujnica în chiuloţi roz, cu ochii de leuştean veşted, dînd toată vina pe crăcănatul şi fudulul de Alecu. Nici despre adresa lor n-a fost cu putinţă să smulgă vreun indiciu. Apăruseră din numărul celor un milion de suflete ale capitalei, ca să fie înghiţiţi de număr. I-a pierdut. Şi nici nu ştie ce culoare aveau ochii Corcoduşei, fetiţa care a pansat lalelele.

În schimb, se vedea el acum cu alţi ochi şi se judecă el acum cu altă minte. Poate cu ochii şi cugetul domnişoarei Madu. Un mărunt şi meschin rentier, cu egoismul închircit, cîntărindu-şi banul să nu depăşească un anume catastif al veniturilor, incapabil să smulgă ceva din el. Nici măcar n-avea o pasiune. Îl apăsa această casă cu zi-

dările ei şi amintirile ei, ca blestematele lăcaşuri mîncate de lepră din ***Biblie.*** Dar iarăşi se pomenise spunînd întărî- tat: casa ***mea!*** „N-am şi eu cuvînt în casa ***mea?***... Cunosc drumul în casa ***mea!***... Era atît de înrădăcinat acest sor-did instinct de proprietate, această drămăluială în a nu da din ceea ce este al său, încît nici nu-i trecuse prin cuget să ajutore cu un ban din pungă nevasta de mobili-zat culeasă de Mihai Cristoveanu în ruinătura lui, bătrîna paralizată din pat, care avea poate nevoie de-un doctor, acea Rodica Ică, despoiată ca o cenuşăreasă şi cu ochii de fantasticul albastru mediteranian, pe care nu s-a mai dus s-o caute în strada Petrăchescu II. Ba şi cînd a plătit masa de la „Capşa", cu paharele de coniac autentic şi cu vinul de Sauternes din rezervele cele mai vechi ale pivniţei, fără să vrea; a cercetat îndelung nota. A uitat restul pe tavă , dar ceva meschin din el, cineva, altul care stă-tea pitit, a făcut de îndată socoteala că totalul reprezintă cafelele lui coclite de război şi ţigările zombului de la masa solitarelor scufundări pe trei luni, dacă nu pe patru. Acesta era! Drojdia unei lumi puţintele.

Poate că şi tortura lui din această casă tot de aci se trăgea. Aproape cinci ani suferise dintr-o iubire care a fost mai mult o altă încarnare a instinctului exclusiv de proprietate decît o pasiune mare, năvalnică, zguduitoare, cu altfel de zbuciume vaste şi tălăzuite oceanic. Nu-l chi- nuise atît plecarea Antoanetei, cît nu-i ierta că plecase cu altul, pentru altul, că aparţinea acum altuia. I s-a părut că-l lovise o catastrofă de proporţii cosmice, unică în tot Universul, fiindcă el şi cu amorul său propriu, alcătuiau centrul Universului. Dar în fieştece pagină

de ziar, cîte alte drame mai brutale şi crude, mai injuste, nu străbat acum? „Dispărut...” „Dispărută...” „Cine cunoaşte?...” „Rog cu lacrimi în ochi...”

N-a învăţat să uite şi să ierte, fiindcă uitarea şi iertarea izvorăsc dintr-o generozitate. Presupun o capacitate de-a da. De-a, rupe, de-a smulge ceva din tine. El îşi păstra şi suferinţa cu zgîrcenie de mărunt şi ticăit rentier, ca duzina de napoleoni moşteniţi în răcliţa lor de argint capi-tonată cu pluş negru.

De la fereastră se întorcea să se cufunde în fotoliu cu o carte în mînă. După a treia filă, cartea-i luneca pe genunchi.

Şi atunci începea altă luptă, ciudată, la care rămînea spectator. S-ar fi spus că umbra Antoanetei se desfăcea iarăşi din ziduri, nu ca să-l caute. Mai întîi să alunge umbra mult mai estompată şi ireală a Laviniei Madu. Fiindcă mereu gîndul se furişa la ea, fiindcă el se vedea acum cu ochii ei şi se cugeta cu mintea ei, Antoaneta venea să-şi afirme drepturi mai vechi şi mai tari. Trecea prin pereţi să-şi găsească oglinda unde i-a fost locul, jil-ţul pe care stătea, colţul de birou unde se aşeza cu picioarele atîrnate ca să inaugureze lungile convorbiri telefonice cu modista, coafeza, blănarul, croitoreasa. Îşi foşnea rochia invizibilă, izgonea parfumul necunoscut şi discret, cu trena parfumului ei capitos, lasciv, mult mai pregnant. Făcea să-i tresară în amintire fraze răzleţe, cuvinte, inflexiunile vocii, un hohot de rîs... Tortura de totdeauna. Iar umbra volatilă a Laviniei Madu, străină aci, unde nu călcase niciodată, adusă numai de închipuirea lui, se risipea ca un fum. Nici nu mai întorcea ochii din prag: „Eu o pornesc spre nord”. Nu mai exista încă înainte de a

ajunge în prag. Rămîneau numai ei doi, el şi prezenţa nălucită a Antoanetei faţă în faţă, într-o morbidă retrăire a vieţii lor mărunte şi deşarte, mincinoase, inutile, de acum cinci ani, şase ani, opt ani.

Ca să fugă de această obsesie, pleca la „Capşa”. Mocnea la masa din ungher, deşertînd în silă ceaşca de cafea coclită de război, fumînd numai pe jumătate ţigările cătrănite de război. Chelnerul cu glas neutru şi cu surîsul neutru, profesional, îl servea fără să mai aştepte comanda. Nu părea că-şi aminteşte să-i fi întocmit tot el un ***menu,*** pe a sa răspundere, pentru domnişoara cu profil de camee, care se lăudase că e atît de mofturoaşă şi transformase masa de la fereastră în atelier de reparaţiuni. Punea ceaşca pe marmoră paharul cu apă, scrumiera. Venea la plată. Dădea la o parte un scaun din calea lui, la plecare. Toate în film mut. Într-o lume fantomală de zombi.

Se întorcea pe străzi potopite de ploaia mucedă, în mîzga murdară şi gălbie, stropit de noroiul roţilor de

automobile. Trecea prin dreptul unei anume bolţi. Prin dreptul unui anume adăpost. Ajungea îndărăt să mocnească aci. Asculta şuruitul picurilor în burlane. Aprindea şi stingea alte ţigări fumate numai pe jumătate, sub privirea prudentă a lui Telemac, care-şi părăsise fotoliul de unde trona, resemnîndu-se la cotloane mai dosnice, pe-aproape de cazematele tunelurilor de sub pat şi de sub jilţuri. Şi ploaia aceasta, care nu mai conteneşte! Şi cerul acesta vînăt şi ud, tîrîndu-şi zdrenţele peste acoperişuri!... „Eu o pornesc spre nord! Dumneata, desigur, spre sud!... La revedere sau nelarevedere, cum va fi voind calculul probabilităţilor, domnule Măldărescu!...” Oare nu se mai însenineză odată, să se întoarcă iar escadrilele de bombardiere şi să sune iar alarmele cele adevărate, alungînd iar sobolii în hrubele lor din adăpostul SOBOLIA?

Simţindu-se atît de puţintel, de meschin şi nevrednic în ochii săi, Lalu Măldărescu se mai simţea şi adînc vinovat faţă de-o seamă de suflete umile, la a căror fiinţă pe lume nici n-ar fi luat altădată aminte.

Cum nici nu luase atunci cînd s-a cuvenit.

Trecuse pe lîngă ele cu înduioşări epidermice, ieftioare, comode. Sau cu o varvară nepăsare. Corcoduşa şi Rodica Ică, bătrîna paralitică din pat şi nevasta mobilizatului cu pruncul la sîn; meşterul zugrav în germene Gică, auto- rul expresivelor fresce murale, şi ai săi fraţi, ce i-au pus stăpînire pe curte, prefăcînd-o în maidan de hîrjoane; acel invizibil Alecu, ajuns la conştiinţa sa numai după descripţiile pătimaşe ale Leontinei, un beţivan crăcănat, chelbos şi fudul, chiar zăvodul care i-a strivit

lalelele în van oblojite cu bandaje de lînă roşie şi cîrpe ude în ploaie; chiar şi celălalt cîine, şchiop şi ugil, din ruinele cartierului Griviţa, care s-a cerut adoptat şi a rămas în urmă, sub un zăplaz, să-şi lingă rănile, privindu-l cum se duce cu o mîhnită şi mută dojană.

Dojana aceea îl, urmărea, îl durea. Dojana din privirea unui cîine de pe stradă.

Aceasta se întîmpla cînd îi îngăduia răgaz amintirea Antoanetei. Cît nu se desprindea încă din funestele ziduri cu funesta-i prezenţă, materială, precis conturată, des-

potică, în casa unde-a fost şi ea stăpînă şi unde nu renunţa să-şi exercite întîietatea, izgonind umbra mult mai diafană, eterică, a Laviniei Madu.

Îi părea de mirare că domnişoara Lavinia, atît de energică, fermă şi autoritară afară, pe stradă, în adă-postul SOBOLIA, la masa de la „Capşa", aci îşi pierdea atît de dezarmată vigoarea indignărilor repezi şi imperioase. Nu bătea cu vîrful pantofului în parchet. Nici cu forfecuţul argintat în tăblia de cristal a biroului. Nu fulgera mînioase sclipiri printre genele lungi, umede, arcuite. Ochii adînci îşi înecau lumina într-o învăluită îm- pîclire, ca ochii sfîşietori şi tragici ai cailor care se afundau în smîrcurile chirfoase şi verzi din Marea Putredă, de-acolo, departe, în stepele Rusiei.

Şi nu ştia cum s-o cuprindă de mîini, s-o oprească, s-o aducă îndărăt. Umbră de fum, se topea în fum. Iar risi- pindu-se, lunecîndu-i, ducea cu dînsa mustrările din el, întrebările şi chinuirile într-altfel tonice, din mai nobile şi pure izvoare ale inimei vii. Chiar dacă se vedea cu ochii ei şi se cugeta cu mintea ei, descoperindu-se atît de scăzut în puţinătatea-i omenească şi atît de vinovat faţă de bîntuitele făptuiri pe lîngă care a trecut fără să-i tresalte pornirea dezbrăcată de sine a unchiaşului Mihai Cristoveanu, o răscumpărare parcă tot bănuia, nădăj- duia, ştia că mai este. Nelămurită încă, unde, care şi cum. Îl aştepta însă. Nu se îndoia. „Ceea ce încerc eu acum!" „Dar ce încerci, domnişoară Lavinia!..." Presimţea obscur că taina aceasta îi apropie şi va să-i lege, îi leagă; pentru aceasta o caută, o cheamă, îi răspunde, vine fragilă unduire de fum.

Pe cînd prezenţa Antoanetei, de îndată ce străbătea zidurile să se afirme cu o

obsedantă precizie fizică, distinctă, corporală, de îndată îi usca izvoarele vii din inima iarăşi seacă, de iască. Pentru altceva sosea, fără s-o cheme. Îl chinuia cu tortura cea veche. Mizerabilă şi dospită în el aproape cinci ani, purtată de-aci la masa de la „Capşa”, de la „Capşa” pe zonă, pe front, sub brîul Munţilor Caucaz, în stepa kalmucilor, în spitale şi sanatorii, îndărăt, oriunde aceeaşi, ca respingătoarea forfotă de larve, de viermi şi moluşte moi din zăcutele nămoluri ale Mării Putrede. Tortura cea veche: braţele altuia încleştînd femeia care a fost a sa, sărutul altuia smul- gîndu-i scîncetul cunoscut pe buze, membrele albe îm- pletindu-se în spasm cu picioarele păroase, de cimpanzeu, ale altuia. „Poate a murit! gîndi cu o crudă spe- ranţă. Poate numai de aceea e atît de stăruitor prezentă. Morţii nu-şi găsesc linişte. Sufletele lor cutreieră locurile pe unde trupurile au trecut şi-au păcătuit, cerşind iertare şi pace, uitare...”

Moartă ar fi iertat-o. Ar fi uitat-o.

Nu mai ştia nimic despre dînsa. Lipsise atîţia ani! Evitase lungea care a fost a lor. Bimbirică dispăruse de pe orizont. În orice caz, de-un an jumătate de cînd s-a întors, nu-l mai zărise şi nu mai auzise pomenindu-se despre pospaiul de om, cu pospaiul de diminutiv şi cu braţele indecent păroase. Poate va fi murit şi el. Pe amîndoi atunci i-ar ierta. Ar uita.

Pe urmă, nădejdea aceasta uşurătoare şi crudă l-a mai scîrbit încă de sine. Afla în tot mai abjecte şi mai adînc lăuntrice tainiţe tot mai multe pricini pentru care n-ar mai avea curaj să privească făţiş, drept, senin în ochii Laviniei Madu.

În însetarea de ea, dorul i-o aduce aci, imagine plă- pîndă şi pură, s-o pîngărească în casa aceasta cu ema-naţii mefitice din putregaiul trecutului, ca lăcaşurile mîncate de lepră din ***Biblie;*** o cheamă, ca s-o afunde şi pe ea în chifteala cu hîde înnodări de larve băloase din smîrcurile mocnirilor sale. Are dreptate să se risipească aeriană ca fumul în fum, fugind cu oroare şi spaimă. Şi are dreptate să-l ocolească pînă şi Telemac, motanul pacificat şi filozof. L-a înstrăinat şi pe dînsul. Singurul tovarăş statornic, credincios părtaş la prohodul atîtor surpări.

Lalu Măldărescu s-a plecat în genunchi să-l ridice de jos şi să-l reîntroneze în fotoliul său. Motanul, bănuitor acum, s-a retras mai adînc în cazemata de sub sofa. Nici el nu uita. Nici el nu ierta. N-avea poftă să se mai ofere pradă acceselor din ce în ce mai bizare ale stăpînu- lui cuprins de smintiri din ce în ce mai alarmante.

Din genunchi, Lalu Măidărescu s-a aşternut în patru labe, ca în şanţurile frontului, bîjbîind cu mîna în bezna pe unde cam de mult nu mai trecuse Leontina cu mătura.

— Hai, Telemac! încerca să-l momească, apelînd şi

la ademeniri convingătoare prin viu grai. Hai să facem pace! A fost ceva nervos... Înţelege şi tu, ce naiba!?

Telemac l-a scuipat din străfundul cazematei şi a mornăit cu o vrăjmaşă neînduplecare. Că avea şi el glas, că mai avea, aceasta n-ar mai fi crezut-o nimeni de cînd nimeni nu-l mai auzise miorlăind, mieunînd, mornăind, torcînd.

— Eşti un tip vindicativ! Nu m-aşteptam... îl mustră cu blîndeţe conciliantă Lalu Măldărescu. Hai, Telemac, să facem o partidă de zombi în doi! Fiecare la locul nostru. Căci asta ne rămîne soarta noastră, pînă la moarte... Hai, măăă încăpăţînătule!... Ce fel de zombi eşti tu?

Atunci a zbîrnîit telefonul, şi atunci s-a ridicat el din patru labe în genunchi, apoi în două picioare, scutu- rîndu-şi palmele de scame şi colbul de sub sofa, cu o constatare tresărită în cuget, aşa, tam-nesam: „Aci s-a-rată nevoie urgentă de-o stăpînă! ... De-o stăpînă ener-gică şi autoritară, care ştie să bată din picior!...”

Spre telefon s-a îndreptat fără nici o grabă şi fără curiozitate. Desigur, greşeală.

La aceasta se reduceau îndeobşte convorbirile sale telefonice: „Greşeală! Aci e 4.56.67... Şi şepte, nu şi şase, doamnă! Şepte, de la Schopenhauer, doamnă! Casa de mode? Nu există nici o casă de mode „Schopenhauer”!,.. Cel puţin sper, pentru memoria implacabilului misogin!...”

A ridicat pîlnia neagră, aşteptînd greşeala şi suflîn- du-şi încă scama de pe cealaltă palmă în zare, distrat, încruntat.

— Alooo! Casa domnului conf. universitar Măldărescu Lalu?... a sunat vocea celestă din celălalt capăt al firului.

Săgetat cu o sîrmă de foc din creştet pînă-n tălpi, el a exclamat gata să scape receptorul din mînă:

— Domnişoara Madu!... Bună dimineaţa, sărut mîna,: domnişoară Madu!...

— Mă cheamă Lavinia!... Ai uitat, domnule conf. universitar, fără profesie?... îl luă domnişoara Lavinia Madu la rost, ca introducere, într-un murmur de rîs cristalin.

— Nu, domnişoară Lavinia... Lavinia... Cum să uit?

— Merci. Foarte gentilă şi fidelă, memoria dumitale!... Alo?... Te-am chemat ca să-mi ţin promisiunea. Ştii, calculul probabilităţilor! M-a prins remuşcarea gîn- dindu-mă că nu-ţi găseşti odihnă şi somn pînă ce nu vei afla cine l-a născocit. Am consultat ***Enciclopedia...*** Nu părăsi aparatul!... Da, să-mi mai arunc ochii o dată... Alo?... Uite, în rezumat... Cine l-a născocit? Tăcere. Mister. Cine s-a ocupat de el? Pascal, Huyghens, Bernoulli, Laplace, Montmort, Berirand, Poincaré... Există şi un ***Tratat al triunghiului aritmetic,*** de Pascal. Şi o carte a unui oarecare Emile Borel: ***Eléments de la théorie des probabilités...*** Se pare că sunt două concepţii, sau aşa ceva, ale probabilităţilor. Una filozofică; alta matematică. Probabilităţi totale, probabilităţi compuse. Este şi o poveste cu zarurile. Cu ruleta. Ţi-am spus că sunt amatematică! Era să capăt meningită aprofundîndu-mă în aceste savante definiţii şi calcule, care mi-au încurcat în cap tot ce ştiam ca o profană, după ureche, ca o hava- iană cînd o zdrîngănesc la pian... Pentru dumneata are să fie mult mai uşor, cu disciplinele dumitale savante, domnule conf. universitar.

— Nu mai sunt conf. universitar, domnişoară Lavinia! simţi de a sa datorie

cinstită s-o prevină melancolic Lalu Mălărescu.

— Atunci, cum?... Ce eşti?... reluă vocea după suspensia unei scurte ezitări. Profesor plin?...

— Nimic, domnişoară Lavinia! Nu mai sunt nimic. Am fost şi am renunţat. Am optat pentru domnul om de pe stradă. Un mărunt şi obscur, insignifiant, rentier.

— Foarte urît! îl admonestă vocea atît de indignată, încît Lalu Mălărescu a ghicit încruntarea sprînceniuşe- lor şi ar fi jurat că domnişoara Lavinia a bătut cu vîrful pantofului în pardosea.

— Recunosc, domnişoară Lavinia. Urît, dar ce pot face dacă sunt un zombi? Am mărturisit-o de la început.

— Şi eu, tot de la început, ţi-am spus că nu-mi place chestia cu aceşti zombi. De unde mi-o tot serveşti? Ce e aia, zombi, zombi? Aloo?

— Da!... Alo!... Domnişoară Lavinia, să clarific şi chestia aceasta, de unde, ca să nu rămîn nici eu dator, cum am promis! Nu părăsi, te rog, aparatul.

El a întins mîna la raftul ştiut al bibliotecii şi a deschis volumul lui W. B. Seabrook, continuînd:

— Alo! Din cartea unui american, ***The Magic Island...*** Uite cum îi zugrăveşte! Cum ne zugrăveşte. „Zombul este un corp fără...”

— Citeşte englezeşte! Nu e nevoie să-mi traduci.

— Nu ştiu englezeşte, nici cît a uitat Churchill, domnişoară Lavinia! Nici cît Costea, cel cu revistele ilus-trate! mărturisi el vinovat. Citez după textul francez...

— Bine, citeşte-mi atunci textul francez.

Lalu Mălărescu s-a codit să-i împlinească şi această dorinţă, fără prea multă încredere

în accentul său valah, supus la examenul unei domnişoare ***L. M.,*** care a cutreierat Europa şi a crescut, a trăit mai mult peste fron- tiere. A urmat deci, tălmăcind pasagiul în graiul părintesc.

— „Zombul este un trup fără suflet, un trup mort, dar învestit de vrăjitorie cu o asemuire de viaţă meca-nică. Un cadavru pe care vracii magiei negre îl împing, îl silesc să acţioneze, să se mişte şi să umble ca şi cum ar fi în viaţă. Cei care au această magică putere aleg de obicei un cadavru îngropat de curînd, îl scot din mor- mînt înainte de a începe să putrezească, îi comandă mişcările printr-un fel de galvanizare şi pe urmă îl pun la cazne, fie pentru a săvîrşi vreo crimă dacă e cazul, fie mai adesea pentru a lucra prin jurul casei, la muncile cele mai grele, lovindu-i ca pe vitele de povară de îndată ce se lenesc...” Seabrook a văzut cu ochii lui o ceată de zombi prăşind în ogoarele cu trestie de zahăr. Afirmă că l-a înfiorat golul din privirea lor moartă. Cam aceasta e tot. Cam aceasta sunt şi eu, domnişoară Lavinia! Cum am declarat la vreme, onest, conştient. Din fericire s-a nimerit să mă comande un vraci de ispravă. Nu m-a pus nici la o muncă grea, de vită. Nici nu m-a executat cu biciul. A fost mai milos. Iar crimă încă n-am săvîrşit.

— Ba da! l-a întrerupt vocea din capătul firului atît de sever, încît lui Lalu i s-a părut iarăşi că aude şi interjecţia vîrfului de pantof în pardosea. Ba da!

— Am săvîrşit, domnişoară Lavinia? întrebă el, surprins, cu gîndul numai la criminala speranţă pasivă că poate Antoaneta şi „celălalt” vor fi fiind morţi acum, ca să-i poată ierta şi uita. Poate prin

vis, domnişoară Lavinia? Poate în gînd?... Altfel, n-am pe conştiinţă nici o crimă...

— Ba da. Ai! repetă cu tărie vocea. Ai săvîrşit crimă faţă de dumneata... Ce altceva decît crimă faţă de dumneata este ceea ce faci? Adică, mai exact, ceea ce nu faci!... Zici că vraciul dumitale a fost milos; nu te-a pus la munca vitelor de povară... Aceasta nu e milostenie!... Ai încăput pe mîna unui vraci dugliş şi el, un leneş şi un incapabil. Pe mîna mea să fi intrat, ca să-ţi arăt eu vită de povară şi zombism!... Te vindecam eu de zombism... Auzi?... „Am fost, dar am renunţat. Nu sunt nimic... Am optat pentru domnul om de pe stradă! Un mărunt şi obscur, insignifiant rentier...” Ca să mi le spui acestea, te-am chemat eu la telefon, domnule ex-conf. universitar?

— Nu, domnişoară Lavinia! îl ispiti pe el un surîs ironic, sardonic, caustic, ulcerat în amorul său propriu de zombi şi profitînd că televiziunea n-a fost încă apli-cată aparatelor telefonice din anul 1944. Pentru calculul probabilităţilor m-ai chemat. Ca să-mi citeşti mata de-acasă, din ***Enciclopedie,*** relaţiunile despre calculul probabilităţilor care nu mă lăsau pe mine să dorm.

— De unde mai inventezi că telefonez de-acasă? Vorbesc de la un telefon public!...

— Şi ai luat cu mata tomul de-o tonă din ***Marea enciclopedie franceză*** la subsuoară pînă la un telefon public, ca domnul nostru bătrîn din adăpostul SOBOLIA?... îl împinse mai departe demonul să se minuneze ironic atunci cînd ar fi avut cu totul, cu totul altceva de spus.

— Eşti un nesuferit! Şi un imposibil! Şi crezi că-l mai faci şi pe detectivul!... Infectule! Na... Poate că mai surîzi şi ironic, sardonic, caustic, biet zomb ce eşti

şi rămîi! Aşteaptă acum pînă ce va pofti să te cheme la telefon generozitatea născocitorului calculului probabilităţilor! Ai-ai! Pardon, pentru acest telescopaj de dative şi genetive! Consultă în aşteptare ***Tratatul triunghiului aritmetic*** al lui Pascal. Na! La revedere, domnule ex-conf. universitar Măldărescu Lalu.

— Dar, domnişoară Lavinia! imploră el. Alo!... Alo! Alo... alo...

Aparatul s-a închis cu un clănţănit sec, cum îşi crăn- ţănea mînioaşă încuietoarea de metal a poşetei domnişoara Lavinia.

Lalu Măldărescu s-a pomenit însă din nou fluierînd aria operetei vieneze la modă pe cînd era el licean.

Nu aflase cine a născocit calculul probabilităţilor. Ce-i mai păsa! Se convertise fără nevoia să mai consulte tratatul lui Pascal. Cu paşi elastici, s-a dus la fereastră să dea în lături perdeaua şi să cerceteze cerul. Trilul s-a înălţat în mai voioase şi triumfale spirale. Ploaia contenise. În norii vineţi se deschidea o peşteră de azur. Şi irizau deasupra capitalei arcadele unui feeric curcubeu.

— Domnule Telemacule! Mare minune să nu ne trezim ca mîine cu o alarmă şi cu un bombardament!... Vino să facem pace şi să dăm dracului zombismul!... Fie la vracii lor din Antile!

Telemac, care scosese capul de sub sofa să-şi vadă stăpînul dialogînd la telefon, — altă minune! —, a rupt-o la goană, mistuindu-se laş şi ingrat în caze- mata sa.

3

Cînd a sunat prealarma, Lalu Măldărescu se afla în celălalt capăt al oraşului, spre lacuri şi parcurile cu boschete de arbuşti.

Venise să caute primăvara, peluzele verzi, cerul albastru oglindit în tremurul apelor.

După cinci ani, acum le descoperea că n-au pierit de pe lume. Poate mai cerca şi să se încredinţeze cu ochii, dacă liliecii în floare

nu poartă cumva pe crenguţe o puzderie de iniţiale violete si albe, vegetale, vii, miresmate: ***L. M... L. M... L. M... L. M...***

— Iar a început magaoaia! strigă un băieţel în straiţe de Paşti, alergînd şi izbindu-se în el.

— Magaoaia?... s-a uitat Lalu Măldărescu, scandalizat de asemenea cuvînt onomatopeic şi slut.

Copilul ajunsese departe. Pierduse prilejul să ştie că aceasta e muzica pe care-o aştepta şi care-i place domnului de pe stradă. El singur dintre toţi trecătorii nu s-a posomorît la chip. N-auzea un răget lugubru spintecînd spaţiile. Pentru dînsul însemna cel mai suav cor de heruvimi, în slăvile iarăşi albastre, străvezii, de-o dulce şi festivă lumină.

Grăbea paşii şi i-a mai înteţit încă la a doua vestire mai sinistră, prelungă, a spăimoasei alarme depline. Ceilalţi tîrîiau după dînşii valize, genţi, grupuri încleştate la braţ, înălţînd ochii cu îngrijorare la cer, dibuind apoi gurile catacombelor mai apropiate şi sigure. Adăpost. Adăpost. Adăpost. Năvăleau, se chemau, îşi îmbrînceau loc. El zorea sprinten şi avîntat, cu mîinile libere, cu obrazul destins şi cu licăre de nerăbdătoare fericire în ochi, spre singurul azil subpămîntean vrednic de încrederea sa: adăpostul SOBOLIA.

Automobilele milenarilor săgetau cu viteză de bolizi spre pădurile şi fermele depărtate de obiectivele militare. Lustruite oglindă, transportau o dată cu femeile de lux şi căţeii de lux, strivind sub roţi javrele proletare, de rase corcite şi fără pedigreu. Întîia oară, Lalu Măldărescu a regretat că mărunţele sale chibzuieli de rentier mărunt nu i-au îngăduit întreţinerea costisitoare a unui automobil. Ar alerga şi el mai spornic în

direcţie contrară, spre centru, s-ajungă mai repede la adăpostul SOBOLIA, să-l lase la scară şi să se năpustească înlăuntru în sala de-a treia, în fund.

Fiind numai pieton, cu mijloace proprii şi primitive de locomoţiune, în afară de ritmul veacului, a ajuns tîrziu, gîfîind, transpirat. Un cerber cu uniformă dc viceamiral şi cu inscripţia SOBOLIA cusută în sclipitoare fireturi pe şapcă încuia poarta cu o cheie mai măreaţă decît a lui Sfîntu Petru.

— Nu mai e loc!... Complect!...

— Ce complect, domnule? se răsti un sobol mai energic decît Lalu Măldărescu, introducîndu-şi talpa între poartă şi stîlpul grilajului. Ce-i tramvai, să fie complect?... E teatru? Ai închis casa?... Destul că domnii dumitale îşi au adăpostul dumnealor, separat, rezervat, cu fotolii, masă de bridge, cu radio, telefon, aer condi-ţionat, bufet şi alte alea... Vă ştiu eu! Dă drumul, măcar aci, la democraţie! Unde-a mers mia, merge şi suta...

Sobolul mai energic şi guraliv a răzbit în interior, lăsînd portarul în uniformă de viceamiral să dondă-nească în urmă şi să strige altor întîrziaţi: „Complect! Nu mai e loc, domnilor! Ce e scandalul acesta?...” Pe lîngă el s-a prelins şi Lalu Măldărescu, hotărîndu-şi pe viitor să nu se mai aventureze dincolo de raza cartieru- lui în preajma orelor fatale, de-alarmă. S-a ţinut pas cu pas dc călăuza care lucra zdravăn din coate, înaintînd pe dîra lui dintr-o încăpere în alta, cu toată nemaipomenita îmbulzeală şi protestările vechilor ocupanţi. Căuta cu privirea. Şi respiraţia i s-a oprit cînd în sfîrşit a zărit-o în altă sală, nu a lor.

În picioare, ghemuită într-un ungher, Lavinia Madu ţinea în braţe un copil înfăşurat într-o cuvertură verde.

S-a frecat la ochi; iar respiraţia i s-a mai tăiat încă o dată.

Pe urmă a răsuflat normal, cum scrie la carte, ve- nindu-şi în fire. Lavinia Madu trecuse copilul în braţele nevestei cu broboadă neagră pe frunte, soaţa lui Vanghele Simion care lucrează la Triaj cu ziua, mama lui Nică şi a lui Mitiţă, cel ce mult se ruşinase cînd a fost denunţat că se scapă în pat cu udul. Alcătuiau un grup strîns, înghesuit în perete, sub privirea absentă a domnului bătrîn şi slăbănog, cu ochelari, care-şi adusese ceaslovul legat în piele, dar aflîndu-l fără folosinţă, îl reze- mase pe stinghia unei tărgi pentru eventualii răniţi.

Domnişoara Lavinia nu-l văzuse. Tăinuia ceva cu femeia îmbrobodită, înclinată puţin de mijloc ca să privească mai de-aproape cu ochii săi miopi la obrazul copilului din braţele nevestei lui Vanghele Simion, netezin- du-i uşor, cu vîrful degetului, şuviţele de pe frunte. Era atîta gingăşie simplă, naturală, în mişcare, atîta căldură omenoasă în privirea concentrată la liniile moi, indecise, încă embrionare ale copilaşului, încît ochii lui Lalu Măldărescu au fost podidiţi de-o umedă învăluire.

Nu se încumeta să se apropie. Să turbure, străin şi nepoftit, ceva care se urzise în afară de el şi de care el se ştia incapabil, cu inima lui seacă, de iască. Ob- servă că nevasta e în strai cernit de sus pînă jos, că amîndoi băieţaşii poartă la mîneca hainelor spălăcii, fără culoare, o fîşie neagră. Îndată, gîndul i-a fost la Vanghele Simion, care lucra cu ziua la Triaj şi fără îndoială îşi găsise sfîrşitul acolo. Hotărîri repezi au

crescut în el. Îi va aduce acasă, în camerele din subsol, în locul sinistraţilor săi, care l-au părăsit, fiindcă n-a ştiut să-i adopte şi să le cîştige sufletul la vreme. Îl va lăsa pe Nică să tot calce lalelele şi pe Mitiţă să continue frescele începute de Gică, dacă se va dovedi un ucenic vrednic de asemenea maestru.

Întărit de această hotărîre purceasă de la dînsul, nu dintr-al altora imbold, se pregătea să-şi taie pîrtie spre grupul din ungher, ca unul care nu se mai înfăţişa ca un pasiv şi culpabil spectator. Dar Nică apucase să-l zărească mai înainte de a se clinti. Îl recunoscuse şi a tras-o de mînecă pe domnişoara Lavinia, făcîndu-i semn mut din sprîncenile înălţate către noul-sosit. Dacă pen- tru deciziile sale atît de străine de fiinţa-i uscată şi moartă de pînă acum Lalu Măldărescu va fi aşteptat pe undeva, cîndva, vreo răsplătire, recompensa aceea l-a potopit cu prisos într-o singură clipă.

Domnişoara Lavinia a înălţat capul; genele lungi, arcuite, i-au dezvelit ochii umezi, cu fire aurii. Faţa gravă şi atentă, preocupată, s-a înseninat brusc. I-a surîs, parcă nu tot ea îl lăsase în mijlocul străzii cu sulul grotesc al ziarelor de modă în mînă şi nu tot ea îi închisese cu un ţîcănit mînios telefonul. Astfel se luminase şi peştera de azur în sumarele stînci ale norilor, alaltăieri-dimineaţă, cînd s-a desfăşurat peste acoperişurile negre şi ude, mîhnite, irizata eşarfă a unui feeric curcubeu.

— Credeam că nu mai vii... Că te-ai decis să-mi şifonezi calculul probabilităţilor!... a mărturisit domnişoara Lavinia fără înconjur, după ce şi-a lăsat mînuşiţa dusă la buze. Pe cît sunt de imposibilă, nu m-ar fi surprins.

— Se poate, domnişoară Lavinia? rosti el cu exaltare, fără să-i pese de privirile copiilor

aţintite asupra lui şi de privirea mai puţin absentă a domnului cu ochelari. Sunt în stare să-mi instalez pe viitor un pat de campanie colea, lîngă brancardă...

— Nu exagera, domnule ex-conf. Universitar... Recunosc însă că am remuşcări. Cu ce drepturi îţi tot ţin predici? De două ori eram gata să te chem la telefon şi să cer pardon.

— N-aş fi meritat, domnişoară Lavinia! Nu merit... Eu am a cere pentru atîtea iertare! Pentru atîtea!... Şi atîtea! Şi atîtora! Nici nu-ţi închipui...

— Să lăsăm acestea tot pe seama calculului probabilităţilor, dacă rămîne valabil. Poate puţină imaginaţie tot am.

Glasul s-a frînt, cu altă intonaţie.

— Auzi? Se-apropie... Ah! Auzi?

Vuiete înfundate au străbătut pînă aci. Planşeul şi ridurile au vibrat zguduite. Cădeau bombe pe-aproape.

Iar domnişoara Lavinia din nou şi-a încleştat dege-tele cîrcei în braţul lui, cu ochii din nou rătăciţi, goi de privire, năluciţi de teroare. El a sprijinit-o fără su-rîsul ironic, sardonic, caustic, fără nici un fel de surîs, fiindcă acum ştia. A cuprins-o şi eu mîna cealaltă, cătinel, peste umăr, apropiind-o de dînsul, cum poate şi pitecantropii cavernelor vor fi aflat instinctiv o mai mlădiată înfăşurare de ocrotire pentru femelele mai firave, din cavernele lor, cînd se năruiau. Îi simţea zvîcnirile inimei, sub sînul elastic, alipit prin haină. Detunările se repeţeau, înaintau în mai răpăită cadenţă, şi temeliile adînci se clătinau mai vîrtos în încheieturi.

— Eu mă scăp! a declarat Mitiţă, ţinîndu-se de baie- rele pantalonilor.

Nimeni n-a ris. N-aveau nici cînd, nici de ce rîde.

Pe toate chipurile se căsca spaima animalizată şi oarbă, uluită, spărgînd smalţul trăsăturilor evoluate de ***homo sapiens,*** exprimînd numai primitivele panici ale strămoşilor cu fruntea teşită din peşteri la dezlănţuirea cataclismelor cosmice. Toţi se făcuseră mai mici, ugiliţi, cu gîturile înşurubate între umeri. Nu o singură femeie se acăţase la braţul unui necunoscut, ghemuindu-se în el. Doamne cu înfăţişare foarte distinsă şi cu toalete de ultimul croi îşi ascundeau obrajii pe umărul lucrătorilor cu straiele lor sărace de sărbătoare şi cu mîinile asprite de bătături. Numai domnul bătrîn cu ochelari n-a dat vreun semn de emoţie. Cu grijă, a potrivit la locul său cartea care se clintise. Lalu Măldărescu şi-a aruncat fără voie ochii la titlul de pe muchia legăturii negre de piele: HISTOIRE DES CROISADES. T. IV. Probabil că mai pasionante episoade însemnau pentru el duelurile dintre Baudouin III şi Nur-ed-Din, peripeţiile lui Godefroi de Bouillon, Frederic Barbarosa şi ale sultanului Saladin decît ravagiile bombardierelor de dincolo de zidurile acestea. Vreun tremur nu simţea nici Lalu Măldărescu, în afară de fiorul trupului alăturat de trupul său, într-o sfîrşeală inertă, care contrasta atît de înduioşător cu vigoarea nervoasă, capricioasă, agresivă a domnişoarei Lavinia din stradă, cînd bătea cu vîrful pantofului în asfalt.

Cataracta exploziilor şi prăbuşirilor s-a depărtat. S-a golit o tăcere cronţănită numai de ventilatorul din cealaltă sală. Şi îndată, doamnele cu toaletele de ultimul croi şi-au desprins obrajii fardaţi de pe umerii lucrătorilor cu vestmintele şi palmele aspre, privind stînjenite, murmu- rînd îngăimate cuvinte de scuze şi de recunoştinţă, re-

luîndu-şi înfăţişarea distinsă şi schimbînd de loc, ca să restabilească distanţele. Una leşinase. O purtau străini pe braţe, cu gîtul balansîndu-se moale, au întins-o pe-o bancă şi au descheiat-o la piept, dezvelindu-i în văzul tuturor albeaţa intimă a corpului, sînii globuloşi şi side-fii, care scăpau din capsulele de mătase trandafirie; se cunoştea şi urma violetă, strivită, a unui sărut muşcat în cine ştie ce crispaţie de voluptate a nopţii din ajun. Alta trecea printr-o criză de nervi, iar soţul, poate iubitul, încerca s-o calmeze, scuturîndu-i mîinile să le smulgă din umeri, plimbîndu-i palmele magnetic pe frunte, stropind-o cu apa de colonie a flaconului din geantă, pă- trunzînd-o cu priviri pe rînd rugătoare şi poruncitoare în ochii ficşi, dilataţi, care nu-l zăreau.

— Valerio!... Te rog, Valerico!... Nu ne da în spectacol...

O bătrînă cu obrazul de hrisov scorojit, unde se aflau înscrise toate, necazurile unei vieţi de resemnare şi de tristeţi, după ce tot timpul îşi făcuse cruce şi şopotise rugăciuni pe ison bisericesc, băgă iconiţa mică, pătrată, sub bluza de flanelă pămîntie, la pieptul uscat, clătinînd din cap:

— Puteau să ne ierte măcar pe ziua de Sfintele Paşti, că tot creştini suntem cu toţii şi la un singur Dumnezeu ne închinăm!...

— Ce zice! voi să afle un ofiţer neamţ, rumen, bărbierit, tuns proaspăt la ceafă şi cu decoraţia glorioaselor fapte la piept.

Cineva i-a tălmăcit. Ofiţerul s-a încordat cu sumeţie în uniforma turnată pe trup.

— Şi ce-i dacă e Paşti?... Războiul total nu cunoaşte aşa ceva... Sărbătoare, vacanţă!... Nu i-am bombardat şi noi, la Londra, în zi de Paşti, să ne ţină minte? Şi ce bombardament încă?... Opt sute de morţi,

două mii două sute de răniţi, o sută treizeci de clădiri distruse total, dintre care patru adăposturi principale... Şi n-am isprăvit! O să le mai arătăm, cu armele noastre secrete!...

Venise rîndul bătrînei chincită lîngă perete să întrebe, ridicînd, ochii decoloraţi, uzaţi, cenuşii:

— Ce zice, maică?

Acelaşi binevoitor a slujit de tălmaci. Bătrîna clătină din cap a mai jalnică minunare:

— Spune, maică, s-o ştie!... Asta, care va să zică, dînşii a început-o, şi li se mai pare lucru de fală? Apoi, dacă dînşii au scornit-o, drept de la Dumnezeu este ca dînşii s-o plătească acolo, la dînşii, la mamele şi copiii lor, pe care îi au... Nu să ispăşim noi, pentru fărădelegile lor!... Ducă-se la dînşii acasă, să-i tune în cap şi-n ziua de Sfintele Paşti, şi de Crăciun, şi de Sfînta Paraschiva, şi de Sfîntu' Adolfu' lor, pînă ce i-om chema noi. La Sfîntu' Aşteaptă!... Păcat de crucea pe care-o poartă la piept, că aceea nu-i Sfînta Cruce a Mîntuitoru- lui... Asta să i-o spui, ca s-o ştie şi să nu se mai umfle ca un cîrnat...

Tălmaciul se execută cu oarecare ameliorări de circumstanţă. Ofiţerul neamţ a pungit buzele, rozîndu-şi în dinţi cele două dungi înguste ale mustăţii tunse sub nări şi întorcînd spatele unei băbătii bisericoase de la periferia civilizaţiei şi umanităţii, fără nici o pricepere în arta şi legile războiului total.

— Am înviat... a zîmbit Lavinia, trecîndu-şi dosul mînuşiţei înguste pe frunte. Te rog să mă ierţi!... Cu mine ai să mai pătimeşti multe de acestea, dacă aşa vrea calculul probabilităţilor...

Se depărtase de Lalu Măldărescu. Iar el a simţit o cumplită părere de rău că valul

bombardierelor a trecut atît de grabnic. Le-ar fi voit îndărătnicindu-se să încadreze numai adăpostul SOBOLIA, rotindu-se deasupra ca stolurile de cocori, semănînd mereu într-acelaşi loc ghiulele explozive, ca să cutremure mereu temeliile şi mereu să se strîngă domnişoara Lavinia la pieptul său, cu degetele-i încleştate în braţ. Ce încîntătoare era în taiorul acesta cafeniu, cu stofa moale, pufoasă, de sport! Ce încîntătoare pălărioara tot cafenie, înclinată pe tîmpla înaltă, cu vinişoara albastră de patriciană stirpă străbă- tînd pieliţa bronzată de soarele Alpilor, mată, catifelată!

Dar domnişoara Lavinia nu se depărtase numai cu trupul de el. Îndată a fost departe şi cu gîndul, stră- ină de deşertăciunea unor asemenea extaze.

S-a întors către femeia cu broboada neagră şi i-a preluat copilul din braţe. Nevasta, văduva lui Vanghele Simion, avea a purta de mînă celălalt copil, pe Mitiţă, într-un anume loc de care se arăta urgentă nevoie, după consecinţele panicei şi schimele sale disperate.

Cît au rămas singuri, numai cu Nică alături, Lalu Măldărescu socoti nimerit prilejul să-şi destăinuie filo- timele hotărîri şi să apeleze la domnişoara Lavinia pentru a înlesni îndeplinirea lor cu tactul feminin de rigoare.

— Nu e ceea ce crezi!... l-a descurajat Lavinia de la primele cuvinte, ridicînd un genunchi în unghi drept, să salte şi să sprijine mai bine copilul pe braţ. Calculul probabilităţilor iar a scrîntit-o. Să-ţi spun în cîteva vorbe...

Şi în cîteva vorbe i-a spus. Vanghele Simion scăpase teafăr, cum n-o minţise degetul său cel mic. Straiele cernite ale Anei

Simion — Ana o cheamă! — şi fîşiile negre de la mînecile copiilor nu erau doliu de văduvă şi de orfani. Însemnau doliul pentru o soră a lui Vanghele, ucisă sub ruini, acolo, prin cartierul Griviţa, pe-a- proape de Triaj... A moartei era şi fetiţa din braţe. Or-fană de mamă şi de tată. Cu tatăl mort pe undeva, la Sevastopol, încît nici nu-şi cunoscuse copila decît din răvaşe, dacă vor mai fi ajuns scrisorile vreodată pînă la el. Din fericire, de se poate numi fericire, orfana a trecut de vîrsta alăptatului. Încearcă să se înalţe, copăcel, în două picioare. Aşa că povara Anei Simion e întru- cîtva uşurată. Are s-o crească ea, ca pe copiii ei, cum s-a şi bizuit s-o adopteze. Iar de acoperiş nu duc deocamdată lipsă. Au două. Le-a rămas neatinsă căsulia din cartierul Griviţa. Şi au mai găsit alt acoperiş, al doilea, mai boieresc, pe-aproape de-aci, la un director de nu mai ştie ce mare întreprindere, unde Ana lucrează de zece ani ca spălătoreasă cu ziua şi unde stăpînul i-a încre-dinţat acum paza locuinţei cît durează dispersarea. De acolo veneau rîndul trecut, de la treburile ei de spălătoreasă, cînd a prins-o întîia alarmă; de acolo vin şi acum, unde s-au instalat în încăpere spaţioasă şi unde se simt bine. Numai ceva pare turbure. Nevasta se fereşte să mai pomenească numele lui Vanghele, se uită în altă parte, pe sub broboadă, cînd îl întreabă de dînsul, oftează şi-şi încleaştă fălcile, parca i-ar găsi vină că a scăpat întreg din bombardamentul trecut, care s-a înverşunat tocmai asupra echipei lor. Nouă morţi; treizeci de răniţi. El nevătămat.

— Poţi înţelege?... întrebă ea, privind semnificativ spre băieţaşul tuns chilug, care nu-i slăbea din ochii verzi şi mărunţi ca mărgelele. Aci cloşează ceva... Data trecută

îi purta de grijă şi nu-şi găsea astîmpăr, iscodindu-ne dacă nu ştim ce s-a întîmplat spre Triaj... Ţii minte?... ***Aujourd'hui c'est bien different. Je n'ai pas encore toute sa confiance, mais cela viendra. Chaque chose à son temps...*** Am s-o aflu... Şi-ţi imaginezi că nu pentru satisfacerea unei simple curiozităţi femeieşti. Suferinţele oamenilor sunt de multe feluri, alinările lor tot aşa...

Nică le-a făcut semn cu degetul cîrligat să plece urechea la dînsul. În şoaptă, le-a divulgat ştiinţele sale.

— Vezi dumneata, coniţă, că alta-i chestia! Mama nici că vrea să-l mai vadă în ochi pe tătuţă... Pentru că în ziua bombardimentului nu la Triaj era el, cu echipa. Era la stricata de Lizeta Mînzătoaia, cu care se are el bine, că-i mai tînără şi se dă cu roş pe buze şi pe obraz, şi umblă cu păr la fason pe frunte. Aia e!... Căzu bombă lîngă casa Mînzătoaiei, şi tătuţu era în casă... El nu păţi nimic, dară pe Mînzătoaia o lovi o pleasnă în ochi!... Şi-acu, mama o blestămă să rămînă chioară şi i-a zis lui tătuţu' că n-are ea pentru ce să-i mai calce pragu' că mai bine l-ar fi ştiut mort la Triaj!... Aia e!... Vezi dum- neata, coniţă, că şi noi ne rugăm seara şi dimineaţa lui Dumnezeu, cu Mitiţă, să rămînă chioară Mînzătoaia, că din pricina ei am rămas şi noi fără tătuţu', acum cînd mai avem şi-o soră. Aia e!...

Cu sufletul uşurat de destăinuirile sale, Nică a tăcut scobindu-se meditativ într-o nară. Aia e!

— ***Comme la vie est étrange!*** exclamă domnişoara Lavinia, urmînd tot în limba pe care n-o pricepea Nică. L-ar fi dorit mai degrabă mort, dar fetiţa surorii lui a luat-o asupră-şi!... Ce labirint orice suflet de om, în

care nu te-ajută să răzbaţi nici firul Ariadnei!... De aceasta am să mă ocup eu... Am s-o îmblînzesc... Am să-i împac.

Lalu Măldărescu n-a ştiut ce să spună, meditativ, ca şi Nică, dar fără să se scobească în nară. Ce altceva decît Ana Simion gîndise şi sperase cînd îl tortura amintirea Antoanetei?

— Lasă nasul! a rostit domnişoara, Lavinia atît de sever, încît Lalu a tresărit.

Nică s-a supus ruşinat. Pe urmă constată, ca o con- cluzie tîrzie:

— Dacă e pe aia, Ţuşca din braţele dumitale e mai mult soră cu Mitiţă decît cu mine, coniţă. Numai pri- veşte ce gîrlă! Amarnic se mai scapă şi ea cu udul... Aia e!

Fetiţa din braţele domnişoarei Lavinia pătimea cu adevărat de aceeaşi incontinenţă a lui Mitiţă, căci o dîră subţire s-a prelins prin cuvertura verde pe taiorul şi pe fusta cafenie. Lalu a scos batista fără prea mult entuziasm, ca să repare efectele dezastrului. Domnişoara Lavinia îl opri, surîzînd înveselită ca de cea mai plăcută întîmplare la care se putea aştepta:

— Stai liniştit, te rog... Acestea sunt treburi femeieşti... Nu-i nici o catastrofă!... Intrau şi ele în calculul probabilităţilor... Domnişoară Ţuşca, la alarmele viitoare o să vă echipăm cu o muşama!...

— Poate e de datoria mea să atrag atenţia, domni-şoară Lavinia, că verdele de pe cuvertură n-a fost de-o calitate excepţională... observă Lalu Măldărescu. Iese! Şi a trecut pe stofa taiorului.

Lavinia Madu a strîns din umeri:

— Spălătoriile chimice la ce servesc? Nică, ia scoate biberonul să restabilim echilibrul lichidului pierdut...

Nică a scos biberonul din buzunarul pantalonilor, unde-l păstra la cald. Lavinia Madu, cu genunchiul sprijinit în stinghia brancardei, a încercat oarecare operaţii preliminarii în toaleta Ţuştei pînă la sosirea mamei adoptive, mai versată în puericultură.

Domnul prezbit şi-a pus sub braţ tomul IV din ***Istoria cruciadelor,*** primejduit în raftul precarei biblioteci, îşi potrivi ochelarii mai solid pe nas şi privi pasionat la evoluţia operaţiilor, parcă Ţuşca ar fi fost cel puţin ultima odraslă din osul temerarului cruciat Godefroi de Bouillon.

4

Tuspatru zările în vîlvori.

Alte coloane de fum dumicînd soarele scrumit, mort, de funingine. Alte camioane cu răniţi hurducîndu-şi ro-ţile în scrîşnet, pe cioburi şi năruite molozuri. Automobilele Salvării, camionetele sanitare, cisternele pompierilor cu căşti de alamă pe scări, încrucişîndu-se încă o dată din toate direcţiile, năpustindu-se cu sinistre semnale, trecînd peste stopuri, alungînd mulţimea pe trotuarele covorîte iarăşi cu spini de sticlă sub paşi.

Viaţa îşi lua însă mai repede firul întrerupt după normalul cel nou.

— Proaspete ridichile! Hai la verde salataaa!... stri-gau oltenii cu încărcatele cobiliţe pe umeri. Portocalele! Portocaaa!... Au sositără, portocaaa!...

Un băieţel cu părul încă umed pe frunte de năduşala adăpostului se ruga trăgîndu-şi mama îndărăt de mînă:

— Mămico, ia-mi şi mie o portocală!... Uite că sunt d-alea roşii!...

— Cum dai portocalele?

La colţul străzii, Lavinia Madu îşi tampona a treia oară stofa scăldată a taiorului cu batista din poşetă.

O poşetă de piele vişinie, fără iniţiale şi fără mono- gramă. Lipsa acestui cifru comun i s-a părut lui Lalu Măldărescu o trădare. Ar fi vrut s-o spună. Dar Lavi- nia era atentă la un dialog mult mai instructiv.

Lîngă coşurile depuse pe asfalt de-un oltean, să-şi odihnească grumazul şi să-şi numere banii, doi domni, între două vîrste, îşi împărtăşeau unele păsuri. Cel cu haina şi cravata neagră, nebărbierit, cu gulerul mototo- lit şi cearcăne vinete sub ochi, ofta:

— Aşa că acesta e binele cu care m-ai găsit!... Ile- nuţa în pămînt. Băiatul cel mare, cu piciorul amputat, cînd se pregătea de încorporare la aviaţie. Casa ştearsă din temelie... Şi ceilalţi copii împrăştiaţi pe la rude, unde le-au căzut pe cap, căci eu nu-s dispersabil... Slujbaş de categoria a doua...

Celălalt asculta cu alte preocupări şi cu privirea pofticioasă la portocalele din coş.

— Ce să-i faci?... Trec şi astea... îl consolă de mîn- tuială, adresîndu-se apoi olteanului cu mult mai viu interes. Cum dai portocalele, şefule?... Pe alese!

Domnişoara Lavinia a rostit, băgîndu-şi batista udă în geanta fără iniţiale:

— Ceea ce era de demonstrat!... Ce-ţi spuneam?... La revedere!...

— La revedere, domnişoară Lavinia?

— Vrei adio? La nerevedere? Ai văzut că nu prinde cu noi... Nu vrea calculul probabilităţilor.

— Tocmai... Dar de ce să pleci aşa de repede?

— Nu ţi se pare că ar trebui să mă duc acasă şi să mă schimb? Ai avut dreptate!...

Jupîneasa Ţuşca mi-a desenat o hartă verde, care reproduce foarte fidel conturul lacului Leman.

Lalu Măldărescu a propus:

— Aştept aci. Aştept undeva, oriunde, pînă ce schimbi altă rochie, domnişoară Lavinia.

— Nu... Te rog... Mă aşteaptă pe mine acasă o sumă de îndatorinţe şi griji!...

— Amînă-le, domnişoară Lavinia.

— Am spus nu, nu!... Poţi să mă însoţeşti cîţiva paşi încă, pînă la capătul străzii cel mult.

El a mers alături, deprimat cu desăvîrşire. Îi părea că Lavinia se-abate de la un program, după încetarea alarmelor; denunţă un pact.

— Încolo stai mata? întrebă mirat, fiindcă el tot mai bătea cu gîndul la strada cu intrarea de boltă, unde-o primise în braţe, în ziua dintîi.

— Ce-ţi pasă unde stau? Şi de ce întrebările acestea?... Eu te întreb ceva?

— Dar întreabă-mă, domnişoară Lavinia!... Sunt gata să răspund...

Lavinia Madu a întors profilul de camee spre el, mustrîndu-l:

— Nu ştii că tot ce este mai interesant, mai ade- vărat din noi se spune de la sine; fără întrebări?... Cînd le vine vremea. ***Chaque chose à son temps...*** Ca să te întreb totuşi ceva, uite, povesteşte-mi ce-ţi fac sinistraţii dumitale?

Ei a lărgit mîinile goale în lături:

— I-am pierdut... S-au dus... Au plecat...

— Cum asta? îl cercetă Lavinia, cu o mică încrun- tare între sprîncenuşe. Corcoduşa despre care-mi istoriseai că a pansat lalelele şi pe care eu o şi vedeam?...

— Corcoduşa care a pansat lalelele!... repetă el posomorît. Eu n-am ştiut s-o văd...

S-o reţin... Cînd am vrut, era prea tîrziu... Plecase.

— Dar eşti!... Eşti!... nu găsi domnişoara Lavinia cuvîntul potrivit şi definitiv. Eşti...

— Sunt un cadavru, domnişoară Lavinia... mărturisi umil Lalu Măldărescu. Un zombi care n-am avut norocul să încap pe mîna unui vrăjitor mai energic şi tiranic, cum mă ameninţai mata la telefon că mi-ai fi arătat ce înseamnă magia neagră. De ce nu vrei să fii vrăjitoarea mea? întrebă într-un acces subît de curaj, speriat de această declaraţie directă la care el singur nu se aştepta.

„Acum are să se oprească şi are să bată din vîrful pantofului în asfalt. Are să mă măsoare din creştet pînă în tălpi şi are să-mi întoarcă spatele pentru totdeauna... Pentru totdeauna!" gîndi el cu deznădejde.

Domnişoara Lavinia a surîs însă cu melancolie, privind înainte, din profil, cu ochii îngînduraţi. A vorbit încet, într-o abia perceptibilă şoaptă a buzelor:

— Deocamdată mă trudesc să-mi fiu vrăjitoarea mea... Am îndestul cu mine de furcă!... N-o înţelegi? N-o vezi?...

Apoi s-a oprit, ridicînd ochii la dînsul, schimbîndu-şi glasul, privirea şi înfăţişarea, atingîndu-i fluturat obra- zul cu vîrful mănuşilor dintre degete, întocmai ca în visul lui Lalu Măldărescu.

— Nu-mi place figura aceasta, domnule ex conf. universitar!...

— Nici mie, domnişoară Lavinia.

— Scutură-te! Priveşte împrejur şi vezi că sunt catastrofe mai mari decît acele care se vor fi petrecut în cadavrul purtat pe picioarele dumitale!... La revedere!...

EI a vrut să-i sărute mîna întinsă. Domnişoara Lavinia şi-a tras-o îndărăt, izbucnind în clinchetire de rîs:

— Ţii neapărat să te prosternezi şi să săruţi smerit, pocăit, pipiul sinistratei Ţuşca?... Ai merita-o poate, dumneata care-ţi pierzi sinistraţii, ca să-i regreţi după ce s-au dus...

Lalu Măldărescu a rămas la colţul străzii, privind-o din urmă. Ce mers decis, rectilin, loaial! De altfel, şi mersul ei o exprimă în diversitatea-i de reacţii sufleteşti. Cînd răpus, atîrnat de braţul domnului om de pe stradă; cînd suplu, ca o smicea de salcie legănată de melancolice adieri crepusculare; cînd agresiv şi curajos, ca de îndată să se alinte felin şi după o clipă să se oprească, bătînd mînios cu vîrful pantofului în asfalt! Antoaneta adop- tase un singur mers ondulatoriu, studiat, uniform, standardizat, un mers „Hollywood", ca şi obrazul sofisticat al stelelor de-acolo, idealul suprem. Dar cum îi vine s-o compare cu Antoaneta? După ce domnişoara Lavinia a dispărut la colţul piaţetei, abia atunci, întorcîndu-se singur prin vînzolirea mulţimii, a luat aminte că tuspatru zările sunt în vîlvori.

O fetişcană voioasă, în rochie primăvăratecă de celofibră zmeurie, nu-şi găsea astîmpăr la marginea de tro-tuar unde Lalu Măldărescu aştepta semnalul stopului ca să traverseze.

Era cam cîrnuţă şi nu prea frumoasă, purta un moţ de păr cam clovnesc frizat pe frunte, dar avea o mutri- şoară teribil de simpatică şi scăpare de-o atît de incisivă vioiciune în ochii atît de negri, încît Lalu nu i-a putut suporta privirea, cum nu se putea uita în ochii încrucişăţilor. Totuşi, o cunoştea de undeva, şi nu-şi amintea de unde. Tinerica îl examinase probabil cu aceeaşi impresie. Ea se dumirise însă mai repede. Căci i-a

surîs într-un acord de complicitate, lunecîndu-şi impacient arătătorul îndoit de-a lungul cingătoarei de lac roşu, zgîndărind catarama nichelată, tropăind cu aceeaşi febrilă nerăbdare pe tocurile cam scîlciate.

— Ufff! Bine că ai sosit, Gelu! exclamă cînd se ivi în sfîrşit un june bălan, cu mica insignă de student la butonieră. Mă temeam că n-o să mai vii după bombardamentul acesta!...

— Exclus. Sunt şi rămîn punctualitatea personifi- cată, Moţule!

Domnişoara care se chema Moţu declară:

— Ni s-au încurcat toate aranjamentele noastre. Facultăţile închise, holurile de cinema închise; am ajuns să ne dăm întîlnire pe stradă. Să fixăm pentru caz de alarme un adăpost. De exemplu: adăpostul SOBOLIA! Nu ne-am simţit admirabil acolo?

— Bine, Moţule! consimţi îndoielnic Gelu. Deşi...

— Ai început cu deşi? Aşa de repede?...

— Nu, dar...

— Fără nu, şi fără dar. Inaugurăm prost întîlnirea noastră din stradă. Nu-ţi spun eu că mai bine era în adăpostul SOBOLIA?

Acum, Lalu Măldărescu îşi amintise de unde îi cunoştea pe amîndoi. Perechea din sala cea mai lăturalnică a adăpostului, în prima zi, cînd au stat pe banca de la perete ţinîndu-şi mîinile în mîini, aproape tot timpul cu spatele întors la dînsul şi la Lavinia, pe atunci numai domnişoara ***L. M.*** de pe stradă. Se simţi cuprins de-o solidară afecţiune, ca pentru afiliaţii aceleiaşi secte. Poate ar fi vrut să-i prevină că adăpostul SOBOLIA a schim- bat de aspect. N-au să-şi mai afle locul larg, banca goală şi tihna discretă din acea zi unică, sub indulgentele auspicii ale domnulai bătrîn şi prezbit, care citea de la

distanţă, cu mîna sprijinită în baston, ***Istoria cruciade-lor,*** uvragiu savant, în mai multe tomuri. Deocamdată, privindu-i şi ascultîndu-i, uitase că aştepta cu intenţia să traverseze.

— Ştii că am pus mîna pe-un ***Planiol****? vesti studentul. Trei volume, ***Drept civil,*** ediţia cea mai nouă, 1932...

— Şi eu, pe-un ***Testut****! nu se lasă mai prejos Moţu, care era deci tot studentă, dar medicinistă. Marfă de la foc. Pe nimic... Tot sunt bune la ceva bombardamentele! Lichidări şi ocazii...

— Da! Lichidări şi ocazii... repetă juristul cu nasul lunguieţ şi grav, compensînd lipsa la măsurătoare a prea sumarului apendice olfactiv, purtat însă în aer cu atîta insolenţă de Moţu. Lichidări şi ocazii...

Nu strălucea în conversaţie şi nu părea să calce pe urmele elocventului Cicero. Mai era şi preocupat. Tipul studentului studios, amorf, cu ambiţia bilelor albe la examene şi de pe acum cu grija concentrată la o carieră demnă, poate de conf. universitar.

— În legătură cu ocaziile... izbuti să încheie o întîr- ziată asociaţie de idei. Păcat că s-a închis facultatea ta, Moţule! Nu v-aţi mai plînge de lipsa cadavrelor pentru disecţie.

— Lasă disecţiile şi autopsiile! îl invită Moţu la alt subiect de conversaţie. Abia am scăpat de mirosul de cadavre şi formol. Să vorbim despre altceva. Ai auzit că au lovit şi la „Capşa”?

---

* Marcel Planiol (1853—1931), jurisconsult francez, autor al unui ***Tratat elementar de drept civil*** (n. ed.).

** Jean Léo Testut (1849—1925), medic şi anatomist francez, cu cercetări în domeniul anatomiei descriptive, cunoscut mai ales prin lucrarea sa didactică ***Tratat de anatomie umană*** (n. ed.).

— Au lovit şi la „Capşa”? Iar eu care n-am apucat să intru încă niciodată la „Capşa”!

— Mare pagubă!...

— Oricum... Acolo, altă lume, distinsă, manierată... Intelectuali...

— S-or intelectualiza de-acum în altă parte, manieraţii şi distinşii!... Noi, hai mai bine la lacuri, Gelule! Tu ai ceva astăzi? Eşti punctual, dar nu eşti entuziast deloc. Un Gelu foarte gelatinos...

Moţu l-a înşfăcat de braţ, remorcîndu-l spre lacuri. Gelu s-a lăsat dus într-adevăr fără nici un entuziasm. Un Gelu de gelatină. Altădată, Lalu Măldărescu ar fi răstălmăcit cele văzute şi auzite cu judecăţile sale de-a- tunci, ale zombului cu inima seacă, de iască.

Prezicîndu-i molîului jurist soarta pe care o merită şi-l aşteaptă, de viitor soţ punctual, docil şi imbecil, plantat pe scaun la „Capşa” pînă la ceasul de-apoi de-o moţată ca acest Moţu, ce se anunţa vrednică să învîrtă pe degete trei bărbaţi, nu unul, nu doi. Acum a reconstituit numai o sentimentală idilă a anilor de studenţie, cu în- tîlniri pe culoarele facultăţilor şi în holurile de cinematograf, strîngeri de mînă, un sărut neisprăvit la despărţiri, în întunerecul protector al camuflajului. Iar toată sim-patia lui mergea către Moţu, fetişcana cu rochia primă- văratică de celofibră zmeurie şi tocurile cam scîlciate, cîrnuţă şi nu prea frumoasă, cu moţul frizat de clovn în frunte, dar animată de neastîmpăr, bucuroasă că a scă- pat de mirosul formolului din sălile de disecţie, mînată de dorinţa să cutreiere lacurile, poate să caute în boschetele parcurilor dacă liliecii n-au înflorit cumva cu iniţialele lor.

Nu-i păsa de tocuri, de rochia, sărăcuţă, de ciorapii ieftini şi ţîrîiţi acasă pe ciuperca de lemn, nici de un ***Testut*** pe care l-a cumpărat de ocazie, pe nimic, marfă de la foc, lăsîndu-l să zacă pînă la dîrdora examenelor. O chema altceva. Primăvara, viaţa, lumina licărită în ape, chiar dacă mai ninge încă funinginea altui bom- bardament peste primăvară, viaţă, lumină. El, viitorul bărbat, gelatinosul Gelu, ce regretase? „Au lovit şi la «Capşa» Iar eu care n-am apucat să intru încă niciodată la «Capşa»!... Îi părea rău că n-apucase să-şi ochească de pe acum masa lui de viitor zombi, ca un anume aspirant la o catedră de conf. universitar, cu vreo douăzeci de ani în urmă, fascinat tot aşa de prestigiul unui conclav distins, manierat, intelectual... Păpuşile neînsufleţite de ceară, respirînd mecanic sub geamul sicriilor de panoptic! Imbecilul! Merită el o moţată atît de vie ca Moţu?

Lalu Măldărescu a plecat cu pas ager, grăbit, să se convingă la faţa locului dacă într-adevăr o bombă mîn- tuitoare a zvîrlit în văzduhuri ţintirimul mocnirilor sale.

Călca vîrtos pe aşchii de sticlă. Ţinea piept trecătorilor care veneau dimpotrivă, silindu-i să coboare de pe trotuar. L-a salutat pe Alexandru Vrînceanu-Sfinx atît de cordial, absolvindu-l generos de toate neiertatele-i confuzii, încît ambulantul Sfinx gurist şi-a sucit gîtul să-l mai privească din cealaltă parte a străzii, înainte de a purcede să ducă vestea că Măldăreanu, conferenţiarul universitar şi stîlpul de la „Capşa”, acum, cînd i s-a dărîmat cafcneaua şi nu mai are unde stîrci, e pe cale să se procopsească, intrînd în guvern ca subsecretar de stat, după cum i-a mărturisit singur, radios, mai confi- indu-i că s-a asigurat de-o catedră

plină şi că se însoară cu nepoata unui milenar, o femeie epocală. De altfel, epocal e şi acest tip de Măldăreanu, după cît a stat el ca un paiajen la pîndă, aşteptîndu-şi ceasul, într-o ipocrită modestie şi indiferenţă la mersul evenimentelor. Asemenea oameni sunt cei mai periculoşi! Se cuvin ori loviţi la cap din vreme, ori cultivaţi. Poate că mai prudent ar fi să-l cultive. E epoca epocală a conferenţiarilor universitari, care devin peste noapte profesori plini, autocăpitani, subsecretari de stat, miniştri, vicepreşedinţi de consiliu, preşedinţi de consiliu, cine mai ştie? Poate Conducători de Stat!

5

— Priviţi, coane Lalule, ce-a rămas din bietul nostru „Capşa”! Casă fundată în vremea lui Cuza-vodă!...

Costea, la subsuoară cu mapa lui pricăjită de prică- jite reviste ilustrate, contempla dezastrul cu jale de pe treptele Cercului Militar. Zona sa de operaţii se strîmta ca spaţiul vital al Germaniei. După „Athénée-Palace”, „Capşa”! Ca mîine are să-şi vîndă răsuflatele trufandale la birturile din Obor.

Lalu Măldărescu nu simţea nici o jale. Nici una. Fluiera.

Fluiera nu a pagubă, ca ţevile şi robinetele instalaţiilor de apă fără apă de-acasă. Fluiera aria zglobie, cu triluri ascendente, din opereta vieneză la modă pe cînd era el licean şi felice.

A scos o hîrtie de două mii şi i-a înmînat-o lui Costea.

— Să vă schimb?

— S-o dispersezi întru consolare, pinguinule!

— Coane Lalule, nimeni nu vă cunoaşte pe dumneavoastră, cel adevărat!

— Nici eu, Costea... Nici eu...

— Să vă servesc măcar două-trei reviste pentru domnişoara... Domnişoara domnului ministru...

Conu' Lalu şi-a băgat mîinile cît mai adînc în fundul buzunărilor, de teamă să nu se pomenească iarăşi în mijlocul străzii cu un sul grotesc de reviste pentru cucoane. Iar mai mare stăpmire de sine i-a trebuit ca să-şi pecetluiască şi buzele. Îl împingea josnica ispită să iscodească despre ce fel de ministru e vorba. L-a oprit profilul sever şi îngîndurat al LavinieL Cuvintele sale. Acestea se spun fără întrebări. De la sine, cînd le vine vremea. ***Chaque chose à son temps.*** Costea a pus fascicolele cu poze îndărăt, în mapa ameninţată de anemie pernicioasă, îngăduindu-şi o suplică:

— Dar vă rog, coane Lalule, să-i spuneţi domnişoarei că am vrut s-o servesc... Fiindcă multe-i datoresc, măcar de zicea că m-a uitat şi că o confund... Cum s-o confund?... Nu mi-a trimis domnia-sa doctorul acasă cînd îmi era băiatul bolnav de pleurezie? Cu automobilul domnului ministru, de s-a minunat şi ieşise la poartă toată mahalaua să se zgîiască la aşa probă de „Lincoln"!... Şi nu tot domnia-sa slujea de tălmace cînd vorbeam cu domnul ministru, că Excelenţa-sa nu pricepea o vorbă românească? Grozav mai rîdea şi se veselea de franţuzeasca şi de englezeasca mea?.,. Fiindcă, de, ştiţi, eu în afară de ***please*** şi ***quat'vingt quat'*** şi ***merci, mon cap'taine,*** gata, mi s-o legat limba!... Ia priviţi, coane Lalule, ce movilă de cărămizi şi de tencuială unde era masa dumneavoastră!... Mai mare jalea!...

Oftînd, privea numai Costea la locul unde a fost masa domnului Lalu; la cele două mese, una de mai înainte, unde venea întotdeauna cu cuconiţa Antoaneta, cealaltă, de mai tîrziu, unde mocnea singur, deşertînd în silă ceaşca de cafea coclită şi în silă fumînd ţigările-i cătrănite de război. Pe Lalu Măldărescu nu-l mistuia această nevoie, să privească şi să ofteze.

Parcă se desprinsese un fir lăuntric din el, trăgînd cu dînsul toate amintirile, eliberîndu-l de tot ce-a fost. Nevăzutul fir al vraciului din Antile, care-l lega locului, de dincolo de mări şi oceane. Se rupsese acum. Se sfîrşise cu magia lor neagră. Gîndul îi stăruia la altceva; cu totul la altceva. La spusele colportorului de reviste occidentale cu poze. Un ministru care nu pricepea o vorbă românească? Aşadar, un ministru străin, un trimis extraordinar, un ambasador, reprezentantul unei puteri străine, după toate deducţiile, al unei ţări neutrale. Priceapă, cine poate!...

— Ei, Costea? se pregăti de plecare, de frică tot să nu sucombe demonului indiscret şi să nu lunece în viclene iscodiri. Rămîi să plîngi pe ruinele Ierihonului!...

— Apoi chiar că rămîn să plîng, coane Lalu. Trei sferturi din clienţi s-au dispersat. Acum se dispersă şi ,,Cap- şa”... Nu-mi rămîne decît să mă dispersez şi eu, undeva, la săpat cartofi...

Pentru moment a rămas să-şi şteargă năduşala de pe frunte, rieîndurîndu-se să se despartă de fosta-i bază de operaţiuni, care urmase destinul tuturor redutabilelor obiective de război.

Lalu Măldărescu a ocolit pe multe şi cît mai depăr- tate străzi, ca să ajungă acasă cît mai tîrziu.

De ajuns însă tot a ajuns.

Iar cînd s-a apropiat, nu-şi crezu ochilor.

Casa lui nu mai exista.

Întîi, s-a mirat cît de puţin loc ocupase şi cît de fantastic a dispărut, chiar printr-o neagră vrăjitorie. Pe urmă, cu uşurare de cuget, se bucură că din pricina purtării sale varvare, care-şi avusese poate un misterios tîlc, sinistraţii Leontinei, pripăşiţi fără să-i cheme, l-au părăsit la timp: Corcoduşa, meşterul zugrav, Gică, fraţii lor şi acel Alecu pe care nu l-a zărit la chip, zăvodul înverşunat pe lalele. Prin el, se pronunţase Providenţa lor, apărîndu-i! Apoi, se întrebă cu o strîngere de inimă ce se va fi întîmplat oare cu Leontina şi cu Telemac?... Şi abia la sfîrşit, conştiinţa lui luă act şi de realitatea că nu mai are casă. Dar cu un sentiment foarte ciudat. Tot de uşurare. Nu cu instinctul avar de proprietate, care-l mînase măcar cu gîndul să năzuiască a căpăta învoire de la stăpînii curţii cu lilieci înfloriţi ca să intre şi să-şi caute prin tufe iniţialele de aur marcat, ce nu se mai găsesc în comerţ pe asemenea vremuri: operaţie executată magistral de Lavinia, fără explicaţii, ploconeli şi învoieli. Răsuflase atunci, după ce-a văzut-o ieşind pe portiţă. Răsufla şi acum, mai uşurat însă. Aşa ceva a mai simţit el numai cînd era licean şi s-a dus la un den-tist să-i scoată o măsea cariată, care îl sîcîise un semestru cu dureri, săgetări şi inflamaţii în gingia putredă, de-l porecliseră colegii Bosumf-Lalu. Intrase cu falca umflată şi ieşise fluierînd.

Fluiera tot astfel, aria din opereta vieneză la modă înainte de celălalt război.

Îşi împinsese pălăria pe ceafă şi cu mîinile în buzu- nările pantalonilor, zurnăindu-şi în veriga lanţului cheile care nu mai aveau ce

închide şi deschide, slobozea triluri voioase, privind şi minunîndu-se. Nu atît de golul căscat pe urma casei sale escamotată de-o finală ispravă a magiei negre se minuna, cît mai ales de tot ce se petrecea în el. Fugitiv, îi tresăltau în amintire cuvinte răzleţe, care-l avertizaseră chiar astăzi. „Lichidări şi ocazii!" spusese fetişcana cu rochia de celofibră zmeurie şi repetase ca un molîu ecou gelatinosul ei îndrăgostit. Iată o lichidare şi o ocazie! „Scutură-te!" îl dojenise Lavinia. Iată că avea grijă viaţa, veneau lichidările, să-l scuture şi să simplifice ceea ce nu se-nvrednicea cu de la sine energie. Suprimaseră ele matca scufundărilor în dospi-tele smîrcuri, cu oribila colcăială de larve moi, lipitori şi moluşte, asemenea celor din Marea Putredă. Cum să nu şi chiuie, ca un captiv descătuşat, eliberarea în triluri?

Un trecător, un domn bătrîn, frate geamăn cu lec- torul pasionat al celui de-al patrulea tom din ***Istoria cruciadelor,*** a întors capul şi s-a uitat urît. Îl scandaliza individul fără simţire, fluierînd arii vesele în faţa unor ruine calde încă. Ba, s-a şi oprit, zvîrlindu-i peste umăr indignarea:

— Cum îţi vine? Nu ţi-e oarecum, domnule?

— Deloc! a mărturisit cinic Lalu Măldărescu, între- rupîndu-şi aria săltăreaţă şi aprinzînd o delicioasă ţigară din tutun cătrănit de război.

„Numai că aci a fost casa unui duşman al individu-lui! a tras concluzia domnul bătrîn, strîngînd din umeri şi depărtîndu-se scîrbit de asemenea spectacol. Vreun duşman de la fleacurile mizerabile ale vieţii, pe care oamenii o cred eternă şi o pierd în triste dihonii: uzur-pări de drepturi, procese,

adversităţi politice, divorţuri, moşteniri. Iar cînd pe celălalt l-a lovit nenorocirea, individul s-a prezintat fără întîrziere să-şi savureze satisfacţia, dind-o pe seama justiţiei imanente. Lumea e plină de tot soiul de monştri, pe care nu-i îmblînzesc nici urgiile abătute de sus asupra tuturor. De altminteri, nu pe aceştia îi mătură bombele, ca să curăţe omenirea de dînşii”

Lalu Măldărescu trăgea pînă în străfundul plămînilor fumuri adînci din delicioasa ţigară cătrănită şi continua să privească, apropiindu-se pas cu pas. Zidul despărţitor spre curtea vecină rămăsese intact. Intactă şi dubla frescă a lui Gică. Desenul mai efemer în cărbune, răzăluit de Corcoduşa, cruţînd doar rînjetul craniului de zombi şi enorma havană din dinţii domnului Lalu la plimbare; zugrăveala de-a doua, mult mai durabilă şi mai expre-sivă, în ulei, reprezintîndu-l pe domnul Lalu în pijama cu vărgături albastre, strigînd mînios: „Leontinaaa!”... „Numai de-ar fi scăpat gongul! Gongul în care suna mama!...” gîndi Lalu Măldărescu, într-o unică îngrijo-rare, descoperind că la atît s-a redus drămăluitul său instinct al proprietăţii, de rentier mărunt şi meschin, cu avutul moştenit din agoniseala părinţilor.

A zvîrlit ţigara şi a intrat în curte, prin locul unde a fost portiţa grilajului de fier. Călca peste brazdele de cărămizi şi zăbrele răsucite, frînte ca beţigaşele de chibrit, cu mai puţină emoţie decît a păşit el întîia oară în cartierul Griviţa, prin preajma străzii Petrăchescu II.

O curiozitate rece, de turist la Pompei sau de expert al societăţilor de asigurare. Ochiul înregistra amănunte infime, absurde şi fără nici un haz. Au mai scăpat cîteva lalele...

Unele neatinse. Altele ofilite, pansate cu cîrpe,

sprijinite în cîrjile Corcoduşei... În fundul curţii, pe-o frînghie, care a rezistat suflului, o pereche de chiuloţi roz, cum i-a prins vremea, întinşi la uscat... Din subsol pare că se mai ţin tefere zidurile temeliei, sub planşeul care nu s-a prăbuşit spre atenase. Dar din corpul principal al casei, nimic... O pulverizare totală, vrednică să ilustreze un studiu asupra capacităţii fulgurante de distrugere a explozibilelor moderne. Nici o singură cărămidă întreagă. Toate pisate sub o gigantică nicovală... Apar şi unele bucăţi de stofă. Acestea sunt din costumul său cărămiziu... Acestea din smoching... Şi aceasta, o zdreanţă din pijamaua albastră, vărgată, pe care a imortalizat-o Gică... Curios... Nasturele de sidef n-a plesnit; iar alături, un braţ al lămpii de fier forjat din sofragerie, parcă a mai fost forjat o dată, s-a sfîrlogit ca un nod ars de sfoară. Uite şi foi de cărţi!... Din studiile lui de sociologie, publicate în colecţii ermetice, cînd îşi pregătea o carieră universitară. Reduse la nimic, cum la nimic s-a redus şi cariera lui universitară... Aci, toate s-au cufun-dat împreună, cu pardoseală sub bolţile pivniţei. Numai de nu i-ar fi dat Leontinei prin minte să se ascundă în pivniţă, cum spunea şi cum el a lăsat-o să spună, ca acum s-o dezgroape de-acolo cadavru strivit... Cadavru strivit cum poate e şi sărmanul Telemac, în maldărul acesta de tencuială, picioare de fotolii, aşchii de parchet, scoarţe de cărţi... Tăcerea îl nelinişti, apăsătoare şi bizară, halucinantă, lîngă bucata de treaptă unde a aşteptat Corcoduşa să întoarcă ochii la ea, şi nici n-a fost curios să vadă cum arată la chip. Poate că ar trebui să telefoneze undeva, să ceară o echipă de ajutor, ca să răscolească în ruini şi să descopere

corpul Leontinei, deşi e prea tîrziu, se apropie noaptea şi camuflajul! Nehotărît, aprindea altă ţigară, măsurînd cît de singur e el în univers, cînd a auzit paşi, a ridicat ochii şi i-a răsărit înainte Leontina, mai vie şi naturală ca oricînd, mai smulsă încă la păr, asudată, agitată şi gîfîind.

— Domnu' Lalu? a strigat ea si a început să bo-cească. Domnu' Lalu, iacă am ajuns şi noi ***sinisistraţi,*** arză-i-ar focul cu ***bombardelele*** lor!

Domnu' Lalu a întors privirea de la dînsa. O vedea bocind şi blestemînd în chiuloţi roz. Pe frînghie se afla întinsă la uscat altă pereche. „Aşadar, are două perechi de chiuloţi roz? E fidelă culorii!" a fost singura constatare mai importantă, după ce i s-a luat o lespede de pe suflet aflînd-o în viaţă. Continuă să-şi fumeze calm ţi-gara şi cercă s-o aducă la o ţinută mai sobră, fiindcă o doamnă grasă şi doi copii se opriseră în stradă să se uite şi să asculte minunîndu-se poate de femeia care răcneşte în chiuloţi roz pe ruini.

— Nu-i nimic, Leontino! Sfîrşeşte... Aşa a vrut Dumnezeu...

— Nimic, domnu' Lalu? se căină vehement slujnica, ştergîndu-şi cu poalele rochiei lacrimile din ochii de leuştean. Ce puteau să facă mai mult?... C-au dat tocmai peste casa noastră cu ***tropildă ariană!*** Toată lumea zice că ***tropildă*** a fost... De ce n-au nimerit la Paveleştii din colţ, că ăia-s tata ***romalizărilor*** şi au patru rînduri de case şi bloc?... Nu! La noi!... De noi nu mai încăpeau!... Noi suntem ***irnamicul*** număru' unu!...

— Ţi-am spus: sfîrşeşte! istoriseşte cum ai scăpat şi mulţumeşte lui Dumnezeu că ai scăpat...

Leontina îşi înghiţi plînsul şi sughiţurile înainte de a povesti. Se afla în adăpost, la S.E.M.E.N.E. Viaţa, numai lui Romică, ***elenectrinicianul,*** o datoreşte, fiindcă numai el i-a pus în vedere să intre în adăpost de îndată ce sună alarmele, nu să se bage în pivniţă, cum a făcut pînă acum. Cînd s-a întors, şi-a pus mîinile în cap, ceea ce era evident şi fără s-o mai spună, după înfăţişarea tragic despletită. Noroc c-a venit Romică, om cu judecată bărbătească. Au cules ce-au putut culege din dărîmături: două panere pe care le-au încredinţat jupînesei de la domnu' inginer Gotcu, a şaptea casă de-aci, unde stă- pînii sunt dispersaţi şi a rămas dînsa stăpînă. De acolo a încercat să telefoneze şi la ***„Cabja"*** unde ştie că se duce domnu' Lalu, să-l vestească şi să primească ordine. Dar ***„Cabja"*** nu răspundea. Cică ar fi căzut o ***tropildă arianâ*** şi la cafeneaua boierească. Acolo, la jupîneasa de la inginerul Gotcu, prietenă veche, care-i dă ei în cărţi şi-n cafea, l-au dus şi pe Telemac.

— A scăpat şi Telemac? se bucură cu însufleţire Lalu Măldărescu, pînă atunci adînc muncit de remuşcări, fi-

indcă se despărţise în relaţii foarte reci de companionul mocnirilor sale. Dar aceasta e chiar un miracol!...

— ***Mirnacol,*** domnu' Lalu!... înhăţă repede cuvîntul Leontina, autohtonizîndu-l după chipul şi asemănarea ei. Cel mai mare ***mirnacol*** pe care l-am văzut eu la viaţa mea, de m-am crucit!... Mă boceam şi mă căinam, şi strîngeam cîte ceva din gunoaie, că asta a ajuns casa noastră, gunoaie! Îl mai boceam şi pe el, că aşa un cotoi cuminte şi cu ***leducaţie*** nu-i altu' în tot ***caltirul***... Numai ce-aud eu un mieunat... Iară cînd mă uit, cine mie- una? Telemac a nostru, domnu' Lalu!... Stătea sără- cuţul zgribulit pe zid, colo, deasupra zugrăvelii, şi mie- una... Dacă l-o mai auzit cineva mieunînd? Drept aţi spus: ***„Mirnacol!"...***

Lalu Măldărescu şovăi să întrebe direct, ceea ce mai voia el să afle neapărat:

— Şiiii... din lucrurile pe care le-aţi cules, cam despre ce e vorba?

— Cărţi... nişte cutii... Să poftiţi să le vedeţi, că eu acolo m-am înţeles cu Frusica, jupîneasa de la domnu' inginer, să mă găzduiască, pînă ce veţi hotărî dumnea-voastră, dacă am ajuns nişte ***sinisistraţi,*** ca un pîrlit şi un crăcănat de Alecu!... El ne-a blestemat, s-o ştiţi de la mine... Din poartă, cînd au plecat cu ciobăile lor, s-a întors şi-a zis: „Lasă, că este un Dumnezeu sus, care le vede şi le plăteşte toate"... Pe urmă, să iertaţi, domnu' Lalu, o stupit! Asupra casei noastre o stupit, arză-l-ar focul de crăcănat şi chelbos, că nu l-o ars destul!...

— Altceva, Leontino... stărui Lalu. Iartă-l pe Alecu! Altceva mai există printre lucruri?...

— Te-miri-ce şi mai n,imic, domnu' Lalu. Dac-o fost ***tropildă?*** Praf şi pulbere se alege

pe unde cad ***tropildele,*** precum ne-au dovedit... Mai este şi gongu' din care sunaţi în zilele din urmă, de cînd nu merge ***lenetrica...***

— Mai este şi gongul?... Ei, bravo!... Bravo, Leon- tino!... Atunci totul e bine...

Lalu Măldărescu a scos din lanţ veriga cu chei şi a azvîrlit-o deasupra ruinelor.

6

Alarma de noapte adunase în adăpost mai puţină lume ca de obicei. Femei care şi-au tras în pripă pe mîneci pardesiile şi blănile peste capoatele de casă, au încălţat pantofii în picioarele goale, au uitat ori au renunţat să-şi mai primenească roşul şi pudra din obraz; bărbaţi fără cravată şi guler; copii somnoroşi, care au început îndată să moţăie cu fruntea pe genunchii mamelor.

Toţi orbecăiseră buimaci în beznă, pe străzi lugubre, alungaţi de sinistrele sirene, îşi încheiaseră nasturii hainelor pe drum, îşi aminteau că au lăsat o uşă deschisă şi că nu şi-au luat geanta cu acte, cu titluri, cu livretul depunerilor sau cheia de la sef, deşi erau toate aşezate dinadins la vedere, sub ochi, pe mesuţa de la căpătîiul patului.

Lalu Măldărescu a sosit printre cei dintîi. Îşi alesese cameră la un hotel pe-aproape de adăpostul SOBOLIA, pe criterii de distanţă, nu de confort şi luxoase instalaţii. Nici nu-i mai îngăduiau mijloacele să rîvnească prea mult la satisfacerea unor asemenea deşarte pretenţii. Rămăsese cu un singur costum de haine, fără pardesiu şi palton, fără duzinele de cămăşi şi de pijamale. Era sinistratul total.

A cutreierat însă din sală în sală, despuiat şi de mocni- rile sale de altădată. Nerăbdător, sprinten, voios, ca un invitat la recepţia unei aniversări. Îndestule chipuri acum cunoscute. Ana V. Simion a clătinat din cap un umil bună seara, între cei doi băieţi cu nepoata adoptivă în braţe, învelită în aceeaşi cuvertură verde. Perechea de studenţi îşi luase în primire banca. Moţu i-a surîs şi a făcut un gest, gata să-i lărgească

loc pe latura goală. Domnul cel bătrîn şi chel citea acelaşi tom sau poate următorul, în vechea poziţie, cu mîna sprijinită în baston sub becul electric. L-a privit peste ochelari; a clătinat şi el craniul lucios, în semn de bun-venit. Lalu Măldărescu a încăput pe-o altă bancă, între două uşi, cu ochii la intrare, lîngă mătuşa bisericoasă, ce-a spus tot ce avusese de spus ofiţerului neamţ cu ceafa rasă şi tunica turnată pe trup. Acum spunea altceva, în rugăciunile şi închinările sale la iconiţa

pătrată scoasă din sîn şi rezemată pe-un prag din perete. Spunea.

— Du-i, Doamne, la Ploieşti Du-i, Doamne, la Braşov!... Sfîntă şi Preacurată Născătoare, arată-le calea să ne izbăvească pe noi...

Cînd s-a ivit Lavinia, toate au dispărut. Numai un nimb de dulce lumină venind plutitor către el.

— Ce se întîmplă cu dumneata, domnule ex? a întrebat, după ce i-a întins mîna şi s-a cuibărit înfăşurată în pardesiul larg, de voiaj, cenuşiu, cu mari careuri roşii. Ai aerul că ai cîştigat pariul austriac... Parcă aşa se spune pe-aci şi aşa spuneai despre un oarecare amic Săndel?...

— Chiar l-am cîştigat, domnişoară Lavinia! zîmbi el, enigmatic.

— Atunci, dă-mi voie să te felicit. Cu toate că ar trebui să-ţi amintesc despre oarecare curse suspendate, pînă ia noi dispoziţiuni...

— Alt pariu, domnişoară Lavinia... Nu al lui Săndel şi Birlic... un pariu cu destinul, în genul celui al lui Pascal.

— Te-a urmărit ***Teoria triunghiului aritmetic?***... Regretabil că, fiind amatematică, nu pot susţine onorabil o discuţie pe acest teren.

— M-a urmărit el şi calculul probabilităţilor, domnişoară Lavinia. O probabilitate a bombardamentelor, care s-a realizat... Însă făceam aluzie la celebrul pariu al lui Pascal: ***„Dieu est ou il n'est pas"***. Un pariu în acest gen.

— Cunosc! a spus Lavinia Madu. Îmi cunosc clasicii, ca orice fată care şi-a făcut cea mai mare parte din studii în Elveţia, unde nu se glumeşte cu dînşii. Celebrul pasagiu: ***„Quel mal vous arrivera-t-il, en prenant ce parti?... Vous serez fidèle, honnête, humble, reconnaissant, bien-***

faisant, ami sincère, véritable... A la vérité, vous ne serez point dans les plaisirs empestés, dans la gloire, dans les délices, mais n'en aurez-vous point d'autres?..” eţetera. Ai optat dumneata pentru această alternativă?

— M-a optat, fără să mă mai consulte, calculul probabilităţilor... Încep să am siguranţa despre care pome-nea Pascal... De o parte, neantul; de alta, un lucru sigur, infinit, pentru care eu n-am dat nimic... Vine el la mine.

— Hm!... N-aş fi crezut!... Mai ales atît de repede! îşi arcui sprînceniuşele Lavinia, a încîntată şi încă îndoielnică surpriză.

Dar n-a împins indiscreţia mai departe. Cercetînd sala în parcele, cu privirea ei scrutătoare de mioapă, a dat cu ochii de Ana Simion, i-a făcut semn că soseşte şi s-a ridicat:

— Numai cinci minute scuză-mă, te rog!... Am făcut şi eu un pariu cu mine însămi, pe care nu vreau să-l pierd... Las geanta să-mi păstreze locul, fiindcă în astă seară suntem în familie...

Lalu Măldărescu s-a simţit fericit că de astă dată poşeta se întîmpla a fi una din cele cunoscute, cu iniţialele lor, de bun augur. Sunaseră chei înlăuntru cînd Lavinia o deschisese să-şi pună lanterna electrică. El era fericit şi pentru că nu mai avea nevoie de chei. Mai dorea acum să detune zidurile, să treacă escadrilele pe deasupra val după val, să arunce torpilă aeriană după torpilă, ca Lavi- nia să alerge mai grabnic lîngă dînsul şi să se strîngă cu degetele încleştate în braţ. Dar ea s-a întors şi fără ase- menea crîncenă vamă, luîndu-şi cuminte locul, la distanţă.

— Nu e aşa că n-am întîrziat mult?... Sper că voi izbuti... Bine că i-am căpătat adresa, sub pretext că-i trimit nişte lingerie de pat la spălat... Am să trec eu mîine- dimineaţă şi am s-o descos; în prezenţa copiilor, cu neputinţă... Acest Nică e teribil! Cu ochii lui de viezure, vede tot şi vrea să priceapă tot... Chiar pricepe mai multe decît se cuvine pentru sufletul unui copil... Acestea lasă urme ca degetele murdare pe-un pahar de cristal...

A făcut o pauză, cu urechea atentă la rugăciunea bătrî- nei bisericoase:

— Du-i, Doamne, la Ploieşti!... Du-i, Doamne...

Fericirea lui Lalu Măldărescu mai scăzuse, se mai răcise, îndoielnică şi ea, ca surpriza de adineaori a domnişoarei Madu, plină de rezerve. Îi părea că prea mult spaţiu ocupă în inima Laviniei necazurile conjugale ale Anei V. Simion; urmele de degete care stigmatizează prea de timpuriu sufletul de copil al lui Nică. Pînă şi aceste închinări ale mătuşei cu obraz scorojit de hrisov, pe care stau înscrise toate amarurile şi resemnările unei vieţi, o pre-

ocupă, mîhnită că sfîrşeau într-o implorare egoistă, tri- miţînd urgiile să bîntuie asupra altora. El a rămas la urmă, cel mai neînsemnat. O singură privire dezvelită sub genele lungi şi o singură mijire de zîmbet au fost însă destul ca să-i alunge îndoielile.

— Acum, fiindcă am sfîrşit cu celelalte, să ne întoarcem la noi! vorbi Lavinia. Ce se întîmplă? Ori ce s-a întîmplat?

— Mai nimic... Am descoperit numai că eu avusesem dreptate să mă port cu sinistraţii mei aşa cum m-am purtat, ca să-i pierd. Ai fost injustă cu mine, domnişoară Lavinia.

— Nu e întîia oară!... zîmbi ea. Sunt gata să cer pardon, dacă-mi explici...

— Explicaţia e foarte simplă. Tot eu am rămas Providenţa lor. I-am ocrotit...

— I-ai căutat şi i-ai adus îndărăt? crezu ea că a înţeles, bucurîndu-se. Vezi dacă te scuturi? De aceea ai acum figura aceasta aşa de schimbată, de altfel!... Descoperim în noi izvoare care stăteau ascunse, pe care le înă- buşeam... Mureau în noi...

Lalu Măldărescu se bucura că spunea ***noi,*** nu ***dumneata.*** „Să ne întoarcem la ***noi.***" „Descoperim în ***noi.***" Începeau să fie mai mult decît un cifru comun, sub care circulă în viaţă, fiecare în altă parte. O lăsă să rătăcească în erorile sale, ca mai deplină să-i fie uimirea cînd va afla adevărul. Apoi, sub privirea-i aşteptînd interogativă, cu măruntele clipiri de mioapă, mărturisi acest adevăr.

— Nu din pricina pe care o crezi am fost Providenţa sinistraţilor mei, domnişoară Lavinia... I-am apărat fără s-o vreau, fără s-o ştiu... Dacă rămîneau la mine, după toate calculele probabilităţilor, erau astăzi cadavre la morgă... Şi Corcoduşa, care mi-a pansat

lalelele. Şi un oarecare Gică, geniu pictoricesc în germene, care mi-a zugrăvit grozav de expresiv mutra pe perete... E singurul perete care a rămas întreg din fosta mea casă şi curte...

— Cum asta? a exclamat ea, cu un fior şi cu glasul înecat, punîndu-i amîndouă palmele înguste pe mîini şi răsucindu-se de mijloc, pe bancă, să-i caute în ochi. Cum e posibil? Cînd s-a întîmplat?

— Ultima dată cînd ne aflam aci, domnişoară Lavinia... Cînd se zguduiau şi temeliile adăpostului nostru...

— De aceasta n-a răspuns telefonul? Şi eu care credeam că e deranjat?...

El s-a bucurat numai că Lavinia a vrut să-i telefoneze şi că avusese ceva de comunicat.

— Dar spune, te rog! îl scutura dînsa de mîini. Spune, pentru numele lui Dumnezeu!...

— Nu mai este nimic de spus, domnişoară Lavinia. S-a pronunţat Providenţa şi pentru mine, nu numai pentru Corcoduşa... Sunt liber acum ca pasărea cerului...

— Adică, fiindcă ţi s-a dărîmat casa. ai figura din astă seară, atît de altfel? Pentru aceasta ai ochii atît de altfel?...

— Pe cît pare, domnişoară Lavinia.

Ea s-a uitat înainte, în gol, printre genele micşorate, fără să-şi desprindă palmele mici care-i strîngeau mîinile. A decis:

— Să mergem afară... Putem vorbi fără atîtea priviri şi atîtea urechi aţintite asupra noastră. După toate aparenţele, rugăciunea mătuşei de-alături a fost ascultată de Prea Sfînta şi Curata Născătoare. Vizita din această seară e pentru Ploieşti...

Mai plecau şi alţii. Alţii, care se întorceau acasă, dobo- rîţi de somn, cu pruncii în braţe.

Lavinia şi Lalu s-au aşezat în curte, pe postamentul grilajului, în întunerec. Ea a desfăcut mai întîi un pachet de ţigări "Camel", i-a oferit una, a cerut bricheta să aprindă, apoi i-a cuprins o mînă, păstrînd-o pe genunchii săi. Vorbi încet, cu profilul înclinat spre Lalu, dar invizibil în noaptea opacă:

— Altcineva n-ar înţelege şi n-ar crede ce se petrece în dumneata... Nici eu n-aş fi fost capabilă pînă acum cîteva luni. Pe alte căi, viaţa te aduce acolo de unde am pornit eu... Nu circulăm numai sub un cifru comun... Începe să ne apropie şi un destin comun... O criză identică. Vrei să fim prieteni?

— Suntem, domnişoară Lavinia...

— O! Numeşti aceasta prietenie?

— Poate că e altceva, domnişoară Lavinia...

Ea şi-a desprins mîna şi a îndepărtat-o: a zvîrlit ţigara; călcînd-o sub talpă.

— Nu poate să fie nimic altceva! rosti într-un tîrziu, iar Lalu Măldărescu, fără să-i vadă chipul în întunerecul dens, îi ghici după intonaţie trăsăturile rigide, severe, neînduplecate. Nu poate, nu vreau şi nu trebuie să fie altceva!

— Te rog să mă ierţi, domnişoară Lavinia...

— Observi de cîte ori ne-am cerut noi iertare unul altuia în timpul atît de scurt de cînd ne cunoaştem?... întrebă ea cu un rîs în care sună o strună aspră, discordantă. Fii sigur că acei între care e altceva n-ar face-o atît de uşor. Nici nu şi-ar cere iertare, nici n-ar fi gata să ierte. Nu-şi iartă! Se devoră, se distrug reciproc...

Lalu Măldărescu binecuvîntă bezna nepătrunsă care-i îngăduia să se

spovedească aşa cum n-ar fi îndrăznit-o în plină lumină:

— Ştiu, domnişoară Lavinia... Am iubit şi eu femeie. Am devenit soţ şi soţie vreme de cinci ani... Şi de alţi cinci ani n-o iert... Adică n-o iertam, pînă acum cîteva zile...

Ea n-a exclamat nimic. Nici nu s-a mişcat. În zadar, Lalu Măldărescu încerca să ghicească în ce fel a răspuns această mărturisire pe figura neclintită în noapte. O clipă i s-a părut că Lavinia nici nu mai este lîngă dînsul; că s-a ridicat şi a plecat nevăzută; că i-a smuls-o altă vrajă a magiei negre. A întins mîna în întunerec, să pipăie locul. A atins stofa pardesiului; iar Lavinia i-a cuprins iarăşi mîna, aşezîndu-i-o pe genunchii săi.

— Aceasta era, aşadar? vorbi surd. O dramă sentimentală?... Credeam, speram că este ceva mai mult...

— Aceasta, domnişoară Lavinia. Aceasta, şi totuşi poate ceva încă mai mult... Înainte n-o ştiam. Acum îmi dau seamă... Am simţit o uşurare stranie, absurdă cînd am ajuns în faţa casei mele din părinţi şi am constatat că nu mai există... Fiindcă era casa celor cinci ani de trai comun cu o femeie pe care credeam că am iubit-o... Poate că am şi iubit-o... Da, o adoram într-un fel, cu sufletul meu de atunci... Şi fiindcă era casa altor cinci ani, în care nu puteam s-o uit şi s-o iert... Dar uşurarea avea şi alte

pricini. Mă eliberase de acel ***meu, meu, meu,*** al stimatei doamne din adăpostul acesta, cu splendorile sale de apartament, de mobile, de căţel... Sunt ca Iov. Trebuie să-mi încep viaţa de la începutul începuturilor. Mă ierţi că le spun toate acestea ca unui prieten adevărat, cum n-am şi nici n-am avut niciodată, nici unul?

În loc de răspuns, ea i-a cuprins mîna şi cu cealaltă palmă, încălzind-o în balsamicul pansament cum o mai făcuse odată.

— Ştii de ce m-am temut?... continuă Lalu Măldărescu. Singura teamă ştii care-a fost cînd am văzut neantul ruinilor în locul de unde a dispărut casa?... Să nu fi dispărut cumva şi un gong. Gongul în care suna mama, să mă cheme de la joacă la masă, atunci cînd eram copil...

— Înţeleg... a şoptit ea. Aceasta o înţeleg...

— Şi mai ştii ce regret am simţit?... Că o dată cu toate, a dispărut o anumită cravată, pe care mi-o înnodase în faţa unei ticăloşii de prăvălioare o domnişoară ***L. M.*** de pe stradă. O aruncasem odată. Ca şi iniţialele zvîrlite în curtea cu lilieci. Am vrut s-o dau sinistratului pripăşit pe-o noapte la mine... A doua zi am cules-o de jos şi m-am bucurat de egoismul avar care mă oprise să-mi trec intenţia în fapt. Cravata aceasta s-a făcut pulbere, îm- preună cu tot ce se afla în casă... Singurul regret...

Ea a rîs uşurel, mlădios, apăsîndu-i mîna în cupele palmelor sprijinite pe genunchi.

— Bine, domnule ***L. M.*** de pe stradă, ajuns acum într-adevăr pe stradă!... Domnişoara ***L. M.*** de pe stradă va avea grijă să-ţi ofere la prima ocazie o cravată care să te mîngîie de neconsolata pierdere. Nu te speria!... N-am să te oblig să porţi o

bălţătură la gît, nici o cravată de cioclu... Să ştii că am un gust impecabil în materie de cravate!... O adevărată vocaţie! .. Tot eu i le cumpă- ram şi...

Se oprise. În noapte i se bănuia ezitarea şi buzele strînse ciudos, că i-a scăpat un început de mărturisire peste voinţa sa. Dar Lalu Măldărescu a reluat, cu răsuflarea suspendată de presimţirea unei confesiuni înrudite cu cea de adineaori, a lui.

— Tot mata i le cumpărai şi cui?... Şi cui, domnişoară Lavinia?

— Lui Papa-Alain!... Alain... Cel care mi-a ţinut loc de tată. Al doilea soţ al mamei... De ce mă sileşti să-ţi spun cele ce nu aveam încă a spune? Eşti odios!... Imposibil!...

— Iarăşi îmi cer iertare, domnişoară Lavinia!... se scuză el cu fierbinte însufleţire, plin de căinţă, lămurin- du-şi în sfîrşit tot ce-i părea turbure, inexplicabil, suspect.

Iar în elanul de recunoştinţă că la mijloc, între dînşii, era numai un Papa-Alain, îşi aminti:

— Mi-a mai rămas şi un pisic din fostul meu inventar de mărunt rentier, meschin şi drămăiuit chiar în sentimente... Un pisic de Angora. Aş spune ca doamna cu splendidele mobile şi inele, şi căţel: un splendid pisic de Angora! Mata nu vrei un pisic de Angora, domnişoară Lavinia?

— Ai un pisic şi nu spuneai? îl dojeni ea. Fireşte că vreau un pisic de Angora... Sunt aşa de singură! Nu mă aşteaptă nimeni acasă, n-am pe cine să cicălesc cînd mă apucă toanele... Numai că nu-i o prea veselă companie cu una ca mine, cum sunt eu acum...

— Nici nu este un pisic din cei care să tînjească după o companie veselă, domnişoară Lavinia! o asigură Lalu

Măldărescu, fericit că prin sacrificarea lui Telemac mai adaogă o verigă la lanţul ocult de care el era sigur că va să-i lege şi într-altfel decît printr-o prietenie şi o ase-muire de destine. E un pisic demn ca un Vlădică, cu toate că-l cheamă Telemac... Departe însă de spiritul aventuros al celuilalt Telemac, fiul lui Ulise şi al Penelopei. Cel mai pacifist şi mai pacificat pisoi de Angora care a existat vreodată!... Cînd să-l aduc?

Lavinia l-a lovit uşor cu palma peste mînă, ca pe-un copil neascultător, revenind mereu cu aceeaşi obsedantă sîcîială:

— Iar începi?... Cînd să-l aduci şi, probabil, unde?... Aceasta nu te lasă să dormi acum, cînd ai scăpat de celelalte griji?... Înţelege că-mi apăr o singurătate şi că am motivele mele s-o fac!... Vom pune la cale şi aceasta, cînd şi unde să-l aduci, peste cîteva zile... Cînd îţi voi oferi şi eu cravata promisă... Acum mă asaltează o sumă de agasări. Telegrame, radiograme... Să vorbim despre altceva... Despre dumneata...

El se bosumflă în întunerec, ca fostul licean poreclit de camarazi Bosumf-Lalu înainte de a scăpa de măseaua cariată:

— De ***dumneata!***... Credeam că spui de ***noi,*** domnişoară Lavinia?... De ***noi,*** prietenii care începem a deveni, abia acum.

— E acelaşi lucru... De dumneata, de mine, de noi. În dumneata descifrez un proces care s-a petrecut în mine. Al dumitale a fost provocat din afară, al meu dinlăuntru... Al dumitale s-a grefat pe-o dramă sentimentală... Nu crispa mîna, căci ţi-o pun frumuşel alături!... Eu n-am îndărăt nici o dramă sentimentală, de asemenea natură... Procesul meu sufletesc, criza mea, s-a grefat pe altceva... Pe neaderenţa la o lume, pe descoperirea unei nemulţu- miri care exista

în mine şi nu-i cunoşteam origina. Cam inexplicită explicaţie, dar va veni şi vremea explicaţiilor mai explicite, dacă va fi să fim cu adevărat prieteni.

— Suntem, domnişoară Lavinia...

— S-ar zice... Se pare... Se apropie ceva... În orice caz, treci exact prin ceea ce am trecut eu acum cîteva luni, cînd am abandonat totul, o lume, un fel de viaţă, pe care-am descoperit-o că nu e viaţă... Fiindcă ţi-am spus că sunt forte pe clasicii mei, ca orice fostă şcolăriţă dintr-un sever colegiu elveţian, am să te mai occid cu un citat. Din Fontenelle, de astă dată... Mi-am amintit dintr-o dată rugăciunea lui, ceva mai altfel decît a mătuşei din adăpost: ***„Mon Dieu, s'il y a un Dieu, sauvez mon âme si j'ai une âme".*** Se petrece cu dumneata altceva acum?...

El ar fi vrut să rectifice: „Se mai petrece încă şi altceva, domnişoară Lavinia!... Nu pot să cred că aceasta se numeşte numai un început de prietenie... Şi nu cred că o crezi nici mata!" Dar cum n-avea curajul, a minţit:

— Nu, domnişoară Lavinia... Însă tot ce se petrece o datoresc numai unei domnişoare ***L. M.*** de pe stradă, care s-a lovit de mine din întîmplare la o ieşire de boltă... Această domnişoară mi-a întins amîndouă mînuşiţele, pe care le sărut eu acum (zis şi făcut!), pentru a mă smulge din smîrcurile unde mă cufundam... Fără aceste două mînuşiţe, ce m-ar fi încălzit pe mine acum, dislocat brusc din mărunta mea existenţă de mărunt rentier, cu puţinul avut moştenit din părinţi?... M-aş fi considerat cea mai injustă victimă de pe lume. Un om distrus. Un zombi sus- pinînd după existenţa lui automatică de zombi... Pentru el, pentru acest zombi, mă prinde o milă numai la gîndul cu ce ochi ar fi

contemplat el acum o lună casa lui spulberată de pe faţa pământului, toate ticurile şi maniile date peste cap de-o catastrofă... Ar fi crezut acela că o să stea atît de senin şi de fericit pe lespedea aceasta de piatră, mînă în mînă cu... prietena mea, domnişoara Lavinia?...

— Nici eu... a mărturisit Lavinia, luîndu-i mîna şi depunînd-o pe genunchiul lui Lalu Măldărescu. Aceasta e încetarea alarmei. Îţi mai ofer o ţigară şi plecăm... Acum pot să aprind şi eu una...

Au pornit pe străzile negre, străpunse de micile lumini ale lanternelor ca la o întoarcere de la slujba Învierii. Glasuri somnoroase, dar voioase, răsunau pretutindeni, la colţuri de sumbre clădiri, căci toţi cei ieşiţi din adă- posturile de soboli înălţau slavă Domnului, că pentru această noapte a dus escadrilele de bombardiere în altă parte: „Du-i, Doamne, la Ploieşti!... Du-i, Doamne, la Braşov...”

Domnişoara Lavinia s-a oprit şi a îndreptat focarul lanternei spre faţa lui.

— Înainte de a ne despărţi, să te mai văd la ochi o dată, domnule Lalu de pe stradă, fericit că ai rămas pe stradă... Mnda! Nu mai semeni cu celălalt.... Cîteva zile poate nu o să ne mai întîlnim... Poate am să lipsesc...

— Unde, domnişoară Lavinia?

— Ce manie a întrebărilor te persecută! Va trebui să te vindeci şi de aceasta... Parcă eşti un copil, fetiţa care eram eu, gata să te rogi: „Ia-mă şi pe mine! Ia-mă şi pe mine...”

— Chiar îmi vine să mă rog, ia-mă şi pe mine! suspină el.

— Cam greu... Acum apleacă-te puţin...

El nu pricepu. Ea i-a cuprins rotund umărul cu mîna în care ţinea lanterna şi i-a

atins uşor obrazul cu buzele, atît de neprevăzut, încît el a scăpat lanterna pe trotuar, unde s-a dus de-a dura şi s-a stins, cu becul, şi lentilele plesnite.

— Nu! l-a oprit Lavinia cînd a vrut s-o însoţească mai departe. De-aci, drumurile noastre se despart pentru un timp... Sper că numai pentru un timp... Noapte bună!

Lalu Măldărescu, rezemat de bara unei vitrine, a urmărit în bezna de smoală plăpîndul nimb depărtîndu-se spre capătul străzii, aşternînd pe asfalt paşilor mărunţi un mobil şi pal covor de lumină. Apoi, cînd nu s-a mai zărit nimic, a pornit şi el spre camera străină de hotel, fluie- rînd în noaptea lugubră voioasele triluri crescînde din aria operetei vieneze, de mult demodată şi uitată.

7

Camera era mică, dreptunghiulară, îngustă, zugrăvită într-un verzui coclit ca ochii de leuştean ai Leon- tinei, strepezind privirea şi silind-o să caute îndată, afară, pe geam, spre lumină.

Dar nici priveliştea de-afară nu era din cele mai ademenitoare. O curte interioară, cu un spate de zid slut, aspru, grunzuros. Un alt zid, cu un balcon lung de fier, pe care tot timpul se aflau rufe întinse la uscat, ştergare vinete, cîrpe de bucătărie, cearceafuri de pat ce nu vor fi fost niciodată albe ca zăpada.

Cînd Lalu Măldărescu închidea uşa camerei intrînd, automat se deschideau uşile dulapului galben, cu broasca şi bălămălile recalcitrante. Altă privelişte, pentru care n-a fost el pregătit în viaţă. În raft, cîteva cămăşi de celo-fibră, cumpărate gata, marfă de război. Un pardesiu de război, de-o mohorîtă

culoare şi de-o confecţiune parcimonioasă, ca să economisească materialul. Nici vorbă despre vreun ***costim*** din stofă ***iglizească***. Singurul rînd de haine, pe el. Bilanţul de sinistrat total se dovedise mai crunt de cum şi-o, închipuise la început. Diferitele acţiuni şi titluri moştenite din părinţi şi încuiate în sertarul biroului au dispărut fără urme. Pentru duplicate, formalităţi îndelungi, publicaţii, termene amînate într-o epocă a tuturor dispersărilor. Singura rezervă, la bancă. Vreo cîteva sute de mii, pe care trebuia să-i administreze o altfel de chibzuială, sub altfel de ameninţări, pînă ce-şi va statornici un rost nou în viaţă. Anevoios, problematic şi acela, tot din pricina dispersărilor.

Lalu Măldărescu fluiera însă aria sa din opereta vie- neză, cu triluri înălţîndu-se în voioase spirale. Împotriva oricărei judecăţi de altădată, viitorul nu-i părea negru. Nu ştia dezlegările. Îl aşteptau undeva. De ele nu se îndoia.

Îl muncea numai lipsa Laviniei. Spusese cîteva zile. S-au făcut cîteva săptămîni.

La fiecare alarmă alerga printre cei dintîi soboli din adăpostul SOBOLIA. în zadar cutreiera sălile. Nu lipsea nici Ana V. Simion, cu prunca adoptivă în braţe şi cu cei doi băieţi, care-i făceau semne prietenoase de bun-venit. Nici domnul bătrîn şi chel, cu ochelari, care, după împrejurări, cînd citea sub becul electric un ciclu nou de tomuri la distanţa de prezbiţie extremă, cînd păstra volumul sub braţ, strîmtorat de înghesuială. Că era un ciclu nou de tomuri, se cunoştea după legătura de altă culoare şi după formatul schimbat. Poate de la istoria cruciadelor a trecut la Renaştere. Poate a ajuns la evul modern.

Nu lipsea nici mătuşa bisericoasă. cu rugăciunile sale şoptite în faţa iconiţei pătrate: „Du-i Doamne, la Ploieşti!... Du-i la Braşov, Prea Sfîntă Născătoare de Dumnezeu!...”

Numai perechea de studenţi, juristul gelatinos şi medicinista cu moţul de clovn pe frunte, era de-o condamnabilă frecvenţă neregulată. Gelatinosul Gelu apărea mai rar, preocupat, meditativ şi mut, cu nasul lunguieţ şi grav în pămînt. Nu se arăta punctualitatea personificată, cum se lăudase. Adeseori, singură pe bancă, Moţu se răsucea cu neastîmpăr, căutînd mereu cu ochii spre uşă, ridicîndu-se şi întorcîndu-se, cercetînd ceasul sărăcuţ din cureluşa de la mîna pierzîndu-şi scăpărul de incisivă vioiciune din privirea care se învineţea şi se răcea trep-tat, ca apele care îngheaţă.

Şi numai Lavinia Madu nu se mai ivea venind către ei, în nimbul plutitor de dulce lumină.

Lalu Măldărescu a încercat să afle vreo ştire de la Ana V. Simion. Nici ea nu era dumiritâ. Domnişoara Madu a trecut într-o dimineaţă pe la dînsa, a venit înso-ţită de o fetiţă cam ofilită la faţă cu un săculeţ de rufe, i-a lăsat un creton pentru rochiţa orfanei, a spus că se întoarce peste cîteva zile; n-a mai dat nici un semn. O aşteaptă cu trei rînduri de aşternuturi spălate şi călcate, olandă cum nu i-a mai încăput încă ei pe mînă în zece ani de cînd tot spală la boieri. Credea că domnişorul ştie mai multe şi nu cuteza să întrebe. Dacă nici domnişorul nu ştie, atunci chiar că nu mai pricepe nimic. Ana a tăcut, cu faţa posomorîtă sub barizul negru, oftînd adîn- cită în necazurile sale. Fetiţa orfană încerca să se acaţe în picioare din culcuşul de cuvertură verde, pus peste

un şal, pe ciment. Pe urmă, Mitiţă a arătat semne de oarecare nevoi urgente. Ana l-a luat de mînă, să-l cîr- muiască spre locul cuvenit, lăsîndu-l pe Nică de strajă.

Nică, de îndată ce a rămas singur, s-a pornit pe destăinuiri. Dumineca trecută, Vanghele a trimis pe cineva să-l aducă pe el şi pe Mitiţă acasă, pe-o jumătate de zi, ca să-i vadă. N-a fost o jumătate de zi urîtă... Tătuţu' avea vin la masă şi părea foarte vesel. Cumpărase cofeturi pentru dînşii. Baclavale şi prăjituri roza, cu cremă şi cu floricele roşii pe deasupra, ca găietanele de la ceaprăză- rie. El a mîncat trei; Mitiţă, mai lacom, s-a îndopat cu patru, de era să se scape nu numai cu udul. Dar tatuţu' nu s-a supărat. A rîs, a turnat alt pahar de vin şi-a spus că atunci cînd individul de Mitiţă n-are să se mai scape, mare lucru să nu afle el din gazete că feciorul lui cel mic a fost „citat pe naţiune". Aia e!...

— Am băut şi noi vin, cîte-o jumătate de pahar... Ne-a turnat Lizeta Mînzătoaia, care n-a rămas chioară. Nu-i ea chiar aşa cum spune lumea şi cum o blesteamă mama! Se piaptănă cu fason şi miroase frumos, a par- fum de la frizerie. Nu a săpun de rufe şi sodă. A adus şi patefonul de la dînsa de- acasă şi ne-a lăsat să cîntăm cît am vrut şi ce-am vrut... Aia e!... Pe urmă a cîntat şi Mînzătoaia din gură, ca cucoanele de la cinematograf, pe pînză... Păi, mama n-a cîntat niciodată şi nici nu ştie! Nu poate. Ea atîta ştie!... „Stai binişor. Nu rupe ghetele!.. Nu rupe hainele!..." Aia e!... Aşa că am să mă mai duc şi dumineca viitoare... Dară mamei să nu-i spui nimic dumneata, cum nici noi nu i-am spus... L-am învăţat şi pe Mitiţă să nu spună... Că dac-am spus,

ne-am pus pofta-n cui de la patefon şi de la cofeturi... Aia e!

Rugăciunile bătrînicei cu obrazul de hrisov coşcovă aflau cîteodată ascultare la Domnul Cel de Sus al bombardierelor, cîteodată nu.

Escadrilele se abăteau uneori pe aiurea, la Ploieşti, Cîmpina, Braşov, Severin, Constanţa, dislocînd noduri de cale ferată şi gări, rafinării de petrol şi uzine, porturi şi şantiere navale; alteori stăruiau zile şi nopţi la şir numai asupra cetăţii lui Bucur, care răscumpăra cu amar multe deşertăciuni şi păsuirea anilor de război cu pîine albă, tarafuri de lăutari şi dinamice proclamaţii în stilul lapidar şi plin de superbie.

Proclamaţiile muţiseră însă. Era zodia exclusivă a „citărilor pe naţiune". Citat C. F. R.; U. C. B.; P. T. T... Echipe, servicii, direcţii, cartiere, indivizi, case, pompieri, infirmiere, solomonari care dezlegau ploile şi ţineau plafonul jos, moaşe; de-a valma treceau la rînd, într-un altfel de bombardament, care mai înveselea cumpăna ceasurilor.

Mulţi uitaseră că mai exista un front. Fronturi... Auzul era atent numai la prealarme şi alarme; ochii la cer şi la barometru. Apelurile nu conteneau în gazete: „Caut..." „Rog cu lacrimi în ochi..." „Cine cunoaşte?..." „Dispărut..." „Dispărută..."

Dispăruse cu totul şi anume lume. Convoaiele cu bejănii s-au istovit. Dispersările se definitivau pînă la pacea păcilor. Toţi cei cu persoana deosebit de preţioasă şi sacră întru a chezăşi României viitorul pe-un mileniu îşi descoperiseră o subită şi înduioşătoare vocaţie pentru viaţa rustică, idilică, patriarhală, în satele uitate

de Dumne- zeu şi de propria lor stăpînire, unde nu mai aveau baie, aer condiţionat, sonerii, parchet, covoare persane, ci se arăta în special imperioasa utilitate a prafurilor insecticide; dar de unde puteau privi cu binocluri, cocoţaţi pe coline, cum se depărtează formaţiile de sclipitoare avioane în stoluri geometrice pe cer. Gingaşele odoare, crescute cu guvernante, mai descopereau şi unele taine ale naturii care cumplit le-au contrariat ereticile ştiinţe de pînă acum. Anume că oul îl oua găina, nu băcanul din colţ, nici lăptăreasa, iar că la această enigmă un rol oarecare, mai joacă şi cocoşul: „Mami! Mami!... Uite c-a sărit cocoşul în capul găinii şi-o ciupeşte de creastă!... Da-mi umbrela să-l bat!" Se năruia şi mitul copilului adus de barză, factorul capital şi cel mai zelos al natalităţii. Cunoşteau acum că, la ţară cel puţin, copiii se fată. Aşa a spus moş Toader Hreanu cînd au întrebat de cîte luni i-a adus barza nepoţica din albie: „Apoi socoteşte şi tălică dacă ştii a număra!... Din luna lui Faur, ziua de 7, Sf. Haralamb, că atunci a fătat şi vaca, şi mă-sa... Nu pridídea baba mea unde să se-mpartă... Una gemea în pat şi alta mugea în grajd!"

Priveligiaţii acestor dispersări, părinţii, mămicile, verişorii şi toate rubedeniile gingaşelor odrasle cu asemenea proaspete şi uluitoare învăţături, aflau din ziare, de la telefon şi mai îndeobşte de la posturile de radio străine încotro au trecut valurile de bombardiere atît de majestuos aliniate în zbor de paradă şi unde au mai aşternut un covor de schije şi foc. Ceilalţi, cu mai vitrege ursitoare, rămaşi la vadul prăpăstuirilor, îşi îndurau stoic soarta. Orariul slujbelor, prăvăliilor, birturilor se adaptase la orariul

alarmelor din ce în ce mai matinale, pe măsură ce răsărea soarele mai devreme. Îşi căutau fiecare de treburi. La răgetul spintecat al sirenelor duru- iau obloanele trase, năpădeau în hrube cu toţii, ca la ieşire să-i întîmpine o dată cu priveliştea vîlvătăilor şi strigătul oltenilor cu trufandalele de sezon:

— Căpşunele!... Hai la căpşunele!... Cireşele drăgă- nele!... Proaspete fragele!...

— Cum vinzi cireşele, amice?

Dacă unii dădeau tîrcoale cu genţi şi scaune pliante în jurul adăposturilor inexpugnabile cînd se apropia ceasul, erau şi îndestui cei care nici nu voiau s-audă de alarme.

— Scoală, camarade! zgîlţîia gardistul de mînecă un zidar cu hainele stropite de var şi tencuială, culcat în soare, lîngă o bina. Alarmă! Treci în adăpost!...

Omul se întorcea căscînd pe cealaltă coastă:

— Şi ce-i dacă e alarmă?... Ce au ei cu mine? Ce am eu cu dînşii?

— Ordin! Nimeni nu circulă...

— Eu circul?

— Nimeni nu staţionează...

— Eu staţionez? Dorm... Vezi de alţii, că eu de la patru sunt pe schele... Nu-mi arde de nici o „citare pe naţiune”!...

Asistînd la scenă, Lalu Măldărescu era cu totul de avizul zidarului. Alerga într-un suflet la adăpostul SOBOLIA. Dar după ce vîntura încăpere cu încăpere, ieşea în curte, se instala picior peste picior pe brîul de beton al grilajului unde-au stat în ultima lor noapte şi nu se clintea chiar dacă treceau valurile pe sus, dacă detunau zidurile, dacă portarul cu şapcă şi uniformă de viceamiral încerca să-l mîne înăuntru, invocînd ordo-nanţe şi

regulamente. El îşi fuma ţigările cătrănite de război, privind mereu spre poartă, tresărind cu zvîcniri de inimă cînd se apropia în fugă o întîrziată, plecînd ochii în jos cu dezamăgire şi constatînd cu o îngrijorare nouă că tălpile pantofilor au început să se subţie.

De acolo a contemplat şi monstruoasa feerie a două bombardamente de noapte la şir. Jerbele trasoarelor colorate, verzi, galbene, roşii, albastre, încrucişîndu-se în cel mai fantastic joc de artificii pe care şi-l imaginase vreodată. Plutitoarele paraşute luminoase scăldînd oraşul într-o demonică aureolă boreală, scoţînd în relief cel mai infim amănunt din profilul zidirilor, dînd specta- colului teribil o fascinantă splendoare de serbare vene- ţiană, cu foc bengal, torţe şi lampioane, pînă ce imensele candele se stingeau în pîlpîiri livide, spectrale. Proiectoarele brăzdau cerul dincolo de cupola iluminată, cu săbii albastre, pe rînd agere şi imobile, prinzînd un avion alb ca un fluture nocturn, orbit, urmărindu-l, pi- păindu-l, împingîndu-l spre tirul bateriilor antiaeriene... Şi străfulgerul proiectilelor... Şi huruitul motoarelor... Şi spasmodicile explozii cu ecouri care vibrau mai sonor decît ziua în timpanul geamurilor. Şi văpăile sinistre, după ce valurile au trecut şi cerul de smoală a rămas gol... Şi duruitul pompelor de incendiu pe străzile din nou negre; şi automobilele sanitare, Salvarea, camioane, glasuri strigînd, umbre fugind, gesticulînd...

El se întorcea la camera de hotel cu pereţii strepeziţi, ca să mai rupă o foaie din calendar, singura cadră cu care şi-a împodobit precarul domiciliu. Un calendar cu fotografia supremului milenar şi cu lapidarele lozinci de anul trecut, imprimate

în litere roşii, altul nu era permis în comerţ. Rupea foaia, o ardea la flacăra brichetei, pînă ce-şi frigea vîrful degetelor.

Scotea gongul vechi, ciocnit, ars, turtit de dărîmături, din geamandanul de pergamoid nou-nouţ, marfă de război. Îl atingea uşor cu unghia să murmure în sur- dină, numai pentru el, o dată, de două, de trei ori... Şi în odaia străină, hidoasă, ostilă în pustiul nopţii, mur- murul acela nostalgic îl întorcea deodată la anii cei dintîi, cînd a fost altul. La copilul nevinovatelor jocuri de la care-l chema acelaşi gong la culcare; la adolescenţa elanurilor de licean, cînd viaţa se făgăduia a fi alta. Atunci cînd pentru colegi nu era numai un Bosumf- Lalu dintr-un singur semestru, ci Lalu cel loial de totdeauna, cel mai drept, mai brav, mai iubit dintre dînşii; după cum voluntarul celuilalt război, plecat de pe băn- cile şcolii la războiul lor, n-ar fi inspirat nici unui camarad gîndul hîtru să-l poreclească Pesimescu N. Lalu, nici Lalu Pesimistru, aşa cum devenise după douăzeci de ani pentru camarazii cestuilalt război, înainte de a se pomeni trimis la vatra zombilor de la „Capşa”... Fusese ceva tînăr şi pur în ei, neîmpuţinat, neîntinat de deşertăciuni, ca zorile unei fragede dimineţi cu scli- piri diamantine în roua fîneţelor. Douăzeci de ani, pe încetul, toate s-au învăluit în spuză, au urmat calea tuturor din jur, au murit în el cum muriseră în toţi cei de-atunci, într-o lume care se descompunea, în smîrcu- rile care s-au lăţit ca o uriaşă Mare Putredă peste pace, peste omenire, peste elanuri, amăgiri, înecîndu-le în dospita colcăire de larve şi viermi, de vîscoase moluşte.

Acum înviaseră iarăşi acele însetări de altceva, acele încrederi în altceva. Le

regăsea unde-au rămas, de unde le-a lăsat. O lua de la început. Murmurul gongului în surdină mai dura şi prin somn. Iar somnul îi era dintr-o bucată, compact, fără arătări şi torturi, pe patul tare de fier, în odaia străină de hotel pentru pungile mijlocii.

A doua zi aştepta.

Aştepta alarma. Fiindcă numai alarma avea să i-o aducă pe Lavinia, fără de care nimic nu se încumeta să înceapă de unde-au rămas toate, să hotărască, să spere. Şi cînd ceasul depăşea sorocul mugetelor de sirene pe acea zi, cînd nu-şi măi găsea rost straja prin preajma adăpostului SOBOLIA, pleca să-ţi ogoiască neastîmpărul cutreierînd parcurile cu boschete de arbuşti, departe, spre lacuri. Liliecii de mult îşi scuturaseră florile. Au rămas vîrfuri golaşe de crengi, cu urîte păstăi de seminţe. Înfloriseră trandafirii, glicinele, magnoliile, tufe de iasomie.

Cu o crenguţă de iasomie alături, pe bancă, a zărit-o într-o amurgire pe studenta medicinistă nu prea frumoasă, dar atît de simpatică, într-o rochie sărăcuţă de creton şi pantofi tot de creton, ieftini, cu talpa de sfoară. Era singură. Ţinea o carte pe genunchi, fără să citească. Tratatul de anatomie, cumpărat de ocazie, pe nimic, marfă de la foc. Nasul cu deficit la măsură nu mai căuta insolent în vînt. Nici ochii atît de negri şi cu scă- păre de-o atît de incisivă vioiciune nu-l mai priveau atît de scormonitor, ca să-l silească a întoarcc capul, cum nu putea el să se uite în ochii încrucişaţilor. Moţu din frunte atîrna jalnic şi moale, sub scufia pălărioarei roşcate şi strîmbe, ca smocul unui clovn după ultima reprezintaţie cu băncile goale în arena unui circ care a dat faliment.

Ea a surîs trist. El a surîs trist, pentru dînsa.

Numai gîndul că nu mult îi lipsise ca să fie acum profesorul, pedantul, demnul, solemnul magistru al gelatinosului Gelu l-a oprit să nu se întoarcă din drum şi să n-o zguduie de umeri, îndreptîndu-i cu o sfîrlă scufiţa strîmbă pe moţul din frunte, cu altă sfîrlă ridi- cîndu-i iarăşi nasul cîrnuţ în vînt, spunîndu-i prietenos:

— Nu merită! Crede-mă!... Lumea e largă S-au scuturat liliecii? Au înfloiit trandafirii... Aruncă acest ***Testut,*** examenele sunt încă departe...

Dar a tăcut şi a trecut înainte. Ea a rămas singură pe bancă, lîngă crenguţa de iasomie, cu tratatul disec-ţiilor pe genunchi.

Un vînt a suflat rece dinspre lacurile cu apa încre- ţită şi vînătă în amurg.

8

Negru la faţă mai era în acea zi Ion Lenş, plăsmuitorul de apocrife personagii şi copistul închipuitelor peripeţii, menite să înceapă şi să sfirşească numai pe hîrtie. Pămîntiu la faţă, nebărbierit, cu adînci cearcăne de nesomn sub ochi, cu gulerul mototol şi cu un muc de ţigară stins în colţul gurii amar arcuite.

Nici la Palatul Telefoanelor nu se mai uita, obelisc vertical şi alb, predestinat obiectiv al bombardamente- lor viitoare, care deocamdată atrăgea magnetic ropotul de explozibile şi incendiare tot asupra clădirilor din jur. Se uita în asfalt.

Mesteca mucul stins de ţigară şi se uita în asfalt.

„Pare şi el o marfă scăpată de la foc!... a gîndit Lalu Măldărescu, încredinţat că-şi află un frate întru aceleaşi pătimiri, de astă dată nu închipuite. Fără îndoială, casa în ruină, biblioteca distrusă, manuscrisele scrum... M-aş fi aşteptat să le înfrunte toate cu mai bărbătească tărie! Şi nu într-asemenea delăsare... Pentru un om cu ţinuta vestimentară adoptată dinadins după tiparul unui studiat şi antipatic snobism, cu ţinuta inte- rioară adoptată după tiparul unui afectat spleen bri- tanic, prea repede i-a plesnit membrana!... Nu-i stă bine numai pentru atît să circule acum pe stradă cu bărbia ghimpoasă ca veşnic năduşitul Costea şi cu gu-lerul cămăşii de salahor, sîmbătă seara, înainte de a se duce la baie. Mi-ar fi plăcut să-l văd ca mîndrii absolvenţi de la Saint-Cyr, care în şarjele din bătăliile vea-cului trecut plecau la moarte cu mănuşi albe şi casoarul de mare ţinută la chipiu... Ori să ia exemplu de la mine. De celofibră

cămaşa, însă de domn!... Uite, au ieşit şi caisele!...”

Lalu Măldărescu n-a întrebat olteanul: „Cum dai caisele?”

Neparticiparea sa la catastrofele lui Ion Lenş nu mergea chiar pînă acolo. Dar după perindarea trufandalelor de sezon în coşul fructarilor măsura el cît de vertiginos înaintează vara, iar Lavinia tot nu mai dă nici un semn. Spusese că va lipsi cîteva zile, şi încă

nici acestea nu sigur, poate! S-au împlinit şapte săp- tămîni.

— Ai timp liber?... întrebă Ion Lenş, prinzîndu-l de braţ.

— E singurul capital care mi-a mai rămas!... a răspuns Lalu Măldărescu, cu o bunăvoie exagerată, hotărît să-i dea o lecţie cum reacţionează oamenii vii, nu creaturile apocrife. Ştii că şi mie mi s-a întîmplat la fel?... Casa, mobilele, biblioteca, agoniseala părinţilor, din care mă nutream ca un parazit, praf şi pulbere toate! Ha-ha! Liber acum ca pasărea cerului, gata să-mi încep viaţa de unde-am lăsat-o la douăzeci de ani... Să n-o mai ratez!...

Ion Lenş nu părea însă impresionat de urgiile care s-au abătut asupra lui Lalu Măldărescu sau de expansiunea acestor neaşteptate mărturisiri. Tăcea, mozolind mucul stins de ţigară, îndreptîndu-se cu fostul zombi de braţ spre automobilul roşu cu care într-o seară şi o noapte a transportat muribunzi la spital şi un cadavru la morgă.

— Mergem acolo? se însufleţi mult mai sincer Lalu Măldărescu.

— Unde?...

El a arătat cu ochii dincolo de ziduri, spre cartierul Griviţa, pe-aproape de strada Petrăchescu II, în patria unchiaşului inimos, cu mînecele sumese pe braţele vî- noase ca tulpinele de viţă bătrînă.

— Unde-am mai fost şi eram altfel... La Mihai Cristoveanu!...

— Mihai Cristoveanu e acum la cimitirul „Pătrunjelul”. L-am ucis eu!... vorbi neguros Ion Lenş, des- chizînd portiera şi aşteptîndu-l să intre.

Lalu Măldărescu îl cercetă lung. Îşi spuse că mintea romancierului s-a clătinat, urmînd soarta atîtor din per- sonagiile sale apocrife.

N-a exclamat însă incredul; nici n-a dat zor cu întrebările. Îşi impuse o prudentă răbdare. Formulă numai o condiţie:

— Merg... Dar dacă sună alarma, cu rugămintea să mă aduci îndărăt...

— Astăzi nu sună nici o alarmă. Priveşte cerul! În orice caz, vei fi îndărăt. Vrei să serveşti neapărat aci ţintă bombardamentelor

— Vreau să nu lipsesc şi atît!...

— Nu vei lipsi. Îmi încarc conştiinţa şi cu dumneata, odată pornit pe calea crimelor... Începutul a fost greu... Crima atrage crimă...

După ce s-a instalat la volan şi a dat drumul motorului, Ion Lenş repetă:

— Da, pe Mihai Cristoveanu eu l-am omorît... Trebuie să-ţi spun... Trebuie să i-o spun cuiva... Credeai că mi-au nimicit vreo explozibilă casa, biblioteca, mizeriile de manuscrise?... Te invidiez, dacă ai scăpat numai cu atît... Am figură de sinistrat? N-ai recunoscut că am un cap de asasin; că-mi stă crima înscrisă pe faţă?

Lalu Măldărescu a încercat să zîmbească, de altfel, fără nici o convingere, regretînd că n-a inventat şi el un pretext apocrif pentru a nu se îmbarca în automobil cu un romancier care a sfîrşit prin a cădea şi el victimă ficţiunilor sale. A spus:

— Eram deprins să-ţi văd fotografia altfel în ziare, după apariţia unei cărţi, cu prilejul recenziilor... Pe cînd atunci o fotografie cu fişa serviciului antropometric, din faţă şi din profil, cu numărul de rigoare?

— Nu glumi.

— Nu glumesc, dar nu pot să cred...

— Ai să afli şi ai să crezi. N-am cum să-ţi istorisesc aci, aşa... Între zidurile acestea. Mergem la aer... Aci mă sufocă tot... Toate...

De pe trotuar i-a salutat, cu roata pălăriei descriind o vastă parabolă, Alexandru Vrînceanu-Sfinx.

Striga ceva şi le făcea semn să oprească. Ion Lenş a apăsat piciorul pe accelerator.

— Iar ca totul să fie grotesc, complicele meu la crimă e acest pigmeu! declară el. Sfinxul acesta gurist şi ambulant!... Eşti bun să-mi oferi o ţigară? De-un ceas mestec mucul acesta răcit şi nu-mi dădeam seamă...

Lalu Măldărescu i-a prezintat portţigaretul de marochin verde, cu ţigările sale cătrănite de război. Observă că mîna lui Lenş tremurase cînd a aprins şi că unghiile purtau într adevăr doliu.

Afară din oraş, pe marginea unui şanţ din pădurea Băneasa, romancierul îşi spovedi crima. Nici măcar nu fusese omucidere din imprudenţă. Asasinat premeditat, pus la cale cu o satanică perseverenţă, executat cu o barbară nemilostivire. Crimă din exces de zel.

Iar împrejurările desfăşuratu-s-au astfel.

Acum trei săptămîni, a doua zi dimineaţa după ravagiile unui prelung atac aerian de noapte, în cartierul Griviţa îşi făcu apariţia pomposul vicleiem al mărimilor milenare şi dispersate.

Au sosit mai întîi garda, poliţia, santinele, ca să pună ordinea cuvenită. Mai apoi, fotografii şi reporterii, echipa operatorilor cinematografişti. Şi în sfîrşit, la urmă, automobilele negre şi repezi, din care au descins conducătorul suprem, cu subconducătorul său şi delegatele Patronajului. Bombardamentul fusese mai crunt ca de obicei. Bombe explozibile şi bombe incendiare. Mai fumegau ruini. În

strada Petrăchescu II, victimele sco-toceau dărîmăturile cu o îndeminare care începuse să devină profesională.

Omul slăbănog şi decolorat, cu uniforma şi nelipsita-i cravaşă de călăreţ, a inspectat situaţia, călcînd energic cu cizmele peste gurguiele de năruiri. În urmă-i, omu-leţul negricios în straie civile păşea mai circumspect, ferindu-şi pielea fină a încălţărilor, pipăindu-şi cravata, întorcînd ochii spre operatorii de cinematograf şi făcîn- du-le semne discrete cînd era momentul să pună rîşniţa în funcţiune. Unii sinistraţi au luat poziţie respectuoasă, ca să apară şi dînşii în jurnalul filmat al săptămînii. Tot era o mîngîiere! Alţii, cei mai mulţi, îşi vedeau mohorîţi de necazurile lor, cărînd în cîrcă legăturile cu hîrburi dezgropate din ţăndări şi grunji.

— Ţi-au desfiinţat casa, mizerabilii?... se adresă conducătorul suprem unui asemenea sinistrat cu o coşarcă în spate, din care apăreau diverse obiecte mai curăţele: un patefon, fierbătoare electrice, cutii cu am-balajul nedesfăcut. Nu trebuie să vă descurajaţi. Moralul intact!... [...]

— Să trăiţi şi să vă dea Dumnezeu sănătate, Excelenţă! [...]

Cuvintele i-au plăcut foarte Excelenţei-sale. S-a întors către un însoţitor galonat, poruncind:

— Luaţi-i numele... Îl vom avea în vedere! Să-l aibă şi Patronajul în vedere. Unde domiciliai? Unde-ţi sunt ruinele?

— Să vedeţi, Excelenţă... Că nici nu mai sunt d'acilea. Dădeam ajutor... Am auzit ce s-a întîmplat şi am sărit, lăsîndu-mi alte treburi, ca să-mi pun braţele în serviciul văduvelor şi orfanilor... Nu e nevoie să-mi ia

nimeni nici un nume, nici o adresă... Mă răsplăteşte mulţumirea din sufletul meu...

— Auziţi? se minună satisfăcut omul slăbănog, ri- dicînd cravaşa spre suita care a lungit gîturile. Sare în ajutorul altora! N-are nevoie de nici o recompensă! Îl răsplăteşte mulţumirea din sufletul său... Mai există oamenii... Acesta e stilul nou, care dă roade!... Luaţi-i numele! Va fi citat exemplu pe naţiune!... Să mergem mai departe...

Au mers mai departe. Aproape de numărul 13, strada Petrăchescu II, au întîlnit alt sinistrat, cu o boccea pe care a lepădat-o în pulbere, dînd să se retragă. Mişcarea era suspectă. Suspectă şi mutra insului.

— Dumneata? întrebă sever omul cu uniformă de călăreţ şi cravaşă. Ce ai acolo?...

— Nişte boarfe, domnule general...

— Mareşal! Aceasta n-o ştii încă? Şi nu ştii cum se salută?

— Nişte boarfe, domnule mareşal! a repetat sus- pectul, rectificînd titlul Excelenţei şi poziţia de salut după cum prevedea ritualul din ***Monitorul oficial.*** Boarfe.

— Ale cui?

— Apoi ale mele nu sunt, că eu am isprăvit cu ele. De la o casă de-acilea...

— Şi unde le duci?

— Unde-oi vedea şi eu cu ochii. Mai ştim noi unde?...

— Ce fel de răspunsuri sunt acestea? Transporţi lucruri străine, le duci nu ştii unde... Cu alte cuvinte: sustragi? Prazi?...

— Asta nu se cheamă prădat, domnule gen... dom-nule mareşal!... Strîngeam...

— Pe mine mă înveţi? Strîngeai, hai?... Mai cutezi să răspunzi?... Ia notă!... Va fi pus în lanţuri, la Cercul Militar... Trei zile... Să servească exemplu... Acesta e sistemul

meu!... Un exemplu bun, un exemplu rău!... Flecare să-şi primească recompensa pe care o merită...

— Domnule mareşal... îngăimă vinovatul. Puneţi-vă în locul meu...

Eu în locul dumitale?... Ţi-am spus unde e locul tău!... Ridicaţi-l de-aci...

Inspecţia a continuat încă pe două străzi. După care alaiul s-a depărtat în strălucitoarele automobile negre; iar localnicii au rămas să scurme cu unghiile în vizuinile lor terciuite, culegîndu-şi cioburile şi zdrenţele.

Toate acestea le-a aflat Mihai Cristoveanu înainte de faptul serii. Cu unele amănunte ignorate de mări- mile care s-au dispersat cu automobilele solemne ca nişte dricuri, dar prea bine cunoscute de cei lăsaţi să rîme în sălaşurile dispersate de bombe. Excelentă poate intenţia celor două exemple; unul bun, „citat pe naţi- une”; altul rău, ferecat în lanţuri, la stîlpul infamiei. Cu o singură meteahnă. Borfaşul, se întîmpla a fi tocmai exemplul „citat pe naţiune”, o haimana alungată din cartier şi răsărită în zori pentru a da iama într-o pră- vălie de mult ochită în vederea unui asemenea prielnic prilej. Iar banditul osîndit la lanţuri în faţa Cercului Militar se întîmpla a fi unul din cei mai de ispravă gospodari ai locului, părintele fetiţei cu ochii de fantas- ticul albastru mediteranian, Rodica Ică, sinistrat a doua oară, în două luni.

Pentru restaurarea dreptăţii, Mihai Cristoveanu a purces spre centru, ca să ceară sprijinul ucenicului mai tînăr şi apostat, dar cu mai multă trecere, Ion Lenş.

Trecere n-avea Ion Lenş la mărimile zilei. N-avea legătură cu nici un milenar.

— Şi asta e o scuză, bre omule? se frămîntase Mihai Cristoveanu. Poţi sta cu braţele încrucişate?... Nici nu-ţi, pretind decît să-mi deschizi o uşă la unul dintre dînşii. Am să-i lămuresc eu... Am lămurit capete mai simple...

Nu plec de-aci pînă ce n-am un răspuns... Ia telefonul şi cere o audienţă în numele meu.

Ion Lenş a luat telefonul. Audienţa a pregătit-o însă cu mai multă socoteală. Ştia că uşile mărimilor nu se deschid vraişte, oricînd şi pentru nimic. Mai ales acum, cu orariul dispersărilor... A apelat deci la Alexandru Vrînceanu-Sfinx, cu mai versată practică şi perseve- renţă în rosul pingelelor. A pledat. A invocat tot soiul de argumente. Şi pînă la sfîrşit a izbutit să obţină o audienţă pentru Mihai Cristoveanu, între două alarme. Nu chiar la supremul milenar. La omuleţul al doilea în rang şi în statură. În ziua cuvenită, unchiaşul s-a îm-brăcat în straie mai arătoase, negre pe vremuri, acum cam verzui, cu bocancii săi militari în lipsa altora, şi s-a înfăţişat cu documente doveditoare şi cu declaraţii întărite de-un impresionant număr de semnături. Lucrul îi părea limpede. Încă o semnătură, şi dreptatea rămîne dreptate.

Dar omuleţul cel mărunţel şi negricios din dosul biroului enorm a apucat hîrtiile de aripă în vîrful unghiilor şi le-a restituit cu regret, fără să mai frunză- rească în ele:

— Imposibil! Nu se poate reveni... Din principiu!... Principiul autorităţii nu admite reveniri...

Era rîndul unchiaşului să pledeze. Iar Mihai Cristoveanu a pledat cu atîta foc, încît ceva începuse să se clatine din nestrămutarea omuleţului care privea nerăb-dător la ceas cu atenţia mărită şi mereu îşi pipăia nodul cravatei.

— Vom încerca... a făgăduit. Cu toate că e foarte greu... Chestiunea trebuieşte studiată...

— Bine, bre omule! Ce greu poate să fie?... se miră Mihai Cristoveanu, uitînd că vorbeşte cu o Excelenţă milenară şi întrebuinţînd limbajul din cartierul său, în preajma străzii Petrăchescu II. Ce cap de Spinoza îţi mai trebuie ca să studiezi o chestiune limpede ca lumina zilei?

Omuleţul s-a încruntat şi a ridicat iarăşi între două degete hîrtiile pe care le depusele pe birou, sub tampon.

— Am terminat! a rostit autoritar. Ia ăstea... Audienţa dumitale s-a încheiat...

— Ascultă, bre omule? Ce te-a apucat?...

— Uiţi unde te afli şi cu cine vorbeşti.

— Credeam că vorbesc cu un om... Aud că te mai cheamă şi Ică!... Apoi, dumneata n-ajungi nici la ge- nunchiul lui Ică, ăl pe care vreţi să-l puneţi în lanţuri.

— Ieşi! Te somez să ieşi.

— Ies!... Dar văd că vi s-a suit la cap golul din inimă. Să nu vină ceasul odată, cînd lumea aia, a celorlalţi Ică, de-acolo, de la noi, va porni încoace, să vă scuture de zgarda pe care o tot cioşmoleşti la gît!... Face a ştreang...

— Ameninţi, aşadar? Se schimbă chestia!...

Omuleţul a apăsat un buton. A dat ordin uşierului ivit în prag:

— Predă acest individ santinelelor!... Vor primi dispoziţii. Trei luni de lagăr au să te înveţe, stimabile, cum se vorbeşte! Şi cu cine vorbeşti!...

Epilogul audienţei l-a cunoscut Ion Lenş după cîteva zile, dintr-o scrisoare trimisă din lagăr prin curier tăinuit. Din nou a pus în mişcare umblăreţii de tagma lui Alexandru Vrînceanu-Sfinx. Iar împotriva tuturor aşteptărilor, Sfinx s-a depăşit pe sine. Cîndva, cu trei- zeci şi cinci de ani în urmă,

pe vremea debuturilor promiţătoare, primise şi el încurajare şi sfaturi de la Mihai Cristoveanu. S-a dat peste cap. Ion Lenş a căpătat o audienţă personală. Cu altfel de meşteşuguiri, potrivite oamenilor şi timpurilor, a izbutit să înfrîngă principiul autorităţii care nu revine asupra deciziilor. La sfîrşitul săptămînii, unchiaşul eliberat i-a bătut în uşă să-i mulţumească şi să-i zugrăvească mai amănunţit peripeţiile numai sumar istorisite în răvaş. Mai recoltase şi alte petiţii, cu semnături, din lagăr. Le-a încredinţat ucenicului apostat, să intervină de urgenţă pentru alinarea altor nedreptăţi şi necazuri. Avea o specialitate. Atrăgea încrederea şi doleanţele urgisiţilor de oriunde, ca mag- neticul obelisc al telefoanelor bombele pe-o rază de două sute de metri. Aceasta s-a întîmplat seara. A doua zi, după ultimul bombardament, i-au dezgropat cadavrul din ruinele căsuliei cu pălăria zburată, acum zburată pe de-a întregul din temelie.

— Poţi spune acum că nu l-am ucis eu? întrebă Ion Lenş, după ce şi-a isprăvit spovedania. Dacă mă astîmpăram, dacă rămîneam la indolenţa mea, rămînea şi el trei luni în lagăr şi cîţiva ani încă în viaţă!... Îţi aminteşti?... „Puneţi mîna, bre oameni buni!... Mi-e milă de hăinuţele voastre, dar nu le văd bine!... Ce oameni, Doamne, ce oameni!...” S-au sfîrşit toate, numai fiindcă o singură dată am intervenit şi eu în destinul oamenilor de carne şi oase, în loc să mă mărginesc la fantoşele mele de hîrtie... Eşti bun să-mi mai dai o ţigară?... De cînd mă ştiu, n-am cerut ţigară cuiva...

Pe marginea şanţului, Ion Lenş a tăcut un timp, pîcîind din ţigara cătrănită de război a lui Lalu Măldărescu. Răsucea între degetele

cu negru sub unghii un fir de iarbă, pe care se căţărase o furnică. A scuturat-o cu băgare de seamă. A spus:

— La înmormîntarea lui, nimeni din cei ai tiparului, pentru care însemnase ceva acum treizeci, patruzeci de ani. Confraţi, discipoli, cititori... Doar eu... În schimb, sute de oameni din lumea pe care o adoptase şi-l adoptase... Lucrători, mecanici, strungari, macagii, salahori, meşteri, ucenici, femei cu broboadele pe ochi, puzderia de copii desculţi şi rufoşi, pentru care fusese „unchiul Mihai”! Aceia îl plîngeau cu lacrimi adevărate, nu cu ale noastre, de hîrtie.

— Mă mir că n-am văzut nimic pomenit în ziare? rosti Lalu Măldărescu. Nici un necrolog. Nici o notiţă...

— Bune la ce?... Eu am vegheat să nu apară ni- mic... I-am ţinut moartea ascunsă şi lui Sfinx, înadins, ca să nu cutreiere redacţiile şi să nu-i spurce memoria cu regretele noastre făţarnice

— Făţarnice? protestă Lalu Măldărescu. Întrucît te priveşte, nu-mi mai pare cuvîntul potrivit.

— Făţarnice, da Cînd am ajuns acasă de la în- mormîntare, ştii ce-am făcut?... Am aruncat în sobă manuscrisul romanului la care lucrez de-o jumătate de an. Aproape gata... Ştiam că nu i-ar fi plăcut... Era jertfa mea, în felul meu... Am dat foc maculaturei cu chibritul. Şi-mi era necaz că soba nu trage în toiul verii, că mi-a umplut biroul de fum. Mă înverşunam să nu mai rămînă nimic... Apoi, după trei zile, am răs- colit cu cleştele şi cu degetele în cenuşă, în foile sfîr- togite, ca sinistraţii ruinelor din strada Petrăchescu II, să descopăr dacă nu se mai poate salva ceva... Aceştia suntem! Cred că e vremea să ne întoarcem. N-ai avut

noroc de-un bombardament pe ziua de azi; fiindcă-mi pare că aceasta aştepţi?... Alarmele!... Încă o ţigară, te rog...

Lalu Măldărescu a coborît din automobilul roşu, în stradă, înainte de a se îndrepta spre camera de hotel cu pereţii strepeziţi, se abătu prin dreptul năruirilor unde i-a fost casa, pentru a lăsa unele răspunsuri Leontinei, găzduită în vecini, la jupîneasa inginerului Gotcu, dispersat.

De pe zid i-a rînjit craniul de zombi, cu havana enormă în dinţi: domnu' Lalu la plimbare. Şi celălalt domnu' Lalu, zbierînd cu gura deschisă din care îm- proşcau literele ca seminţele de floarea-soarelui: „Leon- tinaaa!"... Creşteau bălării peste movilele surpate. Se întindea viţa viguroasă care căptuşise altădată un perete întreg şi acum cuprindea dărîmăturile. A zburat un stol de vrăbii. Poate îşi făcuseră cuib.

Pe Leontina n-a aflat-o. Întru consolare a întîlnit cei doi feciori ai Anei V. Simion.

Nică şi-a scos tichiuţa, salutînd după toate orîndu- ielile de bună-cuviinţă. Purta la subsuoară un pachet înfăşurat în ziar,

— Încotro şi unde, domnule Nică?... îl întrebă ami- cal Lalu, ca un întîrziat şi postum discipol al lui Mihai Cristoveanu.

— După treburi! a răspuns băieţaşul cu importanţă. La cizmar... Ducem încălţările la reparat... Aia e!... Le-a tocmit mama azi-dimineaţă, şi acu le predăm... Avem şi bon de talpă... Aia e!

Amîndoi erau desculţi. Mitiţă cu un deget de la picior legat în cîrpe, ca lalelele, pansate odinioară de Corcoduşa.

Lalu Măldărescu îşi aminti că şi el avea a trece pe la cizmar. Îl lăsau pantofii unici la

părinţi. Chiar luase cartela la dinsul, pentru a comanda altă pereche. Hotărî:

— Mergeţi cu mine!...

— Păi noi ne ducem încolo... Uite! Unde e firma aia galbenă şi-un pantof ca al lu' madam Mînzatu!... Cu toc 'nalt şi două culori... „La Pantoful elitei"!

„Pantoful elitei" se tupilase într-un gîrlici de sub- sol, cu trepte înguste... Nu promitea mare ispravă după geamul prăfuit şi mucigăitele mustre expuse ca să atragă clientela de elită. Lalu Măldărescu i-a dus spre cizmarul său vechi şi cunoscut. În drum, Nică îi făcu semn să-i admire mîna încinsă cu o cureluşă de ceas. Cureluşa avea şi ceas. Dar unul de tinichea, fără mecanism. Un ceas apocrif.

— Îţi place? voi să afle Nică.

— Mai încape vorbă? zîmbi Lalu. Numai că rămîne niţel cam în urmă.

— Îl învîrt... Mi-l dădu tanti Eliza. Da' mamei îi spusei că mi l-a dat tătuţu'... E foarte bună şi darnică, madam Mînzatu! S-o ştii dumneata!... Nu ca mama, care ne ia toată ziua la zor... Ieri mîncai şi bătaie... Aia e!

Trădarea lui Nică făcea progrese. Acum, Mînzătoaia, cea care n-a chiorît după cum o blestemau în rugăciu- nile lor de seară, devenise madam Mînzatu şi tanti Eliza. „Aci se arată grabnică nevoie de intervenţia Laviniei! recunoscu Lalu Măldărescu. Numai ea e capabilă de îndestul tact..." După o lipsă de şapte săptă- mîni, nu se îndoia că se va întoarce, el, care în primele zile nu-i credea spusele nici după cinci clipite. Şi nu se îndoia că numai dînsa e vrednică să pună rînduială în viaţa Anei V. Simion, a lui Nică şi a lui Mitiţă, a lui Vangheie Simion şi a fostului

domn om de pe stradă, ajuns cu adevărat pe stradă.

— Ce fel de pantofi ai vrea tu, Nică?... Negri sau galbeni?

— Galbeni...

— Şi tu, Mitiţă?

— Tot galbeni...

— Perfect!... Poftiţi înlăuntru infamilor, să vă ia măsură! zîmbi Lalu Măldărescu, fericit de nedumerirea ior şi mirîndu-se singur de voia lui bună cu care re- nunţa la bonul din cartelă, la drămăluitele sale socoteli, acum atît de îndreptăţite. Curaj, domnule Nică!... Nu te codi... Nu-ţi place, fiindcă nu seamănă a „Pantoful elitei”?

— Nu-s spălat pe picere. Aia e!

— Şi eu mă scăp! mărturisi individul de Mitiţă, în culmea emoţiei.

9

Ziua se vestea întunecoasă. Nori turburi pe cer. Reci şuvoiuri de vînt. Plouase undeva cu grindină.

Lalu Măldărescu se strămutase la a treia vitrină. Acum, el studia mărfurile şi preţurile, cu o pasiune care l-ar fi dezgustat pe Săndel şi ar fi răzbunat-o pe Antoaneta, pe Lavinia, pe toate femeile din lume, pen- tru tot ce-a gîndit odată despre ele un fost şi viitor soţ docil şi imbecil.

Avea de cumpărat o sumă de mărunţişuri, după o listă îndelung chibzuită, cu articole suprimate. Se arăta nevoie să mai suprime şi altele. Preţurile erau excesive pentru bugetul său.

Ceva, o gîză, îi gîdila părul după ureche. A fluturat cu mîna s-o alunge. S-a plecat să examineze mai atent o cifră dubioasă, pe

cartonul jumătate ascuns. E 4 500 sau 7 500? Gîza reveni mai stăruitor. S-a plesnit şi el mai zdravăn, de-a început să-i ţiuie urechea ca o sirenă de alarmă. Nu e un magazin unde să poată intra. Prea scump.

Cînd s-a întors să purceadă spre mai ticăloase vitrine, de mai ticăloase şi accesibile prăvălioare, l-a primit în faţă un zbucnet sonor de rîs.

Lavinia, contemplîndu-l amuzată, cu braţele încrucişate, între degete cu firul de garoafă roşie care-i gîdilase urechea. Rîdea. O dată cu ea rîdea cerul, strada, tot universul.

— Lavinia! a strigat. Domnişoară Lavinia!...

Şi s-a repezit să-i cuprindă mîna, să i-o strîngă şi să i-o sărute cu tot dorul crescut în el de două luni. Ea i-a arătat cu vîrful degetului înmănuşat obrazul,

aproape de tîmpla cu vinişoara albastră şi de colţul pleoapelor, unde o mică neghiniţă neagră îl obsedase în atîtea visări.

— Pentru astăzi, permis! a spus Lavinia, înclinîn- du-şi singură obrazul şi oferindu-l alintat buzelor.

Era îmbrăcată în jachetuţa neagră şi uzată din ziua celei dintîi întîlniri, cu aceeaşi pălărie de amazoană şi aceiaşi pantofi de la „Perugia", însă osteniţi, aceeaşi poşetă cu iniţialele ***L. M.,*** din Old Bond Street, London. Domnişoara ***L. M.***, de pe stradă. Dar rîsul, privirea vivace, toată figura fin desenată de camee, aveau altă căldură, nu rătăcirea oarbă, nălucită, în ochit de-atunci.

Biciuindu-l divin cu nagaica garoafei peste buze şi nari, a spus:

— Foarte frumos! De trei zile te caut răscolind oraşul, iar dumneata, în lipsa mea, te dedai la perversa pasiune a vitrinelor, pe care mi-ai furat-o!... Poate îţi alegeai o cravată?

— Ceva mai strict şi mai urgent necesar, domnişoară Lavinia.

— Pentru prieteni mă cheamă numai Lavinia. Spu- ne-mi Lavinia.

— Lavinia... a repetat el, cum o numise de mii de ori în gînd, Lavinia...

Dar din tumultul atîtor întrebări, mirări, îngrijorări, dorinţe, chemări, cîte l-au muncit în aceste două luni, nu găsea alt nimic de spus decît acelaşi cuvînt, e drept, intonat pe- o mai variată gamă:

— Lavinia... Lavinia...

Ea a rîs, pecetluindu-i buzele cu garoafa roşie, răsucită ca un sigil:

— Ajunge!... Nu ţi-am dat numele să mi-l uzezi... Pînă diseară nu mai rămîne nimic din el dacă o continui tot aşa... Ce înseamnă cravata aceasta imposibilă?

— Posibilă sau imposibilă, e unica...

Curios. Iarăşi nu-i mai venea să-i spună Lavinia. Chemarea izolată mergea. La sîîrşitul unei fraze se volati[li]zează.

— Unica? se miră Lavinia Să-i dăm tovarăşe, ca să aibă cine să-i ţină de urît şi deocamdată să se odihnească. Iubite domnule Lalule („Mie nu-mi spune pe nume!" se tîngui el mental), ca dovadă că te caut de trei zile şi că de trei zile aştept alarma, uite-mi promisiunea în poşetă. Pentru orice eventualitate, umblam de trei zile cu pachetul la mine... Promisiune în triplu exemplar... Scoate, aruncă imposibilitatea aia de la gît.

— Aci, în stradă?

— Aci, în stradă. Nu există nici o ordonanţă care să interzică substituirile de cravate în stradă.

Lavinia a rezemat poşeta deschisă de bara vitrinei: din plicul de hîrtie cerată, cu inscripţia unui magazin de la Geneva, a desfăşurat trei cravate, le-a confruntat cu desenul şi culoarea unicului costum al lui Lalu, a ales una şi a prins să i-o înnoade la gît. Un ofiţer neamţ s-a întors din drum să privească scena cu oarecare dezaprobare. Ea i-a scos limba, strîmbîndu-se la dînsul, iar ofiţerul a luat-o puşcă la picior, ca să iasă din raza periculoasă.

— Aşa mai merge!... constată Lavinia cu satisfacţie, tipărindu-i reverurile hainei cu palmele înmănuşate. Acum putem vorbi... La ce hotel domiciliezi, de nu ţi-am dat de urmă în, trei zile?... Stupidă, n-aveam capul să întreb la plecare... N-am ştiut unde să-ţi comu-nic mai tîrziu nimic. Iar cînd am sosit, zadarnic am telefonat la diferite hoteluri... Necunoscut, necunoscut... Ce hotel e? Sau sub ce nume clandestin te ascunzi?

El i-a spus numele hotelului, lămurind voios, fără stinghereală şi melancolice suspine de sinistrat:

— Nu e un „Palace”... Hotel de rangul doi, mai mult trei... Ca pentru mijloacele mele de sinistrat total.

— Aşa de grav stai?

— Aşa de grav...

Lavinia l-a privit printre genele lungi, cu încordarea do mioapă, evaluîndu-i cămaşa de celofibră, pardesiul de ploaie muşămălos de pe braţ, alte detalii. Rosti:

— Poate e mai bine. Cu atît mai bine!

— E ceea ce am crezut şi cred... Lavinia.

— Şi te resemnezi să stai la hotel cînd „Mica publicitate” e plină de ofertele camerelor mobilate după exodul bucureştenilor? Nu prea pari un sinistrat cu iniţiativă!

— Te-am aşteptat, Lavinia... Din zi în zi...

Ea retractă admonestarea injustă:

— Iartă-mă!.. Ai dreptate... Din zi în zi. Plecasem pe-o săptămînă cel mult... Am lipsit două luni... Ce ţi-ai închipuit?

— Nu mi-am închipuit nimic. N-aveam pe ce să-mi întemeiez un început de închipuire. Am aşteptat. Eram sigur că vii...

— Nu te-ai temut nici de-un accident de avion?

— Nu ştiam că pleci cu avionul, Lavinia. Nici n-ai spus, nici n-ai lăsat s-o bănuiesc.

— Adevărat... Încă o dată ai dreptate. Şi încă o dată, pardon.

— A avut avionul vreun accident? se îngrijoră el, deşi nimic din înfăţişarea Laviniei nu îndreptăţea prepusul că ar fi trecut prin peripeţiile unui accident de avion.

— De avion, nu! Însă alte accidente destule. Destul de dezagreabile şi surprinzătoare pentru mine. Neaşteptate... Să lăsăm!... O parte am să ţi le spun. Am să-ţi explic. Altele am să le las pentru cînd va veni vremea lor... Unde să mergem ca să putem sta de vorbă, acum, cînd la adăpostul nostru e ***relâche?*** „Capşa" a dispărut... La „Athénée-Palace", chiar dacă holul şi barul s-au deschis, nu pot şi nu vreau să merg... Ai vreo idee?

— „Nestor"...

— Remorcă de tramvai Prea mare îmbulzeală. Ascultă trei mese din jurul tău şi asculţi trei mese din jurul tău!... Se înseninează!... Undeva, la aer, n-ar fi mai potrivit?

Lalu Măldărescu ştia un loc mai potrivit, undeva, la aer:

— Spre lacuri, Lavinia... În parc... Cunosc eu o bancă... Numai că e cam departe...

— Admirabil!... Am nevoie de mişcare după cît am fost obligată să nu mă mişc. Supusă la regim de strictă imobilizare, între patru pereţi.

„Tot a suferit un accident!... gîndi Lalu Măldărescu. Cine ştie ce cameră de sanatoriu!... Pat, imobilizare în gips... Bine că au sfîrşit toate, fără nici o urmă! Are să mi le povestească... Acum suntem adevăraţi prieteni, fără nici un ascunziş; fără rezerve... Pentru prieteni, mă cheamă numai Lavinia. Spune-mi Lavinia!”

Alături de el, Lavinia păşea elastic, avîntat. Îşi pusese garoafa cu firul cozii de-a lungul poşetei, înlăuntru, sub clapa încuietorii. Afară rămăsese numai sigiliul de petale roşii, stufoase, proaspete, încarnate. Orice i se va fi întîmplat, nu picioarele, nu gleznele au fost imobilizate în gips, după mersul decis şi sprinten, neşovăielnic.

— Ce urît a devenit Bucureştiul nostru!... rosti Lavinia Madu. Obloane, geamuri cu tăblii de placaj sau goale ca orbitele de craniu!... Şi bălăriile acestea care au început să crească peste ruini! Dar toate au să sfîr- şească într-o lună... Poate mai puţin chiar... Povesteş- te-mi, ce-ai făcut toată vremea?

— Ţi-am spus, Lavinia... Am aşteptat să te întorci.

— Şi dacă nu mă mai întorceam?

— Nu pot să admit...

— A fost totuşi foarte, foarte aproape să se întîm- ple şi aceasta!... a mărturisit ea, îngîndurată o clipă, privind în gol, cu profilul sever de metalică efigie, nu de dulce camee.

Apoi s-a scuturat, zîmbind iarăşi senin;

— Te invit să cumperi de la chioşc un ziar cu „Mica publicitate”. Să punem în aplicare

calculul probabilităţilor şi să descoperim oarecare garsoniere mobilate, mai prezintabile şi centrale, pentru un oarecare sinistrat incapabil de energia s-o facă singur... Vom introduce ordine, domnule ex-conf. universitar, ex-zombi, ex-eţe- tera!.. Uite cum s-a luminat cerul!... O splendoare de cer, cum ar spune stimata doamnă, a splendorilor, din adăpostul nostru... Pe acolo ce mai e nou şi vechi?

10

Pe banca din faţa lacului, Lavinia Madu a pus geanta cu garoafa roşie înfiptă sub clapă alături de ea, acolo unde lepădase o inutilă crenguţă de iasomie studenta medicinistă nu prea frumoasă şi cam cîrnuţă, într-un vînăt amurg cu zburliri reci de vînt dinspre ape.

Se scuturase şi iasomia. Înfloriseră însă alţi arbuşti cu mai involte buchete şi mai capitos parfum: flori din miez pîrguit de vară.

— Dar e încîntător aci!... a decretat Lavinia, ad- mirînd peisagiul divizat în parcele de privirea sa mioapă. Frumos, linişte, singurătate...

Lalu Măldărescu mărturisi elegiac:

— Aci veneam tot timpul cît ai lipsit... După ce trecea ora alarmelor... Veneam aşteptînd să mai treacă încă o zi şi sperînd mereu că mîine o să te întorci, mîine, mereu mîine...

— Aşa de grav? a zîmbit ea, întorcînd profilul de camee spre dînsul.

— Aşa de grav...

— Nu e bine pentru amîndoi! îl avertiză, ridicînd degetul a ameninţare, poate nu chiar

atît de convinsă cum ar fi vrut. Ştii ce ţi-am spus? Ce te-am rugat?... Prietenie. Pri-e-te-ni-e!...

— Prietenie... a consimţit el, încă şi mai puţin convins. Nu e omenesc să-ţi aştepţi o prietenă cu nerăb- dare şi grijă cînd a plecat pentru cîteva zile şi lip- seşte două luni?... Şi cînd nu ştii unde a plecat?... Nici pentru ce?...

Lavinia l-a privit printre genele lungi, dese, încovoiate, cu un braţ rezemat de spătarul băncii. Nu mai avea figura de zombi. Înviase cu adevărat; deşi că- maşa era de celofibră, distonînd cu prea eleganta cravată de la Geneva; deşi costumul începea să poarte evidente stigmate de oboseală, ca jachetuţa de pe ea. Iar surîsu-i nu mai era pe rînd cînd mort şi vag, absent, cînd crispat într-un jalnic reflex de defensivă, ironic, sardonic, caustic. Se umanizase.

Încheind acest examen îmbucurător, Lavinia Madu a spus:

— Cîteva explicaţii îţi datoresc. Mi le datoresc mie, pentru prietenia noastră... Dar nu întregi... Atît cît se poate, deocamdată... Te rog să nu întrebi, nici să-ţi pui întrebări... Va veni vremea cînd ai să ştii tot... Există şi o pudoare morală... Ar fi cum m-aş dezbrăca goală aci... N-am făcut-o în faţa nimănui... Nici a cameristei

din viaţa mea de pînă mai deunăzi. Nici a guvernantei, cînd eram fetiţă... Mă înţelegi?

— Îmi dau toate silinţele, Lavinia...

— Fără silinţi... De la sine. Ştii că dumitale...

— ***Dumitale?*** s-a tînguit Lalu Măldărescu. Spune-mi măcar ***ţie***...

Ea a zîmbit, ciugulindu-i de pe haină între degete o seminţă plutitoare de arbust şi suflînd asupra pufului, să-şi ia zborul spre-un teren mai fertil:

— Ce copil eşti! Bine... ***Ţie***... Ştii că ţie ţi-am minţit într-un total de douăsprezece, cincisprezece ore cît am fost împreună, mai mult decît am minţit eu tuturor din jurul meu toată viaţa?...

Lalu Măldărescu se jelui iarăşi, cu o disperare comică:

— Vezi?... Şi mai numeşti prietenie aceasta!

— Mai întîi, atunci nu eram încă prieteni. Domnul ***L. M.*** de pe stradă, domnişoara ***L. M.*** de pe stradă... Şi mai apoi, era un fel de-a minţi... Nu minciuni patente. Ţi-am tăcut unele lucruri... Am lăsat să le dezlege imaginaţia ta, uite, spun ta!... Imaginaţia ta şi calculul probabilităţilor. Se pare că rezultatul n-a fost din cele mai fericite...

— Deloc! a rîs el, robust şi sincer învesşlit, nu ironic, sarcastic, caustic, la amintirea tuturor absurdelor închipuiri. Un rezultat catastrofal! Am să ţi le povestesc şi eu odată, Lavinia... Ca să rîdem împreună de ele...

Lavinia Madu a rîs şi ea, însă cu melancolie:

— Aceasta mi se întîmplă mie, care aveam reputaţia în lumea mea, în fosta mea lume, că sunt de-o sinceritate brutală, scandaloasă!... Exercitam o adevărată teroare spunînd oamenilor în faţă ceea ce nu

îndrăznea nimeni să rostească... Acum am început să mint... Am fost con- strînsă să mint, tăcînd. Căci minţi şi tăcînd. Nespunînd ceea ce ai de spus sau spunînd numai pe jumătate, de teamă că n-ai să fii înţeleasă...

— Lavinia! exclamă el, îndrăznind să-i prindă mîna. Simt că am să înţeleg totul!... Cu mine nu trebuie să fii cum ai fost cu necunoscuţii aceştia, din lumea aceea pentru mine necunoscută...

Ea şi-a sustras mîna cu o viclenie femeiască, neobservată, naturală, felină, aflîndu-şi altceva de lucru. A scos poşeta şi a desfăcut un pachet de ţigări "Camel" ... I l-a întins, a aprins şi dînsa, apoi, sprijinindu-şi bărbia în palmele înguste şi coatele sprijinindu-le pe genunchi, vorbi:

— Lumea aceea necunoscută!... E lumea în care am crescut... Care a fost a mea de la vîrsta de patru ani, cînd mama şi-a ales un alt tovarăş de viaţă, în locul tatei, mort cînd nu împlinisem doi ani. O lume a cărei patrie e Europa întreagă... Papa-Alain!... Un diplomat mai tînăr decît fostul ambasador, prietenul şi confesorul de la Saint-Moritz, dar din aceeaşi familie... Nu una din ilustrele personalităţi europene cu fotografia lăfăindu-se în pagina întîi a ziarelor şi cu numele pe buzele tuturor; cu declaraţii, discursuri, senzaţionale ***interview***-uri... Mai puţin cunoscut mulţimilor, dintr-o discreţie premeditată!... O forţă din umbră... Trimis de ţara sa unde se ivea o criză mai gravă, unde se anunţau evenimente mai complicate... Aşa am colindat Europa de la un capăt la altul... Se schimbau capitalele, ţările, limba indigenilor, moravurile... Lumea noastră era însă pretutindeni aceeaşi... Se întîlneau, doar la alte hoteluri şi alte amba- sade, legaţii, ministere, pe alte ***yacht***-uri, aceiaşi oa-

meni. Diplomaţi, potentaţi politici, patronii industriei grele de război, şefi de trusturi şi directori de bănci internaţionale... După ce-şi executau misiunea lor şi discutau în cabinetele lor, pîndindu-se reciproc să-şi smulgă o intenţie ascunsă, o rezervă, un plan machiavelic, apăreau la aceleaşi dineuri şi ceaiuri, banchete, recepţii, partide de bridge... Făceau şi acestea parte din misiunea lor, din aparatul carierei... Soţiile, fiicele, nurorile se cunoşteau sau legau cunoştinţi recente... Era vorba la Londra despre cutare menaj de la Tokio, la Berlin despre căsătoria cutărui ataşat de la Paris, despre toalete, romanul care-a obţinut premiul „Goncourt" în acel an, premiere, concerte, plaje, sporturi de iarnă... O mie de oameni care se regăseau pretutindeni... Mama aparţinuse acestei lumi.. Nu ştiu, n-am aflat niciodată cum fata de douăzeci de ani abandonase totul şi s-a îndrăgostit de tata, Wladimir Madu, om de aproape cincizeci de ani, cu alte idei, alt temperament, altă ţintă a vieţii... S-a îndrăgostit, s-a măritat, din punctul de vedere al lumii sale s-a declasat... Wladimir Madu, revoluţionar, agita-tor, doctrinar silit să se expatrieze de aci în timpul războiului trecut... După ce tata a murit şi după ce sunt sigură că l-a plîns neconsolată, împrejurările, hazardul, o conspiraţie de coincidenţe au făcut ca lumea ei s-o cheme îndărăt... S-a întors la ea. A recuperat-o. În această lume am crescut şi am trăit, considerînd-o şi a mea... Era a mea, deşi ceva îmi lipsea... Exista în mine ceva străin de dînsa, rebel, ca o nostalgie atavică de care nu-mi dădeam seama... Se exterioriza numai în accese de rezistenţă, care o dezolau pe mama şi pe bietul Papa-Alain... Această francheţă

brutală!... Sincerităţi deplasate... Furii şi toane de animal al junglelor, dresat, dar nu domesticit... Observi ce execrabil dualism există în mine? Ce imposibilă sunt?...

— Fermecător dualism!... a protestate extatic Lalu Măldărescu.

Lavinia a zîmbit privind îngîndurată la luciul lacului, fără clintire de undă.

— Fermecător!... Adevărat, unora li s-a părut... Eram o apariţie foarte originală... într-o lume scrobită, un animal de junglă... Şase cereri în căsătorie, nici mai mult nici mai puţin! a pufnit ea.

El s-a posomorît. Toată lumina cerului, atît de senin acum, se năruia ca o precară căsulie din strada Petră- chescu II. Ce însemna el, fostul zombi, omul fără nici o profesie şi acum fără un domiciliu, pe lîngă priveligiaţii acelei lumi cu patria Europa întreagă? Lavinia şi-a în- tors ochii de la oglinda lacului, i-a aruncat un nor şăgalnic de fum în nas şi-a pufnit a doua oară în clinche- tire de rîs:

— Acum eşti din nou cel mai nesuferit zombi!... Mi se pare că nu e prudent să mai urmez... Vezi unde duc sinceritătile totale, absolute?...

— Nu, Lavinia... Urmează, te rog... Ceasul acesta n-are să mai revină poate niciodată...

— Acesta nu! De ce n-ar fi însă altele?... Urmez, căci povestea nu e lungă... Exista ceva în mine, străin de lumea pe care o ştiam a mea... Dar nu bănuiam de unde pornesc toate... Despre tata nu mi-a vorbit nimeni... N-aveam nici doi ani cînd a murit. Ce ştie, ce simte un copil?... O singură dată, într-o carte a mamei din biblioteca ei de pension, celebra ***Uncle Tom's cabin*** de Harriet Beecher Stowe, am găsit un pasagiu subliniat, care mi s-a părut obscur şi mă

intriga... Aveam treisprezece ani. Nu ţin minte exact pasagiul... Nu face parte din clasicii pe care-i memorizam; în care sunt forte şi acum. Ceva cam aşa: „A venit vremea maselor... Iar cei care vor conduce vor reprezinta aceste mase aşa cum au fost pregătite, în mizeria în care au fost ţinute... Nu e vina lor dacă altfel nu pot fi... Conducătorii de ieri şi-au modelat singuri stăpînii de mîine...” În fine, sensul cam acesta... Am întrebat pe mama. A strîns din umeri... „Curiozităţi de-ale lui Wladimir, tatăl tău!... Aşa a fost el toată viaţa... A găsit cartea, a citit-o cu dicţionarul, fiindcă la cincizeci de ani se apucase să înveţe englezeşte... Atît i s-a părut interesant din tot conţinutul!...” Era în rochie de bal, decoltată, se pregătea pentru o recepţie... Amintirea tatei rămăsese foarte departe... Nu-i aduc nici o vină... Mama a fost o femeie admirabilă, delicioasă, tandră, subtilă... Ce vrei, însă? O recucerise lumea ei... Pasagiul a lăsat o singură urmă în mine. Sentimentul că tata îmi devenise încă şi mai străin decît îmi fusese pînă atunci. Ce însemnau acele sublinieri apăsate, ca o răutăcioasă triumfare? Ca un avertisment?... Pe urmă numai, după mulţi ani, după moartea mamei, cu trupul ei atît de gingaş şi de graţios încă zdrobit sub ruinele apartamentului nostru la Londra, rîndurile şi sublinierile mi-au revenit în minte...

Lavinia Madu s-a ridicat de pe bancă, a făcut cîţiva paşi, a rupt o crenguţă de arbust, a muşcat copilăreşte în dinţi o frunză acidulată, apoi s-a întors, privind în gol peste oglinda lacului şi urmînd:

— Rămăsesem fără nici o rădăcină vie, reală, în lumea care-mi părea că e a mea dintotdeauna şi pentru totdeauna... Papa-Alain m-a considerat copila sa... Continua să

mă considere ca atare şi după dispariţia mamei. Mai continuă şi acum... Dar eu mă descoperisem suspendată într-un vid intolerabil... Ce făceau toţi? Ce făceam noi? Războiul se întinsese asupra întregei Europe, cu mizerii de care noi eram apăraţi, dar o cunoşteam de aproape acum, direct, fiindcă misiunile lui Papa-Alain îl purtau de la Londra la Berlin, de la Berlin la Milano, de la Milano la Paris pentru a trata în calitate de reprezentant al uneia din puţinele ţări neutrale ocrotirea supuşilor din ţările beligerante... Ajutoare, anchete în cîm- puri de prizonieri, lagăre... La început, în Anglia, înainte de moartea mamei, îmbrăcasem haina surorilor de caritate... Îmi părea că tot sunt de-o utilitate în spitale, infirmerii, lazarete. A survenit oroarea de atunci... Panica fizică, animalică, teroarea cu neputinţă să mi-o mai înfrîng... M-ai văzut!... Ce poate face o asemenea femeie într-un post de ajutor, într-un spital?... Nu mai pot suporta nici văzul unei şuviţe de sînge... Încît am rămas inutilitatea perfectă... Şi lumea mea, tot ce făceau cei din jurul meu mi s-au precizat din ce în ce mai îndepărtate de mine... Mai străine... O pojghiţă subţire... Fără aderenţă la nişte realităţi înfricoşătoare, mizerii, sufe-rinţe, foamete, disperări... Cîteva sute de milioane de o parte; două-trei mii de alta... Cei din lumea mea continuau să se întîlnească, să trateze, să-şi îndeplinească misiunile, apoi, la ceaiuri ceva mai discrete, la recepţii ceva cu mai puţin fast şi cu bufetul mai pe sponci, reluau aceleaşi conversaţii pasionante despre un menaj de la Oslo şi logodna cutărei fiice de ambasador de la Berlin, toalete, regimul prescris de medic cutărei soţii de ministru

plenipotenţiar de la Lisabona... Atunci s-a întîmplat ceva...

Lavinia Madu a părăsit iarăşi banca, s-a întors, a mototolit mănuşile, le-a întins presîndu-le pe genunchi, le-a aşezat de-a curmezişul pe poşetă, a zîmbit cu o mîh- nită mirare de sine:

— Nu mă recunosc!... Te plîngeai că-ţi tăinuiesc prea multe despre mine... Acum ai să te plîngi că-ţi destăinui prea multe... Dar cum ai să înţelegi altfel?... Mai suporţi?...

— Stăm aci pînă se face noapte, Lavinia... Atîtea mi-am închipuit şi atîtea m-am întrebat pe banca aceasta!...

— Răspunsurile le ai acum... în parte...

— De ce în parte?

— Nemulţumitorului i se ia darul!... Nu uita!... Termin acuşi, pentru ziua de azi... Da! Atunci, s-a întîmplat ceva... Acolo, sus, la 3 000 metri altitudine, la Saint-Moritz, cînd m-am confesat domnului bătrîn, prieten cu mama şi prieten cu Papa-Alain... S-a clarificat în mine ceea ce era turbure, indecis... O explicaţie extrem de simplă... Mă chema glasul tatei! Trăia şi se cerea trăit ceva din sîngele, din viaţa lui Wladimir Madu... Îşi cerea un drept... Mă recupera, cum pe mama o recupe-rase lumea ei... Nu sunt romanţioasă... Nu mi-am făcut deci planuri fantaste... În primul rînd am hotărît să încerc a intra într-o viaţă normală... Viaţa tuturor. Viaţa celor care-şi cîştigă viaţa... Toate împotrivirile lui Papa- Alain, ale prietenului aproape septuagenar, de-acolo de sus, de la Saint-Moritz, nu m-au oprit să-mi duc hotă- rîrea la capăt... M-am întors aci, unde n-am călcat decît în vacanţele de şcolăriţă la rudele mamei sau cu Papa- Alain în misiunile sale. M-am întors aci, să încep prin a pune ordine în viaţa-mea... Să-mi

cîştig existenţa... Nu e aceasta prima condiţie? Ce poate înţelege o parazită, o profitoare a unei situaţii priveligiate, despre viaţa cea adevărată?... Toată învăţătura de la pensioane, cu toţi clasicii în care sunt imbatabilă nu valorau însă nimic pentru o meserie... Au fost cursuri fără diplome valabile, fără titluri academice care să dea vreun drept... Şcoala lumei mele, unde cariera unei fete era pregătită în vederea unicului final: un mariaj în aceeaşi lume. Deci cariera de dăscăliţă, care m-ar fi ispitit şi simplifica multe, totul, exclusă! Nu m-am descurajat... M-am în-scris să urmez cursuri de stenodactilografie... Cunosc patru limbi, cu cea maternă cinci... Secretara ideală!... De acolo veneam cînd ne-am lovit în stradă şi ne-am cunoscut, de la asemenea cursuri, în hăinuţa aceasta... Căci n-aveam să mă duc cu toalete de la Lauvin şi cu inel de-al mamei, de două milioane, pe deget!... Poate că ar fi trebuit să încep prin a mă lepăda de ele... Ce pot însă? Trăieşte şi mama în mine... Luptă încă două lumi în mine. Vitrinele şi tot ce ştii. Nu sunt o eroină. Sunt numai o femeie. O biată femeie singură, care-şi caută sufletul şi raţiunea de existenţă...

Lalu Măldărescu se simţi dureros rănit, scoţînd din gură ţigara cătrănită din care sugea fără succes.

— Singură? Dar eu unde sunt? Ce sunt?

— Eşti prietenul meu, care fumezi o ţigară infectă, fiindcă ai o prietena care te neglijează, absorbită de povestea ei! Aruncă ticăloşia aia şi înnoieşte-ţi o pro-vizie de la mine. Dă-mi portţigaretul, să ţi-l asortez eu... Acum mă cunoaşte... Aşa! Urmez şi ajung la final! Au venit bombardamentele! Toate au rămas în suspensie... Cursuri, lecţii, eţetera... Dispersări... Din nou am devenit

fantoma adăposturilor... Papa-Alain, care n-a luat în serios hotărîrea mea şi a socotit-o un capriciu de care am să mă vindec repede, îngrijorat, a început cu telefoanele, radiogramele, apelurile telefonice, ştiind ce înseamnă pentru mine teroarea unui bombardament... Apoi, o radiogramă anunţînd că e grav bolnav. Che- mîndu-mă de urgenţă... Putea fi adevărat, putea fi o invenţie... Îl ştiam singur... Nu-mi era permis să nu răspund ia apel, după tot ce-a făcut şi tot ce înseamnă el pentru mine... Am plecat... Legaţia mi-a înlesnit toate cele necesare... Forme... Loc reţinut la avion... Radiograma nu minţise. L-am găsit în pat, într-o criză seri-oasă, care ar fi putut să-i fie fatală, dar care din fericire a trecut... Am plecat îndărăt după o săptămînă... Pe urmă, la Berlin, s-a întîmplat ceva... Am fost reţi... Am fost silită să rămîn acolo pînă acum trei zile, cînd am sosit să-l caut pe prietenul meu Lalu Măldărescu în tot Bucureştiul, în vreme ce el căzuse în pasiunea vitrinelor... N-ai adormit încă după un basm atît de lung?...

Lalu Măldărescu nu adormise. Nu părea însă deplin mulţumit de un basm care păstra încă destule capitole enigmatice. Ce s-a întîmplat acolo, sus, la St.-Moritz, la 3 000 metri altitudine, atît de decisiv pentru Lavinia? Ce s-a întîmplat la Berlin, ca să fie reţi... ca să fie silită a rămîne şase săptămîni? Să întrebe, nu-i era îngăduit. Să-şi închipuie, nu-l ajuta imaginaţia. Ea a ghicit. A încercat să-i-abată gîndul şi întrebările spre altceva.

Rosti:

— Într-o lună vor sfîrşi multe. Sunt în curs trata- tive serioase pentru armistiţiu... Le ştiu sub pecetea

tainei de la Papa-Alain, care nu glumeşte cu asemenea chestiuni... Sunt sigură că a jucat şi mai joacă şi el un rol... Acum să trec la promisiunea pe care se pare că ai uitat-o... Cînd vin să-mi iau pisoiul de Angora?

— Îl aduc eu...

— Începi din nou?... Acum am încă mai multe şi mai serioase motive să nu-mi denunţ domiciliul... Nu te văd şi nu vreau să te văd antrenat în aventurile mele dezagreabile...

— Iar aceasta o numeşti prietenie? reveni Lalu Măldărescu la jelaniile sale.

Lavinia s-a prefăcut că nu aude. Ori a crezut că tînguirea nu merită un răspuns. Îşi trăgea mănuşile pe degete, privind la o singuratecă trecătoare în rochie şi pantofi de creton, care se îndreptase spre banca lor şi s-a întors cînd a zărit că e ocupată.

— Putem pleca... Mi se pare că am uzurpat un loc la care mai au şi alţii drepturi...

Studenta medicinistă se depărtase însă, cu tratatul de anatomie subsuoară şi cu ochii înfipţi în nisipul potecii:

— Am să-ţi pot spune mai multe şi am să ştiu şi eu mai multe, dragă prietene, peste cîteva zile, rosti Lavi-nia, ridicîndu-se în picioare, gata de plecare, cu poşeta în mînă. Vom merge împreună la cunoscutul dumitale, Mihai Cristoveanu, să-l cunosc şi să mă cunoască.

Lui Lalu Măldărescu i s-a golit inima de tot sîngele fierbinte din acea zi. Îngînă cu glasul atît de scăzut, încît Lavinia nici nu l-a auzit lămurit:

— La Mihai Cristoveanu nu mai putem merge...

— Ce spui? Nu înţeleg...

— Nu mai putem merge la Mihai Cristoveanu... Mort... S-a dus într-o lume fără lagăre şi bombardamente...

— Ah!

Lavinia Madu a scăpat pe nisip geanta cu floarea roşie înfiptă, cum îi lunecase lui Lalu Măldărescu într-o seară o lădiţă de lemn cu instrumente de dulgher.

11

Zăpuşeala sfîrşitului de iulie se încinsese în adăposturi. Nimic n-o mai scotea din zidurile şi planşeu- rile încropite; nici ventilatoarele, nici trecătoarele ro- pote de ploaie, nici uşile deschise în puterea nopţii, cînd nu sunau alarme şi sălile rămîneau goale.

Se improvizase un prosper comerţ, adaptat vremii. De îndată ce începeau sirenele, se iveau vînzătorii de limonadă, de îngheţată, de rahat cu respectivele căni de apă, în care pluteau bulgăraşi de gheaţă dubioasă.

La o asemenea instalaţie de brăgăgerie ambulantă, sub scara adăpostului SOBOLIA, cei doi fraţi, Nică şi Mitiţă V. Simion, negociau două cuburi de rahat, tot pipăindu-le şi tot numărîndu-şi banii asudaţi în palmă. După ce-au căzut de acord asupra tranzacţiei, s-au retras la o parte, să-şi savureze pe îndelete cofeturile cleioase cu miros de sacîz. Mestecau şi îşi admirau încălţările galbene, care ar fi demoralizat cu totul patronul firmei „La Pantoful elitei”.

Nică a observat oarecare picături de apă şi urme de praf. Se plecă să le suprime cu zel, punînd în funcţiune o cîrpă de catifea, pe care o purta în buzunar. Aşezase alături, pe ciment, un model de avion trimotor, con-strucţie proprie, din lemn cioplit cu briceagul. Un model foarte reuşit deşi fără mecanism, ca ornicul apocrif de la mînă.

Coborînd scările, Lalu Măldărescu s-a oprit să-i contemple şi el.

— Dar e admirabil, domnule Nică! a exclamat. Eşti un geniu mecanic în germene. Un viitor Edison, ca Gică un viitor Lionardo

da Vinci!... Pentru care lucru, ca încurajare, am să te tratez şi eu cu o dublă porţie de rahat...

Lavinia îl prinse de braţ:

— Ba nicidecum!... Te poftesc... Pe acest domn nici nu pot să-l văd în ochi. Să-l trateze Mînzătoaia lui... Trădătorul şi ingratul!

— Nu m-am mai dus pe la Mînzătoaia, domnişoară Lavinia! protestă Nică, înghiţind cu noduri ultima bu- căţică de rahat. Zău! De cînd mi-ai; hotărît dumneata, n-am mai călcat pe acolo... Aia e! Jur! Să spună şi Mitiţă.

— Jur şi eu! depuse în favoarea lui mezinul.

Clătinînd din cap, Lavinia s-a prefăcut a nu-i crede.

— Sunteţi nişte mincinoşi şi nişte mizerabili! Vă cumpără oricine cu o tinichea de ceas...

— Domnişoară Lavinia! strigă Nică într-un accent sublim de revoltă. Mă cumpără Mînzătoaia cu o tini-chea? Uite ce fac eu cu tinicheaua mamei ei de Mîn- zătoaie!

Spunînd, îşi desfăcu de la mînă cureluşa de muşama, care se cojise de mult, izbi ceasul apocrif pe ciment şi îl călcă apăsat cu talpa şi călcîiul pantofilor galbeni, cum mai procedase aşa, din alte pricini şi fără martori, un oarecare domn de pe stradă cu anume ţigări „Camel”. Cînd a isprăvit opera de distracţie, asupra cadavrului mutilat, în chip de veşnică pomenire, aruncă printre dinţi un stupit cam cleios încă de sacîzul rahatului şi-o scîrbită apostrofare:

— Aia e! Ceasul ei de Mînzătoaie!...

Lavinia i-a netezit scăfîrlia tunsă chilug, i-a dat unele poveţe de ordin educativ şi lingvistic, a deschis apoi poşeta, încredinţîndu-i două bonuri:

— Ceas n-ai să vezi de la mine, Nică... Mai ai vreme pînă ce ţi-o fi viaţa măsurată cu ceasurile... Acum mul- ţumeşte-te cu altceva... Dai bonurile Anei... Două rînduri de hăinuţe pentru amîndoi... Vezi că scrie pe ele achitat... Mergeţi, alegeţi, încercaţi, n-aveţi nimic de plătit; data viitoare să vă prezintaţi în costum de mare ţinută. Aia e, domnule Nică!... Nu mai săruta mîna! Iar pe-a ta spal-o, n-o şterge de fundul pantalonilor!...

De la întoarcerea din misterioasa-i călătorie, Lavinia Madu a pus astfel ordine în multe vieţi. Începînd cu a prietenului său, incapabil de hotărîri repezi şi ferme. Acum, Lalu Măldărescu locuia într-o garsonieră pe- a- proape de adăpostul SOBOLIA. Curăţel mobilată, fără zugrăveală strepezită, fără fotografia milenarului suprem şi lozincile pe- o mie de ani ca unic ornament în perete.

Alegerea a fost a lui, din alte vreo şapte sau opt adrese, triate împreună în „Mica publicitate”, după calculul probabilităţilor. Înfăţişarea definitivii i-a modifi- cat-o însă Lavinia. Îşi instalase cum e azi puţinele şi sărăcăcioasele sale buclucuri de sinistrat total. A doua zi, Lavinia l-a invitat:

— Mîine să-ţi aduci pisoiul de Angora în noul domiciliu. Te-aştept la „Nestor”, să-mi predai cheia... Trei ore, te poftesc să mi te plimbi la lacuri şi să-mi inspectezi ce arbuşti leneşi s-au mai trezit abia acum să înflorească cu iniţialele tale...

— Noastre, Lavinia...

— Noastre, fie! Iar după trei ore, ne întîlnim tot la „Nestor” să-ţi restitui cheia...

Seara, n-a mai recunoscut garsoniera. Aceleaşi mobile, într-altfel distribuite, îi metamorfozau înfăţişarea cu totul. Nu lipseau şi oarecare flori, într-un zvelt vas,

care nu existase. Şi oarecare perne orientale. Şi oarecare tablouri; o mică statuetă de marmură albă, cu profilul vag asemuitor Laviniei. Lipsea numai Telemac, care schimbase de stăpîn şi de fire.

— Acest Telemac ar avea drept să-ţi intenteze un proces de calomnie!... declară Lavinia, aşezîndu-se pe-o bancă liberă din adăpostul SOBOLIA. Mi l-ai zugrăvit ca pe-un individ posac, trîndav, adormit, necomunicativ... Un fel de zombi. E cel mai tandru, mai expansiv şi mai alintăcios pisoi de Angora pe care l-am văzut eu vreodată!... Şi de ce spuneai că nu miaună? Că nu toarce? Că e surdomut?... Cînd ai să-l revezi, n-ai să-l mai recunoşti...

— Cînd? suspină Lalu, obsedat de nerăbdarea să pătrundă odată şi odată în tainicul giniceu al prietenei sale, apărat mai vajnic decît un sanctuar al vestalelor. Cînd, Lavinia?

— Răbdare... Am să bat în peretele adăpostului nostru o placardă suplimentară, pe lîngă atîtea altele: ***„A nu se pune întrebări interzise, sub pedeapsa celor mai severe sancţiuni!”.***

Amîndoi au tăcut, fiindcă începuse a hurui asurzi-torul ventilator. O dată cu zgomotul, creştea însă şi zăpuşeala. Părea aparatul unei băi cu aburi sub presiune, nu o instalaţie pentru a primeni şi răcori aerul. Noroc că îmbulzeala se rărise în ultimul timp, de cînd atacurile stăruiau asupra regiunilor petrolifere. Au rămas credincioşi îndeosebi sobolii care-au inaugurat adăpostul la cel dintîi bombardament. Îşi aveau acum locurile lor. Nu era nevoie să scrie pe ele: ***Rezervat.*** Şi-le respectau unul altuia, prin consimţămînt tacit. Se uitau urît cînd un străin, surprins de alarmă pe stradă,

ocupa capătul de bancă destinat domnului bătrîn cu ochelari, de sub becul lecturilor. Străinul surîdea în dreapta şi-n stînga, satisfăcut că nu e silit să stea două ore în picioare. Se mira de privirile ostile care-i întîmpinau surîsul senin şi amical. Se mira încă şi mai nedumerit de bătrînul care sosise mai tîrziu cu un cărţoi subţioară şi dădea mereu ocol capătului acestuia de bancă, în vreme ce în sala de dincolo se afla goală o jumătate întreagă. Sub apăsarea atîtor ochi aţintiţi neprietenos asupra lui, îşi pierdea surîsul candid, începea să-şi amintească lucruri neplăcute, griji, necazuri, se posomora, se ridica şi pleca în cealaltă sală, iar toţi răsuflau uşuraţi; domnul bătrîn îşi lua în primire locul rezervat, deschidea cartea şi se adîncea în lectura războaielor lui Napoleon. Acum nu era cazul. Nu apăruse nici un uzurpator. Căldura sfîrşitului de iulie întrecea însă tot ce-au îndurat pînă în acea zi.

Într-o sincopă a ventilatorului, Mitiţă a dat glas:

— Mamă! Ce bine-ar fi să ningă acum!... Să ieşim afară şi să găsim iarnă...

Huruiala şi-a reluat firul, vînturînd aceeaşi încro- peală ca dogoarea cazanelor de smoală în clocot; dar absurd, în amintirea fiecăruia, au răsărit imagini, episoade, ceasuri trăite cîndva în decorul iernilor cu albe zăpezi, cu fulguiri legănate, cu sonore glasuri, chemări, clinchete de zurgălăi, în mata imensitate de nea.

„Era în ajun de Crăciun! şi-a amintit domnul bătrîn şi prezbit, ridicind ochii de pe fila tomului compact şi părăsindu-l pe Napoleon în soarele orbitor de la Auster- litz. Ningea cu fulgi mari şi moi cînd am primit-o

la gară pe Nunuţa. Purta uniforma de şcoală, cu bereta albastră peste coadele împletite reglementar, cu gulerul alb şi scrobit, rotund la gît. Puţin cam palidă... Ce ani- mată însă! Ce nerăbdătoare să afle tot! «Tati, ai venit cu sania? Tati, ce fac păpuşele mele? Mi-e ruşine s-o spun, dar îmi era cîteodată dor să mă joc cu ele, parc-aş fi tot înainte de a intra în şcoala primară, nu elevă în clasa a III-a de liceu!... Tati, şi Leuţu tot mai latră noaptea? Tot mă mai caută prin, curte? N-a îmbătrî- nit?... Ce bine-mi pare că ninge!...» Am înfăşurat-o cu mîna mea în pleduri cînd s-a urcat în sanie... Începuseră colindătorii pe la ferestre... Ea se răsucea desfăcîndu-şi obrazul, ca s-o ningă pe gene... «Tati, ştii că sunt prima din clasă?... Dar nu m-am făcut o bucherniţă... Am în- văţat şi să patinez... Iar la pian am luat excepţionalul; am să-ţi cînt mîine bucăţile tale... Aci sunt şi troiene!... Ce iarnă admirabilă, tati, ca în gravurile din cărţi!...» Cum poate să se schimbe aşa o copilă? Să nu mai păstreze nimic din ce-a fost? Să-mi fie mai străină acum decît toţi străinii din sala aceasta de adăpost?... O aştepta pomul de Crăciun acasă, pregătit de mîna mea cu atîta răbdare şi cu o bucurie tot atît de copilăroasă ca a ei... De douăzeci de ani nu ne mai vorbim... Trăim în acelaşi oraş şi nu ne mai întîlnim. Poate că ar trebui să iert, să uit... Să fac eu primul pas... «Tati, ce iarnă pe care n-avem s-o uităm niciodată! Nu e aşa? Uite ce fulgi mari şi moi, ca fluturii!»”

„Fulgi mari şi moi, ca fluturii, ne-au primit cînd am ieşit în stradă, astă iarnă! îşi aminti melancolic studenta medicinistă. Filmul fusese plicticos... Dar grija filmului am avut noi? Gelu atunci mi-a strîns mîna

întîia oară şi nu i-a mat dat drumul decît cînd s-a făcut lu- mină şi s-a isprăvit filmul... Am mers pe străzi ninse pînă la Şosea, la lacuri... Cît de altul părea! Cît de altul era! Cînd treceam pe sub pomi, scutura o creangă, şi palele de zăpadă afînată cădeau peste noi... Ce repede am făcut planul să plecăm la Poiana Braşovului, sus, pe munte, la ***ski!***..."

„De la ***ski*** mă întorceam cînd m-a anunţat portarul că mă aşteaptă un domn. Un fel de domn! trăi clipa La- vinia Madu. Şi era într-adevăr un fel de domn pentru lumea de-acolo, de la Saint-Moritz. Aşa cum se prezintase cu un an înainte şi cum mi-a mai ieşit în cale de cîteva ori. Eram îmbujorată de ger, cu o plăcută osteneală în oase după trei ceasuri de ***ski*** pe pantele cele mai dificile. Mă aşteptau prietenele şi prietenii la ceai şi la ***cocktail;*** iar individul acela încă o dată mă plictisea. Şi ce jenata m-am simţit de aspectul şi de îmbrăcămintea lui!... Un pardesiu prea strîmt, cu mînecele prea scurte, din care ieşeau mînecele hainei de dedesubt şi ale cămăşii. Mîi- nile vinete. Un obraz palid, cu pete violete, cu vîrful nasului vînăt... N-avea nimic atrăgător; nici tînăr, cu toate că era tînăr. Pe faţă îi stăteau înscrise digestiile laborioase ale mîncărilor sleite de la birturi de a treia categorie; nopţile dormite în vagoane de clasa [a] III-a, în camere reci, pe paturi tari, poate nedezbrăcat. Por- tarul şi picolii îl măsurau de jos în sus, îl ocoleau fe- rindu-se ca de-o atingere suspectă... El nici nu le băga în seamă toate acestea. N-a observat nici jena mea, laşitatea mea, cu care l-am atras în colţul cel mai dosit al holului, ca să nu mă vadă lumea ce specimene de musafiri

primesc. M-am tolănit pe fotoliu în costumul de ***ski***, am aprins o ţigară, deşi nu simţeam nici o nevoie să fumez... Numai ca să-mi dau o înfăţişare cît mai dega-jată. L-am lăsat să stea în picioare. Aşa putea crede oricine că e vreun om de serviciu de undeva, un comisionar, băiatul de la vreo prăvălie venit să predea un pachet ori să primească o dispoziţie... Cu toate că pînă şi oamenii de serviciu, pînă şi băieţii de prăvălie se prezintă într-o formă mai periată în lumea de-acolo... În picioare, la distanţa respectuoasă pe care i-am impus-o, mi-a mulţumit pentru bunăvoinţa cu care îi ascultasem rugămintea de acum un an... Cercetase întreaga lădiţă cu documentele şi scrisorile tatei; ale doctrinarului, agitatorului, expatriatului Wladimir Madu... Găsise lucruri mai interesante chiar decît se aştepta... Documente necunoscute, preţioase, care pun în altă lumină unii oameni şi unele evenimente. Un capitol de istorie. Isprăvise lucrarea pe care o proiectase. M-a întrebat dacă am răsfoit vreodată acele scrisori şi documente... Puteam să mint... I-am spus însă adevărul... Lădiţa a rămas aşa, intactă, de la mama... Nici nu ştiusem despre existenţa ei pînă la moartea mamei. Iar după moartea sa, nici o curiozitate nu mă îndemnase să aflu ce conţine... Am deschis-o numai atunci cînd i-am predat-o, aruncîndu-mi ochii din fugă, cinci minute. Nici atît... «Fiica lui Wladimir Madu n-ar fi avut drept s-o facă aceasta! a rostit el, privin- du-mă aspru în ochi. Aşa îmi explic, se explică multe!...» Apoi mi-a mulţumit încă o dată, m-a informat că lădiţa a fost trimisă de portar în apartamentul meu, m-a salutat şi s-a dus... Mi-a lăsat o carte de vizită şi o adresă... O carte de vizită pe

carton ordinar, pe care am fost gata s-o rup în bucăţi mărunte şi s-o arunc în coşul hîrtiilor. Ce m-a oprit? Ce m-a îndemnat atunci să mă urc în ascensor şi să intru în apartamentul meu, în loc să mă duc la bar, unde mă aşteptau camarazii şi camaradele la ceai şi cocktail?... Ce m-a făcut să deschid lădiţa aceea cu documentele şi corespondenţa unui mort care pentru mine nu însemnase nimic pînă atunci? Şi cine ar fi crezut că aveau să mă reţină pînă în zori, aplecată pe hîrtiile pale, pe scrisori decolorate, pe fotografii în costume demodate, pe manuscrisele întrerupte, unde descopeream o terminologie abia ajunsă vag pe la urechile mele şi realităţi care au înviat în mine deodată existenţa altei lumi?... Salarii, concedii, ore de lucru, participare la beneficii, drepturi de spitalizare, greve, sindicate... pîi- ne, pîine, pîine... Cînd s-a făcut ziuă, am deschis geamul şi am rămas cu coatele rezemate de pervaz, privind în ninsoarea cu fulgii mari, umezi şi moi... Nu m-am mai gîndit că e zăpadă prea flască, o zi mediocră pentru ***ski***... O dată cu aerul de-afară, primenind căldura uscată a caloriferului din cameră, atunci s-a primenit şi sîngele tatei, Wladimir Madu, în plămînii fiicei sale Lavinia... De-atunci m-a recuperat... Ce repede am închis fereastra cînd prietenii, prietenele, gata de plecare spre pante, m-au zărit şi au început să mă cheme în cor: «Hello! Lavinia! Lavinia!» Fereastra închisă atunci a despărţit lumile noastre. Eu am rămas dincoace. Cealaltă s-a de-părtat...*

12

Se mişcau fronturile. Se mai strîmta încă spaţiul vital pentru care-au pornit trufaşele panţerdivizii să strivească harta lumii sub scrîşnetul roţilor late de tancuri. Luptau cu înverşunare încă. Poate cu teribile bravuri încă şi cu mai teribile orori inutile încă; dar îndurau acum soarta mai dinainte scrisă a tuturor asemenea armii cutropitoare, chiar cînd au fost cîrmuite de-un Alexandru cel Mare, Attila, Gengis-Han, Soliman Magnificul, Baiazid Fulgerul, Napoleon.

Din Finlanda, de la Cercul Polar pînă la Capul Mata- pan şi în insulele arhipelagului unde-au luptat eroii mitologiei eline, trosneau acum încheieturile fortificaţiilor de oţel şi beton, inexpugnabile pe-o mie de ani. Comunicatele vesteau în fiecare zi alte debarcări, alte bătălii, alte ciocniri între monştrii motorizaţi ai noului Apocalips, alte înaintări, retrageri, încercuiri, de la zidul străpuns al Atlanticului pînă la leagănele Renaşterii italiene, cu fra- gilele fresce zvîrlite în pulberi de tirul artileriei grele.

Numai frescele zugrăvite de Gică pe zidul împrejmuirii de la fosta casă din părinţi a lui Lalu Măldărescu păreau decise să înfrunte eternitatea. Craniul de zombi rînjea macabru cu havana între dinţi spre trecători. Domnu' Lalu, mînios, în pijama vărgată, răcnea asupra ruinilor cutropite de bălării cît îl ţinea gura: „Leon- tinaaaa!"

Leontina, cu ochii de leuştean, nu mai era, să răspundă. În aşteptarea păcii şi a epilogului nupţial făgă- duit solemn de ***elenectrinicianul*** său Romică, se tocmise păzitoarea unui apartament de dispersaţi, cu telefonul la dispoziţie pentru a păstra la

curent catagrafia tuturor dramelor sentimentale din lumea jupîneselor, bucătărese- lor, şoferilor şi guvernantelor din trei cartiere. Dramele se agravau cu episoade palpitante. Dispersările semănau în urmă ravagii: infidelităţi, trădări, abandonări, idile pe-un calapod nou.

— Bine că nu m-am ***drispersat,*** domnu' Lalu, că nu mai ***garnamtam*** de Romică! Este o cracanată care se ţine scai de dînsul. Mă tem că-ntr-o zi am s-o ***descoafers*** cu

mînele mele... De-ar veni pacea aia odată, să ne cununaţi cum ne-aţi ***pormis!***

Lalu Măldărescu evita să se uite la dînsa, perorînd impudic în chiuloţi. Din tot trecutul său de zombi, supravieţuia numai această bizară facultate optică. După cum Leontina vedea universul populat numai cu crăcănaţi şi crăcănate, care i-au pus gînd rău lui Romică, tot astfel şi el îşi vedea fosta-i slujnică numai în chiuloţi roz, cînd se prezintă dezinteresată să-l întrebe de sănătate ori să-i ia la spălat cămăşile de celofibră din searbăda garderobă de sinistrat total.

— Iar prealarmă?... Ne mai slăbiseră cu ***bombar- delele*** lor! Măcar de-ar pocni o ***tropildă ariană*** la Pave- leşti, că acolo o face pe jupîneasa cracanata despre care vă spuneam eu...

— Hai! Ia-o la picior, Leontino! o zori domnu' Lalu, cuprins de febra prealarmelor şi alarmelor.

Leontina ar mai fi întîrziat să-şi mai poarte ochii de leuştean la înfăţişarea garsonierei. Mare ***mirnacol!*** Cînd a mai pomenit ea flori pe masa lui domnu' Lalu, deşi grădina lor şi peluzele gemeau de lalele, bujori, stînji- nei, crizanteme? Şi unde s-a mai pomenit un gong ca acela, strîmb şi ciocnit, scos din dărîmături, ca să fie atîrnat în şnur de firet la locul icoanelor?

— Telemac al nostru cum o mai duce? Că tare mai era el cuminte şi bine ***leducat!***... mai încercă să afle cînd au ajuns jos, în stradă.

— Domnul Telemac e în nuntă mare cu o crăcănată de mîţă! N-a mai aşteptat pacea... De trei nopţi face ascensiuni pe acoperişuri şi miorlăie la lună, de-a exasperat un cartier

întreg, pre cît mi s-a spus... Cu bine, Leontino!

Domnu' Lalu a împuns-o grăbit în altă direcţie, căci nu era de demnitatea sa să meargă pe trotuar alături de-o slujnică deşănţată în chiuloţi roz. Leontina a rămas încremenită imagine a stupoarei, cu mîna la gură. Aceasta întrecea toate năzdrăvăniile dispersărilor din catagrafia sa sentimentală minuţios ţinută la zi.

— Măldăreanu! Domnule Măldăreanu!... strigă din- tr-un automobil oficial Alexandru Vrînceanu-Sfinx, fă- cînd semn şoferului să oprească şi deschizînd portiera. Urcă-te!... Te duc la Băneasa... Avem mai multă siguranţă...

Lalu Măldărescu s-a opus:

— Nu pot. Alerg la adăpostul meu.

— Îmi pare rău că mă tratezi cu refuz! se agită Sfinx, sucindu-se şi ridicîndu-se, parcar fi fost gata să mai circule şi în interiorul automobilului, ca să-şi potolească frenezia ambulatorie. De altfel, au să-nceteze curînd-curînd şi atacurile acestea... Ai citit ce dezastre epocale au făcut la Londra bombele zburătoare?... Ăştia sunt germanii!... Arma secretă V 1. Pe urmă, arma V 2. Pe urmă, V 3!... Pînă la toamnă, războiul, gata!... Ţi-o spun din sursele cele mai sigure. Sunt epocali! Victoria e a noastră!... Aşadar, mă refuzi? Aud de-o remaniere... Cînd intri?...

Lalu Măldărescu era grăbit să intre în adăpost, igno- rînd cu desăvîrşire că în mintea lui Alexandru Vrîn-ceanu-Sfinx figura printre eventualii subministeriabili gata să intre în guvernul milenar.

— La revedere!...

— La revedere, amice Măldăreanu!... Dă-i drumul, şofer!...

În faţa adăpostului, Lalu s-a întîlnit piept în piept cu Lavinia. El venea de la sud. Ea de la nord.

El cu acelaşi costum de astă-primăvară, numai la gît cu altă cravată, din cele trei aduse dar de la Geneva. Ea într-o rochiţă subţire de vară de culoarea borangicu- iui, cu o poşetă de sfoară împletită, ultima creaţie a modei de război, atîrnată în şnur lung şi lat pe umăr. Era într-o zi în care o biruise cealaltă lume, a mamei şi a lui Papa-Alain, nu a lui Wladimir Madu.

— Astăzi se anunţă formaţii foarte puternice. Şi se îndreaptă spre Bucureşti. Am ascultat la radio... Mi se pare că o să ai de lucru cu mine!... îl avertiză Lavinia, zîjdbind cu o dezolată indulgenţă de terorile sale fără leac.

Lalu, dimpotrivă, s-a bucurat într-o egoistă nerăb-dare. Din ziua sosirii, nu i-a mai permis să-şi apropie buzele de obrazul ei, acolo, aproape de tîmpla cu vinişoara albastră şi de colţul pleoapelor cu neghiniţa neagră. Nici n-ar fi îndrăznit să încerce. Iar mînuşiţa şi-o sus- trăgea cu femenine vicleniri, sub o aparenţă distrată, de cîte ori el stăruia în strîngeri mai îndelungi şi avide. Un bombardament crîncen, pe-aproape, avea să i-o aducă iarăşi răpusă, inertă, la piept, să-i simtă ceasornicul agonic al inimii sub sînul elastic. Îi era ruşine de asemenea gînd; dar mai tare şi crudă era dorinţa din el. Poate de aceea nici n-o privea drept, prieteneşte, în ochi, cum l-a cerectat Lavinia.

— Ai început să lucrezi? îl întrebă.

— Da

— Şi?...

— Cred că are să meargă...

— Să crezi nu e destul. ***Trebuie*** să meargă... Va merge!... Dacă nu, îţi arăt eu

vrăjitoare, să suspini după vraciul tău, cel vechi şi indolent, din Antile.

Era alt pact între dînşii. Să înceapă a lucra, ca să-şi merite catedra pe care-o părăsise şi a pierdut-o. Să în- noade un fir rupt. Şi, de astă dată, nu comentarii seci, savante, obiective, pentru colecţii ermetice de sociologie. O carte vie, vestind primenirile lumilor, după ce-au trecut prin văpăi.

În adăpost, locul pe bancă îi aştepta. Sobolii abia au prins să se-adune. Profitînd de lipsa supravegherii şi de spaţiu, fraţii Nică şi Mitiţă V. Simion se dedau la unele exerciţii de brancardieri, cu targa dezlipită din perete. Rănitul era Nică. Întins cu mîinile pe piept şi cu capul bălăngănind moale. Infirmierul era Mitiţă, proce- dînd la primele ajutoare. Cînd au dat ochii cu domnişoara Lavinia, fără să mai aştepte nici o dojană, au rezemat brancarda în ungherul său, şi totul a intrat în ordine. Ana V. Simion nu observase nimic. Urmărise altceva, cu o înduioşată înlăcrimare de mamă adoptivă. Tuşca se înălţase copăcel şi mergea singură, cu mîinile întinse, închizînd şi deschizînd ochii, chicotind de propria sa vitejie, pînă ce s-a lovit de domnul bătrîn şi uscăţiv, care a lăsat tomul la o parte şi a ajutat-o să se ridice de jos.

— Primii paşi din viaţă, într-un adăpost!... În adăpostul SOBOLIA! murmură îngîndurată Lavinia Madu. Nu rezumă tot?... Ce existenţă îi poate aştepta pe aceşti

copii, care o încep de aci şi aşa?... Din cavernele tuturor începuturilor?

Lalu Măldărescu s-a simţit încă mai umil ruşinat de prăpastia dintre obsesiile sale şi ceea ce-o preocupa pe Lavinia. Dar cînd întîiul val a fost aproape şi cînd au răbufnit întîiele explozii, zguduind temeliile de beton, toate mustrările s-au năruit şi ele, ca şubredele maghernițe din strada Petrăchescu II. A cuprins-o cu braţul, uşor rotunjit peste mijloc, culcîndu-i tîmpla pe umăr, aspi- rîndu-i cu lăcomie parfumul necunoscut şi fraged din păr, atît de absorbit în vinovata-i voluptate, încît n-a zărit-o pe Antoaneta intrînd în sală, tîrîtă de vălmăşagul sobolilor, cercînd să reziste, pe urmă aşezîndu-se pe-o bancă de unde s-a ridicat să-i facă loc un domn politicos, mai rar ca un corb alb. Bombele se înverşunau iarăşi în preajma adăpostului SOBOLIA. Iarăşi se ghemuiseră toţi unul în altul, tresărind la fieştece detunare, pitulîndu-se în ei înşişi, cu spaima oarbă a clipei celei de pe urmă. Ciudat însă! Ciudat cum sobolii aceştia, în hruba lor subpămînteană de soboli, cu teroarea animalizată pe chipuri spărgînd smalţul trăsurilor evoluate de ***homo sapiens,*** ciudat cum tocmai în asemenea clipă şi sub asemenea degradantă înfăţişare descopereau în ei gînduri, hotărîri, regrete de-un nobil elan, de mult pierdut şi pe care aveau din nou să-l piardă şi să-l uite la ieşire, dacă nu mai înainte încă.

„S-ar cuveni, neapărat s-ar cuveni, să fac eu primul pas! gîndi domnul prezbit, cu ochelari, închizînd tomul după ce-a întors colţul filei. De aci, direct, dacă nu se întîmplă nimic, să merg la uşa Nunuţei, să sun, să intru şi s-o sărut cu simplitate pe frunte, ca

pe şcolăriţa de-a- tunci... Are o copilă de vîrsta elevei pe care-o aşteptam la gară în iarna cu troiene, cînd se bucura ea de ninsoarea cu fulgii mari şi moi... N-am văzut-o niciodată pe această nepoată. Nici nu ştiu cum o cheamă. Va fi ştiind că exist?... Poate că e înzestrată şi dînsa cu un dar deosebit la clavir şi poate că a învăţat sonatele care-mi plăceau mie din Mozart, Schubert, Johann Sebastian Bach... «Eu i-am cerut să le înveţe! poate ar mărturisi Nunuţa. Chiar cu mine împreună le-a învăţat. Ştiam că odată ai să vii, tati...» Cîţi are acum Nunuţa?... Treizeci şi opt la iarnă, la Sfintul Nicolae. Oare va mai fi păstrînd într-un sicriuaş al suvenirurilor din copilărie păpuşile pe care i le aduceam eu de ziua naşterii? Era una cu ochi albaştri şi cu rochiţă tiroleză, cu coade împletite pe spate... «Tati, cînd am să fiu şi eu mare şi cînd mi-o aduce barza o fetiţă, aş vrea să samene cu păpuşa aceasta! Nu poţi să pui tu un cuvînt la barză?» Cînd a fost mare, fetiţa nu i-a adus-o barza. Copil natural, fructul unei legături nelegitime, cu un om însurat, care avea soţie şi alţi copii legitimi... Dar poate că acestea n-au împiedecat ca fetiţa ei de-acum să samene cu păpuşa de-atunci... Ce simplu s-ar curma toate!... Să sune la uşă. Să intre. «Tu erai, tati? Ştiam că ai să vii!...» Aş rămîne la dînsele. Nu m-aş mai întoarce în casa atît de posacă şi singură...”

„Singură, nu prin mijlocirea domnişoarei Madu, ar trebui să-l chem pe Vanghele, acum cînd şi casa noastră s-a dărîmat... gîndea Ana V. Simion, mutînd copila adoptivă de pe un genunchi pe celălalt. Să nu-l întreb nimic. Să nu-i spun nimic, ca şi cum nimic n-ar fi fost. Şi-ar lua locul lui în capul

mesei, cu Nică la dreapta şi Mitiţă la stînga... Oploşiţi prin străini; dar odaia e încăpătoare... I-aş pregăti iarăşi sfertul de pîine şi ceaiul fierbinte în zori, înainte de a pleca la lucru... Cine-i coase lui nasturii şi-i poartă grijă de schimburi? I-a rămas cureaua de ascuţit briciul în lucrurile aduse cu noi...

Parcă-l văd dumineca dimineaţa şi parcă-l aud: «Dumneata, individule de Mitiţă, să-mi stai acilea, pregătit cu ştergarul, şi să-mi torni apă rece din cană!... Ai mai visat foc ori nu, individule?»

Rîsul lui umplea casa... Nu-i stropşea, cum îi stropşesc eu, veşnic înăcrită, cu gîndul la el şi la Mînzătoaia, măcar că vreau să nu mă gîndesc... De trei ori mi-a tri-mis vorbă şi de trei ori i-am răspuns că nici să nu-i aud de nume... Copiii îl cer, întreabă... La toamnă vine vremea lui Nică să intre la şcoală... Am început să-i scap din mînă... Copii crescuţi fără tată! Mîine... Nu mîine; ar fi cuminte să-mi calc pe inimă şi să-i trimit un răspuns chiar astăzi...”

„Chiar astăzi am să-i mărturisesc! se hotărî Gelu, studentul cu nasul lunguieţ şi grav, preocupat de carieră, care după două luni s-a întors lîngă Moţu, cu năsucul ei cam cîrn, din nou acum purtat în vînt, cu un neastîm- păr de cap-în-tortură. Am să-i mărturisesc cît de laş am sucombat la poveţele tatei. Cum m-a dăscălit el; că sunt încă prea tînăr; că am nevoie de-o partidă aleasă de dînsul, cu dotă şi cu relaţii în lumea baroului, nu de-o fetişcană fără nimic în afară de rochiţa de creton de pe ea şi un ***Testut*** cumpărat de ocazie, marfă de la foc!... Să i le mărturisesc toate rîzînd, ca de nişte prostii care-au trecut... Fiindcă au trecut!... Toate sfaturile chibzuite ale tatei îmi par acum odioase, cînd sunt lîngă ea...

Biata Moţu!... Cum a slăbit!... Cum nu-i venea să creadă cînd ne-am întîlnit în stradă din întîmplare şi ne-a prins alarma... Şi cît de repede a crezut apoi tot ce i-am născocit! Că la ea alergam. Că am fost silit să plec pe neaşteptate, ridicat cu automobilul de tata în toiul nopţii, pentru că s-a îmbolnăvit mama subit, într-un sat din Ardeal. Că i-am scris de nenumărate ori şi că nu-mi pot explica în ce fel s-au pierdut scrisorile; încît s-a dezvinovăţit ea că nu mi-a răspuns la scrisori pe care nu le-am scris niciodată... Am să-i mărturisesc şi că numai din întîm- plare ne-am întîlmt; că primul gînd, laş şi netrebnic, m-a împins să trec înainte şi să mă prefac că n-o văd... Să-i mărturisesc şi cum hotărîrea fugei mele odioase şi laşe o cloceam de cînd ea mi-a dat ideea: lichidări şi ocazii! Bombardamentele, care sunt lichidări şi ocazii!... Pentru ca totul să fie limpede între noi, e de datorie să i le mărturisesc şi acestea... Tot... Tot...

Pe banca de la lacuri, unde mi-a povestit că-şi petrecea ceasurile încercînd să citească şi neizbutind. Banca pe care a numit-o: banca plîngerilor... Vom merge acolo, îndată ce sună încetarea, dacă nu ni se întîmplă nimic, ca totul să fie ca astă-iarnă, ca astă-primăvară, pe banca de-acolo şi pe banca de-aci, la prima alarmă şi la primul atac aerian, cînd nu ne-am desprins mîna din mînă... Carieră! Dar ce tovarăşă mai bună, mai însufleţită aş găsi eu pentru cariera aceasta? Cine-ar înlocui-o pe Moţu? Cum i s-au subţiat mîinile! Şi ce dungi violete, săpate cu unghia, sub pleoape!... Toate alarmele le-a trăit aci, în adăpostul nostru, aşteptîndu-mă, în vreme ce eu, la Sibiu, mă plimbam pe corso, spre satisfacţia tatei şi a mamei că mă văd cuminţit şi că am renunţat la o prostie

care poate să-mi atîrne toată viaţa ca o ghiulea de picioare!... Moţu, ghiulea!... Lichidări şi ocazii!... Cum poate un om să fie atît de monstruos? Numai de m-ar înţelege, ca pînă diseară totul să fie iertat şi uitat!”

„Aşadar, a iertat şi-a uitat? gîndi Antoaneta, privind la Lalu şi tovarăşa lui. Poate că nici n-a suferit nimic!... A găsit o consolare foarte nostimă şi care se îmbracă foarte drăguţ! Par în luna de miere, aşa se strînge de tandru lîngă el... Modernă pieptănătura, am s-o încerc şi eu... Dar cum îmi vine să mă opresc la asemenea frivolităţi? O revedere după atîţia ani!... Şi aci, într-un adăpost!... Ce piesă de teatru, ce film, şi viaţa!... Acum îmi dau seama cît l-am iubit şi că eu nu uit, eu nu-i iert că l-am părăsit...

Va fi bănuit oare cum mi-a venit hotărîrea aceea absurdă şi neaşteptată, ca într-un ceas de iresponsabilitate?... Toată iarna mă agasase cu cariera lui, cu manevrele pentru catedră, vizite plicticoase, ceaiuri la profesori zaharisiţi, cu nevestele îmbrăcate în toalete de fosile!... Şi aerul mereu superior, preocupat, pedant!... Poate că era numai o impresie... Destul că şase luni l-am simţit înstrăinat de mine... Absorbit de catedră ca de-o metresă... Iar hotărîrea a fost ca o revanşă stupidă. I-am cedat lui Valentin, numai fiindcă ştiam cît de puţin îl preţuieşte: un Bimbirică!... Dinadins, ca să sufere mai mult; să se simtă mai umilit... Dacă a suferit cîtuşi de puţin, n-am s-o ştiu, niciodată... De răzbunat e însă răzbunat!... Valentin s-a dovedit ce era; într-adevăr Bimbirică... Parazit, fanfaron, poltron!... Adineaori chiar, la uşă, zărindu-l, n-a mai avut curajul să intre... A rămas dincolo... Cine-ar crede că

un invalid de război ca el, cu mîna amputată în Crimeea, e omul care m-a tîrît în expedientele care frizează ***Codul penal?*** Oare a aflat Lalu că am fost silită să vînd moşia, că am rămas numai cu zece hectare şi conacul, unde trăim strîmtoraţi şi unde eu acum cresc păsări, în vreme ce Valentin face pasienţe cu mîna stîngă?... Dacă ar veni împrejurarea să-mi vor-bească, poate că le-aş mărturisi toate... Mai bine s-o afle de la mine decît de la alţii. Şi mai bine să ştie că a fost un acces de amor-propriu, de ceva morbid şi inexplicabil din mine, o exasperare, nu o pasiune cum va fi crezut şi poate o crede... O pasiune pentru Valentin! Pentru Bimbirică!... M-ar durea să şi-o închipuie. N-am degrin- golat pînă acolo... De altfel, poate că nici nu mai exist pentru el... A trecut cu ochii peste mine ca peste un obiect neînsufleţit... L-a prins şi îl ţine bine succesoarea mea!... Poate că înainte de a fi lovit «Capşa» veneau împreună la masa noastră, Costea se prezinta cu teancul de reviste, iar lui Lalu nici nu-i mai trecea prin amintire că aceea a fost masa noastră cinci ani... După cît de senin arată la figură, nu m-ar surprinde... Sunt moartă pentru el...”

„Cum de-am putut să-i doresc moartea? se întreba Lalu, după ce-a dat cu ochii de Antoaneta fără nici-un tresăr. Cum de m-a torturat atît amintirea ei, cînd acum o privesc fără nici o emoţie, fără nici o curiozitate, aşa cum m-am uitat la glonţul extras din plămîn după rana din stepa kalmucilor? Medicul mi l-a oferit atunci, spunînd că mulţi răniţi îl păstrează, îl leagă în aur, breloc. Eu m-am mirat numai că un atît de mizerabil cilindru de metal, cît o insectă, poate provoca atîta suferinţă fizică

şi curma o viaţă. Apoi l-am aruncat jos, în gunoaie... Exact aceeaşi senzaţie, acum... Dar aproape cinci ani, îşi imaginează ea oare ce-au însemnat zilele şi nopţile în casa care a fost a noastră, ceasurile de mocnire, tot ce-a rămas după dînsa surpat?... Cum se desfăcea din pereţi ca să-i aud foşnetul rochiei, să-i simt parfumul, să-mi sune în urechi glasul?... Aproape cinci ani, în care n-am ştiut să iert şi să uit... Poate că-l iubea în- tr-adevăr pe acel Bimbirică; poate că o merita; poate că într-adevăr păstra altă faţă a lui, ascunsă, cum vorbea Ion Lenş odată despre realitatea secretă de pe celălalt plan al oamenilor, care face din personagiile ilustre nişte hidoşi monştri şi din aventurierii lumii, din mucurile societăţii, eroii divinizaţi de-o mamă, de-o soţie, o iubită... Cu atît mai bine pentru Antoaneta! I-aş dori-o din suflet. Dacă nu m-aş afla cu tîmpla Laviniei lipită de pieptul meu, m-aş ridica să i-o spun... I-aş spune însă şi cît am suferit; cum am simţit o uşurare, ca dezlegarea unei blestemate vrăji, cînd am găsit casa care a fost a noastră cu zidurile la pămînt... De ce să n-o ştie?... Ca să înţeleagă cît de greu i-a fost să ierte şi să uite!... Pare ostenită... Ofilită... Buzele acelea le-a sărutat el?... Trupul acela l-a încleştat în îmbrăţişările lor, ca pe urmă să-l tortureze imaginea altor îmbrăţişări, membrele păroase împletite cu membrele albe, ca în respingătoarea colcăială a larvelor şi viermilor, şi moluştelor din smîrcurile Mării Putrede?... Cît de departe sunt toate! Cît de străine! Cît de altei vieţi aparţin...”

Răbufnirile au trecut spre altă parte a oraşului. S-a căscat tăcerea ronţăită numai de ventilatorul electric. Şi, încă o dată, toţi au revenit la înfăţişarea de totdeauna; la

vechea lor strîmbătate a firii, cu ale lor vechi hotărîri. Domnul bătrîn şi prezbit a deschis tomul la semnul îndoit, ştiind că nu se va duce să sune la uşa Nunuţei, ca să-şi cunoască nepoata pe care n-a văzut-o şi nu va vedea-o niciodată. Ana V. Simion a dat drumul fiicei adoptive jos, să-şi reia exerciţiile de mers copăcel, ştiind că nici nu va trimite chemare lui Vanghele, nici nu va răspunde la chemările sale. Gelu, studentul cu nasul prelung şi grav, cu preocupările carierei, se pregătea să inven- teze o altă ocazie de lichidare pentru a explica lui Moţu de ce e silit să plece atît de repede la Sibiu, îndărăt: consult de medici, automobilul dispersărilor paterne care-l aşteaptă, o placă de radiografie de predat unui specialist. Poate că toţi nici n-aveau să-şi mai amintească vreodată cum oameni aproape de omenie deplină s-au aflat cînd erau numai nişte soboli din adăpostul SOBOLIA.

Lavinia îşi trecuse dosul îngust al mînuşiţei pe frunte, cu zîmbetul stînjenit al deşteptărilor sale.

A spus:

— Este o doamnă care priveşte lung la noi... Adică la tine... O cunoşti?

Lalu a tăcut, descoperindu-şi în palmă un ghimpe care nu exista, dar pe care-l examina cu o profundă atenţie. Lavinia Madu a ghicit:

— E ea?

— Da... a mărturisit Lalu, fără să ridice ochii...

— Du-te şi vorbeşte-i!... Te rog... În timpul acesta am să mă ocup de Ana şi de fetiţă, căreia aş propune să-i schimbăm numele din Ţuşca în Sobolia, în memoria celor dintîi paşi din adăpostul nostru...

Glasul calm, egal, l-a ridicat după bancă. A mers şi a sărutat mîna Antoanetei, tot

atît de calm ca unei cunoştinţe indiferente faţă de care îşi îndeplineşte un ritual de bună-cuviinţă şi atît.

— A trebuit să ne întîlnim aci! rosti ca să spună ceva.

— Da. Explicabil!... Venim foarte rar prin Bucureşti... Stăm mai mult la ţară. Valentin se ocupă de moşie! minţi Antoaneta.

Au tăcut. Tot ce-şi hotărîseră a spune trecuse peste dînşii, departe de dînşii, o dată cu ultimul val de bombardiere.

— Cu sănătatea cum o duci? întrebă el, stupid.

— Destul de bine... Inima cîteodată îmi mai dă avertismente. Moştenire de la mama... Cu Valentin e ceva mai trist... Ştii că a pierdut mîna dreaptă în Crimeea?

— Acum aud... Regret pentru el... Te rog să-i transmiţi...

— Poţi să-i transmiţi regretele singur... E dincolo... Îi fac eu semn să vină... Să ştii că s-a purtat foarte brav... Departe de ceea ce-l credeai!...

El nici nu s-a mirat, nici nu ş-a bucurat. Îi era mai indiferent decît ultimul personagiu din tomurile domnu-lui bătrîn şi prezbit, care-ar fi trăit acum o sută ori o mie de ani. Cînd Bimbirică, devenit Valentin, s-a încumetat să se apropie la semnele stăruitoare ale Antoa-netei, cu mîneca dreaptă goală înfiptă în buzunarul hainei, i-a strîns mîna stîngă fără să-şi oprească ochii la părul luciu şi des, parcă nu l-ar fi torturat niciodată colcăiala larvară din smîrcurile mocnelilor sale.

— Am auzit că te-ai făcut mare agricultor?... vorbi, tot ca să spună ceva. Felicitările mele... Neaşteptat...

— Neaşteptat, într-adevăr!... mărturisi şi Bimbirică. Sper însă, după pace, să ne instalăm din nou în Bucu-

reşti... Am unele proiecte şi perspective... În calitatea de invalid de război există destule perspective...

Apoi au tăcut tustrei, neavînd ce-şi mai spune. Aceasta a fost tot?

13

Preludiul armistiţiului l-a vestit apariţia călugărului Filaret, eliberat sau poate evadat din lagăr înainte de a-şi împlini osînda pe-o mie de ani.

Cutreierînd oraşul, cu desaga de ***Sfinte scripturi*** în cîrcă, făcea semne de ogoirea mîniilor dumnezeieşti:

— Şi iată, vă zic vouă, că s-apropie îngerul alb al păcii! Şi vor fi chemaţi la Judeţul Domnului cei care s-au crezut ei Alfa şi Omega lumii. Şi limbricul care s-au văzut el leopard întoarce-se-va la locul său, care pre înţelesul lumesc, nu duhovnicesc, se cheamă maţ. Iară păsările cu plisc de fier vor merge să bîntuie aiurea alte Cetăţi ale Gomorii şi Sodomei, lăsîndu-ne pre noi să ne plîngem jalea la apa Vavilonului...

Ştirea mai temeinică a aflat-o însă Lalu Măldărescu de la Alexandru Vrînceanu-Sfinx. A traversat de pe celălalt trotuar, cu tocurile înnădite, ca să-l felicite:

— Bravo, amice Măldăreanu!... Bine-ai făcut că te abţinuşi...

— Să mă abţin, de la ce?

— Lasă, nu te mai preface!... Bine-ai făcut că n-ai primit să intri în combinaţiile lor. Sunt pe dric... Ţi-o spun din sursele cele mai sigure... La noapte, mîine seară cel mai tîrziu, proclamaţia regelui!... Să se sfîrşească odată cu milenarii ăştia epocali!... Ce era, monşer, nebuneala la care asistăm de patru

ani?... Lagăre, mani-feste, stilul apocaliptic... Cum ţi-o spuneam ţie şi lui Lenş, cînd nimeni n-avea curaj s-o spună: colaborau cu Filaret, călugărul ăl nebun... El dicta, şi milenarul milenarilor semna! Slavă Domnului, că respirăm în sfîrşit!... La revedere, Măldăreanule!... Eşti epocal cu flerul tău!...

Alexandru Vrînceanu-Sfinx a purces a trepăda mai departe pe picioarele scurte, salutînd triumfal în dreapta

şi în stînga, parcă el ar fi iniţiat armistiţiul şi aştepta acum numai să-l poarte mulţimea pe braţe în delir.

Pătimirile mulţimii n-au sfîrşit însă. În locul îngeru-lui alb al păcii, vestit de monahul Filaret, s-au ivit pe cer avioanele germane în picaj. Lepădau bombele într-ales asupra edificiilor cruţate în cinci luni: academii, fundaţii, Teatrul Naţional, spitale, şcoli... Sunau mincinoase şi perfide încetări de alarmă, pentru ca în clipa următoare să răsară aparatele „Stukas", coborînd asupra îmbulzelilor din stradă, din pieţe, din gura adăposturilor, secerînd trecătorii cu mitraliera. Cerul s-a învîlvorat din nou. Mulţimea a intrat în hrubele de cîrtiţă, cu perne, saltele, plapome, legături de mîncare, trăind zi şi noapte ceasuri de spaimă, care-au depăşit cutremurările din cinci luni. Atunci i-a fost dat şi lui Nică să fie purtat pe brancardă cu mîinile pe piept şi cu capul bălăngănindu-se moale, nu într-o joacă de copii, ci într-o joacă îndeaievea cu moartea. A scăpat numai cu piciorul sfărîmat. Moartea a trecut pe lîngă dînsul, dar nu l-a vrut. Toate s-au tras de la perechea de pantofi galbeni şi noi-nouţi, pe care-i ştergea el cu atîta grijă, scoţînd petecul de catifea din buzunar să le lustruiască vîrfurile. Cînd s-a năpustit avionul în picaj, clănţănind din mitralieră, mai tare decît groaza vuietului uraganic i-a fost teamă să nu-şi murdărească încălţămintea în balta de ploaie a străzii. S-a tras îndărăt, a ocolit, gloanţele au răpăit asupra lui la in- trarea adăpostului, a dat un strigăt şi cînd s-a trezit mai apoi din leşin, întins pe brancardă, întrebarea tot la pantof s-a întors:

— Unde-i pantoful?... Să nu-mi pierdeţi pantoful... Roagă-l pe tătuţu să-mi poarte

grijă de pantof... Să nu rămînă pătat de sînge... Aia e!...

Vanghele Simion n-a fost faţă, să poarte grijă de pantof. Dar pînă în seară era la căpătîiul băiatului. Şi astfel, cu preţul unui picior zdrobit, pacea a intrat în casa Anei V. Simion, pecetluită cu sînge nevinovat de copil. La acestea gîndea Lalu Măldărescu, trăgînd încetişor pledul pînă la bărbia Laviniei, care dormea cu tîmpla pe genunchiul său în adăpostul SOBOLIA, transformat în azil de noapte. Se adevereau spusele lui Ion Lenş. Adesea, amestecul în viaţa oamenilor de carne şi oase, în pofida celor mai generoase intenţii, clatină cumpăna fatalităţii. Fără pornirea plină de filotimie din ziua cînd a întîlnit pe stradă cei doi fraţi desculţi şi i-a abătut de la „Pantoful elitei", ca să-i bucure cu un dar la care nu se aşteptau, Nică n-ar fi osîndit să zacă trei luni cu piciorul în ghips, cum a socotit doctorul, pe puţin. Poate însă că nici iertările şi uitările nu-şi mai aflau vreodată loc în inima împietrită a femeii cu broboada neagră pe ochi.

Lavinia a zîmbit prin somn. A deschis ochii şi i-a închis. I-a cuprins mîna, să i-o simtă deasupra, pe umăr. De trei zile şi nopţi, mai mult aci şi-au făcut viaţa. Furia bezmetică şi mecanizată bîntuia afară. Avioanele plecau, se întorceau, semănau năruirile şi moartea într-o dezlănţuire fără sens, cutremurînd cîteodată zidurile din temelii, depărtîndu-se altă dată pe ceasuri întregi. Pe profilul mat şi dulce de camee, osteneala aşternuse o pulbere fină de cenuşe. În jurul lor, alţii dormeau, în poziţii tragice şi lugubre de asasinaţi. Dormea şi domnul cel bătrîn, cu ochelari pe nas, rezemat de perete, cu degetul slăbănog înfipt

semn între foile tomului. Dormea şi mătuşa cea bisericoasă, ghemuită cu fruntea în ciment, într-o metanie din care nu s-a mai ridicat pentru a se ruga la iconiţa pătrată: „Du-i, Doamne, la Ploieşti!”...

O păinjenire a coborît şi în ochii lui Lalu Măldărescu, după atîta veghe. Cînd a închis ochii el, i-a deschis Lavinia. I-a deschis, s-a mişcat încet, înălţîndu-şi tîmpla de pe genunchii lui, a schimbat de loc şi l-a adus ne-simţit să-şi culce Lalu acum capul pe genunchii săi, învelindu-l pînă la bărbie cu pledul, care-o însoţise în atîtea călătorii şi-i mai slujise în atîtea adăposturi, la Londra, la Berlin, la Milano, la Genova, la Paris. Acum, toate sfîrşeau. Pentru ea, toate sfîrşeau. O ştia. Chiar în această noapte are să-i spună şi au să decidă legămîntul lor pe-o viaţă, alta decît le-a fost pînă acum. Chiar ceea ce-şi hotărîse să nu-i mărturisească niciodată... Cum sîn- gele lui Wladimir Madu a chemat-o şi într-altfel, ca o poruncă din mormînt, să ajutore lupta pentru care a mu-rit el. Cum a purtat misivele tăinuite dintr-o ţară în alta, mai întîi fără s-o ştie, în credinţa că sunt numai răvaşe inofensive dintre prieteni şi rude prigonite de stăpîniri inflexibile cu oamenii din tagma lui Mihai Cristoveanu şi a celor din strada Petrăchescu II. Mai apoi, cu bună ştiinţă, cum i s-a întîmplat la Berlin, cînd două luni a fost pusă sub pază şi n-a scăpat decît datorită lui Papa- Alain. Îi va spune cum tînărul acela cu obrazul palid şi pete violete în pomeţi, cu nasul vînăt, o rugase să ducă o asemenea scrisoare, fiindcă paşaportul ei diplomatic o apăra de severele controale de la frontiere. Cum atunci cînd a aflat ce uneltiri cuprindea misiva, s-a indignat şi a fost gata să-l denunţe, cu toată revolta din sîngele lumii

sale, cealaltă... Cum, după o noapte de zbucium, în loc să-l trădeze şi să-l dea pe mîna poliţiei, s-a dus ea să-l caute la adresa de pe cartea de vizită şi s-a oferit ea să le slujească măcar astfel în lupta de dincolo de mor- mînt a lui Wladimir Madu, purtînd în anume zile, o dată cu jachetuţa de elevă a cursurilor de stenodactilografie, şi floarea roşie la încuietoarea poşetei, aşteptînd ca la acest indiciu să apară o necunoscută, în stradă, pentru a primi sau a preda un plic cu misterios conţi- nut... Plicul îl transmitea ea la destinaţie; mai adesea îl strecura în curierul lui Papa-Alain, abuzînd de buna lui credinţă... Era ceva urît? Poate. Rău? Poate... Ea încă nu se învredniceşte a le judeca; nici măcar a le înţelege deplin... Dacă mai trăia Mihai Cristoveanu, ar fi mers la el împreună şi mai simplu le-ar fi explicat acest prieten al lui Wladimir Madu, măcar că n-o cunoştea. Din scrisorile pale şi cu cerneala decolorată, aflate în lădiţa de-acolo, de sus, de la Saint-Moritz, a înţeles ce fel de om a fost şi cum ar fi îmbrăţişat-o ca un bunic pentru asemenea întoarcere la matcă... Va şti să-l lămurească şi singură pe Lalu; lămurindu-se în aceeaşi vreme şi pe ea... Şi poate aceasta îi va lega pentru totdeauna, într-o lume în care n-au de ce privi în urmă, fiindcă n-au lăsat nimic îndărăt, nu mai au nimic îndărăt... O lume care începe cu dînşii... Nu se poate să n-o înţeleagă... Pe obrazul lui, cutele mărunte sunt ca nişte semne încă neprecise, care pe încetul vor căpăta un desen, un relief, un caracter. Nu ca obrazul neted, cum e coala de hîrtie, unde viaţa n-a scris încă nimic şi nici nu va scrie vreo-dată ceva: obrazul lui Wilfrid Seadley, prim-ataşat de legaţie, care i-a cerut de trei ori mîna. Bietul Wilfrid!... Nici acum nu se va

fi dezmeticit după dispariţia ei, fără nici un respect al regulelor de bună-purtare şi decenţă, el care nu rostea trei fraze fără să repete cuvîntul corect. „Corect.” „E corect oare?...” „Nu-mi pare corect...” „Corect ar fi...” „Bietul Wilfrid şi sărmanii toţi, rămaşi în lumea lor moartă şi rece, congelată, cînd omenirea trece prin văpăi... Atît mi-a rămas de la el. Parfumul comandat înadins pentru mine... Se va sfîrşi şi acela. E pe sfîrşite...”

Lalu Măldărescu a deschis ochii mari. Nu-şi dădea seama unde se află şi cum de doarme el cu capul pe genunchii Laviniei. A sărit în picioare:

— Vrei să văd ce e afară?... Cred că au încetat... Nu mai poţi sta aci, Lavinia. Nu e o viaţă...

Afară nu se mai zărea, nu se mai auzea nimic. Doar stelele pe bolta nopţii şi răzleţe fuioare de flăcari de-parte, tot spre Gara de Nord şi cartierul Griviţa.

— Eşti de părere să mergem?

— Da... a încuviinţat ea.

Au trecut pe-o stradă şi pe alta. Se apropiau de locul despărţirilor de datină, cînd iarăşi s-a năpustit un avion cu huruiala de ciclon în beznă. Vuietul spinteca strada, noaptea, cerul.

— Îmi dai voie să te ridic în braţe şi să fug cu tine îndărăt, Lavinia?

— În noaptea aceasta nu mă mai tem de nimic. Mergi la mine acasă. Şi vei cunoaşte tot: am să-ţi spun tot.

Dar nici întrebarea, nici răspunsul n-au fost să-l mai afle amîndoi pe această lume. O clipă se strînsese lîngă el. În cealaltă clipă, o flacără imensă şi-o detunare de schijă, un suflu de crater spulberau la nord şi la sud locul unde-au stat.

POSTFAŢĂ

Cezar Petrescu, „Adăpostul Sobolia”, roman („Naţionala Mecu”, 1945)

de PERPESSICIUS

Cronica românească a veacului XX, cum şi-a intitulat nu de mult d-l Cezar Petrescu ansamblul operei sale epice (mai puţin ***Romanul lui Eminescu,*** aparţinînd ciclului complementar ***Rădăcinile din celălalt veac***), îşi adaugă, astăzi, încă unul din cele 4 romane apărute în ultimii doi ani şi repartizate diverselor secţiuni ale frescei.

Retras, mai bine de trei ani, ca un alt Achile al iureşului epic, sub cortul reculegerilor fecunde, d-l Cezar Petrescu a reintrat în arenă cu ***Ochii strigoiului***, masivul roman în trei volume, despre meritele şi insuficienţele căruia ne-am ocupat la timp. Rechizitoriu şi confruntare a societăţii contemporane, la distanţă de două decenii şi sub privirea halucinată a unui martor al trecutului război, înviat, printr-o indiscreţie medicală, din morţi, iată ce este, în realitate, neverosimila aventură a lui Bogdan Cernegură, ce, şi prin debitul narativ, şi prin rezonanţa deprimantă a evenimentelor, se situează la acelaşi nivel de semnificaţie şi artă cu ***Întunecare,*** romanul înfrîngerii lui

Radu Comşa, dimpreună cu care marchează două momente ale sectorului, chiar de autor denumit: ***Război şi pace.*** Cît despre insuficienţe, ele se cuvin puse, în afara acelei iremediabile prolixităţi, scuzabilă, întrucît organică, la fel cu metaforismul d-lui Ionel Teodoreanu, mai curînd pe seama împrejurărilor politice în care a apărut lucrarea şi care vor fi intimidat unele şi altele din atitudinile rechizitorului d-lui Cezar Petrescu. I-a urmat, la scurtă vreme, al treilea volum, ***Pămînt... mormînt,*** din romanul răscoalelor ţărăneşti de la 1907, despre care n-am avut răgazul să scriem, ca despre întîile două, cu toate că s-ar fi cuvenit, întreaga dramă ţărănească de acum patruzeci de ani aproape, sfîr- şită în ororile sîngeroase, cu cari epoca noastră ne-a familiarizat, meritînd să stea, prin studiul social ca şi prin calitatea ficţiunii epice, pe aceeaşi treaptă cu ***Răscoala*** lui Liviu Rebreanu. Cu volumul acela, primul subciclu al cronicei, denumit ***Rodul pămîntului,*** început cu ***Scrisorile unui răzeş*** şi continuat cu romanul dascălului de ţară, ***Apostol,*** şi cu adaptările industriale din ***Comoara regelui Dromichet*** şi ***Aurul negru,*** pare să se fi conturat şi închis definitiv. Nu tot astfel stau lucrurile cu subciclul ***Capitala care ucide,*** la care, după ***Calea Victoriei, Dumineca orbului*** şi ***Cheia visurilor,*** d-l Cezar Petrescu a anexat ultimele sale două romane, ***Carlton,*** apărut cu un an şi ceva în urmă, deunăzi ***Adăpostul SOBOLIA,*** iar, ca mîine, alte ficţiuni grefate pe cine ştie ce eveniment ascuns deocamdată, în urnă. Căci dacă este o sursă mai inepuizabilă, pe care o alimentează atîtea vine de apă subterană şi aptă, la rîndu-i, să nutrească şi să favorizeze multiple

drame, reale sau interpretate, aceea este viaţa metropolei, în care pulsează, ca-ntr-o imensă inimă, şi veacul, şi societatea. Cum se prezintă acest puls, cît de ritmic sau dimpotrivă, în ***Adăpostul SOBOLIA,*** vom încerca să descifrăm în rîndurile următoare, nu însă îna- inte de a spune două-trei cuvinte despre ***Carlton,*** după umila noastră părere, una din cele mai izbutite lucrări ale d-lui Cezar Petrescu, dar căreia, din pricini fatale, nu ne-a fost îngăduit să-i acordăm atenţia ce merită. Este în scrisul d-lui Cezar Petrescu o tendinţă constantă de a primi sugestii de la ceea ce s-ar putea numi senzaţionalul brut al vieţii sociale. Martor şi comentator al societăţii şi feluritelor ei aspecte, d-sa nu pregetă să-şi apropie datele curente ce se impun, cu violenţă, atenţiei publice. Focul de la Costeşti, în romanul ***Comoara regelui Dromichet,*** anume situaţiuni uşor de identificat dintr-o recentă isto-rie contemporană, la care a participat şi ***alter-ego***-ul d-lui Cezar Petrescu, romancierul Ion Lenş, în ***Ochii strigoiului,*** faima de epocă a unei stele de cinema şi fascinaţia pe care o exercită, în ***Greta Garbo,*** coincidenţa, mai corect pretextul unei comoţiuni seismice ca aceea din toamna anului 1940, în ***Carlton,*** iată cîteva din motivele senzaţionale, întreţesute, nu cu aceeaşi naturaleţă, totdeauna, în canavaua romanelor. ***Carlton*** este, din toate punctele de vedere, o excepţie şi cea mai fericită. Ca şi în ultimul d-sale roman, de altminteri, d-l Cezar Petrescu a intuit cu justeţă, cînd a încercat să topească elementul senzaţional, coordonîndu-l acţiunii epice, fie trecînd-o pe primul plan al romanului, precum în ***Adăpostul SOBOLIA,*** fie proiectînd-o pe ecranul lui, precum în ***Carlton.*** Rezultatul nu este totuşi identic,

fără să putem spune cu certitudine cărei pricini se datoreşte diferenţa aceasta de nivel: naturei celor două senzaţii de teroare, instantanee a cutremurului, prelungită a bombardamentelor, sau pur şi simplu capacităţii de creaţie a autorului, atît de la largul ei în ***Carlton?*** Un lucru este sigur: că tema roma- nului ***Carlton*** era mai dificilă, totul fiind dintru început dat pe faţă, şi că d-l Cezar Petrescu a izbutit să întreţie nestinsă văpaia acestui mister dezvelit, de-a lungul unuia din cele mai dense ale d-sale romane. ***Carlton*** este, în primul rînd romanul unui bloc modern, de capitală modernă, cu viaţa lui diferenţiată pe apartamente, cu idilele şi dramele lui conjugale, cu liota lui de copii, de la puiul de ţăran din Argeş, robit liftului şi tainelor lui, pînă la copilul infirm, a cărui existenţă artificială, de seră, se petrece în tovărăşia unui papagal limbut şi a unor con- stelaţii zugrăvite etc., etc., şi promiscuitatea aceasta de destine, inocente sau ulcerate, trepidaţia aceasta de uzină sub continuă presiune, transparenţa acestui gigant fagure, în care trîntorii predomină, nu sunt printre cele mai mici din meritele şi realizările acestui roman, reprezentativ pentru epoca noastră. Dar ***Carlton*** e cu mult mai mult. El este obsesia unei catastrofe, pe care cetitorul o ştie la capătul fiecărui vis şi fiecărei aspiraţii, din cele ce se vîntură în cuprinsul acestui mausoleu colectiv, dar pe care autorul trebuie s-o mascheze, s-o adoarmă şi s-o elimine, aşa ca nimic să nu turbure jocul nestingherit al iluziei. Operaţie cu osebire grea, îndeosebi pentru un autor atent la tîlcul simetriilor şi la semnele forţelor obscure, pe care de astă data le ţine tot timpul în surdină. Umani-tatea aceasta diversă, îmbarcată pe transatlanticul acesta

mortuar, se îndreaptă cu ochii închişi spre genunea ce o va înghiţi de-a pururi. În spatele acestui mîndru Capi- toliu rînjeşte, hidoasă, ineluctabila stîncă tarpeiană. Dar nimeni, afară de cetitor, nu trebuie să bănuiască nimic. A fi ţesut un giulgiu, imperceptibil pentru victimele nopţii de pomină, şi a fi învăluit într-însul nu numai fiecare ochi de firidă, dar şi însuşi întreg columbariul, ce are să se prăbuşească asemeni unui imens cuţit de ghilotină, iată, peste aventuri şi detalii, acordul grav şi continuu, însoţind insinuanta lui melodie funebră, pe care d-l Cezar Petrescu l-a realizat în excepţionalul d-sale roman ***Carlton.*** Negreşit, modurile acestea s-ar cere şi demonstrate, iar noi cată să dăm seama despre ***Adăpostul SOBOLIA.***

Adăpostul SOBOLIA este romanul capitalei sub bombardamentele aeriene, şi premisa aceasta pune la înde- mîna cetitorului putinţa să verifice gradul în care d-l Cezar Petrescu a izbutit să reediteze imagina acelor zile şi ceasuri de apocalipsă, de care ne despart doar cîteva luni. Fiind roman, şi nu reportagiu, ***Adăpostul SOBOLIA*** subordonă toate emoţiile acelea particulare unei acţiuni epice, cu participanta de prim-plan, de secund şi chiar cu apariţiuni episodice. Lalu Măldărescu, ex-conferenţiarul universitar şi eroul titular al romanului, e unul din căldiceii despre care face menţiune ***Sfînta scriptură*** sau, şi mai bine, un camarad de generaţie şi echipă din familia bine cunoscuţilor eroi ai d-lui Cezar Petrescu. Dar un camarad favorizat de soartă. Mic rentier, comod şi cu viaţa confortabilă, Lalu Măldărescu este, în realitate, un Radu Comşa, sau un Bogdan Cernegură, dimpreună cu cari a făcut

trecutul război şi a respirat aceeaşi atmosferă otrăvită a dezagregării sociale şi politice, prelungite peste limită două decenii şi mai bine. Părăsit de soţie, după o convieţuire de cinci ani, Lalu Măldărescu crede să afle în emoţiile noului război un mijloc de înviorare. Dar marea putredă, din părţile Azovului, şi mai ales zădărnicia unor lupte inutile, agravată de ulceraţiile amorului său propriu, fac din Lalu Măldărescu un blazat, un cadavru întîrziat în viaţă, sau, cu imagina ce-i place şi pe care a împrumutat-o dintr-un roman al lui Ion Lenş, un zomb, o fiinţă animată de vracii australieni*, pe care nimic nu-l mai interesează, nici catedră universitară, nici dragoste, nici relaţii sociale. Ca şi camarazii săi de generaţie, ca şi învinşii „tîrgurilor unde se moare" şi „capitalei care ucide", Lalu Măldărescu ar continua să vegeteze, să im- bătrînească şi să moară dacă, o dată cu întîiul bombarda-ment aerian, întîmplarea nu i-ar scoate înainte, şi nu i-ar arunca în braţe pe una din acele păsări speriate de furtună, în speţă, pe frumoasa Lavinia Madu. Mlădiţă a unuia din generoşii militanţi ai socialismului, în aurora lui romantică, crescută în mediul aristocratic şi internaţional al părintelui ei adoptiv, diplomatul Papa-Alain, Lavinia şi-a biruit criza morală şi acum se împarte, ca o providenţială samariteancă, în grija pentru marii şi micii dezmoşteniţi ai vieţii. Lalu Măldărescu e unul dintr-înşii, şi schimbarea la faţă pe care o provoacă această nepre-văzută idilă sporeşte în raport cu încercările capitalei şi cu suferinţele acumulate, la alinarea cărora în tovărăşia lui Ion Lenş şi a bătrînului Mihai Cristoveanu, într-o raită pe Griviţa, contribuie şi el, fără să-şi facă totuşi

* Corect: „antilezi" (n. ed.).

prea mari iluzii despre aceste „false efuziuni tolstoiene”. O absenţă prelungită a Laviniei, peste graniţă, într-una din acele misterioase misiuni, al căror secret n-apucă să-l dezvăluie, şi pierderea casei părinteşti, pulverizată de bombe, sfîrşesc procesul convertirii lui Lalu Măldărescu. Cînd Lavinia îl întîlneşte, ea observă cu plăcută sur- prindere că zombul fără de personalitate „se umanizase”. Confesiunea prenupţială, dacă putem spune, din noaptea ultimului bombardament, îi apropie, şi societatea, umanitatea chiar, ar cunoaşte un cuplu fericit, pus în slujba idealurilor ei generoase, dacă, din graţia mai puţin a Celui de Sus şi mai mult a autorului, el n-ar fi incinerat în una din acele arderi instantanee şi definitive, ale exploziilor ce nu disting între bun şi rău. Astfel de sfîrşi- turi, violentate, lasă de obicei o amărăciune nevindecată în inima cetitorului. Nu e cazul pentru acest cuplu, care, în ciuda eforturilor, n-a izbutit să topească gheaţa şi căruia „de-abia de acum încolo i se deschideau perspectivele unei durabile existenţe epice. Inconsistenţa acestui roman de dragoste e agravată într-o oarecare măsură şi de excesul de stilizare, de repeţirile nenumărate, cari şi dacă sunt îndreptăţite psihologiceşte, stînjenesc ficţiunea şi o irită. Şi Lalu, şi Lavinia, şi chiar micii eroi, prichindeii cartierelor şi ai adăposturilor, atît de scumpi d-lui Cezar Petrescu şi în a cărui literatură formează una din galeriile cele mai puţin coruptibile, vorbesc cu toţii o aceeaşi limbă aleasă, cu aceleaşi rare şi căutate întorsături sintactice. Mai izbutite ni se par: romanul epizodic al lui Ion Lenş, eroul autobiograf, cu care d-l Cezar Petrescu a debutat în ***Ochii strigoiului*** şi care ar putea să arunce atîtea

lumini, nebănuite, într-o viitoare monografie, şi un viitor portret al autorului, şi după aceea, instantaneele satirice cu cari agrementează ici şi colo romanul şi în care apar irozii destinelor noastre de ieri. Cînd în Piaţa Palatului, în faţa incendiilor, „omul slăbănog în uniformă, cu botfori şi cravaşă de călăreţ” află că monahul Filaret a fost văzut şi în noaptea cutremurului, la blocul „Carlton”, el irumpe cu nevinovăţie: „Tot el? răcni... Aşadar, tot mizerabilul acesta a provocat şi cutremurul?... Să fie băgat în lagăr! Imediat... etc., etc.”, şi trăsătura, atît de veridică, e, totuşi, să recunoaştem, una de mare şi bufă comedie...

Dar dacă nu este documentarul capitalei şi încercărilor ei sub bombardamente, pe care, cu trecerea anilor, însuşi d-l Cezar Petrescu l-ar putea reconstitui, ***Adăpostul SOBOLIA*** este, fără doar şi poate, încă una din piesele semnificative ale literaturii d-sale. Suprimarea unui erou, în clipa şi poate pentru că era pe punctul să trădeze comunitatea de destin a generaţiei lui, învinse, închide, desigur, un tîlc neîntîmplător.

(„Universul literar”, an. LIV, nr. 4, 11 februarie 1945, p. 10, 11, rubrica „Menţiuni critice”.)

CUPRINSUL

Prefaţă (Adăpostul SOBOLIA un roman cu şi despre mirii anului I) **5**

Argument la ediţie **15**

PRIMA CARTE

Mai întîi, numai 8 ore dintr-o singură zi **23**

CARTEA A DOUA

...Apoi, o zi întreagă... **139**

CARTEA A TREIA

...Şi pe urmă, 5 luni din mai multe vieţi... **235**

Postfaţă (Cezar Petrescu, „Adăpostul SOBOLIA", roman, („Naţionala" Mecu, 1945)) **344**

Redactor: MARIANA AVANU
Tehnoredactor: DIONISIE BODEA

Bun de tipar: 06.10.1989. Apărut 1989
Coli tipar: 22. B10289.

Tiparul executat sub comanda nr. 270
a I.P. „Informaţia” str. Brezolanu nr.23-25
Republica Socialistă România

EDITURA MILITARĂ

În această dimineață a alarmelor care nu erau chiar alarme adevărate, toate se succedau în serie. Înadins parcă, pentru a se înveriga răzleților ceasuri trăite de dînsul. Pentru a contopi prezentul cu trecutul, arcuind într-o singură clipită instantanee punți peste timp.

CEZAR PETRESCU

ISBN 973-32-0078-6

LEI 14,50